

2018

100 lat
GUS

Urząd Statystyczny
w Warszawie

Rocznik Statystyczny województwa mazowieckiego

Statistical Yearbook of mazowieckie voivodship

Urząd Statystyczny w Warszawie Statistical Office in Warszawa

Warszawa 2018

Zespół Redakcyjny Urzędu Statystycznego w Warszawie

Editorial Board of Statistical Office in Warszawa

Przewodniczący

President

Zofia Kozłowska

Redaktor Główny

Editor-In-Chief

Barbara Czerwińska-Jędrusiak

Członkowie

Members

Agnieszka Ajdyn, Anna Cacko, Patrycja Gałązka-Seliga, Mariusz Godlewski, Krzysztof Kowalski, Elżbieta Lipińska, Gabriela Nowakowska, Grażyna Silny, Leszek Szot, Tomasz Zegar

Sekretarz

Secretary

Małgorzata Bieńkowska

Opracowanie merytoryczne i prace wydawnicze

Content-related works and editorial work

Zespół Analiz i Opracowań Zbiorczych w Mazowieckim Ośrodku Badań Regionalnych

Analyses and Comprehensive Studies Unit in Mazovian Centre for Regional Surveys

pod kierunkiem

supervised by

Anny Cacko, Tomasza Zegara

Zdjęcie zamieszczone na okładce

Photograph on the cover

Pałac Prezydencki w Warszawie (fot. Anna Cacko)

ISSN 1509-9652

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publication available on the website

<http://warszawa.stat.gov.pl>

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła

When publishing Statistical Office data – please indicate the source

PRZEDMOWA

Urząd Statystyczny w Warszawie przekazuje Państwu dziewiętnaste wydanie „Rocznika Statystycznego Województwa Mazowieckiego”. Publikacja zawiera bogaty zestaw informacji charakteryzujących poziom życia społeczeństwa i stan gospodarki województwa.

Szczegółowe dane statystyczne zgrupowano w 23 działach tematycznych poprzedzonych uwagami ogólnymi zawierającymi wyjaśnienia dotyczące terminologii, metodologii i zakresu informacji. Opracowanie rozpoczynają trzy tablice przeglądowe zawierające ważniejsze dane o województwie w latach 2000, 2005, 2010 i 2013–2017 oraz wybrane informacje o województwie na tle kraju, jak również o regionach i podregionach województwa w 2017 r.

Zamieszczony materiał statystyczny wzbogacono ilustracją graficzną w formie wykresów i kartogramów.

W obecnej edycji Rocznika dane w dziale „Edukacja i wychowanie” uzupełniono o informacje dotyczące nowego systemu edukacji, obowiązującego od roku szkolnego 2017/18. Ponadto w dziale „Rachunki regionalne” dane za lata 2014 i 2015 zmieniono w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji w ślad za rewizją w rocznych rachunkach narodowych, dokonaną stosownie do standardowej procedury dotyczącej nadmiernego deficytu (tzw. notyfikacja fiskalna).

Przy opracowywaniu poszczególnych działów korzystano z wyników badań statystycznych statystyki publicznej, jak również ze źródeł pozastatystycznych.

Czytelnikom zainteresowanym danymi o podstawowych jednostkach podziału terytorialnego województwa polecamy, wydaną równocześnie, publikację pt. „Województwo Mazowieckie 2018 – Podregiony, Powiaty, Gminy”. Opracowanie to stanowi uzupełnienie niniejszego Rocznika.

Oddając do rąk Państwa „Rocznik Statystyczny Województwa Mazowieckiego” dziękuję wszystkim osobom i instytucjom za przekazane informacje, które przyczyniają się do wzbogacania jego treści.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Warszawie

Zofia Kozłowska

PREFACE

The Statistical Office in Warszawa is pleased to present the nineteenth edition of the “Statistical Yearbook of Mazowieckie Voivodship”. The Yearbook includes information characterising living conditions of society and the state of the economy of the voivodship.

Detailed statistical data on the voivodship have been grouped in 23 chapters, preceded by general notes explaining terminology, methodology and scope of information used in the publication. Three review tables containing major data on the voivodship in the years 2000, 2005, 2010 and 2013–2017 and selected data on the voivodship compared with the rest of the country as well as its regions and subregions in 2017 are presented at the beginning of the publication.

The presented statistical information has been enriched with maps and charts.

In this edition of the Yearbook, the data in the “Education” division were supplemented with information on the new education system, in force since the 2017/18 school year. Moreover, in the “Regional Accounts” division, data for 2014 and 2015 were changed in relation to those published in the previous edition following the revision in the annual national accounts, made in accordance with the standard excessive deficit procedure (the so-called fiscal notification).

Survey results of official statistics as well as non-statistical sources of information have been used while compiling the publication.

For readers who are interested in data on basic units of territorial division, we recommend the, simultaneously published, “Mazowieckie Voivodship 2018 – Subregions, Powiats, Gminy”. This study is a supplement to the Yearbook.

With the “Statistical Yearbook of Mazowieckie Voivodship”, I would sincerely like to thank all persons and institutions for their assistance in providing data which contribute to the enrichment of its content.

Director
of the Statistical Office in Warszawa

Zofia Kozłowska

SPIS RZECZY

Przedmowa
Spis tablic
Spis wykresów
Objaśnienia znaków umownych
Skróty
Uwagi ogólne

CONTENTS

	Str. Page
Preface	3, 4
List of tables	6–17
List of graphs	17
Symbols	18
Abbreviations	18, 19
General notes	20–25

TABLICE PRZEGLĄDOWE

I. Województwo na tle kraju w 2017 r.
II. Ważniejsze dane o województwie
III. Województwo mazowieckie w 2017 r. – wybrane dane w podziale statystycznym NUTS obowiązującym od 1 I 2018 r.

REVIEW TABLES

Voivodship on the background of the country in 2017	26–31
Major data on the voivodship	32–49
Mazowieckie voivodship in 2017 – selected data in NUTS statistical division valid since 1 I 2018	50–57

DZIAŁY

I. Geografia
II. Stan i ochrona środowiska.....
III. Podział administracyjny i samorząd terytorialny.....
IV. Bezpieczeństwo publiczne. Wymiar sprawiedliwości
V. Ludność.....
VI. Rynek pracy
VII. Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych.....
VIII. Budżety gospodarstw domowych
IX. Infrastruktura komunalna. Mieszkania.....
X. Edukacja i wychowanie.....
XI. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna.....
XII. Kultura. Turystyka. Sport
XIII. Nauka i technika. Społeczeństwo informacyjne
XIV. Ceny
XV. Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo
XVI. Przemysł i budownictwo
XVII. Transport. Telekomunikacja
XVIII. Handel i gastronomia
XIX. Finanse przedsiębiorstw
XX. Finanse publiczne
XXI. Inwestycje. Środki trwałe
XXII. Rachunki regionalne
XXIII. Podmioty gospodarki narodowej

CHAPTERS

Geography	58– 60
Environmental protection.....	61– 80
Administrative division and local government.....	81– 86
Public safety. Justice	87– 95
Population.....	96–118
Labour market	119–152
Wages and salaries. Social security benefits.....	153–163
Household budgets	164–171
Municipal infrastructure. Dwellings.....	172–183
Education.....	184–211
Health care and social welfare	212–227
Culture. Tourism. Sport	228–240
Science and technology. Information society	241–255
Prices.....	256–259
Agriculture, hunting and forestry	260–282
Industry and construction	283–298
Transport. Telecommunications.....	299–306
Trade and catering	307–311
Finances of enterprises	312–324
Public finance	325–333
Investments. Fixed assets.....	334–341
Regional accounts	342–345
Entities of the national economy	346–353

SPIS TABLIC

DZIAŁ I. GEOGRAFIA

Położenie geograficzne
Powierzchnia i granice w 2017 r.
Układ pionowy powierzchni
Większe rzeki.....
Większe i głębsze jeziora
Temperatury powietrza
Opady atmosferyczne, prędkość wiatru, usłonecznienie i zachmurzenie

DZIAŁ II. STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA

Uwagi ogólne
Stan geodezyjny, kierunki i zmiany w wykorzystaniu powierzchni województwa.....
Grunty rolne wyłączone na cele nierolnicze i leśne na cele nieleśne
Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji i zagospodarowania oraz grunty zrekultywowane i zagospodarowane.....
Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności
Powierzchnia i pobór wody do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania stawów rybnych.....
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzane do wód lub do ziemi
Zakłady odprowadzające ścieki według miejsca odprowadzania oraz wyposażenia w oczyszczalnie ścieków
Oczyszczalnie ścieków
Emisja i redukcja zanieczyszczeń powietrza
Urządzenia do redukcji zanieczyszczeń powietrza w zakładach szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona
Kampinoski Park Narodowy
Rezerваты przyrody
Parki krajobrazowe
Pomniki przyrody
Odpady wytworzone i dotychczas składowane (nagromadzone) oraz tereny ich składowania.....
Odpady według rodzajów w 2017 r.
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej (ceny bieżące).....
Efekty rzeczowe uzyskane w wyniku przekazania do użytku inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej

LIST OF TABLES

CHAPTER I. GEOGRAPHY

	Tabl. Table	Str. Page
Geographic location	1	58
Area and borders in 2017	2	58
Elevations	3	59
Principal rivers	4	59
Larger and deeper lakes	5	60
Air temperatures	6	60
Atmospheric precipitation, wind velocity, insolation cloudiness	7	60

CHAPTER II. ENVIRONMENTAL PROTECTION

General notes	x	61
Geodesic status, directions and changes of voivodship land use	1 (8)	68
Agricultural land designated for non-agricultural purposes and forest land designated for non-forest purposes	2 (9)	69
Devastated and degraded land requiring reclamation and management as well as reclaimed and managed land	3 (10)	69
Water withdrawal for needs of the national economy and population	4 (11)	70
Water consumption for needs of the national economy and population.....	5 (12)	70
Area and water withdrawal for irrigation in agriculture and forestry as well as water for filling fish ponds	6 (13)	71
Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground	7 (14)	71
Plants discharging wastewater by place of discharge and wastewater treatment plants possessed.....	8 (15)	72
Wastewater treatment plants	9 (16)	72
Emission and reduction of air pollutants.....	10 (17)	73
Air pollution reduction systems in plants of significant nuisance to air quality	11 (18)	73
Area of special nature value under legal protection	12 (19)	74
Kampinoski National Park	13 (20)	75
Nature reserves	14 (21)	75
Landscape parks	15 (22)	76
Monuments of nature	16 (23)	76
Waste generated and landfilled up to now (accumulated) as well as their storage yards areas	17 (24)	77
Waste by type in 2017	18 (25)	77
Outlays on fixed assets in environmental protection and water management (current prices).....	19 (26)	78
Tangible effects of investments in environmental protection and water management	20 (27)	79

		Tabl. Table	Str. Page
Kierunki finansowania z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej ..	Financing directions of the Voivodship Environmental Protection and Water Management Fund.....	21 (28)	80
Wpływy z opłat i kar na fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej.....	Receipts from fees and fines for environmental protection and water management fund	22 (29)	80
DZIAŁ III. PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY I SAMORZĄD TERYTORIALNY	CHAPTER III. ADMINISTRATIVE DIVISION AND LOCAL GOVERNMENT		
Uwagi ogólne	General notes	x	81
Jednostki administracyjne województwa.....	Administrative units of voivodship	1 (30)	83
Gminy w 2017 r.	Gminas in 2017	2 (31)	83
Powiaty i miasta na prawach powiatu w 2017 r.	Powiats and cities with powiat status in 2017.....	3 (32)	84
Wybory radnych do organów jednostek samorządu terytorialnego w 2014 r.	Elections of councillors to organs of local government units in 2014.....	4 (33)	84
Radni organów jednostek samorządu terytorialnego w 2017 r.	Councillors of organs of local government units in 2017.....	5 (34)	85
Zatrudnienie i wynagrodzenia w administracji publicznej	Paid employment, wages and salaries in the public administration.....	6 (35)	86
DZIAŁ IV. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI	CHAPTER IV. PUBLIC SAFETY. JUSTICE		
Uwagi ogólne	General notes	x	87
Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych	Ascertained crimes by the Police in completed preparatory proceedings	1 (36)	90
Wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję.....	Rates of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police	2 (37)	92
Wpływ spraw do sądów powszechnych	Incoming cases in the common courts.....	3 (38)	92
Dorośli skazani prawomocnie przez sądy powszechne za przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego	Adults validly sentenced by common courts for crimes prosecuted by public accusation	4 (39)	93
Załatwione sprawy rodzinne	Resolved family cases.....	5 (40)	94
Podmioty w Krajowym Rejestrze Sądowym	Entities in the National Judicial Register.....	6 (41)	94
Zarejestrowana działalność Państwowej Straży Pożarnej	Registered activity of the State Fire Service	7 (42)	95
DZIAŁ V. LUDNOŚĆ	CHAPTER V. POPULATION		
Uwagi ogólne	General notes	x	96
Ludność.....	Population.....	1 (43)	100
Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym.....	Working and non-working age population	2 (44)	100
Ludność według płci i wieku	Population by sex and age.....	3 (45)	101
Miasta i ludność w miastach	Towns and urban population.....	4 (46)	102
Gminy zamieszkałe przez ludność wiejską	Gminas and rural population	5 (47)	102
Mediana wieku (wiek środkowy) ludności według płci	Median age of population by sex	6 (48)	102
Ruch naturalny ludności	Vital statistics.....	7 (49)	103
Małżeństwa zawarte i rozwiązane	Marriages contracted and dissolved	8 (50)	103
Małżeństwa zawarte w 2017 r. według wieku nowożeńców	Marriages contracted by age of bridegrooms and brides in 2017	9 (51)	104
Małżeństwa zawarte w 2017 r. według poprzedniego stanu cywilnego nowożeńców	Marriages contracted by previous marital status of bridegrooms and brides in 2017.....	10 (52)	105
Małżeństwa wyznaniowe	Church or religious marriages	11 (53)	106

		Tabl. Table	Str. Page
Rozwody w 2017 r. według wieku małżonków w momencie wniesienia powództwa	Divorces by age of spouses at the moment of filing petition for divorce in 2017.....	12 (54)	106
Rozwody według liczby małoletnich dzieci w małżeństwie.....	Divorces by the number of underage children in the marriage.....	13 (55)	107
Urodzenia	Births	14 (56)	107
Urodzenia żywe według kolejności urodzenia dziecka oraz wieku matki	Live births by birth order and age of mother	15 (57)	108
Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności	Female fertility and reproduction rates of population	16 (58)	108
Zgony według płci i wieku zmarłych.....	Deaths by sex and age of deceased	17 (59)	109
Zgony według przyczyn.....	Deaths by causes	18 (60)	110
Zgony niemowląt według płci i wieku	Infant deaths by sex and age	19 (61)	111
Zgony niemowląt według wybranych przyczyn.....	Infant deaths by selected causes	20 (62)	112
Zamachy samobójcze zarejestrowane przez Policję.....	Suicides registered by Police	21 (63)	112
Przeciętne dalsze trwanie życia	Life expectancy	22 (64)	113
Prognoza ludności.....	Population projection	23 (65)	113
Prognoza gospodarstw domowych	Households projection	24 (66)	114
Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały	Internal and international migration of population for permanent residence.....	25 (67)	114
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według kierunków	Internal migration of population for permanent residence by direction.....	26 (68)	115
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według płci i wieku migrantów	Internal migration of population for permanent residence by sex and age of migrants.....	27 (69)	115
Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały według płci i wieku migrantów	International migration of population for permanent residence by sex and age of migrants	28 (70)	116
Rezydenci.....	Usual residence population	29 (71)	116
Rezydenci w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym	Working and non-working age usual residence population	30 (72)	116
Kościóły i związki wyznaniowe.....	Churches and religious associations.....	31 (73)	117
DZIAŁ VI. RYNEK PRACY	CHAPTER VI. LABOUR MARKET		
Uwagi ogólne.....	General notes	x	119
Aktywność ekonomiczna ludności	Economic activity of the population		
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej – na podstawie BAEL	Economic activity of the population aged 15 and more – on the LFS basis	1 (74)	127
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej według wieku oraz poziomu wykształcenia w IV kwartale 2017 r. – na podstawie BAEL	Economic activity of the population aged 15 and more by age and educational level in IV quarter 2017 – on the LFS basis.....	2 (75)	128
Pracujący	Employment		
Pracujący.....	Employed persons	3 (76)	129
Pracujący według statusu zatrudnienia	Employed persons by employment status	4 (77)	130
Przeciętne zatrudnienie.....	Average paid employment.....	5 (78)	131
Pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni	Full- and part-time paid employment.....	6 (79)	132
Przyjęcia do pracy	Hires.....	7 (80)	133
Zwolnienia z pracy.....	Terminations	8 (81)	134
Absolwenci szkół wyższych, zawodowych i liceów ogólnokształcących, którzy podjęli pracę po raz pierwszy.....	The graduates of tertiary schools, leavers of vocational and secondary schools starting work for the first time	9 (82)	136
Miejsca pracy wolne, nowo utworzone i zlikwidowane w 2017 r.	Job vacancies, newly created and liquidated job in 2017	10 (83)	137

	Tabl. Table	Str. Page
Bezrobocie		
Bezrobotni zarejestrowani, stopa bezrobocia oraz oferty pracy	11 (84)	139
Bezrobotni nowo zarejestrowani i wyrejestrowani..	12 (85)	139
Bezrobotni zarejestrowani według wieku, poziomu wykształcenia, czasu pozostawania bez pracy oraz stażu pracy	13 (86)	140
Bezrobotni zarejestrowani korzystający z aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu oraz oferty pracy	14 (87)	142
Wydatki Funduszu Pracy	15 (88)	142
Warunki pracy		
Poszkodowani w wypadkach przy pracy (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie) ...	16 (89)	143
Wypadki i przyczyny wypadków przy pracy (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie)	17 (90)	145
Poszkodowani w wypadkach przy pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie	18 (91)	147
Zatrudnieni w warunkach zagrożenia	19 (92)	147
Zatrudnieni na stanowiskach pracy, dla których dokonano oceny ryzyka zawodowego w 2017 r.	20 (93)	149
Choroby zawodowe	21 (94)	150
Korzystający ze świadczeń z tytułu pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia i uciążliwych ...	22 (95)	151
Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych	23 (96)	152
DZIAŁ VII. WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH		
Uwagi ogólne	x	153
Wynagrodzenia		
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto	1 (97)	155
Zatrudnieni według wysokości wynagrodzenia brutto za październik 2016 r.	2 (98)	156
Zatrudnieni oraz przeciętne wynagrodzenia brutto według grup zawodów wykonywanych za październik 2016 r.	3 (99)	158
Przeciętne wynagrodzenia brutto za październik 2016 r.	4 (100)	160
Miesięczne wynagrodzenia brutto najwyższe (decyle) w grupach decylowych pracowników zatrudnionych według wielkich grup zawodów wykonywanych za październik 2016 r.	5 (101)	162
Świadczenia z ubezpieczeń społecznych		
Emeryci i renciści	6 (102)	163
Świadczenia emerytalne i rentowe brutto	7 (103)	163
DZIAŁ VIII. BUDŻETY GOSPODARSTW DOMOWYCH		
Uwagi ogólne	x	164
Gospodarstwa domowe	1 (104)	168
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych	2 (105)	169
Unemployment		
Registered unemployed persons, unemployment rate as well as job offers	11 (84)	139
Newly registered unemployed persons and persons removed from unemployment rolls	12 (85)	139
Registered unemployed persons by age, educational level, duration of unemployment and work seniority	13 (86)	140
Registered unemployed persons benefitting from labour market programme as well as job offers ..	14 (87)	142
Expenditures of Labour Fund	15 (88)	142
Work conditions		
Persons injured in accidents at work (excluding private farms in agriculture)	16 (89)	143
Contact-mode of injury and causes of accidents at work (excluding private farms in agriculture) ..	17 (90)	145
Persons injured in accidents at work on private farms in agriculture	18 (91)	147
Persons working in hazardous conditions	19 (92)	147
Persons working at work stations assessed for occupational risk in 2017	20 (93)	149
Occupational diseases	21 (94)	150
Persons receiving benefits for working in harmful to health and strenuous conditions	22 (95)	151
Benefits for accidents at work and occupational diseases	23 (96)	152
CHAPTER VII. WAGES AND SALARIES. SOCIAL SECURITY BENEFITS		
General notes	x	153
Wages and salaries		
Average monthly gross wages and salaries	1 (97)	155
Paid employment by amount of gross wages and salaries for October 2016	2 (98)	156
Paid employment and average gross wages and salaries by performed occupational groups for October 2016	3 (99)	158
Average gross wages and salaries for October 2016	4 (100)	160
Decile earnings (the upper limits of gross wages and salaries received by decile paid employment) by great occupational groups for October 2016	5 (101)	162
Social security benefits		
Retirees and pensioners	6 (102)	163
Gross retirement and other pension benefits	7 (103)	163
CHAPTER VIII. HOUSEHOLD BUDGETS		
General notes	x	164
Households	1 (104)	168
Average monthly per capita available income in households	2 (105)	169

		Tabl. Table	Str. Page
Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych.....	Average monthly per capita expenditures in households.....	3 (106)	169
Przeciętne miesięczne spożycie niektórych artykułów żywnościowych na 1 osobę w gospodarstwach domowych.....	Average monthly per capita consumption of selected foodstuffs in households.....	4 (107)	170
Gospodarstwa domowe wyposażone w niektóre przedmioty trwałego użytkowania.....	Households equipped with selected durable goods.....	5 (108)	171
Wskaźniki zagrożenia ubóstwem (zasięg ubóstwa) w gospodarstwach domowych.....	At-risk of poverty rates in households.....	6 (109)	171
DZIAŁ IX. INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA	CHAPTER IX. MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS		
Uwagi ogólne.....	General notes.....	x	172
Infrastruktura komunalna	Municipal infrastructure		
Wodociągi i kanalizacja.....	Water supply and sewage systems.....	1 (110)	176
Odbiorcy oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych.....	Consumers and consumption of electricity in households.....	2 (111)	176
Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych.....	Gas supply system as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households.....	3 (112)	177
Ogrzewnictwo.....	House-heating.....	4 (113)	177
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej.....	Population using water supply, sewage and gas supply systems.....	5 (114)	178
Odpady komunalne.....	Municipal waste.....	6 (115)	178
Nieczystości ciekłe.....	Liquid waste.....	7 (116)	179
Składowiska odpadów komunalnych.....	Landfill sites with municipal waste.....	8 (117)	179
Tereny zieleni ogólnodostępnej i osiedlowej.....	Generally accessible and estate area green belts.....	9 (118)	179
Mieszkania	Dwellings		
Zasoby mieszkaniowe.....	Dwelling stocks.....	10 (119)	180
Mieszkania w zasobach mieszkaniowych wyposażone w instalacje.....	Dwellings in dwelling stocks fitted with installations.....	11 (120)	180
Dodatki mieszkaniowe wypłacone w 2017 r.	Housing allowances paid out in 2017.....	12 (121)	181
Gospodarka gruntami pod budownictwo mieszkaniowe.....	Administration of grounds for dwelling construction.....	13 (122)	181
Mieszkania, których budowę rozpoczęto.....	Dwellings in which construction has begun.....	14 (123)	182
Mieszkania oddane do użytkowania.....	Dwellings completed.....	15 (124)	182
Mieszkania oddane do użytkowania według liczby izb.....	Dwellings completed by number of rooms.....	16 (125)	183
DZIAŁ X. EDUKACJA I WYCHOWANIE	CHAPTER X. EDUCATION		
Uwagi ogólne.....	General notes.....	x	184
Edukacja według szczebli kształcenia.....	Education by level.....	1 (126)	189
Szkoły według organów prowadzących.....	Schools by school governing authority.....	2 (127)	191
Uczniowie według grup wieku.....	Pupils and students by age groups.....	3 (128)	193
Współczynnik skolaryzacji.....	Enrolment rate.....	4 (129)	194
Uczący się języków obcych w szkołach dla dzieci i młodzieży oraz policealnych.....	Pupils and students studying foreign languages in schools for children and youth and in post-secondary schools.....	5 (130)	195

		Tabl. Table	Str. Page
Uczący się języków obcych w szkołach dla dorosłych.....	Students studying foreign languages in schools for adults.....	6 (131)	196
Kształcenie osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.....	Education of people with special educational needs.....	7 (132)	196
Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii oraz ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze.....	Special education centres, youth education centres, youth social therapy centres and rehabilitation-education centres.....	8 (133)	197
Wychowanie pozaszkolne.....	Extracurricular education.....	9 (134)	198
Internaty i bursy szkół dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych).....	Boarding-schools and dormitories for children and youth (excluding special schools).....	10 (135)	198
Domy i stołówki studenckie.....	Student dormitories and canteens.....	11 (136)	199
Studenci szkół wyższych otrzymujący stypendia.....	Students of higher education institutions receiving scholarships.....	12 (137)	199
Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych).....	Primary schools for children and youth (excluding special schools).....	13 (138)	200
Gimnazja dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych).....	Lower secondary schools for children and youth (excluding special schools).....	14 (139)	201
Branżowe szkoły I stopnia dla młodzieży (bez szkół specjalnych).....	Stage I sectoral vocational schools for youth (excluding special schools).....	15 (140)	202
Uczniowie i absolwenci branżowych szkół I stopnia dla młodzieży (bez szkół specjalnych) według kierunków kształcenia.....	Students and graduates of stage I sectoral vocational schools for youth (excluding special schools) by fields of education.....	16 (141)	202
Licea ogólnokształcące dla młodzieży (bez szkół specjalnych).....	General secondary schools for youth (excluding special schools).....	17 (142)	202
Technika i ogólnokształcące szkoły artystyczne dla młodzieży (bez szkół specjalnych).....	Technical secondary schools as well as general art schools for youth (excluding special schools).....	18 (143)	203
Uczniowie i absolwenci techników i ogólnokształcących szkół artystycznych dla młodzieży (bez szkół specjalnych) według kierunków kształcenia.....	Students and graduates of technical secondary schools as well as general art schools for youth (excluding special schools) by fields of education.....	19 (144)	203
Szkoły artystyczne dla dzieci i młodzieży.....	Level art schools for children and youth.....	20 (145)	204
Szkoły policealne (bez szkół specjalnych).....	Post-secondary schools (excluding special schools).....	21 (146)	204
Uczniowie i absolwenci szkół policealnych (bez szkół specjalnych) według kierunków kształcenia.....	Students and graduates of post-secondary schools (excluding special schools) by fields of education.....	22 (147)	205
Szkoły wyższe.....	Higher education institutions.....	23 (148)	205
Studenci szkół wyższych według form studiów i typów szkół.....	Students of higher education institutions by mode of study and type of schools.....	24 (149)	206
Absolwenci szkół wyższych według form studiów i typów szkół.....	Graduates of higher education institutions by mode of study and type of schools.....	25 (150)	206
Nauczyciele akademicy w szkołach wyższych.....	Academic teachers in higher educational institutions.....	26 (151)	207
Cudzoziemcy – studenci i absolwenci według form studiów i typów szkół.....	Foreigners – students and graduates by mode of study and type of schools.....	27 (152)	207
Studia podyplomowe i doktoranckie.....	Postgraduate and doctoral programmes.....	28 (153)	208
Studia podyplomowe według podgrup kierunków kształcenia w roku akademickim 2017/18.....	Postgraduate programmes by narrow fields of education in the 2017/18 academic year.....	29 (154)	209
Szkoły dla dorosłych.....	Schools for adults.....	30 (155)	210
Wychowanie przedszkolne.....	Pre-primary education.....	31 (156)	210

		Tabl. Table	Str. Page
DZIAŁ XI. OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA	CHAPTER XI. HEALTH CARE AND SOCIAL WELFARE		
Uwagi ogólne.....	General notes	x	212
Pracownicy medyczni.....	Medical personnel.....	1 (157)	218
Lekarze specjaliści	Doctors specialists.....	2 (158)	218
Ambulatoryjna opieka zdrowotna	Out-patient health care	3 (159)	219
Stacjonarna opieka zdrowotna.....	In-patient health care	4 (160)	220
Szpitala ogólne.....	General hospitals.....	5 (161)	221
Ratownictwo medyczne i pomoc doraźna	Emergency medical services and first aid.....	6 (162)	221
Apteki ogólnodostępne i punkty apteczne	Generally available pharmacies and pharmaceutical outlets.....	7 (163)	222
Krwiodawstwo	Blood donation.....	8 (164)	222
Zachorowania na niektóre choroby zakaźne i zatrucia.....	Incidence of selected infectious diseases and poisonings.....	9 (165)	223
Żłobki i kluby dziecięce	Nurseries and children's clubs.....	10 (166)	224
Wspieranie rodziny.....	Family suport	11 (167)	224
Placówki wsparcia dziennego	Day-support centres	12 (168)	225
Rodzinna piecza zastępcza	Family foster care	13 (169)	225
Instytucjonalna piecza zastępcza	Institutional foster care	14 (170)	225
Pomoc społeczna stacjonarna	Stationary social welfare.....	15 (171)	226
Placówki stacjonarnej pomocy społecznej według grup mieszkańców.....	Stationary social welfare facilities by groups of residents	16 (172)	226
Świadczenia pomocy społecznej	Social assistance benefits	17 (173)	227
DZIAŁ XII. KULTURA. TURYSTYKA. SPORT	CHAPTER XII. CULTURE. TOURISM. SPORT		
Uwagi ogólne.....	General notes	x	228
Kultura	Culture		
Książki i broszury wydane.....	Books and pamphlets published	1 (174)	231
Gazety i czasopisma wydane.....	Newspapers and magazines published.....	2 (175)	231
Biblioteki publiczne (z filiami)	Public libraries (with branches).....	3 (176)	232
Muzea.....	Museums	4 (177)	232
Galerie sztuki.....	Art galleries	5 (178)	232
Teatry, instytucje muzyczne, przedsiębiorstwa estradowe	Theatres, music institutions, entertainment enterprises	6 (179)	233
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby, świetlice	Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres.....	7 (180)	233
Kina stałe.....	Fixed cinemas.....	8 (181)	234
Abonenci telewizji kablowej.....	Cable television subscribers.....	9 (182)	234
Abonenci radiowi i telewizyjni	Radio and television subscribers.....	10 (183)	234
Turystyka	Tourism		
Baza noclegowa turystyki.....	Tourist accommodation establishments.....	11 (184)	235
Turyści zagraniczni korzystający z bazy noclegowej turystyki.....	Foreign tourists accommodated in tourist accommodation establishments	12 (185)	237
Wykorzystanie bazy noclegowej turystyki.....	Occupancy in tourist accommodation establishments	13 (186)	238
Placówki gastronomiczne w bazie noclegowej turystyki	Catering establishments in tourist accommodation establishments	14 (187)	238

	Tabl. Table	Str. Page
Sport	Sport	
Organizacje kultury fizycznej i kluby sportowe	Physical education organizations and sports clubs	15 (188) 239
Wybrane dziedziny i rodzaje sportu w klubach sportowych w 2016 r.	Selected sports fields and kinds of sports in sports clubs in 2016.....	16 (189) 239
DZIAŁ XIII. NAUKA I TECHNIKA. SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE	CHAPTER XIII. SCIENCE AND TECHNOLOGY. INFORMATION SOCIETY	
Uwagi ogólne	General notes	x 241
Nauka i technika	Science and technology	
Podmioty oraz pracujący w działalności badawczej i rozwojowej	Entities and internal personnel in research and development	1 (190) 246
Pracujący w działalności badawczej i rozwojowej według poziomu wykształcenia.....	Internal personnel in research and development by educational level.....	2 (191) 247
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową (ceny bieżące).....	Gross domestic expenditures on research and development (current prices)	3 (192) 248
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową według dziedzin nauk (ceny bieżące).....	Gross domestic expenditures on research and development activity by field of science (current prices)	4 (193) 249
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową według źródeł finansowania (ceny bieżące).....	Gross domestic expenditures on research and development by source of funds (current prices)	5 (194) 249
Nakłady bieżące na działalność badawczą i rozwojową według rodzajów badań (ceny bieżące)	Current expenditures on research and development by type of activity (current prices)	6 (195) 250
Stopień zużycia aparatury naukowo-badawczej w działalności badawczej i rozwojowej.....	Degree of consumption of research equipment in research and development.....	7 (196) 250
Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych w przychodach netto ze sprzedaży w przemyśle w 2017 r.	Share of net revenues from sales of new or significantly improved products in net revenues from sales in industry in 2017	8 (197) 251
Przedsiębiorstwa innowacyjne w przemyśle według rodzajów wprowadzonych innowacji w latach 2015–2017	Innovative enterprises in industry by type of introduced innovation during 2015–2017.....	9 (198) 252
Nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle (ceny bieżące).....	Expenditures on innovation activity in industry (current prices)	10 (199) 253
Nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle według źródeł finansowania (ceny bieżące).....	Expenditures on innovation activity in industry by source of funds (current prices)	11 (200) 254
Wynalazki i wzory użytkowe krajowe.....	Domestic inventions and utility models	12 (201) 254
Społeczeństwo informacyjne	Information society	
Przedsiębiorstwa wykorzystujące wybrane technologie informacyjno-komunikacyjne.....	Enterprises using selected information and communication technologies	13 (202) 255
Cele wykorzystania Internetu w przedsiębiorstwach	Purpose of using the Internet by enterprises	14 (203) 255
DZIAŁ XIV. CENY	CHAPTER XIV. PRICES	
Uwagi ogólne	General notes	x 256
Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych ...	Price indices of consumer goods and services.....	1 (204) 257
Ceny detaliczne wybranych towarów i usług.....	Retail prices of selected goods and services.....	2 (205) 257
Przeciętne ceny skupu ważniejszych produktów rolnych.....	Average procurement prices of major agricultural products	3 (206) 259
Przeciętne ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach	Average marketplace prices received by farmers... ..	4 (207) 259

	Tabl. Table	Str. Page
DZIAŁ XV. ROLNICTWO, ŁOWIECTWO I LEŚNICTWO		
Uwagi ogólne.....		x 260
Rolnictwo		
Uwarunkowania i ważniejsze wyniki ekonomiczno-produkcyjne w rolnictwie.....	1 (208)	265
Powierzchnia użytków rolnych według rodzajów użytków.....	2 (209)	266
Gospodarstwa rolne według grup obszarowych.....	3 (210)	266
Dynamika globalnej, końcowej i towarowej produkcji rolniczej (ceny stałe).....	4 (211)	266
Struktura globalnej i towarowej produkcji rolniczej (ceny stałe).....	5 (212)	267
Powierzchnia zasiewów.....	6 (213)	268
Zbiory i plony wybranych ziemniaków.....	7 (214)	268
Powierzchnia, zbiory i plony warzyw gruntowych.....	8 (215)	269
Powierzchnia i zbiory owoców z drzew w sadach.....	9 (216)	270
Powierzchnia i zbiory z krzewów owocowych i plantacji jagodowych w sadach.....	10 (217)	270
Bydło, trzoda chlewna, owce i konie.....	11 (218)	271
Drób.....	12 (219)	271
Produkcja żywca rzeźnego.....	13 (220)	272
Produkcja mięsa, tłuszczów i podrobów.....	14 (221)	272
Produkcja mleka krowiego i jaj kurzych.....	15 (222)	273
Ciągniki rolnicze.....	16 (223)	273
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych oraz wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik.....	17 (224)	273
Wartość skupu produktów rolnych (ceny bieżące).....	18 (225)	274
Skup ważniejszych produktów rolnych.....	19 (226)	275
Ekologiczne gospodarstwa rolne.....	20 (227)	275
Łowiectwo		
Ważniejsze zwierzęta łowne.....	21 (228)	276
Odstzał ważniejszych zwierząt łownych.....	22 (229)	276
Koła i członkowie Polskiego Związku Łowieckiego oraz obwody łowieckie.....	23 (230)	277
Leśnictwo		
Powierzchnia gruntów leśnych.....	24 (231)	277
Powierzchnia lasów.....	25 (232)	278
Zasoby drzewne na pniu.....	26 (233)	279
Odnowienia, zalesienia i inne prace hodowlane.....	27 (234)	280
Pozyskanie drewna.....	28 (235)	281
Zadrzewienia i pozyskanie drewna z zadrzewień.....	29 (236)	282
Pożary w lasach.....	30 (237)	282
CHAPTER XV. AGRICULTURE, HUNTING AND FORESTRY		
General notes.....		x 260
Agriculture		
Trends and major economic and production results in agriculture.....	1 (208)	265
Agricultural land area by land type.....	2 (209)	266
Farms by area groups.....	3 (210)	266
Indices of gross, final and market agricultural output (constant prices).....	4 (211)	266
Structure of gross and market agricultural output (constant prices).....	5 (212)	267
Sown area.....	6 (213)	268
Selected crop production and yields.....	7 (214)	268
Area, production and yields of ground vegetables.....	8 (215)	269
Area and production of tree fruit in orchards.....	9 (216)	270
Area and production of fruit bushes and berry fruit in orchards.....	10 (217)	270
Cattle, pigs, sheep and horses.....	11 (218)	271
Poultry.....	12 (219)	271
Production of animals for slaughter.....	13 (220)	272
Production of meat, fats and pluck.....	14 (221)	272
Production of cows' milk and hen eggs.....	15 (222)	273
Agricultural tractors.....	16 (223)	273
Consumption of mineral or chemical and lime fertilizers in terms of pure ingredient.....	17 (224)	273
Value of agricultural products procurement (current prices).....	18 (225)	274
Procurement of major agricultural products.....	19 (226)	275
Organic farms.....	20 (227)	275
Hunting		
Major game species.....	21 (228)	276
Shoot of main game species.....	22 (229)	276
Clubs and members of the Polish Hunting Association and hunting districts.....	23 (230)	277
Forestry		
Forest land.....	24 (231)	277
Forest areas.....	25 (232)	278
Growing stock of standing wood.....	26 (233)	279
Renewals, afforestations and other forest breeding work.....	27 (234)	280
Removals.....	28 (235)	281
Trees and shrubs outside the forest and removals.....	29 (236)	282
Forest fires.....	30 (237)	282

		Tabl. Table	Str. Page
CHAPTER XVI. INDUSTRY AND CONSTRUCTION			
DZIAŁ XVI. PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO			
Uwagi ogólne	General notes	x	283
Przemysł	Industry		
Produkcja sprzedana przemysłu	Sold production of industry.....	1 (238)	286
Produkcja sprzedana przemysłu według liczby zatrudnionych w podmiotach gospodarczych w przemyśle (ceny bieżące)	Sold production of industry by number of paid employees in economic entities in industry (current prices).....	2 (239)	288
Produkcja wybranych wyrobów	Production of selected products.....	3 (240)	288
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle	Average paid employment in industry.....	4 (241)	290
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w przemyśle	Average monthly gross wages and salaries in industry.....	5 (242)	292
Budownictwo	Construction		
Produkcja budowlano-montażowa (ceny bieżące)	Construction and assembly production (current prices).....	6 (243)	294
Produkcja budowlano-montażowa według rodzajów obiektów budowlanych (ceny bieżące).....	Construction and assembly production by type of constructions (current prices).....	7 (244)	294
Budynki oddane do użytkowania	Buildings completed	8 (245)	296
Budynki oddane do użytkowania według rodzajów budynków.....	Buildings completed by type of buildings	9 (246)	297
Przeciętne zatrudnienie i przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w budownictwie	Average paid employment and average monthly gross wages and salaries in construction	10 (247)	298
CHAPTER XVII. TRANSPORT. TELECOMMUNICATIONS			
DZIAŁ XVII. TRANSPORT. TELEKOMUNIKACJA			
Uwagi ogólne	General notes	x	299
Transport	Transport		
Linie kolejowe eksploatowane	Railway lines operated	1 (248)	302
Drogi publiczne o twardej nawierzchni	Hard surface public roads	2 (249)	302
Pojazdy samochodowe i ciągniki zarejestrowane ..	Registered road vehicles and tractors	3 (250)	303
Linie regularnej komunikacji autobusowej.....	Regular bus transport lines	4 (251)	303
Transport samochodowy zarobkowy	Hire or reward road transport.....	5 (252)	303
Komunikacja miejska	Urban transport	6 (253)	304
Ruch pasażerów w portach lotniczych	Passenger traffic at airports	7 (254)	304
Przeładunek ładunków w porcie lotniczym im. Fryderyka Chopina w Warszawie	Freight loaded and unloaded at Warsaw Fryderyk Chopin Airport.....	8 (255)	305
Wypadki drogowe i ich ofiary	Road accidents and their casualties	9 (256)	305
Wypadki drogowe według sprawców, ważniejszych przyczyn i rodzajów pojazdów.....	Road accidents by culprits, major causes and types of vehicles.....	10 (257)	305
Telekomunikacja	Telecommunications		
Abonenci telefoniczni i aparaty telefoniczne	Telephone subscribers and telephone sets.....	11 (258)	306
CHAPTER XVIII. TRADE AND CATERING			
DZIAŁ XVIII. HANDEL I GASTRONOMIA			
Uwagi ogólne	General notes	x	307
Sprzedaż detaliczna towarów (ceny bieżące)	Retail sales (current prices)	1 (259)	309
Sprzedaż detaliczna towarów według grup (ceny bieżące).....	Retail sales by groups (current prices)	2 (260)	310
Sprzedaż hurtowa towarów w przedsiębiorstwach handlowych (ceny bieżące).....	Wholesale in trade enterprises (current prices)	3 (261)	310

	Tabl. Table	Str. Page
Sklepy według form organizacyjnych i stacje paliw.....	Shops by organizational form and petrol stations ..	4 (262) 310
Gastronomia.....	Catering	5 (263) 311
Magazyny handlowe	Trade warehouses	6 (264) 311
Targowiska	Marketplaces	7 (265) 311
DZIAŁ XIX. FINANSE PRZEDSIĘBIORSTW	CHAPTER XIX. FINANCES OF ENTERPRISES	
Uwagi ogólne.....	General notes	x 312
Przychody, koszty i wynik finansowy przedsiębiorstw według sektorów własności	Revenues, costs and financial results of enterprises by ownership sectors	1 (266) 316
Przychody, koszty i wynik finansowy przedsiębiorstw według sekcji.....	Revenues, costs and financial results of enterprises by sections	2 (267) 317
Przedsiębiorstwa według uzyskanych wyników finansowych.....	Enterprises by obtained financial results.....	3 (268) 318
Relacje ekonomiczne w przedsiębiorstwach	Economic relations in enterprises	4 (269) 319
Aktywa obrotowe przedsiębiorstw.....	Current assets of enterprises	5 (270) 320
Kapitały (fundusze) własne przedsiębiorstw.....	Share equity (funds) of enterprises	6 (271) 322
Kapitał zakładowy spółek	Share capital of companies	7 (272) 323
Zobowiązania przedsiębiorstw.....	Liabilities of enterprises	8 (273) 324
DZIAŁ XX. FINANSE PUBLICZNE	CHAPTER XX. PUBLIC FINANCE	
Uwagi ogólne.....	General notes	x 325
Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów.....	Revenue of local government units budgets by type	1 (274) 328
Dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2017 r.	Revenue of local government units budgets by division in 2017	2 (275) 330
Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów.....	Expenditure of local government units budgets by type	3 (276) 331
Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2017 r.	Expenditure of local government units budgets by division in 2017	4 (277) 332
Przychody i koszty samorządowych zakładów budżetowych	Revenue and costs of local government budgetary establishments	5 (278) 333
DZIAŁ XXI. INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE	CHAPTER XXI. INVESTMENTS. FIXED ASSETS	
Uwagi ogólne.....	General notes	x 334
Inwestycje	Investments	
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące).....	Investment outlays (current prices)	1 (279) 337
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (ceny bieżące)	Investment outlays in enterprises (current prices)	2 (280) 338
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach według grup (ceny bieżące).....	Investment outlays in enterprises by groups (current prices)	3 (281) 339
Środki trwałe	Fixed assets	
Wartość brutto środków trwałych (bieżące ceny ewidencyjne).....	Gross value of fixed assets (current book-keeping prices)	4 (282) 340
Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach (bieżące ceny ewidencyjne).....	Gross value of fixed assets in enterprises (current book-keeping prices)	5 (283) 341
DZIAŁ XXII. RACHUNKI REGIONALNE	CHAPTER XXII. REGIONAL ACCOUNTS	
Uwagi ogólne.....	General notes	x 342
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące).....	Gross domestic product (current prices)	1 (284) 345

		Tabl. Table	Str. Page
Podstawowe elementy rachunku produkcji i rachunku tworzenia dochodów (ceny bieżące).....	Basic elements of production account and generation of income account (current prices).....	2 (285)	345
Nominalne dochody w sektorze gospodarstw domowych.....	Nominal income in the households sector.....	3 (286)	345
DZIAŁ XXIII. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ	CHAPTER XXIII. ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY		
Uwagi ogólne	General notes	x	346
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON	Entities of the national economy in the REGON register.....	1 (287)	347
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON według form prawnych i sekcji.....	Entities of the national economy in the REGON register by legal forms and sections	2 (288)	347
Spółki handlowe według form prawnych i sekcji	Commercial companies by legal status and sections	3 (289)	349
Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane według wybranych form prawnych i sekcji	Newly registered entities of the national economy by selected legal forms and sections	4 (290)	350
Podmioty gospodarki narodowej wyrejestrowane według wybranych form prawnych i sekcji.....	Liquidated entities of the national economy by selected legal forms and sections	5 (291)	352

SPIS WYKRESÓW

LIST OF GRAPHS

		Str. Page
Podział administracyjny województwa mazowieckiego w 2017 r.	Administrative division of Mazowieckie voivodship in 2017	60
Podział województwa mazowieckiego według Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS 2016)	Division of the Mazowieckie voivodship by Nomenclature of Territorial Units for Statistical Purposes (NUTS 2016)	61
Ludność według płci i wieku w 2017 r.	Population by sex and age in 2017	118
Ruch naturalny ludności	Vital statistics.....	119
Przeciętne trwanie życia	Life expectancy	119
Struktura pracujących według sekcji	Structure of employed persons by sections	162
Struktura bezrobotnych zarejestrowanych według wieku i poziomu wykształcenia	Structure of registered unemployed persons by age and educational level	162
Odchylenia względne przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto w wybranych sekcjach od przeciętnego wynagrodzenia w województwie....	Relative deviations of average monthly gross wages and salaries in selected sections from average wages and salaries in voivodship	163
Mieszkania wyposażone w instalacje w 2017 r.	Dwellings fitted with installations in 2017	182
Mieszkania oddane do użytkowania	Dwellings completed	182
Edukacja według szczebli kształcenia w roku szkolnym 2017/18	Education by educational level in 2017/18 school year.....	183
Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych w 2017 r.	Land use in agricultural holdings in 2017.....	282
Struktura towarowej produkcji rolniczej w 2016 r. (ceny stałe 2015 r.)	Structure of market agricultural output in 2016 (constant prices 2015).....	282
Struktura produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące).....	Structure of construction and assembly production (current prices)	283
Relacja wyników budżetów jednostek samorządu terytorialnego do dochodów ogółem.....	Relation of results of local government units budgets to total revenue.....	324
Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące)	Structure of gross value added by kinds of activities (current prices).....	324
Struktura podmiotów gospodarki narodowej w 2017 r.	Structure of entities of the national economy in 2017.....	325

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH SYMBOLS

Kreska (—)	– zjawisko nie wystąpiło. magnitude zero.
Zero: (0)	– zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5; magnitude not zero, but less than 0,5 of a unit;
(0,0)	– zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05. magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit.
Kropka (.)	– zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych. data not available or not reliable.
Znak x	– wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe. not applicable.
Znak Δ	– oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji; ich pełne nazwy podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 18 na str. 23. categories of applied classification are presented in abbreviated form; their full names are given in the general notes to the Yearbook, item 18 on page 23.
Znak *	– oznacza, że dane zostały zmienione w stosunku do wcześniej opublikowanych. data revised.
Znak #	– oznacza, że dane nie mogą być opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej. data should not be published due to the necessity of maintaining statistical confidentiality in accordance with the Law on Official Statistics.
„W tym” “Of which”	– oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy. indicates that not all elements of the sum are given.
Comma (,)	– used in figures represents the decimal point.

SKRÓTY ABBREVIATIONS

tys. thous.	= tysiąc = thousand	m ²	= metr kwadratowy square metre
mln	= milion million	ha	= hektar hectare
zł zł	= złoty = zloty	km ²	= kilometr kwadratowy square kilometre
szt. pcs	= sztuka = piece	ml	= mililitr millilitre
egz.	= egzemplarz	l	= litr litre
kpl.	= komplet	hl	= hektolitr hectolitre
wol. vol.	= wolumin = volume	m ³	= metr sześcienny cubic metre
g	= gram gram	dam ³	= dekametr sześcienny cubic decametre
kg	= kilogram kilogram	hm ³	= hektometr sześcienny cubic hectometre
dt	= decytona deciton	kWh	= kilowatogodzina kilowatt-hour
t	= tona tonne	GWh	= gigawatogodzina gigawatt-hour
mm	= milimetr millimetre	GJ	= gigadzul gigajoule
m	= metr metre	°C	= stopień Celsjusza centigrade
km	= kilometr kilometre		

s	= sekunda second		
h	= godzina hour		
d	= doba	0°1'1" }	E = wschód East
24 h	= 24 hours		N = północ North
r.	= rok		S = południe South
p u	= powierzchnia użytkowa		W = zachód West
ceg	= cegła przeliczeniowa materiałów ściennych	Dz.U.	= Dziennik Ustaw
brick	= standard brick unit expressing the quantity of wall building materials	Dz.Urz.	= Dziennik Urzędowy
t/r	= ton rocznie	i in.	= i inne
t/y	= tonnes per year	im.	= imienia
art.	= artykuł	itp.	= i tym podobne
Art.	= article	etc.	= and the like
cd.	= ciąg dalszy	m.in.	= między innymi
cont.	= continued	i.a.	= among others
dok.	= dokończenie	np.	= na przykład
cont.	= continued	e.g.	= for example
gm. m.	= gmina miejska urban gimna	tj.	= to jest
gm. m-w.	= gmina miejsko-wiejska urban-rural gimna	i.e.	= that is
gm. w.	= gmina wiejska rural gimna	ozn.	= to znaczy
Lp.	= liczba porządkowa	i.e.	= that is
No.	= number	ozn.	= tak zwany
kk	= Kodeks karny	ww.	= wyżej wymieniony
kks	= Kodeks karny skarbowy	PKP	= Polskie Koleje Państwowe
m.st.	= miasto stołeczne Capital City	NUTS	= Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych Nomenclature of Territorial Units for Statistics
nr (Nr)	= numer	EKG	= Europejska Komisja Gospodarcza
No.	= number	ECE	= Economic Commission for Europe
ok.	= około	EUROSTAT	= Urząd Statystyczny Unii Europejskiej Statistical Office of the European Union
pkt	= punkt	ONZ	= Organizacja Narodów Zjednoczonych
poj.	= pojemność	UN	= United Nations
poz.	= pozycja	UE	= Unia Europejska
tabl.	= tablica table	EU	= European Union
ust.	= ustęp	WE	= Wspólnoty Europejskie
		EC	= European Communities

UWAGI OGÓLNE

1. Prezentowane w Roczniku dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – dotyczą **całej gospodarki narodowej**.

2. Dane prezentuje się:

1) w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007**, opracowanej na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczej we Wspólnocie Europejskiej – Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007 wprowadzona została z dniem 1 I 2008 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 XII 2007 r. (Dz.U. Nr 251, poz. 1885, z późn. zm.).

W ramach PKD 2007 dokonano dodatkowo grupowania, ujmując pod pojęciem „**Przemysł**” sekcje: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

Pod pojęciem „**Pozostałe usługi**” ujęte są sekcje: „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna”, „Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca”, „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”, „Edukacja”, „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna”, „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją”, „Pozostała działalność usługowa” oraz „Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby”;

2) według **sektorów instytucjonalnych** – wyłącznie w zakresie rachunków regionalnych;

3) według **sektorów własności**:

– sektor publiczny – grupujący własność państwową (Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych), własność jednostek samorządu terytorialnego oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora publicznego,

– sektor prywatny – grupujący własność prywatną krajową (osób fizycznych i pozostałych jednostek prywatnych), własność zagraniczną (osób zagranicznych) oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora prywatnego i brakiem przewagi sektorowej w kapitale (mieniu) podmiotu.

„Własność mieszaną” określana jest głównie dla spółek i wyznaczana na podstawie struktury kapitału (mienia) deklarowanego we wniosku rejestracyjnym spółki.

3. Dane w tabl. III prezentowane są w układzie **Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do**

GENERAL NOTES

1. Data presented in the Yearbook – unless otherwise indicated – concern the **entire national economy**.

2. Data are presented:

1) according to the **Polish Classification of Activities – PKD 2007**, compiled on the basis of the Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007 was introduced on 1 I 2008 by the decree of the Council of Ministers, dated 24 XII 2007 (Journal of Laws No. 251, item 1885, with later amendments).

The item „**Industry**” was introduced, including NACE Rev. 2 sections: “Mining and quarrying”, “Manufacturing”, “Electricity, gas, steam and air conditioning supply” as well as “Water supply; sewerage, waste management and remediation activities”, as an additional grouping.

The item „**Other services**” was introduced including sections: “Professional, scientific and technical activities”, “Administrative and support service activities”, “Public administration and defence; compulsory social security”, “Education”, “Human health and social work activities”, “Arts, entertainment and recreation”, “Other service activities” as well as “Activities of households as employers; undifferentiated goods- and services-producing activities of households for own use”;

2) according to **institutional sectors** – exclusively within the scope of regional accounts;

3) according to **ownership sectors**:

– public sector – grouping state ownership (of the State Treasury and state legal persons), the ownership of local government units as well as “mixed ownership” with a predominance of capital (property) of public sector entities,

– private sector – grouping private domestic ownership (of natural persons and other private entities), foreign ownership (of foreign persons) as well as “mixed ownership” with a predominance of capital (property) of private sector entities and lack of predominance of public or private sector in capital (property) of the entity.

“Mixed ownership” is defined mainly for companies and determined on the basis of the capital (property) structure as declared in a company’s registration application.

3. Data in table III are presented in accordance with the **Nomenclature of Territorial Units for Statistical Purposes (NUTS)**, compiled on the basis of the Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS) obligatory in the countries of the European Union according to the Regulation (EC)

Celów Statystycznych (NUTS), opracowanej na podstawie Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS), obowiązującej w krajach Unii Europejskiej, zgodnie z Rozporządzeniem (WE) Nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 V 2003 r. (Dz.Urz. UE L 154 z 21 VI 2003 r., z późn. zm.). Od 1 I 2018 r. obowiązują zmiany wprowadzone Rozporządzeniem Komisji (UE) 2016/2066 z dnia 21 XI 2016 r., zgodnie z którym Polskę podzielono na 3 poziomy, w ramach których funkcjonuje 97 jednostek statystycznych NUTS:

- **makroregiony (NUTS 1)** – 7 jednostek powstałych przez połączenie regionów; województwo mazowieckie stanowi 1 makroregion,
- **regiony (NUTS 2)** – 17 jednostek; regionami są województwa, z wyjątkiem mazowieckiego, które zostało podzielone na dwa regiony: warszawski stołeczny i mazowiecki regionalny,
- **podregiony (NUTS 3)** – 73 jednostki (w województwie mazowieckim 9 jednostek); podregiony powstały poprzez agregację powiatów w ramach każdego regionu.

4. Prezentowane informacje zostały przedstawione stosownie do zakresu prowadzonych badań, uwzględniających podmioty klasyfikowane według kryterium **liczby pracujących** i – jeśli nie zaznaczono inaczej – obejmują podmioty o liczbie pracujących:

- do 9 osób,
- od 10 do 49 osób,
- 50 osób i więcej.

5. Dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – opracowano zgodnie z **każdorzadowym stanem organizacyjnym gospodarki narodowej**.

6. Dane w podziale według sekcji i działów PKD 2007 opracowano – jeśli nie zaznaczono inaczej – tzw. metodą przedsiębiorstw.

Metoda przedsiębiorstw (podmiotowa) oznacza przyjmowanie całych podmiotów gospodarki narodowej za podstawę grupowania wszystkich danych charakteryzujących ich działalność według poszczególnych poziomów klasyfikacyjnych i podziałów terytorialnych.

7. Przez **podmioty gospodarki narodowej** rozumie się jednostki prawne, tj.: osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej (REGON).

Pod pojęciem **podmiotów gospodarczych** rozumie się podmioty prowadzące działalność gospodarczą (produkcyjną i usługową) na własny rachunek w celu osiągnięcia zysku.

Informacje w rejestrze REGON tworzone są na podstawie danych zgłaszanych bezpośrednio przez podmioty, na których ciąży obowiązek rejestracji oraz dokonywania zmian cech objętych wpisem. Dane te nie podlegają dodatkowej weryfikacji.

8. Z ważniejszych klasyfikacji, według których prezentuje się dane w Roczniku – obok PKD 2007 – należy wymienić:

- 1) **Klasyfikację Zawodów i Specjalności (KZiS)**, na podstawie której dokonuje się grupowania radnych organów jednostek samorządu teryto-

No. 1059/2003 of the European Parliament and of the Council of 26 V 2003 (Official Journal of the EU L 154, 21 VI 2003, with later amendments). Since 1 I 2018 were obligatory amendments introduced by Commission Regulation (EU) 2016/2066 of 21 XI 2016, according to which from Poland is divided into 3 levels, under which there are 97 NUTS statistical units in Poland:

- **macroregions (NUTS 1)** – 7 units created by joining regions; Mazowieckie voivodship is 1 macroregion,
- **regions (NUTS 2)** – 17 units; regions are voivodships, with the exceptions of Mazowieckie voivodship, which has been divided into two regions: Warszawski Stołeczny and Mazowiecki Regionalny,
- **subregions (NUTS 3)** – 73 units (in Mazowieckie voivodship 9 units); subregions were created by aggregation of powiats within each region.

4. Information is presented in compliance with the scope of conducted surveys, considering entities classified according to the criterion of the **number of persons employed**, and – unless otherwise indicated – include entities employing:

- up to 9 persons,
- from 10 to 49 persons,
- 50 persons and more.

5. Data – unless otherwise indicated – are compiled in accordance with **the respective organizational status of units of the national economy**.

6. Data according to NACE Rev. 2 sections and divisions are compiled – unless otherwise indicated – using the enterprise method.

In the **enterprise (entity) method**, the entire organizational unit of entities in the national economy is the basis for grouping all data describing their activity according to individual classification levels and territorial divisions.

7. The term **entities of the national economy** is understood as legal entities, i.e.: legal persons, organizational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity, registered in the Country Official Register of the Units of the National Economy (REGON).

The term **economic entities** is understood as entities conducting economic activity (production and service) on their own-account in order to earn a profit.

Information in REGON register is produced on the basis of data submitted directly by entities, which are obliged to register and report on changes in features required for the registration. The data are not further verified.

8. Other than NACE Rev. 2, among the more important classifications, according to which data are presented in the Yearbook, the following should be mentioned:

- 1) the **Occupations and Specializations Classification (KZiS)**, on the basis of which councillors of organs of local government units as well as paid employees and their wages and salaries are grouped; the classification, compiled on the basis of the International Standard Classification of Occupations (ISCO-08), was intro-

rialnego oraz zatrudnionych i ich wynagrodzeń; klasyfikacja opracowana na podstawie Międzynarodowej Standardowej Klasyfikacji Zawodów (ISCO-08) wprowadzona została z dniem 1 I 2015 r. rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 VIII 2014 r. (tekst jednolity: Dz.U. z 2018 poz. 227) w miejsce obowiązującej do 31 XII 2014;

- 2) **Polską Klasyfikację Wyrobów i Usług – PKWiU 2015**, na podstawie której dokonuje się grupowania wyrobów i towarów; PKWiU 2015, opracowana na podstawie międzynarodowych klasyfikacji i nomenklatur, wprowadzona została z dniem 1 I 2016 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 4 IX 2015 r. (Dz.U. poz. 1676) w miejsce PKWiU 2008 obowiązującej do 31 XII 2015 r.;
- 3) **Klasyfikację Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP)**, na podstawie której dokonuje się grupowania spożycia produktów (wyrobów i usług) w sektorze gospodarstw domowych oraz wydatków na towary i usługi konsumpcyjne w gospodarstwach domowych (przyjętych również do opracowania wskaźników cen);
- 4) **Polską Klasyfikację Obiektów Budowlanych (PKOB)**, na podstawie której dokonuje się grupowania obiektów budowlanych; PKOB, opracowana na podstawie Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (CC), wprowadzona została z dniem 1 I 2000 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 XII 1999 r. (Dz.U. Nr 112, poz. 1316, z późn. zm.);
- 5) **Klasyfikację Środków Trwałych (KŚT)**, na podstawie której dokonuje się grupowania środków trwałych według rodzajów; KŚT wprowadzona została z dniem 1 I 2011 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 XII 2010 r. (Dz.U. Nr 242, poz. 1622).

9. Informacje o **województwie i podregionach** oraz w podziale na **miasta i wieś** – jeśli nie zaznaczono inaczej – podano w każdorazowym podziale administracyjnym. Przez „miasta” rozumie się gminy miejskie oraz miasta w gminach miejsko-wiejskich, przez „wieś” – gminy wiejskie oraz obszary wiejskie w gminach miejsko-wiejskich.

10. Dane w **cenach bieżących** odpowiadają uzyskanym dochodom, poniesionym wydatkom lub wartości wyrobów, usług itp. W tablicach i na wykresach, w których nie określono cen, dane liczbowe wyrażono w cenach bieżących.

Do wyceny produkcji i wartości dodanej brutto przyjęto kategorię **cen bazowej**.

Cena bazowa definiowana jest jako kwota pieniędzy otrzymywana przez producenta (w tym także przez jednostkę handlową) od nabywcy za jednostkę produktu (wyrobu lub usługi), pomniejszona o podatki od produktu oraz o ewentualne rabaty i opusty, powiększona o dotacje otrzymywane do produktu.

Podatki od produktów obejmują: podatek od towarów i usług – VAT (od produktów krajowych i z importu), podatki i cła od importu (łącznie z podatkiem akcyzowym) oraz inne podatki od produktów, jak podatek akcyzowy od produktów krajowych i podatki od niektórych rodzajów usług (np. od gier losowych i zakładów wzajemnych oraz od 2010 r. zryczałtowany podatek od towarów

produced on 1 I 2015 by the decree of the Minister of Labour and Social Policy, dated 7 VIII 2014 (uniform text: Journal of Laws 2018 item 227) replacing the classification valid until 31 XII 2014;

- 2) the **Polish Classification of Goods and Services – PKWiU 2015**, on the basis of which products and goods are grouped; compiled on the basis of international classifications and nomenclatures, was introduced on 1 I 2016 by the decree of the Council of Ministers, dated 4 IX 2015 (Journal of Laws item 1676) replacing the classification PKWiU 2008 valid until 31 XII 2015;
- 3) the **Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP)**, on the basis of which final consumption expenditure of products (goods and services) in the households sector as well as expenditures on consumer goods and services of households (also adopted for compiling price indices) are grouped;
- 4) the **Polish Classification of Types of Construction (PKOB)**, on the basis of which type of constructions are grouped; PKOB, compiled on the basis of the Classification of Types of Constructions (CC), was introduced on 1 I 2000 by the decree of the Council of Ministers, dated 30 XII 1999 (Journal of Laws No. 112, item 1316, with later amendments);
- 5) the **Classification of Fixed Assets (KŚT)**, on the basis of which fixed assets are grouped according to type; KŚT was introduced on 1 I 2011 by the decree of the Council of Ministers, dated 10 XII 2010 (Journal of Laws No. 242, item 1622).

9. Information on **voivodship and subregions** as well as by **urban and rural area** – unless otherwise indicated – is presented according to administrative division in a given period. The term “urban area” is understood as urban gminas and towns in urban-rural gminas, while a “rural area” is understood as rural gminas and rural area in urban-rural gminas.

10. Data in **current prices** correspond to obtained revenue, incurred expenditures or the value of products, services, etc. In tables and charts in which prices are not defined, data are expressed in current prices.

In order to evaluate production and gross value added the **basic price** category was implemented.

Basic price is defined as the amount of money received by a producer (trade entities included) from a buyer for a unit of product (good or service), decreased by the tax on the product as well as by applicable rebates and deductions, and increased by subsidies received for the product.

Taxes on products include: value added tax – VAT (on domestic products and on imports), taxes and customs duties on imports (including excise tax) as well as other taxes on products, such as excise tax on domestic products and taxes on selected types of services (e.g., on games of chance and mutual betting and until 2010 lump sum tax on goods and services from occasional

i usług od okazjonalnych przewozów osób autobusami zarejestrowanymi za granicą).

11. Jako ceny stałe przyjęto w przypadku:

- 1) produkcji rolniczej – średnie krajowe ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany, z wyjątkiem ziemniaków, warzyw i owoców, w przypadku których przyjmuje się średnie ceny z dwóch kolejnych lat, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego;
- 2) produkcji sprzedanej przemysłu:
 - ceny stałe 2005 r. (średnie ceny bieżące 2005 r.) dla lat 2006–2010,
 - ceny stałe 2010 r. (średnie ceny bieżące 2010 r.) dla lat 2011–2015,
 - ceny stałe 2015 r. (średnie ceny bieżące 2015 r.) od 2016 r.

12. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.

Wskaźniki dynamiki – w przypadku zmian metodycznych, zmian kategorii ceny przyjmowanej do wyceny produkcji, zmian systemu cen stałych oraz zmian systemu wag do obliczania wskaźników cen w poszczególnych okresach – obliczono w warunkach porównywalnych.

Wskaźniki jednopodstawowe obliczono metodą nawiązania łańcuchowego.

13. Do przeliczeń danych według liczby ludności przyjęto liczbę ludności według krajowej definicji zamieszkania, opracowaną metodą bilansową.

Przy **przeliczaniu na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.)** danych według stanu w końcu roku (np. łóżka w szpitalach, środki trwałe) przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 XII, a przy przeliczaniu danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku (np. produkcja, sprzedaż, nakłady inwestycyjne) – według stanu w dniu 30 VI.

Do przeliczeń przyjęto liczbę ludności opracowaną dla lat 2000 i 2005 na bazie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, przy czym dla (2000 r. według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 XII 2002 r.), od 2010 r. na bazie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011 (przy czym dla 2010 r. według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 XII 2011 r.).

14. Dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – nie obejmują jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

15. Niektóre informacje zostały podane na podstawie danych nieostatecznych i mogą ulec zmianie w następnych publikacjach Urzędu Statystycznego.

16. Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się nieznacznie różnić od podanych wielkości „ogółem”.

17. Informacje statystyczne pochodzące ze źródeł spoza Urzędu Statystycznego opatrzone odpowiednimi notami, zgodnie z zasadą, że jako źródłodawcę podaje się instytucję przekazującą informacje prezentowane w tablicy za ostatni rok.

18. W Roczniku zastosowano skróty nazw niektórych poziomów klasyfikacyjnych; zestawienie zastosowanych skrótów i pełnych nazw podaje się poniżej:

transport of passengers in buses with foreign registration).

11. Constant prices were adopted as follows:

- 1) agricultural output – average national current prices from the year preceding the reference year, with the exception of potatoes, vegetables and fruit, in case of which average prices from two consecutive years are adopted, i.e., from the year preceding the surveyed year and from the surveyed year;
- 2) sold production of industry:
 - 2005 constant prices (2005 average current prices) for 2006–2010,
 - 2010 constant prices (2010 average current prices) for 2011–2015,
 - 2015 constant prices (2015 average current prices) since 2016.

12. Relative numbers (indices, percentages) are, as a rule, calculated on the basis of absolute data expressed with higher precision than that presented in the tables.

Indices – in case of methodological changes, changes in price categories used in the evaluation of production, changes in the system of constant prices as well as changes in the system of weights for calculating price indices in individual periods – are calculated in comparable conditions.

Single base indices are calculated using the chain-base index method.

13. For the purpose of calculating data by population number, the population number according to the national definition of residence, compiled using the balance method, was adopted.

When **computing per capita data (1000 population, etc.)** as of the end of a year (e.g., beds in hospitals, fixed assets), the population as of 31 XII was adopted, whereas data describing the magnitude of a phenomenon within a year (e.g., production, sales, investment outlays) – as of 30 VI.

For calculations, it was assumed to use the number of population calculated for 2000 and 2005 on the basis of the results of the Population and Housing Census 2002 (for 2000 by the administrative division valid as of 31 XII 2002), and since 2010 on the basis of the results of the Population and Housing Census 2011 (for 2010 by the administrative division valid as of 31 XII 2011).

14. Data – unless otherwise indicated – do not include budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety.

15. Selected information presented on the basis of preliminary data and may change in subsequent publications of the Statistical Office.

16. Due to the rounding of data, in some cases sums of components may slightly differ from the amount given in the item “total”.

17. Statistical information originating from sources other than the Statistical Office is indicated in the appropriate note, with the institution providing the information for the last presented year given as the source.

18. The names of some classification levels used in the Yearbook have been abbreviated; the list of abbreviations used and their full names are given below:

skrót
abbreviation

pełna nazwa
full name

MIĘDZYNARODOWA STATYSTYCZNA KLASYFIKACJA
CHOROÓB I PROBLEMÓW ZDROWOTNYCH (X Rewizja)
INTERNATIONAL STATISTICAL CLASSIFICATION
OF DISEASES AND RELATED HEALTH PROBLEMS (ICD-10 Revision)

Choroby krwi i narządów krwiotwórczych Diseases of blood and blood-forming organs	Choroby krwi i narządów krwiotwórczych oraz wybrane choroby przebiegające z udziałem mechanizmów immunologicznych Diseases of the blood and blood-forming organs and certain disorders involving the immune mechanism
Wady rozwojowe wrodzone Congenital anomalies	Wady rozwojowe wrodzone, zniekształcenia i aberracje chromosomowe Congenital malformations, deformations and chromosomal abnormalities
Objawy i stany niedokładnie określone Symptoms and ill-defined conditions	Objawy, cechy chorobowe oraz nieprawidłowe wyniki badań klinicznych i laboratoryjnych niesklasyfikowane gdzie indziej Symptoms, signs and abnormal clinical and laboratory findings, not elsewhere classified

POLSKA KLASYFIKACJA DZIAŁALNOŚCI – PKD 2007
STATISTICAL CLASSIFICATION OF ECONOMIC ACTIVITIES
IN THE EUROPEAN COMMUNITY – NACE Rev. 2

sekcje
sections

Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Handel; naprawa pojazdów samochodowych Trade; repair of motor vehicles	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
Zakwaterowanie i gastronomia Accommodation and catering	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi Accommodation and food service activities
Obsługa rynku nieruchomości	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Administrowanie i działalność wspierająca	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca

działy
divisions

Produkcja skór i wyrobów skórzanych	Produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania Manufacture of wood and of products of wood and cork, except furniture; manufacture of articles of straw and plaiting materials

skrót
abbreviation

pełna nazwa
full name

POLSKA KLASYFIKACJA DZIAŁALNOŚCI – PKD 2007 (dok.)
STATISTICAL CLASSIFICATION OF ECONOMIC ACTIVITIES
IN THE EUROPEAN COMMUNITY – NACE Rev. 2 (cont.)

działy (dok.)
divisions (cont.)

Produkcja wyrobów farmaceutycznych Manufacture of pharmaceutical products	Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych Manufacture of basic pharmaceutical products and pharmaceutical preparations
Produkcja wyrobów z metali Manufacture of metal products	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń Manufacture of fabricated metal products, except machinery and equipment
Produkcja maszyn i urządzeń	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep	Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli
Gospodarka odpadami; odzysk surowców	Działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców
Budowa budynków	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej

*

* *

Wyjaśnienia metodyczne dotyczące podstawowych pojęć i metod opracowania danych liczbowych zamieszczono w uwagach ogólnych do poszczególnych działów. Rozszerzone wyjaśnienia dotyczące poszczególnych dziedzin statystyki Czytelnik znajdzie w publikacjach tematycznych, w „Roczniku Statystycznym Rzeczypospolitej Polskiej” oraz na stronie internetowej GUS <http://stat.gov.pl>.

Methodological explanations concerning basic definitions and methods of compiling statistical data are enumerated in the general notes to individual chapters. More detailed information pertaining to particular fields of statistics can be found in subject matter publications, in the “Statistical Yearbook of the Republic of Poland” as well as on the website of the CSO <http://stat.gov.pl>.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R.

VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship				SPECIFICATION
		ogółem grand total		region (region)	region (region)	
		ogółem total	Polska=100 Poland=100	warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	

POWIERZCHNIA. PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY – stan w dniu 31 XII
AREA. ADMINISTRATIVE DIVISION – as of 31 XII

Powierzchnia w km ²	312679	35558	11,4	6104	29454	Area in km ²
Powiaty	314	37	11,8	9	28	Powiats
Miasta na prawach powiatu	66	5	7,6	1	4	Cities with powiat status
Gminy	2478	314	12,7	70	244	Gminas
Miasta	923	86	9,3	34	52	Towns
Miejscowości wiejskie	52512	8527	16,2	1485	7042	Rural localities
Sołectwa	40725	7334	18,0	1335	5999	Village administrator's offices

STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA
ENVIRONMENTAL PROTECTION

Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w tys. t:						Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in thous. t:
pyłowych	35,6	2,7	7,7	0,8	2,0	particulates
gazowych	213920,7	29125,8	13,6	6364,0	22761,8	gases
Komunalne oczyszczalnie ścieków ^a (stan w dniu 31 XII)	3258	322	9,9	72	250	Municipal wastewater treatment plants ^a (as of 31 XII)
w tym:						of which:
biologiczne	2439	256	10,5	47	209	biological
z podwyższonym usuwaniem biogenów	808	66	8,2	25	41	with increased biogene removal (disposal)
Odpady wytworzone (w ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych) w tys. t	113792,8	5595,5	4,9	3694,0	1901,5	Waste generated (during the year; excluding municipal waste) in thous. t
Odpady komunalne zebrane ^b (w ciągu roku) w tys. t	11968,7	1777,0	14,8	1203,7	573,3	Municipal waste collected ^b (during the year) in thous. t
Nakłady na środki trwałe (ceny bieżące):						Outlays on fixed assets (current prices):
służące ochronie środowiska:						in environmental protection:
w milionach złotych	6825,4	832,9	12,2	404,7	428,2	in million zlotys
w % nakładów inwestycyjnych ogółem	2,6	1,4	x	0,9	3,1	in % of total investment outlays
służące gospodarce wodnej:						in water management:
w milionach złotych	2065,7	276,2	13,4	184,6	91,7	in million zlotys
w % nakładów inwestycyjnych ogółem	0,8	0,5	x	0,4	0,7	in % of total investment outlays

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE
PUBLIC SAFETY

Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych ^c :						Ascertained crimes by the Police in completed preparatory proceedings ^c :
w liczbach bezwzględnych	753963	103962	13,8	67651	36311	in absolute numbers
na 10 tys. ludności	196	194	x	224	154	per 10 thous. population
Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję ^c w %	71,7	60,0	x	51,6	75,6	Rate of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police ^c in %

a Pracujące na sieci kanalizacyjnej. b Dane szacunkowe. c Bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich.
a Working on sewage network. b Estimated data. c Excluding punishable acts committed by juveniles.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R. (cd.)

VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship			SPECIFICATION	
		ogółem grand total		region (region)		region (region)
		ogółem total	Polska=100 Poland=100	warszawski stołeczny		mazowiecki regionalny

LUDNOŚĆ
POPULATION

Ludność (stan w dniu 31 XII) w tys.	38433,6	5384,6	14,0	3031,2	2353,4	Population (as of 31 XII) in thous.
miasta	23109,3	3463,5	15,0	2445,4	1018,1	urban areas
wieś	15324,3	1921,1	12,5	585,8	1335,3	rural areas
w tym kobiety	19840,4	2808,4	14,2	1610,8	1197,6	of which females
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 XII)	123	151	x	497	80	Population per 1 km ² of total area (as of 31 XII)
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 XII)	63,4	66,4	x	69,0	63,2	Non-working age population per 100 persons of working age (as of 31 XII)
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-0,02	0,86	x	1,65	-0,16	Natural increase per 1000 population
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	0,04	2,52	x	5,85	-1,77	Net internal and international migration for permanent residence per 1000 population

RYNEK PRACY. WYNAGRODZENIA
LABOUR MARKET. WAGES AND SALARIES

Pracujący ^{ab} (stan w dniu 31 XII) w tys.	15380,7	2617,7	17,0	1761,3	856,5	Employed persons ^{ab} (as of 31 XII) in thous.
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł	4283,73	5219,09	121,8	5516,58	3874,67	Average monthly gross wages and salaries in zł
Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) w tys.	1081,7	154,1	14,2	51,4	102,6	Registered unemployed persons (as of 31 XII) in thous.
Stopa bezrobocia rejestrowanego (stan w dniu 31 XII) w %	6,6	5,6	x	2,8	10,7	Registered unemployment rate (as of 31 XII) in %

INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA
MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS

Długość sieci (stan w dniu 31 XII) w km:						Network (as of 31 XII) in km:
wodociągowej rozdzielczej	303903,1	45154,6	14,9	12538,6	32616,0	water supply distribution
kanalizacyjnej ^c	156780,5	15870,3	10,1	7929,4	7940,9	sewage ^c
gazowej	152217,2	16817,8	11,0	9921,3	6896,6	gas supply
Zasoby mieszkaniowe ^d (stan w dniu 31 XII):						Dwelling stocks ^d (as of 31 XII):
mieszkania:						dwellings:
w tysiącach	14439,8	2263,5	15,7	1435,1	828,4	in thousands
na 1000 ludności	375,7	420,4	x	473,4	352,0	per 1000 population
izby:						rooms:
w tysiącach	55205,6	8208,4	14,9	4985,4	3223,0	in thousands
na 1000 ludności	1436,4	1524,4	x	1644,7	1369,5	per 1000 population
powierzchnia użytkowa mieszkań:						useful floor area of dwellings
w tysiącach m ²	1068557,5	163421,9	15,3	98924,6	64497,3	in thousands m ²
na 1000 ludności w m ²	27802,7	30349,8	x	32635,3	27405,9	per 1000 population in m ²

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności. b Dane opracowano z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2010. c Łącznie z kolektorami. d Na podstawie bilansu.

a By actual workplace and kind of activity. b Data are compiled considering employed persons on private farms in agriculture estimated using the results of the Agricultural Census 2010. c Including collectors. d Based of balance.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R. (cd.)

VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo		Voivodship		SPECIFICATION
		ogółem grand total		region (region)	region (region)	
		ogółem total	Polska=100 Poland=100	warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	

INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA (dok.)
MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS (cont.)

Mieszkania oddane do użytkowania:						Dwellings completed:
w tysiącach	178,3	37,3	20,9	28,9	8,4	in thousands
na 1000 ludności:						per 1000 population:
mieszkania.....	4,6	6,9	x	9,6	3,6	dwellings
izby	18,1	24,6	x	31,2	16,2	rooms
powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²	430,5	587,8	x	748,7	381,5	useful floor area of dwellings in m ²

EDUKACJA^a I WYCHOWANIE – stan na początku roku szkolnego
EDUCATION^a – as of beginning of the school year

Uczniowie w szkołach ^b w tys.:						Pupils and students in schools ^b in thous.:
podstawowych	2657,0	403,2	15,2	233,9	169,3	primary
gimnazjalnych.....	703,9	104,3	14,8	56,8	47,5	lower secondary
branżowych I stopnia ^c	166,4	15,7	9,4	4,8	10,9	stage I sectoral vocational ^c
liceach ogólnokształcących	474,5	81,2	17,1	48,8	32,4	general secondary
technikach	503,2	60,4	12,0	26,1	34,3	technical secondary
artystycznych ogólnokształcących ^d	13,0	1,3	9,7	0,9	0,4	general art ^d
policealnych.....	235,6	30,6	13,0	18,3	12,4	post-secondary
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego:						Children attending pre-primary education establishments:
w tysiącach	1361,2	219,6	16,1	139,0	80,6	in thousands
na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat	864	921	106,6	1003	808	per 1000 children aged 3–6

OCHRONA ZDROWIA^e I POMOC SPOŁECZNA – stan w dniu 31 XII
HEALTH CARE^e AND SOCIAL WELFARE – as of 31 XII

Pracownicy medyczni ^f :						Medical personnel ^f :
lekarze	90284	14299	15,8	10383	3916	doctors
lekarze dentyści.....	13331	1568	11,8	1093	475	dentists
pielęgniarki ^g	193700	28063	14,5	17732	10331	nurses ^g
Przychodnie.....	21665	3028	14,0	1877	1151	Out-patients departments
Szpitala ogólne.....	951	118	12,4	81	37	General hospitals
Łóżka w szpitalach ogólnych ^h w tys.	185,3	26,0	14,1	16,5	9,6	Beds in general hospitals ^h in thous.
Apteki ogólnodostępne ⁱ	13338	1795	13,5	1084	711	Generally available pharmacies ⁱ

a Patrz uwagi ogólne działu „Edukacja i wychowanie”, ust. 1 i 2 na str. 184. b Bez szkół dla dorosłych, z wyjątkiem szkół policealnych. c Łącznie z uczniami w oddziałach zasadniczych szkół zawodowych oraz uczniami szkół specjalnych przysposabiających do pracy. d Dających uprawnienia zawodowe. e Łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej oraz spraw wewnętrznych i administracji. f Dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, tj. bez osób, dla których głównym miejscem pracy jest uczelnia, jednostka administracji państwowej lub samorządu terytorialnego albo NFZ. g Łącznie z magistrami pielęgniarstwa. h Bez opieki dziennej; łącznie z łóżkami i inkubatorami dla noworodków. i Patrz uwagi ogólne działu „Ochrona zdrowia i pomoc społeczna”, ust. 13 na str. 214.

a See general notes to the chapter “Education”, item 1 and 2 on page 184. b Excluding schools for adult, except post-secondary schools. c Including students of basic vocational school sections and students of special job-training schools. d Leading to professional certification. e Data include health care units subordinated to the Ministry of National Defence, the Ministry of the Interior and Administration. f Data concern working directly with a patient, i.e., excluding persons for whom the primary workplace is university, units of state or local government administration and National Health Fund. g Including master nurses. h Excluding day-care; including beds and incubators for newborns. i See general notes to the chapter “Health care and social welfare”, item 13 on page 214.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R. (cd.)

VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo		Voivodship		SPECIFICATION
		ogółem grand total		region (region)	region (region)	
		ogółem total	Polska=100 Poland=100	warszawski stołeczny	mazowiecki regionalny	
KULTURA. TURYSTYKA CULTURE. TOURISM						
Biblioteki publiczne (łącznie z filiami; stan w dniu 31 XII)	7953	953	12,0	401	552	Public libraries (including branches; as of 31 XII)
Księgozbiór bibliotek publicznych (stan w dniu 31 XII) w tys. wol.	128357,1	17742,1	13,8	9805,0	7937,1	Public library collections (as of 31 XII) in thous. vol.
Muzea i oddziały muzealne (stan w dniu 31 XII)	949	135	14,2	88	47	Museums with branches (as of 31 XII)
Zwiedzający muzea i wystawy w tys.	37503,1	10936,4	29,2	10177,6	758,7	Museum and exhibition visitors in thous.
Kina stałe (stan w dniu 31 XII)	491	75	15,3	44	31	Fixed cinemas (as of 31 XII)
Widzowie w kinach stałych w tys.	56718,9	10896,0	19,2	8745,6	2150,5	Audience in fixed cinemas in thous.
Baza noclegowa turystyki ^a : miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII) w tys.	774,0	56,7	7,3	42,7	14,0	Tourist accommodation establishments ^a : bed places (as of 31 VII) in thous.
korzystający z noclegów w tys.	31989,3	5092,0	15,9	4452,3	639,6	tourists accommodated in thous.
ROLNICTWO^b I LEŚNICTWO AGRICULTURE ^b AND FORESTRY						
Użytki rolne w dobrej kulturze rolnej (stan w czerwcu) ^c w tys. ha	14490,1	1928,9	13,3	.	.	Agricultural land in good agricultural condition (as of June) ^c in thous. ha
pod zasiewami ^d	10757,0	1243,0	11,6	.	.	sown area ^d
grunty ugorowane	150,4	16,8	11,2	.	.	fallow land
uprawy trwałe	384,3	133,7	34,8	.	.	permanent crops
w tym sady	362,0	130,6	36,1	.	.	of which orchards
ogrody przydomowe	27,7	2,5	9,2	.	.	kitchen gardens
łąki i pastwiska	3170,7	532,9	16,8	.	.	meadows and pastures
Powierzchnia zasiewów (stan w czerwcu) ^d w tys. ha:						Sown area (as of June) ^d in thous. ha:
zboża	7602,0	910,9	12,0	.	.	cereals
ziemniaki	321,3	39,8	12,4	.	.	potatoes
warzywa gruntowe ^e	177,6	26,2	14,7	.	.	ground vegetables ^e
Zbiory w tys. t:						Production in thous. t:
zboża	31925,0	2988,0	9,4	.	.	cereals
ziemniaki	8956,0	1116,0	12,5	.	.	potatoes
warzywa gruntowe ^e	4583,3	695,8	15,2	.	.	ground vegetables ^e
Plony z 1 ha w dt:						Yields per 1 ha in dt:
zboża	42,0	32,8	78,1	.	.	cereals
ziemniaki	278,8	280,5	100,6	.	.	potatoes
Powierzchnia lasów (stan w dniu 31 XII) w tys. ha	9242,4	829,7	9,0	140,5	689,2	Forest areas (as of 31 XII) in thous. ha
PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO INDUSTRY AND CONSTRUCTION						
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące): w milionach złotych	1417247,1	271308,1	19,1	.	.	Sold production of industry (current prices): in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	36886	50499	136,9	.	.	per capita in zł

a Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych; z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu. b Dane według siedziby użytkownika gospodarstwa. c Bez gruntów posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz gruntów posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali. d Bez powierzchni upraw trwałych, ogrodów przydomowych oraz upraw na przyoranie (nawozy zielone). e Łącznie z ogrodami przydomowymi, dane według szacunków.

a Concern establishments possessing 10 and more bed places; with consideration imputation for units, which refused to participate in the survey. b Data are presented according to the official residence of the land user. c Excluding land of owners of agricultural land who do not conduct agricultural activities and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale. d Excluding permanent crops, kitchen gardens as well as area intended for ploughing (green fertilizers). e Including kitchen gardens, data based on estimation.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R. (cd.)

VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo		Voivodship		SPECIFICATION
		ogółem		region (region)	region (region)	
		ogółem	Polska=100			
total	Poland=100	stołeczny	regionalny			

PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO (dok.)
INDUSTRY AND CONSTRUCTION (cont.)

Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej ^a (ceny bieżące):						Sales of construction and assembly production ^a (current prices):
w milionach złotych	186798,0	38580,1	20,7	.	.	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	4862	7181	147,7	.	.	per capita in zł

TRANSPORT. TELEKOMUNIKACJA – stan w dniu 31 XII
TRANSPORT. TELECOMMUNICATIONS – as of 31 XII

Drogi publiczne o twardej nawierzchni (miejskie i zamiejskie) w km	299644,6	37978,4	12,7	.	.	Hard surface public roads (urban and non-urban) in km
w tym o nawierzchni ulepszonej w %	92,5	95,3	x	.	.	of which improved in %
Samochody zarejestrowane ^b w tys. szt.:						Registered cars ^b in thous. units:
osobowe	22503,6	3491,5	15,5	2028,3	1463,2	passenger cars
ciężarowe ^c i ciągniki siodłowe	3639,0	659,6	18,1	377,5	282,2	lorries ^c and road tractors
Placówki pocztowe ^d	21892	3071	14,0	.	.	Postal offices ^d
Telefoniczne łącza główne ^e :						Fixed main line ^e :
w tysiącach	4081,8	779,3	19,1	.	.	in thousands
w tym standardowe łącza główne	3338,1	622,2	18,6	.	.	of which standard main line
na 1000 ludności	106,2	144,7	x	.	.	per 1000 population

HANDEL – stan w dniu 31 XII
TRADE – as of 31 XII

Sklepy	355043	55643	15,7	.	.	Shops
Liczba ludności na 1 sklep	108	97	x	.	.	Population per shop
Targowiska stałe	2173	308	14,2	115	193	Permanent marketplaces

FINANSE PUBLICZNE
PUBLIC FINANCE

Budżety gmin^f						Budgets of gminas^f
Dochody:						Revenue:
w milionach złotych	111189,3	14294,1	12,9	x	x	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	4307	4538	105,4	x	x	per capita in zł
Wydatki:						Expenditure:
w milionach złotych	111984,4	14469,5	12,9	x	x	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	4338	4594	105,9	x	x	per capita in zł
Budżety miast na prawach powiatu						Budgets of cities with powiat status
Dochody:						Revenue:
w milionach złotych	78529,5	18355,0	23,4	x	x	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	6229	8257	132,6	x	x	per capita in zł
Wydatki:						Expenditure:
w milionach złotych	78504,1	18154,1	23,1	x	x	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	6227	8166	131,2	x	x	per capita in zł

^a Zrealizowanej przez podmioty budowlane – według miejsca wykonywania robót. ^b Łącznie z posiadającymi pozwolenia czasowe (na okres 30 dni) wydane w końcu roku. ^c Łącznie z samochodami ciężarowo-osobowymi. ^d Dane dotyczą placówek operatora wyznaczonego (w 2017 r. – Poczty Polskiej S.A.) i pozostałych (alternatywnych) operatorów pocztowych i obejmują placówki własne i placówki agentów pocztowych. ^e Dane dotyczą operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej. ^f Bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

^a Realized by construction units – by place of performing works. ^b Including having temporary permission (for the period of 30 days) issued at the end of the year. ^c Including vans. ^d Data concern the appointed operator (in 2017 of Poczta Polska S.A.) and other (alternative) postal operators and include their own postal offices and postal offices of postal agents. ^e Data concern operators of the public telecommunication network. ^f Excluding revenue and expenditure of gminas which are also cities with powiat status.

I. **WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R. (dok.)**

VOIVODSHIP ON THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship			SPECIFICATION
		ogółem grand total		region (region)	
		ogółem total	Polska=100 Poland=100	warszawski stołeczny	

FINANSE PUBLICZNE (dok.)
PUBLIC FINANCE (cont.)

Budżety powiatów						Budgets of powiats	
Dochody:						Revenue:	
w milionach złotych	25388,5	3217,4	12,7	x	x	in million zlotys	
na 1 mieszkańca w zł	983	1022	103,9	x	x	per capita in zł	
Wydanki:						Expenditure:	
w milionach złotych	25360,4	3232,3	12,7	x	x	in million zlotys	
na 1 mieszkańca w zł	982	1026	104,5	x	x	per capita in zł	
Budżety województw						Budgets of voivodships	
Dochody:						Revenue:	
w milionach złotych	14771,4	2550,1	17,3	x	x	in million zlotys	
na 1 mieszkańca w zł	384	475	123,5	x	x	per capita in zł	
Wydanki:						Expenditure:	
w milionach złotych	14317,4	2299,0	16,1	x	x	in million zlotys	
na 1 mieszkańca w zł	373	428	114,8	x	x	per capita in zł	

INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE
INVESTMENTS. FIXED ASSETS

Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące):						Investment outlays (current prices):	
w milionach złotych	257880,7	58037,2	22,5	44042,6	13994,6	in million zlotys	
na 1 mieszkańca w zł	6712	10802	160,9	14592	5944	per capita in zł	
Wartość brutto środków trwałych (stan w dniu 31 XII; bieżące ceny ewidencyjne):						Gross value of fixed assets (as of 31 XII; current book-keeping prices):	
w milionach złotych	3831949,8	814765,7	21,3	584494,0	230271,7	in million zlotys	
na 1 mieszkańca w zł	99703	151314	151,8	192825	97846	per capita in zł	

PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ – stan w dniu 31 XII
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY – as of 31 XII

Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON ^a		4309800	809369	18,8	613376	195993	Entities of the national economy in the REGON register ^a
sektor publiczny		115075	12327	10,7	6642	5685	public sector
sektor prywatny		4140861	774978	18,7	585618	189360	private sector

RACHUNKI REGIONALNE W 2016 R.
REGIONAL ACCOUNTS IN 2016

Produkt krajowy brutto (ceny bieżące):						Gross domestic product (current prices):	
w milionach złotych	1861112	414401	22,3	316987	97414	in million zlotys	
na 1 mieszkańca w zł	48432	77359	159,7	105719	41304	per capita in zł	
Wartość dodana brutto (ceny bieżące):						Gross value added (current prices):	
w milionach złotych	1643981	366062	22,3	280019	86043	in million zlotys	
na 1 pracującego ^b w zł	113872	147962	129,9	169840	104256	per employed person ^b in zł	
Nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych:						Gross nominal disposable income in the households sector:	
w milionach złotych	1121369	188793	16,8	128423	60370	in million zlotys	
na 1 mieszkańca w zł	29182	35243	120,8	42831	25598	per capita in zł	

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. b Do przeliczeń przyjęto przeciętną w roku liczbę pracujących.

a Excluding persons tending private farms in agriculture. b For calculations the annual average number of employed persons was applied.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE
 MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
POWIERZCHNIA					
1	Powierzchnia w km ² (stan w dniu 31 XII).....	35579	35559	35558	35558
STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA					
Pobór wody – w % poboru ogółem – na cele:					
2	produkcyjne ^a (poza rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybnictwem)	82,2	85,6	86,2	86,4
3	eksploatacji sieci wodociągowej ^b	13,7	10,8	10,6	10,6
4	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności na 1 km ² w dam ³	65,0	75,8	77,7	75,8
5	w tym do produkcji przemysłowej	54,8	65,9	68,0	66,5
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi:					
6	oczyszczane w % wymagających oczyszczania	65,3	71,5	81,4	97,1
7	nieoczyszczane na 1 km ² w dam ³	2,8	1,9	1,4	0,2
8	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogółu ludności ^c	40,6	47,3	53,0	69,5
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w tys. t:					
9	pyłowych.....	13,9	11,3	5,2	4,5
10	gazowych (bez dwutlenku węgla).....	188,3	217,1	175,2	146,5
Redukcja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w % zanieczyszczeń wytworzonych:					
11	pyłowych.....	98,9	99,2	99,6	99,7
12	gazowych (bez dwutlenku węgla).....	4,5	16,8	40,1	45,8
13	Odpady wytworzone (w ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych) ^d na 1 km ² w t.....	123,1	164,7	156,2	189,3
14	Odpady komunalne zebrane ^e (w ciągu roku) na 1 mieszkańca w kg	279	291	299	251
Nakłady na środki trwałe (ceny bieżące) w % nakładów inwestycyjnych na gospodarkę narodową:					
15	służące ochronie środowiska	3,1	3,0	2,9	3,3
16	służące gospodarce wodnej.....	0,6	0,8	1,4	0,5
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona (stan w dniu 31 XII):					
17	w % powierzchni ogólnej.....	29,6	29,6	29,7	29,7
18	na 1 mieszkańca w m ²	2060	2043	2003	1985
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE					
Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych ^f :					
19	w liczbach bezwzględnych.....	182421	205990	140040	139641
20	na 10 tys. ludności	357	400	266	263
21	Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję ^f w %	34,3	50,4	59,9	59,0

^a Z ujęć własnych. ^b Pobór wody na ujęciach przed włączeniem do sieci. ^c Ludność korzystająca – na podstawie szacunku. ^d Dane szacunkowe; w 2000 r. określane jako odpady stałe wywiezione. ^e Do 2012 r. łącznie z przestępstwami stwierdzonymi w 2000 r. ^f Do 2012 r. łącznie z przestępstwami stwierdzonymi w 2000 r.

^a From own intakes. ^b Water withdrawn by intakes before entering the water network. ^c Population connected to – item 7 on page 65. ^d Estimated data; in 2000 defined as solid waste removed. ^e Until 2012 including crimes ascertained by

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
AREA					
35558	35558	35558	35558	Area in km ² (as of 31 XII)	1
ENVIRONMENTAL PROTECTION					
				Water withdrawal – in % of total withdrawal – for purposes of:	
87,3	86,3	86,0	85,4	production ^a (excluding agriculture, forestry and fishing)	2
9,7	10,7	10,8	11,3	exploitation of water supply network ^b	3
82,5	78,3	77,3	73,5	Consumption of water for needs of the national economy and population per 1 km ² in dam ³	4
72,9	68,7	67,5	63,7	of which for industrial production	5
				Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground:	
97,6	97,2	98,8	98,5	treated in % of requiring treatment	6
0,2	0,2	0,1	0,1	untreated per 1 km ² in dam ³	7
69,9	71,3	71,9	72,3	Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^c	8
				Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in thous. t:	
4,5	3,9	2,8	2,7	particulates	9
145,8	128,4	84,3	82,3	gases (excluding carbon dioxide)	10
				Reduction of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in % of pollutants produced:	
99,7	99,8	99,8	99,8	particulates	11
48,2	53,3	70,3	71,8	gases (excluding carbon dioxide)	12
199,6	162,7	151,0	157,4	Waste generated (during the year; excluding municipal waste) ^d per 1 km ² in t	13
263	311	328	331	Municipal waste collected ^e (during the year) per capita in kg	14
				Outlays on fixed assets (current prices) in % of total investment outlays:	
3,9	3,8	1,8	1,4	in environmental protection	15
0,8	0,8	0,4	0,5	in water management	16
				Legally protected areas possessing unique environmental value (as of 31 XII):	
29,7	29,7	29,7	29,7	in % of total area	17
1979	1974	1969	1962	per capita in m ²	18
PUBLIC SAFETY					
				Ascertained crimes by the Police in completed preparatory proceedings ^f :	
118521	112453	108195	103962	in absolute numbers	19
223	211	202	194	per 10 thous. population	20
54,7	53,8	56,0	60,0	Rate of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police ^g in %	21

cunków, ludność ogółem – na podstawie bilansów. d Patrz uwagi ogólne działu „Stan i ochrona środowiska”, ust. 7 na str. dzonyimi przez prokuraturę; od 2014 r. bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. estimated data, the total population – based on balances. d See general notes to the chapter “Environmental protection”, prosecutor’s office; since 2014 excluding punishable acts committed by juveniles.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
LUDNOŚĆ ^a					
1	Ludność (stan w dniu 31 XII)	5115010	5157729	5267072	5316840
2	miasta.....	3307907	3338255	3380942	3411493
3	wieś	1807103	1819474	1886130	1905347
4	w tym kobiety	2655399	2685792	2745457	2773078
5	Kobiety na 100 mężczyzn (stan w dniu 31 XII)	108,0	108,7	108,9	109,0
6	Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 XII) ...	144	145	148	150
Ludność w wieku (stan w dniu 31 XII):					
7	przedprodukcyjnym	1168478	1016696	987386	984077
8	produkcyjnym	3105393	3274648	3346992	3319937
9	poprodukcyjnym	841139	866385	932694	1012826
10	Małżeństwa na 1000 ludności.....	5,5	5,4	5,8	4,6
11	Rozwody na 1000 ludności	1,1	1,7	1,6	1,7
12	Urodzenia żywe na 1000 ludności	9,4	9,7	11,6	10,4
13	Zgony ^b na 1000 ludności	10,2	10,1	10,2	10,2
14	Przyrost naturalny na 1000 ludności.....	-0,8	-0,3	1,4	0,2
15	Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych.....	7,2	6,0	4,5	3,9
16	Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	1,8	2,9	2,5	2,5
Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia w momencie urodzenia:					
17	mężczyźni.....	69,8	71,1	72,6	73,4
18	kobiety	78,6	80,2	81,0	81,6
RYNEK PRACY					
Pracujący ^{de} (stan w dniu 31 XII):					
19	w tysiącach.....	2387,0	2066,8	2225,6	2274,6
20	w tym kobiety	1160,6	988,3	1069,6	1118,4
21	na 1000 ludności	467	401	423	428
22	w sektorze prywatnym w %.....	75,2	75,3	76,6	77,7
według rodzajów działalności w %:					
23	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.....	.	15,5	13,5	13,2
24	przemysł i budownictwo	20,9	20,0	18,9
25	handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ ; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia ^Δ ; informacja i komunikacja	29,0	29,2	29,2
26	działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości ^Δ	6,0	6,7	6,9
27	pozostałe usługi	28,6	30,6	31,8

^a Patrz uwagi ogólne do działu „Ludność”, ust. 1, pkt 1) na str. 96. ^b Łącznie ze zgonami niemowląt. ^c Do obliczenia salda miejsca pracy i (od 2004 r.) rodzaju działalności. ^e Dane opracowano z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach 1996, w latach 2005–2009 – Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz Powszechnego Spisu Roln ^a See general notes to the chapter “Population”, item 1, point 1) on page 96. ^b Including infant deaths. ^c For calculating workplace and (since 2004) kind of activity. ^e Data are compiled considering employed persons on private farms in agricultural Census 2002 as well as the Agricultural Census 2002, since 2010 – of the Agricultural Census 2010.

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
POPULATION ^a					
5334511	5349114	5365898	5384617	Population (as of 31 XII)	1
3427481	3438225	3449513	3463514	urban areas	2
1907030	1910889	1916385	1921103	rural areas	3
2782420	2789873	2798988	2808443	of which females	4
109,0	109,0	109,0	109,0	Females per 100 males (as of 31 XII)	5
150	150	151	151	Population per 1 km ² of total area (as of 31 XII)	6
Population of age (as of 31 XII):					
988011	994402	1004436	1017531	pre-working	7
3304741	3282698	3258614	3235640	working	8
1041759	1072014	1102848	1131446	post-working	9
4,7	4,8	5,0	5,1	Marriages per 1000 population	10
1,8	1,8	1,6	1,7	Divorces per 1000 population	11
10,7	10,8	11,1	11,5	Live births per 1000 population	12
10,0	10,3	10,2	10,7	Deaths ^b per 1000 population	13
0,7	0,5	0,9	0,9	Natural increase per 1000 population	14
3,7	3,8	3,3	3,4	Infant deaths per 1000 live births	15
2,5	2,3 ^c	2,4	2,5	Net internal and international migration for permanent residence per 1000 population	16
Life expectancy at the moment of birth:					
74,0	74,0	74,1	74,0	males	17
81,8	82,0	82,3	82,1	females	18
LABOUR MARKET					
Employed persons ^{de} (as of 31 XII):					
2343,0	2406,7	2527,0	2617,7	in thousands	19
1150,8	1176,2	1230,4	1266,6	of which women	20
439	450	471	486	per 1000 population	21
78,1	78,6	79,5	80,0	in private sector in %	22
by kind of activities in %:					
12,9	12,6	12,0	11,6	agriculture, forestry and fishing	23
18,8	18,8	18,9	19,0	industry and construction	24
29,3	29,3	29,6	30,1	trade; repair of motor vehicles ^Δ ; transportation and storage; accommodation and catering ^Δ ; information and communication	25
6,9	6,9	6,6	6,6	financial and insurance activities; real estate activities	26
32,1	32,4	32,8	32,7	other services	27

wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r. d Według faktycznego indywidualnych w rolnictwie wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników: w 2000 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 2002, od 2010 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 2010.

net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used. d By actual ture estimated using the results: in 2000 – of the Agricultural Census 1996, in 2005–2009 – of the Population and Housing

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
 MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
RYNEK PRACY (dok.)					
	Przeciętne zatrudnienie:				
	w przemyśle:				
1	w tysiącach.....	.	334,9	357,8	362,0
2	na 1000 ludności.....	.	65,0	68,1	68,2
	w budownictwie:				
3	w tysiącach.....	.	110,3	123,1	115,3
4	na 1000 ludności.....	.	21,4	23,4	21,7
5	Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) w tys.	289,9	332,5	238,3	283,2
6	2000=100	100,0	114,8	82,2	97,6
	W % bezrobotnych zarejestrowanych (stan w dniu 31 XII):				
7	kobiety.....	53,1	50,0	48,3	47,2
8	w wieku 24 lata i mniej.....	28,6	20,9	19,9	17,1
9	pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok.....	46,8	54,3	34,6	42,9
10	Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) na 1 ofertę pracy.....	287	162	110	101
11	Stopa bezrobocia rejestrowanego (stan w dniu 31 XII) w %	10,8	13,8	9,7	11,1

WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

12	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł.....	2469,59	3027,00	4031,95	4514,42
13	2000=100	100,0	122,5	163,0	182,5
14	w tym: w przemyśle.....	.	2718,82	3706,08	4235,92
15	w budownictwie	2487,55	3850,49	4083,66
16	Przeciętna liczba emerytów i rencistów w tys.	1181,4	1162,0	1174,5	1133,1
17	pobierających emerytury i renty wypłacane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.....	902,9	915,3	966,9	944,6
18	rolników indywidualnych	278,5	246,7	207,6	188,5
	Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto w zł:				
19	wypłacana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.....	851,37	1146,98	1637,58	1915,22
20	rolników indywidualnych ^a	571,90	720,71	915,29	1082,59

INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA

	Długość sieci rozdzielczej (stan w dniu 31 XII) w km:				
21	wodociągowej.....	24623	33600	40076	42350
22	kanalizacyjnej (łącznie z kolektorami).....	5032	7356	10496	13080
	Zużycie w gospodarstwach domowych:				
	wody z wodociągów:				
23	w hektometrach sześciennych.....	205,2	191,6	188,8	192,1
24	na 1 mieszkańca w m ³	40,2	37,2	35,9	36,2
	energii elektrycznej w miastach ^b :				
25	w gigawatogodzinach.....	2554,2	2786,5	3102,2	3083,1
26	na 1 mieszkańca w kWh.....	772,9	836,0	919,2	905,3

^a Łącznie z wypłatami z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, w przypadku łączenia uprawnień do świadczeń, których głównym źródłem utrzymania był dochód z użytkowanego gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie.

^b Including payments from non-agricultural social security system, in case of a simultaneous right to benefits from this income from a private farm in agriculture.

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
LABOUR MARKET (cont.)					
				Average paid employment:	
				in industry:	
379,5	381,4	386,8	399,2	in thousands	1
71,3	71,4	72,2	74,3	per 1000 population	2
				in construction:	
113,7	115,4	121,3	121,7	in thousands	3
21,4	21,6	22,6	22,7	per 1000 population	4
249,8	216,5	188,9	154,1	Registered unemployed persons (as of 31 XII) in thous.	5
86,1	74,6	65,1	53,1	2000=100	6
				In % of registered unemployed (as of 31 XII):	
47,8	48,3	49,7	51,2	women	7
15,1	14,0	12,3	11,7	aged 24 years and less	8
45,9	44,4	45,4	44,3	out of work for longer than 1 year	9
62	42	31	19	Registered unemployed persons (as of 31 XII) per a job offer	10
9,6	8,3	7,0	5,6	Registered unemployment rate (as of 31 XII) in %	11
WAGES AND SALARIES. SOCIAL SECURITY BENEFITS					
4657,07	4801,53	4948,13	5219,09	Average monthly gross wages and salaries in zł	12
188,3	194,1	200,1	211,1	2000=100	13
4407,02	4505,21	4635,96	4863,31	of which: in industry	14
4217,20	4392,39	4494,83	4703,94	in construction	15
1120,0	1122,4	1128,2	1133,4	Average number of retirees and pensioners in thous.	16
936,4	939,4	946,0	953,8	receiving retirement and other pensions paid by the Social Insurance Institution	17
183,6	183,0	182,2	179,7	farmers	18
				Average monthly gross retirement and other pension in zł:	
1991,73	2047,16	2085,81	2141,25	paid by the Social Insurance Institution	19
1106,84	1144,30	1150,29	1169,88	farmers ^a	20
MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS					
				Distribution network (as of 31 XII) in km:	
42897	44016	44596	45155	water supply	21
13731	14680	15316	15870	sewage (including collectors)	22
				Consumption in households:	
				water from water supply systems:	
193,2	202,4	203,0	202,4	in cubic hectometre	23
36,3	37,9	37,9	37,7	per capita in m ³	24
				electricity in urban areas ^b :	
2976,5	2929,8	2934,2	2960,9	in gigawatt-hour	25
870,2	853,6	852,0	857,1	per capita in kWh	26

czeń z tego systemu z uprawnieniami do świadczeń z Funduszu Emerytalno-Rentowego. b W 2000 r. bez gospodarstw domowych i z korzyściami z Funduszu Emerytalno-Rentowego. b In 2000 excluding households, whose the main source of maintenance was

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA (dok.)					
	Zasoby mieszkaniowe ^a (w 2000 r. – zamieszkane; stan w dniu 31 XII):				
	mieszkania:				
1	w tysiącach.....	1674,2	1875,5	2063,0	2138,8
2	na 1000 ludności.....	327,3	363,6	391,7	402,3
3	izby na 1000 ludności.....	1077,6	1275,1	1419,5	1461,0
	powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² :				
4	na 1000 ludności.....	19015	24417	27641	28756
5	przeciętna 1 mieszkania.....	58,1	67,1	70,6	71,5
	Mieszkania oddane do użytkowania:				
	mieszkania:				
6	w tysiącach.....	25,2	28,2	29,0	29,2
7	na 1000 ludności.....	4,9	5,5	5,5	5,5
8	izby na 1000 ludności.....	18,8	20,8	22,1	21,7
	powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² :				
9	na 1000 ludności.....	430,1	513,6	563,7	544,7
10	przeciętna 1 mieszkania.....	87,3	93,7	102,3	98,9

EDUKACJA ^b I WYCHOWANIE

	Uczniowie w szkołach ^c (stan na początku roku szkolnego) w tys.:				
11	podstawowych ^d	400,0	336,6	304,9	316,2
12	gimnazjach.....	147,4	199,3	165,9	153,6
13	branżowych I stopnia ^{ef}	59,8	24,0	22,3	18,3
14	liceach ogólnokształcących ^g	137,3	133,5	103,9	89,3
15	technikach ^h	107,1	53,2	58,7	59,3
16	artystycznych ogólnokształcących ⁱ	1,1	1,3	1,3	1,2
17	policealnych.....	20,9	32,2	32,2	32,6
	Absolwenci szkół ^c w tys.:				
18	podstawowych.....	150,1 ^k	63,2	52,2	50,0
19	gimnazjów.....	x	66,4	57,3	51,4
20	zasadniczych zawodowych ^f	19,8	7,4	7,4	6,6
21	liceów ogólnokształcących ^g	25,9	44,3	35,3	31,6
22	techników ^h	22,5	15,8	11,2	12,5
23	artystycznych ogólnokształcących ⁱ	0,2	0,2	0,2	0,2
24	policealnych.....	10,6	9,9	8,8	10,5
25	Absolwenci szkół zasadniczych zawodowych, liceów ogólnokształcących, techników oraz artystycznych ogólnokształcących dających uprawnienia zawodowe ^{ghm} (bez szkół dla dorosłych) na 1000 ludności.....	13,5	13,1	10,3	9,6

^a Na podstawie bilansów, patrz uwagi ogólne działu „Infrastruktura komunalna. Mieszkania”, ust. 3 na str. 174. ^b Patrz nych. ^d Bez dzieci w wieku 6 lat objętych edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego. ^e Do roku szkolnego do pracy oraz w roku szkolnym 2017/18 – z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. ^g, ^h W latach szkolnych 2005/06–(absolwenci – 2009/10–2013/14). ⁱ Dające uprawnienia zawodowe. ^k Dane obejmują absolwentów klasy VIII i VI. ^l Brak szkoły podstawowej. ^m Od roku szkolnego 2004/05 łącznie ze szkołami specjalnymi przysposabiającymi do pracy.

^a Based on balances, see general notes to the chapter “Municipal infrastructure. Dwellings”, item 3 on page 174. ^b See schools. ^d Excluding children aged 6 attending pre-primary education establishments. ^e Until 2016/17 school year basic vocational school sections. ^g, ^h In 2005/06–2013/14 school years including: ^g – supplementary general secondary schools sional certification. ^k Data include graduates of 8th and 6th grade. ^l Lack of graduates of 2016/17 school year results from special job-training schools.

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
------	------	------	------	---------------	-----

MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS (cont.)

				Dwelling stocks ^a (in 2000 – inhabited; as of 31 XII):	
				dwellings:	
2166,8	2193,8	2227,9	2263,5	in thousands	1
406,2	410,1	415,2	420,4	per 1000 population	2
1475,0	1489,6	1506,7	1524,4	rooms per 1000 population	3
				useful floor area of dwellings in m ² :	
29120	29488	29908	30350	per 1000 population	4
71,7	71,9	72,0	72,2	average per dwelling	5
				Dwellings completed:	
				dwellings:	
30,7	29,2	36,0	37,3	in thousands	6
5,8	5,5	6,7	6,9	per 1000 population	7
21,4	20,8	23,4	24,6	rooms per 1000 population	8
				useful floor area of dwellings in m ² :	
527,4	502,4	555,5	587,8	per 1000 population	9
91,6	91,8	82,5	84,7	average per dwelling	10

EDUCATION ^b

				Pupils and students in schools ^c (as of beginning of the school year) in thous.:	
341,4	369,9	347,1	403,2	primary ^d	11
151,6	152,4	154,3	104,3	lower secondary	12
18,9	17,8	16,7	15,7	sectoral VET I stage ^{ef}	13
85,5	83,1	82,1	81,2	general secondary ^g	14
59,0	59,6	60,0	60,4	technical secondary ^h	15
1,2	1,2	1,2	1,3	general art ⁱ	16
32,7	32,4	30,7	30,6	post-secondary	17
				Graduates in schools ^c in thous.:	
49,8	50,6	51,6	x ^l	primary	18
49,8	48,8	49,1	48,1	lower secondary	19
4,3	5,6	5,2	4,9	basic vocational ^f	20
29,7	27,5	26,4	26,2	general secondary ^g	21
13,0	12,4	12,8	12,8	technical secondary ^h	22
0,2	0,2	0,2	0,2	general art ⁱ	23
9,7	9,7	9,4	8,5	post-secondary	24
				Graduates of basic vocational, general and technical secondary as well as general art leading to professional certification schools ^{ghm} (excluding schools for adults) per 1000 population	25
8,8	8,5	8,3	8,2		

uwagi ogólne działu „Edukacja i wychowanie”, ust. 1 i 2 na str. 184. c Bez szkół dla dorosłych, z wyjątkiem szkół policealnych-2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe. f Od roku szkolnego 2005/06 łącznie ze szkołami specjalnymi przysposabiającymi 2013/14 łącznie z: g – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi, h – technikami uzupełniającymi absolwentów z roku szkolnego 2016/17 wynika z reformy szkolnej wprowadzonej w 2017 r. (przejście z 6- na 8-klasową

general notes to the chapter “Education”, item 1 and 2 on page 184. c Excluding schools for adults, except post-secondary vocational schools. f Since 2005/06 school year including special job-training schools and in 2017/18 school year – basic and specialized secondary schools, h – technical secondary schools (graduates – 2009/10–2013/14). i Leading to professional school reform conducted in 2017 (change from 6- to 8-grade primary school). m Since the 2004/05 school year including

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
EDUKACJA^a I WYCHOWANIE (dok.)					
1	Studenci szkół wyższych ^b (stan w dniu 30 XI) w tys.	331,1	368,6	328,0	272,3
2	Absolwenci szkół wyższych ^{bc} w tys.	52,3	74,7	83,0	76,0
3	Uczniowie szkół dla dorosłych (stan na początku roku szkolnego) w tys.	38,5	37,3	36,4	32,0
4	Absolwenci szkół dla dorosłych w tys.	15,1	11,8	8,5	8,7
5	Wychowanie przedszkolne (stan na początku roku szkolnego): miejsca w przedszkolach w tys.	87,1	92,1	123,8	150,8
6	dzieci ^d w tys.	116,0	118,4	161,3	201,1
7	w przedszkolach.....	85,7	89,3	120,6	141,5
8	w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych	30,3	29,1	37,8	52,7
9	Dzieci w przedszkolach (stan na początku roku szkolnego) na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat ^e	381	443	539	560
OCHRONA ZDROWIA^f I POMOC SPOŁECZNA					
10	Pracownicy medyczni ^g (stan w dniu 31 XII): lekarze	13666	11609	12239	13811
11	lekarze dentyści	1712	1327	1310	1318
12	pielęgniarki ^h	24819	24202	25545	28541
13	Łóżka w szpitalach ogólnych ⁱ (stan w dniu 31 XII) na 10 tys. ludności	47,4	45,6	45,9	49,9
14	Leczeni w szpitalach ogólnych ⁱ (bez międzyoddziałowego ruchu chorych) na 10 tys. ludności	1454	1842	1974	2267
15	Przychodnie ^k (stan w dniu 31 XII)	1087	1512	1990	2544
16	Apteki ogólnodostępne (stan w dniu 31 XII)	844	1061	1485	1648
17	Liczba ludności (stan w dniu 31 XII) na 1 aptekę ogólnodostępną.....	6060	4861	3547	3226
	Porady udzielone w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca:				
18	lekarskie	4,9	5,7	6,6	7,4
19	stomatologiczne	0,5	0,6	0,8	0,9
20	Dzieci w żłobkach ^l i klubach dziecięcych ^m (stan w dniu 31 XII) na 1000 dzieci w wieku do lat 3	23,7	26,4	28,6	53,8
KULTURA. TURYSTYKA					
21	Biblioteki publiczne (łącznie z filiami; stan w dniu 31 XII)	1067	1013	987	964
22	Księgozbiór bibliotek publicznych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności w wol.	3168	3240	3271	3294
23	Czytelnice bibliotek publicznych na 1000 ludności	165	179	182	182
	Wypożyczenia księgozbioru (od 2015 r. łącznie z międzybibliotecznymi) z bibliotek publicznych w wol.:				
24	na 1000 ludności	3263	3259	2829	2950
25	na 1 czytelnika	19,8	18,2	15,6	16,2
26	Miejsca w teatrach i instytucjach muzycznych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności	2,9	2,8	3,5	3,4
27	Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych ⁿ na 1000 ludności	472	431	541	612
28	Muzea i oddziały muzealne (stan w dniu 31 XII)	93	103	115	119
29	Zwiedzający muzea i wystawy na 1000 ludności	530	561	891	1649

a Patrz uwagi ogólne do działu „Edukacja i wychowanie”, ust. 1 i 2 na str. 184. b łącznie z filiami, zamiejscowymi podstawa resortu spraw wewnętrznych i administracji; bez cudzoziemców. c Z poprzedniego roku akademickiego, a w 2000 r. – nieuwzględniony w podziale według rodzaju placówek – zespoły wychowania przedszkolnego i punktami przedszkol do wyliczenia wskaźnika przyjęto liczbę dzieci w grupie 3–6 lat w liczbie ludności w wieku 3–5 lat i połowie rocznika wej. spraw wewnętrznych i administracji. g Od 2005 r. pracujący bezpośrednio z pacjentem; od 2006 r. łącznie z osobami, miejsc dziennych na oddziałach szpitalnych; od 2008 r. łącznie z łózkami i inkubatorami dla noworodków. k Patrz uwagi bez klubów dziecięcych. n Dane dotyczą działalności prowadzonej na terenie województwa, łącznie z imprezami organizo

a See general notes to the chapter “Education”, item 1 and 2 on page 184. b Including branch sections, basic organization of Defence and of the Ministry of Interior and Administration; excluding foreigners. c From the previous academic year, entities excluded in division according to type, pre-primary education groups and pre-primary points; in 2010–2012 number of children aged 3–6 in the population aged 3–5 and in half of the 6-years old population, and in 2015 – aged 3–5. Administration. g Since 2005 working directly with a patient; since 2006 including persons for whom the primary workplace beds and incubators for newborns. k See general notes to the chapter “Health care and social welfare” item 3 on page 212. including outdoor events.

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
EDUCATION ^a (cont.)					
268,1	244,2	236,5	225,6	Students of higher education institutions ^b (as of 30 XI) in thous.	1
72,7	65,5	60,8	62,6	Graduates of higher education institutions ^{bc} in thous.	2
26,5	25,1	23,7	22,3	Students of schools for adults (as of beginning of the school year) in thous.	3
7,6	8,1	6,3	6,8	Graduates of schools for adults in thous.	4
157,5	164,0	175,2	190,2	Pre-primary education (as of beginning of the school year):	5
194,9	182,2	207,8	219,6	places in nursery schools in thous.	6
143,6	143,3	158,4	171,3	children ^d in thous.	7
				in nursery schools	
44,7	33,3	43,5	42,3	in pre-primary sections in primary schools	8
646	738	653	719	Children attending nursery schools (as of beginning of the school year) per 1000 children aged 3–6 ^e	9

HEALTH CARE ^f AND SOCIAL WELFARE

14461	14497	14991	14299	Medical personnel ^g (as of 31 XII):	
1554	1408	1507	1568	doctors	10
28946	28624	28435	28063	dentists	11
				nurses ^h	12
49,0	48,5	48,9	48,4	Beds in general hospitals ⁱ (as of 31 XII) per 10 thous. population	13
2244	2183	2175	2167	In-patients in general hospitals ⁱ (excluding inter-ward patient transfer) per 10 thous. population	14
2623	2741	2885	3028	Out-patients departments ^k (as of 31 XII)	15
1699	1738	1778	1795	Generally available pharmacies (as of 31 XII)	16
3140	3078	3018	3000	Population (as of 31 XII) per generally available pharmacy	17
				Consultations provided within the scope of out-patient health care per capita:	
7,5	7,7	7,9	7,9	medical	18
0,9	1,0	1,0	1,0	dental	19
68,5	77,5	86,6	94,8	Children in nurseries ^l and children's clubs ^m (as of 31 XII) per 1000 children up to age 3	20

CULTURE. TOURISM

964	961	957	953	Public libraries (including branches; as of 31 XII)	21
3291	3308	3304	3295	Public library collections (as of 31 XII) per 1000 population	22
180	177	174	173	in vol.	
				Public library borrowers per 1000 population	23
2835	2775	2714	2672	Public library (since 2015 including interlibrary lending) loans in vol.:	
15,7	15,6	15,6	15,5	per 1000 population	24
				per borrower	25
3,4	3,4	3,5	3,5	Seats in theatres and music institutions (as of 31 XII) per 1000 population	26
601	575	615	611	Audience in theatres and music institutions ⁿ per 1000 population	27
120	136	138	135	Museums with branches (as of 31 XII)	28
1695	1774	1964	2036	Museum and exhibition visitors per 1000 population	29

wowymi jednostkami organizacyjnymi oraz zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi, bez szkół resortu obrony narodowej z roku kalendarzowego; patrz uwagi ogólne działu „Edukacja i wychowanie”, ust. 16 na str. 187. d Od 2008 r. łącznie z – innymi; w latach 2010–2012 bez wychowania przedszkolnego w placówkach wykonujących działalność leczniczą. e W 2014 r. 6-latków, a w 2015 r. – w wieku 3–5 lat. f Od 2012 r. łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej dla których głównym miejscem pracy jest praktyka lekarska i pielęgniarstwa. h łącznie z magistrami pielęgniarstwa. i Bez ogólne działu „Ochrona zdrowia i pomoc społeczna” ust. 3 na str. 212. l łącznie z oddziałami żłobkowymi. m Do 2010 r. wanyymi w plenerze.

tional units in another location as well as teaching centres in another location, excluding academies of the Ministry of National and in 2000 – the calendar year; see general notes to the chapter “Education”, item 16 on page 187. d Since 2008 including pre-primary education in the units performing health care activities. e In 2014 the rate was calculated using the f Since 2012 data include health care units subordinated to the Ministry of National Defence, the Ministry of Interior and is a medical and nurse practice. h Including master nurses. i Excluding day places in hospital wards; since 2008 including l Including nursery wards. m Until 2010 excluding children's clubs. n Data concern activity performed in voivodship area,

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
 MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
KULTURA. TURYSTYKA (dok.)					
1	Kina stałe (stan w dniu 31 XII)	78	64	56	63
2	Miejsca na widowni w kinach stałych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności	7,9	8,3	8,2	8,6
3	Widzowie w kinach stałych na 1000 ludności	1078	1270	1544	1628
Abonenci (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności:					
4	radiowi	241	234	176	175
5	telewizyjni	234	225	170	168
6	Obiekty noclegowe turystyki ^a (stan w dniu 31 VII)	299	332	405	483
7	w tym hotele	71	120	156	196
8	Miejsca noclegowe ^a (stan w dniu 31 VII) na 10 tys. ludności	59,6	71,9	82,5	88,8
9	Korzystający z noclegów ^a na 1000 ludności	316	420	606	687
ROLNICTWO ^b I LEŚNICTWO					
10	Użytki rolne ^{cd} (stan w czerwcu) w tys. ha	2354,8	2135,7	1944,2	1901,9
11	w tym w dobrej kulturze rolnej w %	x	x	97,7	98,8
12	Powierzchnia zasiewów ^{de} (stan w czerwcu) w tys. ha	1590,1	1349,7	1205,6	1168,6
w tym w %:					
13	zboża podstawowe (łącznie z mieszkankami zbożowymi)	69,5	72,9	72,9	69,1
14	w tym: pszenica	10,5	10,0	10,5	12,3
15	żyto	28,8	22,9	16,5	16,2
16	ziemniaki	14,2	5,8	4,4	3,9
17	buraki cukrowe	1,9	1,6	1,0	0,8
Zbiory w tys. t:					
18	zboża podstawowe (łącznie z mieszkankami zbożowymi)	2192,3	2601,0	2405,7	2292,1
19	w tym: pszenica	445,6	456,7	439,2	525,0
20	żyto	765,4	691,7	453,6	427,8
21	ziemniaki ^f	4240,8	1262,8	1189,1	936,5
22	buraki cukrowe	961,8	907,1	528,1	601,3
Plony z 1 ha w dt:					
23	zboża podstawowe (łącznie z mieszkankami zbożowymi)	19,8	26,4	27,4	28,4
24	w tym: pszenica	26,8	33,7	34,7	36,6
25	żyto	16,7	22,3	22,8	22,6
26	ziemniaki ^f	187	160	222	204
27	buraki cukrowe	317	409	449	615
Zwierzęta gospodarskie ^d (stan w czerwcu):					
bydło:					
28	w tysiącach sztuk	926,5	954,3	1058,0	1084,2
29	na 100 ha użytków rolnych ^c w szt.	39,3	44,7	54,4	57,0
trzoda chlewna (w latach 2000, 2005 i 2013 – stan w końcu lipca):					
30	w tysiącach sztuk	1821,6	2026,6	1438,0	951,8
31	na 100 ha użytków rolnych ^c w szt.	77,4	94,9	74,0	50,0
Produkcja na 1 ha użytków rolnych ^c :					
32	żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami i podrobami) ^g w kg	161,1	212,7	275,3	330,7
33	mleka krowiego w l	796	1026	1426	1398

a Do 2010 r. dane nie obejmują pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych; od 2011 r. dotyczy obiektów posiadają niu. b Dane według siedziby użytkownika gospodarstwa. c Od 2010 r. bez gruntów posiadaczy użytków rolnych nieprawa o małej skali; patrz uwagi ogólne działu „Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo”, ust. 3 na str. 260. d W 2010 r. dane Powszechnych wierzchni upraw trwałych, ogrodów przydomowych oraz upraw na przyoranie (nawozy zielone). f Od 2010 r. bez ogrodów czego i dziczyzny; w wadze poubojowej ciepłej.

a Until 2010 data do not include rooms for rent and agrotourism lodgings; since 2011 concern establishments pos survey. b Data are presented according to the official residence of the land user. c Since 2010 excluding land of owners of agricultural activities on a small scale; see general notes to the chapter “Agriculture, hunting and forestry”, item 3 on page on page 260. e Since 2010 excluding permanent crops, kitchen gardens as well as area intended for ploughing (green rabbit and game; in post-slaughter warm weight).

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
CULTURE. TOURISM (cont.)					
62	59	76	75	Fixed cinemas (as of 31 XII)	1
8,2	8,2	8,7	9,0	Seats in fixed cinemas (as of 31 XII) per 1000 population	2
1608	1678	1912	2028	Audience in fixed cinemas per 1000 population	3
				Subscribers (as of 31 XII) per 1000 population:	
174	173	172	171	radio	4
167	166	165	164	television	5
476	486	528	554	Tourist accommodation establishments ^a (as of 31 VII)	6
212	220	251	258	of which hotels	7
90,0	91,7	99,7	105,5	Bed places ^a (as of 31 VII) per 10 thous. population	8
726	769	884	948	Tourists accommodated ^a per 1000 population	9
AGRICULTURE ^b AND FORESTRY					
1885,5	1931,2	1920,1	1939,6	Agricultural land ^{cd} (as of June) in thous. ha	10
99,1	98,9	99,0	99,4	of which in good agricultural condition in %	11
1193,5	1259,8	1207,4	1243,0	Sown area ^{de} (as of June) in thous. ha	12
				of which in %:	
68,1	68,4	66,9	68,0	basic cereals (including cereal mixed)	13
14,2	14,3	12,8	13,8	of which: wheat	14
13,0	11,2	11,2	12,3	rye	15
2,7	2,8	2,9	3,2	potatoes	16
1,0	0,9	1,0	1,5	sugar beets	17
				Crop production in thous. t:	
2609,0	2333,3	2377,7	2602,7	basic cereals (including cereal mixed)	18
658,6	585,0	544,2	631,6	of which: wheat	19
413,7	317,5	325,8	402,4	rye	20
806,1	641,3	1011,7	1116,0	potatoes ^f	21
745,9	620,8	867,2	1157,2	sugar beets	22
				Yields per 1 ha in dt:	
32,1	27,1	29,4	30,8	basis cereals (including cereal mixed)	23
38,9	32,4	35,2	36,8	of which: wheat	24
26,6	22,5	24,1	26,2	rye	25
247	180	289	281	potatoes ^f	26
626	562	688	641	sugar beets	27
				Livestock ^d (as of June):	
				cattle:	
1146,1	1135,2	1070,7	1123,3	in thousand heads	28
60,8	58,8	55,8	57,9	per 100 ha of agricultural land ^e in heads	29
				pigs (in 2000, 2005 and 2013 – as of the end of July):	
1005,4	973,6	917,9	999,2	in thousand heads	30
53,3	50,4	47,8	51,5	per 100 ha of agricultural land ^e in heads	31
				Production per 1 ha of agricultural land ^g :	
391,8	425,2	490,9	537,5	of animals for slaughter in terms of meat (including fats and pluck) ^g in kg	32
1452	1447	1402	1457	of cows' milk in l	33

cych 10 i więcej miejsc noclegowych; od 2016 r. z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badających działalności rolniczej oraz gruntów posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą nego Spisu Rolnego; patrz uwagi ogólne działu „Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo”, ust. 3 na str. 260. e Od 2010 r. bez przydomowych. g Dotyczy mięsa: wołowego, cielęcego, wieprzowego, baraniego, końskiego, drobiowego, koziego, króli-

sessing 10 and more bed places; since 2016 with consideration imputation for units, which refused to participate in the agricultural land who do not conduct agricultural activities and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct 260. d In 2010 data of the Agricultural Census; see general notes to the chapter “Agriculture, hunting and forestry”, item 3 fertilizers). f Since 2010 excluding kitchen gardens. g Concerns meat: beef, veal, pork, mutton, horseflesh, poultry, goat,

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
ROLNICTWO ^a I LEŚNICTWO (dok.)					
	Skup produktów rolnych na 1 ha użytków rolnych ^b :				
1	ziarno zbóż podstawowych (łącznie z mieszankami zbożowymi) w kg.....	291	180	237	221
2	ziemniaki w kg.....	35	30	28	26
3	buraki cukrowe w kg.....	408	425	256	348
4	żywiec rzeźny w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami) ^c w kg.....	92	166	225	288
5	mleko krowie w l.....	518	815	910	1065
	Zużycie nawozów w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha użytków rolnych ^{bde} w kg:				
6	mineralnych lub chemicznych (łącznie z wieloskładnikowymi).....	76,1	78,7	100,2	92,3
7	wapniowych.....	54,1	54,6	23,6	29,6
8	Ciągniki rolnicze (stan w czerwcu; w 2000 r. – stan w dniu 31 XII) na 100 ha użytków rolnych ^{be} w szt.	7,6	9,7	10,9	11,2
9	Powierzchnia gruntów leśnych (stan w dniu 31 XII) w tys. ha	788,9	798,5	820,7	829,4
	Powierzchnia lasów (stan w dniu 31 XII):				
10	w tysiącach hektarów.....	778,2	787,0	808,8	817,4
11	na 1 mieszkańca w ha.....	0,152	0,153	0,154	0,154
12	Lesistość (stan w dniu 31 XII) w %.....	21,9	22,1	22,7	23,0
13	Pozyskanie drewna (grubizny) na 100 ha powierzchni lasów w m ³	198,7	228,1	230,9	264,2

PRZEMYSŁ

	Produkcja sprzedana przemysłu:				
14	w milionach złotych (ceny bieżące).....	.	134376,6	199318,9	251307,1
15	rok poprzedni=100 (ceny stałe ^f).....	.	.	106,2	108,2
16	2005=100 (ceny stałe ^f).....	.	100,0	141,0	158,0
17	na 1 zatrudnionego w zł (ceny bieżące).....	.	401263	557088	694161
18	na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące).....	.	26091	37918	47351

BUDOWNICTWO

	Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej ^g (ceny bieżące):				
19	w milionach złotych.....	.	17193,7	37466,5	32885,6
20	na 1 mieszkańca w zł.....	.	3338	7128	6196

TRANSPORT. TELEKOMUNIKACJA – stan w dniu 31 XII

	Linie kolejowe eksploatowane normalnotorowe ^h :				
21	w kilometrach.....	1782	1710	1683	1704
22	na 100 km ² powierzchni ogólnej w km.....	5,0	4,8	4,7	4,8
	Drogi publiczne o twardej nawierzchni (miejskie i zamiejskie):				
23	w kilometrach.....	28545	29567	33700	35375
24	na 100 km ² powierzchni ogólnej w km.....	80,2	83,1	94,8	99,5
	Samochody osobowe zarejestrowane ⁱ :				
25	w tysiącach sztuk.....	1472,6	1904,0	2619,4	2939,3
26	na 1000 ludności.....	288	369	497	553

a Dane według siedziby użytkownika gospodarstwa. b Od 2010 r. bez gruntów posiadaczy użytków rolnych nieprowa o małej skali; patrz uwagi ogólne do działu „Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo”, ust. 3 na str. 260. c Dotyczy mięsa: wołowego, e W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego; patrz uwagi ogólne do działu „Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo”, ust. 3 na str. wykonywania robót. h Dane dotyczą sieci kolejowej Polskich Kolei Państwowych (PKP) oraz od 2005 r. również innych okres 30 dni) wydane w końcu roku.

a Data are presented according to the official residence of the land user. b Since 2010 excluding land of owners of agricultural activities on a small scale; see general notes to the chapter “Agriculture, hunting and forestry”, item 3 on page 260. 2010 data of the Agricultural Census; see general notes to the chapter “Agriculture, hunting and forestry”, item 3 on page works. h Data concern rail network of Polskie Koleje Państwowe (PKP) as well as since 2005 of other entities which are issued at the end of the year.

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
AGRICULTURE ^a AND FORESTRY (cont.)					
				Procurement of agricultural products per 1 ha of agricultural land ^b :	
282	305	297	330	basic cereal grains (including cereal mixed) in kg	1
31	25	29	12	potatoes in kg	2
356	364	447	541	sugar beets in kg	3
334	370	404	475	animals for slaughter in terms of meat (including fats) ^c in kg	4
1157	1161	1202	1260	cows' milk in l	5
				Consumption of fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha of agricultural land ^{bde} in kg:	
125,4	87,3	111,9	117,3	mineral or chemical (including mixed fertilizers)	6
33,0	17,8	39,7	32,7	lime	7
.	.	11,8	.	Agricultural tractors (as of June; in 2000 – as of 31 XII) per 100 ha of agricultural land ^{be} in units	8
833,9	839,6	840,5	841,7	Forest land (as of 31 XII) in thous. ha	9
821,9	827,5	828,4	829,7	Forest areas (as of 31 XII): in thousand hectares	10
0,154	0,155	0,154	0,154	per capita in ha	11
23,1	23,3	23,3	23,3	Forest cover (as of 31 XII) in %	12
272,9	282,5	281,3	287,8	Removals (timber) per 100 ha of forest area in m ³	13
INDUSTRY					
				Sold production of industry:	
250816,0	246988,4	246988,7	271308,1	in million zlotys (current prices)	14
100,5	103,4	104,1*	107,7	previous year=100 (constant prices ^f)	15
158,8	164,2	170,9*	184,1	2005=100 (constant prices ^f)	16
660866	647640	638492	679565	per employee in zl (current prices)	17
47106	46246	46107	50499	per capita in zl (current prices)	18
CONSTRUCTION					
				Sales of construction and assembly production ^g (current prices):	
36185,9	31037,2	34562,1	38580,1	in million zlotys	19
6796	5811	6452	7181	per capita in zl	20
TRANSPORT. TELECOMMUNICATIONS – as of 31 XII					
				Railway lines operated – standard gauge ^h :	
1677	1702	1712	1713	in kilometres	21
4,7	4,8	4,8	4,8	per 100 km ² of total area in km	22
				Hard surface public roads (urban and non-urban):	
35935	36506	37092	37978	in kilometres	23
101,1	102,7	104,3	106,8	per 100 km ² of total area in km	24
				Registered passenger cars ⁱ :	
3042,5	3170,4	3329,8	3491,5	in thousand units	25
570	593	621	648	per 1000 population	26

dających działalności rolniczej oraz gruntów posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą cielecącego, wieprzowego, baraniego, końskiego i drobiowego; w wadze poubojowej ciepłej. d W roku gospodarczym. 260. f Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 11 na str. 23. g Zrealizowanej przez podmioty budowlane; według miejsca podmiotów będących zarządcami infrastruktury kolejowej. i Od 2011 r. łącznie z posiadającymi pozwolenia czasowe (na

cultural land who do not conduct agricultural activities and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural Concerns meat: beef, veal, pork, mutton, horseflesh and poultry; in post-slaughter warm weight. d In farming year. e In 260. f See general notes to Yearbook, item 11 on page 23. g Realized by construction units; by place of performing administrators of railway infrastructure. i Since 2011 including having temporary permission (for the period of 30 days)

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)
 MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
TRANSPORT. TELEKOMUNIKACJA – stan w dniu 31 XII (dok.)					
	Placówki pocztowe ^a :				
1	w liczbach bezwzględnych.....	886	865	893	924
2	na 100 tys. ludności	17,3	16,8	17,0	17,4
	Telefoniczne łącza główne ^b :				
3	w tysiącach.....	1762,0	1878,3	1652,0	1127,7
4	na 1000 ludności.....	344,5	364,2	313,7	212,1
HANDEL					
	Sprzedaż detaliczna towarów (ceny bieżące):				
5	w milionach złotych	94589,7	123774,3	185504,2	210001,3
6	na 1 mieszkańca w zł.....	18506	24033	35290	39569
7	Sklepy (stan w dniu 31 XII) w tys.	60,7 ^c	54,3	49,3	49,7
8	Liczba ludności (stan w dniu 31 XII) na 1 sklep	84 ^c	95	107	107
FINANSE PUBLICZNE ^d					
	Budżety gmin ^e				
	Dochody:				
9	w milionach złotych	8353,4 ^f	5394,2	8719,0	9913,8
10	na 1 mieszkańca w zł.....	1807 ^f	1817	2828	3180
	Wydatki:				
11	w milionach złotych	8945,6 ^f	5515,3	9321,0	9899,6
12	na 1 mieszkańca w zł.....	1936 ^f	1857	3023	3176
	Budżety miast na prawach powiatu				
	Dochody:				
13	w milionach złotych	948,1 ^f	8722,4	12405,7	14486,8
14	na 1 mieszkańca w zł.....	1937 ^f	4000	5707	6615
	Wydatki:				
15	w milionach złotych	1029,3 ^f	8871,4	14346,8	14517,7
16	na 1 mieszkańca w zł.....	2103 ^f	4068	6600	6629
	Budżety powiatów				
	Dochody:				
17	w milionach złotych	1913,1 ^f	1584,1	2648,3	2788,0
18	na 1 mieszkańca w zł.....	414 ^f	533	859	894
	Wydatki:				
19	w milionach złotych	1944,8 ^f	1580,9	2783,1	2802,6
20	na 1 mieszkańca w zł.....	421 ^f	532	903	899
	Budżet województwa				
	Dochody:				
21	w milionach złotych	397,0	1592,1	2452,9	2164,7
22	na 1 mieszkańca w zł.....	78	309	467	408
	Wydatki:				
23	w milionach złotych	406,6	1697,3	2508,6	2191,6
24	na 1 mieszkańca w zł.....	80	330	477	413

^a Dane dotyczą operatora wyznaczonego (do 2012 r. operatora publicznego); w 2000 r. placówki pocztowe i placówki związku ze zmianą w 2004 r. metody badania sklepów. ^d Do przeliczeń danych na 1 mieszkańca za 2000 r. przyjęto liczbę ministracyjnego obowiązującego w 2000 r. ^e Bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach

^a Data concern the appointed operator (until 2012 the public operator); in 2000 post offices and telecommunication services in 2004 the method of shop survey. ^d For calculations of data per capita for 2000, it was assumed to use the number of employees. ^e Excluding revenue and expenditure of gminas which are also cities with powiat status. ^f Data are not comparable due to

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
TRANSPORT. TELECOMMUNICATIONS – as of 31 XII (cont.)					
				Postal offices ^a :	
905	906	927	941	in absolute numbers	1
17,0	16,9	17,3	17,5	per 100 thous. population	2
				Telephone main line ^b :	
1033,0	907,5	880,8	779,3	in thousands	3
193,7	169,7	164,2	144,7	per 1000 population	4
TRADE					
				Retail sales (current prices):	
216373,4	207623,4	216326,9	232560,7	in million zlotys	5
40637	38875	40383	43287	per capita in zł	6
51,3	50,1	58,5	55,6	Shops (as of 31 XII) in thous.	7
104	107	92	97	Population (as of 31 XII) per shop	8
PUBLIC FINANCE ^d					
				Budgets of gminas ^e	
				Revenue:	
10545,3	11152,7	13179,4	14294,1	in million zlotys	9
3374	3559	4195	4538	per capita in zł	10
				Expenditure:	
10597,0	10938,0	12743,8	14469,5	in million zlotys	11
3390	3491	4057	4594	per capita in zł	12
				Budgets of cities with powiat status	
				Revenue:	
16243,1	16780,2	17355,5	18355,0	in million zlotys	13
7387	7602	7834	8257	per capita in zł	14
				Expenditure:	
16002,5	15442,1	16417,1	18154,1	in million zlotys	15
7277	6996	7410	8166	per capita in zł	16
				Budgets of powiats	
				Revenue:	
2951,3	2942,7	3038,6	3217,4	in million zlotys	17
944	939	967	1022	per capita in zł	18
				Expenditure:	
2950,1	2926,8	2982,3	3232,3	in million zlotys	19
944	934	949	1026	per capita in zł	20
				Budget of voivodship	
				Revenue:	
2468,2	2768,7	2302,6	2550,1	in million zlotys	21
464	518	430	475	per capita in zł	22
				Expenditure:	
2506,8	2593,4	2247,5	2299,0	in million zlotys	23
471	486	420	428	per capita in zł	24

usług telekomunikacyjnych. b Dane dotyczą operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej. c Dane nieporównywalne w ludności opracowaną na bazie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 według podziału ad-powiatu. f Dane nieporównywalne w związku ze zmianą w 2002 r. ustroju m.st. Warszawy.

vice offices. b Data concern operators of the public telecommunication network. c Data are not comparable due to change population calculated on the basis of the Population and Housing Census 2002 by the administrative division valid in 2000. change in 2002 system of Capital City of Warsaw.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (dok.)
MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE ^a					
	Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące):				
1	w milionach złotych	41930,0	29018,7	43333,3	47277,2
2	na 1 mieszkańca w zł.....	8203	5634	8244	8908
	Wartość brutto środków trwałych (stan w dniu 31 XII; bieżące ceny ewidencyjne):				
3	w milionach złotych	298304,6	396704,4	550436,3	647092,3
4	na 1 mieszkańca w zł.....	58319	76915	104505	121706
PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ W REJESTRZE REGON ^b – stan w dniu 31 XII					
5	Ogółem: w tysiącach	520,4	601,7	681,0	725,0
6	na 10 tys. ludności	1017	1167	1293	1364
	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej:				
7	w tysiącach.....	128,4	159,2	194,1	231,7
8	2000=100	100,0	124,0	151,1	180,4
	w tym:				
9	przedsiębiorstwa państwowe	0,4	0,2	0,1	0,1
10	spółdzielnie	3,3	3,3	3,2	3,1
11	spółki handlowe.....	44,4	63,6	89,3	116,9
12	w tym z udziałem kapitału zagranicznego	15,0	19,1	25,6	30,9
13	spółki cywilne	54,0	51,8	53,5	56,0
	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą:				
14	w tysiącach.....	392,0	442,5	487,0	493,3
15	2000=100	100,0	112,9	124,2	125,8
16	na 10 tys. ludności	766	858	925	928
RACHUNKI REGIONALNE ^c					
	Produkt krajowy brutto (ceny bieżące):				
17	w milionach złotych
18	na 1 mieszkańca w zł.....
19	Produkt krajowy brutto (ceny stałe) – rok poprzedni=100
	Wartość dodana brutto (ceny bieżące):				
20	w milionach złotych
21	na 1 mieszkańca w zł.....
	Nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych:				
22	w milionach złotych
23	na 1 mieszkańca w zł.....
24	Realne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych – rok poprzedni=100

^a Dane za 2000 r. nieporównywalne w związku z nowelizacją w 2002 r. ustawy o rachunkowości. ^b Bez osób prowadzących przedniej edycji Rocznika; patrz uwagi ogólne działu „Rachunki regionalne”, ust. 13 na str. 344.

^a Data for 2000 are not comparable due to amendments in 2002 of the Act of Accounting. ^b Excluding persons tending the Yearbook; see general notes to the chapter “Regional accounts”, item 13 on page 344.

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
INVESTMENTS. FIXED ASSETS ^a					
54926,0	58041,4	56422,9	58037,2	Investment outlays (current prices):	
10316	10868	10533	10802	in million zlotys	1
				per capita in zł	2
681031,1	715544,9	766216,8	814765,7	Gross value of fixed assets (as of 31 XII; current book-keeping prices):	
127665	133769	142794	151314	in million zlotys	3
				per capita in zł	4
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY IN THE REGON REGISTER ^b – as of 31 XII					
742,2	766,0	788,0	809,4	Total: in thousands	5
1391	1432	1469	1503	per 10 thous. population	6
245,7	263,0	281,5	295,4	Legal persons and organizational entities without legal personality:	
191,3	204,8	219,2	230,0	in thousands	7
				2000=100	8
				of which:	
0,1	0,1	0,1	0,1	state owned enterprises	9
3,1	3,1	3,1	3,1	cooperatives	10
127,8	142,5	158,5	171,2	commercial companies	11
33,3	33,9	36,2	38,0	of which with foreign capital participation	12
56,4	56,9	57,6	57,8	civil law partnerships	13
				Natural persons conducting economic activity:	
496,5	503,0	506,5	514,0	in thousands	14
126,6	128,3	129,2	131,1	2000=100	15
931	940	944	955	per 10 thous. population	16
REGIONAL ACCOUNTS ^c					
381850	399162	414401	.	Gross domestic product (current prices):	
71715	74738	77359	.	in million zloty	17
.	104,2	104,2	.	per capita in zł	18
				Gross domestic product (constant prices) – previous year=100	19
338736	354158	366062	.	Gross value added (current prices):	
63618	66312	68335	.	in million zlotys	20
				per capita in zł	21
174952	179846	188793	.	Gross nominal disposable income in the households sector:	
32858	33674	35243	.	in million zlotys	22
				per capita in zł	23
.	103,7	105,5	.	Gross real disposable income in the households sector – previous year=100	24

cych gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. c Dane za lata 2014 i 2015 zmieniono w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji w prywatnych gospodarstwach w rolnictwie. c Data for 2014 and 2015 were changed in relation to data published in the previous edition of

III. WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE W 2017 R. – WYBRANE DANE W PODZIALE STATYSTYCZNYM NUTS
 MAZOWIECKE VOIVODSHIP IN 2017 – SELECTED DATA IN NUTS STATISTICAL DIVISION VALID SINCE 1

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	Makroregion (Macroregion)					
		ogółem grand total	regiony				
			warszawski stołeczny			NUTS 3	
			razem total	miasto Warszawa	warszaw- ski wschodni	warszaw- ski za- chodni	razem total

POWIERZCHNIA – stan w dniu 31 XII

1	Powierzchnia ogólna ^a :						
	w km ²	35558	6104	517	3124	2463	29454
2	w odsetkach	100,0	17,2	1,5	8,8	6,9	82,8

STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA

3	Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w hm ³	2664,8	369,6	255,7	71,8	42,1	2295,2
4	w tym – w % – na cele: produkcyjne ^b (poza rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem)	85,4	45,3	62,3	4,0	12,2	91,8
5	eksploatacji sieci wodociągowej ^c	11,3	49,1	37,7	79,9	65,8	5,2
6	Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi: wymagające oczyszczenia w hm ³	262,6	158,7	103,1	24,3	31,3	103,9
7	w tym oczyszczane w %	98,5	99,8	100,0	99,7	99,4	96,5
8	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^d	72,3	85,7	98,3	65,0	71,6	55,1
9	Emisja zanieczyszczeń powietrza ^e w tys. t: pyłowych.....	2,7	0,8	0,5	0,1	0,1	2,0
10	gazowych (bez dwutlenku węgla)	82,3	21,2	18,1	1,6	1,6	61,0
11	Redukcja zanieczyszczeń powietrza ^e w % zanieczyszczeń wytworzonych: pyłowych.....	99,8	99,9	99,9	94,2	85,6	99,8
12	gazowych (bez dwutlenku węgla)	71,8	60,8	59,9	10,8	78,5	74,3
13	Odpady wytworzone ^f (w ciągu roku) w tys. t... w tym w %:	5595,5	3694,0	2983,2	554,8	156,0	1901,5
14	poddane odzyskowi ^g	13,6	13,6	0,1	89,2	2,1	13,5
15	unieszkodliwione ^g	37,6	54,3	66,9	0,4	5,0	5,0
16	Odpady komunalne ^h zebrane (w ciągu roku): w tysiącach ton.....	1305,6	877,0	589,3	119,2	168,5	428,6
17	na 1 mieszkańca w kg	243	291	335	189	268	182
18	Nakłady na środki trwałe w mln zł (ceny bieżące): służące ochronie środowiska	832,9	404,7	252,1	74,8	77,8	428,2
19	służące gospodarce wodnej	276,2	184,6	94,7	51,6	38,3	91,7
20	Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona (stan w dniu 31 XII) w % powierzchni ogólnej.....	29,7	42,6	23,6	41,8	47,7	27,0
21	na 1 mieszkańca w m ²	1962	859	69	2058	1859	3383

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

22	Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych ⁱ : w liczbach bezwzględnych	103962	67651	45672	10850	11129	36311
23	na 10 tys. ludności	194	224	260	172	177	154
24	Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję ⁱ w % ...	60,0	51,6	46,4	63,8	61,1	75,6

a Według ewidencji geodezyjnej; obszar lądowy (łącznie z wodami śródlądowymi) oraz część morskich wód wewnętrznych, ludność ogółem – na podstawie bilansu. e Z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza. f Z wyłączonego „ska”, ust. 7 na str. 65. h Dane szacunkowe; bez odpadów zebranych selektywnie. i Bez czynów karalnych popełnionych

a According to geodetic register; land area (including inland waters) and part of internal waters. b From own intakes. population – based on balance. e From plants of significant nuisance to air quality. f Excluding municipal waste. g By waste excluding waste collected separately. i Excluding punishable acts committed by juveniles.

OBOWIAZUJĄCYM OD 1 I 2018 R.

I 2018

województwo mazowieckie NUTS 1						SPECIFICATION	No.
(regions) NUTS 2							
mazowiecki regionalny							
podregiony (subregions) NUTS 3							
ciecha- nowski	ostrołęcki	radomski	płocki	siedlecki	żyrardow- ski		

AREA – as of 31 XII

5256	6504	5763	3351	6044	2536	Total area ^a :	
14,8	18,3	16,2	9,4	17,0	7,1	in km ²	1
						in percent	2

ENVIRONMENTAL PROTECTION

28,3	450,9	1703,7	50,5	36,7	25,2	Water withdrawal for needs of the national economy and population in hm ³	3
15,7	89,3	97,7	54,2	9,7	18,8	of which – in % – for purposes of:	
72,7	4,8	1,6	34,8	54,5	50,5	production ^b (excluding agriculture, forestry and fishing)	4
						exploitation of water supply network ^c	5
10,2	20,6	27,7	23,0	12,7	9,6	Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground:	
99,7	100,0	88,3	100,0	97,4	99,8	requiring treatment in hm ³	6
						of which treated in %	7
45,8	48,9	62,5	61,1	53,8	53,7	Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^d	8
0,4	0,4	0,6	0,4	0,1	0,1	Emission of air pollutants ^e in thous. t:	
4,4	15,9	26,3	12,0	1,5	1,1	particulates	9
						gases (excluding carbon dioxide)	10
						Reduction of air pollutants ^e in % of pollutants produced:	
82,8	99,8	99,9	78,9	92,9	90,9	particulates	11
70,7	61,6	80,0	74,3	1,8	48,7	gases (excluding carbon dioxide)	12
275,4	662,1	573,0	134,3	137,7	119,0	Waste generated ^f (during the year) in thous. t	13
						of which in %:	
14,0	22,9	6,7	2,8	4,6	15,8	recovered ^g	14
—	0,2	11,3	22,3	—	—	treated ^g	15
78,9	69,0	103,9	67,7	52,4	56,7	Municipal waste collected ^h (during the year):	
230	178	169	205	125	218	in thousand tonnes	16
						per capita in kg	17
45,8	77,0	206,6	29,2	49,1	20,5	Outlays on fixed assets in mln zł (current prices):	
11,7	14,0	18,6	18,3	23,0	6,1	in environmental protection	18
						in water management	19
42,2	1,1	26,1	39,3	32,7	34,2	Legally protected areas possessing unique environmental value (as of 31 XII):	
6487	188	2454	3990	4706	3340	in % of total area	20
						per capita in m ²	21

PUBLIC SAFETY

6465	5627	8730	4730	5490	5269	Ascertained crimes by the Police in completed preparatory proceedings ⁱ :	
189	145	142	143	131	203	in absolute numbers	22
						per 10 thous. population	23
82,7	79,4	70,4	73,5	77,2	71,5	Rate of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police ⁱ in %	24

nych. b Z ujęć własnych. c Pobór wody na ujęciach przed włączeniem do sieci. d Ludność korzystająca – dane szacunkowe z uwzględnieniem odpadów komunalnych. g We własnym zakresie przez wytwórcę; patrz uwagi ogólne do rozdziału „Stan i ochrona środowiska przez nieletnich”.

c Water withdrawal by intakes before entering the water network. d Population connected to – estimated data, the total producer on their own; see general notes to the chapter “Environmental protection”, item 7 on page 65. h Estimated data;

III. WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE W 2017 R. – WYBRANE DANE W PODZIALE STATYSTYCZNYM NUTS
 MAZOWIECKE VOIVODSHIP IN 2017 – SELECTED DATA IN NUTS STATISTICAL DIVISION VALID SINCE 1

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	Makroregion (Macroregion)				
		ogółem grand total	regiony			
			warszawski stołeczny			razem total
			razem total	podregiony (subregions) NUTS 3		
		miasto Warszawa	warszaw- ski wschodni	warszaw- ski za- chodni		

LUDNOŚĆ

1	Ludność (stan w dniu 31 XII): w tysiącach.....	5384,6	3031,2	1764,6	634,0	632,6	2353,4
2	w odsetkach	100,0	56,3	32,8	11,8	11,7	43,7
3	Ludność (stan w dniu 31 XII) na 1 km ² po- wierzchni ogólnej.....	151	497	3412	203	257	80
4	Ludność w miastach (stan w dniu 31 XII) w % ludności ogółem	64,3	80,7	100,0	58,5	49,0	43,3
	Ludność (stan w dniu 31 XII) – w % – w wieku:						
5	przedprodukcyjnym	18,9	19,0	17,6	21,1	20,6	18,8
6	produkcyjnym	60,1	59,2	58,4	60,6	60,1	61,3
7	poprodukcyjnym	21,0	21,9	24,0	18,3	19,3	19,9
8	Małżeństwa na 1000 ludności.....	5,05	4,98	5,11	4,94	4,68	5,14
9	Rozwody na 1000 ludności	1,68	1,88	1,99	1,71	1,76	1,43
10	Urodzenia żywe na 1000 ludności	11,51	11,98	12,12	12,12	11,45	10,91
11	Zgony ^a na 1000 ludności.....	10,65	10,33	10,87	9,69	9,46	11,07
12	Przyrost naturalny na 1000 ludności.....	0,86	1,65	1,25	2,43	1,99	-0,16
13	Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych.....	3,43	3,24	3,10	4,05	2,78	3,70
14	Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności.....	2,52	5,85	4,46	6,65	8,94	-1,77

RYNEK PRACY. WYNAGRODZENIA

15	Pracujący ^{bc} (stan w dniu 31 XII): w tysiącach.....	2617,7	1761,3	1286,7	226,1	248,5	856,5
16	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	303,6	41,6	5,6	23,7	12,3	262,0
17	przemysł i budownictwo	498,6	299,2	172,7	65,6	60,8	199,5
18	usługi	1815,5	1420,5	1108,3	136,8	175,4	395,0
19	w odsetkach	100,0	67,3	49,2	8,6	9,5	32,7
20	Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) w tys.	154,1	51,4	26,1	14,2	11,2	102,6
	W % bezrobotnych zarejestrowanych (stan w dniu 31 XII):						
21	pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok	44,3	40,5	41,5	39,2	40,0	46,2
22	w wieku 24 lata i mniej	11,7	7,2	4,4	10,8	9,0	14,0
23	w wieku 50 lat i więcej.....	28,5	33,9	36,1	30,2	33,2	25,9
24	Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) w odsetkach	100,0	33,4	16,9	9,2	7,3	66,6
25	Stopa bezrobocia rejestrowanego (stan w dniu 31 XII) w %	5,6	2,8	2,0	6,8	3,9	10,7
	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto:						
26	w złotych.....	5219,09	5516,58	5790,60	3762,00	4418,70	3874,67
27	Polska=100	121,8	128,8	135,2	87,8	103,2	90,5

a Łącznie ze zgonami niemowląt. b Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności. c Dane opracowano z Powszechnego Spisu Rolnego 2010.

a Including infant deaths. b By actual workplace and kind of activity. c Data are compiled considering employed persons

OBOWIAZUJĄCYM OD 1 I 2018 R. (cd.)

I 2018 (cont.)

województwo mazowieckie NUTS 1						SPECIFICATION	No.
(regions) NUTS 2							
mazowiecki regionalny							
podregiony (subregions) NUTS 3							
ciechanowski	ostrołęcki	radomski	płocki	siedlecki	żyrardowski		

POPULATION

342,1	386,9	613,9	330,0	420,5	259,9	Population (as of 31 XII):	
6,4	7,2	11,4	6,1	7,8	4,8	in thousands	1
						in percent	2
65	59	107	98	70	103	Population (as of 31 XII) per 1 km ² of total area	3
39,6	36,2	48,7	50,7	37,6	45,5	Population in urban areas (as of 31 XII) in % of total population	4
						Population (as of 31 XII) – in % – at the age of:	
18,6	19,5	18,4	17,9	19,7	19,0	pre-working	5
61,8	61,9	61,3	61,4	60,5	60,6	working	6
19,6	18,7	20,3	20,7	19,8	20,5	post-working	7
5,02	5,22	5,05	4,79	5,52	5,21	Marriages per 1000 population	8
1,58	1,34	1,29	1,76	1,18	1,67	Divorces per 1000 population	9
10,55	11,57	10,44	9,73	11,99	11,27	Live births per 1000 population	10
11,59	10,59	11,08	10,94	10,84	11,59	Deaths ^a per 1000 population	11
-1,03	0,98	-0,65	-1,21	1,15	-0,32	Natural increase per 1000 population	12
4,98	3,35	3,74	4,98	2,18	3,76	Infant deaths per 1000 live births	13
-1,97	-2,62	-2,19	-1,66	-1,78	0,65	Net internal and international migration for permanent residence per 1000 population	14

LABOUR MARKET. WAGES AND SALARIES

120,4	141,8	211,8	120,2	162,6	99,7	Employed persons ^{bc} (as of 31 XII):	
						in thousands	15
40,0	50,3	62,3	25,1	55,6	28,7	agriculture, forestry and fishing	16
28,0	30,2	50,3	31,8	37,2	21,9	industry and construction	17
52,4	61,3	99,2	63,2	69,7	49,1	services	18
4,6	5,4	8,1	4,6	6,2	3,8	in percent	19
14,6	16,5	37,1	15,5	12,5	6,4	Registered unemployed persons (as of 31 XII) in thous.	20
						In % of registered unemployed persons (as of 31 XII):	
42,2	47,0	48,4	45,5	45,8	42,9	out of work for longer than 1 year	21
15,4	17,3	12,2	12,8	15,2	13,1	aged 24 years and less	22
25,5	24,4	26,8	25,4	25,3	27,9	aged 50 years and more	23
9,5	10,7	24,1	10,0	8,1	4,2	Registered unemployed persons (as of 31 XII) in percent	24
10,8	10,4	14,9	11,4	7,2	6,0	Registered unemployment rate (as of 31 XII) in %	25
3569,84	3715,00	3776,59	4518,59	3644,09	4039,41	Average monthly gross wages and salaries: in zlotys	26
83,3	86,7	88,2	105,5	85,1	94,3	Poland=100	27

uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie wyznaczonych przy uwzględnieniu wyników on private farms in agriculture estimated using the results of the Agricultural Census 2010.

III. WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE W 2017 R. – WYBRANE DANE W PODZIALE STATYSTYCZNYM NUTS
 MAZOWIECKE VOIVODSHIP IN 2017 – SELECTED DATA IN NUTS STATISTICAL DIVISION VALID SINCE 1

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	Makroregion (Macroregion)				
		ogółem grand total	regiony			
			warszawski stołeczny			razem total
			razem total	podregiony (subregions) NUTS 3		
		miasto Warszawa	warszaw- ski wschodni	warszaw- ski za- chodni		

INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA

1	Sieć rozdzielcza na 100 km ² w km (stan w dniu 31 XII): wodociągowa	127,0	205,4	474,7	149,7	219,5	110,7
2	kanalizacyjna ^a	44,6	129,9	472,6	72,4	130,9	27,0
3	gazowa	41,5	153,8	549,4	87,7	154,6	18,2
	Zasoby mieszkaniowe ^b (stan w dniu 31 XII):						
4	mieszkania w tys.	2263,5	1435,1	952,7	232,8	249,6	828,4
5	izby w tys.	8208,4	4985,4	3014,3	938,2	1032,9	3223,0
6	powierzchnia użytkowa mieszkań w tys. m ²	163421,9	98924,6	56166,6	19603,5	23154,5	64497,3
7	przeciętna liczba izb w mieszkaniu	3,63	3,47	3,16	4,03	4,14	3,89
8	przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ²	72,2	68,9	59,0	84,2	92,8	77,9
	Mieszkania oddane do użytkowania:						
9	w tysiącach	37,3	28,9	20,3	3,9	4,7	8,4
10	na 1000 ludności	6,9	9,6	11,6	6,1	7,5	3,6
	powierzchnia użytkowa w m ² :						
11	1 mieszkania	84,7	78,2	63,1	108,7	118,4	107,4
12	na 1 osobę	0,6	0,7	0,7	0,7	0,9	0,4

EDUKACJA ^c I WYCHOWANIE

13	Dzieci w przedszkolach ^d na 100 miejsc	89	88	88	87	88	93
	Uczniowie w szkołach dla dzieci i młodzieży ^e :						
14	podstawowych	403189	233854	124189	55026	54639	169335
15	gimnazjach	104268	56754	30745	13382	12627	47514
16	branżowych I stopnia ^f	15655	4785	2169	1504	1112	10870
17	liceach ogólnokształcących	81218	48821	38277	5460	5084	32397
18	technikach ^g	61709	27025	17914	5225	3886	34684
19	Uczniowie w szkołach policealnych ^e	30645	18261	13960	2625	1676	12384

OCHRONA ZDROWIA – stan w dniu 31 XII

20	Liczba ludności na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej ^h	1615	1565	1296	2577	1923	1683
21	Apteki ogólnodostępne	1795	1084	658	205	221	711

KULTURA. TURYSTYKA

22	Wypożyczenia księgozbioru ⁱ z bibliotek publicznych na 1 czytelnika w wol.	15,5	14,7	14,2	15,4	16,4	17,0
23	Liczba ludności (stan w dniu 31 XII) na 1 placówkę biblioteczną	5650	7559	8693	5981	6876	4263
24	Widzowie w kinach stałych na 1 seans	32	32	32	22	34	31
	Baza noclegowa turystyki ^k (stan w dniu 31 VII):						
25	obiekty	554	321	168	66	87	233
26	w tym obiekty hotelowe	345	212	111	45	56	133
27	miejsca noclegowe na 1000 ludności	10,6	14,2	17,6	10,2	8,4	5,9

a Łącznie z kolektorami. b Na podstawie bilansu. c Patrz uwagi ogólne działu „Edukacja i wychowanie”, ust. 1 i 2 na str. nymi, f – specjalnymi przysposabiającymi do pracy oraz oddziałami zasadniczych szkół zawodowych, g – ogólnokształcąca czyły usługi w ramach środków publicznych; łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej oraz nymi. k Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych; z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które

a Including collectors. b Based on balance. c See general notes to the chapter “Education”, items 1 and 2 on page 184. job-training schools and basic vocational school sections, g – general art schools leading to professional certification. care units subordinated to the Ministry of National Defence, the Ministry of the Interior and Administration. i During the year, consideration imputation for units, which refused to participate in the survey.

OBOWIAZUJĄCYM OD 1 I 2018 R. (cd.)

I 2018 (cont.)

województwo mazowieckie NUTS 1						SPECIFICATION	No.
(regions) NUTS 2							
mazowiecki regionalny							
podregiony (subregions) NUTS 3							
ciecha- nowski	ostrołęcki	radomski	płocki	siedlecki	żyrardow- ski		

MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS

122,7	89,6	106,9	148,9	97,1	131,0	Distribution network per 100 km ² in km (as of 31 XII):	
18,0	18,8	39,3	28,7	27,2	35,5	water supply	1
11,1	11,3	22,8	13,1	16,4	51,5	sewage ^a	2
						gas supply	3
						Dwelling stocks ^b (as of 31 XII):	
118,0	123,7	217,7	119,7	151,8	97,5	dwellings in thous.	4
471,4	518,8	797,6	465,9	604,6	364,6	rooms in thous.	5
9361,8	10480,0	15985,5	8884,1	12322,9	7463,0	useful floor area of dwellings in thous. m ²	6
4,00	4,19	3,66	3,89	3,98	3,74	average number of rooms per dwelling	7
79,4	84,7	73,4	74,2	81,2	76,6	average useful floor area per dwelling in m ²	8
						Dwellings completed:	
1,2	1,2	2,1	1,2	1,7	1,0	in thousands	9
3,5	3,0	3,4	3,6	4,1	3,9	per 1000 population	10
						useful floor area in m ² :	
90,5	129,9	108,3	96,1	103,4	119,5	per dwelling	11
0,3	0,4	0,4	0,3	0,4	0,5	per person	12

EDUCATION^c

89	91	95	94	96	92	Children attending nursery schools ^d per 100 places	13
						Pupils and students of schools for children and youth ^e :	
24296	28669	42751	22834	31067	19718	primary	14
7169	8071	12078	6350	8825	5021	lower secondary	15
1760	1515	3159	1356	2128	952	stage I sectoral vocational ^f	16
4792	5990	7734	5090	6100	2691	general secondary	17
4831	6430	9152	4764	6294	3213	technical secondary ^g	18
2142	1707	3551	2239	2454	291	Students of post-secondary schools ^g	19

HEALTH CARE – as of 31 XII

1685	1471	1734	1728	1655	1954	Population per provider of out-patient health care ^h	20
105	114	177	92	130	93	Generally available pharmacy	21

CULTURE. TOURISM

16,0	15,0	16,8	18,4	18,7	16,4	Public library loans ⁱ per borrower in vol.	22
						Population (as of 31 XII) per library establishment	23
4686	3455	4548	4125	3893	5908	Audience in fixed cinemas per screening	24
44	43	29	28	28	40	Tourist accommodation establishments ^k (as of 31 VII):	
28	30	58	40	50	27	facilities	25
21	12	34	24	24	18	of which hotels and similar facilities	26
4,4	3,8	5,0	6,2	9,6	7,1	bed places per 1000 population	27

184. d Łącznie z zespołami wychowania przedszkolnego i punktami przedszkolnymi. e-g Łącznie ze szkołami: e – specjalnymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe. h Przychodnie łącznie z praktykami lekarskimi, które świadczą o świadczeniach w administracji. i W ciągu roku; łącznie z punktami bibliotecznymi i wypożyczeniami międzybiblioteczności udziału w badaniu.

d Including pre-primary education groups and pre-primary points. e-g Including schools: e – special schools, f – special h Out-patient departments including medical practices that provided services under the public funds; data include health including library service points and interlibrary lending. k Concern establishments possessing 10 and more bed places; with

III. WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE W 2017 R. – WYBRANE DANE W PODZIALE STATYSTYCZNYM NUTS
 MAZOWIECKE VOIVODSHIP IN 2017 – SELECTED DATA IN NUTS STATISTICAL DIVISION VALID SINCE 1

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	Makroregion (Macroregion)						
		ogółem grand total	regiony					
			warszawski stołeczny			podregiony (subregions) NUTS 3		razem total
			razem total	miasto Warszawa	warszaw- ski wschodni	warszaw- ski za- chodni		

LEŚNICTWO

1	Powierzchnia gruntów leśnych (stan w dniu 31 XII) w tys. ha	841,7	142,8	7,3	84,6	50,9	698,9
2	w tym lasy.....	829,7	140,5	7,2	83,4	49,9	689,2
3	publiczne	456,9	83,2	4,3	39,2	39,7	373,7
4	prywatne.....	372,8	57,3	2,9	44,2	10,2	315,5
5	Zalesienia ^a w ha	130,4	11,4	—	2,6	8,8	119,0
6	Lesistość (stan w dniu 31 XII) w %	23,3	23,0	13,9	26,7	20,3	23,4

PRZEMYSŁ

7	Produkcja sprzedana przemysłu ^b (ceny bieżące): w milionach złotych	249961,9	152086,5	115549,1	11391,6	25145,8	97875,4
8	w odsetkach	100,0	60,8	46,2	4,5	10,1	39,2

TRANSPORT – stan w dniu 31 XII

9	Drogi publiczne o twardej nawierzchni w km: powiatowe	13988,0	2719,5	574,9	1164,5	980,1	11268,5
10	gminne.....	18567,9	5695,5	1428,1	1920,8	2346,6	12872,4

INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE

11	Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach ^{bc} (ceny bieżące): w milionach złotych	39061,7	30656,4	24977,3	1520,1	4159,0	8405,3
12	na 1 mieszkańca w zł.....	7271	10157	14207	2408	6614	3570
13	Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach ^{bd} (stan w dniu 31 XII; bieżące ceny ewidencyjne): w milionach złotych	494580,4	398130,3	326268,1	18563,3	53298,9	96450,1
14	na 1 mieszkańca w zł.....	91851	131344	184895	29280	84253	40983

PDMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^e – stan w dniu 31 XII

15	Podmioty gospodarki narodowej ^f w rejestrze REGON: w liczbach bezwzględnych	809369	613376	434676	77032	101668	195993
16	osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej	295363	251058	203131	17283	30644	44305
17	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	514006	362318	231545	59749	71024	151688
18	na 10 tys. ludności	1503	2024	2463	1215	1607	833
19	osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej	549	828	1151	273	484	188
20	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	955	1195	1312	942	1123	645

RACHUNKI REGIONALNE W 2016 R.

21	Produkt krajowy brutto (ceny bieżące): w milionach złotych	414401	316987	248242	25332	43413	97414
22	na 1 mieszkańca w zł.....	77359	105719	141941	40473	69618	41304
23	Wartość dodana brutto (ceny bieżące): w milionach złotych	366062	280019	219296	22375	38349	86043
24	na 1 pracującego ^g w zł	147962	169840	182093	120309	148387	104256

a Użytków rolnych i nieużytków przeznaczonych do zalesienia w planie zagospodarowania przestrzennego. b Dane do dług siedziby jednostki lokalnej. e Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. f W podziale według w rejestrze REGON. g Do przeliczeń przyjęto przeciętną w roku liczbę pracujących.

a Agricultural land and wasteland designated for afforestation in land development plan. b Data concern economic entities tending private farms in agriculture. f In the divisions by regions and subregions there are not included entities for number of employed persons was applied.

OBOWIAZUJĄCYM OD 1 I 2018 R. (dok.)

I 2018 (cont.)

województwo mazowieckie NUTS 1						SPECIFICATION	No.
(regions) NUTS 2							
mazowiecki regionalny							
podregiony (subregions) NUTS 3							
ciechanowski	ostrołęcki	radomski	płocki	siedlecki	żyrardowski		

FORESTRY

96,7	200,6	155,2	58,2	148,0	40,1	Forest land (as of 31 XII) in thous. ha	1
95,6	197,7	152,6	57,1	146,6	39,6	of which forests	2
52,8	115,1	86,6	39,7	54,6	24,8	public	3
42,7	82,5	66,1	17,4	92,1	14,7	private	4
31,5	31,2	19,1	17,3	19,9	—	Afforestations ^a in ha	5
18,2	30,4	26,5	17,0	24,3	15,6	Forest cover (as of 31 XII) in %	6

INDUSTRY

#	9882,7	11235,8	#	12891,9	7935,2	Sold production of industry ^b (current prices):	
#	4,0	4,5	#	5,2	3,2	in million zlotys	7
						in percent	8

TRANSPORT – as of 31 XII

2015,5	2360,6	2206,0	1367,7	2254,9	1063,8	Hard surface public road in km:	
2418,7	2580,4	2830,7	1429,3	2168,8	1444,5	district	9
						communal	10

INVESTMENTS. FIXED ASSETS

820,5	1409,7	2030,6	1880,8	1292,9	970,8	Investment outlays in enterprises ^{bc} (current prices):	
2395	3641	3306	5695	3076	3737	in million zlotys	11
						per capita in zł	12
8120,1	14066,7	22514,7	29440,8	10063,6	12244,2	Gross value of fixed assets in enterprises ^{bd} (as of 31 XII; current book-keeping prices):	
23735	36355	36674	89206	23934	47105	in million zlotys	13
						per capita in zł	14

ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^e – as of 31 XII

25763	31542	53140	26814	32527	26207	Entities of the national economy ^f in the REGON register:	
						in absolute numbers	15
5695	6490	11758	6906	7211	6245	legal persons and organizational entities without legal personality	16
20068	25052	41382	19908	25316	19962	natural persons conducting economic activity	17
753	815	866	812	774	1008	per 10 thous. population	18
166	168	192	209	171	240	legal persons and organizational entities without legal personality	19
587	647	674	603	602	768	natural persons conducting economic activity	20

REGIONAL ACCOUNTS IN 2016

11887	13375	20221	25324	15433	11173	Gross domestic product (current prices):	
34635	34513	32830	76459	36678	43014	in million zlotys	21
						per capita in zł	22
10500	11813	17861	22368	13632	9869	Gross value added (current prices):	
89415	88114	89342	190700	86008	100598	in million zlotys	23
						per employed person ^g in zł	24

tyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. c Według lokalizacji inwestycji. d Według regionów i podregionów bez podmiotów, dla których informacje o adresie siedziby lub miejsca zamieszkania nie występują

ties employing more than 9 persons. c According to investment location. d According to seat of local unit. e Excluding per-which the information about business address does not exist in the REGON register. g For calculations the annual average

TABL. 1. **POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE**
GEOGRAPHIC LOCATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	Gmina Gmina	W stopniach, minutach i sekundach In degrees, minutes and seconds	W km In km	SPECIFICATION
Najdalej wysunięte punkty granicy województwa:				Extreme points of the voivodship border:
na północ (szerokość geograficzna północna)	gm. w. Łyse	53°28'55"	x	in the north (northern geographic latitude)
na południe (szerokość geograficzna północna)	gm. w. Sienno	51°00'47"	x	in the south (northern geographic latitude)
na zachód (długość geograficzna wschodnia)	gm. w. Gostynin	19°15'33"	x	in the west (eastern geographic longitude)
na wschód (długość geograficzna wschodnia)	gm. w. Sarnaki	23°07'42"	x	in the east (eastern geographic longitude)
Rozciągłość:				Extent:
z południa na północ	x	2°28'08"	274,7	from south to north
z zachodu na wschód	x	3°52'09"	263,2	from west to east

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 2. **POWIERZCHNIA I GRANICE W 2017 R.**
Stan w dniu 31 XII
AREA AND BORDERS IN 2017
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	W liczbach bezwzględnych In absolute numbers	W odsetkach In percent	SPECIFICATION
Powierzchnia w km ²	35558	x	Area in km ²
Długość granicy w km	1669	100,0	Length of borders in km
z województwami:			with voivodships:
warmińsko-mazurskim	218	13,1	warmińsko-mazurskie
podlaskim	358	21,4	podlaskie
lubelskim	372	22,3	lubelskie
świętokrzyskim	203	12,2	świętokrzyskie
łódzkim	323	19,3	łódzkie
kujawsko-pomorskim	195	11,7	kujawsko-pomorskie

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Source: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 3. **UKŁAD PIONOWY POWIERZCHNI**
ELEVATIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Gmina Gmina	Wzniesienie nad poziom morza w m Elevation above sea level in m	SPECIFICATION
Najwyższy położony punkt – na terenie miejscowości Hucisko	gm. m-w. Szydłowiec	407	Highest point – within the village Hucisko
Najniższy położony punkt – na terenie osiedla Radziwie	gm. m. Płock	54	Lowest point – within the settlement Radziwie

Ź r ó d ł o: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.
S o u r c e: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 4. **WIĘKSZE RZEKI**^a
PRINCIPAL RIVERS^a

R Z E K I ^b R I V E R S ^b	Długość w km Length in km		Odbiornik ^c Recipient ^c	Powierzchnia zlewni w km ² Drainage basin area in km ²	
	ogółem total	w tym w województwie of which in voivodship		ogółem total	w tym w województwie of which in voivodship
Wisła	1022,43	288,41	Morze Bałtyckie Baltic Sea	193958,31	35552,22
Iżanka	79,21	76,05	Wisła	1113,98	970,12
Zagożdżonka	50,16	50,16	Wisła	603,42	600,88
Radomka	124,03	124,03	Wisła	2109,31	2099,00
Szabasówka	27,56	27,56	Radomka	567,39	563,52
Okrzejka	76,93	53,37	Wisła	544,67	344,95
Wilga	77,27	62,78	Wisła	574,36	473,74
Pilica	345,52	96,77	Wisła	9258,53	1775,96
Świder	102,40	80,03	Wisła	1158,62	964,30
Jeziorka	79,08	78,08	Wisła	988,08	987,01
Narew	512,53	163,31	Wisła	74571,63	18795,91
Omulew	122,75	75,22	Narew	2068,80	787,70
Orz	63,12	54,72	Narew	605,90	574,90
Orzyc	148,58	128,55	Narew	2057,68	1690,06
Bug	805,45	163,33	Narew	38746,70	6512,25
Nurzec	108,57	9,11	Bug	2082,62	14,69
Liwiec	148,78	148,78	Bug	2766,78	2743,29
Wkra	264,72	188,13	Narew	5344,62	4472,18
Mławka	45,26	37,08	Wkra	672,67	575,91
Łydynia	76,41	76,41	Wkra	694,79	694,79
Raciążnica	59,31	59,31	Wkra	623,66	623,66
Sona	72,68	72,68	Wkra	546,69	546,69
Bzura	176,76	50,02	Wisła	7723,67	2701,81
Pisia Gągolina	63,29	63,29	Bzura	500,24	500,24
Utrata	78,59	78,59	Bzura	802,42	802,42
Skrwa Prawa	124,02	101,92	Wisła	1666,63	1290,68

a O powierzchni zlewni powyżej 500 km². b Uszeregowane w porządku hydrograficznym. c Rzeka lub zbiornik wodny, do którego uchodzi dopływ.

U w a g a. Długość rzek oraz powierzchnię zlewni obliczono na podstawie „Mapy Podziału Hydrologicznego Polski”, wersja wrzesień 2013 r., skala 1:10000. W danych dotyczących długości rzek uwzględniono również te odcinki, które płyną wzdłuż granicy województwa.

Ź r ó d ł o: dane Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie.

a Of drainage basin area bigger then 500 km². b Listed according to hydrographic order. c River or reservoir into which the water flows.

N o t e. River length and drainage basin area was calculated according to "Hydrographic division of Poland" map, September 2013 version, 1:10000 scale. Data on river length also include sections which flow on the border of voivodship.

S o u r c e: data of the Regional Water Management Authority in Warsaw.

TABL. 5. **WIĘKSZE I GŁĘBSZE JEZIORA**
LANGER AND DEEPER LAKES

JEZIORA LAKES	Polożenie Placement		Powierzchnia w ha Area in ha	Głębokość maksymalna w m Maximum depth in m	Objętość w tys. m ³ Capacity in thous. m ³
	dorzecze drainage basin	powiat powiat			
Białe.....	Skrwa Lewa	gostyński	148,0	31,5	14948,0
Ciechomicke.....	Wielka Struga	płocki	47,1	8,2	2201,3
Górskie.....	Wielka Struga	płocki	45,0	7,2	1419,1
Lucieńskie.....	Skrwa Lewa	gostyński	196,6	34,5	21429,4
Łąckie Duże.....	Wielka Struga	płocki	59,4	3,4	1009,8
Przytomne.....	Rakutówka	gostyński	36,7	7,6	2091,9
Sumino.....	Skrwa Lewa	gostyński	34,6	7,8	1245,6
Szczutowskie.....	Skrwa Prawa	sierpecki	97,9	3,0	1958,0
Urszulewskie.....	Skrwa Prawa	sierpecki	293,1	6,2	7792,2
Zdrowskie.....	Wielka Struga	płocki	352,5	4,3	6697,5

Źródło: w zakresie położenia – dane Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie; w zakresie powierzchni, głębokości i objętości jezior – dane z publikacji „Atlas Jezior Polski”, t. 2. Red. J. Jańczak. IMiGW. Poznań: Bogucki WN, 1997. ISBN 83-86001-43-7.

Source: within placement – data of the Regional Water Management Authority in Warsaw; within area, depth and capacity of lakes – data from “Atlas Jezior Polski” publication, part 2. J. Jańczak. IMiGW. Poznań: Bogucki WN, 1997. ISBN 83-86001-43-7.

TABL. 6. **TEMPERATURY POWIETRZA**
AIR TEMPERATURES

STACJA METEOROLOGICZNA METEOROLOGICAL STATION	Wzniesienie stacji nad poziomem morza w m Station elevation above the sea level in m	Temperatury w °C Temperatures in °C					skrajne extreme		amplitudy tempera- tur skraj- nych ampli- tudes of extreme tempera- tures
		średnie ^a average ^a					maksimum maximum	minimum minimum	
		1971– –2000	1991– –2000	2001– –2005	2001– –2010	2017			
		1971–2017							
Mława.....	147	7,3	7,7	7,9	8,0	8,4	36,6	-31,2	67,8
Warszawa.....	106	8,1	8,3	8,6	8,8	9,4	37,0	-30,7	67,7

^a Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.

Źródło: dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowego Instytutu Badawczego.

^a Data for multi-year periods include annual averages from these periods.

Source: data of the Institute of Meteorology and Water Management – National Research Institute.

TABL. 7. **OPADY ATMOSFERYCZNE, PRĘDKOŚĆ WIATRU, USŁONECZNIENIE I ZACHMURZENIE**
ATMOSPHERIC PRECIPITATION, WIND VELOCITY, INSOLATION CLOUDINESS

STACJA METEOROLOGICZNA METEOROLOGICAL STATION	Wzniesienie stacji nad poziomem morza w m Station elevation above the sea level in m	Roczne sumy opadów w mm Total annual precipitation in mm				Średnia prędkość wiatru w m/s Average wind velocity in m/s	Usłonecznie- nie w h Insolation in h	Średnie zachmu- rzenie w oktan- tach ^a Average cloudi- ness in octants ^a	
		średnie ^b average ^b							
		1971– –2000	1991– –2000	2001– –2005	2001– –2010				
		2017							
Mława.....	147	543	573	538	556	860	3,3	1363	5,9
Warszawa.....	106	519	532	529	571	705	3,5	1351	5,6

^a Stopień zachmurzenia nieba od 0 (niebo bez chmur) do 8 (niebo całkowicie pokryte chmurami). ^b Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.

Źródło: dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowego Instytutu Badawczego.

^a Degree of cloudiness from 0 (no clouds) to 8 (total cloud cover). ^b Data for multi-year periods include annual averages from these periods.

Source: data of the Institute of Meteorology and Water Management – National Research Institute.

DZIAŁ II STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA

Uwagi ogólne

1. Informacje o **stanie geodezyjnym i kierunkach wykorzystania powierzchni województwa** ujmowane są według form władania i grup rejestrowych w oparciu o ewidencję gruntów wprowadzoną rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 III 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r. poz. 1034, z późn. zm.).

Dane o **gruntach rolnych i leśnych wyłączonych na cele nierolnicze i nieleśne** dotyczą gruntów, za które pobrano należności i opłaty w trybie ustawy z dnia 3 II 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 1161, z późn. zm.). Wyłączenie użytków rolnych zaliczonych do klas bonitacyjnych I–III, a także klas bonitacyjnych IV–VI wytworzonych z gleb pochodzenia organicznego oraz gruntów leśnych wymaga decyzji zezwalających na takie wyłączenie. Do 2008 r. rada gminy mogła podjąć uchwałę o objęciu ochroną na jej obszarze również gruntów IV klasy bonitacyjnej pochodzenia mineralnego. Od 2009 r. do 4 IX 2014 r. przepisy ustawy nie miały zastosowania do użytków rolnych położonych w granicach administracyjnych miast.

Klasy bonitacyjne użytków rolnych określają jakość użytków rolnych pod względem przydatności do produkcji rolniczej; klasa I oznacza najwyższą wartość rolniczą, klasa VI – najniższą.

2. Dane o **gruntach zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania** dotyczą gruntów, które utraciły całkowicie wartości użytkowe (grunty zdewastowane) oraz gruntów, których wartość użytkowa zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także wadliwej działalności rolniczej (grunty zdegradowane).

Rekultywacja gruntów polega na nadaniu lub przywróceniu gruntem zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg.

Zagospodarowanie gruntów zrehabilitowanych polega na wykonaniu odpowiednich zabiegów umożliwiających wykorzystanie tych gruntów dla celów rolniczych, leśnych, komunalnych i innych.

CHAPTER II ENVIRONMENTAL PROTECTION

General notes

1. Information regarding the **geodesic status and directions in voivodship land use** is classified according to ownership and register groups, of land included in the land register introduced by the decree of the Minister of Regional Development and Construction from 29 III 2001 in regard to the registration of land and buildings (unified text: Journal of Laws 2016 item 1034, with later amendments).

Data regarding **agricultural and forest land designated for non-agricultural and non-forest purposes** concern land, for which payments and fees were collected, based on the Law on Agricultural and Forest Land Protection, dated 3 II 1995 (unified text: Journal of Laws 2017 item 1161, with later amendments). Designation of agricultural land included in quality classes I–III as well as quality classes IV–VI comprised of origin soils and designation of forest land for above purposes requires a decision to allow such designation. Until 2008 a gmina council might also resolve to protect IV quality class land of mineral origin, located within the gmina. From 2009 to 4 IX 2014 the provisions of the Law did not apply to agricultural land located within the administrative borders of urban areas.

Quality classes of agricultural land describe the quality of land in terms of value to agricultural production; class I corresponds to the highest agricultural value and class VI to the lowest.

2. Data regarding **devastated and degraded land requiring reclamation and management** concern land which has completely lost its utility value (devastated land) and land, the utility value of which has declined, due to a worsening in natural conditions or environmental changes and industrial activity as well as to inappropriate agricultural practices (degraded land).

Reclamation of land consists in the restoration or assigning a utility or natural value to devastated or degraded land through appropriate landscaping, improving physical and chemical properties, regulating waterways, regenerating soils, strengthening scarps as well as constructing or reconstructing necessary roads.

Development of reclaimed land is based on undertaking appropriate measures, which enable to use that land for agricultural, forest, municipal and other purposes.

3. Informacje o **porozbie wody** dotyczą:

- 1) w pozycji „na cele produkcyjne (poza rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem)” – jednostek organizacyjnych (włączając fermy przemysłowego chowu zwierząt oraz zakłady zajmujące się produkcją roślinną) wnoszących opłaty za pobór z ujęć własnych rocznie 5 dam³ i więcej wody podziemnej albo 20 dam³ i więcej wody powierzchniowej lub odprowadzających rocznie 20 dam³ i więcej ścieków. Dane o porozbie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności nie obejmują wód pochodzących z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych odprowadzonych do odbiornika bez wykorzystania;
- 2) w pozycji „nawodnienia w rolnictwie i leśnictwie oraz napełnianie i uzupełnianie stawów rybnych” – jednostek organizacyjnych rolnictwa, leśnictwa i rybactwa zużywających wodę na potrzeby nawadniania gruntów rolnych i leśnych o powierzchni od 20 ha oraz na potrzeby eksploatacji stawów rybnych o powierzchni od 10 ha;
- 3) w pozycji „eksploatacja sieci wodociągowej” – wszystkich jednostek nadzorujących pracę sieci wodociągowej (w tym również spółdzielni mieszkaniowych, spółek wodnych, zakładów usług wodnych, zakładów pracy itd.).

4. Dane o **ściekach** dotyczą ścieków odprowadzonych do wód lub do ziemi przez jednostki określone w ust. 3, pkt 1) i 3). Do tych samych jednostek odnoszą się dane o **wyposażeniu w oczyszczalnie ścieków**.

Jako **ścieki wymagające oczyszczania** przyjęto wody odprowadzane siecią kanałów lub rowów otwartych bezpośrednio do wód lub do ziemi albo do sieci kanalizacyjnej z jednostek produkcyjnych (łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych i chłodniczymi), z innych jednostek oraz z gospodarstw domowych.

Wody chłodnicze są to wody używane w procesach produkcyjnych, głównie w elektrowniach ciepłych, do celów chłodzenia. Są one zwykle podgrzane i powodują tzw. zanieczyszczenie termiczne wód.

Za **wody chłodnicze niewymagające oczyszczania** uznaje się wody, które spełniają następujące warunki:

- są odprowadzane do wód oddzielnym systemem kanalizacji,
- ilości zanieczyszczeń w wodach chłodniczych po procesie produkcyjnym nie są większe od ilości zanieczyszczeń w wodach pobranych do celów chłodzenia,
- temperatura wód chłodniczych odprowadzonych do jezior oraz ich dopływów nie przekracza 26°C, a do pozostałych wód, z wyjątkiem morza terytorialnego, nie przekracza 35°C.

Dane o **ściekach oczyszczanych** dotyczą ścieków oczyszczanych mechanicznie, chemicznie, biologicznie oraz z podwyższonym usuwaniem biogenów i odprowadzonych do wód lub do ziemi.

Przez **ścieki oczyszczane mechanicznie** rozumie się ścieki poddane procesowi usuwania jedynie zanieczyszczeń nierozpuszczalnych, tj. ciał stałych i tłuszczów ulegających osadzeniu lub flotacji.

3. Information regarding **water withdrawal** concerns:

- 1) in the item “for production purposes (excluding agriculture, forestry, hunting and fishing)” – organisational entities (including industrial livestock farming and crop production plants) making payments for the annual withdrawal of 5 dam³ or more of underground water, or 20 dam³ or more of surface water from their own sources, or discharging 20 dam³ or more of wastewater annually. Data regarding water withdrawal for needs of the national economy and population do not include water coming from irrigation of mines and construction facilities, which is discharged to reservoir without further use;
- 2) in the item “irrigation in agriculture and forestry as well as filling and completing fish ponds” – agricultural, forest and fishing organisational entities, consuming water for irrigating agricultural or forest land of 20 ha or more in area, and for the purpose of exploiting fish ponds of 10 ha or more in area;
- 3) in the item “exploitation of water supply network” – all entities supervising the work of the water supply network (including housing cooperatives, water companies, water service plants, workplaces etc.).

4. Data regarding **wastewater** concern wastewater discharged into waters or into the ground by entities described in item 3, points 1) and 3). Data regarding **equipment with wastewater treatment plants** concern the same entities.

Wastewater requiring treatment is understood as water discharged by means of open channel or ditch systems directly into waters or into the ground or sewage network of entities engaged in production (including contaminated drainage water from mines and cooling water), other entities as well as households.

Cooling water means water used in production processes, mainly in heat and power generating plants, for cooling purposes. This is usually hot water which causes so-called thermal pollution of water.

Cooling water not requiring treatment is water which meets the following conditions:

- is discharged in waters by a separate sewage system,
- the quantity of pollutants in cooling water after the production process is not greater than the amount of pollutants in water withdrawn for cooling purposes,
- the temperature of cooling water discharged into lakes and their inflows does not exceed 26°C and into other waters, except territorial sea, does not exceed 35°C.

Data regarding **treated wastewater** concern wastewater treated mechanically, chemically, biologically, and with increased biogene removal, discharged into waters or into the ground.

Mechanical treatment of wastewater is understood as the process of removing only non-soluble pollutants, i.e., solid bodies and fats subject to settlement or floatation.

Chemiczne oczyszczanie ścieków polega na wytrącaniu niektórych związków rozpuszczalnych względnie ich neutralizacji metodami chemicznymi, takimi jak koagulacja, sorpcja na węglu aktywnym itp.

Biologiczne oczyszczanie ścieków następuje w procesie mineralizacji przez drobnoustroje w środowisku wodnym w sposób naturalny (np. poprzez rolnicze wykorzystanie ścieków, zraszanie pól, stawy rybne) lub w urządzeniach sztucznych (złoża biologiczne, osad czynny) i polega na usuwaniu ze ścieków zanieczyszczeń organicznych oraz związków biogenych i refrakcyjnych.

Podwyższone usuwanie biogenów w ściekach następuje w oczyszczalniach ścieków o wysokoefektywnych technologiach oczyszczania (głównie biologicznych, a także chemicznych) umożliwiających zwiększoną redukcję azotu i fosforu.

Kilkustopniowe oczyszczanie odprowadzanych ścieków, np. biologiczne z podwyższonym usuwaniem biogenów lub mechaniczno-chemiczno-biologiczne, zakwalifikowano do najwyższego stopnia oczyszczania (z podwyższonym usuwaniem biogenów, biologicznego lub chemicznego).

Dane o **komunalnych oczyszczalniach ścieków** dotyczą oczyszczalni, które oczyszczają ścieki odprowadzone do oczyszczalni siecią kanalizacyjną, niezależnie od formy własności oczyszczalni jak i sieci kanalizacyjnej, na której oczyszczalnia pracuje. Dane nie dotyczą oczyszczalni przydomowych lub oczyszczających ścieki wyłącznie dowożone (czyli oczyszczalni nie pracujących na sieci kanalizacyjnej).

Dane o **ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków** podano w oparciu o szacunek liczby ludności obsługiwanej przez oczyszczalnię pracującą na sieci kanalizacyjnej.

W przypadku gdy miasto obsługiwane jest przez kilka oczyszczalni o różnym sposobie oczyszczania, o zakwalifikowaniu miasta do obsługiwanego przez poszczególne rodzaje oczyszczalni ścieków decyduje przewaga ilości ścieków oczyszczanych przez dany rodzaj oczyszczalni.

5. Informacje o emisji i redukcji zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza dotyczą jednostek organizacyjnych ustalonych przez Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych na podstawie określonej wysokości opłat wniesionych w 1986 r. za roczną emisję substancji zanieczyszczających powietrze według stawek określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 12 X 2015 r. w sprawie opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian (Dz.U. poz. 1875).

Ustalona zbiorowość badanych jednostek utrzymywana corocznie, co zapewnia m.in. porównywalność wyników badań, może być powiększana jedynie w szczególnych przypadkach, np. o jednostki nowo uruchomione lub rozbudowane o wysokiej skali progowej emisji zanieczyszczeń.

Chemical treatment of wastewater consists in precipitating certain soluble compounds, or their neutralization through chemical methods, such as coagulation, sorption on active carbon, etc.

Biological treatment of wastewater occurs through mineralization processes caused by microorganisms in the natural water environment (e.g. through agricultural use of wastewater, field irrigation, fish ponds) or in artificial facilities (biofilters, activated sludge) and consists in the removal of organic pollutants or biogenous and refractive compounds from wastewater.

Increased biogene removal from sewage occurs in treatment plants with highly efficient treatment technologies (mostly biological, and also chemical) allowing for an increased reduction in nitrogen and phosphorus content.

A **few steps treatment** of discharged wastewater, e.g. biological with increased biogene removal or mechanical, chemical and biological, was classified as the highest degree of the treatment process (with increased biogene removal, biological or chemical).

Data on **municipal wastewater treatment plants** concern those of them, which are used to treat wastewater drained off to treatment plants by sewage systems, regardless of the form of ownership of the plants or sewage systems. Data do not include household sewage plants or treatment plants processing only transported wastewater (i.e., wastewater treatment plants not working within sewage network).

Data **concerning the population connected to wastewater treatment plants** are presented on a basis of a number of people served by wastewater treatment plants working on sewage network.

When an urban area is served by several treatment plants with various methods of treatment, the predominate amount of wastewater treated by a given treatment plant determines the classification of the urban area in the appropriate type of wastewater treatment plant.

5. Information regarding emission and reduction of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality concerns organisational entities established by the Minister of Environmental Protection and Natural Resources on the basis of the defined amount of fees borne in 1986 for the annual emission of substances polluting the air, according to rates defined in the decree of the Council of Ministers, dated 12 X 2015, regarding payments for economic use of the environment and modifications to it (Journal of Laws item 1875).

The established group of surveyed entities maintained annually which, i.a. assures comparability of data may only be increased in specific cases, e.g. by newly established or expanded entities with a high step scale of pollutant emission.

Dane o **emisji pyłów** dotyczą pyłów: ze spalania paliw, cementowo-wapienniczych i materiałów ogniotrwałych, krzemowych, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowych, sadzy oraz innych rodzajów zanieczyszczeń pyłowych.

Dane o **emisji gazów** dotyczą: dwutlenku siarki, tlenku węgla, tlenków azotu, węglowodorów oraz innych rodzajów zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla).

Dane o emisji pyłów i gazów obejmują emisję zorganizowaną (z urządzeń technologicznych i ogrzewczych) oraz niezorganizowaną (z hałd, składowisk, w toku przeładunku, z hal produkcyjnych itp.).

Wielkość emisji z poszczególnych źródeł i poszczególnych rodzajów zanieczyszczeń ustalona została albo na drodze pomiarów, albo na podstawie obliczeń z bilansu surowcowo-paliwowego w oparciu o wskaźniki emisji zanieczyszczeń dla charakterystycznych procesów technologicznych.

6. Ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody (m.in. dziko występujących oraz objętych ochroną gatunkową roślin, zwierząt i grzybów, zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia, siedlisk przyrodniczych); formami ochrony przyrody są: parki narodowe, rezerwy przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Podstawą prawną regulującą ustanowienie form ochrony przyrody jest ustawa z dnia 16 IV 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r. poz. 2134, z późn. zm.); formy te tworzone są w drodze rozporządzenia Rady Ministrów lub Ministra Środowiska, zarządzenia regionalnego dyrektora ochrony środowiska, uchwały sejmiku województwa lub rady gminy.

Parki narodowe obejmują obszary wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na których ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Parki narodowe tworzy się w celu zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworzenia zniekształconych siedlisk: przyrodniczych, roślin, zwierząt lub grzybów.

Rezerwy przyrody obejmują wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska: roślin, zwierząt i grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej.

Data regarding **particulate emission** concern: particulates from the combustion of fuels, particulates from cement and lime, fire-resistant materials, silicates, artificial fertilizers, carbon and graphite, soot, as well as other types of particulates.

Data regarding **gas emission** concern: sulphur dioxide, carbon oxide, nitrogen oxides, hydrocarbons, as well as other types of gaseous pollutants (excluding carbon dioxide).

Data regarding particulate and gas emission include organised emission (from technological and heating facilities) non-organised emission (from waste dumps and landfills, in the course of reloading, from production halls etc.).

The **emission volumes of different pollutant types from various sources** were estimated through measurements or on the basis of calculations of the raw material and fuel balance, based on pollutant emission indicators for the characteristic technological processes.

6. Nature protection consists in maintaining, sustainable use and renovation of nature resources, objects and elements (among others, plants, animals and fungi originally existing in environment as well as subjected to species protection, wandering and migratory animals, habitats); forms of nature protection are: national parks, nature reserves, landscape parks, protected landscape areas, documentation sites, ecological areas, landscape-nature complexes, Natura 2000 areas, monuments of nature, plant, animal and fungi species protection.

The legal basis regulating establishing forms of nature protection is the Law on Nature Protection, dated 16 IV 2004 (unified text: Journal of Laws 2016 item 2134, with later amendments); the forms are created by way of the decree of the Council of Ministers or the Minister of Environment, the regulation of regional director for environmental protection, the resolution of voivodship regional council or gmina council.

National parks include protected areas distinguishing for particular natural, scientific, social, cultural and educational values, of the area of at least 1000 ha, where all nature elements and specific landscape features are protected.

National parks are created to preserve biodiversity, resources, formations and elements of inanimate nature and landscape features, restore a proper state of resources and elements of nature, reconstruct distorted natural habitats of plants, animals or fungi.

Nature reserves include areas having essential value for the environmental, scientific, cultural and landscape reasons in natural or slightly changed state, ecosystems, refuges and natural sites. They also protect habitats of plants, animals, fungi and formations and elements of inanimate nature.

Parki krajobrazowe obejmują obszary chronione ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania i popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszary chronionego krajobrazu obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych.

Stanowiska dokumentacyjne są to niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych.

Użytki ekologiczne są to zastępujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej, jak: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, wychodnie skalne, skarpy itp.

Zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne.

Sieć **Natura 2000** obejmuje obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) oraz specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO), które do czasu utworzenia w drodze aktu prawnego są obszarami mającymi znaczenie dla Wspólnoty (OZW). Podstawą prawną jej funkcjonowania są: dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE w sprawie ochrony dzikiego ptactwa, określająca kryteria do wyznaczenia ostoi dla gatunków ptaków zagrożonych wyginięciem oraz dyrektywa Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, określająca zasady ochrony pozostałych gatunków zwierząt, a także roślin i siedlisk przyrodniczych oraz procedury ochrony obszarów szczególnie ważnych przyrodniczo.

Pomniki przyrody są to pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyśka, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie.

7. Odpady oznaczają każdą substancję lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza pozbyć się lub do ich pozbycia się jest obowiązany.

Dane o odpadach do 2012 r. opracowano w oparciu o Ustawę z dnia 27 IV 2001 r. o odpadach (tekst jednolity: Dz.U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243), natomiast dane od 2013 r. opracowano według Ustawy o odpadach z dnia 14 XII 2012 r. (Dz.U. z 2016 r. poz. 1987, z późn. zm.).

Landscape parks are areas protected for natural, historical and cultural values, as well as for landscape features. The aim of landscape park's creation is preservation, popularisation and dissemination of these values in conditions of sustainable development.

Protected landscape areas include areas protected for the sake of distinguishing landscape characterised by various ecosystem types. These areas are to be valuable because of their functions satisfying the needs of tourism and recreation and functions of ecological corridors.

Documentation sites are scientific and educationally important, not emerging on the earth surface or visible on the surface, places of occurrence of various geological formations, fossils accumulations, mineral objects, caverns, rock caves, exploited and discarded opencast and underground workings.

Ecological areas are worth of protection fragments of ecosystems of significant importance for biodiversity, such as: natural water reservoirs, field and forest ponds, groups of trees and shrubs, swamps, peat bogs, dunes, rock outcrops, scarps etc.

Landscape-nature complexes are fragments of natural and cultural landscape that are worth protecting due to their scenic or aesthetic features.

Natura 2000 network includes Special Protection Areas (SPAs) and Special Areas of Conservation (SACs) that until the creation by way of legal act are Sites of Community Importance (SCIs). The legal basis for its functioning are: Directive 2009/147/EC of the European Parliament and of the Council on the conservation of wild birds, that specifies the criteria to designate and manage special protection areas endangered bird species as well as Council Directive 92/43/EEC on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora, that specifies the rules of protection of the rest of the animal and plant species as well as natural habitats and the procedures of protection of especially important natural areas.

Monuments of nature are single objects of animate and inanimate nature of special environmental, scientific, cultural, historical or landscape value and of distinctive individual features such as trees of impressive size, native and alien bushes, sources, waterfalls, exurgents, stomes, ravines, erratic boulders and caves.

7. Waste shall mean any substance or object in which the holder discards or intends or is required to discard.

Data on waste to 2012 have been elaborated on the basis of the Law on Waste dated 27 IV 2001 (unified text: Journal of Laws 2010 No 185, item 1243), whereas data since 2013 r. have been elaborated on the basis of the Law on Waste dated 14 XII 2012 (Journal of Laws 2016 item 1987, with later amendments).

Prezentowane rodzaje odpadów są zgodne z katalogiem odpadów wprowadzonym rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 XII 2014 r. (Dz.U. poz. 1923).

Informacje o ilości i rodzajach odpadów dotyczą zakładów, które wytworzyły w ciągu roku powyżej 1 tys. t odpadów lub nagromadziły 1 mln t i więcej odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych).

Dane od 2014 r. dotyczące odpadów odzyskanych i unieszkodliwionych obejmują odpady zagospodarowane przez wytwórcę we własnym zakresie. Dane za lata poprzednie dotyczą odpadów odzyskanych i unieszkodliwionych zarówno we własnym zakresie, jak i przekazanych innym odbiorcom w celu odzysku lub unieszkodliwienia.

Przez **odzysk odpadów** rozumie się jakikolwiek proces, którego głównym wynikiem jest to, aby odpady służyły użytecznemu zastosowaniu przez zastąpienie innych materiałów, które w przeciwnym przypadku zostałyby użyte do spełnienia danej funkcji, lub w wyniku którego odpady są przygotowywane do spełnienia takiej funkcji w danym zakładzie lub ogólnie w gospodarce.

Przez **unieszkodliwianie odpadów** rozumie się proces niebędący odzyskiem, nawet jeżeli wtórnym skutkiem takiego procesu jest odzysk substancji lub energii.

Przez **odpady składowane** należy rozumieć odpady umieszczone na składowiskach i w obiektach unieszkodliwiania odpadów wydobywczych (w tym hałdach, stawach osadowych własnych i innych).

Magazynowanie odpadów to czasowe przechowywanie odpadów, które obejmuje: wstępne magazynowanie odpadów przez ich wytwórcę, tymczasowe magazynowanie odpadów przez prowadzącego zbieranie odpadów, magazynowanie odpadów przez prowadzącego przetwarzanie odpadów.

Dane o **odpadach dotychczas składowanych (nagromadzonych)** dotyczą ilości odpadów zdeponowanych na terenach własnych zakładów w wyniku składowania w roku sprawozdawczym i w latach poprzednich.

Przez **zrehabilitowane tereny składowania odpadów** należy rozumieć tereny, których eksploatacja została zakończona i na których zostały przeprowadzone prace polegające na nadaniu lub przywróceniu im wartości użytkowej poprzez m.in. właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych.

8. Dane o nakładach na środki trwale służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej oraz ich efektach rzeczowych prezentuje się zgodnie z Polską Klasyfikacją Statystyczną dotyczącą Działalności i Urządzeń Związanych z Ochroną Środowiska, wprowadzoną rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 2 III 1999 r. (Dz.U. Nr 25, poz. 218). Klasyfikacja ta opracowana została na podstawie Międzynarodowej Standardowej Statystycznej Klasyfikacji EKG/ONZ dotyczącej Działalności i Urządzeń Związanych z Ochroną Środowiska i Europejskiego Systemu Zbierania Informacji Ekonomicznych dotyczących Ochrony Środowiska (SERIEE) wdrożonego przez Unię Europejską.

Types of waste presented are consistent with the waste catalogue introduced by the decree of the Minister of the Environment dated 9 XII 2014 (Journal of Laws item 1923).

Information regarding the **quantity and type of waste** concerns plants which generated over 1 thous. t of waste in the course of the year or accumulated 1 mln t of waste and more (excluding municipal waste).

Since 2014 data on waste recovered and disposed included waste treated by waste producer on its own. Data on waste recovered and disposed for previous years included waste treated both by waste producer on its own and transferred to other recipient for recovery or disposal.

Recovery of waste shall mean any operation the principal result of which is waste serving a useful purpose by replacing other materials which would otherwise have been used to fulfill a particular function, or as a result of which waste is being prepared to fulfill that function, in the plant or generally in the economy.

Disposal of waste shall mean any operation which is not recovery even when the operation has as a secondary consequence the reclamation of substances or energy.

Landfilled waste is understood as waste transferred to own and other landfill areas and facilities servicing the extractive industries (including heaps and setting ponds).

Waste storage means a temporary waste accumulation, which includes: preliminary storage of waste by its producer, temporary storage of waste by the unit collecting waste, storage of waste by the unit processing waste.

Data regarding **landfilled up to now (accumulated) waste** concern the quantity of waste deposited on the grounds of the plants generating it as a result of depositing it during the reporting and previous years.

Reclaimed waste landfills are territories where exploitation had been finished and where works connected with restoration or assigning utility value such as appropriate landscaping, improving physical and chemical characteristics or regulating waterways were carried out.

8. Data regarding outlays on fixed assets and tangible effects of investments in environmental protection and water management are presented in accordance with the Polish Statistical Classification of Environmental Protection and Facilities, introduced on the basis of the decree of the Council of Ministers, dated 2 III 1999 (Journal of Laws No. 25, item 218). This classification was compiled on the basis of ECE/UN Single European Standard Statistical Classification of Environmental Protection Activities and Facilities as well as with European System for the Collection of Economic Information on the Environment (SERIEE), implemented by the European Union.

Prezentowane dane dotyczą: osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, w których liczba pracujących przekracza 9 osób (z wyłączeniem gospodarstw indywidualnych w rolnictwie oraz osób fizycznych i spółek cywilnych prowadzących działalność gospodarczą – prowadzących księgi przychodów i rozchodów) jednostek prowadzących działalność zaklasyfikowaną według PKD 2007 do sekcji „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”, a także spółek wodno-ściekowych bez względu na liczbę pracujących.

9. Fundusze ekologiczne – fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej (Narodowy i wojewódzkie, a także do 2009 r. powiatowe i gminne) – są to fundusze tworzone m.in. z: opłat za korzystanie ze środowiska (tj. kwot pieniężnych pobieranych m.in. za: emisję zanieczyszczeń powietrza, umieszczanie odpadów na składowisku oraz pobór i korzystanie z wód i wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi), kar za naruszenie wymagań w zakresie ochrony środowiska, spłat pożyczek udzielonych inwestorom.

Dane dotyczące funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej (Narodowego i wojewódzkich) prezentuje się w układzie memoriałowym (z wyjątkiem kar za naruszenie wymagań w zakresie ochrony środowiska – w ujęciu kasowym).

Zgodnie z ustawą z dnia 20 XI 2009 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 215, poz. 1664) z dniem 1 I 2010 r. powiatowe oraz gminne fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej uległy likwidacji, a ich przychody z tytułu opłat i kar środowiskowych oraz środki pieniężne i zobowiązania przejęły budżety powiatów i gmin. Do zadań powiatów i gmin należy finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w wysokości nie mniejszej niż kwota wpływów z tytułu opłat i kar środowiskowych, stanowiących dochody budżetów powiatów i gmin, pomniejszona o nadwyżkę z tytułu tych dochodów przekazaną do funduszy wojewódzkich.

The presented data refer to: legal persons and organisational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity employing more than 9 persons (with the exception of private forms in agriculture as well as natural persons and civil law partnerships conducting economic activity – keeping the so-called revenues and expenses books), budgetary entities conducting economic activity classified according to NACE Rev. 2 to the section “Public administration and defence; compulsory social security” as well as water and sewage companies, regardless of the number of employees.

9. Ecological funds – environmental protection and water management funds (National and voivodship as well as until 2009 powiat and gmina) – are funds created from income originating i.a. from: payments for use of natural environment (i.e.: payments collected i.a. for: emission of air pollutants, placement of waste in the landfill as well as withdrawal and use of water and releasing wastewater into water or the ground), the fines for violating environmental protection requirements, the repayments of loans granted for investors.

Data concerning environmental protection and water management funds (National and voivodship) are presented on accrual basis (excluding fines for violating environmental protection requirements – on cash basis).

According to the Law on Amending the Environmental Protection Law and some other laws, dated 20 XI 2009 (Journal of Laws No. 215, item 1664) as of 1 I 2010, the powiat and gmina environmental protection and water management funds were liquidated and their revenues from environmental payments and fines as well as cash and liabilities are assumed by the powiats and gminas budgets. The objective of powiat and gmina is to finance environmental protection and water management in the amount at least equal to the amount of income from environmental payments and fines, consisting powiat and gmina budgets incomes and reduced by surplus of these incomes that is transferred to voivodship funds.

TABL. 1 (8). **STAN GEODEZYJNY, KIERUNKI I ZMIANY W WYKORZYSTANIU POWIERZCHNI WOJEWÓDZTWA**
Stan w dniu 1 I
GEODESIC STATUS, DIRECTIONS AND CHANGES OF VOIVODSHIP LAND USE
As of 1 I

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2018		2010	2018	SPECIFICATION
	w ha in ha			przyrost (+) lub ubytek (-) w ha w stosunku do 2017 r. increase (+) or decrease (-) in ha in relation to 2017	na 1000 ludności ^a w ha per 1000 population ^a in ha		
Powierzchnia ogólna^b.....	3555847	3555847	3555847	—	680,9	660,4	Total area^b
Użytki rolne.....	2445710	2385087	2412211 ^c	-870 ^c	468,3	448,0	Agricultural land
w tym:							of which:
grunty orne	1731356	1666377	1647565	-2339	331,5	306,0	arable land
sady	83513	93129	93296	-281	16,0	17,3	orchards
łąki trwałe.....	280438	276367	274646	-279	53,7	51,0	permanent meadows
pastwiska trwałe	249541	245495	242217	-277	47,8	45,0	permanent pastures
grunty rolne zabudowane....	78447	81365	85160	+299	15,0	15,8	agricultural built-up areas
grunty pod stawami	4852	6139	6552	-7	0,9	1,2	lands under ponds
grunty pod rowami.....	17563	16215	16326	+5	3,4	3,0	lands under ditches
Grunty leśne oraz zadrzewio- ne i zakrzewione.....	839091	880976	849600	-1210	160,7	157,8	Forest land as well as woody and bushy land
las	804912	828607	836789	+709	154,1	155,4	forests
grunty zadrzewione i za- krzewione	34179	52369	12811	-1919	6,5	2,4	woody and bushy land
Grunty pod wodami	41003	42252	42514	-128	7,9	7,9	Lands under waters
powierzchniowymi płyną- cymi	37528	39401	39922	-148	7,2	7,4	surface flowing
powierzchniowymi stojącymi	3475	2851	2592	+20	0,7	0,5	surface standing
Grunty zabudowane i zurbani- zowane	184689	201767	209662	+2212	35,4	38,9	Built-up and urbanized areas
tereny mieszkaniowe.....	42902	51172	54251	+741	8,2	10,1	residential areas
tereny przemysłowe	11020	11721	12313	+99	2,1	2,3	industrial areas
tereny inne zabudowane	17635	22277	23147	+86	3,4	4,3	other built-up areas
tereny zurbanizowane nie- zabudowane	5559	5263	5816	+147	1,1	1,1	urbanized non- built-up areas
tereny rekreacji i wypoczyn- ku	5022	5048	5158	+34	1,0	1,0	recreational areas
tereny komunikacyjne.....	102102	105341	107922 ^d	+1075 ^d	19,6	20,0	transport areas
w tym:							of which:
drogi.....	89576	92659	93684	+250	17,2	17,4	roads
kolejowe.....	10603	10413	10197	-70	2,0	1,9	railway
inne ^e	1923	2269	2404	+113	0,4	0,4	others ^e
użytki kopalne.....	449	945	1055	+30	0,1	0,2	mining grounds
Użytki ekologiczne.....	1734	1811	1870	+2	0,3	0,3	Ecological areas
Nie użytki	35721	34378	34081	-14	6,8	6,3	Wasteland
Tereny różne ^f	7899	9576	5909	+8	1,5	1,1	Miscellaneous land ^f

a Stan ludności w dniu 31 XII, odpowiednio dla lat 2009 i 2017. b Obszar łądowy (łącznie z wodami śródlądowymi). c Łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych, ujmowanymi do 2016 r. w pozycji „grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione”. d Łącznie z gruntami przeznaczonymi na budowę dróg publicznych lub linii kolejowych. e Porty lotnicze, urządzenia portowe, przystanie, obiekty i budowle służące komunikacji wodnej, naziemne obiekty itp., patrz uwagi ogólne, ust. 1 na str. 61. f Grunty przeznaczone do rekultywacji oraz niezagospodarowane grunty zrehabilitowane, wały ochronne nieprzystosowane do ruchu kołowego.

Z r ó d ł o: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

a Population as of 31 XII for 2009 and 2017, respectively. b Land area (including inland waters). c Including woody and bushy land on agricultural land, classified until 2016 in the items “forest land as well as woody”. d Including areas used for public road construction or railways. e Airports, airport devices, harbours, buildings and other objects of water communication, terrestrial objects, etc. see general notes, item 1 on page 61. f Land designated for reclamation, unused reclaimed land, embankments, not designated for car traffic.

S o u r c e: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

TABLE 2 (9). **GRUNTY ROLNE WYŁĄCZONE NA CELE NIEROLNICZE I LEŚNE NA CELE NIELEŚNE^a**
 AGRICULTURAL LAND DESIGNATED FOR NON-AGRICULTURAL PURPOSES AND FOREST LAND
 DESIGNATED FOR NON-FOREST PURPOSES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w ha		in ha		
O G Ó Ł E M	197	291	365	302	GRAND TOTAL
WEDŁUG RODZAJÓW GRUNTÓW BY TYPE OF LAND					
Użytki rolne.....	91	215	233	228	Agricultural land
klasy bonitacyjne:					quality classes:
mineralne: I-II	3	23	19	22	mineral: I-II
III.....	61	121	129	137	III
IV	19	32	51	34	IV
organiczne: IV	3	19	16	17	organic: IV
V-VI.....	5	20	18	18	V-VI
Inne grunty rolne.....	76	30	50	51	Other agricultural land
Grunty leśne	30	46	82	23	Forest land
WEDŁUG KIERUNKÓW WYŁĄCZENIA BY DIRECTIONS OF DESIGNATION					
wyłączone:					designated for:
Na tereny osiedlowe	108	152	146	166	Residential areas
Na tereny przemysłowe	17	56	110	41	Industrial areas
Pod drogi i szlaki komunikacyjne...	8	6	6	6	Roads and communication trails
Pod użytki kopalne.....	30	9	9	4	Mining grounds
Na inne cele	34	69	93	85	Other purposes

^a W trybie obowiązujących przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Ź r ó d ł o: w zakresie wyłączonych w trybie przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych: gruntów rolnych – dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, gruntów leśnych – dane Ministerstwa Środowiska.

^a According to the existing legal regulations on the protection of agricultural and forest land.

S o u r c e: in regard to designated land according to the legal regulations on the protection of agricultural and forest land: agricultural land – data of the Ministry of Agriculture and Rural Development, forest land – data of the Ministry of Environment.

TABLE 3 (10). **GRUNTY ZDEWASTOWANE I ZDEGRADOWANE WYMAGAJĄCE REKULTYWACJI I ZAGOSPODAROWANIA ORAZ GRUNTY ZREKULTYWOWANE I ZAGOSPODAROWANE**
 DEVASTATED AND DEGRADED LAND REQUIRING RECLAMATION AND MANAGEMENT
 AS WELL AS RECLAIMED AND MANAGED LAND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w ha		in ha		
Grunty wymagające rekultywacji (stan w dniu 31 XII)	4007	3886	3808	3794	Land requiring reclamation (as of 31 XII)
zdewastowane	3755	3576	3440	3371	devastated
zdegradowane.....	252	310	368	423	degraded
Grunty (w ciągu roku):					Land (during the year):
zrekultywowane.....	56	159	77	190	reclaimed
w tym na cele:					of which for purposes:
rolnicze.....	29	136	21	33	agricultural
leśne.....	18	10	28	29	forest
zagospodarowane.....	42	76	92	171	managed

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

S o u r c e: data of the Ministry of Agriculture and Rural Development.

TABL. 4 (11). **POBÓR WODY NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ I LUDNOŚCI**
WATER WITHDRAWAL FOR NEEDS OF THE NATIONAL ECONOMY AND POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
	w hm ³		in hm ³	w odsetkach in percent		
O G Ó Ł E M	2825,3	2837,4	2798,5	2664,8	100,0	T O T A L
na cele:						for purposes of:
Produkcyjne (poza rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem) – z ujęć własnych	2436,1	2449,1	2407,3	2275,2	85,4	Production (excluding agriculture, forestry, hunting and fishing) – from own intakes
w tym wody:						of which waters:
powierzchniowe	2410,3	2420,8	2377,5	2244,0	84,2	surface
podziemne	25,1	28,0	29,6	30,6	1,1	underground
Nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych	89,9	84,8	89,0	88,1	3,3	Irrigation in agriculture and forestry as well as filling and completing fish ponds
Eksploatacji sieci wodociągowej ^a	299,3	303,5	302,2	301,6	11,3	Exploitation of water supply network ^a
wody: powierzchniowe	145,4	126,3	127,5	128,4	4,8	waters: surface
podziemne	153,9	177,3	174,7	173,1	6,5	underground

a Pobór wody na ujęciach przed wtłoczeniem do sieci.

a Water withdrawal by intakes before entering the water network.

TABL. 5 (12). **ZUŻYCIĘ WODY NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ I LUDNOŚCI**
WATER CONSUMPTION FOR NEEDS OF THE NATIONAL ECONOMY AND POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
	w hm ³		in hm ³	w odsetkach in percent		
O G Ó Ł E M	2764,5	2784,9	2747,9	2614,0	100,0	T O T A L
Przemysł	2434,2	2447,9	2406,7	2274,5	87,0	Industry
w tym na cele produkcyjne	2417,1	2441,1	2400,0	2266,5	86,7	of which for purposes of production
Rolnictwo i leśnictwo ^a	89,9	84,8	89,0	88,1	3,4	Agriculture and forestry ^a
Eksploatacja sieci wodociągowej ^b	240,5	252,2	252,3	251,5	9,6	Exploitation water supply network ^b

a Woda zużyta do nawadniania w rolnictwie i leśnictwie oraz do napełniania i uzupełniania stawów rybnych. b Bez zużycia wody na cele przemysłowe z wodociągów stanowiących własność gmin, wojewódzkich zakładów usług wodnych i spółek wodnych.

a Water consumption for irrigation in agriculture and forestry as well as for filling and completing fish ponds. b Excluding consumption of water for industrial purposes by water supply networks owned by gminas, voivodship waterworks and water companies.

TABLE 6 (13). **POWIERZCHNIA I POBÓR WODY DO NAWODNIENI W ROLNICTWIE I LEŚNICTWIE ORAZ NAPEŁNIANIA STAWÓW RYBNYCH**
 AREA AND WATER WITHDRAWAL FOR IRRIGATION IN AGRICULTURE AND FORESTRY AS WELL AS WATER FOR FILLING FISH PONDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Powierzchnia nawadnianych użytków rolnych i gruntów leśnych ^a w ha	11411	12410	12639	12571	Area of irrigated agricultural land and forest land ^a in ha
Powierzchnia napelnianych stawów rybnych ^b w ha	3188	3374	3469	3580	Area of filled fish ponds ^b in ha
Pobór wody ^c w dam ³	89885	84767	89006	88079	Water withdrawal ^c in dam ³
do nawadniania użytków rolnych i gruntów leśnych	23957	30495	31286	28511	for irrigation of agricultural and forest lands
na 1 ha	2,1	2,5	2,5	2,3	per 1 ha
do napelniania i uzupełniania stawów rybnych.....	65928	54272	57720	59568	for filling and completing fish ponds
na 1 ha	20,7	16,1	16,6	16,6	per 1 ha

a O powierzchni co najmniej 20 ha. b O powierzchni co najmniej 10 ha. c Łącznie z poborem ścieków do nawodnień.
 a Area of 20 ha and more. b Area of 10 ha and more. c Including wastewater withdrawal for irrigation.

TABLE 7 (14). **ŚCIEKI PRZEMYSŁOWE I KOMUNALNE ODPROWADZANE DO WÓD LUB DO ZIEMI**
 INDUSTRIAL AND MUNICIPAL WASTEWATER DISCHARGED INTO WATERS OR INTO THE GROUND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	w odsetkach in percent	SPECIFICATION
	w hm ³		in hm ³			
OGÓŁEM	2637,4	2613,6	2575,7	2450,4	100,0	TOTAL
odprowadzone bezpośrednio z zakładów ^a	2403,3	2408,3	2368,2	2234,9	91,2	discharged directly by plants ^a
w tym wody chłodnicze	2365,2	2367,3	2328,6	2187,8	89,3	of which cooling water
odprowadzone siecią kanalizacyjną	234,1	205,3	207,5	215,6	8,8	discharged by sewage network
W tym ścieki wymagające oczyszczenia	272,2	246,3	247,1	262,6	10,7	Of which wastewater requiring treatment
oczyszczane	221,4	239,4	244,0	258,7	10,6	treated
mechanicznie	4,0	4,1	4,0	3,6	0,1	mechanically
chemicznie ^b	5,5	2,8	2,7	7,4	0,3	chemically ^b
biologicznie	54,6	50,7	51,6	56,5	2,3	biologically
z podwyższonym usuwaniem biogenów	157,4	181,8	185,7	191,3	7,8	with increased biogene removal
nieoczyszczane	50,8	6,9	3,1	3,9	0,2	untreated
odprowadzone bezpośrednio z zakładów	0,3	4,0	3,1	3,9	0,2	discharged directly by plants
odprowadzone siecią kanalizacyjną	50,5	2,9	0,0	0,0	0,0	discharged by sewage network

a łącznie z wodami chłodniczymi i zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych, a także z zanieczyszczonymi wodami opadowymi. b Dane dotyczą tylko ścieków przemysłowych.

a Including polluted cooling water and water from mine drainage as well as building constructions as well as from contaminated precipitation water. b Data concerns only to industrial wastewater.

TABL. 8 (15). **ZAKŁADY^a ODPROWADZAJĄCE ŚCIEKI WEDŁUG MIEJSCA ODPROWADZANIA ORAZ WYPOSAŻENIA W OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW**
Stan w dniu 31 XII
PLANTS^a DISCHARGING WASTEWATER BY PLACE OF DISCHARGE AND WASTEWATER TREATMENT PLANTS POSSESSED
As of 31 XII

JEDNOSTKI	2010	2015	2016	2017	ENTITIES
OGÓŁEM	272	259	271	267	TOTAL
Odrowadzające ścieki bezpośrednio do wód lub do ziemi wymagające oczyszczania	131	122	127	123	Discharging wastewater directly into waters or into the ground requiring treatment
wyposażone w oczyszczalnię ścieków ...	115	109	111	112	possessing wastewater treatment plants
o wystarczającej przepustowości	110	104	102	104	with sufficient capacity
o niewystarczającej przepustowości	5	5	9	8	with insufficient capacity
bez oczyszczalni ścieków	16	13	16	11	not possessing wastewater treatment plants
Odrowadzające ścieki do kanalizacji (bez oczyszczalni ścieków)	141	137	144	144	Discharging wastewater into sewage network (not possessing wastewater treatment plants)

a Bez przedsiębiorstw i zakładów wodociągowo-kanalizacyjnych.
a Excluding enterprises and water-sewage treatment plants.

TABL. 9 (16). **OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW**
Stan w dniu 31 XII
WASTEWATER TREATMENT PLANTS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Mechaniczne Mechanical	Chemiczne Chemical	Biologiczne Biological	Z podwyższonym usuwaniem biogenów With increased biogene removal	SPECIFICATION
Oczyszczalnie ścieków przemysłowych						Industrial wastewater treatment plants
Liczba						Number
2010	129	11	8	101	9	
2015	115	10	11	84	10	
2016	116	11	11	84	10	
2017	117	10	12	85	10	
Przepustowość w dam ³ /d						Capacity in dam ³ /24 h
2010	344,9	56,8	53,3	227,1	7,8	
2015	246,7	51,3	37,4	145,7	12,3	
2016	327,6	50,1	116,6	144,8	16,1	
2017	327,9	48,8	116,9	146,2	16,1	
Oczyszczalnie ścieków komunalnych^a						Municipal wastewater treatment plants^a
Liczba						Number
2010	279	—	—	213	66	
2015	319	—	—	248	71	
2016	323	—	—	254	69	
2017	322	—	—	256	66	
Przepustowość w dam ³ /d						Capacity in dam ³ /24 h
2010	1036,8	—	—	176,5 ^b	860,3	
2015	1081,5	—	—	174,0	907,5	
2016	1088,5	—	—	172,0	916,5	
2017	1089,3	—	—	175,7	913,5	
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem^c						Population connected to wastewater treatment plants in % of total population^c
2010	53,0	—	—	13,3	39,6	
2015	71,3	—	—	11,2	60,0	
2016	71,9	—	—	11,5	60,4	
2017	72,3	—	—	11,8	60,6	

a Miejskie i wiejskie pracujące na sieci kanalizacyjnej. b Dotyczy urządzeń do biologicznego oczyszczania. c Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – dane szacunkowe, ludność ogółem – na podstawie bilansów.

a Treatment plants of urban and rural areas working on sewage network. b Refers to equipment for biological treatment. c Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances.

TABL. 10 (17). **EMISJA I REDUKCJA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA**
EMISSION AND REDUCTION OF AIR POLLUTANTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza ^a (stan w dniu 31 XII)	157	134	136	137	Plants of significant nuisance to air quality ^a (as of 31 XII)
w tym wyposażone w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń:					of which possessing systems to reduce the emission of:
pyłowych	89	78	76	74	particulates
gazowych	27	22	24	24	gases
w tym nieposiadające wyników pomiarów emisji:					of which without the results of measurements of:
pyłów	44	40	46	47	particulates
gazów	31	32	36	36	gases
emisji ^b	134	121	129	131	emission ^b
pyłów ^c	126	131	132	particulates ^c
gazów ^d	123	129	131	gases ^d
Emisja zanieczyszczeń w tys. t:					Emission of pollutants in thous. t:
pyłowych	5,2	3,9	2,8	2,7	particulates
w tym pyły ze spalania paliw	4,7	3,4	2,2	2,1	of which particulates from the combustion of fuels
gazowych (bez dwutlenku węgla)	175,2	128,4	84,3	82,3	gases (excluding carbon dioxide)
w tym: dwutlenek siarki	97,2	68,4	33,5	31,5	of which: sulphur dioxide
tlenek węgla	17,4	17,3	15,5	18,1	carbon oxide
tlenki azotu	50,5	34,8	29,3	26,7	nitrogen oxides
Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń:					Pollutants retained in pollutant reduction systems:
w tysiącach ton:					in thousand tonnes:
pyłowe	1463,3	1671,3	1706,0	1727,0	particulates
gazowe (bez dwutlenku węgla)	117,5	146,7	199,2	209,3	gases (excluding carbon dioxide)
w % zanieczyszczeń wytworzonych:					in % of pollutants produced:
pyłowych	99,6	99,8	99,8	99,8	particulates
gazowych (bez dwutlenku węgla)	40,1	53,3	70,3	71,8	gases (excluding carbon dioxide)

a Emitujące pyły, gazy lub równocześnie pyły i gazy. b–d Zakłady nieposiadające pomiarów poziomu substancji w powietrzu: b – dla pyłów i gazów, c – dla pyłów, ale mogące posiadać pomiary poziomu substancji w powietrzu dla gazów, d – dla gazów, ale mogące posiadać pomiary poziomu substancji w powietrzu dla pyłów.

a Emitting particulates, gases or particulates and gases. b–d Plants do not have a measuring level of a substance in the air: b – for particulates and gases, c – for particulates, but that may have measured level of a substance in the air for gases, d – for gases, but that may have measured level of a substance in the air for particulates.

TABL. 11 (18). **URZĄDZENIA DO REDUKCJI ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA W ZAKŁADACH SZCZEGÓLNIE UCIAŻLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA**
AIR POLLUTION REDUCTION SYSTEMS IN PLANTS OF SIGNIFICANT NUISANCE TO AIR QUALITY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Cyklony Cyclones	Multicyklony Multicyclones	Filtry tkaninowe Fabric filters	Elektrofiltry Electrofilters	Urządzenia mokre Wet air cleaners	Inne Others
-----------------------------------	---------------------	-------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------	--	----------------

URZĄDZENIA – stan w dniu 31 XII EQUIPMENT – as of 31 XII

OGÓŁEM	2010	265	90	132	51	35	64
TOTAL	2015	211	89	165	48	22	63
	2016	196	91	182	44	22	77
	2017	185	89	211	45	23	68
Skuteczność: Efficiency:							
niska	2010	30	18	25	7	2	x
low	2015	30	22	16	—	12	x
	2016	27	20	21	—	12	x
	2017	19	16	19	—	12	x
średnia	2010	40	10	53	—	17	x
moderate	2015	21	3	53	—	1	x
	2016	25	4	57	—	1	x
	2017	23	3	64	—	1	x
wysoka	2010	195	62	54	44	16	x
high	2015	160	64	96	48	9	x
	2016	144	67	104	44	9	x
	2017	143	70	128	45	10	x

TABL. 11 (18). **URZĄDZENIA DO REDUKCJI ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA W ZAKŁADACH SZCZEGÓLNIIE UCIAŹLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA (dok.)**
AIR POLLUTION REDUCTION SYSTEMS IN PLANTS OF SIGNIFICANT NUISANCE TO AIR QUALITY (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Cyklony Cyclones	Multicyklony Multicyclones	Filtry tkaninowe Fabric filters	Elektrofiltry Electrofilters	Urządzenia mokre Wet air cleaners	Inne Others
PRZEPŁYW GAZÓW ODLOTOWYCH w dam ³ /h WASTE GAS FLOW in dam ³ /h						
OGÓŁEM 2010	4503	2299	3560	13406	1127	2187
TOTAL 2015	3925	2532	5324	16699	7369	6066
2016	3558	2478	5536	13142	5428	5964
2017	3521	2269	6103	16015	6819	6169
Skuteczność: Efficiency:						
niska 2010	152	641	659	122	5	x
low 2015	195	724	648	—	179	x
2016	136	439	827	—	179	x
2017	120	301	836	—	179	x
średnia 2010	1232	603	1288	—	181	x
moderate 2015	638	264	1316	—	12	x
2016	569	475	1320	—	12	x
2017	600	331	1438	—	12	x
wysoka 2010	3119	1055	1613	13284	941	x
high 2015	3092	1544	3360	16699	7178	x
2016	2853	1564	3389	13142	5237	x
2017	2801	1637	3829	16015	6628	x

TABL. 12 (19). **POWIERZCHNIA O SZCZEGÓLNYCH WALORACH PRZYRODNICZYCH PRAWNIE CHRONIONA^a**
Stan w dniu 31 XII
AREA OF SPECIAL NATURE VALUE UNDER LEGAL PROTECTION^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
	w ha		in ha	w % powie- rzchni ogólnej wojewódz- twa in % of total area of the voivodship	na 1 mieszkań- ca w m ² per capita in m ²	
OGÓŁEM	1055243	1055738	1056439	1056520	29,7	1962
Parki narodowe	38476	38476	38476	38476	1,1	71
Rezerваты przyrody.....	18203	18861	18951	18950	0,5	35
Parki krajobrazowe ^b	168396	168662	168662	168662	4,7	313
Obszary chronionego krajobrazu ^b	822506	822064	822081	822081	23,1	1527
Stanowiska dokumen- tacyjne	522	522	522	524	0,0	1
Zespoły przyrodniczo- krajobrazowe	5316	5316	5878	5946	0,2	11
Użytki ekologiczne.....	1824	1837	1869	1880	0,1	3

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 6 na str. 64. ^b Bez powierzchni rezerwatów przyrody i innych form ochrony przyrody położonych na ich terenie.

^a See general notes, item 6 on page 64. ^b Excluding nature reserves and other forms of nature protection located within those areas.

TABL. 13 (20). **KAMPINOSKI PARK NARODOWY**
Stan w dniu 31 XII
KAMPINOSKI NATIONAL PARK
As of 31 XII

LATA YEARS	Powierzchnia ^a w ha		Area ^a in ha		otulina (strefy ochronnej) buffer (protective) zone
	parku narodowego		national park		
	ogółem grand total	w tym lasów of which forests	z liczby ogółem – pod ochroną ściśle ^b of grand total number – strictly protected ^b		
			razem total	w tym lasów of which forests	
2010	38476	28202	4636	4130	37757
2015	38476	28202	4636	4130	37756
2016	38476	27516	4636	4130	37756
2017	38476	27519	4636	4130	37756

a Powierzchnia parku w granicach województwa. b Powierzchnia, na której chroniona jest cała przyroda i jest całkowicie zaniechana bezpośrednia ingerencja człowieka.

a Area of park in boundaries of the voivodship. b The area in which all forms of nature are protected and direct human interference is entirely abandoned.

TABL. 14 (21). **REZERWATY PRZYRODY^a**
Stan w dniu 31 XII
NATURE RESERVES^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Obiekt Number	Powierzchnia w ha		SPECIFICATION
		ogółem total	przeciętna 1 obiektu average of 1 establishment	
OGÓŁEM	2010	181	18203	TOTAL
	2015	189	18861	
	2016	189	18951	
	2017	189	18950	100
Faunistyczne	23	6269	273	Fauna
Krajobrazowe	6	371	62	Landscape
Leśne	118	10060	85	Forest
Torfowiskowe	18	1293	72	Peat-bog
Florystyczne	13	337	26	Flora
Wodne	9	585	65	Water
Przyrody nieożywionej	2	34	17	Inanimate nature

a Rezerwaty częściowe, w których chronione są tylko niektóre składniki przyrody, a czynności gospodarcze są w odpowiedni sposób ograniczone.

a Reserves partially protected in which only some forms of nature are protected and economic activity is limited.

TABL. 15 (22). **PARKI KRAJOBRAZOWE**
Stan w dniu 31 XII
LANDSCAPE PARKS
As of 31 XII

L A T A Y E A R S ZESPÓŁY I PARKI KRAJOBRAZOWE ^a SETS AND LANDSCAPE PARKS ^a	Powierzchnia ^b Area ^b				
	ogółem total	w tym of which			
		lasów forests	użytków rolnych agricultural land	wód water	
		w ha	in ha		
O G Ó Ł E M	2010	173297	96960	59062	3964
T O T A L	2015	173297	96960	59062	3964
	2016	173297	96960	59062	3964
	2017	173297	96960	59062	3964
Mazowiecki Zespół Parków Krajobrazowych		126047	68994	46339	2961
Nadbużański		74137	26778	40970	2562
Kozienicki		26234	24033	895	115
Mazowiecki		15710	11291	2535	80
Chojnowski		6796	5090	950	130
Brudzeński		3171	1802	989	75
Parki krajobrazowe niewchodzące w skład zespółów		47250	27966	12723	1003
Landscape parks not included in sets					
Gostynińsko-Włocławski ^c		16750	11970	3660	410
Podlaski Przełom Bugu ^c		15393	6418	5329	360
Bolimowski ^c		9877	5900	2398	18
Górzeńsko-Lidzbarski ^c		5230	3678	1337	216

a Uszeregowane malejąco według powierzchni ogółem w województwie. b Łącznie z powierzchnią rezerwatów przyrody i innymi formami ochrony przyrody położonymi na terenie parków. c Powierzchnia parków w granicach województwa.

a Listed according to decreasing grand total area in voivodship. b Including nature reserves and other forms of nature protection located within parks. c Area of parks in boundaries of the voivodship.

TABL. 16 (23). **POMNIKI PRZYRODY**
Stan w dniu 31 XII
MONUMENTS OF NATURE
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	4275	4274	4273	4205	T O T A L
w tym:					of which:
Pojedyncze drzewa	3384	3328	3327	3189	Individual trees
Grupy drzew	569	607	606	651	Tree clusters
Aleje	103	106	106	111	Alleys
Głazy narzutowe	180	196	197	206	Erratic boulders

TABL. 17 (24). **ODPADY^a WYTWORZONE I DOTYCHCZAS SKŁADOWANE (NAGROMADZONE) ORAZ TERENY ICH SKŁADOWANIA**WASTE^a GENERATED AND LANDFILLED UP TO NOW (ACCUMULATED) AS WELL AS THEIR STORAGE YARDS AREAS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Zakłady wytwarzające odpady (stan w dniu 31 XII)	188	170	165	165	Plants generating waste (as of 31 XII)
Odpady wytworzone (w ciągu roku) w tys. t	5554,1	5784,8	5369,1	5595,5	Waste generated (during the year) in thous. t
Odpady dotychczas składowane (nagromadzone ^b ; stan w końcu roku) w tys. t	42099,3	42630,1	42733,9	42776,3	Waste landfilled up to now (accumulated ^b ; end of year) in thous. t
Odpady poddane odzyskowi z nagromadzonych do 1 stycznia roku sprawozdawczego w tys. t	116,1	12,5	23,4	18,2	Waste recovered from accumulated by 1 January of reporting year in thous. t
Tereny składowania odpadów w ha:					Area of storage yards in ha:
niezrekultywowane (stan w końcu roku)	621,5	518,7	518,7	518,7	non-reclaimed (end of year)
zrekultywowane (w ciągu roku).....	2,4	31,5	—	—	reclaimed (during the year)

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 65. b Na składowiskach (hałdach, stawach osadowych) własnych.

a Excluding municipal waste; see general notes, item 7 on page 65. b On own landfills (heaps, settling ponds).

TABL. 18 (25). **ODPADY^a WEDŁUG RODZAJÓW W 2017 R.**WASTE^a BY TYPE IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE	Odpady wytworzone w ciągu roku Waste generated during the year						Odpady dotychczas składowane (nagromadzone ^b ; stan w końcu roku) Waste landfilled up to now (accumulated ^b ; end of year)	SPECIFICATION
	ogółem grand total	poddane odzyskowi ^c recovered ^c	unieszkodliwione ^c disposed ^c		przekazane innym odbiorcom transferred to other recipients	magazynowane czasowo temporarily stored		
			razem total	w tym składowane ^d of which land-filled ^d				
	w tys. t		in thous. t					
O G Ó Ł E M	5595,5	759,8	2102,4	60,6	2622,1	111,2	42776,3	T O T A L
w tym:								of which:
Mieszanki popiołowo-żużlowe z mokrego odprowadzania odpadów paleniskowych	566,5	—	36,6	36,6	528,5	1,4	38621,9	Dust-slag compounds from wet treatment of furnace waste
Mieszanki popiołów lotnych i odpadów stałych z wapienowych metod odsiarczania gazów odlotowych.....	198,1	—	—	—	198,1	—	—	Mixtures of fly ash and solid waste originating from limestone methods of desulphurisation of waste gases
Popioły lotne z węgla	496,4	—	—	—	446,4	50,0	3523,2	Coal fly ash
Żużle, popioły paleniskowe i pyły z kotłów....	94,4	—	—	—	86,1	8,3	364,4	Slag, furnace ash and particulates from boilers

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Na składowiskach (hałdach, stawach osadowych) własnych. c We własnym zakresie przez wytwórcę; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 65. d Na składowiskach (hałdach, stawach osadowych) własnych i innych.

a Excluding municipal waste. b On own landfills (heaps, settling ponds). c By waste producer on its own; see general notes, item 7 on page 65. d On own and other landfills (heaps, settling ponds).

TABL. 19 (26). **NAKLADY NA ŚRODKI TRWAŁE SŁUŻĄCE OCHRONIE ŚRODOWISKA I GOSPODARCE WODNEJ ^a**
(ceny bieżące)
 OUTLAYS ON FIXED ASSETS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT ^a
 (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w tys. zł		in thous. zł		
Ochrona środowiska.....	1267526,6	2205483,1	1003306,2	832891,4	Environmental protection
w tym:					of which:
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu.....	533152,9	784783,9	385541,1	295465,3	Protection of air and climate
w tym nakłady na nowe techniki i technologie spalania paliw oraz modernizację kotłowni i ciepłowni.....	71924,6	165427,5	97861,2	93721,9	of which outlays on modern fuel combustion technologies as well as the modernization of boiler and thermal energy plants
Gospodarka ściekowa i ochrona wód.....	601338,5	1110514,3	422387,5	454105,3	Wastewater management and protection of waters
w tym nakłady na:					of which outlays on:
oczyszczanie ścieków komunalnych.....	117168,1	226661,7	61241,3	50235,7	municipal wastewater treatment
sieć kanalizacyjną odprowadzającą ścieki i wody opadowe.....	424127,9	796219,0	308118,5	368769,9	sewage network for the transport of wastewater and precipitation water
Gospodarka odpadami, ochrona i przywrócenie wartości użytkowej gleb, ochrona wód podziemnych i powierzchniowych.....	75115,1	163452,1	84666,6	46479,7	Waste management, protection and recovery of soils, protection of groundwater and surface water
w tym nakłady na:					of which outlays on:
zbieranie odpadów ^b i ich transport.....	42817,9	39116,3	25156,6	13499,1	waste collection ^b and transportation
w tym selektywne zbieranie odpadów.....	20045,1	5009,0	6830,4	2030,6	including selective waste collection
usuwanie i unieszkodliwianie odpadów ^b	3044,7	65947,7	24482,7	18716,1	removal and treatment of waste ^b
rekultywację hałd, stawów osadowych i składowisk odpadów oraz innych terenów zdewastowanych i zdegradowanych..	9400,1	778,2	2742,2	758,0	reclamation of waste dumps, sludge tanks and landfills as well as of other devastated and degraded areas
Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazu.....	12079,7	1375,7	1839,2	2243,4	Protection of biodiversity and landscape
Zmniejszanie hałasu i wibracji.....	26203,4	110058,2	77841,3	6539,5	Noise and vibration reduction
Gospodarka wodna.....	597478,4	437782,7	216753,5	276227,9	Water management
nakłady na:					outlays on:
Ujęcia i doprowadzenia wody.....	320620,8	187033,8	137653,5	176402,3	Water intakes and systems
Budowę i modernizację stacji uzdatniania wody.....	235905,4	182789,2	69727,9	78630,3	Construction and modernisation of water treatment plants
Zbiorniki i stopnie wodne.....	4865,9	13016,0	2987,6	9616,6	Water reservoirs and falls
Regulację i zabudowę rzek i potoków.....	11073,0	13342,8	2658,4	1678,4	Regulation and management of rivers and streams
Obwałowania przeciwpowodziowe i stacje pomp.....	25013,3	41600,9	3726,1	9900,3	Flood embankments and pump stations

^a Według lokalizacji inwestycji; nakłady te uwzględniono również w nakładach inwestycyjnych we właściwych sekcjach gospodarki narodowej. ^b Przemysłowych i komunalnych.

^a By investments locations; these outlays are included in the appropriate sections of the national economy. ^b Industrial and municipal.

TABL. 20 (27). **EFEKTY RZECZOWE UZYSKANE W WYNIKU PRZEKAZANIA DO UŻYTKU INWESTYCJI OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**
TANGIBLE EFFECTS OF INVESTMENTS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
OCHRONA ŚRODOWISKA ENVIRONMENTAL PROTECTION					
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu					Protection of air and climate
Zdolność przekazanych do eksploatacji urządzeń do redukcji zanieczyszczeń w t/r:					Capacity of completed systems to reduce pollutants in t/y:
pyłowych	30	2276	1020	10	particulates
gazowych	704	62714	5621	1502	gases
Gospodarka ściekowa i ochrona wód					Wastewater management and protection of waters
Sieć kanalizacyjna w km odprowadzająca:					Sewage network in km discharging:
ścieki	829,2	923,0	419,5	269,0	wastewater
wody opadowe	59,3	59,4	40,4	52,2	precipitation water
Oczyszczalnie ścieków:					Wastewater treatment plants:
obiekty	7	7	2	4	facilities
w tym oczyszczalnie komunalne...	7	5	2	3	of which municipal
mechaniczne	2	—	—	—	mechanical
biologiczne (bez komór fermentacyjnych)	5	7	2	4	biological (excluding fermentation tanks)
z podwyższonym usuwaniem biogenów ^a	—	—	—	—	with increased biogene removal ^a
przepustowość oczyszczalni w m ³ /d...	31027	15502	56843	3423	capacity of treatment plants in m ³ /24 h
w tym oczyszczalni komunalnych mechanicznych	30258	5042	4403	406	of which municipal mechanical
biologicznych (bez komór fermentacyjnych)	888	—	—	—	biological (excluding fermentation tanks)
z podwyższonym usuwaniem biogenów ^a	20939	5902	4643	3406	with increased biogene removal ^a
przebieg	9200 ^b	9600 ^b	52200 ^b	17 ^b	capacity of treatment plants in m ³ /24 h
Oczyszczalnie ścieków indywidualne (prywatne):					Farmstead treatment facilities (home-stead):
obiekty	2586	2276	315	602	facilities
przepustowość w m ³ /d	4936	2897	312	711	capacity in m ³ /24 h
Podczyszczalnie ścieków przemysłowych:					Industrial waste pre-treatment plants:
obiekty	—	—	2	—	facilities
przepustowość w m ³ /d	—	—	669	—	capacity in m ³ /24 h
Gospodarka odpadami					Waste management
Urządzenia do unieszkodliwiania odpadów:					Waste treatment plants:
obiekty	—	3	2	1	facilities
wydajność w t/r	—	143000	52250	50000	capacity in t/y
Składowiska dla odpadów komunalnych:					Landfills of municipal waste:
obiekty	—	—	—	—	facilities
powierzchnia w ha	—	2,9	—	3	area in ha
wydajność w t/r	—	320000	—	34100	capacity in t/y
Wydajność urządzeń do gospodarczego wykorzystania odpadów ^c w t/r	2429	—	759	73	Capacity of waste utilization systems ^c in t/y
GOSPODARKA WODNA WATER MANAGEMENT					
Wydajność ujęć wodnych ^d w m ³ /d	25316	8852	14545	7372	Capacity of water intakes ^d in m ³ /24 h
Uzdatnianie wody w m ³ /d	16443	18137	15749	7480	Water treatment in m ³ /24 h
Sieć wodociągowa w km	879,9	746,7	515,8	431,6	Water supply network in km
Pojemność zbiorników wodnych w m ³	—	705561	—	—	Capacity of water reservoirs in m ³
Regulacja i zabudowa rzek i potoków w km	0,2	15,8	14,2	5,9	Regulation and management of rivers and streams in km
Obwałowania przeciwpowodziowe w km	—	21,7	2,9	12,6	Flood embankments in km

a W tym chemiczne. b Dotyczy modernizacji istniejących obiektów. c Z wyłączeniem odpadów komunalnych. d Bez ujęć w energetyce zawodowej.

a Of which chemical. b Refers to modernization of existing facilities. c Excluding municipal waste. d Excluding water intakes in the power industry.

TABL. 21 (28). **KIERUNKI FINANSOWANIA Z WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**
FINANCING DIRECTIONS OF THE VOIVODSHIP ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT FUND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
	w tys. zł in thous. zł				w odsetkach in percent	
O G Ó Ł E M	216234,0	266203,3	198356,7	191236,7	100,0	T O T A L
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu.....	42476,9	44033,3	48111,0	31494,2	16,5	Protection of air and climate
Gospodarka ściekowa i ochrona wód.....	141679,9	152700,3	95354,4	118966,3	62,2	Wastewater management and protection of water
Gospodarka odpadami	11876,7	42170,1	23119,1	9395,4	4,9	Waste management
Pozostałe.....	20200,4	27299,6	31772,3	31380,7	16,4	Others

Ź r ó d ł o: dane Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

S o u r c e: data of the Management Board of the National Fund for Environmental Protection and Water Management.

TABL. 22 (29). **WPŁYWY Z OPŁAT I KAR NA FUNDUSZE OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**
RECEIPTS FROM FEES AND FINES FOR ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT FUND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w tys. zł		in thous. zł		
Opłaty za korzystanie ze środowiska^a	231406,4	179090,6	165981,2*	147687,7	Payments for use of natural environment^a
w tym:					of which:
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	56208,4	45574,7	48785,2*	56747,3	Wastewater management and protection of water
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	102331,1	104682,7	86686,0	58424,7	Protection of air and climate
Gospodarka odpadami	72866,9	28823,7	25529,4	23266,7	Waste management
Kary za nieprzestrzeganie przepisów ochrony środowiska	529,2	1112,9	1293,1	916,8	Fines for not meeting environmental protection regulations
w tym za przekroczenie:					of which for exceeding:
Warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi.....	76,1	456,0	516,4	351,0	Norms of discharging wastewater into water or into the ground
Dopuszczalnej emisji zanieczyszczeń do powietrza	9,5	26,4	8,7	4,7	Permissible emission of air pollutants

^a Bez innych wpływów, m.in. z tytułu: odsetek za przeterminowane wpłaty opłat, oprocentowanie rachunków bankowych, odzyskanych kosztów postępowań egzekucyjnych, błędnych wpłat podlegających zwrotowi.

Ź r ó d ł o: w zakresie opłat – dane Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, kar – dane Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

^a Without other payments, among others due to: interest rates for expired payments, interest rates of bank accounts, recovered costs of enforcement incorrect payments subject to repayment.

S o u r c e: with regard to fees – data of the Management Board of the National Fund for Environmental Protection and Water Management, fines – data of the Inspectorate for Environmental Protection.

DZIAŁ III PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY I SAMORZĄD TERYTORIALNY

Uwagi ogólne

1. Z dniem 1 I 1999 r. (na mocy ustawy z dnia 24 VII 1998 r., Dz.U. Nr 96, poz. 603, z późn. zm.) wprowadzono zasadniczy trójstopniowy podział terytorialny państwa, którego jednostkami są: gminy, powiaty i województwa.

Gmina jest podstawową jednostką terytorialnego podziału kraju. Jednostkami pomocniczymi w gminach są m.in. sołectwa, których organizację i zakres działania określa właściwa rada gminy odrębnym statutem.

2. Kadencja prezydentów, burmistrzów, wójtów oraz rad gmin, rad miejskich na prawach powiatu i rad powiatów trwa 4 lata, licząc od dnia wyborów.

3. Charakterystykę demograficzno-zawodową radnych w jednostkach samorządu terytorialnego oparto o wyniki sprawozdawczości za rok 2017, aktualizującej dane o radnych zawarte w obwieszczeniach terytorialnych komisji wyborczych z wyborów samorządowych w dniu 16 XI 2014 r.

Grupowania radnych organów jednostek samorządu terytorialnego według grup zawodów dokonano na podstawie Klasyfikacji Zawodów i Specjalności na potrzeby rynku pracy wprowadzonej rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 VIII 2014 r. (Dz.U. poz. 1145, z późn. zm.).

4. Prezentowane informacje o **administracji publicznej** dotyczą zatrudnienia i wynagrodzeń w administracji państwowej i samorządu terytorialnego oraz samorządowych kolegiach odwoławczych i obejmują jednostki zaliczane według PKD 2007 do grupy „Administracja publiczna oraz polityka gospodarcza i społeczna” w sekcji „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”.

Do **administracji państwowej** zalicza się:

- 1) naczelne i centralne organy administracji łącznie z pracownikami zatrudnionymi w ich placówkach zagranicznych:
 - a) instytucje naczelne i centralne (np. kancelarie: Sejmu, Senatu i Prezydenta, ministerstwa, urzędy centralne),
 - b) terenowe organy administracji rządowej niespolonej (np. izby i urzędy skarbowe i celne, okręgowe inspektoraty pracy, urzędy statystyczne, regionalne izby obrachunkowe oraz do 2010 r. gospodarstwa pomocnicze jednostek budżetowych);
- 2) terenowe organy administracji rządowej zespolonej: urzędy wojewódzkie, jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. inspektoraty:

CHAPTER III ADMINISTRATIVE DIVISION AND LOCAL GOVERNMENT

General notes

1. On 1 I 1999 (based on the act dated 24 VII 1998, Journal of Laws No. 96, item 603, with later amendments) a fundamental three-tier administrative division of the country was introduced, the entities of which are: gminas, powiats and voivodships.

The gmina is the basic unit of the country's territorial structure. Auxiliary entities in gminas are, among others, village administrator's offices. Their organization and scope of activity is outlined by individual gmina councils in a separate statute.

2. Term of presidents, mayors, village mayors as well as gmina councils, city councils in cities with powiat status and powiat councils lasts 4 years, counting from the day of election.

3. The demographic and occupational characteristic of councillors in local government units is based on reporting results for 2017, updating information concerning councillors included in announcements of local election commissions from the 16 XI 2014 local government elections.

The grouping of councillors of organs of local government units by groups of occupations is made on the basis of the Polish Classification of Occupations and Specializations for Labour Market Needs, which was introduced by a decree of the Minister of Labour and Social Policy, dated 7 VIII 2014 (Journal of Laws item 1145, with later amendments).

4. Information presented concerning **public administration** involves employment and wages and salaries in the state administration, local government administration and local government appeal councils and covers entities included, in accordance with NACE Rev. 2, in the group "Public administration and economic and social policy" in the section "Public administration and defence; compulsory social security".

State administration comprises:

- 1) principle and central organs of administration including the personnel employed in their foreign entities:
 - a) principle and central institutions (e.g., chancelleries of: the Sejm, the Senate and the President, ministries, central offices),
 - b) territorial organs of non-combined government administration (e.g., fiscal and customs chambers and offices, district work inspectorates, statistical offices, regional chambers of audit and until 2010 auxiliary units of budgetary units);

inspekcji handlowej, nadzoru budowlanego, weterynarii, farmaceutyczne, ochrony środowiska, ochrony roślin i nasiennictwa oraz urzędy ochrony zabytków i kuratoria oświaty);

- 3) niektóre agencje państwowe (np. Agencję Rezerw Materiałowych, Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości oraz od 2009 r. Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa) oraz jednostki pomocnicze administracji państwowej wraz z oddziałami regionalnymi.

Do **administracji samorządu terytorialnego** zalicza się:

- 1) gminy i miasta na prawach powiatu:
 - a) urzędy gmin i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. jednostki usług komunalnych oraz od 2009 r. zarządy dróg),
 - b) urzędy miast na prawach powiatu i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. ośrodki dokumentacji geodezyjno-kartograficznej oraz od 2009 r. zarządy dróg);
- 2) powiaty, tj. starostwa powiatowe i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. urzędy pracy, zarządy dróg);
- 3) województwa, tj. urzędy marszałkowskie i wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne (np. urzędy pracy, zarządy melioracji i urządzeń wodnych oraz od 2009 r. zarządy dróg).

Samorządowe kolegia odwoławcze są organami właściwymi do rozpatrywania m.in. odwołań od decyzji, zażaleń na postanowienia jednostek samorządu terytorialnego.

5. Dane o przeciętnych wynagrodzeniach w administracji państwowej nie uwzględniają wynagrodzeń osób zatrudnionych w placówkach zagranicznych.

- 2) territorial organs of combined government administration: voivodship offices, auxiliary service entities (e.g., inspectorates of: trade, construction supervision, veterinary, pharmaceutical, environmental protection, plant protection and seed production as well as monument preservation offices and schools superintendent's offices);

- 3) some state agencies (e.g., the Material Reserves Agency, the Polish Agency for Enterprise Development, and since 2009, the agency for Restructuring and Modernisation of Agriculture) and auxiliary entities of the state administration with regional units.

Local government administration comprises:

- 1) gminas and cities with powiat status:
 - a) gmina offices and auxiliary service entities (e.g., municipal service entities and since 2009 public road boards),
 - b) offices of cities with powiat status and auxiliary service entities (e.g., geodetic and cartographic documentation centres and since 2009 public road boards);
- 2) powiats, i.e., powiat starosta offices and auxiliary service entities (e.g., labour offices, public road boards);
- 3) voivodships, i.e., marshals' offices and voivodship local government organizational entities (e.g., labour offices, drainage and water facility boards and since 2009 public road boards).

Local government appeal councils are bodies competent for examining, inter alia, appeals against concluding decisions, complaints against procedural decisions of local government units.

5. Data concerning average wages and salaries in the state administration do not include wages and salaries of persons employed in entities abroad.

TABL. 1 (30). **JEDNOSTKI ADMINISTRACYJNE WOJEWÓDZTWA**
Stan w dniu 31 XII
ADMINISTRATIVE UNITS OF VOIVODSHIP
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Powiaty.....	37	37	37	37	Powiaty
Miasta na prawach powiatu	5	5	5	5	Cities with powiat status
Gminy.....	314	314	314	314	Gminas
miejskie	35	35	35	35	urban
wiejskie.....	229	228	228	228	rural
miejsko-wiejskie	50	51	51	51	urban-rural
Miasta.....	85	86	86	86	Towns
Jednostki pomocnicze ^a	18	18	18	18	Auxiliary entities ^a
Miejscowości wiejskie	8741	8532	8533	8527	Rural localities
Sołectwa.....	7319	7328	7335	7334	Village administrator's offices

^a Dzielnice m.st. Warszawy.
a Capital City of Warsaw districts.

TABL. 2 (31). **GMINY W 2017 R.**
Stan w dniu 31 XII
GMINAS IN 2017
As of 31 XII

GRUPY GMIN WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF GMINAS BY NUMBER OF POPULATION	Ogółem Total	O powierzchni ^a Area ^a							
		5,0– –19,9	20,0– –49,9	50,0– –99,9	100,0– –149,9	150,0– –199,9	200,0– –249,9	250,0– –299,9	300,0 km ² i więcej and more
OGÓŁEM..... TOTAL	314^b	17	19	87	134	39	12	4	2
Poniżej 2500	4	—	1	2	1	—	—	—	—
Below									
2500– 4999	91	3	1	31	52	4	—	—	—
5000– 7499	79	—	—	21	38	18	2	—	—
7500– 9999	40	1	—	7	18	10	4	—	—
10000– 14999	41	—	1	14	14	4	3	4	1
15000– 19999	22	5	4	5	4	2	2	—	—
20000– 39999	23	4	8	5	4	1	1	—	—
40000– 99999	11	4	4	1	2	—	—	—	—
100000–199999	1	—	—	1	—	—	—	—	—
200000 i więcej	2	—	—	—	1	—	—	—	1
and more									

^a Nie wystąpiły gminy o powierzchni poniżej 5,0 km². b W tym 5 gmin mających również status miasta na prawach powiatu, które podano w tabl. 3 na str. 84.

Źródło: w zakresie powierzchni – dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

a Gminas with area below 5,0 km² were not appear. b Of which 5 gminas that are also cities with powiat status, which are given in the table 3 on page 84.

Source: in regard to area – data Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 3 (32). **POWIATY I MIASTA NA PRAWACH POWIATU W 2017 R.**

Stan w dniu 31 XII

POWIATS AND CITIES WITH POWIAT STATUS IN 2017

As of 31 XII

GRUPY POWIATÓW I MIAST NA PRAWACH POWIATU WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF POWIATS AND CITIES WITH POWIAT STATUS BY NUMBER OF POPULATION	Ogółem Total	O powierzchni Area							
		poniżej below 50,0 km ²	50,0– –99,9	100,0– –299,9	300,0– –499,9	500,0– –999,9	1000,0– –1499,9	1500,0– –1999,9	2000,0 km ² i więcej and more
OGÓŁEM	42	2	1	2	3	19	11	3	1
TOTAL									
Poniżej 50000..... Below	9	—	—	—	1	7	1	—	—
50000– 74999	10	1	—	—	—	4	5	—	—
75000– 99999	10	1	—	—	1	3	3	1	1
100000–149999	6	—	1	—	1	2	1	1	—
150000–199999	4	—	—	1	—	1	1	1	—
200000 i więcej..... and more	3	—	—	1	—	2	—	—	—

Źródło: w zakresie powierzchni – dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Source: in regard to area – data Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 4 (33). **WYBORY RADNYCH DO ORGANÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W 2014 R.**

Stan w dniu 16 XI

ELECTIONS OF COUNCILLORS TO ORGANS OF LOCAL GOVERNMENT UNITS IN 2014

As of 16 XI

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Rady gmin ^a Gmina councils ^a	Rady miast w miastach na prawach powiatu City councils in cities with powiat status		Rady powiatów Powiat councils	Sejmik województwa Voivodship regional council	Rady dzielnic m.st. Warszawy Districts councils of the Capital City of Warsaw
		ogółem total	w tym Rada m.st. War- szawy of which Council of the Capital City of Warsaw			
Liczba mandatów	4829	159	60	747	51	423
Number of mandates						
Liczba zarejestrowanych kandydatów na radnych: Number of registered candidates for coun- cillors:						
w liczbach bezwzględnych	17197	2493	1122	7859	997	4726
in absolute numbers						
na 1 mandat.....	3,6	15,7	18,7	10,5	19,5	11,2
per mandate						
Uprawnieni do głosowania w tys.	2412,6	1713,7	1338,6	2469,1	4190,8	1335,7
Persons entitled to vote in thous.						

^a Bez rad miast w miastach na prawach powiatu; dane dotyczące uprawnionych do głosowania i oddanych głosów nie obejmują tych okręgów wyborczych, w których nie przeprowadzono głosowania z uwagi na fakt, że liczba kandydatów była równa lub mniejsza od liczby mandatów.

^a Excluding city councils in cities with powiat status; data concerning persons entitled to vote as well as cast votes do not include election districts where voting was not conducted because the number of candidates was equal or lower than number of mandates.

TABLE 4 (33). **WYBORY RADNYCH DO ORGANÓW JEDOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W 2014 R. (dok.)**
 Stan w dniu 16 XI
 ELECTIONS OF COUNCILLORS TO ORGANS OF LOCAL GOVERNMENT UNITS IN 2014 (cont.)
 As of 16 XI

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Rady gmin ^a Gmina councils ^a	Rady miast w miastach na prawach powiatu City councils in cities with powiat status		Rady powiatów Powiat councils	Sejmik województwa Voivodship regional council	Rady dzielnic m.st. Warszawy Districts councils of the Capital City of Warsaw
		ogółem total	w tym Rada m.st. War- szawy of which Council of the Capital City of Warsaw			
Oddane głosy: w tysiącach	1313,9	798,8	633,5	1340,1	2140,2	632,6
Votes cast: in thousands						
w % uprawnionych.....	54,5	46,6	47,3	54,3	51,1	47,4
in % of entitled voters						
w tym głosy ważne: w tysiącach	1261,8	743,8	591,2	1146,3	1807,5	599,5
of which valid votes: in thousands						
w % uprawnionych....	52,3	43,4	44,2	46,4	43,1	44,9
in % of entitled voters						

^a Bez rad miast w miastach na prawach powiatu; dane dotyczące uprawnionych do głosowania i oddania głosów nie obejmują tych okręgów wyborczych, w których nie przeprowadzono głosowania z uwagi na fakt, że liczba kandydatów była równa lub mniejsza od liczby mandatów.

Źródło: dane Państwowej Komisji Wyborczej.

^a Excluding city councils in cities with powiat status; data concerning persons entitled to vote as well as cast votes do not include election districts where voting was not conducted because the number of candidates was equal or lower than number of mandates.

Source: data of the National Electoral Commission.

TABLE 5 (34). **RADNI ORGANÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W 2017 R.**
 Stan w dniu 31 XII
 COUNCILLORS OF ORGANS OF LOCAL GOVERNMENT UNITS IN 2017
 As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Radni Councillors of					SPECIFICATION
	rad gmin ^a gmina councils ^a	rad miast w miastach na prawach powiatu ^b city councils in cities with powiat status ^b	rad dzielnic m.st. Warsza- wy the Capital City of Warsaw district coun- cils	rad powiatów powiat councils	sejmiku wojewódz- kiego voivodship regional council	

OGÓŁEM TOTAL

OGÓŁEM	4824	159	422	745	51	TOTAL
W tym kobiety.....	1383	55	175	190	19	Of which women

WEDŁUG WIEKU BY AGE

18–29 lat	138	8	30	11	—	18–29 years
30–39	682	21	116	62	10	30–39
40–49	1276	45	89	143	9	40–49
50–59	1527	39	76	271	18	50–59
60 lat i więcej.....	1201	46	111	258	14	60 and more

WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL

Wyższe.....	1620	148	355	588	50	Tertiary
Policealne i średnie.....	1956	9	61	138	1	Post-secondary and secondary
Zasadnicze zawodowe.....	1117	2	4	18	—	Basic vocational
Gimnazjalne i podstawowe	131	—	2	1	—	Lower secondary and primary

^a Bez radnych rad miast w miastach na prawach powiatu. ^b Bez radnych rad dzielnic m.st. Warszawy.

^a Excluding councillors of city councils in cities with powiat status. ^b Excluding councillors of the Capital City of Warsaw district councils.

TABL. 5 (34). **RADNI ORGANÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W 2017 R. (dok.)**
 Stan w dniu 31 XII
 COUNCILLORS OF ORGANS OF LOCAL GOVERNMENT UNITS IN 2017 (cont.)
 As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Radni Councillors of					SPECIFICATION
	rad gmin ^a gmina councils ^a	rad miast w miastach na prawach powiatu ^b city councils in cities with powiat status ^b	rad dzielnic m.st. Warsza- wy the Capital City of Warsaw district coun- cils	rad powiatów powiat councils	sejmiku województ- kiego voivodship regional council	
WEDŁUG GRUP ZAWODÓW ^c BY OCCUPATIONAL GROUPS ^c						
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	279	51	88	328	26	Managers
Specjaliści	831	83	227	237	15	Professionals
Technicy i inny średni personel	490	9	22	28	8	Technicians and associate professionals
Pracownicy biurowi	379	14	47	47	—	Clerical support workers
Pracownicy usług i sprzedawcy	583	1	10	30	—	Service and sales workers
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	1559	—	—	62	1	Skilled agricultural, forestry and fishery workers
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	237	—	3	3	—	Craft and related trades workers
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	174	—	2	—	—	Plant and machine operators and assemblers
Pracownicy wykonujący prace proste	105	—	—	2	—	Elementary occupations
Siły zbrojne	42	—	8	2	—	Armed forces occupations

a Bez radnych rad miast w miastach na prawach powiatu. b Bez radnych rad dzielnic m.st. Warszawy. c Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 81; w podziale według grup zawodów nie uwzględniono radnych będących bezrobotnymi, niepracującymi i uczącymi się; emeryci i renciści ujmowani są według zawodu wykonywanego przed przejściem na emeryturę lub rentę.

a Excluding councillors of city councils in cities with powiat status. b Excluding councillors of the Capital City of Warsaw district councils. c See general notes, item 3 on page 81; in the division by occupational groups, data do not include unemployed, not working and studying councillors; retirees and pensioners are classified by performed occupation before taking retirement.

TABL. 6 (35). **ZATRUDNIENIE I WYNAGRODZENIA W ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ**
 PAID EMPLOYMENT, WAGES AND SALARIES IN THE PUBLIC ADMINISTRATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	przeciętne zatrudnienie average employment				przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto ^a w zł average monthly gross wages and salaries ^a in zł				
O G Ó Ł E M	102762	99249	100065	101174	5035,10	5644,64	5919,11	6194,20	T O T A L
w tym:									of which:
Administracja państwowa	68318 ^b	64660 ^c	64924 ^d	65589 ^e	5404,72	5977,59	6305,03	6601,31	State administration
Administracja samorządu terytorialnego	34303	34455	34999	35442	4322,43	5035,28	5221,42	5459,41	Local government administration
gminy i miasta na prawach powiatu	25142	25032	25455	25766	4423,52	5160,81	5314,04	5559,09	gminas and cities with powiat status
powiaty	6541	6725	6815	6833	3548,46	4266,97	4397,84	4621,85	powiats
województwo	2620	2698	2729	2843	5285,32	5786,29	6417,47	6570,23	voivodship

a Patrz uwagi ogólne do działu „Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych”, ust. 3 na str. 153. b–e W tym zatrudnieni w instytucjach naczelnych i centralnych oraz jednostkach służby zagranicznej stanowią: b – 43,5%, c – 43,0%, d – 42,9%, e – 42,9%.

a See general notes to the chapter “Wages and salaries. Social security benefits”, item 3 on page 153. b–e Of which employment in principle and central institutions and foreign service institutions constitute: b – 43,5%, c – 43,0%, d – 42,9%, e – 42,9%.

DZIAŁ IV BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI

CHAPTER IV PUBLIC SAFETY. JUSTICE

Uwagi ogólne

General notes

1. Dane o przestępstwach stwierdzonych oraz o skazanych przez sądy podano według klasyfikacji Kodeksu karnego z 1997 r., obowiązującego od 1 IX 1998 r. (ustawa z dnia 6 VI 1997 r., tekst jednolity Dz.U. z 2017 r. poz. 2204), Kodeksu karnego skarbowego obowiązującego od 17 X 1999 r. (ustawa z dnia 10 IX 1999 r., tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 2226) lub innych ustaw szczególnych.

2. Przestępstwo stwierdzone jest to zdarzenie, co do którego w zakończonym postępowaniu przygotowawczym potwierdzono, że jest przestępstwem. Przestępstwo – zgodnie z Kodeksem karnym z 1997 r. – jest to zbrodnia lub występki ścigany z oskarżenia publicznego lub z oskarżenia prywatnego, zgodnie z Kodeksem karnym skarbowym – jest to przestępstwo skarbowe.

Przestępstwo stwierdzone w zakończonym postępowaniu przygotowawczym, w którym ustalono przynajmniej jednego podejrzanego jest to **przestępstwo wykryte**.

Informacje o przestępstwach stwierdzonych i wskaźnikach wykrywalności sprawców przestępstw pochodzą z policyjnych systemów informacyjnych.

U w a g a. Do 2012 r. prezentowane dane zawierały informacje o przestępstwach stwierdzonych przez Policję, jak również stwierdzonych w śledztwach własnych prowadzonych w prokuraturach. Od 2013 r. dane dotyczą spraw prowadzonych przez Policję lub powierzonych przez prokuratora w całości do prowadzenia przez Policję. Ponadto zmienił się sposób zbierania danych o czynach karalnych popełnionych przez nieletnich. Do marca 2013 r. czyny te wykazywane były jako przestępstwa stwierdzone w momencie skierowania wniosku o wszczęcie postępowania do sądu rodzinnego, a od kwietnia 2013 r. Policja rejestrowała je jako przestępstwa stwierdzone dopiero po otrzymaniu informacji z sądu rodzinnego o zakończeniu postępowania. Od 2014 r. dane o przestępstwach stwierdzonych nie obejmują czynów karalnych popełnionych przez nieletnich; zgodnie z obowiązującą metodologią stwierdzenie popełnienia czynów karalnych przez nieletnich dokonywane jest w postępowaniu sądowym po uprzednim przekazaniu przez Policję akt w sprawach nieletnich do sądu rodzinnego. W związku z powyższym prezentowane dane nie są w pełni porównywalne.

1. Data concerning ascertained crimes as well as adults convicted are given according to the classification of the Criminal Code of 1997, valid since 1 IX 1998 (the law dated 6 VI 1997, unified text: Journal of Laws 2017 item 2204), the Penal Fiscal Code valid since 17 X 1999 (the law dated 10 IX 1999, unified text: Journal of Laws 2017 item 2226) or other specific laws.

2. An ascertained crime is an event, which after the completion of preparatory proceedings was confirmed as a crime. In connection with the Criminal Code of 1997 crime is a felony or misdemeanour prosecuted upon by public accusation or private accusation, in connection with the Penal Fiscal Code – is a fiscal offence.

An ascertained crime in completed preparatory proceeding, in which at least one suspect was found is a **detected crime**.

Information regarding ascertained crimes and rates of detectability of delinquents in ascertained crimes come from police information systems.

Note. Until 2012 presented data contained information on crimes ascertained by the Police, as well as ascertained in investigations conducted by the prosecutor's offices. Since 2013 data concern cases conducted by the Police or entrusted by the prosecutor entirely to the Police conduction. Moreover, the mode of collecting data on punishable acts committed by juveniles has changed. Until March 2013 these acts were presented as ascertained crimes at the moment of submitting a motion for bringing legal proceedings to the family court, and from April 2013 the Police did not register them as ascertained crimes until receiving information from the family court on completion proceeding. Since 2014 data about ascertained crimes do not include punishable acts committed by juveniles; in accordance with the existing methodology, the specification of the number of juveniles committing punishable acts takes place during court proceedings after the Police provides records in juvenile cases to the family court. Due to the above, presented **data are not fully comparable**.

3. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw jest to stosunek liczby przestępstw wykrytych w danym roku (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do liczby przestępstw stwierdzonych w danym roku, powiększonej o liczbę przestępstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach, a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców.

4. Organizacja sądów powszechnych określona jest w ustawie z dnia 27 VII 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r. poz. 2062, z późn. zm.). W ramach struktury organizacyjnej sądownictwa powszechnego działają sądy apelacyjne, okręgowe i rejonowe. W dniu 31 XII 2017 r. w województwie mazowieckim działało 6 sądów okręgowych i 39 sądów rejonowych.

5. Sądy apelacyjne rozpatrują sprawy odwoławcze od orzeczeń wydanych w pierwszej instancji przez sądy okręgowe. Do sądu apelacyjnego wpływają sprawy z kilku sądów okręgowych, objętych obszarem jego właściwości.

6. Sądy okręgowe rozpatrują w pierwszej instancji sprawy, gdy ustawa tak stanowi oraz w drugiej instancji – odwołania od orzeczeń sądów rejonowych.

7. Wpływ spraw do sądów oznacza liczbę spraw, które zostały wniesione do sądów powszechnych w celu rozpatrzenia w postępowaniu sądowym.

8. W sądownictwie powszechnym sprawą załatwioną jest sprawa, w której wydano wyrok, postanowienie lub połączono ją z inną sprawą albo przekazano do innego rodzaju sądu lub organu. W przypadku występowania w sprawie kilku osób uważa się ją za załatwioną, gdy dotyczy to wszystkich osób występujących w sprawie.

Sprawy (postępowania) załatwione lub zakończone w danym roku obejmują również sprawy niezakończonych w latach poprzednich.

9. Sprawy rodzinne obejmują postępowanie:

- 1) z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego;
- 2) dotyczące nałożenia na alkoholików obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu;
- 3) wobec nieletnich w zakresie:
 - a) zapobiegania i zwalczania demoralizacji w stosunku do osób, które nie ukończyły 18 lat,
 - b) postępowania w sprawach o czyny karalne w stosunku do osób, które dopuściły się takiego czynu po ukończeniu 13 lat, ale przed ukończeniem 17 lat,
 - c) wykonywania środków wychowawczych lub poprawczych w stosunku do osób, względem których środki te zostały orzeczone, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez te osoby 21 lat;
- 4) w związku z leczeniem narkomanów;
- 5) w sprawie kontroli umieszczenia w zakładach lecznictwa psychiatrycznego.

Tryb postępowania wobec nieletnich przed sądem (pkt 3a i 3b) wynika z ustawy z dnia 26 X 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r. poz. 1654, z późn. zm.).

3. The rate of detectability of delinquents is the relation of the number of detected crimes in a given year (including those detected after resumption following discontinuance) to the total number of crimes ascertained in a given year, plus the number of crimes recorded in commenced proceedings and discontinued in previous years due to undetected delinquents.

4. The organization of common courts is defined in the Law on Common Courts, dated 27 VII 2001 (unified text: Journal of Laws 2016 item 2062, with later amendments). Appeal, regional and district courts function within the framework of the organizational structure of common courts. On 31 XII 2017, in Mazowieckie voivodship were 6 regional courts and 39 district courts.

5. Appeal courts consider cases in which the verdicts issued by regional courts of first instance are appealed. An appeal court considers cases from several regional courts within its jurisdiction.

6. Regional courts consider cases relegated by the law in the first instance and appeals of regional court verdicts in the second instance.

7. Incoming cases are the number of cases that were filed in common courts for consideration in a court proceedings.

8. In common courts a resolved case is a case with regard to which a sentence or order has been issued or combined with another case, or which has been transferred to a different kind of court or authority. A case that involves a number of persons is considered resolved when this applies to all the persons.

The resolved cases and completed proceedings in the given year also include the cases unresolved from previous years.

9. Family cases include the following proceedings:

- 1) family and guardianship law;
- 2) regarding enforcement of compulsory treatment of alcoholics;
- 3) with respect to juveniles concerning:
 - a) prevention and counteraction the demoralization of persons under the age of 18,
 - b) proceedings in cases concerning punishable acts committed by persons aged 13–16,
 - c) execution of educational and corrective measures concerning persons with regard to whom such measures have been adjudicated, but not longer than until the age of 21;
- 4) compulsory treatment of drug addicts;
- 5) supervising the placement of an individual in a psychiatric treatment facility.

Court proceedings against juveniles (points 3a and 3b) are based on the Law on Proceedings Involving Juveniles, dated 26 X 1982 (unified text: Journal of Laws 2016 item 1654, with later amendments).

Zmiany dokonane w ustawie, które weszły w życie z dniem 2 I 2014 r. zniósły dwuetapową procedurę postępowania sądów wobec nieletnich. Przed zmianami sędzia, w momencie wpływu sprawy do sądu, mógł wszcząć postępowanie wyjaśniające wobec nieletniego, a następnie wobec tego samego nieletniego mógł wydać postanowienie o rozpoznaniu sprawy na posiedzeniu lub rozprawie w postępowaniu opiekuńczo-wychowawczym lub w postępowaniu poprawczym. Sprawy wszczęte przed dniem wejścia w życie nowych przepisów rozpatrywane były według dwuetapowej procedury. Zgodnie z obowiązującą jednoetapową procedurą sąd prowadzi postępowanie i orzeka w sprawach, w których zachodzi podejrzenie demoralizacji lub popełnienia czynu karalnego przez nieletniego.

Sprawy rodzinne rozpoznawane są przez sądy rodzinne, które działają jako wydziały rodzinne i nieletnich w sądach rejonowych, z wyjątkiem niektórych spraw, np. o rozwód i separację rozpoznawanych przez wydziały cywilne sądów okręgowych na podstawie ustawy z dnia 27 VII 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. patrz ust. 4 na str. 88).

10. Dorośli skazani są to osoby, które zostały skazane za przestępstwo popełnione w wieku co najmniej 17 lat.

11. Krajowy Rejestr Sądowy prowadzony jest przez sądy rejonowe (sądy gospodarcze) na podstawie ustawy z dnia 20 VIII 1997 r. (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 700, z późn. zm.) i przepisów wykonawczych.

W województwie mazowieckim Krajowy Rejestr Sądowy prowadzony jest przez Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie.

12. Dane o działalności Państwowej Straży Pożarnej podano zgodnie z „Zasadami ewidencjonowania zdarzeń w Systemie Wspomagania Decyzji Państwowej Straży Pożarnej” opracowanymi w związku z wejściem w życie rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 II 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego (Dz.U. Nr 46, poz. 239).

13. Pożar jest to niekontrolowany proces palenia, w miejscu do tego nieprzeznaczonym.

Miejscowe zagrożenie jest to inne niż pożar zdarzenie wynikające z rozwoju cywilizacyjnego, działań człowieka lub naturalnych sił przyrody, stwarzające zagrożenie dla życia, zdrowia, mienia lub środowiska.

Falszywe alarmy są to wezwania podmiotów krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego lub innych jednostek ochrony przeciwpożarowej do zdarzeń, które faktycznie nie miały miejsca.

Amendments to the law entered into force as of 2 I 2014 abolished the two-stage court proceedings against juveniles. Before the amendments, the judge, at the time the case was brought into the court, could institute investigative proceedings against a juvenile and then, with regard to the same juvenile issue the decision on the examination of the case in the course of tutorial and educational proceedings or correctional proceedings. Cases instituted before the effective date of new regulations were examined according to two-stage procedure. According to the valid single-stage procedure the court conducts the proceedings and adjudges of cases in which occur suspicion of demoralization or commitment punishable act by a juvenile.

Family cases are heard by family courts which act as family and juvenile departments in district courts, with the exception of some cases (e.g., divorce and separation), which have been transferred to civilian regional courts on the basis of the Law on Common Courts, dated 27 VII 2001 (Journal of Laws see item 4 on page 88).

10. Adults convicts are persons who have been sentenced for committed crime aged 17 or more.

11. National Judicial Register is conducted by regional courts (commercial courts) on the basis of law dated 20 VIII 1997 (unified text: Journal of Laws 2017 item 700, with later amendments) and implementing regulations.

In Mazowieckie voivodship National Judicial Register is conducted by Regional Court for Capital City of Warsaw in Warsaw.

12. Data concerning activity of the State Fire Service are given according to “Rules of keeping a record of incidents in a Decision Support System of the State Fire Service” compiled due to coming into effect of the decree of the Minister of the Interior and Administration, dated 18 II 2011, on rules of organization of national system of rescue and fire extinguishing (Journal of Laws No. 46, item 239).

13. Fire is out-of-control burning process in places not suitable for this.

Local threat is event different from fire being a result of civilization development, human activity and forces of nature, creating threat to live, health, property or environment.

False alarms are calls of national system of rescue and fire extinguishing entities or other fire protection entities to incidents which actually have not occurred.

TABL. 1 (36). **PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE PRZEZ POLICJĘ W ZAKOŃCZONYCH POSTĘPOWANIACH PRZYGOTOWAWCZYCH**
ASCERTAINED CRIMES BY THE POLICE IN COMPLETED PREPARATORY PROCEEDINGS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2015 ^b	2016 ^b	2017 ^b	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	140040	112453	108195	103962	T O T A L
w tym w miastach	108714	86529	83992	81275	of which urban areas
w tym:					of which:
Przeciwko życiu i zdrowiu – art. 148–162 kk	3483	1986	2125	2166	Against life and health – Art. 148–162 Criminal Code
w tym:					of which:
Zabójstwo – art. 148 kk	106	63	68	92	Homicide – Art. 148 Criminal Code
Uszczerbek na zdrowiu – art. 156 i 157 kk	1607	1091	1206	1219	Damage to health – Art. 156 and 157 Criminal Code
Udział w bójkę lub pobiciu – art. 158 i 159 kk	1455	591	634	565	Participation in violence or assault – Art. 158 and 159 Criminal Code
Przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji – art. 163–180 kk	19864	11111	11837	10826	Against public safety and safety in transport – Art. 163–180 Criminal Code
W tym prowadzenie pojazdu na drodze przez osobę w stanie nietrzeźwym lub pod wpływem środka odurzającego – art. 178a kk	17644	8483	8354	7573	Of which operating a motor vehicle while under the influence of alcohol or other intoxicant – Art. 178a Criminal Code
Przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania – art. 189–196 kk	3680	2653	2933	3297	Against freedom, freedom of conscience and religion – Art. 189–196 Criminal Code
Przeciwko wolności seksualnej i obyczajności – art. 197–205 kk	608	348	440	567	Against sexual freedom and morals – Art. 197–205 Criminal Code
W tym zgwałcenie – art. 197 kk	201	141	149	171	Of which rape – Art. 197 Criminal Code
Przeciwko rodzinie i opiece – art. 206–211 kk	4943	3909	3183	4431	Against the family and guardianship – Art. 206–211 Criminal Code
W tym znęcanie się nad członkiem rodziny lub inną osobą zależną lub bezradną – art. 207 kk	2475	1827	1864	2188	Of which cruelty to family member or to other dependent or helpless person – Art. 207 Criminal Code
Przeciwko czci i nietykalności cielesnej – art. 212–217 kk	574	246	285	387	Against good name and personal integrity – Art. 212–217 Criminal Code
Przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego – art. 222–231 kk ^c	4510	3500	4487	3929	Against the activities of state institutions and local government – Art. 222–231 Criminal Code ^c
w tym:					of which:
Naruszenie nietykalności cielesnej lub czynna napaść na funkcjonariusza publicznego – art. 222 i 223 kk	774	763	781	731	Battery or active assault on a public official – Art. 222 and 223 Criminal Code
Wywieranie wpływu na funkcjonariusza publicznego lub na czynności organu administracji rządowej, samorządowej lub państwowej bądź spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu funkcjonariusza publicznego podczas wykonywania przez niego czynności służbowych – art. 224 kk	727	399	389	347	Exerting influence on a public official or on the activity of an organ of the government administration, local government or State administration, or causing severe harm to the health of a public official during the performance of official duties – Art. 224 Criminal Code
Znieważenie funkcjonariusza publicznego albo znieważenie lub poniżenie organu konstytucyjnego RP – art. 226 kk	1955	1448	1410	1448	Insulting a public official or belittling or insulting a constitutional body of the Republic of Poland – Art. 226 Criminal Code

a Łącznie z przestępstwami stwierdzonymi przez prokuraturę. b Bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. c Łącznie z przestępstwami z art. 250a kk (korupcja wyborcza) z rozdziału „Przeciwko wyborom i referendum” oraz z art. 296a (korupcja na stanowisku kierowniczym) i 296b (korupcja sportowa) z rozdziału „Przeciwko obrotowi gospodarczemu”.

a Including crimes ascertained by prosecutor's office. b Excluding punishable acts committed by juveniles. c Including Art. 250a (corruption concerning elections) in the section "Against election and referendum" and Art. 296a (corruption on the managing post) and 296b (corruption in sport) in the section "Against economic activity" of the Criminal Code.

TABLE 1 (36). **PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE PRZEZ POLICJĘ W ZAKOŃCZONYCH POSTĘPOWANIACH PRZYGOTOWAWCZYCH (dok.)**
 ASCERTAINED CRIMES BY THE POLICE IN COMPLETED PREPARATORY PROCEEDINGS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2015 ^b	2016 ^b	2017 ^b	SPECIFICATION
Przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego – art. 222–231 kk^c (dok.)					Against the activities of state institutions and local government – Art. 222–231 Criminal Code^c (cont.)
Przestępstwa korupcyjne – art. 228–231, 250a, 296a i 296b kk	1035	723	1754	1286	Corruption – Art. 228–231, 250a, 296a and 296b Criminal Code
Przeciwko wymiarowi sprawiedliwości – art. 232–247 kk	3704	3016	2493	2158	Against the judiciary – Art. 232–247 Criminal Code
Przeciwko porządkowi publicznemu – art. 252–264 kk	1133	1526	1081	894	Against public order – Art. 252–264 Criminal Code
Przeciwko wiarygodności dokumentów – art. 270–277 kk^d	4916	6109	4407	6014	Against the reliability of documents – Art. 270–277 Criminal Code^d
Przeciwko mieniu – art. 278–295 kk^e	78861	66097	62692	56477	Against property – Art. 278–295 Criminal Code^e
w tym:					of which:
Kradzież rzeczy – art. 275 § 1, 278 i 279 ^f kk	34284	27035	24830	21723	Property theft – Art. 275 § 1, 278 and 279 ^f Criminal Code
w tym kradzież samochodu	3309	2856	3085	2828	of which automobile theft
Kradzież z włamaniem – art. 279 kk ^g	16626	12772	11528	9640	Burglary – Art. 279 Criminal Code ^g
Rozbój – art. 280 kk	2366	919	853	692	Robbery – Art. 280 Criminal Code
Kradzież rozbójnicza – art. 281 kk.....	154	134	144	112	Theft with assault – Art. 281 Criminal Code
Wymuszenie rozbójnicze – art. 282 kk.....	994	85	86	127	Criminal coercion – Art. 282 Criminal Code
Oszustwo – art. 286 i 287 kk	7182	13862	13227	13287	Fraud – Art. 286 and 287 Criminal Code
Krótkotrwały zabór pojazdu – art. 289 kk.....	398	334	434	371	Wilful short-term theft of automobile – Art. 289 Criminal Code
Przeciwko obrotowi gospodarczemu – art. 296–309 kk^h	1194	959	907	796	Against economic activity – Art. 296–309 Criminal Code^h
Przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi – art. 310–315 kk	1200	2524	1556	1079	Against money and securities trading – Art. 310–315 Criminal Code
Przestępstwa z ustaw szczególnych:					Crimes by specific laws:
O wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r. poz. 487, z późn. zm.).....	127	34	44	33	On Sobriety and Alcohol Education (unified text: Journal of Laws 2016 item 487, with later amendments)
O prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 880, z późn. zm.)	439	538	241	302	On Copyright and Related Laws (unified text: Journal of Laws 2017 item 880, with later amendments)
O przeciwdziałaniu narkomanii (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 783, z późn. zm.).....	8348	5196	6325	7352	On Counteracting Drug Addiction (unified text: Journal of Laws 2017 item 783, with later amendments)
Przestępstwa skarbowe – kks	145	195	276	365	Fiscal offences – Penal Fiscal Code
W tym akcyza.....	103	113	192	245	Of which excise

a–c Notki patrz na str. 90. d Z wyłączeniem kradzieży lub przywłaszczenia dokumentu tożsamości (art. 275 § 1 kk). e Łącznie z kradzieżą lub przywłaszczeniem dokumentu tożsamości (art. 275 § 1 kk z rozdziału „Przeciwko wiarygodności dokumentów”). f Wyłącznie w zakresie kradzieży samochodu poprzez włamanie. g Z wyłączeniem kradzieży samochodu poprzez włamanie. h Z wyłączeniem przestępstw korupcyjnych z art. 296a i 296b kk.

Z r ó d ł o: dane Komendy Głównej Policji.

a–c See footnotes on page 90. d Excluding theft or appropriation of identification (Art. 275 § 1 of the Criminal Code). e Including theft or appropriation of identification (Art. 275 § 1 of the Criminal Code in the section “Against the reliability of documents”). f Exclusively in regard to automobile theft by burglary. g Excluding automobile theft by burglary. h Excluding corruption under Art. 296a and 296b of the Criminal Code.

S o u r c e: data of the National Police Headquarters.

TABL. 2 (37). **WSKAŹNIKI WYKRYWALNOŚCI SPRAWCÓW PRZESTĘPSTW STWIERDZONYCH PRZEZ POLICJĘ**
 RATES OF DETECTABILITY OF DELINQUENTS IN ASCERTAINED CRIMES BY THE POLICE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2015 ^b	2016 ^b	2017 ^b	SPECIFICATION
	w %		in %		
OGÓŁEM	59,9	53,8	56,0	60,0	TOTAL
w tym przestępstw ^c :					of which of crimes ^c :
Przeciwko życiu i zdrowiu	85,9	80,0	81,9	83,6	Against life and health
Przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji	98,8	97,8	97,9	97,9	Against public safety and safety in transport
Przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania	90,4	80,5	81,2	81,5	Against freedom, freedom of conscience and religion
Przeciwko wolności seksualnej i obyczajności	86,3	82,2	73,0	80,6	Against sexual freedom and morals
Przeciwko rodzinie i opiece	100,0	99,6	99,2	99,6	Against the family and guardianship
Przeciwko czci i nietykalności cielesnej	94,4	62,2	70,9	69,5	Against good name and personal integrity
Przeciwko mieniu ^d	34,7	33,8	34,5	36,6	Against property ^d

a Łącznie z przestępstwami stwierdzonymi przez prokuraturę. b Bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. c Artykuły kodeksu karnego patrz tabl. 1 na str. 90. d Łącznie z kradzieżą lub przywłaszczeniem dokumentu tożsamości (art. 275 § 1 kk z rozdziału „Przeciwko wiarygodności dokumentów”).

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

a Including crimes ascertained by prosecutor's office. b Excluding punishable acts committed by juveniles. c See Criminal Code articles table 1 on page 90. d Including theft or appropriation of identification (Art. 275 § 1 of the Criminal Code in the section "Against the reliability of documents").

Source: data of the National Police Headquarters.

TABL. 3 (38). **WPLÝW SPRAW DO SĄDÓW POWSZECHNYCH**
 INCOMING CASES IN THE COMMON COURTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
SĄDY REJONOWE – sądy pierwszej instancji DISTRICT COURTS – courts of first instance					
OGÓŁEM	1672295	1594286	1580124	1657094	TOTAL
w tym sprawy:					of which cases:
Karne z aktami oskarżenia	66419	47566	51389	50679	Criminal with bills of indictment
O wykroczenia z wnioskami o ukaranie	84636	107954	79791	87199	Concerning petty offences with motions for punishment
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a	155037	179300	160438	157236	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne	1028663	983192	1030860	1084034	Civil
w tym wieczysto-księgowo ^b	471675	516325	555528	571934	of which involving real estate registry ^b
Rodzinne	137089	158234	149808	159446	Family
Z zakresu prawa pracy	14621	11886	10279	10488	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych	1964	4747	4234	3957	Related to social security law
Gospodarcze ^c	64616	101407	93325	104055	Commercial law ^c

a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. b Łącznie ze zbiorami dokumentów. c Bez spraw rejestrowych.

a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. b Including collections of documents. c Excluding registry cases.

TABLE 3 (38). **WPLYW SPRAW DO SĄDÓW POWSZECHNYCH (dok.)**
INCOMING CASES IN THE COMMON COURTS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
SĄDY OKRĘGOWE – sądy pierwszej instancji i odwoławcze REGIONAL COURTS – courts of first instance and appeal					
O G Ó Ł E M	142248	148120	154525	158028	T O T A L
w tym sprawy:					of which cases:
Karne z aktami oskarżenia	1571	1492	1514	1627	Criminal with bills of indictment
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a	45647	51417	49264	50997	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne ^{cd}	49292	63391	70052	71859	Civil ^{cd}
Z zakresu prawa pracy	2987	2824	2633	2395	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych	25047	14411	16005	17204	Related to social security law
Gospodarcze	7792	11967	12500	12819	Commercial law
W Sądzie Ochrony Konkurencji i Konsumentów ^e	4538	2409	2327	938	In Competition and Consumer Protection Court ^e
W Sądzie Unijnych Znaków Towarowych i Wzorów Wspólnotowych ^{ef}	72	209	230	189	In Community Trademark and Design Court ^e

^a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. ^c Bez spraw rejestrowanych. ^d Łącznie ze sprawami rodzinnymi (m.in. o rozwód). ^e Sąd ten rozpatruje sprawy z terenu całego kraju. ^f W 2017 r. sąd zmienił nazwę; poprzednio – Sąd Wspólnotowych Znaków Towarowych i Wzorów Przemysłowych.

Z r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

^a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. ^c Excluding registry cases. ^d Including family cases (i.a., divorce). ^e This court consider cases from all over Poland.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABLE 4 (39). **DOROŚLI SKAZANI PRAWOMOCNIE PRZEZ SĄDY POWSZECHNE ZA PRZESTĘPSTWA ŚCIGANE Z OSKARŻENIA PUBLICZNEGO**
ADULTS VALIDLY SENTENCED BY COMMON COURTS FOR CRIMES PROSECUTED BY PUBLIC ACCUSATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	54177	34207	39662	34745	T O T A L
w tym mężczyźni	49529	30589	35539	30779	of which men
w tym za przestępstwa ^a :					of which for crimes ^a :
Przeciwko życiu i zdrowiu ^b	5913	3883	4508	4505	Against life and health ^b
w tym:					of which:
Zabójstwo	73	47	47	53	Homicide
Uszczerbek na zdrowiu, udział w bójce lub pobiciu	2169	1536	1608	1503	Damage to health, participation in violence or assault
Przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji	16543	8086	10095	8198	Against safety in transport
W tym prowadzenie pojazdu na drodze przez osobę w stanie nietrzeźwym lub pod wpływem środka odurzającego	15132	7012	7718	6362	Of which operating a motor vehicle while under the influence of alcohol or other intoxicant
Przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności	1386	1011	1283	1193	Against freedom, freedom of conscience and religion, sexual freedom and morals
W tym zgwałcenie	90	58	78	64	Of which rape
Przeciwko rodzinie i opiece	3615	3068	2886	2354	Against the family and guardianship
W tym znęcanie się nad członkiem rodziny lub inną osobą zależną lub bezradną	1537	1296	1364	1277	Of which cruelty to family member or to other dependent or helpless person
Przeciwko mieniu	16134	10986	12676	11170	Against property
w tym:					of which:
Kradzież rzeczy	5341	3388	3972	3443	Property theft
Kradzież z włamaniem	1758	1431	1631	1392	Burglary
Rozbój	1132	572	647	559	Robbery

^a Artykuły kodeksu karnego patrz tabl. 1 na str. 90. ^b Łącznie z przestępstwami z ustaw o przeciwdziałaniu narkomanii (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 783, z późn. zm.).

Z r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

^a See Criminal Code articles table 1 on page 90. ^b Including crimes from the laws on counteracting drug addiction (unified text: Journal of Laws 2017 item 783, with later amendments).

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 5 (40). **ZAŁATWIONE SPRAWY RODZINNE**
RESOLVED FAMILY CASES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	48596	34837	30957	29127	T O T A L
O rozwód	12395	13298	12560	12262	By divorce
O separację	879	552	535	483	By separation
O alimenty	14325	11834	10322	9200	By alimony
Nieletnich ^a w postępowaniu w sprawach, w których zachodzi podejrzenie:					Concerning juveniles ^a in investigation of case in which occur suspicion of:
demoralizacji.....	x	4393	4256	4077	demoralization
popętnienia czynu karnego.....	x	4760	3284	3105	committing punishable act

^a Dane dotyczą osób; w 2014 r. zmieniła się procedura postępowania sądów wobec nieletnich, patrz uwagi ogólne, ust. 9 na str. 88.

Źródło: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

^a Data relate to persons; in 2014 changed court proceedings against juveniles, see general notes, item 9 on page 88.

Source: data of the Ministry of Justice.

TABL. 6 (41). **PODMIOTY W KRAJOWYM REJESTRZE SĄDOWYM**
Stan w dniu 31 XII
ENTITIES IN THE NATIONAL JUDICIAL REGISTER
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Rejestr Przedsiębiorców					Register of Entrepreneurs
Przedsiębiorstwa państwowe.....	42	14	12	11	State owned enterprises
Przedsiębiorstwa zagraniczne	7	6	6	6	Foreign enterprises
Spółeczno-zawodowe organizacje rolników ^a	52	55	54	53	Professional organizations of farmers ^a
Spółdzielnie	1789	1814	1822	1811	Cooperatives
Spółki jawne	6048	6667	6707	6675	Unlimited partnerships
Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	53652	98766	112729	123301	Limited liability companies
Rejestr Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji i Samodzielnych Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej^b					Register of Associations, Other Social and Professional Organizations, Foundations and Independent Public Health Care Facilities^b
Stowarzyszenia ^c	8173	10315	10684	10982	Associations ^c
Związki zawodowe	781	866	885	900	Trade unions
Izby gospodarcze	143	158	168	170	Economic chambers
Rejestr Dłużników Niewypłacalnych					Register of Insolvent Debtors
Dłużnicy ogółem.....	26106	58389	65802	70205	Total debtors

^a Prowadzące działalność gospodarczą. ^b Do 2011 r. – Rejestr Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji i Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej. ^c Z wyłączeniem stowarzyszeń kultury fizycznej i związków sportowych.

U w a g a. Rejestr obejmuje także inne podmioty.

Źródło: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

^a Conducting economic activity. ^b Until 2011 – Register of Associations, Other Social and Professional Organizations, Foundations and Public Health Care Facilities. ^c Excluding physical education associations and sports associations.

Note. Register also included other entities.

Source: data of the Ministry of Justice.

TABL. 7 (42). ZAREJESTROWANA DZIAŁALNOŚĆ PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ^a
REGISTERED ACTIVITY OF THE STATE FIRE SERVICE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Liczba zdarzeń (akcji ratowniczych)	63391	65505	65253	68980	Number of events (rescue operations)
Pożary	17171	28192	18056	17199	Fires
małe	16436	26378	17279	16495	small
średnie	709	1744	745	675	middle
duże	21	56	23	21	big
bardzo duże	5	14	9	8	very big
w tym:					of which:
obiektów użyteczności publicznej	379	419	556	443	general purpose public buildings
obiektów mieszkalnych	4046	4046	4226	4249	residential buildings
obiektów produkcyjnych i magazynowych	377	464	415	390	manufacturing and warehouse facilities
w rolnictwie ^b	2796	8789	3939	3682	in agriculture ^b
lasów	1044	3462	1290	999	forests
Miejscowe zagrożenia	41940	31675	39294	42955	Local threats
małe	30106	4367	5168	5828	small
lokalne	11771	26875	33677	36606	local
średnie	51	422	444	511	middle
duże	11	11	5	10	big
gigantyczne lub klęska żywiołowa	1	—	—	—	gigantic or natural disaster
w tym spowodowane przez:					of which caused by:
katastrofy naturalne	17248	8945	12168	15677	natural disasters
w tym opady deszczu	6689	748	1547	3028	of which rainfall
awarie techniczne ^c	1248	1661	1487	1664	technical failures ^c
środki transportu ^d	7208	6197	8361	9200	transport equipment ^d
Wyjazdy do fałszywych alarmów	4280	5638	7903	8826	False alarms
złośliwych	283	291	227	200	malicious
w dobrej wierze	2386	2871	3242	3558	in good faith
z instalacji wykrywania	1611	2476	4434	5068	from detection installation
Ratownicy biorący udział w akcjach ratowniczych					Rescue personnel participating in rescue operations
Pożary	132891	267229	168732	162653	Fires
w tym:					of which:
Państwowa Straż Pożarna	72720	117185	89118	85100	State Fire Service
ochotnicze straże pożarne	59570	149081	79030	76918	volunteer fire services
Miejscowe zagrożenia	251060	208244	260519	291180	Local threats
w tym:					of which:
Państwowa Straż Pożarna	122762	120710	148974	154723	State Fire Service
ochotnicze straże pożarne	126680	86629	110343	134728	volunteer fire services
Wypadki z ludźmi	5818	6247	7747	8183	Casualties
ofiary śmiertelne	580	474	539	572	fatalities
w tym ratownicy	—	1	—	—	of which rescue personnel
ranni i poparzeni	5238	5773	7208	7611	injured and burn victims
w tym ratownicy	70	91	91	69	of which rescue personnel
W tym przy pożarach	466	619	579	522	Of which during fires
ofiary śmiertelne	82	71	68	73	fatalities
w tym ratownicy	—	—	—	—	of which rescue personnel
ranni i poparzeni	384	548	511	449	injured and burn victims
w tym ratownicy	42	61	40	38	of which rescue personnel

a Łącznie z działalnością innych jednostek ochrony przeciwpożarowej (m.in. ochotniczych i zakładowych straży pożarnych, zakładowych i terenowych służb ratowniczych). b, c Dotyczy głównie: b – budynków inwentarskich i gospodarczych, maszyn rolniczych, upraw, c – chemicznych, budowlanych, ekologicznych, radiologicznych, infrastruktury komunalnej. d Wypadki w komunikacji: drogowej, kolejowej, lotniczej.

Z r ó d ł o: dane Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej.

a Including activity of other fire protection entities (among others volunteer and company fire services, company and local rescue services). b, c Primarily involve: b – livestock and farm buildings, agricultural machinery, crops, c – chemical, building, environmental, radiological, municipal infrastructure. d Transportation accidents: road, rail, air.

S o u r c e: data of the National Headquarters of the State Fire Service.

Uwagi ogólne

1. Tablice działu opracowano na podstawie:
- 1) bilansów stanu i struktury **ludności** na terenie gminy. Bilanse ludności sporządza się dla okresów międzyspisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego (z wyjątkiem danych dla lat 2000 i 2010 – patrz ust. 3) przy uwzględnieniu zmian w danym okresie spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgony) i migracjami ludności (zameldowania i wymeldowania z innych gmin i z zagranicy na pobyt stały oraz czasowy), a także przesunięciami adresowymi ludności z tytułu zmian administracyjnych (więcej – patrz ust. 2);
 - 2) rejestrów Ministerstwa Cyfryzacji – o migracjach wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały oraz czasowy;
 - 3) sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego – o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach;
 - 4) sprawozdawczości sądów okręgowych – o prawomocnie orzeczonych separacjach i rozwodach.
2. Bilans ludności jest opracowywany dla dwóch kategorii zamieszkania – według **krajowej** oraz **międzynarodowej definicji zamieszkania**. Różnica dotyczy kryteriów w zakresie migracji czasowych uwzględnianych w każdym z bilansów – w przypadku:
- 1) **krajowej definicji zamieszkania** – uwzględniane są migracje czasowe wewnętrzne, tj. różnica między liczbą osób, które czasowo wyjechały z gminy na ponad 3 miesiące (do 2005 r. – ponad 2 miesiące) do innego miejsca w kraju a liczbą osób przybyłych z innego miejsca w kraju na okres ponad 3 miesiące (do 2005 r. – ponad 2 miesiące). Do ludności gminy nie są zatem zaliczani imigranci przebywający w Polsce czasowo, natomiast są zaliczani stali mieszkańcy Polski przebywający czasowo za granicą (bez względu na okres ich czasowego przebywania/nieobecności);
 - 2) **międzynarodowej definicji zamieszkania (rezydenci)** – uwzględniane są długookresowe migracje czasowe zarówno wewnętrzne, jak i zagraniczne, tj. różnica między liczbą osób, które wyjechały z gminy na co najmniej 12 miesięcy do innego miejsca w kraju lub za granicę a liczbą osób przybyłych do gminy z innego miejsca w kraju lub z zagranicy (imigranci bez karty stałego pobytu) na co najmniej 12 miesięcy. Do rezydentów gminy zalicza się zatem wszystkie osoby mieszkające lub zamierzające mieszkać na jej terenie nie krócej niż 1 rok. Re-

General notes

1. Chapter tables were compiled on the basis of:
- 1) the balances of the size and structure of the **population** in a gmina. Population balances are compiled for periods between censuses on the basis of the last census (with the exception of data for 2000 and 2010 – see item 3), taking into account changes in a given period connected with vital statistics (births, deaths) and migration of the population (registering and cancelling registration for permanent as well as temporary residence from other gminas and from abroad) as well as address changes of the population due to changes in the administrative division (more – see item 2);
 - 2) the registers of the Ministry of Digital Affairs – on internal and international migration of population for permanent as well as temporary stay residence;
 - 3) documentation of Civil Status Offices – regarding registered marriages, births and deaths;
 - 4) documentation of regional courts – regarding legally valid decisions in actions for separations and divorces.
2. The balance of the population is being developed for the two categories of residence – according to **national and international definition of residence**. The difference concerns the criteria for the migration for temporary stay taken into account in each of the balance sheets – in the case of:
- 1) **national definition of residence** – includes internal migration for temporary stay, i.e. the difference between the number of persons who temporarily left the gmina for more than 3 months (until 2005 – more than 2 months) to another place in the country and the number of persons who arrived from somewhere else in the country for more than 3 months (until 2005 – more than 2 months). For the population of the gmina therefore are not counted immigrants staying in Poland temporarily, but are counted Polish permanent residents temporarily staying abroad (regardless of the period of their temporary presence/absence);
 - 2) **the international definition of residence (residents)** – includes long-term temporary migration both – internal and international, i.e. the difference between the number of persons who left the gmina for at least 12 months to another place in the country or abroad and the number of persons who arrived to the community from elsewhere in the country or from abroad (immigrants without residence card) for at least 12

zydenci (ludność rezydująca) to kategoria stanu ludności opracowana na potrzeby statystyki międzynarodowej zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1260/2013 z dnia 20 XI 2013 r. w sprawie statystyk europejskich w dziedzinie demografii.

Prezentowane w dziale dane o ludności i w zakresie współczynników demograficznych opracowano zgodnie z krajową definicją zamieszkania – z wyjątkiem tabl. 29 i 30, które dotyczą rezydentów.

3. Dane o ludności (według stanu w dniu 30 VI i 31 XII) oraz współczynniki demograficzne, a także przeliczenia na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) opracowano przyjmując jako bazę wyjściową:

- dla lat 2000 i 2005 – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, z tym że dla 2000 r. według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 XII 2002 r.;
- od 2010 r. – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, z tym że dla 2010 r. według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 XII 2011 r.

4. Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18–64 lata, dla kobiet – 18–59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się ludność w wieku **mobilnym**, tj. w wieku 18–44 lata i **niemobilnym**, tj. mężczyźni – 45–64 lata, kobiety – 45–59 lat. Przez **ludność w wieku nieprodukcyjnym** rozumie się ludność w wieku **przedprodukcyjnym**, tj. do 17 lat oraz **ludność w wieku poprodukcyjnym**, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.

5. Mediana wieku (wiek środkowy) ludności jest parametrem wyznaczającym granicę wieku, którą połowa ludności już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

6. Dane o ruchu naturalnym ludności w podziale terytorialnym opracowano: małżeństwa – według miejsca zamieszkania męża przed ślubem, separacje i rozwody – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo, urodzenia – według miejsca zamieszkania matki noworodka, zgony – według miejsca zamieszkania osoby zmarłej.

Przyrost naturalny ludności stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.

Przez **niemowlęta** rozumie się dzieci w wieku poniżej 1 roku.

Informacje o urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) prezentowane są według kryteriów definicji urodzenia i zgonu noworodka rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia.

7. Dane o małżeństwach uwzględniają związki małżeńskie zawarte w formie przewidzianej prawem w urzędach stanu cywilnego. Na mocy ustawy z dnia 24 VII 1998 r. (Dz.U. Nr 117, poz. 757) w urzędach stanu cywilnego rejestrowane są także małżeństwa podlegające prawu wewnętrznemu Kościoła lub Związku Wyznaniowego zawarte w obecności duchownego. Małżeństwo zawarte w tej formie podlega prawu polskiemu i pociąga za sobą takie same skutki cywilnoprawne, jak małżeństwo zawarte przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego.

months. For residents of the gmina, therefore, are included all persons living or intending to live in the area of gmina not less than 1 year. Residents (resident population) is the category of the state population developed for international statistics in accordance with Regulation of the European Parliament and of the Council (EU) No. 1260/2013 of 20 XI 2013 European statistics on demography.

Presented in the chapter data on the population in terms of demographic rates are developed according to the national definition of residence – with the exception of tables 29 and 30, which relate to the residents.

3. Data about population (as of 30 VI and 31 XII) as well as demographic rates and indicators per capita (per 1000 population etc.) were compiled on the basis:

- for 2000 and 2005 – of the results of the Population and Housing Census 2002, for 2000 by the administrative division valid as of 31 XII 2002;
- since 2010 – of the results of the Population and Housing Census 2011, for 2010 by the administrative division valid as of 31 XII 2011.

4. The working age population refers to males, aged 18–64, and females, aged 18–59. In this category the age groups of **mobility** (i.e. 18–44) and **non-mobility** (i.e. 45–64 for males and 45–59 for females) are distinguished. The **non-working age population** is defined as the **pre-working age population**, i.e., up to the age of 17 and the **post-working age population**, i.e., 65 and more for males and 60 and more for females.

5. Median age of population is a parameter determining border of age, which half of population has already exceeded and second half has not reached yet.

6. Data regarding the vital statistics according to territorial division were compiled as follows: marriages – by the place of residence of the husband before the contract of the marriage, separations and divorces – by the place of residence of the person filling petition, births – by the place of residence of the new born child's mother, deaths – by the place of residence of the deceased.

Natural increase of the population means the difference between the number of live births and deaths in a given period.

Infant is a child under the age of 1.

Information on births and deaths (including infant deaths) is presented according to criteria of the definition of infant births and deaths recommended by the World Health Organization (WHO).

7. The data on marriages refers to marriages contracted according to lawful rules at the civil status offices. On the basis of the Law dated 24 VII 1998 (Journal of Laws No. 117, item 757) in the local civil status offices in Poland are registered all marriages, including those based on the internal law of the Churches or the Religious Associations. Marriages contracted (on the basis of canonic laws marriages) subordinate the civil Polish laws and induce due to the same civil and law consequences as marriages contracted in the local civil status offices.

Małżeństwa wyznaniowe mogą być zawierane jedynie w dziesięciu Kościołach i Związku Wyznaniowym: Kościół Katolicki, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Reformowany, Kościół Ewangelicko-Metodystyczny, Kościół Chrześcijan Baptystów, Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, Kościół Polskokatolicki, Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich, Kościół Starokatolicki Mariawitów, Kościół Zielonoświątkowy.

8. Do 2014 r. **źródłem danych o urodzeniu żywym i martwym** był, wykorzystywany wtórnie przez statystykę publiczną, dokument Ministerstwa Zdrowia podstawowy dla akt stanu cywilnego „Pisemne zgłoszenie urodzenia dziecka”. Od 2015 r. źródłem danych:

- medycznych o **urodzeniu żywym** jest dokument Ministerstwa Zdrowia „Karta urodzenia”, natomiast dane demograficzno-społeczne pochodzą z rejestru stanu cywilnego oraz rejestru PESEL,
- o **urodzeniach martwych** jest sprawozdanie o działalności szpitala ogólnego zawierające informacje dotyczące: liczby urodzeń martwych w podziale na ciężar urodzeniowy dziecka i województwo porodu (umiejscowienie szpitala). Prezentowane dane zostały oszacowane w podziale na miasto i wieś. Brak szczegółowych danych o urodzeniach martwych wynika z wprowadzenia w 2015 r. nowego dokumentu „Karta martwego urodzenia” niezawierającego danych podstawowych dla statystyki urodzeń.

U w a g a. Zmiany, które miały miejsce w 2015 r. w zakresie wzoru karty urodzenia (żywego i martwego) oraz systemu rejestracji aktów stanu cywilnego spowodowały także wzrost liczby niestandardnych cech dotyczących m.in.: stanu cywilnego matki i daty zawarcia małżeństwa, podziału na urodzenia małżeńskie i pozamałżeńskie oraz kolejności urodzenia dziecka, daty poprzedniego porodu.

9. Płodność kobiet mierzy się współczynnikiem obliczonym jako iloraz liczby urodzeń żywych i liczby kobiet w wieku rozrodczym (15–49 lat). Oprócz ogólnych współczynników płodności podaje się również współczynniki grupowe (cząstkowe), obliczone jako ilorazy liczby urodzeń żywych z kobiet w danej grupie wieku i liczby kobiet w tej samej grupie wieku. Urodzenia z matek w wieku poniżej 15 lat zalicza się do grupy 15–19 lat; urodzenia z matek w wieku 50 lat i więcej zalicza się do grupy 45–49 lat.

10. Współczynniki reprodukcji ludności:

- **współczynnik dzietności** oznacza liczbę dzieci, które urodziłaby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15–49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłaby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmienne,
- **współczynnik reprodukcji brutto** przedstawia liczbę córek urodzonych przeciętnie przez kobietę przy założeniu, że kobieta w wieku rozrodczym będzie rodzić z częstością, jaką charakteryzują się wszystkie kobiety rodzące w ro-

The religious marriages may be contracted in the ten Churches and Religious Association: Kościół Katolicki, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Reformowany, Kościół Ewangelicko-Metodystyczny, Kościół Chrześcijan Baptystów, Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, Kościół Polskokatolicki, Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich, Kościół Starokatolicki Mariawitów, Kościół Zielonoświątkowy.

8. Up to 2014 **the source of data on live birth and still birth** were the document of the Ministry of Health “Notification of birth”, which is basic document for civil status acts and is secondarily utilized by national statistics. Since 2015 the source of:

- medical data of **live births** is document of the Ministry of Health “Birth certificate”. Socio-demographic data come from the register of civil status and register PESEL,
- data of **still births** is a report on the activities of a general hospital containing information: the number of stillbirths in the division of the birth-weight and voivodship of delivery (location of the hospital). Presented data have been estimated in the division of the urban and rural areas. Causes of lack of data about still births is introduction in 2015 new document “Still birth certificate”. This document doesn't contain the basic data for the statistics of births.

Note. The changes that took place in 2015 in certifications of live birth and stillbirth, as well as birth registration system of civil status has also resulted in an increase in the number of missing data relating to, among others: marital status of mother and date of marriage, division of births on legitimate and illegitimate and birth order of the child, date of previous birth.

9. Female fertility rate is calculated as the ratio of the number of live births and the number of women in the reproductive age (15–49). Besides total rate, age-specific fertility rates are published, that are calculated as the ratios of the number of live births from women and the number of these women in the same groups of age. Births from mothers in the age under 15 are counted to the group 15–19 and from the mothers in the age 50 and over – to the group 45–49.

10. Reproduction rates:

- **total fertility rate** refers to the average number of children who would be born by a woman during the course of her entire reproductive period (15–49 years old), assuming that in particular phases of this period she would give births with an intensity observed during a given year, i.e., in assuming that age specific fertility rates for this period are constant,
- **gross reproduction rate** refers to the average number of daughters who would be born by a woman, assuming that the woman during her reproductive age will give birth with a frequency which is characteristic for all women giving birth in the year for which the reproduction rate is calculated (constant fertility rates),

ku, dla którego oblicza się współczynnik reprodukcji (niezmienne współczynniki płodności),

- **współczynnik dynamiki demograficznej** jest to stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w danym okresie.

11. Przeciętne dalsze trwanie życia wyraża średnią liczbę lat, jaką ma jeszcze do przeżycia osoba w wieku x lat, przy założeniu stałego poziomu umieralności z okresu, dla którego opracowano tablice trwania życia.

12. Prognoza ludności do 2050 r. opracowana została w 2014 r. na podstawie stanu wyjściowego ludności z dnia 31 XII 2013 r. (zgodnie z podziałem administracyjnym obowiązującym w dniu 1 I 2014 r.) oraz założeń dotyczących tendencji w dzietności, umieralności oraz migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały.

13. Prognoza gospodarstw domowych do 2050 r. została opracowana w 2016 r. na podstawie wyników spisów z lat 2002 i 2011 w zakresie liczby i struktury gospodarstw domowych oraz założeń dotyczących tendencji w kształtowaniu się procesów demograficznych, społecznych i ekonomicznych zachodzących w Polsce, szczególnie wynikających z zachowań prorodzinnych i promażeńskich osób młodych, które uczestniczą w procesie formowania się rodzin i tworzenia nowych gospodarstw domowych.

14. Migracje wewnętrzne ludności są to zmiany miejsca zamieszkania w kraju; prezentowane dane pochodzą z rejestru PESEL i zostały opracowane na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniu osób na pobyt stały. Informacje te nie uwzględniają zmian adresu w obrębie tej samej gminy (miasta), z wyjątkiem gmin miejsko-wiejskich, dla których został zachowany podział na tereny miejskie i wiejskie.

Napływ ludności obejmuje zameldowania na pobyt stały, odpływ – wymeldowania ze stałego miejsca zamieszkania.

15. Migracje zagraniczne ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą kraju zamieszkania; prezentowane dane pochodzą z rejestru PESEL i zostały opracowane na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniu osób przyjeżdżających do Polski na pobyt stały (imigracja) oraz o wymeldowaniach osób wyjeżdżających z Polski za granicę na stałe (emigracja).

U w a g a. Ze względu na niedostateczną jakość danych administracyjnych dotyczących migracji zagranicznych na pobyt stały za 2015 r., dane te nie są publikowane (stąd tablice 25 i 28 nie zawierają danych za 2015 r.). W bilansie ludności za 2015 r. wykorzystano dane o migracjach zagranicznych na pobyt stały za 2014 r.

16. Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności (według stanu w dniu 30 VI).

- **demographic dynamics rate** is the ratio of the number of live births to the number of deaths in a given period.

11. Life expectancy is expressed by the average number of years that a person at the exact age x still has to live, assuming a fixed mortality level from the period for which life expectancy tables were compiled.

12. Population projection until 2050 has been elaborated in 2014 on the basis of the population state as of 31 XII 2013 (in the administrative division valid from 1 I 2014) and of the assumptions on predicted trends in fertility, mortality as well as internal and international migrations for permanent residence.

13. The households projection until 2050 was calculated in 2016 on the basis of the results of censuses in 2002 and 2011 in terms of the number and composition of households and assumptions about trends in the development of demographic, social and economic processes in Poland, especially under the pro-family and pro-marriage behavior patterns of young people who participate in the formation of families and the creation of new households.

14. Internal migration of the population is understood as changes in the place of residence within the country; presented data come from the PESEL register and was compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration of persons for permanent residence. This information does not include changes of address within the same gmina (town), with the exception of urban-rural gminas for which the division into urban and rural areas has been kept.

The inflow of the population includes registrations of arrival for permanent residence, outflow – registrations of departure from permanent residence.

15. International migration of the population is understood as moves of the persons related to the change of country of residence; presented data come from the PESEL register and was compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration of persons arriving to Poland for permanent residence (immigration) as well as deregistration of persons leaving Poland for permanent residence abroad (emigration).

N o t e. Due to the insufficient quality of administrative data on international migration for permanent residence in 2015, the data on such migration are not published (this is the reason that tables 25 and 28 do not cover data for 2015). In population balance for 2015 the data on international migration for permanent residence for 2014 were used.

16. Rates concerning vital statistics and migration of the population according to territorial division were calculated as the ratio of the number of defined events to the number of population (as of 30 VI).

TABL. 1 (43). **LUDNOŚĆ^a**
POPULATION^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
STAN W DNIU 30 VI AS OF 30 VI					
O G Ó Ł E M w tys.	5256,6	5340,8	5356,8	5372,6	T O T A L in thous.
mężczyźni.....	2516,7	2555,2	2562,8	2570,3	males
kobiety	2739,9	2785,6	2794,1	2802,3	females
Miasta.....	3375,0	3432,4	3443,9	3454,5	Urban areas
Wieś.....	1881,5	1908,4	1912,9	1918,1	Rural areas
STAN W DNIU 31 XII AS OF 31 XII					
O G Ó Ł E M: w tysiącach.....	5267,1	5349,1	5365,9	5384,6	T O T A L: in thousands
na 1 km².....	148,1	150,4	150,9	151,4	per 1 km²
mężczyźni w tys.	2521,6	2559,2	2566,9	2576,2	males in thous.
kobiety:					females:
w tysiącach.....	2745,5	2789,9	2799,0	2808,4	in thousands
na 100 mężczyzn	108,9	109,0	109,0	109,0	per 100 males
Miasta:					Urban areas:
w tysiącach.....	3380,9	3438,2	3449,5	3463,5	in thousands
w % ogółu ludności.....	64,2	64,3	64,3	64,3	in % of total population
Wieś:					Rural areas:
w tysiącach.....	1886,1	1910,9	1916,4	1921,1	in thousands
w % ogółu ludności.....	35,8	35,7	35,7	35,7	in % of total population

a Na podstawie bilansów; patrz uwagi ogólne, ust. 1, pkt 1) na str. 96.

a Based on balances; see general notes, item 1, point 1) on page 96.

TABL. 2 (44). **LUDNOŚĆ^a W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM**
Stan w dniu 31 XII
WORKING AND NON-WORKING AGE POPULATION^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M.....	5267072	5349114	5365898	5384617	T O T A L
W wieku przedprodukcyjnym.....	987386	994402	1004436	1017531	Pre-working age
mężczyźni.....	505803	510254	515175	522093	males
kobiety	481583	484148	489261	495438	females
Miasta.....	578763	607416	618588	631138	Urban areas
mężczyźni.....	296465	311533	317180	323786	males
kobiety	282298	295883	301408	307352	females
Wieś.....	408623	386986	385848	386393	Rural areas
mężczyźni.....	209338	198721	197995	198307	males
kobiety	199285	188265	187853	188086	females
W wieku produkcyjnym	3346992	3282698	3258614	3235640	Working age
w tym w wieku mobilnym.....	2098824	2109090	2096828	2081313	of which of mobility age
mężczyźni.....	1730286	1715141	1705063	1694578	males
w tym w wieku mobilnym.....	1052979	1054610	1048381	1040117	of which of mobility age
kobiety	1616706	1567557	1553551	1541062	females
w tym w wieku mobilnym.....	1045845	1054480	1048447	1041196	of which of mobility age
Miasta.....	2174549	2092952	2070401	2051405	Urban areas
mężczyźni.....	1096894	1069803	1060207	1051494	males
kobiety	1077655	1023149	1010194	999911	females
Wieś.....	1172443	1189746	1188213	1184235	Rural areas
mężczyźni.....	633392	645338	644856	643084	males
kobiety	539051	544408	543357	541151	females

a Na podstawie bilansów; patrz uwagi ogólne, ust. 1, pkt 1) na str. 96.

a Based on balances; see general notes, item 1, point 1) on page 96.

TABLE 2 (44). **LUDNOŚĆ^a W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM (dok.)**
 Stan w dniu 31 XII
 WORKING AND NON-WORKING AGE POPULATION^a (cont.)
 As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
W wieku poprodukcyjnym	932694	1072014	1102848	1131446	Post-working age
mężczyźni	285526	333846	346672	359503	males
kobiety	647168	738168	756176	771943	females
Miasta	627630	737857	760524	780971	Urban areas
mężczyźni	187571	224794	233979	243073	males
kobiety	440059	513063	526545	537898	females
Wieś	305064	334157	342324	350475	Rural areas
mężczyźni	97955	109052	112693	116430	males
kobiety	207109	225105	229631	234045	females
LUDNOŚĆ W WIEKU NIEPRODUKCYJNYM NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM	57,4	62,9	64,7	66,4	NON-WORKING AGE POPULATION PER 100 PERSONS OF WORKING AGE
Mężczyźni	45,7	49,2	50,5	52,0	Males
Kobiety	69,8	78,0	80,2	82,2	Females

a Na podstawie bilansów; patrz uwagi ogólne, ust. 1, pkt 1) na str. 96.

a Based on balances; see general notes, item 1, point 1) on page 96.

TABLE 3 (45). **LUDNOŚĆ^a WEDŁUG PŁCI I WIEKU**
 Stan w dniu 31 XII
 POPULATION^a BY SEX AND AGE
 As of 31 XII

W I E K A G E	2010	2015	2016	2017					
				ogółem grand total	z liczby ogółem of grand total number				
					mężczyźni males	miasta urban areas		wieś rural areas	
						razem total	w tym mężczyźni of which males	razem total	w tym mężczyźni of which males
O G Ó Ł E M	5267072	5349114	5365898	5384617	2576174	3463514	1618353	1921103	957821
TOTAL									
0– 2 lata	185566	169019	173339	178729	91819	117256	60328	61473	31491
3– 6	217082	243352	236367	231608	119168	148985	76727	82623	42441
7–12	299199	330479	345099	356914	183137	219852	112911	137062	70226
13–15	164017	149635	148013	149523	76450	87097	44497	62426	31953
16–18	185135	154671	152982	151318	77444	86450	43838	64868	33606
19–24	435052	364835	349529	337379	172452	182690	93013	154689	79439
25–29	441968	379930	367602	356744	178885	215106	105226	141638	73659
30–34	448277	461364	457680	444869	220489	301792	145778	143077	74711
35–39	391623	457126	457531	462955	229425	315560	153001	147395	76424
40–44	318291	393081	413122	428805	212941	284747	138324	144058	74617
45–49	316957	315336	324328	337317	168051	211894	103740	125423	64311
50–54	389857	310227	305129	302665	149113	184032	87620	118633	61493
55–59	398064	375484	357793	338985	161937	213949	97144	125036	64793
60–64	316086	376397	380293	381520	175360	258062	113133	123458	62227
65–69	190993	292015	306334	317967	139627	220082	93325	97885	46302
70–74	190037	171354	184862	204033	83599	142932	57440	61101	26159
75–79	169090	161577	156878	151328	56284	102884	37608	48444	18676
80 lat i więcej..... and more	209778	243232	249017	251958	79993	170144	54700	81814	25293

a Na podstawie bilansów; patrz uwagi ogólne, ust. 1, pkt 1) na str. 96.

a Based on balances; see general notes, item 1, point 1) on page 96.

TABL. 4 (46). **MIASTA I LUDNOŚĆ W MIASTACH**
Stan w dniu 31 XII
TOWNS AND URBAN POPULATION
As of 31 XII

GRUPY MIAST WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF TOWNS BY NUMBER OF POPULATION		Miasta Towns	Ludność w miastach ^a Urban population ^a	
		w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		w % ogółu ludności in % of total population
O G Ó Ł E M	2010	85	3380942	64,2
T O T A L	2015	86	3438225	64,3
	2016	86	3449513	64,3
	2017	86	3463514	64,3
Poniżej 2000 Below 2000.....		4	6506	0,1
2000– 4999		23	83017	1,5
5000– 9999		12	91362	1,7
10000– 19999		22	348617	6,5
20000– 49999		18	588898	10,9
50000– 99999		4	245146	4,6
100000–199999		1	120787	2,2
200000 i więcej and more		2	1979181	36,8

a Na podstawie bilansów; patrz uwagi ogólne, ust. 1, pkt 1) na str. 96.
a Based on balances; see general notes, item 1, point 1) on page 96.

TABL. 5 (47). **GMINY ZAMIESZKANE PRZEZ LUDNOŚĆ WIEJSKĄ**
Stan w dniu 31 XII
GMINAS AND RURAL POPULATION
As of 31 XII

GRUPY GMIN WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI WIEJSKIEJ GROUPS OF GMINAS BY NUMBER OF RURAL POPULATION		Gminy ^a Gminas ^a	Ludność na wsi ^b Rural population ^b	
		w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		w % ogółu ludności in % of total population
O G Ó Ł E M	2010	279	1886130	35,8
T O T A L	2015	279	1910889	35,7
	2016	279	1916385	35,7
	2017	279	1921103	35,7
Poniżej 2000 Below 2000.....		5	7925	0,1
2000– 4999		98	381101	7,1
5000– 6999		71	412280	7,7
7000– 9999		56	453367	8,4
10000 i więcej and more		49	666430	12,4

a Wiejskie i miejsko-wiejskie. b Na podstawie bilansów; patrz uwagi ogólne, ust. 1, pkt 1) na str. 96.
a Rural and urban-rural gminas. b Based on balances; see general notes, item 1, point 1) on page 96.

TABL. 6 (48). **MEDIANA WIEKU (wiek środkowy) LUDNOŚCI WEDŁUG PŁCI**
MEDIAN AGE OF POPULATION BY SEX

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	38,1	39,6	39,9	40,2	T O T A L
mężczyźni	36,4	38,0	38,3	38,7	males
kobiety	40,1	41,2	41,5	41,8	females
Miasta	39,0	40,3	40,6	40,9	Urban areas
mężczyźni	36,9	38,5	38,8	39,1	males
kobiety	41,5	42,2	42,4	42,7	females
Wieś	36,5	38,2	38,5	38,8	Rural areas
mężczyźni	35,4	37,0	37,4	37,7	males
kobiety	37,8	39,4	39,7	40,0	females

TABL. 7 (49). RUCH NATURALNY LUDNOŚCI
VITAL STATISTICS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Małżeństwa Marriages		Separacje Separations	Rozwody Divorces	Urodzenia żywe Live births	Zgony Deaths		Przyrost naturalny Natural increase	
	ogółem total	w tym wy- znaniowe ^a of which religious ^a				ogółem total	w tym niemowląt of which infants		
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS									
OGÓŁEM	2010	30488	21252	311	8314	60756	53389	274	7367
TOTAL	2015	25808	16786	207	9859	57456	55030	221	2426
	2016	26696	17431	177	8569	59586	54867	195	4719
	2017	27142	17150	169	9040	61850	57237	212	4613
Miasta.....	2010	19152	12334	214	6754	38989	32968	159	6021
Urban areas	2015	16085	9476	162	7661	37525	34689	143	2836
	2016	16883	10022	130	6665	39367	34758	127	4609
	2017	17360	9918	124	7128	40250	36275	136	3975
Wieś.....	2010	11336	8918	97	1560	21767	20421	115	1346
Rural areas	2015	9723	7310	45	2198	19931	20341	78	-410
	2016	9813	7409	47	1904	20219	20109	68	110
	2017	9782	7232	45	1912	21600	20962	76	638
NA 1000 LUDNOŚCI ^b PER 1000 POPULATION ^b									
OGÓŁEM	2010	5,8	4,0	5,9	1,6	11,6	10,2	4,5	1,4
TOTAL	2015	4,8	3,1	3,9	1,8	10,8	10,3	3,8	0,5
	2016	5,0	3,3	3,3	1,6	11,1	10,2	3,3	0,9
	2017	5,1	3,2	3,1	1,7	11,5	10,7	3,4	0,9
Miasta.....	2010	5,7	3,7	6,3	2,0	11,6	9,8	4,1	1,8
Urban areas	2015	4,7	2,8	4,7	2,2	10,9	10,1	3,8	0,8
	2016	4,9	2,9	3,8	1,9	11,4	10,1	3,2	1,3
	2017	5,0	2,9	3,6	2,1	11,7	10,5	3,4	1,2
Wieś.....	2010	6,0	4,7	5,2	0,8	11,6	10,9	5,3	0,7
Rural areas	2015	5,1	3,8	2,4	1,2	10,4	10,7	3,9	-0,2
	2016	5,1	3,9	2,5	1,0	10,6	10,5	3,4	0,1
	2017	5,1	3,8	2,3	1,0	11,3	10,9	3,5	0,3

a Ze skutkami cywilnymi. b W przypadku: separacji – na 100 tys. ludności; zgonów niemowląt – na 1000 urodzeń żywych.

a With civil law consequences. b In case of: separations – data are presented per 100 thous. population; infant deaths – per 1000 live births.

TABL. 8 (50). MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE I ROZWIĄZANE
MARRIAGES CONTRACTED AND DISSOLVED

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Małżeństwa zawarte Marriages contracted	Małżeństwa rozwiązane Marriages dissolved					Różnica między małżeństwami zawartymi a rozwiązanymi ^a Difference between contracted and dissolved marriages ^a		
		ogółem total	przez śmierć by death of		przez rozwód by divorce	na 1000 istniejących małżeństw per 1000 existing marriages			
			męża husband	żony wife		ogółem total	w tym przez rozwód of which by divorce		
OGÓŁEM	2010	30488	30117	16110	5693	8314	24,3	6,7	5064
TOTAL	2015	25808	26440	12132	4449	9859	21,3	8,0	2846
	2016	26696	29501	15345	5587	8569	23,8	6,9	755
	2017	27142	30474	15721	5713	9040	24,6	7,3	414
Miasta.....	2010	19152	20172	9764	3654	6754	25,7	8,6	1290
Urban areas	2015	16085	17365	6953	2751	7661	22,1	9,7	1060
	2016	16883	19924	9523	3736	6665	25,4	8,5	-808
	2017	17360	20549	9690	3731	7128	26,2	9,1	-790
Wieś.....	2010	11336	9945	6346	2039	1560	22,0	3,4	3774
Rural areas	2015	9723	9075	5179	1698	2198	20,0	4,8	1786
	2016	9813	9577	5822	1851	1904	21,0	4,2	1563
	2017	9782	9925	6031	1982	1912	21,7	4,2	1204

a Po uwzględnieniu salda migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały osób pozostających w stanie małżeńskim.

a After considering net internal and international migration for permanent residence of married persons.

TABL. 9 (51). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE W 2017 R. WEDŁUG WIEKU NOWOŻEŃCÓW**
 MARRIAGES CONTRACTED BY AGE OF BRIDEGROOMS AND BRIDES IN 2017

MĘŻCZYŹNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku Females at age							60 lat i więcej and more
		19 lat i mniej under 20 years	20–24	25–29	30–34	35–39	40–49	50–59	
OGÓŁEM TOTAL									
OGÓŁEM	27142	318	6004	11034	5023	2054	1526	671	512
GRAND TOTAL									
19 lat i mniej	67	43	23	1	—	—	—	—	—
Under 20 years									
20–24.....	2824	209	2060	485	48	14	7	—	1
25–29.....	10616	44	3119	6566	750	111	24	2	—
30–34.....	6932	16	661	3216	2529	426	82	1	1
35–39.....	2924	3	106	593	1208	775	232	7	—
40–49.....	2070	2	27	144	430	624	740	91	12
50–59.....	855	—	7	25	47	84	332	301	59
60 lat i więcej.....	854	1	1	4	11	20	109	269	439
and more									
W tym małżeństwa wy-									
znaniowe^a	17150	133	4549	8557	2765	714	258	83	91
Of which church or									
religious marriages^a									
19 lat i mniej	28	15	13	—	—	—	—	—	—
Under 20 years									
20–24.....	2021	101	1521	368	23	7	1	—	—
25–29.....	8492	14	2496	5461	473	41	7	—	—
30–34.....	4546	2	454	2349	1538	194	9	—	—
35–39.....	1362	—	58	338	595	317	53	1	—
40–49.....	468	1	5	39	130	147	137	9	—
50–59.....	102	—	2	1	6	7	43	35	8
60 lat i więcej.....	131	—	—	1	—	1	8	38	83
and more									
MIASTA URBAN AREAS									
R A Z E M	17360	103	2756	7040	3795	1587	1176	495	408
TOTAL									
19 lat i mniej	28	16	12	—	—	—	—	—	—
Under 20 years									
20–24.....	1239	57	902	235	32	8	4	—	1
25–29.....	6082	16	1386	4049	530	78	22	1	—
30–34.....	4900	10	363	2201	1923	333	69	—	1
35–39.....	2234	1	68	424	937	619	180	5	—
40–49.....	1550	2	19	108	333	467	550	62	9
50–59.....	648	—	5	20	34	68	261	215	45
60 lat i więcej.....	679	1	1	3	6	14	90	212	352
and more									
W tym małżeństwa wy-									
znaniowe^a	9918	30	1868	5185	1987	546	185	54	63
Of which church or									
religious marriages^a									
19 lat i mniej	9	5	4	—	—	—	—	—	—
Under 20 years									
20–24.....	799	22	594	166	14	2	1	—	—
25–29.....	4601	1	1018	3230	318	27	7	—	—
30–34.....	3034	1	218	1539	1117	152	7	—	—
35–39.....	988	—	30	226	438	257	36	1	—
40–49.....	326	1	2	22	96	103	96	6	—
50–59.....	66	—	2	1	4	4	32	19	4
60 lat i więcej.....	95	—	—	1	—	1	6	28	59
and more									

^a Ze skutkami cywilnymi.
^a With civil law consequences.

TABLE 9 (51). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE W 2017 R. WEDŁUG WIEKU NOWOŻEŃCÓW (dok.)**
MARRIAGES CONTRACTED BY AGE OF BRIDEGROOMS AND BRIDES IN 2017 (cont.)

MĘŻCZYŹNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku Females at age							
		19 lat i mniej under 20 years	20–24	25–29	30–34	35–39	40–49	50–59	60 lat i więcej and more
WIEŚ RURAL AREAS									
R A Z E M	9782	215	3248	3994	1228	467	350	176	104
TOTAL									
19 lat i mniej..... Under 20 years	39	27	11	1	—	—	—	—	—
20–24	1585	152	1158	250	16	6	3	—	—
25–29	4534	28	1733	2517	220	33	2	1	—
30–34	2032	6	298	1015	606	93	13	1	—
35–39	690	2	38	169	271	156	52	2	—
40–49	520	—	8	36	97	157	190	29	3
50–59	207	—	2	5	13	16	71	86	14
60 lat i więcej..... and more	175	—	—	1	5	6	19	57	87
W tym małżeństwa wy- znaniowe^a	7232	103	2681	3372	778	168	73	29	28
Of which church or religious marriages^a									
19 lat i mniej..... Under 20 years	19	10	9	—	—	—	—	—	—
20–24	1222	79	927	202	9	5	—	—	—
25–29	3891	13	1478	2231	155	14	—	—	—
30–34	1512	1	236	810	421	42	2	—	—
35–39	374	—	28	112	157	60	17	—	—
40–49	142	—	3	17	34	44	41	3	—
50–59	36	—	—	—	2	3	11	16	4
60 lat i więcej..... and more	36	—	—	—	—	—	2	10	24

a Ze skutkami cywilnymi.
a With civil law consequences.

TABLE 10 (52). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE W 2017 R. WEDŁUG POPRZEDNIEGO STANU CYWILNEGO NOWOŻEŃCÓW**
MARRIAGES CONTRACTED BY PREVIOUS MARITAL STATUS OF BRIDEGROOMS AND BRIDES IN 2017

POPRZEDNI STAN CYWILNY MĘŻCZYŹN	Ogółem Total	Poprzedni stan cywilny kobiet Previous marital status of females			PREVIOUS MARITAL STATUS OF MALES
		panny single	wdowy widows	rozwidzione divorced	
OGÓŁEM TOTAL					
OGÓŁEM	27142	23524	463	3155	GRAND TOTAL
Kawalerowie.....	23259	21782	133	1344	Single
Wdowcy.....	397	83	141	173	Widowers
Rozwidzeni.....	3486	1659	189	1638	Divorced
MIASTA URBAN AREAS					
R A Z E M	17360	14734	295	2331	TOTAL
Kawalerowie.....	14390	13368	76	946	Single
Wdowcy.....	293	67	92	134	Widowers
Rozwidzeni.....	2677	1299	127	1251	Divorced
WIEŚ RURAL AREAS					
R A Z E M	9782	8790	168	824	TOTAL
Kawalerowie.....	8869	8414	57	398	Single
Wdowcy.....	104	16	49	39	Widowers
Rozwidzeni.....	809	360	62	387	Divorced

TABLE 13 (55). **ROZWOODY WEDŁUG LICZBY MAŁOLETNIICH DZIECI^a W MAŁŻEŃSTWIE**
 DIVORCES BY THE NUMBER OF UNDERAGE CHILDREN^a IN THE MARRIAGE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
OGÓŁEM	8314	9859	8569	9040	TOTAL
rozwoody małżeństw:					divorces:
Bez dzieci	3597	4265	3650	3868	Marriages without children
Z dziećmi	4717	5594	4919	5172	Marriages with children
o liczbie dzieci:					by number of children:
1	3081	3527	3055	3209	1
2	1395	1748	1580	1676	2
3	189	259	230	236	3
4 i więcej	52	60	54	51	4 and more
Miasta	6754	7661	6665	7128	Urban areas
rozwoody małżeństw:					divorces:
Bez dzieci	3046	3441	2931	3165	Marriages without children
Z dziećmi	3708	4220	3734	3963	Marriages with children
o liczbie dzieci:					by number of children:
1	2477	2728	2371	2518	1
2	1081	1287	1187	1261	2
3	123	175	152	160	3
4 i więcej	27	30	24	24	4 and more
Wieś	1560	2198	1904	1912	Rural areas
rozwoody małżeństw:					divorces:
Bez dzieci	551	824	719	703	Marriages without children
Z dziećmi	1009	1374	1185	1209	Marriages with children
o liczbie dzieci:					by number of children:
1	604	799	684	691	1
2	314	461	393	415	2
3	66	84	78	76	3
4 i więcej	25	30	30	27	4 and more

a Poniżej 18 lat.
 a Below the age of 18.

TABLE 14 (56). **URODZENIA^a**
 BIRTHS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Urodzenia żywe	60756	57456	59586	61850	40250	21600	Live births
chłopcy	31964	29590	30477	31901	20792	11109	males
dziewczęta	28792	27866	29109	29949	19458	10491	females
Małżeńskie	50649	45350	46773	48845	30898	17947	Legitimate
chłopcy	26646	23365	23921	25236	15989	9247	males
dziewczęta	24003	21985	22852	23609	14909	8700	females
Pozamałżeńskie	10107	12106	12813	13005	9352	3653	Illegitimate
chłopcy	5318	6225	6556	6665	4803	1862	males
dziewczęta	4789	5881	6257	6340	4549	1791	females
Urodzenia martwe	268	141	172	131	80	51	Live still births

a W latach 2015–2017 dane w zakresie urodzeń martwych oraz podziału na urodzenia małżeńskie i pozamałżeńskie zostały oszacowane, patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 98.

a In 2015–2017 data on stillbirths and on births divided into legitimate and illegitimate were estimated, see general notes, item 8 on page 98.

TABL. 15 (57). **URODZENIA ŻYWE WEDŁUG KOLEJNOŚCI URODZENIA DZIECKA^a ORAZ WIEKU MATKI**
LIVE BIRTHS BY BIRTH ORDER^a AND AGE OF MOTHER

LATA YEARS WIEK MATKI AGE OF MOTHER	Ogółem Total	Kolejność urodzenia dziecka u matki Birth order						
		1	2	3	4	5	6 i dalsze and over	
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS								
OGÓŁEM	2010	60756	30433	21928	5821	1583	559	432
TOTAL	2015	57456	27121	21698	5895	1389	426	312
	2016	59586	27917	23041	6419	1449	476	284
	2017	61850	27217	24584	7557	1626	514	351
19 lat i mniej		1183	1049	124	10	—	—	—
Under 20 years								
20–24		6682	4651	1705	282	29	15	—
25–29		18874	10773	6621	1219	193	42	26
30–34		22702	7935	10915	3040	572	156	83
35–39		10300	2371	4531	2452	601	206	139
40–44		2030	420	666	535	218	92	99
45 lat i więcej		79	18	22	19	13	3	4
and more								
W ODSETKACH IN PERCENT								
OGÓŁEM	2010	100,0	50,1	36,1	9,6	2,6	0,9	0,7
TOTAL	2015	100,0	47,2	37,8	10,3	2,4	0,7	0,5
	2016	100,0	46,9	38,7	10,8	2,4	0,8	0,5
	2017	100,0	44,0	39,7	12,2	2,6	0,8	0,6
19 lat i mniej		100,0	88,7	10,5	0,8	—	—	—
Under 20 years								
20–24		100,0	69,6	25,5	4,2	0,4	0,2	—
25–29		100,0	57,1	35,1	6,5	1,0	0,2	0,1
30–34		100,0	35,0	48,1	13,4	2,5	0,7	0,4
35–39		100,0	23,0	44,0	23,8	5,8	2,0	1,3
40–44		100,0	20,7	32,8	26,4	10,7	4,5	4,9
45 lat i więcej		100,0	22,8	27,8	24,1	16,5	3,8	5,1
and more								

a W podziale według kolejności urodzenia dziecka nie uwzględniono urodzeń o nieustalonej kolejności urodzenia.
a Data on the number of births by order exclude cases in which birth order is unknown.

TABL. 16 (58). **PŁODNOŚĆ KOBIET I WSPÓŁCZYNNIKI REPRODUKCJI LUDNOŚCI**
FEMALE FERTILITY AND REPRODUCTION RATES OF POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017		
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Płodność^a – urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku: Fertility^a – live births per 1000 women aged:						
15–49 lat	47,0	44,6	46,3	48,2	48,6	47,4
15–19	12,5	10,3	9,8	9,6	8,8	10,6
20–24	49,4	44,7	44,4	46,8	43,1	51,1
25–29	100,2	93,3	99,0	104,6	99,7	112,9
30–34	86,0	88,4	94,3	99,8	100,9	97,4
35–39	37,5	38,5	41,7	44,4	46,7	39,0
40–44	7,4	8,6	8,6	9,6	10,4	7,9
45–49 lat	0,3	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5
Współczynniki: Rates:						
Dzietności ogólnej	1,453	1,409	1,482	1,570	1,538	1,595
Total fertility						
Reprodukcji brutto	0,689	0,683	0,724	0,760	0,744	0,775
Gross reproduction						
Dynamiki demograficznej	1,138	1,044	1,086	1,081	1,110	1,030
Demographic dynamics						

a Patrz uwagi ogólne, ust. 9 na str. 98.
a See general notes, item 9 on page 98.

TABLE 17 (59). ZGONY WEDŁUG PŁCI I WIEKU ZMARŁYCH
DEATHS BY SEX AND AGE OF DECEASED

LATA YEARS WIEK ZMARŁYCH AGE OF DECEASED	Ogółem Grand total	Męż- czyźni Males	Kobiety Females	Z liczby ogółem Of grand total number					
				miasta urban areas			wieś rural areas		
				razem total	męż- czyźni males	kobiety females	razem total	męż- czyźni males	kobiety females

W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH
IN ABSOLUTE NUMBERS

OGÓŁEM 2010	53389	27823	25566	32968	16666	16302	20421	11157	9264
TOTAL 2015	55030	28062	26968	34689	17244	17445	20341	10818	9523
2016	54867	28337	26530	34758	17364	17394	20109	10973	9136
2017	57237	29181	28056	36275	17848	18427	20962	11333	9629
0 lat	212	134	78	136	92	44	76	42	34
1- 4 lata	30	23	7	23	18	5	7	5	2
5- 9	21	12	9	11	8	3	10	4	6
10-14	30	17	13	14	6	8	16	11	5
15-19	111	82	29	55	40	15	56	42	14
20-24	174	142	32	86	70	16	88	72	16
25-29	266	208	58	147	113	34	119	95	24
30-34	416	336	80	242	191	51	174	145	29
35-39	561	417	144	337	244	93	224	173	51
40-44	876	670	206	526	384	142	350	286	64
45-49	1099	812	287	634	457	177	465	355	110
50-54	1645	1210	435	901	631	270	744	579	165
55-59	3077	2195	882	1790	1213	577	1287	982	305
60-64	5053	3433	1620	3193	2053	1140	1860	1380	480
65-69	5783	3655	2128	3800	2283	1517	1983	1372	611
70-74	5068	2978	2090	3407	1923	1484	1661	1055	606
75-79	6054	3112	2942	3919	1905	2014	2135	1207	928
80-84	8642	3795	4847	5562	2383	3179	3080	1412	1668
85 lat i więcej..... and more	18119	5950	12169	11492	3834	7658	6627	2116	4511

NA 100 TYS. LUDNOŚCI DANEJ PŁCI I GRUPY WIEKU
PER 100 THOUS. POPULATION OF GIVEN SEX AND AGE GROUP

OGÓŁEM 2010	1016	1106	933	977	1056	907	1085	1189	982
TOTAL 2015	1030	1098	968	1011	1075	954	1066	1137	996
2016	1024	1106	950	1009	1079	948	1051	1150	953
2017	1065	1135	1001	1050	1106	1001	1093	1185	1001
0 lat ^a	343	420	260	338	442	226	352	378	324
1- 4 lata	13	19	6	15	23	7	9	12	5
5- 9	7	8	6	6	8	3	9	7	11
10-14	11	13	10	9	7	10	15	20	10
15-19	44	63	23	39	55	21	50	73	26
20-24	60	96	22	55	88	21	66	105	24
25-29	73	114	32	67	104	30	84	129	36
30-34	92	150	35	79	129	32	120	192	42
35-39	122	183	62	107	160	58	153	228	72
40-44	208	320	97	189	284	99	245	387	93
45-49	332	492	173	307	452	168	374	556	182
50-54	541	809	282	487	718	278	626	939	289
55-59	883	1321	484	808	1208	477	1015	1494	499
60-64	1327	1963	787	1234	1809	784	1524	2246	792
65-69	1853	2673	1214	1758	2492	1217	2069	3039	1206
70-74	2607	3749	1818	2509	3532	1824	2833	4223	1802
75-79	3935	5447	3041	3753	5011	3033	4318	6316	3060
80-84	6729	8694	5718	6351	8028	5491	7541	10109	6207
85 lat i więcej..... and more	14968	16734	14234	14262	15713	13632	16373	18966	15386

a Na 100 tys. urodzeń żywych.
a Per 100 thous. live births.

TABL. 18 (60). ZGONY WEDŁUG PRZYCZYN
DEATHS BY CAUSES

L A T A PRZYCZYNY ZGONÓW ^a	Ogółem Total	Mężczyźni Males	Kobiety Females	Z liczby ogółem Of total number		Y E A R S CAUSES OF DEATHS ^a
				miasta urban areas	wieś rural areas	
				na 100 tys. ludności per 100 thous. population		
O G Ó Ł E M	1015,7	1105,5	933,1	976,8	1085,3	T O T A L
2015	1030,4	1098,2	968,1	1010,6	1065,9	
2016	1024,2	1105,7	949,5	1009,3	1051,2	
Choroby zakaźne i pasożytnicze w tym gruźlica i następstwa gruźlicy	6,6	7,3	5,8	6,6	6,4	Infectious and parasitic diseases of which tuberculosis and sequelae of tuberculosis
Nowotwory	1,7	2,8	0,8	1,7	1,9	Neoplasms
w tym nowotwory złośliwe	275,4	310,9	242,9	289,2	250,6	of which malignant neoplasms
w tym:	260,4	295,0	228,6	275,7	232,8	of which:
nowotwór złośliwy żołądka	11,7	15,8	7,9	11,4	12,2	malignant neoplasm of stomach
nowotwór złośliwy trzustki	14,6	15,5	13,8	16,2	11,8	malignant neoplasm of pancreas
nowotwór złośliwy tchawicy, oskrzela i płuca	64,8	90,2	41,5	68,3	58,4	malignant neoplasm of trachea, bronchus and lung
nowotwór złośliwy sutka u kobiet	35,5	x	35,5	40,9	25,1	malignant neoplasm of female breast
nowotwór złośliwy szyjki macicy	7,7	x	7,7	8,3	6,5	malignant neoplasm of cervix uteri
nowotwór złośliwy gruczołu krokowego	30,7	30,7	x	32,5	27,8	malignant neoplasm of prostate
białaczka	6,9	7,3	6,5	7,0	6,6	leukemia
Choroby krwi i narządów krwiotwórczych ^Δ	1,3	1,4	1,3	1,2	1,7	Diseases of blood and blood-forming organs ^Δ
Zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	22,7	21,0	24,3	20,2	27,3	Endocrine, nutritional and metabolic diseases
w tym cukrzyca	20,1	18,7	21,4	17,6	24,6	of which diabetes mellitus
Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania	5,6	8,7	2,8	4,5	7,6	Mental and behavioural disorders
Choroby układu nerwowego i narządów zmysłów	14,8	14,2	15,4	15,9	12,9	Diseases of the nervous system and sense organs
Choroby układu krążenia	428,2	411,4	443,7	413,1	455,4	Diseases of the circulatory system
w tym:						of which:
choroba nadciśnieniowa	21,4	16,8	25,6	19,3	25,0	hypertensive diseases
choroba niedokrwienna serca	127,6	131,9	123,6	117,7	145,5	ischemic heart diseases
w tym ostry zawał serca	33,7	44,8	23,5	35,5	30,6	of which acute myocardial infarction
choroby naczyń mózgowych	84,5	75,5	92,8	79,4	93,7	cerebrovascular diseases
miażdżyca	35,6	28,8	41,8	26,9	51,2	atherosclerosis
Choroby układu oddechowego ...	80,7	92,2	70,0	83,8	75,0	Diseases of the respiratory system
Choroby układu trawiennego	44,1	53,0	36,0	45,9	40,8	Diseases of the digestive system
w tym zwłóknienie i marskość wątroby	2,9	3,2	2,7	3,1	2,7	of which fibrosis and cirrhosis of liver
Choroby skóry i tkanki podskórnej	1,9	1,6	2,2	2,1	1,7	Diseases of the skin and subcutaneous tissue
Choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej	1,3	0,9	1,6	1,4	1,0	Diseases of the musculoskeletal system and connective tissue
Choroby układu moczowo-płciowego	9,3	8,2	10,3	9,8	8,4	Diseases of the genitourinary system
Ciąża, poród i połóg	0,0	x	0,1	0,0	0,1	Pregnancy, childbirth and the puerperium
Stany rozpoczynające się w okresie okołoporodowym	1,9	2,3	1,6	1,9	1,9	Conditions originating in the perinatal period
Wady rozwojowe wrodzone ^Δ	1,8	2,1	1,6	1,9	1,8	Congenital anomalies ^Δ
Objawy i stany niedokładnie określone ^Δ	73,4	82,6	65,0	64,5	89,4	Symptoms and ill-defined conditions ^Δ
Urazy i zatrucia według zewnętrznej przyczyny	55,1	88,1	24,8	47,3	69,1	Injuries and poisonings by external cause
w tym:						of which:
wypadki komunikacyjne	11,1	18,1	4,6	8,3	16,0	transport accidents
samobójstwa	12,7	23,2	3,0	10,0	17,5	suicides

^a Zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych (X Rewizja).

^a In accordance with the International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD-10 Revision).

TABLE 19 (61). ZGONY NIEMOWLĄT WEDŁUG PŁCI I WIEKU
INFANT DEATHS BY SEX AND AGE

LATA YEARS WIEK ZMARŁYCH AGE OF DECEASED	Ogółem Grand total	Chłopcy Males	Dziew- częta Females	Z liczby ogółem Of grand total number					
				miasta urban areas			wieś rural areas		
				razem total	chłopcy males	dziew- częta females	razem total	chłopcy males	dziew- częta females
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS									
OGÓŁEM 2010	274	146	128	159	87	72	115	59	56
TOTAL 2015	221	129	92	143	84	59	78	45	33
..... 2016	195	109	86	127	76	51	68	33	35
..... 2017	212	134	78	136	92	44	76	42	34
0–27 dni 2010	173	105	68	110	71	39	63	34	29
0–27 days									
0– 6 2010	143	85	58	95	60	35	48	25	23
w tym 0 ^a 2010	81	50	31	53	34	19	28	16	12
of which 0 ^a									
7–13 2010	14	12	2	7	7	—	7	5	2
14–20 2010	6	3	3	1	1	—	5	2	3
21–27 2010	10	5	5	7	3	4	3	2	1
28–29 dni 2010	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28–29 days									
1 miesiąc month 2010	9	6	3	5	4	1	4	2	2
2 2010	6	3	3	5	3	2	1	—	1
3 2010	11	9	2	8	7	1	3	2	1
4 2010	2	2	—	1	1	—	1	1	—
5 2010	5	4	1	4	3	1	1	1	—
6 2010	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7 2010	3	3	—	1	1	—	2	2	—
8 2010	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9 2010	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10 2010	1	1	—	1	1	—	—	—	—
11 miesięcy month 2010	2	1	1	1	1	—	1	—	1

NA 100 TYS. URODZEŃ ŻYWYCH DANEJ PŁCI
PER 100 THOUS. OF LIVE BIRTHS OF GIVEN SEX

OGÓŁEM 2010	451	457	445	408	426	388	528	512	547
TOTAL 2015	385	436	330	381	434	324	391	439	341
..... 2016	327	358	295	323	377	266	336	320	353
..... 2017	343	420	260	338	442	226	352	378	324
0–27 dni 2010	280	329	227	273	341	200	292	306	276
0–27 days									
0– 6 2010	231	266	194	236	289	180	222	225	219
w tym 0 ^a 2010	131	157	104	132	164	98	130	144	114
of which 0 ^a									
7–13 2010	23	38	7	17	34	—	32	45	19
14–20 2010	10	9	10	2	5	—	23	18	29
21–27 2010	16	16	17	17	14	21	14	18	10
28–29 dni 2010	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28–29 days									
1 miesiąc month 2010	15	19	10	12	19	5	19	18	19
2 2010	10	9	10	12	14	10	5	—	10
3 2010	18	28	7	20	34	5	14	18	10
4 2010	3	6	—	2	5	—	5	9	—
5 2010	8	13	3	10	14	5	5	9	—
6 2010	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7 2010	5	9	—	2	5	—	9	18	—
8 2010	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9 2010	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10 2010	2	3	—	2	5	—	—	—	—
11 miesięcy month 2010	3	3	3	2	5	—	5	—	10

a Przez 0 dni określa się wiek żywo urodzonego noworodka, który nie przeżył 24 godzin.
a 0 day indicates the age of new live born infant, who did not survive 24 hours.

TABL. 20 (62). ZGONY NIEMOWLĄT WEDŁUG WYBRANYCH PRZYCZYN
INFANT DEATHS BY SELECTED CAUSES

L A T A PRZYCZYNY ZGONÓW ^a	Ogółem Total		Chłopcy Males	Dziewczę- ta Females	Z liczby ogółem Of total number		Y E A R S CAUSES OF DEATHS ^a	
	w liczbach bez- względ- nych in abso- lute numbers	na 100 tys. urodzeń żywych per 100 thous. live births						
		miasta urban areas	wieś rural areas					
O G Ó Ł E M	274	451	457	445	408	528	T O T A L	
2010	221	385	436	330	381	391		
2015	195	327	358	295	323	336		
w tym:								
Nowotwory	3	5	3	7	3	10	of which: Neoplasms	
Choroby układu nerwo- wego, narządów zmy- słów i układu krążenia ...	2	3	7	—	3	5	Diseases of the nervous system and sense or- gans and the circulatory system	
Choroby układu odde- chowego	5	8	13	3	10	5	Diseases of the respirato- ry system	
w tym zapalenie płuc	5	8	13	3	10	5	of which pneumonia	
Stany rozpoczynające się w okresie okołoporodo- wym	103	173	190	155	168	183	Conditions originating in the perinatal period of which:	
w tym:							disorders related to length of gestation and fetal growth	
zaburzenia związane z czasem trwania ciąż- y i rozwojem płodu	81	136	151	120	127	153		
zespół zaburzeń oddy- chania noworodka i inne stany układu oddechowego	7	12	10	14	15	5	respiratory disorders specific to the perina- tal period	
Wady rozwojowe wrodzone ^Δ	64	107	108	106	112	99	Congenital anomalies ^Δ	
w tym wrodzone wady serca	18	30	33	27	30	30	of which congenital malformations of heart	
Objawy i stany niedokład- nie określone ^Δ	12	20	23	17	18	25	Symptoms and ill-defined conditions ^Δ	
Urazy i zatrucia według zewnętrznej przyczyny ..	4	7	10	3	5	10	Injuries and poisonings by external cause	

^a Zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych (X Rewizja).

^a In accordance with the International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD-10 Revision).

TABL. 21 (63). ZAMACHY SAMOBÓJCZE ^a ZAREJESTROWANE PRZEZ POLICJĘ
SUICIDES ^a REGISTERED BY POLICE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017		SPECIFICATION
			ogółem total	w tym dokonane of which committed	
O G Ó Ł E M	1043	1033	1104	741	T O T A L
mężczyźni	862	849	921	655	males
kobiety	181	184	183	86	females
Miasta	600	582	619	396	Urban areas
Wieś	442	451	485	345	Rural areas
Wiek samobójców:					Age of suicidal persons:
12 lat i mniej	—	—	2	—	12 and less
13–18	33	29	62	21	13–18
19–24	91	98	93	45	19–24
25–29	102	89	95	55	25–29
30–49	366	378	421	267	30–49
50–69	348	344	326	256	50–69
70 lat i więcej	78	88	104	96	70 and more

^a Usiłowane i dokonane; w podziale według wieku nie uwzględniono samobójców o niustalonym wieku; w 2015 r. w podziale na miasta i wieś nie uwzględniono jednego samobójstwa stwierdzonego na terytorium innego państwa.

Z r ó d ł o: dane Komendy Głównej Policji.

^a Attempted and committed; data by age of suicidal persons exclude cases for which age is unknown; in 2015 division into urban and rural areas does not include one suicide ascertained in another country.

S o u r c e: data of the National Police Headquarters.

TABL. 22 (64). PRZECIĘTNE DALSZE TRWANIE ŻYCIA
 LIFE EXPECTANCY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku lat Life expectancy at age specified				
	0	15	30	45	60
MĘŻCZYŹNI MALES					
OGÓŁEM2010	72,55	58,05	43,77	30,17	18,87
TOTAL2015	74,01	59,45	45,08	31,27	19,50
.....2016	74,13	59,51	45,16	31,33	19,56
..... 2017	74,04	59,48	45,19	31,37	19,52
Miasta Urban areas.....	75,01	60,48	46,13	32,18	20,13
Wieś Rural areas.....	72,38	57,78	43,54	29,95	18,35
KOBIETY FEMALES					
OGÓŁEM2010	81,04	66,53	51,78	37,24	23,88
TOTAL2015	81,95	67,34	52,52	37,92	24,36
.....2016	82,26	67,59	52,78	38,22	24,65
..... 2017	82,08	67,38	52,60	38,04	24,41
Miasta Urban areas.....	82,22	67,48	52,69	38,12	24,46
Wieś Rural areas.....	81,70	67,05	52,31	37,78	24,19

 TABL. 23 (65). PROGNOZA LUDNOŚCI^a
 Stan w dniu 31 XII
 POPULATION PROJECTION^a
 As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	SPECIFICATION
W TYSIĄSACH IN THOUSANDS								
OGÓŁEM	5388,3	5416,0	5418,3	5400,9	5374,7	5347,6	5318,7	TOTAL
mężczyźni.....	2578,0	2592,6	2594,8	2588,0	2579,1	2572,6	2567,1	males
kobiety.....	2810,4	2823,4	2823,5	2812,8	2795,6	2774,9	2751,6	females
Miasta.....	3456,2	3463,3	3451,4	3429,0	3405,6	3386,3	3369,0	Urban areas
mężczyźni.....	1613,1	1616,8	1612,0	1603,4	1596,2	1593,1	1591,8	males
kobiety.....	1843,1	1846,5	1839,3	1825,6	1809,5	1793,2	1777,3	females
Wieś.....	1932,2	1952,7	1966,9	1971,9	1969,0	1961,3	1949,7	Rural areas
mężczyźni.....	964,9	975,8	982,8	984,7	982,9	979,6	975,3	males
kobiety.....	967,3	976,9	984,1	987,2	986,1	981,7	974,3	females
W wieku przedprodukcyjnym	1005,9	990,8	916,0	869,5	836,8	829,9	834,7	Pre-working age
mężczyźni.....	516,8	509,7	471,6	447,8	431,0	427,4	429,9	males
kobiety.....	489,1	481,1	444,4	421,7	405,8	402,5	404,8	females
Miasta.....	624,5	616,6	564,8	532,7	514,2	516,7	527,4	Urban areas
mężczyźni.....	320,4	316,6	290,0	273,6	264,1	265,4	270,9	males
kobiety.....	304,1	300,0	274,8	259,1	250,1	251,3	256,5	females
Wieś.....	381,4	374,2	351,2	336,8	322,6	313,2	307,3	Rural areas
mężczyźni.....	196,4	193,1	181,6	174,2	166,9	162,0	159,0	males
kobiety.....	185,0	181,1	169,6	162,6	155,7	151,2	148,3	females
W wieku produkcyjnym	3168,7	3123,3	3147,7	3095,5	2969,3	2788,9	2621,0	Working age
mężczyźni.....	1657,6	1621,2	1636,9	1631,9	1589,6	1510,0	1416,7	males
kobiety.....	1511,1	1502,1	1510,8	1463,6	1379,7	1278,8	1204,3	females
Miasta.....	1996,2	1966,3	1989,6	1957,7	1869,2	1741,4	1628,7	Urban areas
mężczyźni.....	1020,7	996,2	1010,5	1009,9	981,4	925,5	861,7	males
kobiety.....	975,6	970,1	979,1	947,9	887,8	815,9	767,1	females
Wieś.....	1172,4	1157,0	1158,1	1137,8	1100,1	1047,5	992,3	Rural areas
mężczyźni.....	636,9	625,0	626,4	622,0	608,2	584,6	555,0	males
kobiety.....	535,5	532,0	531,7	515,8	491,9	462,9	437,2	females
W wieku poprodukcyjnym	1213,7	1301,9	1354,6	1435,9	1568,6	1728,7	1863,0	Post-working age
mężczyźni.....	403,5	461,7	486,3	508,4	558,5	635,2	720,5	males
kobiety.....	810,2	840,2	868,3	927,5	1010,0	1093,6	1142,5	females
Miasta.....	835,5	880,4	897,0	938,6	1022,2	1128,2	1213,0	Urban areas
mężczyźni.....	272,0	304,0	311,5	320,0	350,7	402,2	459,2	males
kobiety.....	563,4	576,4	585,4	618,6	671,5	726,0	753,7	females
Wieś.....	378,3	421,5	457,6	497,3	546,3	600,6	650,1	Rural areas
mężczyźni.....	131,5	157,7	174,8	188,4	207,8	233,0	261,3	males
kobiety.....	246,8	263,8	282,8	308,9	338,5	367,6	388,8	females

a Patrz uwagi ogólne, ust. 12 na str. 99.

a See general notes, item 12 on page 99.

TABL. 23 (65). **PROGNOZA LUDNOŚCI^a (dok.)**
Stan w dniu 31 XII
POPULATION PROJECTION^a (cont.)
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	SPECIFICATION
NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM PRZYPADA OSÓB W WIEKU NIEPRODUKCYJNYM NON-WORKING AGE POPULATION PER 100 PERSONS OF WORKING AGE								
O G Ó Ł E M	70,1	73,4	72,1	74,5	81,0	91,7	102,9	TOTAL
Mężczyźni.....	55,5	59,9	58,5	58,6	62,2	70,4	81,2	Urban areas
Kobiety.....	86,0	88,0	86,9	92,2	102,6	117,0	128,5	Females

a Patrz uwagi ogólne, ust. 12 na str. 99.
a See general notes, item 12 on page 99.

TABL. 24 (66). **PROGNOZA GOSPODARSTW DOMOWYCH**
Stan w dniu 31 XII
HOUSEHOLDS PROJECTION
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	SPECIFICATION
GOSPODARSTWA DOMOWE w tys. HOUSEHOLDS in thous.								
O G Ó Ł E M	2074,6	2156,4	2240,7	2223,9	2194,5	2174,3	2156,5	TOTAL
Miasta.....	1452,0	1473,0	1500,5	1505,1	1497,3	1482,9	1470,8	Urban areas
Wieś.....	622,5	683,4	740,2	718,9	697,1	691,4	685,7	Rural areas

PRZECIĘTNA LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWIE DOMOWYM
AVERAGE NUMBER OF PERSONS IN HOUSEHOLD

O G Ó Ł E M	2,577	2,492	2,399	2,409	2,430	2,440	2,447	TOTAL
Miasta.....	2,357	2,328	2,278	2,256	2,252	2,261	2,268	Urban areas
Wieś.....	3,089	2,844	2,645	2,730	2,811	2,823	2,830	Rural areas

TABL. 25 (67). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE I ZAGRANICZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY**
INTERNAL AND INTERNATIONAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Napływ ^a Inflow ^a				Odptyw ^b Outflow ^b				Saldo migracji Net migration	
	ogółem total	z miast from urban areas	ze wsi from rural areas	z zagranicy from abroad	ogółem total	do miast to urban areas	na wieś to rural areas	za granicę to abroad		
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS										
O G Ó Ł E M	70897	46292	23323	1282	57520	30595	26333	592	13377	
TOTAL	2015 ^c	39952	23169	.	28399	22337	.	.	.	
	2016	61811	37518	22143	2150	48861	26704	21790	367	12950
	2017	65864	40252	23685	1927	52351	28973	22935	443	13513
Miasta.....	2010	42885	26913	14919	1053	37845	18690	18640	515	5040
Urban areas	2015 ^c	.	24162	15500	.	16140	15267	.	.	.
	2016	38382	22164	14522	1696	30252	15141	14842	269	8130
	2017	41351	24121	15649	1581	32507	16586	15567	354	8844
Wieś.....	2010	28012	19379	8404	229	19675	11905	7693	77	8337
Rural areas	2015 ^c	.	15790	7669	.	12259	7070	.	.	.
	2016	23429	15354	7621	454	18609	11563	6948	98	4820
	2017	24513	16131	8036	346	19844	12387	7368	89	4669

NA 1000 LUDNOŚCI PER 1000 POPULATION

O G Ó Ł E M	13,5	8,8	4,4	0,2	10,9	5,8	5,0	0,1	2,5	
TOTAL	2015 ^c	7,5	4,3	.	5,3	4,2	.	.	.	
	2016	11,5	7,0	4,1	0,4	9,1	5,0	4,1	0,1	2,4
	2017	12,3	7,5	4,4	0,4	9,7	5,4	4,3	0,1	2,5
Miasta.....	2010	12,7	8,0	4,4	0,3	11,2	5,5	5,5	0,2	1,5
Urban areas	2015 ^c	.	7,0	4,5	.	4,7	4,4	.	.	.
	2016	11,1	6,4	4,2	0,5	8,8	4,4	4,3	0,1	2,4
	2017	12,0	7,0	4,5	0,5	9,4	4,8	4,5	0,1	2,6
Wieś.....	2010	14,9	10,3	4,5	0,1	10,5	6,3	4,1	0,0	4,4
Rural areas	2015 ^c	.	8,3	4,0	.	6,4	3,7	.	.	.
	2016	12,2	8,0	4,0	0,2	9,7	6,0	3,6	0,1	2,5
	2017	12,8	8,4	4,2	0,2	10,3	6,5	3,8	0,0	2,4

a Zameldowania. b Wymeldowania. c Patrz uwagi ogólne, ust. 15 na str. 99.
a Registrations. b Deregistrations. c See general notes, item 15 on page 99.

TABL. 26 (68). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG KIERUNKÓW**
INTERNAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY DIRECTION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Napływ ^a Inflow ^a			Odpływ ^b Outflow ^b		
	ogółem total	z tego samego województwa from the same voivodship	z innych województw from other voivodships	ogółem total	do tego samego województwa to the same voivodship	do innych województw to other voivodships
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS						
OGÓŁEM 2010	69615	47437	22178	56928	47437	9491
TOTAL 2015	63121	42556	20565	50736	42556	8180
2016	59661	40604	19057	48494	40604	7890
2017	63937	43406	20531	51908	43406	8502
Miasta..... 2010	41832	24293	17539	37330	30642	6688
Urban areas 2015	39662	23016	16646	31407	25856	5551
2016	36686	21480	15206	29983	24609	5374
2017	39770	23398	16372	32153	26327	5826
Wieś..... 2010	27783	23144	4639	19598	16795	2803
Rural areas 2015	23459	19540	3919	19329	16700	2629
2016	22975	19124	3851	18511	15995	2516
2017	24167	20008	4159	19755	17079	2676

NA 1000 LUDNOŚCI PER 1000 POPULATION

OGÓŁEM 2010	13,2	9,0	4,2	10,8	9,0	1,8
TOTAL 2015	11,8	8,0	3,9	9,5	8,0	1,5
2016	11,1	7,6	3,6	9,1	7,6	1,5
2017	11,9	8,1	3,8	9,7	8,1	1,6
Miasta..... 2010	12,4	7,2	5,2	11,1	9,1	2,0
Urban areas 2015	11,6	6,7	4,8	9,2	7,5	1,6
2016	10,7	6,2	4,4	8,7	7,1	1,6
2017	11,5	6,8	4,7	9,3	7,6	1,7
Wieś..... 2010	14,8	12,3	2,5	10,4	8,9	1,5
Rural areas 2015	12,3	10,2	2,1	10,1	8,8	1,4
2016	12,0	10,0	2,0	9,7	8,4	1,3
2017	12,6	10,4	2,2	10,3	8,9	1,4

a Zameldowania. b Wymeldowania.
a Registrations. b Deregistrations.

TABL. 27 (69). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG PŁCI I WIEKU MIGRANTÓW**
INTERNAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY SEX AND AGE OF MIGRANTS

LATA YEARS WIEK MIGRANTÓW AGE OF MIGRANTS	Napływ ^a Inflow ^a			Odpływ ^b Outflow ^b			Saldo migracji Net migration		
	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females
OGÓŁEM 2010	69615	31053	38562	56928	25749	31179	12687	5304	7383
TOTAL 2015	63121	28992	34129	50736	23343	27393	12385	5649	6736
2016	59661	27230	32431	48494	22265	26229	11167	4965	6202
2017	63937	29493	34444	51908	24150	27758	12029	5343	6686
0– 4 lata.....	6412	3296	3116	5443	2810	2633	969	486	483
5– 9.....	4454	2286	2168	4095	2089	2006	359	197	162
10–14.....	2587	1316	1271	2336	1186	1150	251	130	121
15–19.....	1962	934	1028	1777	835	942	185	99	86
20–24.....	3667	1208	2459	3057	1024	2033	610	184	426
25–29.....	10652	3965	6687	7627	2914	4713	3025	1051	1974
30–34.....	10909	4968	5941	7673	3523	4150	3236	1445	1791
35–39.....	7867	4065	3802	6213	3180	3033	1654	885	769
40–44.....	4481	2353	2128	3725	1900	1825	756	453	303
45–49.....	2378	1275	1103	2032	1069	963	346	206	140
50–54.....	1558	803	755	1437	753	684	121	50	71
55–59.....	1641	794	847	1549	760	789	92	34	58
60–64.....	1880	812	1068	1757	790	967	123	22	101
65 lat i więcej..... and more	3489	1418	2071	3187	1317	1870	302	101	201

a Zameldowania. b Wymeldowania.
a Registrations. b Deregistrations.

TABL. 28 (70). **MIGRACJE ZAGRANICZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG PŁCI I WIEKU MIGRANTÓW**
INTERNATIONAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY SEX AND AGE
OF MIGRANTS

LATA YEARS WIEK MIGRANTÓW AGE OF MIGRANTS	Imigranci Immigrants			Emigranci Emigrants			Saldo migracji Net migration		
	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females
O G Ó Ł E M 2010	1282	684	598	592	265	327	690	419	271
T O T A L 2015 ^a	1321	703	618	1354	679	675	-33	24	-57
..... 2016	2150	1114	1036	367	193	174	1783	921	862
2017	1927	1002	925	443	215	228	1484	787	697
0- 4 lata.....	354	178	176	11	5	6	343	173	170
5- 9.....	157	73	84	43	18	25	114	55	59
10-14.....	55	27	28	23	11	12	32	16	16
15-19.....	66	40	26	31	21	10	35	19	16
20-24.....	82	33	49	15	7	8	67	26	41
25-29.....	204	84	120	49	22	27	155	62	93
30-34.....	243	130	113	65	30	35	178	100	78
35-39.....	233	135	98	71	33	38	162	102	60
40-44.....	155	90	65	47	24	23	108	66	42
45-49.....	94	50	44	29	18	11	65	32	33
50-54.....	86	51	35	16	7	9	70	44	26
55-59.....	67	37	30	16	5	11	51	32	19
60-64.....	41	26	15	12	7	5	29	19	10
65 lat i więcej..... and more	90	48	42	15	7	8	75	41	34

a Dane za 2014 r.; patrz uwagi ogólne, ust. 15 na str. 99.

a Data for 2014; see general notes, item 15 on page 99.

TABL. 29 (71). **REZYDENCI^a**
Stan w dniu 31 XII
USUAL RESIDENCE POPULATION^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M w tys.	5240,5	5323,3	5341,5	5359,8	T O T A L in thous.
mężczyźni w tys.	2509,7	2547,8	2556,1	2565,4	males in thous.
kobiety:					females:
w tysiącach.....	2730,8	2775,4	2785,4	2794,4	in thousands
na 100 mężczyzn	108,8	108,9	109,0	108,9	per 100 males
Miasta:					Urban areas:
w tysiącach.....	3360,6	3420,6	3433,5	3447,1	in thousands
w % ogółu ludności rezydującej	64,1	64,3	64,3	64,3	in % of total usual residence popu- lation
Wieś:					Rural areas:
w tysiącach.....	1879,9	1902,7	1908,0	1912,8	in thousands
w % ogółu ludności rezydującej	35,9	35,7	35,7	35,7	in % of total usual residence popu- lation

a Patrz uwagi ogólne, ust. 2, pkt 2) na str. 96.

a See general notes, item 2, point 2) on page 96.

TABL. 30 (72). **REZYDENCI^a W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM**
Stan w dniu 31 XII
WORKING AND NON-WORKING AGE USUAL RESIDENCE POPULATION^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w tys. in thous.				
O G Ó Ł E M	5240,5	5323,3	5341,5	5359,8	T O T A L
W wieku przedprodukcyjnym	984,2	990,9	1001,7	1014,9	Pre-working age
Miasta	576,4	604,1	616,0	628,3	Urban areas
mężczyźni.....	295,3	309,9	315,9	322,5	males
kobiety	281,1	294,2	300,0	305,9	females
Wieś.....	407,8	386,9	385,7	386,6	Rural areas
mężczyźni.....	208,9	198,6	197,8	198,3	males
kobiety	198,9	188,3	187,9	188,3	females

a Patrz uwagi ogólne, ust. 2, pkt 2) na str. 96.

a See general notes, item 2, point 2) on page 96.

TABLE 30 (72). **REZYDENCI^a W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM (dok.)**
Stan w dniu 31 XII
WORKING AND NON-WORKING AGE USUAL RESIDENCE POPULATION^a (cont.)
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w tys. in thous.				
W wieku produkcyjnym	3324,3	3262,1	3239,2	3216,2	Working age
w tym w wieku mobilnym	2080,5	2093,8	2082,9	2067,7	of which of mobility age
Miasta	2156,9	2079,9	2058,6	2039,7	Urban areas
mężczyźni	1089,3	1064,2	1055,1	1046,5	males
w tym w wieku mobilnym	659,2	657,6	652,9	647,0	of which of mobility age
kobiety	1067,6	1015,7	1003,5	993,1	females
w tym w wieku mobilnym	678,2	683,0	678,7	673,6	of which of mobility age
Wieś	1167,4	1182,2	1180,6	1176,5	Rural areas
mężczyźni	630,7	641,8	641,3	639,5	males
w tym w wieku mobilnym	385,9	390,7	389,8	387,8	of which of mobility age
kobiety	536,7	540,4	539,4	537,0	females
w tym w wieku mobilnym	357,3	362,4	361,5	359,4	of which of mobility age
W wieku poprodukcyjnym	932,0	1070,2	1100,6	1128,7	Post-working age
Miasta	627,3	736,6	759,0	779,1	Urban areas
mężczyźni	187,6	224,5	233,6	242,6	males
kobiety	439,7	512,1	525,4	536,5	females
Wieś	304,7	333,6	341,7	349,7	Rural areas
mężczyźni	97,8	108,8	112,4	116,1	males
kobiety.....	206,9	224,8	229,2	233,6	females

a Patrz uwagi ogólne, ust. 2, pkt 2) na str. 96.

a See general notes, item 2, point 2) on page 96.

TABLE 31 (73). **KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE**
Stan w końcu roku
CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS
End of the year

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017
	jednostki kościelne ^a church units ^a				duchowni clergy				wierni, wyznawcy adherents, faithful			
Kościół Katolicki Catholic Church												
Kościół Rzymskokatolicki ^b	936	959	959	961	3377	3650	3661	3679	4244035	4193367	4230371	4229837
Starokatolicki Old Catholic												
Kościół Starokatolicki Mariawitów w RP ^c	17	16 ^d	16	16	15	16 ^d	13	17	13880	13815 ^d	13717	13690
Kościół Polskokatolicki w RP ^c	4	4	4	4	7	6	4	4	670	780	750	750
Kościół Katolicki Mariawitów w RP ^e	9	8	8	6	5	5	5	5 ^f	872	826	840	842
Polski Narodowy Katolicki Kościół w RP.....	1	2	2	2	4	6	6	6	360	460	460	460
Kościół Starokatolicki w RP.....	1	1 ^d	—	1	2	1 ^d	1	5	100	30 ^d	20	50
Prawosławne Orthodox												
Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny ^g	69	73	73	73	174	197	202	202	182800	182800	182800	182800
Protestanckie i tradycji protestanckiej Protestant and Protestant-tradition												
Kościół Ewangelicko-Augsburski ^c	6	6	6	.	8	8	8	.	2662	2662	2709
Kościół Chrystusowy w RP ^h	6 ⁱ	8	9	9	33 ⁱ	118	111	121	1525 ⁱ	1942	2036	2140
Kościół Zielonoświątkowy	7	13	14	15	31	37	40	37	1222	1807	1907	1823
Kościół Adwentystów Dnia Siódmego.....	15	14	14	14	13	10	10	11	1289	1410	1410	1512

a Obejmują m.in.: parafie, zbory, gminy wyznaniowe, ośrodki. b Dane dotyczą diecezji: płockiej, radomskiej, warszawskiej, warszawsko-praskiej; dane o liczbie wiernych dotyczą osób ochrzczonych. c Kościół stowarzyszony w Polskiej Radzie Eklezjacyjnej. d 2014 r. e Jednostki kościelne – łącznie z placówkami niższymi niż parafie. f W tym 3 kobiety. g Dane dotyczą diecezji warszawsko-bielskiej. h Do 2010 r. – Wspólnota Kościołów Chrystusowych w RP. i 2011 r.

a Including, among others, parishes, congregations, religious communities, centres. b Data concern dioceses: plocka, radomska, warszawska, warszawsko-praska; data on the number of adherents concern baptized persons. c Church associated in the Polish Ecumenical Council. d 2014. e Church units – including units below the parish level. f Of which 3 women. g Data concern warszawsko-bielska diocese. h Until 2010 – Wspólnota Kościołów Chrystusowych w RP. i 2011.

TABL. 31 (73). **KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE (dok.)**
Stan w końcu roku
CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS (cont.)
End of the year

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017
	jednostki kościelne ^a church units ^a				duchowni clergy				wierni, wyznawcy adherents, faithful			
Protestanckie i tradycje protestanckiej (dok.) Protestant and Protestant-tradition (cont.)												
Kościół Ewangelicko-Reformowany ^c	3	2	2	2	2	3	3	3	1250	1240	1240	1240
Kościół Boży w Chrystusie	9	9	10	9	26	24	24	22	590	708	647	621
Kościół Chrześcijan Baptystów ^c	9	10	.	10	7	35	.	7	436	645	.	781
Kościół Ewangelicko-Metodystyczny ^c	3	5	2	3	3	4	3	3	410	415	415	415
Kościół Chrześcijan Wiary Ewangelicznej ..	7	10	11	10	7	7	8	12	262	330	360	360
Kościół Wolnych Chrześcijan	4	4	5	5	10	12	12	12	258	300	304	315
Kościół Ewangelicznych Chrześcijan	5	5 ^d	5	5	9	9 ^d	10	10	172	152 ^d	226	214
Kościół Boży w Polsce ..	3	4 ⁱ	7	11	3	16 ⁱ	25	21	167	184 ⁱ	398	481
Nowoapostolski Kościół w Polsce	4	4	4	4	1	1	2	2	147	163	168	189
Nurt badaczy Pisma Świętego Bible student movement												
Świadkowie Jehowy w Polsce ^k	184	137	137	140	—	—	—	—	13399	13368	13094	13062
Zrzeszenie Wolnych Badaczy Pisma Świętego	1	1	1	1	8	7	6	8	75	80	76	78
Świecki Ruch Misyjny „Epifania”	3	3 ^d	3	3	15	14 ^d	14	14	70	68 ^d	66	68
Islamskie Muslim												
Islamskie Zgromadzenie Ahl-ul Bayt ^l	1	1 ^d	1	1	1	1 ^d	1	1	60	63 ^d	2700	2702
Dalekiego Wschodu Far Eastern Religions												
Międzynarodowe Towarzystwo Świadomości Kryszny	3	3	3	.	102	107	107	.	790	812	825
Związek Buddyjski Bencien Karma Kamtsang ^m	2	2	2	2	23	15	12	7	490	515	527	525
Szkoła Zen Kwan Um w Polsce	2	2	2	1	9	18	17	18	41	58	55	53
Inne Others												
Kościół Jezusa Chrystusa Świętych w Dniach Ostatnich (Mormoni) ...	1	2 ^d	1	1	40	31 ^d	13	11	293	603 ^d	671	682
Instytut Wiedzy o Tożsamości „Misja Czaitanii”	1	1	1	1	9	10	9	9	307	320	80	83
Lectorium Rosicrucianum Międzynarodowa Szkoła Żłotego Różokrzyża ⁿ	1	1	1	1	—	—	—	—	135	140	150	143
Światowy Uniwersytet Duchowy Brahma Kumaris	1	3	3	3	5	9	8	6	60	43	49	50
Karaimski Związek Religijny	1	1	1	1	—	—	—	—	40	99	97	97

a Obejmują m.in. parafie, zbory, gminy wyznaniowe, ośrodki. c Kościół stowarzyszony w Polskiej Radzie Ekumenicznej. d 2014 r. i 2011 r. k, l Liczba wiernych oznacza: k – liczbę głosicieli, l – w latach 2010 i 2015 – liczbę współpracowników i aktywistów działających na rzecz społeczności szyickiej; w latach 2016 i 2017 – szacowaną liczbę szyitów. m Do 2011 r. – Związek Buddyjski Tradycji Karma Kamtsang w Polsce. n Dane dotyczą Centrum Warszawa.

a Including, among others, parishes, congregations, religious communities, centres. c Church associated in the Polish Ecumenical Council. d 2014. i 2011. k, l Number of adherents represents: k – the number of proclaimers, l – in 2010 and 2015 – the number of co-workers and activists working for the Shiite Community; in 2016 and 2017 – estimated number of Shiites. m Until 2011 – Związek Buddyjski Tradycji Karma Kamtsang w Polsce. n Data concern Centrum Warszawa.

DZIAŁ VI RYNEK PRACY

Uwagi ogólne

Aktywność ekonomiczna ludności

1. Dane o **aktywności ekonomicznej ludności** dotyczą ludności faktycznie zamieszkałej i obejmują **osoby w wieku 15 lat i więcej** będące członkami gospodarstw domowych w wylosowanych mieszkaniach. Badanie nie obejmuje osób w obiektach zbiorowego zakwaterowania i bezdomnych. Prezentowane dane opracowano na podstawie reprezentacyjnego **Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności – BAEL** (tabl. 1 i 2) przeprowadzanego w cyklu kwartalnym; badaniem nie są objęte osoby nieobecne w gospodarstwach domowych 12 miesięcy i więcej. Badanie prowadzi się metodą obserwacji ciągłej, tj. aktywność ekonomiczną ludności bada się w każdym tygodniu w ciągu całego kwartału. Gospodarstwo domowe oznacza zespół osób spokrewnionych lub spowinowacanych, a także niespokrewnionych, mieszkających razem i utrzymujących się wspólnie. Dane prezentowane według grup wieku obliczane są w oparciu o dokładną datę urodzenia. Od 2010 r. dane uogólniane są na podstawie bilansów ludności opracowywanych przy wykorzystaniu wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011.

2. Podstawowe kryterium podziału na aktywnych zawodowo i biernych zawodowo stanowi praca, tzn. fakt wykonywania, posiadania bądź poszukiwania pracy.

Do **aktywnych zawodowo** zaliczono osoby pracujące i bezrobotne:

- 1) do **pracujących** zaliczono osoby, które w badanym tygodniu:
 - wykonywały, przez co najmniej 1 godzinę, pracę przynoszącą zarobek lub dochód albo pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa w rolnictwie lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem,
 - formalnie miały pracę, ale jej nie wykonywały (np. z powodu choroby, urlopu, przerw w działalności zakładu, trudnych warunków atmosferycznych) jeżeli przerwa w pracy wynosiła mniej niż 3 miesiące; jeżeli przerwa w pracy wynosiła ponad 3 miesiące, dodatkowym kryterium w przypadku pracowników najemnych (zatrudnieni na podstawie stosunku pracy oraz osoby wykonujące pracę nakładczą) był fakt otrzymywania co najmniej 50% dotychczasowego wynagrodzenia.

CHAPTER VI LABOUR MARKET

General notes

Economic activity of the population

1. Data on **economic activity of population** concern the actually living population and cover **persons aged 15 and more**, who are members of households in the dwellings selected on a random basis. The survey does not cover persons living in collective accommodation establishment and homeless. Presented data were compiled on the basis of representative **Labour Force Survey – LFS** (tables 1 and 2); the sample survey conducted on a quarterly basis. The survey does not cover persons absent in households for 12 months and more. The survey is conducted by the continuous observation method, i.e. economic activity of the population is observed in each week during the whole quarter. A household is a group of people living together in a dwelling and maintaining themselves jointly. Data presented by age groups have been calculated on the basis of the exact date of birth. Since 2010 the data have been generalized on the basis of population balances compiled with the use of the National Census of Population and Housing 2011.

2. The main criterion in dividing the population into economically active and inactive is work, i.e. performing, holding or looking for work.

Economically active persons include employed and unemployed persons:

- 1) **employed persons** are persons, who during the reference week:
 - performed, for at least 1 hour, any work providing earnings or income, or assisted (without wages or salaries) in maintaining a family-owned farm in agriculture or conducting a family-owned business outside agriculture,
 - formally had work but did not perform it (e.g., due to illness, vacation, a break in company activity, bad weather), if the break in work did not exceed 3 months; moreover if the break in work exceeded 3 months the additional criterion in case of employment as a paid employees (employees hired on the basis of an employment contract and outworkers) was the fact of receiving at least 50% of the hitherto remuneration.

- 2) za **bezrobotne** uznano osoby w wieku 15–74 lata, które spełniały jednocześnie trzy warunki:
- w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi,
 - w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni tydzień badany) aktywnie poszukiwały pracy,
 - były gotowe podjąć pracę w ciągu 2 tygodni następujących po tygodniu badanym.

Do bezrobotnych zaliczono także osoby, które znalazły pracę i oczekiwały na jej rozpoczęcie w okresie 3 miesięcy oraz były gotowe tę pracę podjąć.

Do **biernych zawodowo** zaliczono osoby, które nie zostały zakwalifikowane jako pracujące lub bezrobotne.

3. Współczynnik aktywności zawodowej obliczono jako udział aktywnych zawodowo (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

Wskaźnik zatrudnienia obliczono jako udział pracujących (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

Stopę bezrobocia obliczono jako udział bezrobotnych (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności aktywnej zawodowo (ogółem lub danej grupy).

4. Ze względu na zaokrąglenia dokonywane przy uogólnianiu wyników badania, w tabl. 1 i 2 sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem”.

Pracujący

1. Dane opracowano na podstawie sprawozdawczości oraz szacunków (m.in. w zakresie gospodarstw indywidualnych w rolnictwie).

2. Dane o **pracujących** dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód; do pracujących zalicza się:

- 1) osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie, wybór lub stosunek służbowy);
- 2) pracodawców i pracujących na własny rachunek, a mianowicie:
 - a) właścicieli, współwłaścicieli i dzierżawców gospodarstw indywidualnych w rolnictwie (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), z pewnymi wyłączeniami w latach 2005–2009; patrz ust. 5 na str. 121,
 - b) właścicieli i współwłaścicieli (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin; z wyłączeniem wspólników spółek, którzy nie pracują w spółce) podmiotów prowadzących działalność gospodarczą poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie,
 - c) inne osoby pracujące na własny rachunek, np. osoby wykonujące wolne zawody;
- 3) osoby wykonujące pracę nakładczą;

- 2) **unemployed persons** are persons aged 15–74 who simultaneously fulfilled three conditions:

- within the reference week were not employed,
- within a 4-week period (the last week being the reference week) actively sought work,
- were available for work within a fortnight period after the reference week.

The unemployed also include persons who have found work and were waiting to begin it within a 3-month period as well as persons who were available for that work.

Economically inactive persons are persons who are not classified as employed or unemployed.

3. The **activity rate** is calculated as the share of the economically active persons (total or in a given group) in the population aged 15 and more (total or in a given group).

The **employment rate** is calculated as the share of the employed persons (total or in a given group) in the population aged 15 and more (total or in a given group).

The **unemployment rate** is calculated as the share of the unemployed persons (total or in a given group) in the economically active population (total or in a given group).

4. Due to rounding-off results of the survey, sum of components in tables 1 and 2 can differ from the amount given in the item “total”.

Employment

1. Data were compiled on the basis of reports as well as estimates (among others in regard to private farms in agriculture).

2. Data regarding **employment** concern persons performing work providing earnings or income and include:

- 1) employees hired on the basis of an employment contract (labour contract, posting, appointment, election or service relation);
- 2) employers and own-account workers, i.e.:
 - a) owners, co-owners, and leaseholders of private farms in agriculture (including contributing family workers), with some exceptions in 2005–2009; see item 5 on page 121,
 - b) owners and co-owners (including contributing family workers; excluding partners in companies who do not work in them) of entities conducting economic activity excluding private farms in agriculture,
 - c) other self-employed persons, e.g., persons practising learned professions;
- 3) outworkers;

- 4) agentów;
- 5) członków spółdzielni produkcji rolnej (rolniczych spółdzielni produkcyjnych i innych spółdzielni zajmujących się produkcją rolną oraz spółdzielni kółek rolniczych);
- 6) duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie.

3. Pełnozatrudnieni są to osoby zatrudnione w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zakładzie pracy lub na danym stanowisku pracy, w tym również osoby, które zgodnie z obowiązującymi przepisami pracują w skróconym czasie pracy, np. z tytułu warunków szkodliwych dla zdrowia lub przedłużonym czasie pracy, np. dozorczy mienia. **Niepełnozatrudnieni** są to osoby, które zgodnie z umową o pracę pracują stale w niepełnym wymiarze czasu pracy. Niepełnozatrudnieni w głównym miejscu pracy są to osoby, które oświadczyły, że dany zakład jest ich głównym miejscem pracy.

4. Dane dotyczące **pracujących według stanu w dniu 31 XII** podane bez przeliczenia niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych, przy przyjęciu zasady jednorazowego ujmowania tych osób w **głównym miejscu pracy**.

5. Dane dotyczące **pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie według stanu w dniu 31 XII** w latach 2005–2009 wyszacowano na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2002 oraz od 2010 r. na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2010.

Do pracujących w gospodarstwach indywidualnych zaliczono osoby pracujące w gospodarstwach prowadzących działalność rolniczą, przy czym:

- 1) w latach 2005–2009 nie zaliczono osób pracujących:
 - a) w gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha produkujących **wyłącznie** na własne potrzeby,
 - b) w gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych do 1 ha (łącznie z indywidualnymi właścicielami zwierząt gospodarskich nieposiadającymi użytków rolnych) produkujących **wyłącznie** lub **głównie** na własne potrzeby;
- 2) od 2010 r. ujęto wszystkich pracujących w tych gospodarstwach niezależnie od powierzchni użytków rolnych oraz przeznaczenia produkcji rolniczej (razem z produkującymi **wyłącznie** lub **głównie** na własne potrzeby).

6. Dane o zatrudnionych na podstawie stosunku pracy dotyczą:

- 1) **zatrudnienia według stanu w dniu 31 XII** osób pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo) oraz niepełnozatrudnionych w głównym miejscu pracy bez przeliczenia na pełnozatrudnionych;
- 2) **przeciętnego zatrudnienia** pracowników pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo) oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

7. Dane według sekcji PKD 2007 opracowano **metodą przedsiębiorstw**. Definicję metody przedsiębiorstw podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 6 na str. 21.

- 4) agents;
- 5) members of agricultural production cooperatives (agricultural producers' cooperatives and other cooperatives engages in agricultural production as well as agricultural farmers' cooperatives);
- 6) clergy fulfilling priestly obligations.

3. Full-time paid employees are employed persons on a full-time basis, as defined by a given company or for a given position, as well as persons who, in accordance with regulations, work a shortened work-time period, e.g. due to hazardous conditions, or a longer work-time period, e.g. property caretaker. **Part-time paid employees** are persons who, in accordance with labour contracts, regularly work on a part-time basis. Part-time paid employees in the main workplace are persons who declared that the given workplace is their main workplace.

4. Data concerning **employment as of 31 XII** are presented without converting part-time paid employees into full-time paid employees, each person being listed once according to the **main job**.

5. Data concerning **employed persons on private farms in agriculture as of 31 XII** in 2005–2009 were estimated on the basis of the results of the Population and Housing Census as well as the Agricultural Census 2002, as well as since 2010 on the basis of the Agricultural Census 2010.

The following employed persons on private farms conducting agricultural activity are included in the group of employed persons on private farms, while:

- 1) in 2005–2009 are not included the following employed persons:
 - a) on farms with the area more than 1 ha of agricultural land producing **exclusively** for their own needs,
 - b) on farms with the area to 1 ha of agricultural land (including individual owners of livestock who do not possess agricultural land) producing **exclusively** or **mainly** for their own needs;
- 2) since 2010 are included the whole number of employed persons on those farms independently from area of agricultural land as well as from destination of agricultural output (including producing **exclusively** or **mainly** for their own needs).

6. Data regarding employees hired on the basis of an employment contract concern:

- 1) the **employment as of 31 XII** of full-time paid employees (including seasonal and temporary employees) as well as part-time paid employees in the main job without converting them into full-time paid employees;
- 2) the **average paid employment** – full-time paid employees (including seasonal and temporary employees) as well as part-time paid employees in terms of full-time paid employees.

7. Data according to sections of the NACE Rev 2 were compiled using the **enterprise method**. Definition of the enterprise method is given in the general notes to the Yearbook, item 6 on page 21.

8. Dane o pracujących w tabl. 3 prezentowane są według faktycznego (stałego) miejsca pracy pracownika i faktycznie prowadzonej działalności.

9. Informacje o ruchu zatrudnionych obejmują pełnozatrudnionych oraz od 2009 r. sezonowych i zatrudnionych dorywczo. Dane te dotyczą **liczby przyjęć do pracy i zwolnień z pracy**, a nie liczby osób. Liczba przyjęć do pracy oraz zwolnień z pracy może być wyższa od liczby osób, ponieważ jedna osoba może kilkakrotnie zmienić pracę w ciągu roku.

Do liczby przyjętych do pracy zaliczono osoby podejmujące pracę po raz pierwszy i kolejny. Do liczby zwolnionych z pracy zaliczono osoby, z którymi rozwiązano umowę o pracę w drodze wypowiedzenia przez pracownika lub zakład pracy (łącznie ze zwolnieniami grupowymi), osoby, które przeniesiono na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy, osoby, które porzuciły pracę, a także – ze względów ewidencyjnych – osoby zmarłe. Ponadto do liczby przyjętych do pracy lub zwolnionych z pracy zaliczono osoby przeniesione służbowo lub przyjęte z innego zakładu pracy na podstawie porozumienia między podmiotami, a także osoby powracające do pracy i odchodzące z pracy na urlopy wychowawcze, bezpłatne i rehabilitację.

Współczynnik przyjęć (zwolnień) obliczono jako stosunek liczby przyjęć pomniejszonej o osoby powracające do pracy z urlopów wychowawczych i do 2008 r. z urlopów bezpłatnych (lub liczby zwolnień pomniejszonej o osoby, które otrzymały urlopy wychowawcze i do 2008 r. urlopy bezpłatne) w roku badanym do liczby pełnozatrudnionych według stanu w dniu 31 XII z roku poprzedzającego rok badany.

10. Wolne miejsca pracy to miejsca pracy powstałe w wyniku ruchu zatrudnionych bądź nowo utworzone, w stosunku do których spełnione zostały jednocześnie trzy warunki:

- 1) miejsca pracy w dniu sprawozdawczym były faktycznie nieobsadzone;
- 2) pracodawca czynił starania, aby znaleźć osoby chętne do podjęcia pracy;
- 3) w przypadku znalezienia właściwych kandydatów, pracodawca byłby gotów do natychmiastowego przyjęcia tych osób.

11. Nowo utworzone miejsca pracy to miejsca pracy powstałe w wyniku zmian organizacyjnych, rozszerzenia lub zmiany profilu działalności oraz wszystkie miejsca pracy w jednostkach nowo powstałych.

Bezrobocie

1. Dane o **bezrobotnych zarejestrowanych** obejmują osoby, które zgodnie z ustawą z dnia 20 IV 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, obowiązującą od 1 VI 2004 r. (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 1065, z późn. zm.), określone są jako bezrobotne.

8. Data regarding employment in table 3 are presented by permanent places of work and actually conducted business activity.

9. Information regarding labour turnover concerns full-time paid employees as well as since 2009 seasonal and temporary employees. These data concern the **number of hires and the number of terminations** and not the number of persons. The number of hires and terminations may be greater than the number of persons as one person may change work several times within a year.

Hired persons are persons starting work for the first or a subsequent time. Terminated persons are persons with whom work contracts have been dissolved upon the wish of either the employee or the employer (including group dismissals), persons who have retired or been granted a disability pension, persons who have left work as well as – for record-keeping purposes – persons who have died. Moreover, persons hired or terminated include persons transferred on the basis of inter-entities agreements as well as persons returning to and leaving work within the framework of child-care and unpaid vacations and rehabilitation.

The **hire (termination) rate** is calculated as the ratio of the number of hires less the number of persons returning to work from child-care and until 2008 from unpaid leaves (or the number of terminations less the number of persons granted child-care and until 2008 unpaid leaves) during a surveyed year to the number of full-time paid employees as of 31 XII from the year preceding the surveyed year.

10. Vacancies are positions or jobs unoccupied due to labour turnover or newly created ones that simultaneously meet the following three conditions:

- 1) the positions and jobs were actually unoccupied on the survey day;
- 2) the employer made efforts to find people willing to take up the job;
- 3) if adequate candidates were found to occupy the vacancies, the employer would readily take them in.

11. Newly created jobs are the jobs created in the course of organizational changes, expanding or changing business profile, and all jobs in the newly established units.

Unemployment

1. Data regarding **registered unemployed persons** include persons who, in accordance with the Law dated 20 IV 2004 on Promoting Employment and Labour Market Institutions, in force since 1 VI 2004 (unified text: Journal of Laws 2017 item 1065, with later amendments), are classified as unemployed.

Pod pojęciem **bezrobotnego** należy rozumieć osobę, która ukończyła 18 lat i nie osiągnęła wieku emerytalnego, jest osobą niezatrudnioną i niewykonyującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź jeśli jest to osoba niepełnosprawna – zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nieuczącą się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych (lub przystępującą do egzaminu eksternistycznego z zakresu tej szkoły) lub szkół wyższych w systemie studiów niestacjonarnych, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, z dodatkowymi wyłączeniami dotyczącymi źródeł dochodów, zapisanymi w ustawie.

2. Za bezrobotnego zarejestrowanego absolwenta uważa się osobę w okresie do upływu 12 miesięcy od ukończenia nauki potwierdzonej świadectwem, dyplomem lub innym dokumentem ukończenia szkoły (dotyczy absolwentów z wykształceniem zasadniczym zawodowym, średnim, policealnym lub wyższym), kursów zawodowych trwających co najmniej 24 miesiące lub nabycia uprawnień do wykonywania zawodu przez osoby niepełnosprawne.

3. Długotrwale bezrobotni zarejestrowani to osoby pozostające w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych w miejscu pracy.

4. Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

5. Informacje o wydatkach Funduszu Pracy podaje się zgodnie z ustawą z dnia 20 IV 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, obowiązującą od 1 VI 2004 r. (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 1065, z późn. zm.).

An **unemployed person** is understood as a person who is at least 18 years old and has not reached the retirement age, is not employed and not performing any other kind of paid work who is capable of work and ready to take full-time employment obligatory for a given job or service (or in case he/she is a disabled person – capable and ready to take work comprising no less than a half of working time), not attending a school with the exception of schools for adults (or taking extra curriculum exam within the scope of this school programme) or tertiary schools in part-time programme, looking for employment or other kind of paid work and registered in a powiat labour office, appropriate for his/her permanent stay, with additional provisions concerning the sources of income, included in the mentioned law.

2. An registered unemployed school-leaver is a person who has graduated within the last 12 months any school confirmed by a certificate, diploma or other document of completion of education (concerns school-leavers with basic vocational, secondary, post-secondary or tertiary education), has completed a minimum of 24 months of vocational training courses or disabled persons who acquired qualifications to work in a given occupation.

3. The registered long-term unemployed are persons remaining in the register rolls of the powiat labour office for the overall period of over 12 months during the last two years, excluding the periods of undergoing a traineeship and on a job occupational training of adults in the workplace.

4. The registered unemployment rate is calculated as the ratio of the number of registered unemployed persons to the economically active civilian population, i.e., excluding persons in active military service as well as employees of budgetary units conducting activity within the scope of national defence and public safety.

5. Information concerning Labour Fund expenditures are given according to Law dated 20 IV 2004, on Promotion of Employment and Labour Market Institutions, in force since 1 VI 2004 (unified text: Journal of Laws 2017 item 1065, with later amendments).

Warunki pracy

1. Informacje o wypadkach przy pracy obejmują wszystkie wypadki przy pracy, jak również wypadki traktowane na równi z wypadkami przy pracy niezależnie od tego, czy wykazana została niezdolność do pracy. Informacje o wypadkach przy pracy w jednostkach budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego dotyczą tylko pracowników cywilnych.

Dane o wypadkach przy pracy, poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie, uzyskiwane są ze statystycznej karty wypadku przy pracy (Z-KW).

Work conditions

1. Information regarding accidents at work includes all accidents at work, as well as accidents treated equally to accidents at work, regardless of whether incapacity for work was indicated. Information regarding accidents at work in budgetary units conducting activity within the scope of national defence and public safety concerns only civilian employees.

Data regarding accidents at work, excluding private farms in agriculture, are obtained from statistical report on accidents at work (Z-KW).

Wypadki przy pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie opracowano na podstawie sprawozdawczości Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS) i dotyczą tylko tych wypadków, z tytułu których przyznano w danym roku jednorazowe odszkodowania.

Za jeden wypadek przy pracy liczy się wypadek każdej pracującej osoby poszkodowanej w wypadku indywidualnym, jak również w wypadku zbiorowym.

2. Dane według sekcji i działów PKD 2007 opracowano **metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności.**

3. Za **wypadek przy pracy** uważa się nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w związku z pracą:

- 1) podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika zwykłych czynności lub poleceń przełożonych oraz czynności na rzecz pracodawcy, nawet bez polecenia;
- 2) w czasie pozostawania pracownika w dyspozycji pracodawcy w drodze między siedzibą pracodawcy a miejscem wykonywania obowiązku wynikającego ze stosunku pracy.

Na równi z wypadkiem przy pracy, w zakresie uprawnienia do świadczeń określonych w ustawie o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, traktuje się wypadek, któremu pracownik uległ:

- 1) w czasie podróży służbowej;
- 2) podczas szkolenia w zakresie powszechnej samoobrony;
- 3) przy wykonywaniu zadań zleconych przez działające u pracodawcy organizacje związkowe.

Za **wypadek przy pracy uważa się również** nagłe zdarzenie, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w okresie ubezpieczenia wypadkowego podczas:

- 1) uprawiania sportu w trakcie zawodów i treningów przez osobę pobierającą stypendium sportowe;
- 2) wykonywania odpłatnie pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania;
- 3) pełnienia mandatu posła lub senatora, pobierającego uposażenie;
- 4) sprawowania mandatu posła do Parlamentu Europejskiego wybranego w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 5) odbywania – na podstawie skierowania wydanego przez powiatowy urząd pracy lub inny podmiot kierujący – szkolenia lub stażu związanego z pobieraniem przez absolwenta stypendium;
- 6) wykonywania przez członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej, spółdzielni kółek rolniczych oraz przez inną osobę traktowaną na równi z członkiem spółdzielni, pracy na rzecz tych spółdzielni;
- 7) wykonywania lub współpracy przy wykonywaniu pracy na podstawie umowy agencyjnej, umowy-zlecenia lub umowy o świadczenie usług;
- 8) wykonywania zwykłych czynności związanych z prowadzeniem lub współpracą przy prowadzeniu działalności pozarolniczej;

Accidents at work on private farms in agriculture were compiled on the basis of reports of the Agricultural Social Insurance Fund (ASIF) and are related only to the accidents for which one-off compensations were granted in a given year.

Each accident, regardless whether the victim was injured during a single or multiple casualty incident, is counted as one accident at work.

2. Data according to sections and divisions of the NACE Rev. 2 were compiled using the **local kind-of-activity unit method.**

3. **Accident at work** is understood as a sudden event, leading to injury or death caused by external reason, which occurred in connection with work:

- 1) during or in connection with performance of ordinary activities or instructions by the employee and activities for the employers, even without instructions;
- 2) when the employee remains at the disposal of the employer on the way between the seat of the employer and the place of performing the obligation arising from the employment relationship.

Every accident is treated **equally to accident at work**, as regards entitlement to benefits defined in the law on social insurance against accidents at work and occupational diseases if the employee had such accident:

- 1) during a business trip;
- 2) during training within the scope of national self-defence;
- 3) when performing tasks ordered by trade union organisations functioning at the employer's.

Accident at work is also understood as a sudden incident, causing injury or death, which happened within the term of accident insurance in the course of:

- 1) practising sports during competitions and training by a person receiving sport scholarship;
- 2) performance of paid work while serving the sentence of imprisonment or temporary detentions;
- 3) exercising a mandate by members of parliament or senate who receive salaries;
- 4) serving a mandate of the European Parliament member elected in the Republic of Poland;
- 5) doing – on the basis of appointment issues by powiat labour office or other supervising entity – training or internship connected with a scholarship received by school-leavers;
- 6) performance of work, by members of agricultural producers' cooperatives, agricultural farmers' cooperatives and by other persons treated equally to members of cooperatives, for the benefit of these cooperatives;
- 7) performance or cooperation in performance of work on the basis of agency agreements, contracts of mandate or contracts of services;
- 8) performance of typical activities related to running, or cooperation in running, a non-agricultural economic activity;

- 9) wykonywania przez osobę duchowną czynności religijnych lub czynności związanych z powierzonymi funkcjami duszpasterskimi lub zakonnymi;
- 10) odbywania zastępczych form służby wojskowej;
- 11) nauki w Krajowej Szkole Administracji Publicznej przez słuchaczy pobierających stypendium.

4. Za ciężki wypadek przy pracy uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiło ciężkie uszkodzenie ciała, a mianowicie: utrata wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia lub inne uszkodzenie ciała albo rozstrój zdrowia, naruszające podstawowe funkcje organizmu, a także choroba nieuleczalna lub zagrażająca życiu, trwała choroba psychiczna, trwała, całkowita lub znaczna niezdolność do pracy w zawodzie albo trwale poważne zeszpecenie lub zniekształcenie ciała.

5. Za śmiertelny wypadek przy pracy uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiła śmierć osoby poszkodowanej na miejscu wypadku lub w okresie 6 miesięcy od chwili wypadku.

6. Wypadki przy pracy klasyfikuje się m.in. według **wydarzeń** je powodujących (określających rodzaj kontaktu człowieka z czynnikiem, który spowodował wypadek) oraz **przyczyn** wypadków (wszelkich braków i nieprawidłowości związanych z czynnikami materialnymi, z organizacją pracy, z nieprawidłowym zachowaniem się pracownika). Każdy wypadek przy pracy jest wynikiem jednego wydarzenia, ale najczęściej kilku przyczyn, w związku z tym suma przyczyn jest większa od ogólnej liczby wypadków. Wydarzenia powodujące urazy od 2005 r. są grupowane zgodnie z zaleceniami EUROSTAT-u.

7. Wskaźnik wypadkowości jest to liczba osób poszkodowanych przypadających na 1000 pracujących; do obliczenia wskaźnika przyjęto przeciętną liczbę pracujących obliczoną jako średnia arytmetyczna 2 stanów w dniu 31 XII, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego.

8. Informacje o zatrudnionych w warunkach zagrożenia czynnikami szkodliwymi dla zdrowia opracowano na podstawie sprawozdawczości, przy czym:

- 1) dane obejmują zatrudnionych w jednostkach zaliczanych do sekcji: „Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo” (bez: gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, łowiectwa i pozyskiwania zwierząt łownych, włączając działalność usługową oraz rybołówstwa w wodach morskich), „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych”, „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”, „Budownictwo” (bez realizacji projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków), „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”, „Transport i gospodarka magazynowa”, „Informacja i komunikacja” (bez: działalności związanej z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych oraz pozostałej działalności usługowej w zakresie

- 9) performance of religious activities or activities connected with entrusted pastoral or monastic functions by clergymen;
- 10) serving supplementary forms of military service;
- 11) education of students receiving scholarship at the National School of Public Administration.

4. Serious accident at work is an accident which results in serious bodily harm, i.e., loss of sight, hearing, speech, ability to procreate, other bodily harm or health-related problems disrupting primary bodily functions or resulting in incurable and life-threatening diseases, permanent mental illness, a permanent, total or significant incapacity for work in the occupation, or a permanent significant disfigurement or distortion of the body.

5. Fatal accident at work is an accident which leads to the death of a victim at the site of the accident or within 6 months of the accident.

6. Accidents at work are classified, i.e., according to **contact-mode of injury** (describing the type of contact of the victim with the factor which caused the accident) as well as according to their **causes** (all shortcomings and irregularities connected with material agents, organisation of work, incorrect employee's action). Each accident at work is the result of a single event, but frequently the result of several causes, thus the sum of causes is greater than the total number of accidents. Since 2005 contact-modes of injury have been grouped according to the EUROSTAT recommendations.

7. Incidence ratio is the number of persons injured per 1000 persons employed. To calculate the ratio, the average number of working persons was assumed, expressed as an arithmetic mean for two consecutive years, as of 31 XII, i.e. from the year preceding the surveyed year and from the surveyed year.

8. Information regarding **persons working in hazardous conditions** caused by factors harmful to health is compiled on the basis of reports, wherein:

- 1) data concern persons employed by entities included in the sections: "Agriculture, forestry and fishing" (excluding: private farms in agriculture, hunting, trapping and related service activities as well as fishing), "Mining and quarrying", "Manufacturing", "Electricity, gas, steam and air conditioning supply", "Water supply; sewerage, waste management and remediation activities", "Construction" (excluding development of building projects), "Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles", "Transportation and storage", "Information and communication" (excluding: motion picture, video and television programme production, sound recording and music publishing activities as well as other information service activities), "Professional, scientific and technical activities" (in the scope of

- informacji), „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna” (w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych oraz działalności weterynaryjnej), „Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca” (w zakresie wynajmu i dzierżawy, działalności organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostałej działalności usługowej w zakresie rezerwacji i działalności z nią związanej oraz pozostałego sprzętania), „Edukacja” (w zakresie szkół wyższych), „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna” (w zakresie opieki zdrowotnej), „Pozostała działalność usługowa” (w zakresie naprawy i konserwacji komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego);
- 2) dane dotyczą osób narażonych na działanie czynników związanych: ze środowiskiem pracy (substancje chemiczne, pyły przemysłowe, hałas, wibracje, gorąco lub zimny mikroklimat itp.), z uciążliwością pracy (wymuszona pozycja ciała, nadmierne obciążenie fizyczne itp.) oraz z czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi;
 - 3) do obliczenia wskaźnika na 1000 zatrudnionych (tabl. 19 i 20) przyjęto liczbę zatrudnionych na podstawie stosunku pracy według stanu w dniu 31 XII z roku badanego.

9. Ocena ryzyka zawodowego to kompleksowe oszacowanie kombinacji prawdopodobieństwa wystąpienia urazu ciała lub pogorszenia stanu zdrowia i ich stopnia ciężkości, w sytuacji zagrożenia, dokonywane w celu wyboru właściwych środków bezpieczeństwa.

10. Za chorobę zawodową uważa się chorobę, która została spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy lub specyfiką wykonywanej pracy.

Choroby zawodowe prezentowane w tabl. 21 podaje się od 2009 r. zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 VI 2009 r. (tekst jednolity: Dz.U. z 2013 r. poz. 1367).

Do obliczenia wskaźnika na 100 tys. zatrudnionych przyjęto liczbę zatrudnionych na podstawie stosunku pracy według stanu w dniu 31 XII z roku poprzedzającego rok badany.

scientific research and development as well as veterinary activities), “Administrative and support service activities” (in the scope of rental and leasing activities, travel agency, tour operator as well as other reservation service and related activities and other cleaning activities), “Education” (only tertiary education), “Human health and social work activities” (in the scope of human health activities), “Other service activities” (in the scope of repair of computers and personal and household goods);

- 2) data concern persons exposed to factors connected with the work environment (chemical substances, industrial dusts, noise, vibrations, hot or cold microclimate, etc.), strenuous work conditions (forced body positioning, excessive physical exertion, etc.) as well as mechanical factors connected with particularly dangerous machinery;
- 3) the number of employees hired on the basis of an employment contract as of 31 XII from the surveyed year was assumed to calculate the ratio per 1000 paid employees (tables 19 and 20).

9. Occupational risk assessment is a comprehensive estimation of the combination of probability of bodily injury or deterioration of health and their severity, occurring in an emergency situation. It is made in order to choose appropriate safety measures.

10. A disease is deemed **an occupational disease** if it has been caused by the health hazards occurring in the working environment or the nature of performed work.

Occupational diseases in table 21 have been reported since 2009 pursuant to the decree of the Council of Ministers, dated 30 VI 2009 (unified text: Journal of Laws 2013 item 1367).

The number of employees hired on the basis of an employment contract as of 31 XII from the year preceding the surveyed year was assumed to calculate the ratio per 100 thous. paid employees.

Aktywność ekonomiczna ludności Economic activity of the population

TABL. 1 (74). **AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ – na podstawie BAEL**
ECONOMIC ACTIVITY OF THE POPULATION AGED 15 AND MORE – on the LFS basis

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017					SPECIFICATION
	przeciętne w roku annual averages				kwartały quarters				
	I	II	III	IV					
LUDNOŚĆ w tys.	4331	4774	4344	4345	4344	4344	4344	4347	POPULATION in thous.
Mężczyźni	2065	2287	2049	2049	2049	2049	2049	2050	Men
Kobiety	2265	2487	2295	2296	2295	2295	2295	2297	Women
Aktywni zawodowo	2514	2922	2601	2613	2598	2639	2627	2588	Economically active persons
mężczyźni	1366	1584	1387	1402	1388	1411	1417	1393	men
kobiety	1149	1338	1214	1211	1210	1227	1210	1195	women
Pracujący	2327	2734	2457	2487	2462	2498	2499	2489	Employed persons
mężczyźni	1261	1478	1305	1334	1318	1323	1353	1342	men
kobiety	1066	1255	1152	1153	1144	1175	1146	1147	women
Bezrobotni ^a	187	188	144	126	136	140	128	100	Unemployed persons ^a
mężczyźni	105	105	82	68	70	88	64	51	men
kobiety	82	83	62	58	66	52	64	49	women
Bierni zawodowo	1816	1852	1743	1732	1746	1705	1717	1758	Economically inactive persons
Mężczyźni	700	703	662	647	661	637	632	657	Men
Kobiety	1117	1149	1081	1085	1085	1068	1086	1102	Women
WSPÓŁCZYNNIK AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ w %	58,0	61,2	59,9	60,1	59,8	60,8	60,5	59,5	ACTIVITY RATE in %
mężczyźni	66,2	69,3	67,7	68,4	67,7	68,9	69,2	68,0	men
kobiety	50,7	53,8	52,9	52,7	52,7	53,5	52,7	52,0	women
Miasta	58,9	62,8	60,7	60,9	60,4	61,8	61,8	59,7	Urban areas
Wieś	56,7	58,2	58,4	58,7	58,7	58,9	58,2	59,2	Rural areas
WSKAŹNIK ZATRUDNIENIA w %	53,7	57,3	56,6	57,2	56,7	57,5	57,5	57,3	EMPLOYMENT RATE in %
mężczyźni	61,1	64,6	63,7	65,1	64,3	64,6	66,0	65,5	men
kobiety	47,1	50,5	50,2	50,2	49,8	51,2	49,9	49,9	women
Miasta	54,7	59,0	57,4	58,0	57,7	58,3	58,6	57,7	Urban areas
Wieś	52,0	54,1	55,0	55,8	54,9	56,1	55,7	56,5	Rural areas
STOPA BEZROBOCIA w %	7,4	6,4	5,5	4,8	5,2	5,3	4,9	3,9	UNEMPLOYMENT RATE in %
mężczyźni	7,7	6,6	5,9	4,9	5,0	6,2	4,5	3,7	men
kobiety	7,1	6,2	5,1	4,8	5,5	4,2	5,3	4,1	women
Miasta	7,0	6,1	5,4	4,7	4,5	5,6	5,1	3,4	Urban areas
Wieś	8,2	7,1	5,8	5,0	6,4	4,7	4,3	4,5	Rural areas

a Osoby w wieku 15–74 lata.
a Persons aged 15–74.

TABL. 2 (75). **AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG WIEKU ORAZ POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W IV KWARTALE 2017 R. – na podstawie BAEL**
ECONOMIC ACTIVITY OF THE POPULATION AGED 15 AND MORE BY AGE AND EDUCATIONAL LEVEL IN IV QUARTER 2017 – on the LFS basis

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ludność Popula- tion	Aktywni zawodowo Economically active persons			Bierni zawodowo Economi- cally inac- tive per- sons	Współ- czynnik aktywno- ści zawo- dowej Activity rate	Wskaźnik zatrudnie- nia Em- ployment rate	Stopa bezrobo- cia Unem- ployment rate
		ogółem total	pracujący employed	bezrobot- ni ^a unem- ployed ^a				
		w tys. in thous.		w % in %				
O G Ó Ł E M TOTAL	4347	2588	2489	100	1758	59,5	57,3	3,9
Według wieku: By age:								
w tym w wieku produkcyj- nym ^b of which of working age ^b	3094	2470	2372	98	624	79,8	76,7	4,0
15–24 lata.....	506	168	146	22	339	33,2	28,9	13,1
25–34.....	764	676	648	28	88	88,5	84,8	4,1
35–44.....	852	762	740	22	90	89,4	86,9	2,9
45–54.....	615	524	510	14	92	85,2	82,9	2,7
55 lat i więcej..... and more	1609	459	444	14	1150	28,5	27,6	3,1
Według poziomu wykształ- cenia: By educational level:								
Wyższe..... Tertiary	1474	1191	1169	22	283	80,8	79,3	1,8
Policealne i średnie zawodo- we..... Post-secondary and voca- tional secondary	963	613	588	25	350	63,7	61,1	4,1
Średnie ogólnokształcące..... General secondary	463	239	223	16	224	51,6	48,2	6,7
Zasadnicze zawodowe..... Basic vocational	762	421	398	23	341	55,2	52,2	5,5
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe..... Lower secondary, primary and incomplete primary	685	124	111	13	560	18,1	16,2	10,5

a Osoby w wieku 15–74 lata. b Mężczyźni w wieku 18–64 lata, kobiety w wieku 18–59 lat.
a Persons aged 15–74. b Men aged 18–64, women aged 18–59.

Pracujący Employment

TABL. 3 (76). **PRACUJĄCY**^a
Stan w dniu 31 XII
EMPLOYED PERSONS^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017	
				ogółem total	w tym kobiety of which women
O G Ó Ł E M	2225564	2406734	2527039	2617732	1266634
TOTAL					
sektor publiczny	521079	514079	518219	524708	343900
public sector					
sektor prywatny	1704485	1892655	2008820	2093024	922734
private sector					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo ^b ..	300781	303161	303324	303607	139523
Agriculture, forestry and fishing ^b					
Przemysł	316656	319609	337703	351554	117811
Industry					
w tym przetwórstwo przemysłowe	275221	280776	297491	312661	107600
of which manufacturing					
Budownictwo	128598	132272	140710	147058	20712
Construction					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	385560	412559	431786	452164	226477
Trade; repair of motor vehicles ^Δ					
Transport i gospodarka magazynowa	132507	147628	156215	166517	40095
Transportation and storage					
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	42700	45270	49886	54154	32441
Accommodation and catering ^Δ					
Informacja i komunikacja	89796	99954	110927	114540	40120
Information and communication					
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	101375	117087	114263	116368	68488
Financial and insurance activities					
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	46445	49153	53221	56519	31363
Real estate activities					
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	141507	180445	191105	201395	108901
Professional, scientific and technical activities					
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ ..	77443	90202	111892	120214	55675
Administrative and support service activities					
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	118323	122556	123627	123935	79958
Public administration and defence; compulsory social security					
Edukacja	160589	181333	186330	190979	146554
Education					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	111624	124301	129965	130015	103758
Human health and social work activities					
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	28172	27767	28497	30224	17252
Arts, entertainment and recreation					
Pozostała działalność usługowa	43488	53437	57588	58489	37506
Other service activities					

^a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności. ^b Dla gospodarstw indywidualnych w rolnictwie dane szacunkowe; patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 121.

^a By actual workplace and kind of activity. ^b For private farms in agriculture estimated data; see general notes, item 5 on page 121.

TABL. 4 (77). **PRACUJĄCY^a WEDŁUG STATUSU ZATRUDNIENIA**
Stan w dniu 31 XII
EMPLOYED PERSONS^a BY EMPLOYMENT STATUS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym	Of which	
		zatrudnieni na podstawie stosunku pracy employees hired on the basis of an employ- ment contract	właściciele, współwłaściciele i bezpłatnie pomagający członkowie rodzin owners, co-owners including contributing family workers	
OGÓŁEM	2010	1949516	1938467	9361
TOTAL	2015	2062356	2051742	8945
	2016	2140826	2130186	9258
	2017	2203475	2194083	7770
sektor publiczny..... public sector		717716	717716	—
sektor prywatny		1485759	1476367	7770
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing		8489	8169	71
Przemysł..... Industry		386059	383721	2224
w tym przetwórstwo przemysłowe		327299	325015	2170
Budownictwo		92357	91425	929
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ ... Trade; repair of motor vehicles ^Δ		360962	358986	1871
Transport i gospodarka magazynowa..... Transportation and storage		269269	268435	834
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ		39036	38733	303
Informacja i komunikacja..... Information and communication		120538	120423	115
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa..... Financial and insurance activities		138138	136982	8
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities		38968	38926	42
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities		133407	132922	485
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities		155267	155069	195
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne		142426	142422	4
Edukacja..... Education		178466	178049	417
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		102285	102116	169
Działalność związana z kulturą, rozrywką i re- kreacją		27247	27241	6
Pozostała działalność usługowa		10561	10464	97

^a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.
^a Excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 5 (78). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE**
AVERAGE PAID EMPLOYMENT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym podmioty o liczbie pra- cujących powyżej 9 osób ^a of which entities employing more than 9 persons ^a	
OGÓŁEM	2149972	2212526	2290632	2366945	2047301	TOTAL
sektor publiczny	727257	659020	669855	685815	683814	public sector
sektor prywatny	1422715	1553506	1620777	1681130	1363487	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiec- two i rybactwo	16846 ^b	17996 ^b	17979 ^b	18451 ^b	6200	Agriculture, forestry and fish- ing
Przemysł	357787	381367	386831	399238	367888	Industry
w tym przetwórstwo prze- mysłowe	302628	319520	326997	339379	310328	of which manufacturing
Budownictwo	123110	115355	121330	121700	84238	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	384495	386880	398480	420760	330693	Trade; repair of motor vehi- cles ^Δ
Transport i gospodarka ma- gazynowa	287383	266731	274108	277351	256161	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastrono- mia ^Δ	42024	40694	43403	45836	34933	Accommodation and cater- ing ^Δ
Informacja i komunikacja	111477	115992	118762	127267	113921	Information and communica- tion
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	119509	117190	125391	127921	122048	Financial and insurance activ- ities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	33095	33026	34497	37626	26531	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	124052	146791	153973	159912	124702	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działal- ność wspierająca ^Δ	105520	130766	146051	153310	142598	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obo- wiązkowe zabezpieczenia społeczne	136288	132174	133616	134547	132655	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja	153528	165448	169543	175227	171479	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	99698	102441	105307	105455	97930	Human health and social work activities
Działalność związana z kul- turą, rozrywką i rekreacją...	27952	26366	26506	27441	25690	Arts, entertainment and rec- reation
Pozostała działalność usłu- gowa	27208	33310	34855	34903	9634	Other service activities

^a Bez zatrudnionych za granicą. ^b Dla gospodarstw indywidualnych w rolnictwie dane szacunkowe; patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 121.

^a Excluding persons employed abroad. ^b For private farms in agriculture estimated data; see general notes, item 5 on page 121.

TABL. 6 (79). PEŁNOZATRUDNIENI I NIEPEŁNOZATRUDNIENI ^a
Stan w dniu 31 XII
FULL- AND PART-TIME PAID EMPLOYMENT ^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Pełnozatrudnieni ^b Full-time paid employees ^b		Niepełnozatrudnieni Part-time paid employees	
		ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women
OGÓŁEM	2010	1772243	854944	166224	105935
TOTAL	2015	1875162	910729	176580	115797
	2016	1958546	947931	171640	113108
	2017	2020678	977638	173405	113886
sektor publiczny..... public sector		665894	390284	51822	36556
sektor prywatny		1354784	587354	121583	77330
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing		6146	2069	2023	1547
Przemysł..... Industry		373702	123794	10019	5133
w tym przetwórstwo przemysłowe		315820	110349	9195	4754
Budownictwo		88229	15061	3196	1144
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ		324868	161669	34118	26754
Transport i gospodarka magazynowa..... Transportation and storage		255446	#	12989	#
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ		31266	19347	7467	4643
Informacja i komunikacja..... Information and communication		115859	48398	4564	2610
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa..... Financial and insurance activities		115425	70557	21557	12529
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		25739	14176	13187	8632
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		125205	72154	7717	4827
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities		136847	57624	18222	9839
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne		138505	87114	3917	2523
Edukacja..... Education		156131	122886	21918	15868
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		93987	77531	8129	6350
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją.....		24237	14220	3004	1974
Pozostała działalność usługowa		9086	#	1378	#
Other service activities					

a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób. b Łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo.

a Excluding economic entities employing up to 9 persons. b Including seasonal and temporary paid employees.

TABL. 7 (80). PRZYJĘCIA DO PRACY^a
HIRES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z liczby ogółem		Of total number		Współczynnik przyjęć w % Hire rate in %	
		kobiety women	podjem- jący pierw- szą pracę persons starting work for the first time	poprzednio pracujący persons formerly employed	powracający z urlopów wychowa- wczych persons returning from child-care leaves		
OGÓŁEM	2010	368523	166435	58871	203451	10211	20,3
TOTAL	2015	427199	190734	76719	293783	5418	23,1
	2016	503164	227289	109076	331681	5242	26,7
	2017	556795	253815	122910	350128	5719	28,3
sektor publiczny		95271	57760	13493	69367	1882	14,4
public sector							
sektor prywatny		461524	196055	109417	280761	3837	35,3
private sector							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		1126	286	182	575	5	22,5
Agriculture, forestry and fishing							
Przemysł		78647	26632	12939	50296	513	21,5
Industry							
w tym przetwórstwo przemysłowe		71627	24731	12345	45627	445	23,4
of which manufacturing							
Budownictwo		28611	4114	3755	18323	58	33,2
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		89981	44613	21125	56495	1104	28,0
Trade; repair of motor vehicles ^Δ							
Transport i gospodarka magazynowa		52446	15362	10410	32307	395	21,1
Transportation and storage							
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		12915	7559	4079	5913	162	41,6
Accommodation and catering ^Δ							
Informacja i komunikacja		28533	12329	7257	18272	426	25,3
Information and communication							
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		30540	17662	4282	22840	880	26,2
Financial and insurance activities							
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		4606	2455	455	3370	54	17,8
Real estate activities							
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		34391	18444	8696	22066	352	28,9
Professional, scientific and technical activities							
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		125697	53828	#	70083	142	94,8
Administrative and support service activities							
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne		20921	12825	2848	15597	750	14,9
Public administration and defence; compulsory social security							
Edukacja		26730	21986	2229	20227	409	18,6
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		14210	11353	2665	9896	284	15,6
Human health and social work activities							
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		4978	2779	1640	2590	62	21,3
Arts, entertainment and recreation							
Pozostała działalność usługowa		2463	1588	#	1278	123	27,5
Other service activities							

^a Dane dotyczą pełnozatrudnionych; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.
^a Data concern full-time paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 8 (81). **ZWOLNIENIA Z PRACY**^a
TERMINATIONS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z liczby ogółem Of total number					Współ- czynnik zwolnień w % Termina- tion rate in %
		kobiety women	zwolnieni w drodze wypowiedzenia terminated due to disso- lution of an employment contract		przeniesieni na emerytu- rę, rentę z tytułu nie- zdolności do pracy, reha- bilitację retired or granted pen- sion due to an inability to work or due to rehabili- tation	korzysta- jący z urlo- pów wy- chowaw- czych taking child-care leaves	
			przez za- kład pracy by employer	przez pra- cownika by employee			
OGÓŁEM 2010 TOTAL	362781	163105	59826	40699	15389	11808	19,9
2015	389583	169882	50601	54282	19143	6512	21,0
2016	429424	191541	43552	60334	19264	8574	22,6
2017	497750	222970	42661	71092	27684	7173	25,2
sektor publiczny..... public sector	80029	44572	7691	8271	17386	2546	12,0
sektor prywatny private sector	417721	178398	34970	62821	10298	4627	31,8
Rolnictwo, leśnictwo, łowiec- two i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing	1027	255	52	64	116	9	20,4
Przemysł..... Industry	67305	22776	5547	8988	5100	729	18,4
w tym przetwórstwo przemy- słowe..... of which manufacturing	60294	21037	5018	8295	3990	653	19,6
Budownictwo Construction	26238	3190	2036	3513	904	70	30,4
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehi- cles ^Δ	83800	42936	9354	15279	1981	1326	25,9
Transport i gospodarka maga- zynowa Transportation and storage	44776	12217	2338	6251	5541	560	17,9
Zakwaterowanie i gastrono- mia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	12735	7681	787	1954	341	142	41,0

^a Dane dotyczą pełnozatrudnionych; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.
a Data concern full-time paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 8 (81). **ZWOLNIENIA Z PRACY^a (dok.)**
 TERMINATIONS^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z liczby ogółem Of total number					Współ- czynnik zwolnień w % Termina- tion rate in %
		kobiety women	zwolnieni w drodze wypowiedzenia terminated due to disso- lution of an employment contract		przeniesieni na emerytu- rę, rentę z tytułu nie- zdolności do pracy, reha- bilitację retired or granted pen- sion due to an inability to work or due to rehabilita- tion	korzystają z urlo- pów wy- chowaw- czych taking child-care leaves	
			przez za- kład pracy by employer	przez pracownika by employee			
Informacja i komunikacja	23910	10253	1844	7623	474	495	21,0
Działalność finansowa i ubez- pieczeniowa	29533	17408	6260	6950	785	1118	25,1
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	4413	2346	413	930	811	60	17,0
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....	27754	15122	2485	7723	1193	503	23,1
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	120955	51450	5791	6068	683	211	91,2
Administracja publiczna i obro- na narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	17725	10938	1261	1623	3510	927	12,4
Edukacja	18802	12781	3540	1453	3013	497	13,0
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	12961	10279	515	1872	2695	401	14,1
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	3778	2114	339	552	474	92	16,0
Pozostała działalność usługo- wa.....	2038	1224	99	249	63	33	23,6

a Dane dotyczą pełnozatrudnionych; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.
 a Data concern full-time paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 9 (82). **ABSOLWENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH, ZAWODOWYCH I LICEÓW OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH, KTÓRZY PODJĘLI PRACĘ PO RAZ PIERWSZY**^a
 THE GRADUATES OF TERTIARY SCHOOLS, LEAVERS OF VOCATIONAL AND SECONDARY SCHOOLS STARTING WORK FOR THE FIRST TIME^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym kobiety Of which women	Z liczby ogółem – absolwenci szkół Of total number – school leavers				
			wyższych tertiary	policealnych i średnich zawodo- wych post- -secondary and sec- ondary vo- cational	liceów ogólno- kształcą- cych general secondary	zasadni- czych za- wodowych basic vocational	
OGÓŁEM	2010	43718	21071	18621	9543	9384	6170
TOTAL	2015	48785	23319	21624	10808	9881	6472
	2016	49497	24087	23408	9968	10916	5205
	2017	49399	24440	24607	8802	10625	5365
sektor publiczny..... public sector		10189	5805	6032	1971	1664	522
sektor prywatny		39210	18635	18575	6831	8961	4843
private sector							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		105	31	65	15	8	17
Agriculture, forestry and fishing							
Przemysł.....		7151	2509	2300	1737	1116	1998
Industry							
w tym przetwórstwo przemysłowe		6727	2381	2075	1647	1082	1923
of which manufacturing							
Budownictwo		1648	372	620	275	191	562
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		9694	5386	3678	2214	2671	1131
Trade; repair of motor vehicles ^Δ							
Transport i gospodarka magazynowa.....		5907	2107	1636	1962	1425	884
Transportation and storage							
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		1386	829	230	330	723	103
Accommodation and catering ^Δ							
Informacja i komunikacja.....		5159	2388	3243	432	1450	34
Information and communication							
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		3167	1682	1911	356	889	11
Financial and insurance activities							
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		210	142	153	22	24	11
Real estate activities							
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....		5827	2989	4668	249	807	103
Professional, scientific and technical activities							
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		2805	1390	1459	528	511	307
Administrative and support service activities							
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne		2173	1466	1594	224	300	55
Public administration and defence; compulsory social security							
Edukacja.....		1417	1163	1144	113	103	57
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		1873	1471	1460	188	167	58
Human health and social work activities							
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		716	421	400	104	189	23
Arts, entertainment and recreation							
Pozostała działalność usługowa		161	94	46	53	51	11
Other service activities							

^a Zatrudnieni na podstawie stosunku pracy; dane dotyczą pełnozatrudnionych; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

^a Employed on the basis of an employment contract; data concern full-time paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABLE 10 (83): **MIEJSCA PRACY WOLNE, NOWO UTWORZONE I ZLIKWIDOWANE W 2017 R.**
JOB VACANCIES, NEWLY CREATED AND LIQUIDATED JOB IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Miejsca pracy w tys. Jobs in thous.						
	wolne (stan w dniu 31 XII) vacancies (as of 31 XII)			nowo utworzone ^a vacancies – newly created jobs ^a		zlikwidowane ^a liquidated ^a	
	ogółem total	w tym nowo utworzone of which vacancies – newly created jobs	z liczby ogółem w jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 osób of total number in entities employing more than 9 persons	ogółem total	w tym w jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 osób of which in entities employing more than 9 persons	ogółem total	w tym w jednostkach o liczbie pracujących powyżej 9 osób of which in entities employing more than 9 persons
OGÓŁEM..... TOTAL	25,5	6,5	20,6	150,5	81,0	59,1	36,2
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing	0,0	—	0,0	0,5	0,2	0,4	0,2
Przemysł..... Industry	3,9	0,6	3,1	20,1	11,4	6,8	4,5
górnictwo i wydobywanie..... mining and quarrying	0,0	0,0	0,0	0,2	0,1	0,1	0,1
przetwórstwo przemysłowe... manufacturing	3,7	0,5	2,9	18,3	10,1	6,2	4,1
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ electricity, gas, steam and air conditioning supply	0,1	0,0	0,1	0,7	0,6	0,3	0,2
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ water supply; sewerage, waste management and remediation activities	0,1	0,0	0,1	0,8	0,5	0,3	0,2
Budownictwo..... Construction	1,7	0,8	1,5	16,3	5,5	9,2	3,7
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	4,8	0,9	3,9	35,0	15,0	17,2	11,3
Transport i gospodarka magazynowa..... Transportation and storage	3,3	0,5	2,3	12,6	6,7	2,4	0,5
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	1,1	0,3	0,7	6,1	1,9	2,8	1,7

a W ciągu roku.
a During the year.

TABL. 10 (83). **MIEJSCA PRACY WOLNE, NOWO UTWORZONE I ZLIKWIDOWANE W 2017 R. (dok.)**
 JOB VACANCIES, NEWLY CREATED AND LIQUIDATED JOB IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Miejsca pracy w tys. Jobs in thous.						
	wolne (stan w dniu 31 XII) vacancies (as of 31 XII)			nowo utworzone ^a vacancies – newly created jobs ^a		zlikwidowane ^a liquidated ^a	
	ogółem total	w tym nowo utworzone of which vacancies – newly created jobs	z liczby ogó- łem w jed- nostkach o liczbie pracujących powyżej 9 osób of total number in entities em- ploying more than 9 persons	ogółem total	w tym w jednost- kach o licz- bie pracują- cych powy- żej 9 osób of which in entities em- ploying more than 9 persons	ogółem total	w tym w jednost- kach o licz- bie pracują- cych powy- żej 9 osób of which in entities em- ploying more than 9 persons
Informacja i komunikacja..... Information and communica- tion	2,2	0,8	2,0	12,2	9,1	3,6	2,6
Działalność finansowa i ubez- pieczeniowa..... Financial and insurance activi- ties	1,6	0,8	1,5	5,6	3,3	4,0	3,5
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	0,2	0,1	0,2	2,2	1,1	1,5	0,8
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna..... Professional, scientific and technical activities	1,9	0,7	1,6	14,0	9,1	3,4	1,6
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	0,7	0,1	0,5	8,0	5,4	2,9	2,1
Administracja publiczna i obro- na narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and def- ence; compulsory social se- curity	1,6	0,3	1,6	2,8	2,8	1,2	1,2
Edukacja..... Education	0,6	0,1	0,5	7,8	6,2	1,7	1,2
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities	1,0	0,1	0,8	3,2	1,9	1,3	0,7
Działalność związana z kultu- rą, rozrywką i rekreacją..... Arts, entertainment and recrea- tion	0,2	0,1	0,2	1,4	0,9	0,4	0,2
Pozostała działalność usługo- wa..... Other service activities	0,5	0,3	0,1	2,6	0,6	0,4	0,2

a W ciągu roku.
a During the year.

Bezrobocie Unemployment

TABLE 11 (84). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI, STOPA BEZROBOCIA ORAZ OFERTY PRACY**
Stan w dniu 31 XII
REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS, UNEMPLOYMENT RATE AS WELL AS JOB OFFERS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Bezrobotni zarejestrowani ogółem	238341	216527	188910	154068	Total registered unemployed persons
w tym kobiety	115079	104684	93803	78818	of which women
Z liczby ogółem – bezrobotni:					Of total number – unemployed persons:
dotychczas niepracujący	53274	38674	30740	24408	previously not employed
absolwenci ^a	12621	8466	6412	5038	school-leavers ^a
bez kwalifikacji zawodowych	69256	72563	62493	50487	without occupational qualifications
zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	10764	12526	10632	7967	terminated for company reasons
długotrwale bezrobotni ^b	116806	127214	111298	88151	long-term unemployed ^b
posiadający prawo do zasiłku	39143	29518	25737	23188	possessing benefit rights
posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	28501	28403	26801	with at least one child under 6 years of age
niepełnosprawni	8934	9576	8469	7007	disabled persons
Stopa bezrobocia rejestrowanego ^c w %	9,7	8,3	7,0	5,6	Registered unemployment rate ^c in %
Oferty pracy	2164	5180	6119	7978	Job offers

a, b, c Patrz uwagi ogólne na str. 123: a – ust. 2, b – ust. 3, c – ust. 4.

Z r ó d ł o: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a, b, c See general notes on page 123: a – item 2, b – item 3, c – item 4.

S o u r c e: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABLE 12 (85). **BEZROBOTNI NOWO ZAREJESTROWANI I WYREJESTROWANI ^a**
NEWLY REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS AND PERSONS REMOVED FROM
UNEMPLOYMENT ROLLS ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Bezrobotni nowo zarejestrowani ogółem	319149	275822	253507	225216	Total newly registered unemployed persons
Z liczby ogółem:					Of total number:
kobiety	148958	129864	119634	106326	women
dotychczas niepracujący	86703	57414	46964	40441	previously not employed
zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	11213	14318	12430	9938	terminated for company reasons
Bezrobotni wyrejestrowani ogółem	304870	309072	281124	260058	Persons removed from unemployment rolls
Z liczby ogółem:					Of total number:
kobiety	141678	144689	130515	121311	women
z tytułu podjęcia pracy	121150	152444	144098	129486	received jobs

^a W ciągu roku.

Z r ó d ł o: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

^a During the year.

S o u r c e: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABL. 13 (86). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI WEDŁUG WIEKU, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA, CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY ORAZ STAZU PRACY**

Stan w dniu 31 XII

REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS BY AGE, EDUCATIONAL LEVEL, DURATION OF UNEMPLOYMENT AND WORK SENIORITY

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010		2015		2016		2017	
	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women
OGÓŁEM TOTAL								
OGÓŁEM TOTAL	238341	115079	216527	104684	188910	93803	154068	78818
WEDŁUG WIEKU BY AGE								
24 lata i mniej and less	47359	23447	30315	15016	23193	12106	18032	9854
25—34	69527	37479	57021	31485	49601	28960	41036	25536
35—44	44334	22644	48040	25271	43723	23614	37080	20740
45—54	49130	23344	40215	19122	34537	16410	28532	13785
55 lat i więcej and more	27991	8165	40936	13790	37856	12713	29388	8903
WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL								
Wyższe Tertiary	28255	18494	32256	21083	29172	19364	24929	16827
Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	52711	28888	47293	25812	41032	22903	33300	18962
Średnie ogólnokształcące General secondary	26885	16868	24323	14833	21217	13281	17913	11548
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	63174	25213	53060	20675	45582	18072	36108	14733
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	67316	25616	59595	22281	51907	20183	41818	16748

TABL. 13 (86). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI WEDŁUG WIEKU, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA, CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY ORAZ STAZU PRACY (dok.)**

Stan w dniu 31 XII

REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS BY AGE, EDUCATIONAL LEVEL, DURATION OF UNEMPLOYMENT AND WORK SENIORITY (cont.)

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010		2015		2016		2017	
	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women
WEDŁUG CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY ^{ab} BY DURATION OF UNEMPLOYMENT ^{ab}								
3 miesiące i mniej months and less	70377	31218	52302	22827	44960	19512	39079	17182
3– 6	40739	20163	31588	15527	26188	13101	22510	11456
6–12	44856	21438	36593	17726	32069	16205	24210	12417
12–24	47568	22871	36391	18037	32308	16864	24941	13944
Powyżej 24 miesięcy..... More than 24 months	34801	19389	59653	30567	53385	28121	43328	23819
WEDŁUG STAZU PRACY ^b BY WORK SENIORITY ^b								
Bez stażu pracy No work seniority	53274	28045	38674	19415	30740	15975	24408	13262
Ze stażem pracy: With work seniority:								
1 rok i mniej..... and less	36841	18658	36936	18902	33532	17668	28242	15403
1– 5	50338	24067	44987	21996	40338	20664	33987	18272
5–10	31548	15498	31447	15906	28633	14919	23984	12902
10–20	33856	16809	33437	16541	29619	14742	23979	11934
20–30	24721	9739	22881	9360	19304	7750	14682	5745
powyżej 30 lat more than 30 years	7763	2263	8165	2564	6744	2085	4786	1300

a Od momentu rejestracji w urzędzie pracy. b Przedziały zostały domknięte prawostronnie, np. w przedziale 3–6 uwzględniono osoby, które pozostawały bez pracy 3 miesiące i 1 dzień do 6 miesięcy.

U w a g a. Według stanu w dniu 31 XII 2017 r. wśród bezrobotnych było 43983 osób (w tym 15881 kobiet) w wieku 50 lat i więcej.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a From the date of registering in a labour office. b Intervals were shifted upward, e.g., in the interval 3–6, persons re-registered unemployed from 3 months and 1 day to 6 months were included.

N o t e. As of 31 XII 2017 among the unemployed were 43983 persons (of which 15881 women) aged 50 and more.

S o u r c e: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABL. 14 (87). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI KORZYSTAJĄCY Z AKTYWNYCH FORM PRZECIWDZIAŁANIA BEZROBOCIU ORAZ OFERTY PRACY**^a
 REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS BENEFITTING FROM LABOUR MARKET PROGRAMME AS WELL AS JOB OFFERS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Bezrobotni, którzy:					Unemployed persons who:
Podjęli zatrudnienie przy pracach interwencyjnych.....	4941	5843	4862	4956	Undertook employment in intervention works
w tym kobiety.....	3049	3291	2705	2665	of which women
Podjęli zatrudnienie przy robotach publicznych.....	7432	3877	4012	3786	Undertook employment in public works
w tym kobiety.....	3470	1866	2028	1941	of which women
Rozpoczęli szkolenie i staż u pracodawcy	44349	30382	23891	21286	Started training and traineeship with the employer
w tym kobiety.....	26233	18073	13824	12341	of which women
Rozpoczęli prace społecznie użyteczne	4114	4810	4310	3916	Started a social useful works
w tym kobiety.....	2450	2901	2596	2365	of which women
Liczba zgłoszonych ofert pracy.....	101854	158325	206703	254983	Number of submitted job offers

^a W ciągu roku.

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

^a During the year.

Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABL. 15 (88). **WYDATKI FUNDUSZU PRACY**^a
 EXPENDITURES OF LABOUR FUND^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
	w mln zł in mln zł			w odsetkach in percent		
O G Ó Ł E M	1047,6	870,0	853,9	841,5	100,0	T O T A L
w tym:						of which:
Zasiłki dla bezrobotnych.....	397,6	356,9	313,4	272,9	32,4	Unemployment benefits
Szkolenia	54,4	24,2	21,2	22,6	2,7	Training
Środki na podjęcie działalności gospodarczej i wyposażenie stanowisk pracy.....	232,5	193,4	155,4	149,2	17,7	Means for starting of economic activity and equipping of work seat
Roboty publiczne.....	55,3	32,4	35,5	37,6	4,5	Public works
Prace interwencyjne.....	28,3	30,5	31,3	29,4	3,5	Intervention works
Stypendia za okres stażu.....	202,8	153,1	137,1	120,2	14,3	Scholarships for traineeship period

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 123.

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

^a See general notes, item 5 on page 123.

Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

Warunki pracy Work conditions

TABLE 16 (89). **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY^a (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie)**
PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK^a (excluding private farms in agriculture)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	W wypadkach In accidents			Z liczby ogółem – niezdolni do pracy ^b Of total number – persons incapable for work ^b			SPECIFICATION
		śmier- telnych fatal	cięż- kich serious	innych other	1–3 dni days	4–20	21 dni i więcej days and more	
OGÓŁEM TOTAL								
OGÓŁEM 2010	12019	97	96	11826	180	3857	6945	TOTAL
2015	10410	34	52	10324	195	4051	5616	
2016	10522	34	48	10440	282	4257	5725	
2017	10761	38	63	10660	274	3915	6180	
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	37	—	1	36	—	12	25	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	2523	3	23	2497	51	868	1563	Industry
górnictwo i wydobywanie	16	—	—	16	1	3	12	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe	2096	3	22	2071	43	737	1281	manufacturing
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	107	—	—	107	3	29	71	electricity, gas, steam and air conditioning supply
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	304	—	1	303	4	99	199	water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Budownictwo	836	9	17	810	22	241	552	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	1793	8	6	1779	37	710	988	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazynowa	1058	7	4	1047	18	374	631	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	206	—	1	205	6	118	82	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja	132	—	1	131	11	39	73	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	265	2	1	262	7	93	136	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	141	—	—	141	2	43	93	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	427	—	1	426	17	173	207	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	951	5	2	944	37	393	482	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	655	2	2	651	29	250	326	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja	465	1	1	463	7	142	293	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	1090	—	1	1089	21	387	636	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	129	1	2	126	9	54	60	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa	53	—	—	53	—	18	33	Other service activities

^a Zgłoszone w danym roku. ^b Z wyłączeniem wypadków śmiertelnych.
^a Registered in a given year. ^b Excluding fatal accidents.

TABL. 16 (89). **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY^a (dok.)**
PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	W wypadkach In accidents			Z liczby ogółem – niezdolni do pracy ^b Of total number – persons incapable for work ^b			SPECIFICATION	
		śmier- telnych fatal	cięż- kich serious	innych other	1–3 dni days	4–20	21 dni i więcej days and more		
		NA 1000 PRACUJĄCYCH ^c (wskaźnik wypadkowości)						PER 1000 EMPLOYED PERSONS ^c (incidence rate)	
OGÓŁEM	2010	5,46	0,04	0,04	5,38	0,08	1,75	3,16	TOTAL
	2015	5,00	0,02	0,02	4,96	0,09	1,95	2,70	
	2016	4,84	0,02	0,02	4,80	0,13	1,96	2,63	
	2017	4,72	0,02	0,03	4,67	0,12	1,72	2,71	
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		3,61	—	0,10	3,51	—	1,17	2,44	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł		7,32	0,01	0,07	7,24	0,15	2,52	4,54	Industry
górnictwo i wydobywanie		7,02	—	—	7,02	0,44	1,32	5,27	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe		6,87	0,01	0,07	6,79	0,14	2,42	4,20	manufacturing
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ		6,09	—	—	6,09	0,17	1,65	4,04	electricity, gas, steam and air conditioning supply
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		15,44	—	0,05	15,39	0,20	5,03	10,11	water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Budownictwo		5,81	0,06	0,12	5,63	0,15	1,67	3,84	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		4,06	0,02	0,01	4,03	0,08	1,61	2,24	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazynowa		6,56	0,04	0,02	6,50	0,11	2,32	3,91	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		3,96	—	0,02	3,94	0,12	2,27	1,58	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja		1,17	—	0,01	1,16	0,10	0,35	0,65	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		2,30	0,02	0,01	2,27	0,06	0,81	1,18	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		2,57	—	—	2,57	0,04	0,78	1,69	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		2,18	—	0,01	2,17	0,09	0,88	1,05	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		8,19	0,04	0,02	8,13	0,32	3,39	4,15	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne		5,29	0,02	0,02	5,25	0,23	2,02	2,63	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja		2,46	0,01	0,01	2,44	0,04	0,75	1,55	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		8,39	—	0,01	8,38	0,16	2,98	4,89	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		4,39	0,03	0,07	4,29	0,31	1,84	2,04	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa		0,91	—	—	0,91	—	0,31	0,57	Other service activities

a Zgłoszone w danym roku. b Z wyłączeniem wypadków śmiertelnych. c W liczbie pracujących nie uwzględniono pracowników cywilnych jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

a Registered in a given year. b Excluding fatal accidents. c The number of employed persons does not include the civilian employees of the budgetary units conducting activity within the national defence and public safety.

TABLE 17 (90). **WYDARZENIA I PRZYCZYNY WYPADKÓW PRZY PRACY^a (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie)**
CONTACT-MODE OF INJURY AND CAUSES OF ACCIDENTS AT WORK^a (excluding private farms in agriculture)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which							
		rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo agriculture, forestry and fishing	przemysł industry		budownictwo construction	handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ trade; repair of motor vehicles ^Δ	transport i gospodarka magazynowa transportation and storage	opieka zdrowotna i pomoc społeczna human health and social work activities	
			razem total	w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing					
WYDARZENIA POWODUJĄCE URAZY CONTACT-MODE OF INJURY									
OGÓŁEM	2010	12019	51	2810	2398	1312	1667	1722	923
TOTAL	2015	10410	40	2336	1950	943	1803	1018	1040
	2016	10522	48	2372	1955	888	1740	1025	1158
	2017	10761	37	2523	2096	836	1793	1058	1090
Kontakt z prądem elektrycznym, temperaturą, niebezpiecznymi substancjami i preparatami chemicznymi.....		298	—	94	82	23	24	13	29
Contact with electrical voltage, temperature, hazardous substances and chemicals									
w tym z preparatami chemicznymi.. of which chemicals		77	—	33	31	6	2	—	8
Tonięcie, zakopanie, zamknięcie..... Drowned, buried, enveloped		9	1	2	1	5	—	—	—
Zderzenie lub uderzenie w: Horizontal or vertical impact with or against:									
nieruchomy obiekt..... a stationary object		3903	18	821	650	253	547	390	428
obiekt w ruchu..... object in motion		2171	7	571	480	235	444	219	86
w tym przez: of which by:									
spadający obiekt..... falling object		764	2	231	197	87	148	75	32
poruszający się lub transportowany obiekt..... moving or transported object		498	1	114	91	52	118	67	19
Kontakt z przedmiotem ostrym, szorstkim, chropowatym..... Contact with sharp, pointed, rough, coarse material agent		1537	4	435	389	123	303	81	204
w tym kontakt z przedmiotem ostrym..... of which contact with sharp material agent		908	3	276	257	61	218	25	102
Uwięzienie, zmiżdżenie..... Trapped, crushed		649	1	238	216	60	124	54	30
Obciążenie psychiczne lub fizyczne.. Physical or mental stress		1806	2	319	256	124	317	255	201
w tym obciążenie układu mięśniowo-szkieletowego..... of which physical stress on the muscular-skeletal system		1639	1	283	230	117	292	238	168

a Zgłoszone w danym roku.
a Registered in a given year.

TABL. 17 (90). **WYDARZENIA I PRZYCZYNY WYPADKÓW PRZY PRACY^a (dok.)**
CONTACT-MODE OF INJURY AND CAUSES OF ACCIDENTS AT WORK^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which							
		rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo agriculture, for- estry and fishing	przemysł industry		budow- nictwo construc- tion	handel; napra- wa po- jazdów samo- chodo- wych ^Δ trade; repair of motor vehic- les ^Δ	transport i gospo- darka magazy- nowa transporta- tion and storage	opieka zdrow- otna i pomoc spo- leczna human health and social work activi- ties	
			razem total	w tym prze- twórstwo przemy- słowe of which manu- facturing					
WYDARZENIA POWODUJĄCE URAZY (dok.) CONTACT-MODE OF INJURY (cont.)									
Przejaw agresji ze strony człowieka lub zwierzęcia..... Bite, kick, etc. (human or animal)	314	3	29	12	3	25	45	104	
Pozostałe..... Others	74	1	14	10	10	9	1	8	
PRZYCZYNY WYPADKÓW CAUSES OF ACCIDENTS									
OGÓŁEM	2010	21446	112	5591	4681	2869	2886	2840	1328
TOTAL	2015	19501	81	4536	3844	2211	3509	1692	1641
	2016	19308	97	4668	3907	1946	3299	1712	1820
	2017	19519	86	4816	4048	1788	3436	1718	1636
Niewłaściwy stan czynnika material- nego..... Inappropriate condition of material objects/agents	1651	5	481	428	145	229	144	124	
Niewłaściwa organizacja: Inappropriate organisation of:									
pracy..... work	723	6	205	179	93	140	47	39	
stanowiska pracy..... work station	999	6	297	247	112	193	59	67	
Brak lub niewłaściwe posługiwanie się czynnikiem materialnym	1139	5	330	290	161	245	76	54	
Absence or inappropriate use of ma- terial objects/agents									
Nieżywanie sprzętu ochronnego..... Not using protective equipment	233	3	79	69	21	66	5	7	
Niewłaściwe samowolne zachowanie się pracownika..... Inappropriate wilful employee's ac- tion	970	3	290	262	105	240	84	34	
Niewłaściwy stan psychofizyczny pracownika ^b Wrong mental and physical state of an employee ^b	269	5	41	34	28	53	24	27	
Nieprawidłowe zachowanie się pra- cownika..... Incorrect employee's action	12409	50	2876	2388	1047	2086	1152	1161	
Inne..... Others	1126	3	217	151	76	184	127	123	

^a Zgłoszone w danym roku. ^b Spowodowany m.in.: nagłym zachorowaniem, niedyspozycją fizyczną lub psychiczną, nadużyciem alkoholu.

^a Registered in a given year. ^b Caused by, e.g.: sudden illness, physical or mental indisposition, alcohol abuse.

TABL. 18 (91). **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY^a W GOSPODARSTWACH INDYWIDUALNYCH W ROLNICTWIE**
PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK^a ON PRIVATE FARMS IN AGRICULTURE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	2111	1846	1799	1738	T O T A L
w tym wypadki śmiertelne	13	6	12	6	of which fatal accidents
Wydarzenia powodujące urazy:					Events causing injury:
upadek osób	1091	849	849	899	persons falling
uderzenie lub przygniecenie przez spadające przedmioty	136	135	130	102	persons hit or crushed by falling objects
przejechanie, uderzenie, pochwycenie przez środki transportu w ruchu	48	39	35	30	persons run over, hit or caught by moving means of transport
pochwycenie, uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń	254	243	215	195	persons caught or hit by moving parts of machinery and equipment
uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta	296	285	278	217	persons hit, crushed or bitten by animals
działanie skrajnych temperatur	9	9	8	8	influence of extreme temperatures
działanie materiałów szkodliwych	3	7	3	2	influence of hazardous materials
inne wydarzenia	274	279	281	285	other events

^a Dotyczy wypadków, z tytułu których przyznano jednorazowe odszkodowania.

Źródło: dane Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

a Concern accidents for which one-off compensations were granted.

Source: data of the Agricultural Social Insurance Fund.

TABL. 19 (92). **ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA^a**
Stan w dniu 31 XII
PERSONS WORKING IN HAZARDOUS CONDITIONS^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total		Zagrożenie Hazard						
			związane connected with				czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi connected with mechanical factors related to particularly dangerous machinery		
			ze środowiskiem pracy work environment		z uciążliwością pracy strenuous work				
			ogółem grand total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total
na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości per 1000 paid employees of the surveyed population									
O G Ó Ł E M	2010	39,3	35,8	17,5	15,6	16,3	15,5	5,5	4,7
T O T A L	2015	41,0	35,5	15,6	12,0	15,6	14,7	9,8	8,9
	2016	36,1	31,4	13,9	10,6	12,3	11,5	9,9	9,3
	2017	34,5	30,1	14,3	11,8	10,7	9,4	9,5	8,9
sektor publiczny		30,5	29,3	13,0	12,3	12,6	12,4	4,9	4,6
public sector									
sektor prywatny		35,8	30,4	14,7	11,6	10,1	8,4	11,0	10,3
private sector									

^a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego, tzn. mającego największe szkodliwe znaczenie na danym stanowisku pracy; dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 8, pkt 1) na str. 125.

a Listed only once by predominant factor, i.e., the factor having the most hazardous effect at a given work station; data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 8, point 1) on page 125.

TABL. 19 (92). **ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA^a (dok.)**
Stan w dniu 31 XII
PERSONS WORKING IN HAZARDOUS CONDITIONS^a (cont.)
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total		Zagrożenie Hazard					
			związane connected with				czynnikami mecha- nicznymi związanymi z maszynami szcze- gólnie niebezpiecz- nymi connected with me- chanical factors re- lated to particularly dangerous machin- ery	
	ze środowiskiem pracy work environment		z uciążliwością pracy strenuous work		razem total	w tym przez jed- ną grupę czynni- ków of which one group of factors		
	ogółem grand total	w tym przez jed- ną grupę czynni- ków of which one group of factors	razem total	w tym przez jed- ną grupę czynni- ków of which one group of factors			razem total	w tym przez jed- ną grupę czynni- ków of which one group of factors
na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości per 1000 paid employees of the surveyed population								
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	36,9	34,6	18,4	16,2	10,7	10,7	7,9	7,7
Agriculture, forestry and fishing								
Przemysł	74,4	63,6	40,2	33,9	23,3	20,5	10,8	9,2
Industry								
górnictwo i wydobywanie	49,1	49,1	48,1	48,1	—	—	1,0	1,0
mining and quarrying								
przetwórstwo przemysłowe	60,1	48,8	36,7	29,9	17,5	14,6	5,9	4,3
manufacturing								
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	189,3	179,6	82,4	78,7	51,4	47,0	55,5	54,0
electricity, gas, steam and air conditioning supply								
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekulty- wacja ^Δ	93,7	86,8	19,8	16,2	65,2	63,9	8,7	6,7
water supply; sewerage, waste management and remediation activities								
Budownictwo	45,9	36,4	17,6	15,1	15,7	11,9	12,5	9,4
Construction								
Handel; naprawa pojazdów samo- chodowych ^Δ	23,0	22,2	2,4	2,0	1,1	0,8	19,4	19,3
Trade; repair of motor vehicles ^Δ								
Transport i gospodarka magazy- nowa	19,4	18,2	2,6	2,3	14,4	13,5	2,4	2,4
Transportation and storage								
Informacja i komunikacja	5,2	5,2	1,5	1,5	2,8	2,8	0,9	0,9
Information and communication								
Działalność profesjonalna, nau- kowa i techniczna	10,7	10,6	7,9	7,9	2,2	2,2	0,6	0,5
Professional, scientific and tech- nical activities								
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	17,8	8,6	13,6	4,4	1,9	1,9	2,2	2,2
Administrative and support service activities								
Edukacja	3,1	1,6	2,5	1,1	0,2	0,2	0,3	0,3
Education								
Opieka zdrowotna i pomoc spo- leczna	16,5	11,1	10,7	6,0	4,9	4,2	0,9	0,9
Human health and social work ac- tivities								
Pozostała działalność usługowa ...	26,8	26,8	—	—	26,8	26,8	—	—
Other service activities								

a Notka patrz na str. 147.

a See footnote on page 147.

TABL. 20 (93). **ZATRUDNIENI^a NA STANOWISKACH PRACY, DLA KTÓRYCH DOKONANO OCENY RYZYKA ZAWODOWEGO^b W 2017 R.**
PERSONS^a WORKING AT WORK STATIONS ASSESSED FOR OCCUPATIONAL RISK^b IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przeprowadzenie oceny ryzyka zawodowego Assessment of occupational risk	Wyeliminowanie lub ograniczenie ryzyka zawodowego Elimination or limitation of occupational risk	Środki zastosowane do wyeliminowania lub ograniczenia ryzyka zawodowego Measures taken to elimination or reduce the occupational risk		
			techniczne technical	organizacyjne organisational	ochrony indywidualnej personal protection
na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości per 1000 paid employees of the surveyed population					
OGÓŁEM	260,6	140,0	42,8	77,5	83,0
TOTAL					
sektor publiczny	181,2	141,3	37,0	100,4	66,6
public sector					
sektor prywatny	286,7	139,6	44,7	70,0	88,4
private sector					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	262,7	191,0	19,8	58,3	162,6
Agriculture, forestry and fishing					
Przemysł	317,6	192,6	68,9	92,1	134,1
Industry					
górnictwo i wydobywanie	213,7	82,8	26,6	0,5	57,3
mining and quarrying					
przetwórstwo przemysłowe	326,0	157,0	58,5	54,8	117,5
manufacturing					
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	259,4	490,5	171,5	457,1	243,0
electricity, gas, steam and air conditioning supply					
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	302,7	226,8	54,6	35,9	203,1
water supply; sewerage, waste management and remediation activities					
Budownictwo	291,6	205,5	57,9	86,1	159,3
Construction					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	255,6	112,3	32,6	66,2	67,9
Trade; repair of motor vehicles ^Δ					
Transport i gospodarka magazynowa	231,7	130,2	23,8	96,8	48,1
Transportation and storage					
Informacja i komunikacja	243,2	113,6	44,1	83,1	18,1
Information and communication					
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	155,3	51,6	19,0	26,9	24,6
Professional, scientific and technical activities					
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	442,3	134,8	63,8	87,4	110,9
Administrative and support service activities					
Edukacja	137,7	73,3	32,4	52,0	7,1
Education					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	180,0	91,9	25,6	32,0	78,6
Human health and social work activities					
Pozostała działalność usługowa	484,8	483,0	35,3	183,5	322,7
Other service activities					

a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 8, pkt 1) na str. 125. b Patrz uwagi ogólne, ust. 9 na str. 126.

a Data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 8, point 1) on page 125. b See general notes, item 9 on page 126.

TABL. 21 (94). **CHOROBY ZAWODOWE**
OCCUPATIONAL DISEASES

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba przypadków Number of cases		SPECIFICATION	
	w liczbach bezwzględ- nych in absolute numbers	na 100 tys. zatrudnionych per 100 thous. paid employ- ees		
O G Ó Ł E M	2010	216	9,7	T O T A L
	2015	193	8,3	
	2016	193	8,1	
	2017	217	8,8	
Pylice płuc		49	2,0	Pneumoconiosis
Choroby opłucnej lub osierdza wywołane pyłem azbestu		6	0,2	Diseases of pleura or pericardium induced by asbestos dust
Zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pę- cherzyków płucnych		2	0,1	Extrinsic allergic alveolitis
Przewlekłe choroby narządu głosu spowodo- wane nadmiernym wysiłkiem głosowym		15	0,6	Chronic voice disorders due to excessive vocal effort
Nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w śro- dowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi		13	0,5	Malignant neoplasms induced by human carcinogens present in work environment
Choroby skóry		9	0,4	Skin diseases
Przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy		14	0,6	Chronic diseases of locomotor system re- lated to the way the job is performed
Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykony- wania pracy		31	1,3	Chronic diseases of peripheral nervous system related to the way job is per- formed
Obustronny trwały odbiorczy ubytek słuchu typu ślimakowego lub czuciowo-nerwowego spowodowany hałasem		4	0,2	Bilateral permanent noise-induced hearing loss of cochlear or sensorineural type
Choroby układu wzrokowego wywołane czyn- nikami fizycznymi, chemicznymi lub biolo- gicznymi		1	0,0	Diseases of visual system induced by physical, chemical or biological agents
Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa		73	2,9	Infectious and parasitic diseases or their sequels

Źródło: dane Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi.

Source: data of the Institute of Occupational Medicine in Łódź.

TABL. 22 (95). **KORZYSTAJĄCY ZE ŚWIADCZEŃ Z TYTUŁU PRACY W WARUNKACH SZKODLIWYCH DLA ZDROWIA I UCIAŹLIWYCH^a**
 Stan w dniu 15 XII
 PERSONS RECEIVING BENEFITS FOR WORKING IN HARMFUL TO HEALTH AND STRENUOUS CONDITIONS^a
 As of 15 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Posiłki profilaktyczne Prophylactic meals	Napoje Drinks	Inne środki odżywcze Other nutrition	Dodatki pieniężne Allowances	Skrócony czas pracy Short time work	Dodatkowe urlopy Extra leaves	Uprawnienia wynikające z pracy w szczególnych warunkach ^b Entitlements arising from working in special conditions ^b
OGÓŁEM	2010	87169	155516	10819	104309	6886	9205	3815
TOTAL	2015	86278	118008	6827	39017	2237	9348	963
	2016	86620	118346	7720	38119	1894	8745	1593
	2017	92994	125465	6333	33736	1178	8805	1365
sektor publiczny		42061	52546	3959	21843	925	8546	1017
public sector								
sektor prywatny		50933	72919	2374	11893	253	259	348
private sector								
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo.....		740	565	—	80	—	1	—
Agriculture, forestry and fishing								
Przemysł		34916	51105	2907	13806	216	97	450
Industry								
górnictwo i wydobywanie		237	374	—	57	—	—	—
mining and quarrying								
przetwórstwo przemysłowe.....		20491	36335	1024	5646	177	92	288
manufacturing								
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ		9900	10900	1448	5856	1	—	146
electricity, gas, steam and air conditioning supply								
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		4288	3496	435	2247	38	5	16
water supply; sewerage, waste management and remediation activities								
Budownictwo		16318	17978	689	2228	26	182	5
Construction								
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		4176	7703	293	389	6	14	5
Trade; repair of motor vehicles ^Δ								
Transport i gospodarka magazynowa ..		34106	43126	2300	14651	647	8072	564
Transportation and storage								
Informacja i komunikacja		572	997	—	1166	—	328	10
Information and communication								
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		391	589	57	915	237	—	136
Professional, scientific and technical activities								
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		1319	444	30	30	—	—	1
Administrative and support service activities								
Edukacja		139	659	—	20	4	36	—
Education								
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna ..		308	2278	57	451	42	75	194
Human health and social work activities								
Pozostała działalność usługowa		9	21	—	—	—	—	—
Other service activities								

a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 8, pkt 1) na str. 125. b Lub w szczególnym charakterze.

a Data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 8, point 1) on page 125. b Or specific character.

TABL. 23 (96). ŚWIADCZENIA Z TYTUŁU WYPADKÓW PRZY PRACY I CHOROÓB ZAWODOWYCH^a
 BENEFITS FOR ACCIDENTS AT WORK AND OCCUPATIONAL DISEASES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Liczba świadczeń Number of benefits		Średni koszt świadczeń w zł na 1 świadczenie Average cost of benefits in zł per 1 benefit	
	ogółem total	w tym z tytułu wy- padków przy pracy of which due to accidents at work	ogółem total	w tym z tytułu wy- padków przy pracy of which due to accidents at work
O G Ó Ł E M	2780	2683	3131	3046
T O T A L				
2015	3477	3425	3671	3618
2016	3676	3652	3657	3607
2017	3657	3603	3949	3921
sektor publiczny..... public sector	1422	1384	3781	3761
sektor prywatny	2235	2219	4055	4021
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	18	15	4961	4567
Agriculture, forestry and fishing				
Przemysł..... Industry	1092	1074	4193	4113
górnictwo i wydobywanie	4	4	4125	4125
mining and quarrying				
przetwórstwo przemysłowe	879	861	4071	3969
manufacturing				
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	85	85	4646	4646
electricity, gas, steam and air conditioning supply				
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	124	124	4746	4746
water supply; sewerage, waste management and remediation activities				
Budownictwo	275	275	5034	5034
Construction				
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	767	767	3420	3420
Trade; repair of motor vehicles ^Δ				
Transport i gospodarka magazynowa....	950	920	3712	3715
Transportation and storage				
Informacja i komunikacja.....	69	69	4964	4964
Information and communication				
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.....	55	55	3727	3727
Professional, scientific and technical activities				
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	29	29	4369	4369
Administrative and support service activities				
Edukacja.....	31	31	4042	4042
Education				
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna ...	362	359	3912	3884
Human health and social work activities				
Pozostała działalność usługowa	9	9	2511	2511
Other service activities				

^a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 8, pkt 1) na str. 125.

^a Data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 8, point 1) on page 125.

DZIAŁ VII WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Uwagi ogólne

Wynagrodzenia

1. Wynagrodzenia obejmują wypłaty pieniężne oraz wartość świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty należne pracownikom z tytułu pracy.

Dane o przeciętnych wynagrodzeniach dotyczą pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

2. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie (nominalne) przypadające na 1 zatrudnionego obliczono przyjmując:

- wynagrodzenia osobowe, bez wynagrodzeń osób wykonujących pracę nakładczą oraz uczniów, a także osób zatrudnionych za granicą,
- wypłaty z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach,
- dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej,
- honoraria wypłacone niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, np. dziennikarzom, realizatorom filmów, programów radiowych i telewizyjnych.

3. Dane o wynagrodzeniach podaje się **w ujęciu brutto**, tj. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych oraz ze składkami na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe i chorobowe) płaconymi przez ubezpieczonego pracownika.

4. Dane w tabl. 2–5 opracowano na podstawie reprezentacyjnego badania struktury wynagrodzeń według zawodów za październik 2016 r. Dane dotyczą zatrudnionych, którzy otrzymali wynagrodzenie za cały miesiąc, bez zatrudnionych w organizacjach: społecznych, politycznych, związków zawodowych i innych. Do obliczenia wynagrodzenia przyjęto sumę: wypłat wynagrodzeń osobowych za badany miesiąc z uwzględnieniem wypłat dokonanych za okresy dłuższe niż miesiąc w przeliczeniu na jeden miesiąc (np. 1/3 premii kwartalnej, 1/12: nagród i premii rocznych, wypłat z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach, dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej oraz honorarów).

CHAPTER VII WAGES AND SALARIES. SOCIAL SECURITY BENEFITS

General notes

Wages and salaries

1. Wages and salaries include monetary payments as well as the value of benefits in kind or their equivalents due to employees for work performed.

Data regarding average wages and salaries concern full-time paid employees as well as part-time paid employees, the wages and salaries of whom have been converted into those of full-time paid employees.

2. The average monthly (nominal) wages and salaries per paid employee were calculated assuming:

- personal wages and salaries, excluding wages and salaries of persons engaged in outwork as well as apprentices and persons employed abroad,
- payments from profit and balance surplus in cooperatives,
- annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere entities,
- fees paid to selected groups of employees for performing work in accordance with a labour contract, e.g., to journalists, film producers, radio and television programme producers.

3. Data regarding wages and salaries are given **in gross terms**, i.e. including deductions for personal income tax and also employee's contributions to compulsory social security (retirement, pension and illness) paid by the insured employee.

4. Data in tables 2–5 were compiled on the basis of sample survey structure of wages and salaries by occupations for October 2016. Data concern paid employees, who received wages and salaries for the whole month, excluding paid employees in social and political organizations, trade unions and others. For calculating wages and salaries the sum of the following were assumed: payments of personal wages and salaries for the reference month including payments made for periods longer than one month calculated per month (e.g. 1/3 of quarterly premiums, 1/12 of: annual prizes and premiums, payments from profit and balance surplus in cooperatives, annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere entities and fees).

Świadczenia z ubezpieczeń społecznych

1. Informacje o **świadczeniach emerytalnych i rentowych** (poza rolnikami indywidualnymi) dotyczą świadczeń wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych ze środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. także z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa) oraz w okresie od 1 I 2009 r. do 30 VI 2014 r. – w przypadku emerytur – ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych (OFE).

Informacje o **świadczeniach emerytalnych i rentowych rolników indywidualnych** dotyczą świadczeń wypłacanych przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ze środków Funduszu Emerytalno-Rentowego i budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. także z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa), a także ze środków wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, w przypadku gdy rolnicy posiadają uprawnienia do łącznego pobierania świadczeń z obu systemów.

2. Do świadczeń emerytalnych i rentowych uprawnieni są (łącznie z członkami ich rodzin) m.in.:

- 1) pracownicy;
- 2) osoby wykonujące pracę nakładczą;
- 3) członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni powstałych na ich bazie oraz spółdzielni kółek rolniczych;
- 4) osoby wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy na warunkach zlecenia;
- 5) osoby prowadzące pozarolniczą działalność (w tym osoby prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek, twórcy, artyści);
- 6) duchowni;
- 7) rolnicy indywidualni;
- 8) inwalidzi wojenni i wojskowi, kombataneci oraz od 1991 r. osoby represjonowane.

3. **Świadczenia emerytalne i rentowe** (renty wypłacane także z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych) obejmują:

- 1) emerytury;
- 2) renty z tytułu niezdolności do pracy;
- 3) renty rodzinne.

4. **Świadczenia emerytalne i rentowe** nie obejmują wypłat emerytur i rent realizowanych na mocy umów międzynarodowych.

5. **Świadczenia emerytalne i rentowe** obejmują kwotę świadczeń należnych (bieżących i wyrównawczych), uwzględniającą od 2007 r. zmniejszenia m.in. z tytułu osiągnięcia przychodów z pracy.

6. Dane dotyczące **przeciętnej miesięcznej emerytury i renty** obliczono dzieląc ogólną kwotę świadczeń przez odpowiadającą im liczbę świadczeniobiorców.

7. Dane o świadczeniach podaje się **w ujęciu brutto**, tj. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych.

Social security benefits

1. Information regarding **retirement and other pension benefits** (excluding farmers) concerns benefits which are paid in regard to non-agricultural social security system by the Social Insurance Institution from the source of the Social Insurance Fund, the state budget (within the scope of the targeted grant as well as since 2007 also from the separate division of the state budget expenditures) as well as in the period 1 I 2009 to 30 VI 2014 from the sources gathered in the open pension funds (OFE).

Information regarding **retirement and other pension benefits for farmers** concerns benefits which are paid by the Agricultural Social Insurance Fund from the source of the Pension Fund and by the state budget (within the scope of the targeted grant as well as since 2007 also from the separate division of the state budget expenditures) and also from the sources which are paid in regard to non-agricultural social security system, in case of farmers who are authorized to receive benefits from those systems simultaneously.

2. Among others the following persons (including members of their families) are authorized to receive retirement and other pensions:

- 1) employed persons;
- 2) outworkers;
- 3) members of agricultural producers' cooperatives and cooperatives established on their basis as well as agricultural farmers' cooperatives;
- 4) persons employed on the basis of agency agreements or on the basis of order agreements;
- 5) persons engaged in non-agricultural economic activity (of which self-employed persons, creators, artists);
- 6) clergy;
- 7) farmers;
- 8) war and military invalids, combatants as well as since 1991 repressed persons.

3. **Retirement and other pension benefits** (pensions also paid due to accidents at work and job-related illnesses) include:

- 1) retirement pensions;
- 2) disability pensions;
- 3) survivors pensions.

4. **Retirement and other pension benefits** do not include payments of retirement pays and pensions arising out of international agreements.

5. **Retirement and other pension benefits** include the amount of benefits due (current and compensatory), taking into account since 2007 the deductions, among others, in respect of achieving revenue from work.

6. Data regarding the **average monthly retirement and other pension** are calculated by dividing the total amount of benefits by the corresponding number of persons receiving these benefits.

7. Data regarding benefits are given **in gross terms**, i.e., including deductions for personal income tax.

Wynagrodzenia Wages and salaries

TABLE 1 (97). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO**
AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym podmioty o liczbie pra- cujących powyżej 9 osób of which entities employing more than 9 persons	
O G Ó Ł E M	4031,95	4801,53	4948,13	5219,09	5523,65	T O T A L
sektor publiczny	4141,38	4946,70	5105,78	5338,63	5338,63	public sector
sektor prywatny	3975,58	4739,53	4882,51	5169,99	5616,44	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiec- two i rybactwo	3594,46	4331,31	4602,14	4606,21	4854,38	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	3706,08	4505,21	4635,96	4863,31	5036,31	Industry
w tym przetwórstwo przemy- słowe	3541,56	4261,09	4376,02	4623,36	4799,03	of which manufacturing
Budownictwo	3850,49	4392,39	4494,83	4703,94	5477,24	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	3602,90	4448,13	4650,49	4935,86	5481,50	Trade; repair of motor vehi- cles ^Δ
Transport i gospodarka maga- zynowa	3435,19	4095,61	4152,48	4416,47	4568,77	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastrono- mia ^Δ	2488,31	2986,23	3136,33	3378,25	3666,88	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja	6382,31	7553,71	7986,41	8250,78	8664,30	Information and communica- tion
Działalność finansowa i ubez- pieczeniowa	6719,47	7972,94	7956,05	8465,62	8689,81	Financial and insurance activi- ties
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	4245,88	5060,64	5222,98	5585,93	6308,28	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	5327,36	6092,55	6209,61	6671,91	7578,07	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	2446,57	3197,73	3268,83	3466,70	3494,38	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obo- wiązkowe zabezpieczenia społeczne	4991,85	5616,70	5918,30	6211,50	6211,50	Public administration and de- fence; compulsory social se- curity
Edukacja	3566,04	4266,70	4319,08	4426,20	4454,89	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	3538,33	3940,49	4140,44	4390,43	4487,42	Human health and social work activities
Działalność związana z kultu- rą, rozrywką i rekreacją	3596,12	4149,58	4473,00	4686,89	4801,89	Arts, entertainment and rec- reation
Pozostała działalność usługo- wa	2646,15	3874,28	4119,63	4175,06	4583,16	Other service activities

TABL. 2 (98). **ZATRUDNIENI¹ WEDŁUG WYSOKOŚCI WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2016 R.**
PAID EMPLOYMENT¹ BY AMOUNT OF GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2016

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector		
	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women

a – w tys.
in thous.
b – w odsetkach
in percent

OGÓŁEM
TOTAL

OGÓŁEM	a	1592,4	805,6	786,8	509,0	191,6	317,4	1083,4	614,0	469,4
TOTAL	b	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

WEDŁUG PRZEDZIAŁÓW WYNAGRODZEŃ² USTALONYCH NA PODSTAWIE KROTNOŚCI
PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA BRUTTO (4346,76 zł) W KRAJU
BY RANGES OF WAGES AND SALARIES² ESTABLISHED ON THE BASIS OF THE PRODUCT
OF AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES (4346,76 zł) IN COUNTRY

2173,38 zł i mniej zł and less	(50% i mniej and less)	a b	205,9 12,9	113,4 14,1	92,5 11,8	14,0 2,7	3,4 1,7	10,6 3,4	191,9 17,8	110,0 17,9	81,9 17,4
2173,39–3260,07	(50– 75)	a b	342,9 21,5	151,6 18,9	191,3 24,3	117,0 22,9	42,3 22,1	74,7 23,5	225,9 20,8	109,3 17,8	116,6 24,9
3260,08–4346,76	(75–100)	a b	306,0 19,3	141,9 17,6	164,1 20,8	122,4 24,2	39,6 20,7	82,8 26,1	183,6 16,8	102,3 16,8	81,3 17,4
4346,77–5433,45	(100–125)	a b	223,5 14,0	105,5 13,1	118,0 15,0	97,9 19,3	32,5 17,0	65,4 20,6	125,6 11,6	73,0 12,0	52,6 11,2
5433,46–6520,14	(125–150)	a b	147,0 9,2	73,0 9,1	74,0 9,4	58,7 11,5	22,7 11,8	36,0 11,3	88,3 8,2	50,3 8,2	38,0 8,1
6520,15–7606,83	(150–175)	a b	93,0 5,8	49,7 6,2	43,3 5,5	32,6 6,4	14,6 7,6	18,0 5,7	60,4 5,6	35,1 5,7	25,3 5,4
7606,84–8693,52	(175–200)	a b	61,8 3,9	35,0 4,3	26,8 3,4	19,5 3,8	9,6 5,0	9,9 3,1	42,3 3,9	25,4 4,1	16,9 3,6
8693,53–9780,21	(200–225)	a b	42,1 2,6	24,2 3,0	17,9 2,3	12,1 2,4	6,1 3,2	6,0 1,9	30,0 2,8	18,1 2,9	11,9 2,5
9780,22–10866,90	(225–250)	a b	33,9 2,1	20,1 2,5	13,8 1,8	9,3 1,8	5,0 2,6	4,3 1,3	24,6 2,3	15,1 2,4	9,5 2,0
10866,91–11953,59	(250–275)	a b	24,7 1,6	15,7 1,9	9,0 1,1	6,5 1,3	3,8 2,0	2,7 0,9	18,2 1,7	11,9 1,9	6,3 1,3
11953,60–13040,28	(275–300)	a b	20,2 1,3	13,0 1,6	7,2 0,9	4,8 0,9	2,8 1,4	2,0 0,6	15,4 1,4	10,2 1,7	5,2 1,1
13040,29 zł i więcej zł and more	(300% i więcej and more)	a b	91,4 5,8	62,5 7,7	28,9 3,7	14,2 2,8	9,2 4,9	5,0 1,6	77,2 7,1	53,3 8,6	23,9 5,1

¹ Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. ² W nawiasach podano procentowy rozkład wynagrodzeń w poszczególnych przedziałach (np. przedział 2173,39–3260,07 zł stanowi 50–75% przeciętnego wynagrodzenia); przedziały procentowe zostały domknięte prawostronnie (np. przedział 50–75% obejmuje wynagrodzenia stanowiące od 50,01 do 75,00% przeciętnego wynagrodzenia).

¹ Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. ² The percentage distribution of wages and salaries in individual ranges is given in brackets (e.g., the 2173,39–3260,07 zł range accounts for 50–75% of the average wage and salary); the percentage ranges are closed on the right (e.g., the 50–75% range includes wages and salaries accounting for 50,01 to 75,00% of the average wage and salary).

TABLE 2 (98). **ZATRUDNIENI¹ WEDŁUG WYSOKOŚCI WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2016 R. (dok.)**
PAID EMPLOYMENT¹ BY AMOUNT OF GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2016 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector			
		ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	
a – w tys. in thous.											
b – w odsetkach in percent											
WEDŁUG PRZEDZIAŁÓW WYNAGRODZEŃ² USTALONYCH NA PODSTAWIE KROTNOŚCI PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA BRUTTO 5535,39 zł) W WOJEWÓDZTWIE BY RANGES OF WAGES AND SALARIES ² ESTABLISHED ON THE BASIS OF THE PRODUCT OF AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES (5535,39 zł) IN VOIVODSHIP											
2767,70 zł i mniej zł and less	(50% i mniej and less)	a	387,7	188,7	199,0	71,8	22,3	49,5	315,9	166,4	149,5
		b	24,3	23,4	25,2	14,1	11,6	15,6	29,2	27,2	31,9
2767,71–4151,54	(50– 75)	a	415,7	194,4	221,3	160,8	56,5	104,3	254,9	137,9	117,0
		b	26,1	24,2	28,1	31,6	29,4	32,9	23,5	22,4	24,9
4151,55–5535,39	(75–100)	a	292,8	137,9	154,9	126,0	41,5	84,5	166,8	96,4	70,4
		b	18,4	17,2	19,7	24,6	21,8	26,7	15,4	15,7	15,0
5535,40–6919,24	(100–125)	a	164,7	83,2	81,5	65,3	26,3	39,0	99,4	56,9	42,5
		b	10,3	10,3	10,4	12,8	13,7	12,3	9,2	9,3	9,1
6919,25–8303,09	(125–150)	a	98,9	54,4	44,5	32,1	14,9	17,2	66,8	39,5	27,3
		b	6,2	6,7	5,7	6,3	7,8	5,4	6,2	6,4	5,8
8303,10–9686,93	(150–175)	a	59,5	34,0	25,5	17,3	8,8	8,5	42,2	25,2	17,0
		b	3,7	4,2	3,2	3,4	4,6	2,7	3,9	4,1	3,6
9686,94–11070,78	(175–200)	a	42,5	25,5	17,0	11,7	6,5	5,2	30,8	19,0	11,8
		b	2,7	3,2	2,2	2,3	3,4	1,6	2,8	3,1	2,5
11070,79–12454,63	(200–225)	a	29,5	18,6	10,9	7,5	4,2	3,3	22,0	14,4	7,6
		b	1,9	2,3	1,4	1,5	2,2	1,0	2,0	2,3	1,6
12454,64–13838,48	(225–250)	a	20,4	13,3	7,1	4,9	2,9	2,0	15,5	10,4	5,1
		b	1,3	1,6	0,9	1,0	1,5	0,6	1,4	1,7	1,1
13838,49–15222,32	(250–275)	a	15,8	10,5	5,3	2,9	1,8	1,1	12,9	8,7	4,2
		b	1,0	1,3	0,7	0,6	0,9	0,3	1,2	1,4	0,9
15222,33–16606,17	(275–300)	a	12,8	8,8	4,0	2,3	1,4	0,9	10,5	7,4	3,1
		b	0,8	1,1	0,5	0,5	0,7	0,3	1,0	1,2	0,7
16606,18 zł i więcej zł and more	(300% i więcej and more)	a	52,1	36,3	15,8	6,4	4,5	1,9	45,7	31,8	13,9
		b	3,3	4,5	2,0	1,3	2,4	0,6	4,2	5,2	2,9

1, 2 Notki patrz na str. 156.

1, 2 See footnotes on page 156.

TABL. 3 (99). **ZATRUDNIENI^a ORAZ PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO WEDŁUG GRUP ZAWODÓW WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2016 R.**PAID EMPLOYMENT^a AND AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES BY PERFORMED OCCUPATIONAL GROUPS FOR OCTOBER 2016

GRUPY ZAWODÓW ^b	Zatrudnieni w odsetkach Paid employees in percent			Przeciętne wynagrodzenia brutto w zł Average gross wages and salaries in zł			OCCUPATIONAL GROUPS ^b
	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	
O G Ó Ł E M	100,0	100,0	100,0	5535,39	6057,73	5000,65	T O T A L
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	11,0	12,0	9,9	11748,00	13254,82	9875,34	Managers
Specjaliści	31,5	25,2	38,2	6521,48	7714,04	5715,98	Professionals
specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych	3,5	4,7	2,3	6734,51	7376,40	5399,57	science and engineering professionals
specjaliści do spraw zdrowia	3,0	0,8	5,1	5504,53	7082,45	5239,14	health professionals
specjaliści nauczania i wychowania	6,2	2,9	9,7	4723,73	5275,61	4555,44	teaching professionals
specjaliści do spraw ekonomicznych i zarządzania	13,8	10,3	17,7	6764,85	7651,23	6238,73	business and administration professionals
specjaliści do spraw technologii informacyjno-komunikacyjnych	3,2	5,1	1,2	9371,08	9676,83	8058,47	information and communications technology professionals
specjaliści z dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury	1,8	1,4	2,2	7062,79	7500,55	6772,78	legal, social and cultural professionals
Technicy i inny średni personel	11,6	11,4	11,9	5421,37	6057,32	4800,79	Technicians and associate professionals
średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych	2,8	4,4	1,1	5920,40	6221,01	4631,03	science and engineering associate professionals
średni personel do spraw zdrowia	0,8	0,4	1,1	3771,79	4178,23	3624,03	health associate professionals
średni personel do spraw biznesu i administracji	6,3	4,8	8,1	5380,59	5939,77	5045,01	business and administration associate professionals
średni personel z dziedziny prawa, spraw społecznych, kultury i pokrewnej	0,8	0,4	1,3	4448,91	5394,00	4190,01	legal, social, cultural and related associate professionals
technicy informatycy	0,9	1,4	0,3	6524,28	6631,63	5974,94	information and communications technicians
Pracownicy biurowi	12,2	9,8	14,6	3788,97	3764,24	3806,09	Clerical support workers
sekretarki, operatorzy urządzeń biurowych i pokrewni	2,6	1,2	4,0	4132,66	4450,79	4038,35	general and keyboard clerks
pracownicy obsługi klienta	2,9	1,1	4,8	3794,08	4619,33	3590,32	customer services clerks
pracownicy do spraw finansowo-statystycznych i ewidencji materiałowej	3,6	4,4	2,6	3768,50	3635,12	3999,19	numerical and material recording clerks
pozostali pracownicy obsługi biura	3,1	3,1	3,2	3527,97	3377,95	3675,64	other clerical support workers

^a Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. ^b Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 8, pkt 1) na str. 21.

^a Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. ^b See general notes to the Yearbook, item 8, point 1) on page 21.

TABL. 3 (99). **ZATRUDNIENI^a ORAZ PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO WEDŁUG GRUP ZAWODÓW WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2016 R. (dok.)**PAID EMPLOYMENT^a AND AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES BY PERFORMED OCCUPATIONAL GROUPS FOR OCTOBER 2016 (cont.)

GRUPY ZAWODÓW ^b	Zatrudnieni w odsetkach Paid employees in percent			Przeciętne wynagrodzenia brutto w zł Average gross wages and salaries in zł			OCCUPATIONAL GROUPS ^b
	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	
Pracownicy usług i sprzedawcy	12,4	10,7	14,1	3063,08	3255,47	2913,09	Service and sales workers
pracownicy usług osobistych	1,8	1,5	2,2	2947,96	3121,72	2824,45	personal service workers
sprzedawcy i pokrewni	7,7	4,9	10,4	3293,07	3933,50	2990,42	sales workers
pracownicy opieki osobistej i pokrewni	0,4	0,1	0,8	2678,51	2987,58	2618,41	personal care workers
pracownicy usług ochrony	2,5	4,2	0,7	2503,97	2534,09	2304,20	protective services workers
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	0,1	0,1	0,0	3119,78	3120,53	3118,20	Skilled agricultural, forestry and fishery workers
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	7,5	12,8	2,0	3589,70	3732,11	2668,80	Craft and related trades workers
robotnicy budowlani i pokrewni (z wyłączeniem elektryków)	1,9	3,6	0,0	3511,80	3522,33	2674,67	building and related trades workers, excluding electricians
robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni	2,5	4,7	0,2	3781,64	3811,65	2898,15	metal, machinery and related trades workers
rzemieślnicy i robotnicy poligraficzni	0,4	0,6	0,2	3997,48	4418,20	2992,81	handicraft and printing workers
elektrycy i elektronicy	1,1	2,2	0,0	4433,98	4433,99	4432,85	electrical and electronic trades workers
robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewni	1,6	1,7	1,6	2697,46	2812,80	2569,95	food processing, wood working, garment and other craft and related trades workers
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	8,1	13,5	2,5	3592,21	3693,37	3042,10	Plant and machine operators and assemblers
operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych	2,8	3,8	1,7	3681,25	4025,68	2914,53	stationary plant and machine operators
monterzy	0,6	0,8	0,4	3514,83	3942,80	2690,78	assemblers
kierowcy i operatorzy pojazdów	4,7	8,9	0,4	3550,47	3531,26	4007,07	drivers and mobile plant operators
Pracownicy wykonujący prace proste	5,6	4,5	6,8	2737,95	3006,71	2555,63	Elementary occupations
w tym:							of which:
robotnicy wykonujący prace proste w rolnictwie, leśnictwie i rybactwie	0,0	0,1	0,0	2557,38	2501,96	2850,39	agricultural, forestry and fishery labourers
robotnicy wykonujący prace proste w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie	2,0	2,4	1,4	3175,60	3285,76	2979,93	labourers in mining, construction, manufacturing and transport

a Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 8, pkt 1) na str. 21.

a Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. b See general notes to the Yearbook, item 8, point 1) on page 21.

TABL. 4 (100). PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2016 R. ¹
 AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2016 ¹

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector		
	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women

a – w zł
in zł
b – ogółem=100
total=100

OGÓŁEM TOTAL

OGÓŁEM	a	5535,39	6057,73	5000,65	5166,83	5802,05	4783,32	5708,54	6137,53	5147,56
TOTAL	b	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL

Wyższe ze stopniem naukowym co najmniej doktora oraz tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym Tertiary with academic degree (at least doctorate) or tertiary with master degree, physician degree or equivalent	a	7654,18	9410,20	6433,05	6146,32	7464,83	5547,61	8706,87	10296,53	7248,24
	b	138,3	155,3	128,6	119,0	128,7	116,0	152,5	167,8	140,8
Wyższe z tytułem inżyniera, licencjata, dyplomowanego ekonomisty lub równorzędnym Tertiary with engineer degree, licentiate (bachelor), economist with diploma or equivalent	a	6153,31	7287,09	5101,43	5389,86	6374,46	4838,57	6438,40	7519,22	5234,44
	b	111,2	120,3	102,0	104,3	109,9	101,2	112,8	122,5	101,7
Policealne..... Post-secondary	a	4338,11	4762,75	4069,08	4245,13	4712,48	4082,93	4388,00	4777,93	4058,91
	b	78,4	78,6	81,4	82,2	81,2	85,4	76,9	77,8	78,9
Średnie zawodowe..... Vocational secondary	a	4107,26	4426,56	3629,11	4215,27	4697,11	3825,60	4060,35	4347,66	3487,96
	b	74,2	73,1	72,6	81,6	81,0	80,0	71,1	70,8	67,8
Średnie ogólnokształcące General secondary	a	4009,98	4420,79	3599,90	4071,67	4665,29	3700,85	3994,44	4375,98	3566,69
	b	72,4	73,0	72,0	78,8	80,4	77,4	70,0	71,3	69,3
Zasadnicze zawodowe..... Basic vocational	a	3144,30	3374,03	2634,24	3389,97	3778,63	2768,00	3074,75	3274,80	2583,95
	b	56,8	55,7	52,7	65,6	65,1	57,9	53,9	53,4	50,2
Gimnazjalne..... Lower secondary	a	2819,56	2943,22	2656,51	2713,42	2822,62	2438,40	2827,72	2955,13	2667,28
	b	50,9	48,6	53,1	52,5	48,6	51,0	49,5	48,1	51,8
Podstawowe i niepełne podstawowe..... Primary and incomplete primary	a	3068,01	3276,81	2712,25	3245,17	3699,91	2745,95	2994,71	3140,96	2691,84
	b	55,4	54,1	54,2	62,8	63,8	57,4	52,5	51,2	52,3

¹ Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

¹ Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons.

TABLE 4 (100). **PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2016 R. ¹ (dok.)**
 AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2016 ¹ (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector			
	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	
a – w zł in zł										
b – ogółem=100 total=100										
WEDŁUG WIEKU BY AGE										
24 lata i mniej..... and less	a b	3197,50 57,8	3357,19 55,4	3040,31 60,8	3210,23 62,1	3447,21 59,4	3037,98 63,5	3196,12 56,0	3349,04 54,6	3040,61 59,1
25–34	a b	5112,00 92,4	5500,17 90,8	4686,43 93,7	4493,92 87,0	5048,73 87,0	4126,06 86,3	5263,25 92,2	5579,77 90,9	4871,06 94,6
35–44	a b	6415,03 115,9	7104,88 117,3	5712,04 114,2	5552,08 107,5	6313,60 108,8	5099,23 106,6	6799,17 119,1	7338,03 119,6	6103,86 118,6
45–54	a b	5767,59 104,2	6563,11 108,3	5074,16 101,5	5246,10 101,5	5921,10 102,1	4907,96 102,6	6200,79 108,6	6872,49 112,0	5290,77 102,8
55–59	a b	5045,89 91,2	5416,94 89,4	4734,49 94,7	5011,46 97,0	5543,21 95,5	4742,79 99,2	5082,51 89,0	5339,81 87,0	4720,37 91,7
60–64	a b	5465,88 98,7	5588,79 92,3	5237,14 104,7	5639,77 109,2	6079,42 104,8	5143,45 107,5	5293,78 92,7	5254,15 85,6	5426,05 105,4
65 lat i więcej..... and more	a b	6612,23 119,5	6598,26 108,9	6719,92 134,4	7149,46 138,4	7187,80 123,9	6962,50 145,6	6104,46 106,9	6105,08 99,5	6095,12 118,4
WEDŁUG STAŻU PRACY BY WORK SENIORITY										
Do 1,9 roku..... and less	a b	3803,98 68,7	4110,84 67,9	3483,47 69,7	3415,77 66,1	3740,44 64,5	3187,82 66,6	3872,12 67,8	4161,61 67,8	3548,08 68,9
2,0– 4,9	a b	4831,82 87,3	5223,31 86,2	4405,86 88,1	4061,31 78,6	4605,37 79,4	3683,11 77,0	4984,97 87,3	5316,04 86,6	4591,35 89,2
5,0– 9,9	a b	5660,90 102,3	6230,99 102,9	5013,14 100,2	4803,98 93,0	5521,42 95,2	4315,20 90,2	5902,95 103,4	6374,07 103,9	5284,36 102,7
10,0–14,9	a b	6185,81 111,8	6828,21 112,7	5477,53 109,5	5451,58 105,5	6252,92 107,8	4925,90 103,0	6462,67 113,2	6978,25 113,7	5771,51 112,1
15,0–19,9	a b	6589,34 119,0	7228,39 119,3	5957,68 119,1	5805,28 112,4	6679,30 115,1	5313,75 111,1	6958,00 121,9	7393,88 120,5	6399,70 124,3
20 lat i więcej..... and more	a b	5665,34 102,3	6203,87 102,4	5172,62 103,4	5353,42 103,6	5964,00 102,8	5009,15 104,7	6007,53 105,2	6360,33 103,6	5463,98 106,1

¹ Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

¹ Data concern full- and part-time paid employees without converting part-time paid employees into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons.

TABL. 5 (101). **MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO NAJWYŻSZE (decyle) W GRUPACH DECYLOWYCH PRACOWNIKÓW ZATRUDNIONYCH¹ WEDŁUG WIELKICH GRUP ZAWODÓW² WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2016 R.**

DECILE EARNINGS (the upper limits of gross wages and salaries received by decile paid employment¹) BY GREAT OCCUPATIONAL GROUPS² FOR OCTOBER 2016

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Najwyższe wynagrodzenia (decyle) w grupie decylowej Decile earnings (the upper limits of gross wages and salaries received by decile)									
		pierwszej first	drugiej second	trzeciej third	czwartej fourth	piątej (media- na) fifth (median)	szóstej sixth	siódmej seventh	ósmej eight	dziwiątej ninth
O G Ó Ł E M	a	2001,20	2548,79	3026,63	3536,00	4120,43	4787,71	5651,98	7049,97	10055,02
T O T A L	b	1973,20	2568,48	3100,00	3668,27	4305,56	5074,19	6140,24	7892,56	11506,00
	c	2083,41	2531,33	2976,35	3453,95	3964,80	4533,47	5253,50	6358,33	8612,23
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy Managers	a	3511,51	4792,04	5903,25	7099,47	8558,44	10350,00	12757,74	16291,43	22846,61
	b	3800,00	5200,00	6571,43	8038,73	9849,34	11800,00	14649,43	18572,43	26000,00
	c	3337,97	4363,76	5322,52	6336,22	7375,00	8845,20	10808,88	13633,33	19000,00
Specjaliści	a	3014,42	3708,27	4295,84	4819,99	5408,11	6117,81	7100,00	8554,81	11248,80
Professionals	b	3184,17	4164,07	4924,17	5695,67	6519,50	7500,00	8742,19	10575,00	13500,00
	c	2972,98	3554,36	4037,61	4494,74	4935,05	5464,47	6133,33	7177,03	9209,67
Technicy i inny średni personel	a	2500,00	3111,82	3593,89	4058,00	4519,50	5076,67	5800,00	6942,89	8837,44
Technicians and as- sociate profession- als	b	2563,25	3366,16	3925,00	4444,62	5000,00	5664,73	6552,96	7733,85	10026,19
	c	2488,00	2972,84	3392,00	3779,74	4172,33	4609,57	5173,33	6013,15	7606,86
Pracownicy biurowi.....	a	2174,28	2567,74	2822,07	3055,69	3318,00	3621,71	4028,57	4677,89	5824,71
Clerical support work- ers	b	2110,00	2537,19	2775,00	2977,58	3205,15	3523,34	3986,37	4621,71	5861,74
	c	2200,60	2598,06	2877,16	3127,50	3379,72	3680,26	4069,62	4708,59	5803,27
Pracownicy usług i sprzedawcy.....	a	1850,00	1950,00	2104,50	2344,52	2567,60	2823,25	3224,18	3772,79	4694,33
Service and sales workers	b	1850,00	1876,00	2008,40	2297,05	2640,00	3050,59	3533,00	4169,07	5245,24
	c	1850,00	2000,00	2180,00	2362,81	2530,45	2738,00	3011,80	3475,17	4269,46
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy.....	a	2100,00	2301,97	2500,00	2665,77	2842,93	3135,31	3300,34	3692,97	4856,00
Skilled agricultural, forestry and fishery workers	b	2100,00	2301,97	2520,00	2648,63	2775,00	3000,00	3500,00	3787,00	4856,00
	c	2000,00	2304,01	2491,84	2680,20	2846,75	3172,00	3172,00	3692,97	4895,10
Robotnicy przemy- słowi i rzemieślnicy	a	1850,00	2058,00	2466,05	2850,28	3267,79	3700,00	4173,96	4786,54	5684,09
Craft and related trades workers	b	1850,00	2139,09	2642,51	3052,00	3452,96	3868,22	4344,05	4945,68	5880,29
	c	1850,00	1943,76	2037,55	2241,62	2368,40	2500,00	2722,48	3225,60	4023,75
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	a	1850,00	2050,00	2465,17	2896,08	3291,41	3710,84	4204,30	4806,51	5762,44
Plant and machine operators and as- semblers	b	1850,00	2100,00	2538,00	3000,00	3408,37	3832,17	4330,97	4930,33	5875,18
	c	1850,00	1850,00	2053,36	2426,82	2799,80	3114,54	3461,61	3922,93	4749,75
Pracownicy przy pra- cach prostych	a	1850,00	1951,87	2143,42	2326,62	2491,60	2675,50	2911,08	3269,30	3933,55
Elementary occupa- tions	b	1850,00	2000,00	2238,80	2495,57	2734,18	2970,00	3289,17	3699,69	4431,38
	c	1850,00	1932,00	2100,00	2250,00	2403,75	2530,20	2713,05	2950,00	3487,00

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. 2 Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 8, pkt 1) na str. 21.

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. 2 See general notes to the Yearbook, item 8, point 1) on page 21.

Świadczenia z ubezpieczeń społecznych

Social security benefits

TABL. 6 (102). **EMERYCI I RENCIŚCI**^a
RETIREES AND PENSIONERS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	1174508	1122391	1128165	1133447	T O T A L
Pobierający emerytury i renty wypłacone przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych	966945	939381	945978	953759	Persons receiving retirement and other pensions paid by the Social Insurance Institution
emerytury	701285	694932	706665	720849	retirement pensions
renty z tytułu niezdolności do pracy	122389	101725	97271	91771	disability pensions
renty rodzinne	143271	142724	142042	141139	survivors pensions
Rolnicy indywidualni	207563	183010	182187	179688	Farmers

^a Przeciętne w roku.

Źródło: dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

^a Annual averages.

S o u r c e: data of the Social Insurance Institution and the Agricultural Social Insurance Fund.

TABL. 7 (103). **ŚWIADCZENIA EMERYTALNE I RENTOWE BRUTTO**
GROSS RETIREMENT AND OTHER PENSION BENEFITS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
------------------	------	------	------	------	---------------

O G Ó Ł E M G R A N D T O T A L

Świadczenia w mln zł..... | 21281,2 | 25589,8 | 26192,4 | 27029,4 | Benefits in mln zł

WYPŁACANE PRZEZ ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH PAID BY THE SOCIAL INSURANCE INSTITUTION

R A Z E M T O T A L

Świadczenia w mln zł..... | 19001,4 | 23076,8 | 23677,6 | 24506,8 | Benefits in mln zł

Przeciętna miesięczna emerytura i renta w zł..... | 1637,58 | 2047,16 | 2085,81 | 2141,25 | Average monthly retirement and other pension in zł

EMERYTURY RETIREMENT PENSIONS

Świadczenia w mln zł..... | 14778,7 | 18165,0 | 18771,7 | 19606,0 | Benefits in mln zł

Przeciętna miesięczna emerytura w zł..... | 1756,14 | 2178,27 | 2213,64 | 2266,54 | Average monthly retirement pension in zł

RENTY Z TYTUŁU NIEZDOLNOŚCI DO PRACY DISABILITY PENSIONS

Świadczenia w mln zł..... | 1759,6 | 1843,3 | 1794,6 | 1728,9 | Benefits in mln zł

Przeciętna miesięczna renta w zł ... | 1198,08 | 1510,07 | 1537,49 | 1569,90 | Average monthly pension in zł

RENTY RODZINNE SURVIVORS PENSIONS

Świadczenia w mln zł..... | 2463,1 | 3068,4 | 3111,3 | 3172,0 | Benefits in mln zł

Przeciętna miesięczna renta w zł ... | 1432,69 | 1791,60 | 1825,34 | 1872,84 | Average monthly pension in zł

ROLNIKÓW INDYWIDUALNYCH^a FARMERS^a

Świadczenia w mln zł..... | 2279,8 | 2513,0 | 2514,8 | 2522,6 | Benefits in mln zł

Przeciętna miesięczna emerytura i renta w zł..... | 915,29 | 1144,30 | 1150,29 | 1169,88 | Average monthly retirement and other pension in zł

^a Łącznie z wypłatami z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, w przypadku łącznego uprawnień do świadczeń z tego systemu z uprawnieniami do świadczeń z Funduszu Emerytalno-Rentowego; patrz uwagi ogólne, ust. 1 na str. 154.

Źródło: dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

^a Including payments from non-agricultural social security system, in case of a simultaneous right to benefits from this system and to benefits from the Pension Fund; see general notes, item 1 on page 154.

S o u r c e: data of the Social Insurance Institution and the Agricultural Social Insurance Fund.

DZIAŁ VIII BUDŻETY GOSPODARSTW DOMOWYCH

Uwagi ogólne

1. Podstawowym źródłem informacji o warunkach bytu ludności, tj. poziomie i strukturze dochodu rozporządzalnego, wydatków, spożycia, wyposażeniu gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania oraz zagrożeniu ubóstwem jest reprezentacyjne badanie **budżetów gospodarstw domowych**. Badaniem objęte są wszystkie gospodarstwa domowe, z wyjątkiem zamieszkujących obiekty zbiorowego zakwaterowania oraz gospodarstw członków korpusu dyplomatycznego państw obcych. Gospodarstwa domowe obywateli obcego państwa zamieszkujących w Polsce stale lub przez dłuższy czas i posługujących się językiem polskim biorą udział w badaniu.

Jednostką badania jest **gospodarstwo domowe jedno- lub wieloosobowe**. Gospodarstwo domowe **jednoosobowe** stanowi osoba utrzymująca się samodzielnie, tzn. niełącząca swoich dochodów z dochodami innych osób bez względu na to, czy mieszka sama czy z innymi osobami. Przez gospodarstwo domowe **wieloosobowe** rozumie się zespół osób zamieszkujących razem i wspólnie utrzymujących się.

Wyniki badania oparte są na oświadczeniach osób biorących udział w badaniu budżetów gospodarstw domowych. W celu zachowania relacji między strukturą badanej zbiorowości a strukturą społeczno-demograficzną zbiorowości generalnej, dane od 2010 r. uzyskane z badania budżetów gospodarstw domowych zostały przeważone strukturą gospodarstw domowych według liczby osób i miejsca zamieszkania pochodzącą z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011.

2. Badanie budżetów gospodarstw domowych prowadzone jest metodą rotacji miesięcznej w cyklu kwartalnym, co oznacza, że w każdym miesiącu w badaniu uczestniczą inne gospodarstwa domowe, a po kwartale w gospodarstwach domowych, które brały udział w badaniu miesięcznym danego kwartału przeprowadzany jest wywiad dotyczący niektórych wydatków, m.in. na zakup przedmiotów trwałego użytkowania (telewizor, pralka, lodówka itp.), na opłatę za usługi (lekarские, stomatologiczne itp.) oraz wywiad dotyczący wyposażenia gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania.

Badaniem objęto wszystkie gospodarstwa domowe zamieszkałe w wylosowanych mieszkaniach, reprezentujące społeczno-ekonomiczne grupy ludności, tj. gospodarstwa domowe: pra-

CHAPTER VIII HOUSEHOLD BUDGETS

General notes

1. The basic source of information regarding the living conditions of the population, i.e., the level and structure of available income, expenditures, consumption, the equipment of households with durable goods as well as risk of poverty, is a representative **household budget survey**. Included in the survey there are all the households, with the exception of those living in institutional households as well as households of members of the diplomatic corps of foreign countries. The households of foreign citizens with permanent or long-lasting residence in Poland and using Polish language participate in the survey.

The survey unit is a one- or a multi-person **household**. A **one-person** household is understood as an individual independently maintaining himself/herself, i.e., income is not combined with the income of others, regardless of whether the individual lives alone or with other persons. A **multi-person** household is understood as a group of people living together and maintaining themselves jointly.

Survey results are based on declarations made by persons participating in the household budget survey. In order to maintain the relation between the structure of the surveyed population and the socio-demographic structure of the total population, data since 2010 obtained from the household budget survey were weighted with the structure of households by number of persons and class of locality coming from the Population and Housing Census 2011.

2. The household budget survey is conducted using the method of monthly rotation with a quarterly cycle, which means that each month different households participate in the survey, and after each quarter an interview is conducted in households which participated in the monthly survey of a given quarter concerning some expenditures, i.e., on purchases of durable goods (a television set, washing machine, refrigerator, etc.), on payments for services (medical, dental, etc.) as well as survey on equipment the household with durable goods.

The survey included all households within randomly selected dwellings representing socio-economic groups of the population, i.e., households of: employees, farmers, self-employed,

owników, rolników, pracujących na własny rachunek, emerytów i rencistów oraz utrzymujących się z niezarobkowych źródeł (innych niż emerytura lub renta).

3. Kategorie osób występujących w gospodarstwach domowych (tabl. 1) ustalone zostały na podstawie ich głównego źródła utrzymania, czyli źródła przynoszącego największy dochód:

- 1) osoby **pracujące**, do których zalicza się:
 - a) pracujących najemnie, dla których głównym źródłem utrzymania jest dochód z pracy najemnej, niezależnie od rodzaju umowy zawartej z pracodawcą (umowa o pracę na czas nieokreślony lub określony, mianowanie, powołanie, praca sezonowa, praca dorywcza, umowa o wykonanie pracy nakładczej, umowa z agentem, umowa-zlecenie, umowa ustna itd.),
 - b) pracujących w gospodarstwie indywidualnym w rolnictwie (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), dla których głównym źródłem utrzymania jest dochód z pracy w użytkowanym przez siebie gospodarstwie indywidualnym w rolnictwie,
 - c) pracujących na własny rachunek (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), dla których głównym źródłem utrzymania jest prowadzenie działalności gospodarczej (poza użytkowaniem gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie), w tym wynajem nieruchomości związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą oraz wykonywanie wolnego zawodu, a także członków spółdzielni produkcji rolniczej;
- 2) osoby **utrzymujące się ze świadczeń społecznych**, których głównym źródłem utrzymania jest m.in.: emerytura, renta, zasiłek dla bezrobotnych i inne świadczenia z Funduszu Pracy, świadczenia rodzinne, renta socjalna, świadczenia pieniężne i niepieniężne udzielane na podstawie ustawy o pomocy społecznej, stypendia oraz od II kwartału 2016 r. świadczenie wychowawcze „Rodzina 500+”;
- 3) osoby **pozostające na utrzymaniu** (bez własnego źródła utrzymania) utrzymywane przez inne osoby będące członkami tego samego gospodarstwa domowego.

4. **Dochód rozporządzalny** obejmuje bieżące dochody pieniężne i niepieniężne (w tym wartość spożycia naturalnego, tj. wartość towarów i usług konsumpcyjnych pobranych na potrzeby gospodarstwa domowego z działalności gospodarczej na własny rachunek – rolniczej i pozarolniczej oraz wartość towarów i usług otrzymanych bezpłatnie) bez zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych płaconych z tytułu dochodów (z pracy najemnej, ze świadczeń społecznych – z ubezpieczeń społecznych i pozostałych świadczeń społecznych), bez składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne płacone przez ubezpieczonego pracownika (patrz uwagi ogólne działu „Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych”, ust. 3 na str. 153) oraz bez podatków płaconych przez osoby pracujące na własny rachunek.

retirees and pensioners as well as households maintained from non-earned sources (other than retirement or other pension).

3. The categories of persons who are members of households (table 1) were established on the basis of their main source of maintenance, i.e., source deriving the greatest income:

- 1) **employed** persons include:
 - a) hired employees, for whom the main source of maintenance is income from hired work, regardless of the type of contract concluded with the employer (a labour contract for a specified or unspecified period, postings, appointments, seasonal work, odd jobs, outwork, contract with agent, commission contracts, verbal contracts, etc.),
 - b) employees on a private farm in agriculture (including contributing family workers), for whom the main source of maintenance is income from work in private farm in agriculture,
 - c) self-employed persons (including contributing family workers), for whom the main source of maintenance is conducting economic activity (excluding the use of a private farm in agriculture), including rental of real estate connected with conducting economic activity and practising a learned profession as well as members of agricultural production cooperatives;
- 2) persons **maintained from social benefits**, for whom the main source of maintenance is i.a.: retirement and other pension, unemployment benefit and other benefits from the Labour Fund, family allowances, social pension, monetary and non-monetary assistance provided on the basis of the Law on Social Assistance, scholarships as well as since the second quarter of 2016 child-raising benefit “Family 500+”;
- 3) **dependents** (without their own source of maintenance) are maintained by other persons being members of the same household.

4. **Available income** includes current monetary and non-monetary income (including the value of own consumption, i.e., consumer goods and services acquired for household needs from self-employed agricultural or non-agricultural economic activity as well as the value of goods and services received free of charge) excluding prepayments on personal income tax paid (with income from hired labour, from social benefits – from social security benefits and other social benefits), excluding contributions to obligatory social security paid by the insured employee (see general notes in the chapter “Wages and salaries. Social security benefits”, item 3 on page 153) as well as excluding taxes paid by self-employed persons.

W skład dochodu rozporządzalnego wchodzi:

- 1) dochód z pracy najemnej – uzyskany we wszystkich miejscach pracy danego członka gospodarstwa domowego, niezależnie od długości trwania okresu pracy i rodzaju umowy o pracę – który obejmuje wszystkie dochody uzyskiwane z tytułu pracy najemnej, w tym: wynagrodzenia, wypłaty niezaliczone do wynagrodzeń (np. dodatek za rozłąkę, ekwiwalent pieniężny za używanie własnej odzieży zamiast roboczej, kwoty uzyskane z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych), zasiłki chorobowe (pobrane w czasie trwania stosunku pracy), wyrównawcze, opiekuńcze, dochody w formie niepieniężnej (opłacone przez pracodawcę);
- 2) dochód z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie, który stanowi różnicę między wartością produkcji rolniczej (łącznie ze spożyciem naturalnym) a poniesionymi na nią bieżącymi nakładami (tj. zakup produktów i usług, wynagrodzenie i składki na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne pracowników najemnych). Dochód ten jest pomniejszony o podatki związane z prowadzeniem gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie oraz powiększony o dopłaty dla rolnictwa;
- 3) dochód z pracy na własny rachunek, który stanowi część dochodu uzyskanego z prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek (poza gospodarstwem indywidualnym w rolnictwie) oraz dochód z wykonywania wolnego zawodu, jaki został przeznaczony na pozyskanie towarów i usług konsumpcyjnych na potrzeby gospodarstwa domowego oraz na inwestycje o charakterze mieszkaniowym (zakup, budowa, remont lub modernizacja mieszkania lub domu mieszkalnego);
- 4) dochód z własności (odsetki, udziały w zyskach przedsiębiorstw, w tym dywidendy) oraz dochód z wynajmu nieruchomości (dochód netto, czyli przychody minus nakłady i ewentualne podatki, pochodzący z wynajmu lokali mieszkalnych, garaży i innych budynków niezwiązanych z prowadzoną działalnością gospodarczą oraz ziemi);
- 5) dochód ze świadczeń społecznych, który obejmuje m.in.: emerytury, renty, zasiłki z ubezpieczeń społecznych i pozostałych świadczeń społecznych oraz od II kwartału 2016 r. świadczenie wychowawcze „Rodzina 500+“;
- 6) pozostały dochód, który obejmuje m.in. dary od osób prywatnych (w tym alimenty), odszkodowania z tytułu ubezpieczeń w instytucjach ubezpieczeniowych, wygrane w grach hazardowych i loteryjnych.

Dochód rozporządzalny przeznaczony jest na wydatki oraz przyrost oszczędności.

Dochód do dyspozycji jest to dochód rozporządzalny pomniejszony o pozostałe wydatki. Dochód do dyspozycji przeznaczony jest na wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz przyrost oszczędności.

5. Wydatki obejmują wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz pozostałe wydatki.

Available income comprises:

- 1) income from hired work – obtained in all workplaces by the given household member, regardless of the length of time worked or the type of labour agreement – which includes: all income obtained from hired work, including: wages and salaries, payments not included in wages and salaries (e.g., severance pay, the monetary equivalent for the use of personal rather than company clothing, sums received from a company social benefit fund), sickness allowances (taken during the period of employment), compensatory and care allowances, income in a non-monetary form (paid by the employer);
- 2) income from a private farm in agriculture, which accounts for the difference in the value of agricultural production (including own consumption) and current expenditures borne on it (i.e., the purchase of products and services, wages and salaries as well as contributions to compulsory social security of hired employees). This income is reduced by taxes connected with tending a private farm in agriculture and increased by subsidies for agriculture;
- 3) income from self-employment, which accounts for a portion of income obtained from conducting self-employed economic activity (excluding a private farm in agriculture) and income from practising a learned profession, that was spent on consumer goods and services for household needs as well as for investments with a residential character (purchasing, building, renovating or modernizing a dwelling or house);
- 4) income from property (interests, shares in company profits including dividends) and income from rental of real estate (net income, i.e., revenues minus investments and taxes, from rental of dwellings, garages and other buildings not connected with conducting economic activity and from land leasing);
- 5) income from social benefits, which includes, i.a.: retirement and other pensions, social security allowances and other social benefits as well as since the second quarter of 2016 child-raising benefit “Family 500+“;
- 6) other income, which includes, i.a.: gifts from private persons (of which alimony), insurance indemnities, winnings from games of chance and lotteries.

Available income is designated for expenditures as well as for an increase in savings.

Disposable income is understood as available income less other expenditures. Disposable income is designated for consumer goods and services as well as for an increase in savings.

5. Expenditures include expenditures on consumer goods and services as well as other expenditures.

Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne przeznaczone są na zaspokojenie potrzeb gospodarstwa domowego. Obejmują wydatki na towary i usługi zakupione za gotówkę, jak również przy użyciu karty płatniczej lub kredytowej i na kredyt, wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego. Towary konsumpcyjne obejmują dobra nietrwałego użytkowania (np. żywność, napoje, artykuły farmaceutyczne), półtrwałego użytkowania (np. odzież, książki, zabawki) i trwałego użytkowania (np. samochody, pralki, lodówki, telewizory). Do wydatków nie zalicza się funduszu remontowego.

Pozostałe wydatki obejmują m.in. kwoty przekazane innym gospodarstwom domowym i instytucjom niekomercyjnym, w tym dary; koszty zakwaterowania młodzieży i studentów uczących się poza domem; alimenty dla osób prywatnych; niektóre podatki, np.: od nieruchomości, od spadków i darowizn, od dochodów z własności, z wynajmu i sprzedaży nieruchomości; straty pieniężne.

Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne – jeśli nie zaznaczono inaczej – zagregowano zgodnie z odpowiednią, przyjętą w badaniu budżetów gospodarstw domowych na lata 2009–2012 lub od 2013 r. nomenklaturą Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP).

6. Spożycie artykułów żywnościowych (w ujęciu ilościowym) w gospodarstwach domowych obejmuje artykuły zakupione za gotówkę, jak również przy użyciu karty płatniczej lub kredytowej i na kredyt, otrzymane nieodpłatnie oraz pobrane z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie bądź z prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek (spożycie naturalne); bez spożycia w placówkach gastronomicznych.

7. Zasięg ubóstwa – gospodarstwo domowe (a tym samym wszystkie osoby wchodzące w jego skład) zostało uznane za ubogie, jeżeli poziom jego wydatków (obejmujących także wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego) był niższy od wartości przyjętej za granicę ubóstwa. Dla wyeliminowania wpływu, jaki na koszty utrzymania gospodarstw domowych wywiera ich skład społeczno-demograficzny, zarówno przy obliczaniu poziomu wydatków w gospodarstwach domowych, jak i ustalaniu granic ubóstwa (relatywnego oraz minimum egzystencji), zastosowano tak zwaną **oryginalną skalę ekwiwalentności OECD**. Według tej skali wagę 1 przypisuje się pierwszej osobie w gospodarstwie domowym w wieku 14 lat i więcej, wagę 0,7 – każdej następnej osobie w tym wieku oraz wagę 0,5 – każdemu dziecku w wieku poniżej 14 lat. Oznacza to np., że granica ubóstwa relatywnego dla gospodarstwa 4-osobowego złożonego z 2 osób dorosłych i 2 dzieci w wieku poniżej 14 lat jest 2,7 razy wyższa niż dla gospodarstwa 1-osobowego.

Relatywna granica ubóstwa to 50% średnich miesięcznych wydatków ustalonych na poziomie wszystkich gospodarstw domowych w kraju z uwzględnieniem tzw. oryginalnej skali ekwiwalentności OECD. Granice ubóstwa szacowane są dla poszczególnych kwartałów; w IV kwartale 2010 r.

Expenditures on consumer goods and services are designated for meeting household needs. They include expenditures on goods and services purchased for cash, with the use of cash or a credit card and on credit, the value of articles received free of charge as well as the value of own consumption. Consumer goods include non-durable goods (e.g., food, beverages, pharmaceutical products), semi-durable goods (e.g., clothing, books, toys) and durable goods (e.g., cars, washing machines, refrigerators, television sets). Expenditures do not include renovation fund.

Other expenditures include, i.a.: amounts transferred to other households and non-commercial institutions, including gifts; boarding costs of youth and students studying away from home; private alimony; some taxes, e.g.: on real estate, inheritance and donations, income from property as well as renting and selling real estate; monetary losses.

Expenditures on consumer goods and services – unless otherwise indicated – were aggregated in accordance with the respective nomenclature adopted in household budget survey for 2009–2012 or since 2013 on the basis of the Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP).

6. Consumption of foodstuffs (in terms of quantity) in households includes articles purchased for cash, with the use of cash or a credit card and on credit, received free of charge as well as taken from a private farm in agriculture or from conducted self-employed economic activity (own consumption); excluding consumption in catering establishments.

7. Poverty rates – a household and thus all its members have been regarded as poor if the expenditure level (including the value of products received free of charge as well as the value of own consumption) was below the adopted poverty threshold. In order to eliminate the effect of the socio-demographic composition of household on the maintenance costs, the so-called **original OECD equivalence scale** has been used for the calculation of the households' expenditure level and determination of poverty thresholds (relative and subsistence minimum). According to this scale, weight 1 is attributed to the first person in the household at the age of 14 and over, weight 0,7 – to any other person at that age and weight 0,5 – to every child under 14. And thus, for instance, the relative poverty threshold for a 4-person household consisting of 2 adult persons and 2 children at the age under 14 is 2,7 times as high as that for a 1-person household.

Relative poverty threshold is 50% of the mean monthly expenditure determined at the level of all households in Poland estimated with the use of the so-called original OECD equivalence scale. The poverty lines are estimated quarterly; in the fourth quarter of 2010 the relative poverty threshold was 668 zł for 1-person households and 1802

relatywna granica ubóstwa wynosiła dla gospodarstw 1-osobowych 668 zł, a dla 4-osobowych (2 osoby dorosłe z 2 dzieci w wieku poniżej 14 lat) – 1802 zł, w IV kwartale 2015 r. było to 734 zł dla gospodarstw 1-osobowych oraz 1982 zł dla gospodarstw 4-osobowych, w IV kwartale 2016 r. progi te wyniosły odpowiednio: 770 zł oraz 2080 zł, a w IV kwartale 2017 r. – 799 zł oraz 2157 zł.

„Ustawowa” granica ubóstwa to kwota, która zgodnie z ustawą z dnia 12 III 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 1769, z późn. zm.) uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z systemu pomocy społecznej. Od 1 I 2010 r. do 30 IX 2012 r. obowiązywały następujące kwoty progowe – 477 zł dla gospodarstw 1-osobowych oraz 351 zł na 1 osobę dla gospodarstw wieloosobowych, od 1 X 2012 r. do 30 IX 2015 r. było to 542 zł dla gospodarstw 1-osobowych oraz 456 zł na 1 osobę dla gospodarstw wieloosobowych, natomiast od 1 X 2015 r. kwoty te zostały ustalone na poziomie odpowiednio: 634 zł oraz 514 zł.

Minimum egzystencji, uznawane za granicę ubóstwa skrajnego, wyznacza poziom zaspokojenia potrzeb, poniżej którego występuje biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka. Podstawę do obliczania granic ubóstwa skrajnego stanowi poziom minimum egzystencji obliczany przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych dla 1-osobowego gospodarstwa pracowniczego w kraju. Granice ubóstwa szacowane są dla poszczególnych kwartałów; w IV kwartale 2010 r. granica ubóstwa skrajnego wyniosła dla gospodarstw 1-osobowych 466 zł, a dla 4-osobowych (2 osoby dorosłe z 2 dzieci w wieku poniżej 14 lat) – 1257 zł, w IV kwartale 2015 r. było to 545 zł dla gospodarstw 1-osobowych oraz 1472 zł dla gospodarstw 4-osobowych, w IV kwartale 2016 r. progi te wyniosły odpowiednio: 550 zł oraz 1486 zł, a w IV kwartale 2017 r. – 582 zł oraz 1571 zł.

zł for 4-person households (2 adults with 2 children at the age under 14), in the fourth quarter of 2015 the threshold was 734 zł for 1-person households and 1982 zł for 4-person households, in the fourth quarter of 2016: 770 zł and 2080 zł, respectively and in the fourth quarter of 2017 – 799 zł and 2157 zł.

“Legal” poverty threshold is the amount which, according to the Law on Social Assistance, dated 12 III 2004 (unified text: Journal of Laws 2017 item 1769, with later amendments), provides eligibility for a monetary benefit from social assistance. Since 1 I 2010 to 30 IX 2012 the line remained at the level of 477 zł for 1-person households and 351 zł per 1 person for multi-person households, since 1 X 2012 to 30 IX 2015 the threshold was 542 zł for 1-person households and 456 zł per 1 person for multi-person households, since 1 X 2015 the line was changed to: 634 zł and 514 zł, respectively.

The **subsistence minimum**, regarded as the extreme poverty threshold, sets the level of the satisfaction of needs below which there is a threat to the biological existence and to psychophysical human development. The starting point adopted for calculation of the extreme poverty threshold is the subsistence minimum estimated by the Institute of Labour and Social Studies for the 1-person employees' household in Poland. Poverty thresholds are estimated quarterly; in the fourth quarter of 2010 the extreme poverty threshold was 466 zł for 1-person households and 1257 zł for 4-person households (2 adults with 2 children at the age under 14), in the fourth quarter of 2015 the threshold was 545 zł for 1-person households and 1472 zł for 4-person households, in the fourth quarter of 2016: 550 zł and 1486 zł, respectively and in the fourth quarter of 2017 – 582 zł and 1571 zł.

TABL. 1 (104). **GOSPODARSTWA DOMOWE**
HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Gospodarstwa domowe objęte badaniem.....	5388	5612	5535	5442	Households included in the survey
Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym.....	2,74	2,65	2,61	2,60	Average number of persons in a household
w tym:					of which:
pracujących.....	1,20	1,21	1,17	1,16	employed
pobierających świadczenia społeczne.....	0,68	0,65	0,86	1,04	receiving social benefits
w tym emeryturę lub rentę.....	0,60	0,56	0,58	0,59	of which retirement or other pension
pozostających na utrzymaniu.....	0,79	0,74	0,53	0,35	dependents

TABL. 2 (105). **PRZECIĘTNY MIESIĘCZNY DOCHÓD ROZPORZĄDZALNY NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
AVERAGE MONTHLY PER CAPITA AVAILABLE INCOME IN HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł		in zł		
Dochód rozporządzalny	1614,83	1756,15	1780,88	1912,09	Available income
w tym dochód do dyspozycji	1550,46	1691,00	1708,64	1845,42	of which disposable income
w tym:					of which:
z pracy najemnej	958,57	1042,68	1019,91	1073,56	from hired work
z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie	68,85	53,46 ^a	62,27 ^b	75,87 ^c	from a private farm in agriculture
z pracy na własny rachunek	179,41	201,80	182,51	200,48	from self-employment
ze świadczeń społecznych	333,48	366,08	432,08	463,04	from social benefits

a-c Błąd względny szacunków przekracza 10% i wynosi: a – 12,64%, b – 17,36%, c – 13,91%.

a-c Relative error of estimates exceeds 10% and equals: a – 12,64%, b – 17,36%, c – 13,91%.

TABL. 3 (106). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYDATKI NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
AVERAGE MONTHLY PER CAPITA EXPENDITURES IN HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł		in zł		
Wydatki ogółem ^a	1319,81	1370,71	1369,88	1420,70	Total expenditures ^a
w tym towary i usługi konsumpcyjne ^{ab}	1255,45	1305,55	1297,64	1354,03	of which consumer goods and services ^{ab}
w tym:					of which:
żywność i napoje bezalkoholowe	275,13	285,26	293,00	302,31	food and non-alcoholic beverages
napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	35,43	33,52	33,02	33,17	alcoholic beverages and tobacco
odzież i obuwie	75,41	79,25	78,14	79,46	clothing and footwear
użytkowanie mieszkania i nośniki energii	246,34	253,84	238,55	243,85	housing, water, electricity, gas and other fuels
wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego	71,05	71,75	69,87	75,45	furnishings, household equipment and routine maintenance of the house
zdrowie	72,15	77,28	83,94	87,93	health
w tym artykuły farmaceutyczne	34,12	36,85	39,90	39,20	of which pharmaceutical products
transport	143,67	128,59	126,36	132,95	transport
łączność ^c	55,22	63,86	62,66	60,05	communication ^c
rekreacja i kultura ^d	124,37	115,19	113,17	121,16	recreation and culture ^d
edukacja ^e	22,66	24,55	22,13	22,43	education ^e
restauracje i hotele	40,38	72,17	77,26	91,40	restaurants and hotels
pozostałe towary i usługi ^a	82,19	88,64	89,86	91,72	miscellaneous goods and services ^a
w tym higiena osobista	41,04	45,91	46,21	47,34	of which personal care

a Łącznie z wydatkami na ubezpieczenia na życie. b Łącznie z kieszonkowym nieuwzględnionym w podziale według rodzajów wydatków. c Od 2013 r. łącznie z wydatkami na usługi internetowe. d Od 2013 r. bez wydatków na usługi internetowe. e Łącznie z wychowaniem przedszkolnym.

a Including expenditures on life insurance. b Including pocket money not considered in items by types of expenditures. c Since 2013 including expenditures for Internet services. d Since 2013 excluding expenditures for Internet services. e Including pre-school education.

TABL. 4 (107). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE SPOŻYCIE NIEKTÓRYCH ARTYKUŁÓW ŻYWNOŚCIOWYCH
NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**

AVERAGE MONTHLY PER CAPITA CONSUMPTION OF SELECTED FOODSTUFFS
IN HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Pieczywo i produkty zbożowe ^a w kg....	6,64	5,76	5,64	5,55	Bread and cereals ^a in kg
w tym pieczywo ^b	4,26	3,37	3,24	3,13	of which bread ^b
Mięso ^c w kg.....	5,41	5,08	5,13	5,10	Meat ^c in kg
w tym:					of which:
mięso surowe ^c	x	2,85	2,85	2,84	raw meat ^c
w tym drób.....	x	1,35	1,40	1,41	of which poultry
wędliny i inne przetwory mięsne ^d	2,39	1,99	2,02	2,01	processed meat and other meat preparations ^d
Ryby i owoce morza ^e w kg.....	0,47	0,33	0,32	0,28	Fish and seafood ^e in kg
Mleko ^f w l.....	3,39	3,00	2,96	2,84	Milk ^f in l
Jogurty w kg.....	0,62	0,53	0,56	0,53	Yoghurt in kg
Sery i twarogi ^g w kg.....	1,09	0,86	0,85	0,85	Cheese and curd ^g in kg
Jaja w szt.	12,08	10,86	10,99	11,07	Eggs in units
Oleje i tłuszcze ^h w kg.....	1,22	1,03	1,02	0,99	Oils and fats ^h in kg
w tym masło.....	0,24	0,23	0,25	0,23	of which butter
Owoce ⁱ w kg.....	3,90	4,01	4,03	3,87	Fruit ⁱ in kg
Warzywa w kg.....	9,78	8,72	8,34	8,34	Vegetables in kg
w tym ziemniaki.....	4,39	3,40	3,01	3,00	of which potatoes
Cukier w kg.....	1,22	1,03	0,96	0,87	Sugar in kg
Kawa, herbata, kakao w kg.....	0,26	0,24	0,24	0,23	Coffee, tea, cocoa in kg
Wody mineralne i źródlane w l.....	4,69	5,31	5,36	5,63	Mineral or spring waters in l
Soki owocowe i warzywne w l.....	1,25	1,13	1,12	1,07	Fruit and vegetable juices in l

a Od 2013 r. bez mąki ziemniaczanej. b Od 2013 r. bez pieczywa chrupkiego, tostowego i cukierniczego. c Od 2013 r. łącznie z boczkiem surowym (ujmowanym do 2012 r. w pozycji „Oleje i tłuszcze”). d łącznie z wyrobami garnażeryjnymi; od 2013 r. bez przetworów podrobowych. e Do 2012 r. określane jako „Ryby”; bez marynat, przetworów ze zwierząt morskich i słodkowodnych, wyrobów garnażeryjnych i panierowanych oraz od 2013 r. bez konserw rybnych. f Bez zagęszczonego i w proszku. g Od 2013 r. bez serków słodkich. h Od 2013 r. bez boczku surowego. i łącznie z nasionami i pestkami jadalnymi.

a Since 2013 excluding potato flour. b Since 2013 excluding crisp bread, toasted bread and confectionery. c Since 2013 including raw bacon (until 2012, included in position “Oils and fats”). d Including ready-to-serve meat products; since 2013 excluding offal preparations. e Until 2012 defined as „Fish”; excluding pickles, processed sea and fresh-water food and fish, ready-to-serve foods including coated food products as well as since 2013 excluding canned fish. f Excluding condensed and powdered milk. g Since 2013 excluding sweet cottage cheese. h Since 2013 excluding raw bacon. i Including seeds and edible kernel.

TABLE 5 (108). **GOSPODARSTWA DOMOWE WYPOSAŻONE W NIEKTÓRE PRZEDMIOTY TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA^a**
HOUSEHOLDS EQUIPPED WITH SELECTED DURABLE GOODS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w % ogółu gospodarstw domowych in % of total households				
Chłodziarka, chłodziarko-zamrażarka	99,0	99,3	98,5	98,9	Refrigerator, fridge-freezer
Zamrażarka	18,2	13,5	13,3	12,3	Freezer
Pralka automatyczna.....	89,4	95,4	94,9	95,9	Automatic washing machine
Zmywarka do naczyń.....	20,4	32,7	32,4	34,4	Dishwasher
Kuchenka mikrofalowa.....	49,6	58,2	55,8	56,3	Microwave oven
Kuchenka elektryczna z płytą ceramiczną, indukcyjną.....	x	14,0	13,8	15,5	Electric cooker with ceramic or induction cooktop
Samochód osobowy.....	61,0	64,7	64,2	65,8	Passenger car
Sprzęt do odbioru, nagrywania i odtwarzania dźwięku ^b	x	74,4	69,2	66,8	Equipment for reception, recording and reproduction of sound ^b
Odbiornik telewizyjny.....	96,9	95,5	94,2	92,9	Television set
Odtwarzacz DVD.....	58,0	43,5	35,3	30,4	DVD player
Telefon komórkowy.....	90,4	96,7	96,9	97,0	Mobile phone
w tym smartfon.....	x	52,1	58,0	64,8	of which smartphone
Zestaw kina domowego	15,5	14,4	11,6	11,1	Home theatre system
Urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej.....	58,7	66,1	56,7	54,4	Satellite or cable television equipment
Aparat fotograficzny cyfrowy.....	53,6	55,1	47,3	43,3	Digital camera
Komputer osobisty.....	68,7	78,5	78,4	79,4	Personal computer
w tym z dostępem do Internetu	63,8	77,3	77,5	78,6	of which with access to the Internet
w tym z dostępem szerokopasmowym	x	64,5	55,3	48,5	of which broadband access
Drukarka.....	43,6	39,9	34,9	34,8	Printer
w tym drukarka wielofunkcyjna.....	x	25,8	23,2	22,4	of which multifunction printer

a Opracowano na podstawie stanu w końcu poszczególnych kwartałów. b Obejmuje: radio, radiomagnetofon, radio z odtwarzaczem płyt kompaktowych lub radiomagnetofon z odtwarzaczem płyt kompaktowych, wieżę.

a Compiled on the basis of data at the end of individual quarters. b Includes: radio, radio tape recorder, radio with compact disc player or radio tape recorder with compact disc player, stereo music system.

TABLE 6 (109). **WSKAŹNIKI ZAGROŻENIA UBÓSTWEM (zasięg ubóstwa) W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH^a**
AT-RISK OF POVERTY RATES IN HOUSEHOLDS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Osoby – w % ogółu osób w gospodarstwach domowych – o wydatkach poniżej:					Persons – in % of total persons in households – with expenditures below:
relatywnej granicy ubóstwa	11,7	10,3	10,1	10,0	relative poverty threshold
„ustawowej” granicy ubóstwa	5,3	8,3	8,5	7,6	“legal” poverty threshold
minimum egzystencji.....	4,3	4,1	3,2	3,0	subsistence minimum

a Patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 167.

a See general notes, item 7 on page 167.

DZIAŁ IX INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA

Uwagi ogólne

Infrastruktura komunalna

1. Informacje o urządzeniach i usługach komunalnych opracowano **metodą rodzaju działalności**, tj. według kryterium przeznaczenia urządzeń, niezależnie od przeważającego rodzaju działalności podmiotu gospodarczego.

Definicję **metody przedsiębiorstw** podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 6, na str. 21.

Dane o urządzeniach komunalnych dotyczą urządzeń czynnych.

2. Informacje o **długości sieci wodociągowej i gazowej** dotyczą sieci rozdzielczej bez przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i innych obiektów. Ponadto informacje o sieci gazowej uwzględniają dane o sieci przesyłowej.

Dane o **długości sieci kanalizacyjnej**, oprócz przewodów ulicznych, uwzględniają kolektory, tj. przewody odbierające ścieki z sieci ulicznej; nie uwzględniają natomiast kanałów przeznaczonych wyłącznie do odprowadzania wód opadowych.

Przez **przyłącza wodociągowe i kanalizacyjne** prowadzące do budynków mieszkalnych (łącznie z budynkami zbiorowego zamieszkania, jak np.: hotele pracownicze, domy studenckie i internaty, domy opieki społecznej) oraz **przyłącza gazowe** prowadzące do budynków (łącznie z budynkami niemieszkalnymi) rozumie się odgałęzienia łączące poszczególne budynki z siecią rozdzielczą lub w przypadku kanalizacji – z siecią ogólnospławną.

3. **Zródło uliczne** jest to urządzenie zainstalowane do ulicznego przewodu wodociągowego, służące do pobierania wody przez ludność bezpośrednio z tego przewodu.

Dane o zużyciu wody z wodociągów w gospodarstwach domowych obejmują ilość wody pobranej z sieci wodociągowej za pomocą urządzeń zainstalowanych w budynku.

4. Dane o **korzystających z wodociągu i kanalizacji** obejmują ludność zamieszkałą w budynkach mieszkalnych dołączonych do określonej sieci oraz ludność korzystającą z wodociągu poprzez źródła podwórzowe i uliczne (urządzenia zainstalowane do ulicznego przewodu wodociągowego), a w przypadku kanalizacji – wpusty kanalizacyjne.

CHAPTER IX MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS

General notes

Municipal infrastructure

1. Information regarding municipal installations and services was compiled using the **kind of activity method**, i.e., according to the criterion of installation designation, regardless of the predominant kind of activity of the economic entity.

The definition of the **enterprise method** is given in the general notes to the Yearbook, item 6 on page 21.

Data regarding municipal installations concern operative installations.

2. Information regarding the **length of the water supply and gas supply networks** concerns distribution network excluding connections leading to residential buildings and other constructions. Moreover information regarding gas supply network includes data on the transmission (main) network.

Data regarding the **length of the sewage network**, apart from street conduits, include collectors, i.e., conduits receiving sewage from the street network; while they do not include sewers designed exclusively for draining run-off.

Water supply and sewage connections leading to residential buildings (including buildings with multiple residents, e.g.: employee boarding houses, student dormitories and boarding schools, social welfare homes) and **gas supply connections** leading to buildings (included non-residential buildings) are understood as branches linking individual buildings with the distribution system or, in case of the sewage system – with the main drainage system.

3. As **street spring** we mean a device connected with the water supply system, used by population as direct source of water supply.

Data regarding consumption of water in households includes quantity of water collected from water supply system by facilities installed in building.

4. Data regarding the **users of water supply systems and sewage systems** include the population living in residential buildings connected to a defined system as well as the population using a water supply system through a common courtyard or street outlet (equipment connected to the street water supply conduit), and in the case of sewage – sewage inlets.

Dane o **korzystających z gazu** dotyczą ludności w mieszkaniach wyposażonych w instalację gazu z sieci.

Dane o ludności korzystającej z wodociągu, kanalizacji i gazu obejmują również ludność w budynkach zbiorowego zamieszkania.

5. Dane o **liczbie odbiorców i zużyciu energii elektrycznej** od 2005 r. obejmują gospodarstwa domowe, których głównym źródłem utrzymania jest dochód z użytkowanego gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie.

Dane o **liczbie odbiorców gazu** podano łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych.

Dane o **zużyciu gazu** odnoszą się do wszystkich gospodarstw domowych.

Dane o **zużyciu energii elektrycznej i gazu z sieci** w gospodarstwach domowych (w tym również zużycie w gospodarstwach domowych prowadzących drobną działalność usługową) ustalono w oparciu o zaliczkowy system opłat.

6. Informacje z zakresu **ciepłownictwa** obejmują budynki mieszkalne oraz budynki urzędów i instytucji ogrzewane centralnie za pośrednictwem sieci przesyłowej rozumianej jako układ instalacji połączonych i współpracujących ze sobą, służących do przesyłania i dystrybucji czynnika grzejącego do odbiorcy zgodnie z ustawą z dnia 10 IV 1997 r. Prawo energetyczne (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 220).

Dane w tabl. 4 dotyczą budynków i lokali ogrzewanych przy pomocy urządzeń jednostek gospodarki komunalnej i mieszkaniowej oraz spółdzielni mieszkaniowych i zakładów pracy, niezależnie od źródła wytwarzania energii cieplnej (własnych lub obcych).

Kotłownia to budynek lub pomieszczenie wraz z ustawionymi w nim kotłami oraz urządzeniami służącymi do wytwarzania energii cieplnej na cele grzewcze lub ogrzewania i równoczesnego dostarczania ciepłej wody.

7. Dane o **odpadach komunalnych** dotyczą odpadów powstających w gospodarstwach domowych (z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji), a także odpadów niezawierających odpadów niebezpiecznych pochodzących od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Informacje o odpadach komunalnych do 2014 r. podaje się zgodnie z katalogiem odpadów wprowadzonym rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 IX 2001 r. (Dz.U. Nr 112, poz. 1206), a w 2015 r. – z dnia 9 XII 2014 r. (Dz.U. poz. 1923).

8. Dane o **nieczystościach ciekłych** dotyczą nieczystości wywiezionych do oczyszczalni ścieków lub stacji zlewnych pochodzących z gospodarstw domowych, budynków użyteczności publicznej oraz budynków jednostek prowadzących działalność gospodarczą – w przypadku gdy nie są odprowadzane siecią kanalizacyjną.

9. **Parki spacerowo-wypoczynkowe** są to tereny zieleni o powierzchni co najmniej 2 ha, urządzone i konserwowane z przeznaczeniem na cele wypoczynkowe ludności, wyposażone w drogi, place, aleje spacerowe, ławki itp.

Data regarding the **gas users** concern the population in dwellings equipped with gas installations connected to the gas supply system.

Data regarding the population using the water supply system, the sewage system and the gas supply system also include the population in collective accommodation facilities.

5. Data regarding the **number of consumers and the consumption of electricity** from 2005 include households, in which the main source of maintenance is income from a private farm in agriculture.

Data regarding the **number of consumers using gas from gas supply** including consumers using collective gas-meters.

Data regarding the **consumption of gas from gas supply** concern all the households.

Data regarding the **consumption of electricity and gas from the gas supply system** in households (as is consumption in households conducting small-scale service activity) is established on the basis of an estimated system of payments.

6. Information within the range of **heating** regards dwellings as well as offices and institutions with central heating within transmission thermal-line – which is considered as a system of connected and collaborating conduits leading heating medium to distribution line according to Law from 10 IV 1997 Energetic law (unified text: Journal of Laws 2017 item 220).

Data in table 4 apply to the buildings and premises heated by installations operated by communal and housing organizations and by housing co-operatives or enterprises, regardless of the sources supplying the thermal energy (own and other).

Boiler-house is a building or space with boilers and installations used for production of thermal energy to heating or both heating and supplying warm water.

7. Data on **municipal waste** concern waste generated by households (excluding discarded vehicles) as well as waste not containing hazardous waste originating from other producers of waste, which because of its character or composition is similar to waste from households.

Since 2014 information on municipal waste is quoted according to regulation of the Minister of Environment of 27 IX 2001 on catalogue of waste (Journal of Laws No. 112, item 1206), in 2015 – of 9 XII 2014 (Journal of Laws item 1923).

8. Data on **liquid waste** concern waste removed to wastewater treatment plants or dump stations which comes from households, public buildings and buildings of units conducting economic activity – in case they are not discharged by sewage system.

9. **Strolling and recreational parks** are green areas of at least 2 ha in size, maintained for the recreational needs of the population, featuring roads, squares, walkways, benches, etc.

Zieleńce są to obiekty o powierzchni poniżej 2 ha, w których funkcji dominuje wypoczynek.

Tereny zieleni osiedlowej występują przy zabudowie mieszkaniowej, pełnią funkcję wypoczynkową i izolacyjną.

Mieszkania

1. Informacje o **zasobach mieszkaniowych i mieszkaniach oddanych do użytkowania** dotyczą mieszkań, a także izb i powierzchni użytkowej w tych mieszkaniach, znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Dane nie obejmują lokali zbiorowego zamieszkania (hotele pracowniczych, domów studenckich i internatów, domów opieki społecznej i in.) i pomieszczeń nieprzeznaczonych na cele mieszkalne, a z różnych względów zamieszkanymi (pomieszczenia inwentarskich, barakowozów, statków, wagonów i in.).

Mieszkanie jest to lokal składający się z jednej lub kilku izb łącznie z pomieszczeniami pomocniczymi, wybudowany lub przebudowany dla celów mieszkalnych, konstrukcyjnie wydzielony (trwałymi ścianami) w obrębie budynku, do którego to lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni bądź bezpośrednio z ulicy, podwórza lub ogrodu.

Izba jest to pomieszczenie w mieszkaniu oddzielone od innych pomieszczeń stałymi ścianami, o powierzchni co najmniej 4 m², z bezpośrednim oświetleniem dziennym, tj. oknem lub oszklonymi drzwiami w ścianie zewnętrznej budynku. Za izbę uważa się zarówno pokój, jak i kuchnię – jeśli odpowiada warunkom określonym w definicji.

Dane o **liczbie izb w mieszkaniach** uwzględniają także izby wykorzystywane wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej, jeżeli izby te znajdowały się w obrębie mieszkania konstrukcyjnego i nie miały dodatkowego, oddzielnego wejścia z ulicy, podwórza lub z ogólnie dostępnej części budynku.

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

2. Dane o **zasobach mieszkaniowych** opracowano na podstawie bilansu zasobów mieszkaniowych – według stanu w dniu 31 XII, w każdorazowym podziale administracyjnym.

3. **Bilanse zasobów mieszkaniowych** sporządza się dla okresów międzypisowycych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego (dla lat 2002–2009 przyjęto jako bazę wyjściową wyniki spisu 2002, od 2010 r. – wyniki spisu 2011), przyjmując od 2002 r. za podstawę mieszkania zamieszkałe i niezamieszkałe oraz uwzględniając przyrosty i ubytki zasobów mieszkaniowych.

4. W zasobach mieszkaniowych za podstawę obliczenia przeciętnej liczby osób na mieszkanie i na izbę oraz przeciętnej powierzchni na osobę przyjęto ogólną liczbę ludności według stanu w dniu 31 XII.

Lawns are areas of less than 2 ha in size, in which recreational activity dominates.

Estate green belts are located in residential areas and are used for the purposes of recreation and isolation.

Dwellings

1. Information regarding **dwelling stocks and completed dwellings** concerns dwellings, as well as rooms and the useful floor area in these dwellings, located in residential and non-residential buildings. Data do not include collective accommodation facilities (employee hostels, student dormitories and boarding schools, social welfare homes and others) and spaces not designed for residential purposes, but which for various reasons are inhabited (animal accommodations, caravans, ships, wagons and others).

A **dwelling** is a premise comprising one or several rooms including auxiliary spaces, built or remodelled for residential purposes, structurally separated (by permanent walls) within a building, into which a separate access leads from a staircase, passage, common hall or directly from the street, courtyard or garden.

A **room** is a space in a dwelling separated from other spaces by permanent walls, with an area of at least 4 m², with direct day lighting, i.e., with a window or door containing a glass element in an external wall of the building. A kitchen area is treated as a room if it meets the conditions described in the definition.

Data regarding the **number of rooms in dwellings** also include rooms used exclusively for conducting economic activity, if these rooms are located within a construction of dwelling and do not have an additional, separate access from the street, courtyard or from a common space in the building.

The **useful floor area of a dwelling** is the total useful floor area of the rooms, kitchen, foyers, bathrooms, and all other spaces comprising the dwelling.

2. Data regarding **dwelling stocks** have been compiled on the basis of the balance of dwelling stocks, as of 31 XII, in each administrative division.

3. The **balances of dwelling stocks** are estimated for the periods between censuses on the basis of results from last census (for the years 2002–2009 the basis assumed were the results of 2002 census, since 2010 – the results of 2011 census), since 2002 assuming inhabited and uninhabited dwellings as a basis and considering increases and decreases of dwelling stocks.

4. In dwelling stocks as the basis for calculating the average number of persons per dwelling and per room as well as for average useful floor area per person the total number of population as of 31 XII was used.

5. Dane o **mieszkaniach, których budowę rozpoczęto** dotyczą mieszkań: w nowych budynkach mieszkalnych, w budynkach niemieszkalnych, uzyskanych w wyniku rozbudowy budynków (w części stanowiącej rozbudowę), uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych.

6. Informacje o **mieszkaniach, powierzchni użytkowej mieszkań oraz o izbach oddanych do użytkowania** dotyczą mieszkań w budynkach nowo wybudowanych i rozbudowanych (w części stanowiącej rozbudowę) oraz uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych.

Informacje o efektach:

- **budownictwa indywidualnego** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez osoby fizyczne (prowadzące i nieprowadzące działalności gospodarczej), fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora lub na sprzedaż i wynajem,
- **budownictwa przeznaczonego na sprzedaż lub wynajem** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez różnych inwestorów w celu osiągnięcia zysku (bez mieszkań oddanych do użytkowania przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą zaliczanych do budownictwa indywidualnego),
- **budownictwa spółdzielczego** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez spółdzielnie mieszkaniowe, z przeznaczeniem dla osób będących członkami tych spółdzielni,
- **budownictwa komunalnego (gminnego)** dotyczą mieszkań realizowanych w całości z budżetu gminy (głównie o charakterze socjalnym lub interwencyjnym),
- **budownictwa zakładowego** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez zakłady pracy (sektora publicznego i prywatnego), z przeznaczeniem na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych pracowników tych zakładów (bez mieszkań oddanych do użytkowania przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą zaliczanych do budownictwa indywidualnego),
- **budownictwa społecznego czynszowego** dotyczą mieszkań realizowanych przez towarzystwa budownictwa społecznego (działające na zasadzie non profit), z wykorzystaniem kredytu z Banku Gospodarstwa Krajowego (do 31 V 2009 r. – z Krajowego Funduszu Mieszkaniowego).

5. Data regarding **dwellings in which construction has begun** concern dwellings in new residential buildings, in non-residential buildings, dwellings created as a result of enlarging building (the enlarged portion), created as a result of adapting non-residential spaces.

6. Information regarding **dwellings, useful floor area of dwellings** as well as regarding **rooms completed** concerns dwellings in newly built and expanded buildings (the enlarged portion) as well as dwellings obtained as a result of adapting non-residential spaces.

Information regarding the results of:

- **private construction** concerns dwellings completed by natural persons (conducting or not conducting economic activity), foundations, churches and religious associations, designed for the own use of the investor or for sale and rent,
- **construction for sale or rent** concerns dwellings completed by various investors in order to achieve a profit (excluding dwellings completed by natural persons conducting economic activity included in private construction),
- **cooperative construction** concerns dwellings completed by housing cooperatives, designed for persons being members of these cooperatives,
- **municipal (gmina) construction** concerns dwellings realized in full from the gmina budget (primarily with a public assistance or intervention character),
- **company construction** concerns dwellings completed by companies (of the public and private sectors), designed for meeting the residential needs of the employees of these companies (excluding dwellings completed by natural persons conducting economic activity included in private construction),
- **public building society** concerns dwellings built by public building societies (operating on a non-profit basis) utilizing credit from the state bank BGK (until 31 V 2009 – from the National Housing Fund).

Infrastruktura komunalna Municipal infrastructure

TABL. 1 (110). **WODOCIĄGI I KANALIZACJA**
Stan w dniu 31 XII
WATER SUPPLY AND SEWAGE SYSTEMS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Sieć rozdzielcza w km					Distribution network in km
Wodociągowa.....	40076,3	44016,3	44595,6	45154,6	Water supply
miasta.....	7508,9	8393,4	8697,8	8845,0	urban areas
wieś.....	32567,4	35622,9	35897,8	36309,6	rural areas
Kanalizacyjna ^a	10496,0	14680,0	15316,0	15870,3	Sewage ^a
miasta.....	6093,8	7442,5	7644,1	8065,8	urban areas
wieś.....	4402,2	7237,5	7671,9	7804,5	rural areas
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt.					Connections leading to residential buildings in pcs
Wodociągowe.....	675287	756649	774057	806309	Water supply system
miasta.....	240419	270640	279141	302988	urban areas
wieś.....	434868	486009	494916	503321	rural areas
Kanalizacyjne.....	260917	352092	373449	404027	Sewage system
miasta.....	168441	211550	222611	245282	urban areas
wieś.....	92476	140542	150838	158745	rural areas
Zdroje uliczne.....	828	701	706	692	Street outlets
Miasta.....	496	427	424	411	Urban areas
Wieś.....	332	274	282	281	Rural areas
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) w hm³.....	188,8	202,4	203,0	202,4	Consumption of water from water supply systems in households (during the year) in hm³
Miasta:					Urban areas:
w hm ³	136,7	136,2	136,9	137,2	in hm ³
na 1 mieszkańca w m ³	40,5	39,7	39,7	39,7	per capita in m ³
Wieś w hm ³	52,1	66,2	66,1	65,1	Rural areas in hm ³
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną (w ciągu roku) w hm³.....	234,1	205,3	207,5	215,6	Wastewater discharged by sewage system (during the year) in hm³
W tym oczyszczane.....	183,6	202,4	207,5	215,6	Of which treated
a Łącznie z kolektorami. a Including collectors.					

TABL. 2 (111). **ODBIORCY ORAZ ZUŻYCIENIE ENERGII ELEKTRYCZNEJ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
CONSUMERS AND CONSUMPTION OF ELECTRICITY IN HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Odbiorcy (stan w dniu 31 XII) w tys.	2089,0	2188,9	2218,2	2260,6	Consumers (as of 31 XII) in thous.
Miasta.....	1490,6	1554,9	1580,6	1611,6	Urban areas
Wieś.....	598,4	634,0	637,7	649,0	Rural areas
Zużycie (w ciągu roku)					Consumption (during the year)
W GWh.....	4678,3	4550,3	4605,1	4682,3	In GWh
miasta.....	3102,2	2929,8	2934,2	2960,9	urban areas
wieś.....	1576,1	1620,5	1670,9	1721,3	rural areas
W kWh:					In kWh:
miasta: na 1 mieszkańca.....	919,2	853,6	852,0	857,1	urban areas: per capita
na 1 odbiorcę ^a	2081,2	1884,2	1856,4	1837,3	per consumer ^a
wieś – na 1 odbiorcę ^a	2634,0	2556,0	2620,3	2652,3	rural areas – per consumer ^a

^a Do przeliczeń przyjęto liczbę odbiorców według stanu w dniu 31 XII.
Źródło: dane Ministerstwa Gospodarki.

^a The number of consumers as of 31 XII was used in calculations.
Source: data of the Ministry of Economy.

TABLE 3 (112). **SIEĆ GAZOWA ORAZ ODBIORCY I ZUŻYCIE GAZU Z SIECI W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
Stan w dniu 31 XII
GAS SUPPLY SYSTEM AS WELL AS CONSUMERS AND CONSUMPTION OF GAS FROM GAS
SUPPLY SYSTEM IN HOUSEHOLDS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Sieć rozdzielcza i przesyłowa w km..	14336,2	15937,9	16273,0	16817,8	Distribution and transmission network in km
w tym przesyłowa.....	1875,0	2017,2	2070,5	2067,4	of which transmission
miasta.....	148,1	147,0	149,1	147,7	urban areas
wieś.....	1726,9	1870,2	1921,4	1919,8	rural areas
Miasta.....	6784,0	7368,4	7456,4	7658,5	Urban areas
Wieś.....	7552,2	8569,5	8816,6	9159,3	Rural areas
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych w szt.	352403	394560	402747	402100	Connections leading to residential and non-residential buildings in pcs
Miasta.....	233965	258785	262972	254253	Urban areas
Wieś.....	118438	135775	139775	147847	Rural areas
Odbiorcy gazu z sieci^a w tys.	1158,2	1189,1	1202,6	1204,4	Consumers of gas from gas supply system^a in thous.
Miasta.....	1051,6	1063,3	1073,1	1073,0	Urban areas
Wieś.....	106,7	125,9	129,6	131,4	Rural areas
Zużycie gazu z sieci (w ciągu roku)					Consumption of gas from gas supply system (during the year)
W GWh ^b	851,6	8378,5	9748,8	9716,6	In GWh ^b
miasta.....	671,7	6276,1	7465,5	7229,9	urban areas
wieś.....	179,8	2102,4	2283,3	2486,7	rural areas
Na 1 mieszkańca w kWh ^c	162,0	1568,8	1819,9	1808,6	Per capita in kWh ^c
miasta.....	199,0	1828,5	2167,8	2092,9	urban areas
wieś.....	95,6	1101,7	1193,6	1296,4	rural areas

^a Łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych. b, c W 2010 r. w jednostkach naturalnych: b – hm³, c – m³.

^a Including consumers using collective gas-meter. b, c In 2010 in natural units: b – hm³, c – m³.

TABLE 4 (113). **OGRZEWNICTWO**
Stan w dniu 31 XII
HOUSE-HEATING
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Sieć ciepła w km.....	3338,0	3500,0	3407,2	3558,3	3398,7	159,6	Heating network in km
w tym przesyłowa.....	2048,6	2177,6	2141,0	2224,6	2123,7	100,9	of which transmission
Kotłownie.....	1196	2131	2268	2235	1680	555	Boiler rooms
Sprzedaż energii cieplnej (w ciągu roku) w TJ.....	44405,0	35027,5	37958,1	39161,6	38953,1	208,5	Sale of heating energy (during the year) in TJ
Kubatura budynków ogrzewanych centralnie w dam ³	368802	450527	463400	471396	459537	11859	Cubature of buildings with central heating in dam ³
w tym budynków mieszkalnych.....	247508	287564	290025	295905	294853	1053	of which residential buildings

TABL. 5 (114). **LUDNOŚĆ KORZYSTAJĄCA Z SIECI WODOCIĄGOWEJ, KANALIZACYJNEJ I GAZOWEJ**
POPULATION USING WATER SUPPLY, SEWAGE AND GAS SUPPLY SYSTEMS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Ludność w tys. – korzystająca ^a z:					Population in thous. – using ^a :
wodociągu	4397,0	4795,0	4822,3	4862,0	water supply system
miasta	3083,2	3207,0	3223,1	3253,6	urban areas
wieś	1313,8	1588,0	1599,2	1608,5	rural areas
kanalizacji	3237,3	3610,8	3655,7	3710,1	sewage system
miasta	2901,8	3074,2	3095,4	3133,4	urban areas
wieś	335,5	536,5	560,2	576,7	rural areas
gazu	2878,2	2862,5	2860,7	2853,8	gas supply system
miasta	2547,0	2486,4	2474,9	2461,2	urban areas
wieś	331,2	376,1	385,8	392,6	rural areas
Ludność – w % ogółu ludności ^b – korzystająca ^a z:					Population – in % of total population ^b – using ^a :
wodociągu	83,5	89,6	89,9	90,3	water supply system
miasta	91,2	93,3	93,4	93,9	urban areas
wieś	69,7	83,1	83,4	83,7	rural areas
kanalizacji	61,5	67,5	68,1	68,9	sewage system
miasta	85,8	89,4	89,7	90,5	urban areas
wieś	17,8	28,1	29,2	30,0	rural areas
gazu	54,6	53,5	53,3	53,0	gas supply system
miasta	75,3	72,3	71,7	71,1	urban areas
wieś	17,6	19,7	20,1	20,4	rural areas

^a Dane szacunkowe; od 2014 r. dane dotyczące ludności korzystającej z wodociągu i kanalizacji nieporównywalne ze względu na zmianę metody szacowania. ^b Na podstawie bilansów.

^a Estimated data; since 2014 data concerning population using water supply and sewage systems are incomparable due to change of estimation method. ^b Based on balances.

TABL. 6 (115). **ODPADY KOMUNALNE^a**
MUNICIPAL WASTE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym z gospodarstw domowych of which from households	
Odpady komunalne zebrane ^b w tys. t	1572,6	1659,6	1758,9	1777,0	1578,5	Municipal waste collected ^b in thous. t
zmieszane	1433,0	1244,4	1294,8	1305,6	1133,9	mixed
miasta	1196,3	998,5	1025,1	1023,4	900,2	urban areas
wieś	236,7	245,9	269,7	282,1	233,6	rural areas
zebrane selektywnie	139,5	415,2	464,1	471,4	444,7	collected separately
w tym:						of which:
papier i tektura	40,7	44,8	45,0	22,9	17,3	paper and cardboard
szkło	24,9	45,1	53,6	50,4	48,8	glass
tworzywa sztuczne	15,1	32,1	37,0	25,6	23,2	plastic
metale	2,5	6,6	8,1	3,7	3,4	metals
wielkogabarytowe	20,7	56,3	76,7	75,5	73,1	largesize
biodegradowalne	25,9	69,3	80,3	102,9	98,5	biodegradable

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 173. ^b Dane szacunkowe.

^a See general notes, item 7 on page 173. ^b Estimated data.

TABL. 7 (116). **NIECZYSTOŚCI CIEKŁE**^a
LIQUID WASTE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Nieczystości ciekłe ^b wywiezione w dam ³	5502,4	5189,9	5157,9	5369,3	Liquid waste ^b removed in dam ³
miasta	2932,9	2432,9	2226,4	2231,2	urban areas
wieś	2569,5	2757,0	2931,5	3138,0	rural areas
w tym z gospodarstw domowych	3567,0	3554,4	3489,5	3715,3	of which from households
miasta	1997,0	1703,5	1519,5	1501,9	urban areas
wieś	1570,1	1851,0	1970,0	2213,4	rural areas
Zbiorniki bezodpływowe w tys. (stan w dniu 31 XII)	388,7	368,0	368,7	368,5	Septic tanks in thous. (as of 31 XII)
Przydomowe oczyszczalnie ścieków w tys. (stan w dniu 31 XII)	9,8	27,1	28,4	29,9	Household waste water treatment systems in thous. (as of 31 XII)

a Patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 173. b Ścieki gromadzone przejściowo w zbiornikach bezodpływowych.

a See general notes, item 8 on page 173. b Sewage stored temporarily in septic tanks.

TABL. 8 (117). **SKŁADOWISKA ODPADÓW KOMUNALNYCH**
LANDFILL SITES WITH MUNICIPAL WASTE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Czynne składowiska kontrolowane (stan w dniu 31 XII):							Controlled landfill sites in operation (as of 31 XII):
liczba	70	37	33	29	7	22	number
powierzchnia w ha	274,9	171,6	168,3	167,4	56,3	111,1	area in ha
Zrekultywowana powierzchnia kontrolowanych składowisk (w ciągu roku) w ha	0,6	14,5	9,6	3,8	—	3,8	Reclaimed area of controlled landfill sites (during the year) in ha
czynnych	0,6	4,5	3,4	—	—	—	in operation
o zakończonej eksploatacji (zamknięte)	—	10,0	6,2	3,8	—	3,8	exploitation completed

TABL. 9 (118). **TERENY ZIELENI OGÓLNODOSTĘPNEJ I OSIEDLOWEJ**
Stan w dniu 31 XII
GENERALLY ACCESSIBLE AND ESTATE AREA GREEN BELTS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010		2015		2016		2017		SPECIFICATION
	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	
OGÓŁEM w ha	6409,9	5730,8	6414,6	5678,2	6713,7	5942,7	6804,5	6027,1	TOTAL in ha
w % powierzchni ogólnej województwa ^a	0,2	2,7	0,2	2,6	0,2	2,7	0,2	2,8	in % of total area space of the voivodship ^a
na 1 mieszkańca ^b w m ²	12,2	17,0	12,0	16,5	12,5	17,2	12,6	17,4	per capita ^b in m ²
Tereny zieleni ogólnodostępnej:									Generally accessible green areas:
parki spacerowo-wypoczynkowe	2066,3	1619,2	2087,0	1619,0	2095,4	1627,5	2093,6	1620,6	strolling-recreational parks
zieleńce	764,7	653,7	794,0	661,4	795,7	663,0	836,2	702,2	lawns
Tereny zieleni osiedlowej	3578,9	3457,9	3533,6	3397,7	3822,7	3652,2	3874,8	3704,3	Green areas of housing estates

a, b W przypadku miast obliczono: a – w % ogólnej powierzchni miast, b – na 1 mieszkańca miast.

a, b For urban areas calculated: a – in % total urban areas space, b – per capita in urban areas.

Mieszkania Dwellings

TABL. 10 (119). ZASOBY MIESZKANIOWE ^a

Stan w dniu 31 XII
DWELLING STOCKS ^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Mieszkania w tys.	2063,0	2193,8	2227,9	2263,5	1628,3	635,2	Dwellings in thous.
Izby w mieszkaniach w tys.	7476,8	7968,1	8084,7	8208,4	5531,2	2677,2	Rooms in dwellings in thous.
Powierzchnia użytkowa mieszkań w tys. m ²	145588,8	157733,6	160482,6	163421,9	103651,3	59770,6	Useful floor area of dwellings in thous. m ²
Przeciętna w zasobach:							Dwelling stocks, average:
liczba izb w mieszkaniu	3,62	3,63	3,63	3,63	3,40	4,21	number of rooms in a dwelling
powierzchnia użytkowa w m ² :							useful floor area in m ² :
1 mieszkania.....	70,6	71,9	72,0	72,2	63,7	94,1	per dwelling
na 1 osobę.....	27,6	29,5	29,9	30,3	29,9	31,1	per person
liczba osób na:							number of persons:
1 mieszkanie.....	2,55	2,44	2,41	2,38	2,13	3,02	per dwelling
1 izbę	0,70	0,67	0,66	0,66	0,63	0,72	per room

^a Na podstawie bilansów.
^a Based on balances.

TABL. 11 (120). MIESZKANIA W ZASOBACH MIESZKANIOWYCH ^a WYPOSAŻONE W INSTALACJE

Stan w dniu 31 XII
DWELLINGS IN DWELLING STOCKS ^a FITTED WITH INSTALLATIONS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Mieszkania – w % – wyposażone w Dwellings – in % – fitted with					
	wodociąg water supply system	ustęp lavatory	łazienkę bathroom	gaz z sieci gas from gas supply system	centralne ogrzewanie central heating	
O G Ó Ł E M TOTAL	2010	95,4	92,8	90,6	59,1	85,0
	2015	95,7	93,3	91,2	58,1	86,0
	2016	95,8	93,4	91,4	57,7	86,3
	2017	95,8	93,5	91,5	57,4	86,5
Miasta.....	2010	98,6	97,7	96,1	75,2	91,9
Urban areas	2015	98,7	97,9	96,4	73,2	92,5
	2016	98,8	98,0	96,5	72,5	92,7
	2017	98,8	98,0	96,5	71,9	92,9
Wieś.....	2010	87,2	80,5	76,8	18,7	67,7
Rural areas	2015	88,0	81,6	78,1	19,8	69,5
	2016	88,1	81,8	78,4	19,9	69,9
	2017	88,3	82,0	78,7	20,4	70,2

^a Na podstawie bilansów.
^a Based on balances.

TABL. 12 (121). **DODATKI MIESZKANIOWE WYPŁACONE W 2017 R.**
HOUSING ALLOWANCES PAID OUT IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Wypłacone użytkownikom lokali Paid out user to				towarzystw budownic- twu spo- łecznego public building society	innych others
			gminnych gminas	spółdziel- czych coopera- tives	wspólnot mieszka- niowych housing community	prywatnych private		
a – liczba dodatków number of allowances								
b – kwota dodatków w tys. zł amount of allowances in thous. zł								
c – przeciętna wysokość dodatku w zł average value of allowances in zł								
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS								
OGÓŁEM	a	397037	183585	116327	51104	26234	8604	11183
TOTAL	b	79708,6	36833,5	22506,5	10064,4	5870,3	2000,2	2433,7
	c	200,76	200,63	193,48	196,94	223,77	232,48	217,62
Miasta.....	a	378719	178630	114237	47083	20271	8319	10179
Urban areas	b	76700,6	36016,2	22100,5	9306,9	5093,5	1936,4	2247,1
	c	202,53	201,62	193,46	197,67	251,27	232,77	220,76
Wieś.....	a	18318	4955	2090	4021	5963	285	1004
Rural areas	b	3008,0	817,3	406,0	757,5	776,7	63,8	186,6
	c	164,21	164,95	194,26	188,39	130,26	223,92	185,84
W % OGÓŁEM IN % OF TOTAL								
OGÓŁEM	a	100,0	46,2	29,3	12,9	6,6	2,2	2,8
TOTAL	b	100,0	46,2	28,2	12,6	7,4	2,5	3,1
	c	100,0	47,2	30,2	12,4	5,4	2,2	2,7
Miasta.....	a	100,0	47,2	30,2	12,4	5,4	2,2	2,7
Urban areas	b	100,0	47,0	28,8	12,1	6,6	2,5	2,9
	c	100,0	47,2	30,2	12,4	5,4	2,2	2,7
Wieś.....	a	100,0	27,0	11,4	22,0	32,6	1,6	5,5
Rural areas	b	100,0	27,2	13,5	25,2	25,8	2,1	6,2

TABL. 13 (122). **GOSPODARKA GRUNTAMI POD BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE**
ADMINISTRATION OF GROUNDS FOR DWELLING CONSTRUCTION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Powierzchnia gruntów przekazanych inwestorom pod budownictwo mieszaniowe Area of grounds transferred to investor for dwelling construction			Powierzchnia gruntów w zasobie gmin pod budownictwo mieszkaniowe (stan w dniu 31 XII) Area of grounds in gminas stock for dwelling construction (as of 31 XII)			
		ogółem of total	w tym of which		wielorodzinne multi-family		jednorodzinne single-family	
			spółdzielcze cooperatives	osób fizycznych of natural persons	razem total	w tym uzbrojone of which developed	razem total	w tym uzbrojone of which developed
w ha in ha								
OGÓŁEM	2010	57,5	0,8	42,4	807,2	733,9	932,5	460,1
TOTAL	2015	57,7	0,5	50,1	680,6	249,1	1140,9	508,4
	2016	63,4	0,2	47,8	317,5	247,6	1118,1	506,7
	2017	37,8	1,0	31,6	333,6	260,6	876,6	484,2
Miasta.....	2010	26,7	0,8	21,2	786,4	717,9	538,7	267,2
Urban areas	2015	34,7	0,5	27,5	654,3	224,0	502,5	267,1
	2016	31,9	0,2	18,3	295,9	227,2	499,8	265,5
	2017	17,4	1,0	13,6	311,0	239,1	472,5	271,2
Wieś.....	2010	30,8	—	21,2	20,8	16,0	393,8	192,9
Rural areas	2015	23,0	—	22,6	26,3	25,1	638,4	241,3
	2016	31,5	—	29,5	21,6	20,4	618,3	241,2
	2017	20,4	—	18,0	22,6	21,5	404,1	213,0

TABL. 14 (123). **MIESZKANIA, KTÓRYCH BUDOWĘ ROZPOCZĘTO**
DWELLINGS IN WHICH CONSTRUCTION HAS BEGUN

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	31802	34964	38588	43243	T O T A L
Indywidualne	13692	10717	12156	13079	Private
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	16570	24082	26259	29812	For sale or rent
Spółdzielcze	989	70	45	174	Cooperatives
Komunalne (gminne)	447	47	94	178	Municipal (gmina)
Zakładowe	—	—	34	—	Company
Spoleczne czynszowe	104	48	—	—	Public building society

TABL. 15 (124). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA**
DWELLINGS COMPLETED

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Mieszkania	28961	29227	36049	37274	Dwellings
miasta	21073	21240	28085	28693	urban areas
wieś	7888	7987	7964	8581	rural areas
Indywidualne	11336	12023	11372	13381	Private
miasta	4492	5064	4593	6086	urban areas
wieś	6844	6959	6779	7295	rural areas
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	15632	16247	23344	23096	For sale or rent
Spółdzielcze	1166	528	737	460	Cooperative
Komunalne (gminne)	767	366	427	224	Municipal (gmina)
Zakładowe	—	18	154	35	Company
Spoleczne czynszowe	60	45	15	78	Public building society
Mieszkania na 1000 zawartych małżeństw	950	1132	1350	1373	Dwellings per 1000 marriages contracted
Miasta	1100	1320	1664	1653	Urban areas
Wieś	696	821	812	877	Rural areas
Izby	115978	110885	125486	132297	Rooms
miasta	71333	68080	83256	86958	urban areas
wieś	44645	42805	42230	45339	rural areas
Indywidualne	64191	63108	59437	67476	Private
miasta	24282	23906	21484	26862	urban areas
wieś	39909	39202	37953	40614	rural areas
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	46661	45407	62743	62794	For sale or rent
Spółdzielcze	3430	1437	2080	1249	Cooperative
Komunalne (gminne)	1540	808	901	457	Municipal (gmina)
Zakładowe	—	45	296	93	Company
Spoleczne czynszowe	156	80	29	228	Public building society

TABL. 15 (124). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA (dok.)**
DWELLINGS COMPLETED (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Powierzchnia użytkowa mieszkań w m²	2963333	2683114	2975755	3158076	Useful floor area of dwellings in m²
miasta.....	1749899	1576217	1885337	2005470	urban areas
wieś	1213434	1106897	1090418	1152606	rural areas
Indywidualne	1757095	1657603	1574293	1739021	Private
miasta.....	687641	637114	584912	696780	urban areas
wieś	1069454	1020489	989381	1042241	rural areas
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	1108750	975465	1334327	1372663	For sale or rent
Spółdzielcze	69988	30181	41932	30629	Cooperative
Komunalne (gminne).....	24204	16928	17773	9081	Municipal (gmina)
Zakładowe.....	—	980	6898	2937	Company
Społeczne czynszowe.....	3296	1957	532	3745	Public building society
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m²	102,3	91,8	82,5	84,7	Average useful floor area per dwelling in m²
miasta.....	83,0	74,2	67,1	69,9	urban areas
wieś	153,8	138,6	136,9	134,3	rural areas
Indywidualne	155,0	137,9	138,4	130,0	Private
miasta.....	153,1	125,8	127,3	114,5	urban areas
wieś	156,3	146,6	145,9	142,9	rural areas
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	70,9	60,0	57,2	59,4	For sale or rent
Spółdzielcze	60,0	57,2	56,9	66,6	Cooperative
Komunalne (gminne).....	31,6	46,3	41,6	40,5	Municipal (gmina)
Zakładowe.....	—	54,4	44,8	83,9	Company
Społeczne czynszowe.....	54,9	43,5	35,5	48,0	Public building society

TABL. 16 (125). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA WEDŁUG LICZBY IZB**
DWELLINGS COMPLETED BY NUMBER OF ROOMS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W budynkach indywidualnych In private buildings					W budynkach poza indywidualnymi In non-private buildings				
		razem total	w % razem – mieszkania o liczbie izb in % of total – dwellings with specified number of rooms				razem total	w % razem – mieszkania o liczbie izb in % of total – dwellings with specified number of rooms			
			1	2	3	4 i więcej and more		1	2	3	4 i więcej and more
OGÓŁEM 2010	28961	11336	0,4	3,1	5,7	90,9	17625	7,3	31,4	36,5	24,8
TOTAL 2015	29227	12023	0,6	5,7	8,3	85,4	17204	6,9	38,9	33,5	20,6
2016	36049	11372	0,6	4,8	9,4	85,2	24677	8,8	42,0	30,3	18,9
2017	37274	13381	0,9	5,9	13,0	80,2	23893	7,9	40,7	32,1	19,3
Miasta..... 2010	21073	4492	0,8	6,2	9,2	83,7	16581	7,5	33,0	37,1	22,4
Urban areas 2015	21240	5064	1,3	11,9	14,4	72,4	16176	6,8	40,3	33,7	19,3
2016	28085	4593	1,1	10,6	17,6	70,7	23492	9,1	42,8	30,4	17,6
2017	28693	6086	1,9	11,6	23,9	62,6	22607	8,3	41,5	32,4	17,8
Wieś	7888	6844	0,1	1,0	3,4	95,6	1044	3,4	7,0	26,2	63,3
Rural areas 2015	7987	6959	0,1	1,1	4,0	94,9	1028	8,9	17,2	31,6	42,2
2016	7964	6779	0,2	0,9	3,9	95,0	1185	3,8	24,9	27,6	43,7
2017	8581	7295	0,1	1,2	3,9	94,9	1286	1,2	25,4	27,5	45,9

Uwagi ogólne

General notes

1. System edukacji w Polsce funkcjonuje zgodnie z ustawą z dnia 14 XII 2016 r. prawo oświatowe (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 59), ustawą o systemie oświaty z dnia 7 IX 1991 r. (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 2198) oraz ustawą z dnia 27 VII 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 poz. 2183).

Od 1 IX 2017 r. rozpoczęto reformę systemu edukacji, która docelowo wprowadza: 8-letnią szkołę podstawową, 4-letnie liceum ogólnokształcące, 5-letnie technikum, 3-letnią branżową szkołę I stopnia, 2-letnią branżową szkołę II stopnia oraz likwiduje gimnazja.

W wyniku wdrażania nowego systemu edukacji w roku szkolnym 2017/18:

- 1) dzieci 6-letnie są objęte obowiązkiem odbycia rocznego przygotowania przedszkolnego w placówkach wychowania przedszkolnego, zaś dzieci 7-letnie obowiązkiem szkolnym;
- 2) w szkołach podstawowych kształcą się pierwszy rocznik uczniów realizujących program klasy siódmej, co skutkuje brakiem absolwentów z roku szkolnego 2016/17 (przejdą z 6- na 8-letnią szkołę podstawową);
- 3) nie odbył się nabór do klasy pierwszej gimnazjów, które ulegają stopniowej likwidacji;
- 4) rozpoczął się nabór do klasy pierwszej szkół branżowych I stopnia, które powstały z przekształcenia dotychczasowych zasadniczych szkół zawodowych (istniejących do roku szkolnego 2016/17). W szkołach branżowych I stopnia pozostali jeszcze uczniowie oddziałów zasadniczych szkół zawodowych.

2. Prezentowane w dziale dane dotyczą:

- 1) placówki wychowania przedszkolnego;
- 2) szkół dla dzieci i młodzieży oraz dla dorosłych:
 - a) podstawowych,
 - b) gimnazjów,
 - c) szkół ponadgimnazjalnych;
- 3) szkół policealnych;
- 4) szkół wyższych;
- 5) specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych;
- 6) placówek pozaszkolnych.

3. Dane obejmują szkoły i placówki prowadzone przez jednostki administracji centralnej (rządowej), jednostki samorządu terytorialnego (gminy, powiaty i województwa) oraz inne osoby prawne i fizyczne.

1. The educational system in Poland functions according to the Law on School Education, dated 14 XII 2016 (unified text: Journal of Laws 2017 item 59), the Education System Law, dated 7 IX 1991 (unified text: Journal of Laws 2017 item 2198) and the Higher Education Law, dated 27 VII 2005 (unified text: Journal of Laws 2017 item 2183).

Since 1 IX 2017 the new school system has been implemented which ultimately will introduce: 8-year primary school, 4-year general secondary school, 5-year technical secondary school, 3-year stage I sectoral vocational school, 2-year stage II sectoral vocational school, and eliminate lower secondary schools.

As a result of implementing the new education system in the 2017/18 school year:

- 1) children at the age of 6 are required to undergo an obligatory 1 year pre-primary education in pre-primary education establishments, while children at the age of 7 have been subjected to obligatory education;
- 2) in primary schools, the first year of pupils conducting the seventh grade curriculum is included, which results in the lack of graduates of the 2016/17 school year (change from the 6- to 8-year primary school);
- 3) there was no recruitment to the first grade of lower secondary schools, which are gradually being liquidated;
- 4) stage I sectoral vocational schools transformed from basic vocational schools (operating until the 2016/17 school year), began recruitment to grade 1. The remaining students enrolled in basic vocational school sections pursued their education in stage I sectoral vocational schools.

2. Data presented in the chapter concern:

- 1) pre-primary education establishments;
- 2) schools for children, youth and adults:
 - a) primary schools,
 - b) lower secondary schools,
 - c) upper secondary schools;
- 3) post-secondary schools;
- 4) higher education institutions;
- 5) special education care centres, youth education centres, youth social therapy centres and rehabilitation-education centres;
- 6) extracurricular institutions.

3. Data include schools and establishments managed by central (government) administration units and local government units (gminas, powiats and voivodships), as well as by other legal and private persons.

4. Szkoły (z wyjątkiem szkół wyższych) i placówki mogą być publiczne, niepubliczne oraz niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych. Szkoła niepubliczna może uzyskać uprawnienia szkoły publicznej, jeżeli realizuje minimum programowe oraz stosuje zasady klasyfikowania i promowania uczniów ustalone przez Ministra Edukacji Narodowej, umożliwiające uzyskanie świadectw lub dyplomów państwowych. Jednostki administracji centralnej (rządowej) i jednostki samorządu terytorialnego mogą prowadzić tylko szkoły publiczne. Szkoły podstawowe i gimnazja mogą być tylko publiczne lub niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych.

Szkoły wyższe mogą być publiczne i niepubliczne; uczelnie niepubliczne tworzone są na podstawie zezwolenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

5. Szkoły dla dzieci i młodzieży (łącznie ze specjalnymi) obejmują:

- 1) szkoły podstawowe, w tym szkoły sportowe i mistrzostwa sportowego (bez szkół specjalnych), szkoły filialne (bez szkół specjalnych), szkoły artystyczne niedające uprawnień zawodowych (bez szkół specjalnych), realizujące jednocześnie program szkoły podstawowej;
- 2) gimnazja;
- 3) szkoły ponadgimnazjalne:
 - a) 3-letnie szkoły specjalne przysposabiające do pracy,
 - b) 3-letnie branżowe szkoły I stopnia (do roku szkolnego 2016/17 – 2–3-letnie zasadnicze szkoły zawodowe),
 - c) 3-letnie licea ogólnokształcące, w tym szkoły sportowe i mistrzostwa sportowego (bez szkół specjalnych),
 - d) 4-letnie technika,
 - e) ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe (bez szkół specjalnych), które prezentuje się z wyłączeniem szkół realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne,
 - f) funkcjonujące do roku szkolnego 2013/14 3-letnie licea profilowane oraz 2-letnie uzupełniające licea ogólnokształcące i 3-letnie technika uzupełniające dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych.

6. Szkoły policealne – kształcące w formie dziennej, wieczorowej, zaocznej i stacjonarnej – obejmują:

- 1) szkoły policealne (1-, 1,5- lub 2-letnie), łącznie ze szkołami specjalnymi;
- 2) kolegia pracowników służb społecznych (3-letnie) – od roku szkolnego 2005/06;
- 3) funkcjonujące do roku szkolnego 2015/16 3-letnie: nauczycielskie kolegia języków obcych, kolegia nauczycielskie, w których absolwentom nie nadawano tytułu licencjata.

7. Szkoły wyższe realizują kształcenie w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Informacje z zakresu szkół wyższych:

- 1) do roku akademickiego 2015/16 podaje się łącznie z nauczycielskimi kolegiami języków obcych i kolegiami nauczycielskimi, w których absolwentom nadawano tytuł licencjata;

4. Schools (with the exception of higher education institutions) and establishments can be public, non-public and non-public with the competence of a public school. A non-public school can obtain the competence of a public school, if it implements the minimum programme as well as applies the principles of classifying and promoting pupils and students as established by the Minister of National Education, allowing students to obtain state certificates or diplomas. Central (government) administration units and local government units can administer public schools only. Primary schools and lower secondary schools can be public schools or non-public schools with the competence of public schools only.

Tertiary education can be public and non-public; non-public higher education institutions are established on the basis of a permit of the Minister of Science and Higher Education.

5. Schools for children and youth (including special schools) include:

- 1) primary schools, of which sports schools and athletic schools (excluding special schools), branch schools (excluding special schools), art schools not leading to professional certification (excluding special schools) simultaneously conducting a primary school programme;
- 2) lower secondary schools;
- 3) upper secondary schools:
 - a) 3-year special job-training schools,
 - b) 3-year sectoral vocational schools stage I (until the 2016/17 school year 2–3-year basic vocational schools),
 - c) 3-year general secondary schools, of which sports schools and athletic schools (excluding special schools),
 - d) 4-year technical secondary schools,
 - e) general art schools leading to professional certification (excluding special schools) excluding schools providing art education only,
 - f) functioning until the 2013/14 school year – 3-year specialised secondary schools as well as 2-year supplementary general secondary schools and 3-year supplementary technical secondary schools for graduates of basic vocational schools.

6. Post-secondary schools – educating in day, evening, weekend and full-time programmes form – include:

- 1) post-secondary schools (1-, 1,5- or 2-year), including special schools;
- 2) colleges of social work (3-year) – since the 2005/06 school year;
- 3) functioning until the 2015/16 school year 3-year: foreign language teacher training colleges, teacher training colleges, in which graduates did not receive the title of licentiate.

7. Tertiary education (university level) includes full-time and part-time programmes. Data regarding tertiary education:

- 1) until the 2015/16 academic year include foreign language teacher training colleges and teacher training colleges in which graduates receive the title of licentiate;

- 2) obejmują cudzoziemców studiujących w Polsce (w tym studiujących w jednostkach zamiejscowych polskich uczelni za granicą);
- 3) nie obejmują Polaków studiujących za granicą (z wyjątkiem osób studiujących w jednostkach zamiejscowych polskich uczelni za granicą).

Studentów i absolwentów wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych szkół wyższych łącznie z filiami, zamiejscowymi podstawowymi jednostkami organizacyjnymi oraz zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi. Od roku akademickiego 2007/08 dane obejmują szkoły resortu obrony narodowej oraz szkoły resortu spraw wewnętrznych i administracji.

W roku akademickim 2017/18 dane o studentach i absolwentach uwzględniają tylko te szkoły wyższe (88 szkół), które wypełniły sprawozdania w systemie POL-on administrowanym przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Podział szkół wyższych według **typów szkół** opracowano na podstawie grupowania stosowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego dla szkół publicznych. W podziale tym do typu „wyższe szkoły” zaliczono zarówno szkoły mające w nazwie własnej „wyższa szkoła”, jak też „uniwersytet” lub „akademia”: rolnicza, ekonomiczna, pedagogiczna, artystyczna i teologiczna.

8. Szkoły dla dorosłych – kształcące w formie stacjonarnej, zaocznej i na odległość – obejmują:

- 1) szkoły podstawowe dla dorosłych;
- 2) gimnazja dla dorosłych;
- 3) szkoły ponadgimnazjalne:
 - a) 3-letnie licea ogólnokształcące dla dorosłych;
 - b) funkcjonujące do roku szkolnego:
 - 2013/14 – 2-letnie uzupełniające licea ogólnokształcące dla dorosłych dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych,
 - 2014/15 – 2–3-letnie zasadnicze szkoły zawodowe dla dorosłych oraz 3-letnie licea profilowane dla dorosłych
 - 2015/16 – 3-letnie technika uzupełniające dla dorosłych na podbudowie programowej zasadniczej szkoły zawodowej oraz 4-letnie technika dla dorosłych.

9. Szkoły specjalne organizowane są dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym dla młodzieży niepełnosprawnej. Kształcenie może być realizowane w systemie szkolnym lub w formie indywidualnej. Kształcenie specjalne odbywa się w szkołach ogólnodostępnych (w których tworzone są oddziały specjalne lub klasy integracyjne i ogólnodostępne), w funkcjonujących samodzielnie szkołach specjalnych oraz w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, innych placówkach oświatowo-wychowawczych lub w placówkach wykonujących działalność leczniczą (łącznie z zakładami lecznictwa uzdrowiskowego).

10. Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze są to placówki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w wieku 3 lat i więcej, które z racji niepełnosprawności nie mogą uczęszczać do przedszkola lub szkoły.

11. Młodzieżowe ośrodki wychowawcze przeznaczone są dla młodzieży niedostosowanej spo-

- 2) include foreigners studying in Poland (of which studying at organizational units of Polish higher education institutions operating abroad);
- 3) do not include Poles studying abroad (with an exception of persons at organizational units of Polish higher education institutions operating abroad).

Data on students and graduates is given according to the seats of higher education institutions including branch sections, organizational units in another location as well as teaching centres in another location. Since the 2007/08 academic year data include Academies of the Ministry of National Defence and Academies of the Ministry of the Interior and Administration.

In the 2017/18 academic year data on students and graduates include only those higher education institutions (88) that completed the reports in the POL-on system administered by the Ministry of Science and Higher Education.

The division of higher education institutions by **type of institution** was based on the grouping applied by the Ministry of Science and Higher Education with regard to public schools. In this division, the category of "higher education schools" comprises both the schools whose proper name includes the phrase "higher school" and those containing in their proper name the word "university" or "academy" – of agriculture, economics, pedagogy, arts, and theology.

8. Schools for adults – educating in full-time, in weekend and in distance from – include:

- 1) primary schools for adults;
- 2) lower secondary schools for adults;
- 3) upper secondary schools:
 - a) 3-year general secondary schools for adults;
 - b) functioning until the school year:
 - 2013/14 – 2-year supplementary general secondary schools for adults for graduates of basic vocational school.
 - 2014/15 – 2–3-year basic vocational schools for adults and 3-year specialized secondary schools for adults,
 - 2015/16 – 3-year supplementary technical schools for adults based on the programme of basic vocational school and 4-year technical secondary schools for adults.

9. Special schools are organized for disabled children and youth with special educational needs. Education may be conducted within the school system or individually. Education occurs in mainstream schools (in which special or integrational and mainstream sections are established), in special schools operating independently as well as in special educational care centres, other educational institutions or in the units performing health care activities (including health resorts treatment).

10. Special education care centres are facilities for disabled children and youth, aged 3 and more who, for reasons of their disability cannot attend regular nursery schools or schools.

11. Youth education centres are intended for socially maladjusted youth. The goal of the centres

tecznie. Zadaniem ośrodków jest eliminowanie przyczyn i przejawów niedostosowania społecznego oraz przygotowanie wychowanków do samodzielnego życia, zgodnie z normami prawnymi i społecznymi.

12. Młodzieżowe ośrodki socjoterapii są placówkami dla młodzieży niedostosowanej społecznie, z zaburzeniami zachowania i zagrożonej uzależnieniem w stopniu utrudniającym realizację zadań życiowych bez udzielenia specjalnej pomocy.

13. Ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze są placówkami umożliwiającymi dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim realizację obowiązków szkolnego poprzez uczestnictwo w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych.

14. Dane o nauczycielach, poza nauczycielami akademickimi, dotyczą nauczycieli (łącznie z nauczycielami religii) zatrudnionych przy realizacji obowiązujących zajęć edukacyjnych, tj. bez wychowawców świetlic, bibliotekarzy, prowadzących wyłącznie zajęcia pozalekcyjne itp.

Dane o nauczycielach akademickich dotyczą zatrudnionych na stanowiskach: profesora, docenta, adiunkta, asystenta oraz zatrudnionych na pozostałych stanowiskach dydaktycznych: starszego wykładowcy, wykładowcy, lektora, instruktora, a od roku akademickiego 2006/07 także dyplomowanego bibliotekarza i dyplomowanego pracownika dokumentacji i informacji naukowej.

Dane o nauczycielach dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

15. Placówki wychowania przedszkolnego są to placówki opiekuńczo-wychowawcze przeznaczone dla dzieci w wieku od lat 3 do rozpoczęcia przez nie nauki w szkole podstawowej, zapewniające dzieciom opiekę oraz mające na celu przygotowanie ich do nauki w szkole.

16. Dane dotyczące:

- 1) wychowania przedszkolnego, szkół (poza szkołami wyższymi) oraz od roku szkolnego 2008/09 – specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych, wychowania pozaszkolnego oraz internatów i burs podano według stanu na początku roku szkolnego; dane o absolwentach – na koniec roku szkolnego;
- 2) szkół wyższych – prezentuje się według stanu w dniu 30 XI; studenci są wykazywani tyle razy, na ilu kierunkach studiują; dane o absolwentach dotyczą liczby wydanych dyplomów ukończenia studiów wyższych; absolwenci wykazani są z roku akademickiego.

17. Absolwenci ekstermi występują wyłącznie w szkołach dla dorosłych.

18. Współczynnik skolaryzacji:

- **brutto** – jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania;

is to eliminate the causes and manifestations of the social maladjustment as well as to prepare the young people for independent life, compliant with legal and social norms.

12. Youth social therapy centres are centres intended for socially maladjusted youth having behavioural disorders and susceptible to addiction to a degree affecting performance of life tasks without receiving special assistance.

13. Rehabilitation-education centres are facilities making it possible for children and youth with a profound intellectual disability to meet their obligation to receive an education through participating in rehabilitation-education classes.

14. Data regarding teachers, excluding academic teachers, concern teachers (including teachers of religion) employed in obligatory teaching programmes, i.e., excluding community centre educators and librarians conducting exclusively extracurricular activities, etc.

Data regarding academic teachers concern the positions of: professor, assistant professor, tutor and assistant lecturer as well as other didactic positions: senior lecturer, lecturer, lector, instructor and since the 2006/07 academic year also qualified librarian and qualified scientific documentation and information staff.

Data regarding teachers full-time and part-time paid employees in terms of full-time paid employees.

15. Pre-primary education establishments are care and educational centres designated for children 3 of age until beginning education in primary school secured children for care and aimed at preparation to education in school.

16. Data regarding:

- 1) pre-primary education, schools (excluding higher education institutions) as well as since the 2008/09 school year – special education care centres, youth education centres, youth social therapy centres and rehabilitation-education centres, extracurricular education as well as boarding-school and dormitories concern the beginning of the school year; data concerning graduates – the end of the school year;
- 2) tertiary education are presented as of 30 XI; students are indicated correspondingly on the number of fields of education they study; data regarding graduates concern the number of diplomas issued at the end of studies; graduates are shown from the academic year.

17. Extramural graduates occur only in schools for adults.

18. Enrolment rate:

- **gross** – is the relation of the number of people studying (as of the beginning of the school year) at a given educational level (regardless of age) to the population (as of 31 XII) in the age group defined as corresponding to this educational level;
- **net** – is the relation of the number of people studying (as of the beginning of the school

– **netto** – jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (w danej grupie wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

19. Internat to placówka opiekuńczo-wychowawcza przeznaczona dla młodzieży uczęszczającej do szkół ogólnokształcących i zawodowych zlokalizowanych poza stałym miejscem zamieszkania. **Bursa** to międzyszkolna placówka pełniąca funkcję internatu.

20. Zadaniem **wychowania pozaszkolnego** jest stwarzanie młodzieży warunków sprzyjających rozwijaniu zainteresowań i uzdolnień oraz rekreacji i wypoczynku w czasie wolnym od zajęć szkolnych.

Do placówek **wychowania pozaszkolnego** zaliczono: pałace młodzieży, młodzieżowe domy kultury, ogniska pracy pozaszkolnej, ogrody jordanowskie, międzyszkolne ośrodki sportowe i inne placówki o charakterze specjalistycznym, jak np. stacje młodego technika, planetaria itp.

21. Prezentowane informacje, z wyjątkiem danych o szkołach wyższych, od roku szkolnego 2007/08 (a w przypadku absolwentów – od roku szkolnego 2006/07) opracowano na podstawie systemu informacji oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

Od roku akademickiego 2017/18 dane o szkołach wyższych, z wyjątkiem danych o części szkół teologicznych, opracowano na podstawie Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on administrowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

year) at a given educational level (within a given age group) to the population (as of 31 XII) in the age group defined as corresponding to this educational level.

19. A **boarding school** is a foster and educational facility designated for youth attending general and vocational schools located outside their place of permanent residence. A **dormitory** is an interschool facility serving as a boarding school.

20. The mission of **extracurricular education** is to provide children and youth with conditions for development of interests and skills, as well as recreation and leisure in their leisure time.

Extracurricular education institutions include youth centres, youth community centres, extracurricular interest groups, Jordan's gardens, interschool sport centres and other specialist institutions such as young technicians' centres, planetaria, etc.

21. The information presented, excluding the data on higher education institutions, since the 2007/08 school year (in the case of graduates – since the 2006/07 school year) has been completed on the basis of the Educational Information System, administered by the Ministry of National Education.

Since the 2017/18 academic year data on higher education institutions, excluding the data on the part of theological academies, has been completed on the basis of the Integrated System of Information on Science and Higher Education POL-on administered by the Ministry of Science and Higher Education.

TABL. 1 (126). **EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA**
EDUCATION BY LEVEL

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
SZKOŁY SCHOOLS					
Szkoły:					Schools:
podstawowe	787	1774	1771	1945	primary
gimnazja	963	1020	1024	257	lower secondary
specjalne przysposabiające do pracy.....	54	64	65	65	special job-training
zasadnicze zawodowe	189	184	180	x	basic vocational
branżowe I stopnia.....	x	x	x	153	stage I sectoral vocational
licea ogólnokształcące ^a	465	362	365	374	general secondary ^a
technika ^b	227	217	219	216	technical secondary ^b
artystyczne ogólnokształcące ^c	15	13	13	12	general art ^c
policealne	315	281	281	278	post-secondary
wyższe ^d	110	102	94	96 ^e	tertiary ^d
dla dorosłych	425	212	201	185	for adults
podstawowe	—	—	—	9	primary
gimnazja	17	18	15	5	lower secondary
zasadnicze zawodowe	10	x	x	x	basic vocational
licea ogólnokształcące ^a	300	191	186	171	general secondary ^a
technika ^b	98	3	x	x	technical secondary ^b
NAUCZYCIELE ^f TEACHERS ^f					
Szkoły:					Schools:
podstawowe ^g	24261	27935	27513	33143	primary ^g
gimnazja ^g	14482	13989	14010	9589	lower secondary ^g
branżowe I stopnia ^{hi}	x	x	x	1660	stage I sectoral vocational ^{hi}
zasadnicze zawodowe ^h	1803	1729	1684	x	basic vocational ^h
licea ogólnokształcące ^{ag}	8281	6796	6805	6894	general secondary ^{ag}
technika ^{bgk}	5125	5372	5399	5498	technical secondary ^{bgk}
policealne	1030	923	901	912	post-secondary
wyższe ^l	19011	17428	17125	17111	tertiary ^l

a, b W roku szkolnym 2010/11 łącznie z: a – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi, b – technikami uzupełniającymi (w przypadku szkół dla dorosłych również w roku szkolnym 2015/16). c Dające uprawnienia zawodowe; ponadto funkcjonowały szkoły artystyczne realizujące wyłącznie kształcenie artystyczne – w roku szkolnym: 2010/11 – 25, 2015/16 – 21, 2016/17 – 19, 2017/18 – 20. d W latach szkolnych 2010/11, 2015/16 i 2016/17 łącznie ze szkołami wyższymi, w których wykazano wyłącznie absolwentów. e Patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 185. f Patrz uwagi ogólne, ust. 14 na str. 187. g–k łącznie ze szkołami: g – dla dorosłych, h – specjalnymi przysposabiającymi do pracy, i – w roku szkolnym 2017/18 z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych, k – ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe. l Nauczyciele akademicy.

a, b In the 2010/11 school year including: a – supplementary general secondary and specialized secondary, b – supplementary technical secondary (in case of schools for adults also in the 2015/16 school year). c Leading to professional certification; moreover, in the school year: 2010/11 – 25, 2015/16 – 21, 2016/17 – 19, 2017/18 – 20 schools art schools giving only artistic education. d In the 2010/11, 2015/16 and 2016/17 academic year including tertiary education institutions, which reported only graduates. e See general notes, item 7 on page 185. f See general notes, item 14 on page 187. g–k Including: g – schools for adults, h – special job-training schools, i – in the 2017/18 school year, basic vocational school sections, k – general art schools leading to professional certification. l Academic teachers.

TABL. 1 (126). **EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA (dok.)**
EDUCATION BY LEVEL (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
UCZNIOWIE I STUDENCI PUPILS AND STUDENTS					
Wychowanie przedszkolne ^a	43369	63012	49892	55688	Pre-primary education ^a
Szkoły:					Schools:
podstawowe.....	304882	369931	347074	403189	primary
gimnazja	165869	152379	154278	104268	lower secondary
specjalne przysposabiające do pracy.....	1213	1452	1475	1442	special job-training
zasadnicze zawodowe	21116	16311	15220	x	basic vocational
branżowe I stopnia ^b	x	x	x	14213	stage I sectoral vocational ^b
licea ogólnokształcące ^c	103938	83082	82114	81218	general secondary ^c
technika ^d	58692	59621	59952	60438	technical secondary ^d
artystyczne ogólnokształcące ^e	1316	1215	1213	1271	general art ^e
policealne	32238	32443	30653	30645	post-secondary
wyższe	350187	280732	274392	262948 ^f	tertiary
dla dorosłych	36398	25080	23682	22278	for adults
podstawowe.....	—	—	—	88	primary
gimnazja	1920	1461	1299	902	lower secondary
zasadnicze zawodowe	409	x	x	x	basic vocational
licea ogólnokształcące ^c	28854	23537	22383	21288	general secondary ^c
technika ^d	5215	82	x	x	technical secondary ^d
ABSOLWENCI GRADUATES					
Szkoły:					Schools:
podstawowe.....	50921	51598	x	.	primary
gimnazja	54200	49053	48120	.	lower secondary
specjalne przysposabiające do pracy.....	246	304	361	.	special job-training
zasadnicze zawodowe	6907	4862	4577	.	basic vocational
licea ogólnokształcące ^c	34009	26387	26195	.	general secondary ^c
technika ^d	12359	12828	12842	.	technical secondary ^d
artystyczne ogólnokształcące ^e	233	176	169	.	general art ^e
policealne	9375	9423	8461	.	post-secondary
wyższe	88727	68008	70747 ^f	.	tertiary
dla dorosłych	8897	6314	6764	.	for adults
podstawowe.....	—	—	x	.	primary
gimnazja	316	305	289	.	lower secondary
zasadnicze zawodowe	102	x	x	.	basic vocational
licea ogólnokształcące ^c	7303	6009	6475	.	general secondary ^c
technika ^d	1176	—	x	.	technical secondary ^d

^a Dotyczy dzieci w wieku 6 lat, a w roku szkolnym 2015/16 w wieku 5 lat objętych edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego, ujętych również w tabl. 31 na str. 210. b W roku szkolnym 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. c, d W roku szkolnym 2010/11 łącznie z: c – liceami uzupełniającymi i liceami profilowanymi, d – technikami uzupełniającymi (w przypadku szkół dla dorosłych również w roku szkolnym 2015/16). e Dające uprawnienia zawodowe; ponadto w szkołach artystycznych realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne odpowiednio w roku szkolnym: 2010/11 – 1285 uczniów i 169 absolwentów, 2015/16 – 1295 i 137, 2016/17 – 1268 i 193, 2017/18 – 1391 uczniów. f Patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 185.

Z r ó d ł o: dane – z wyjątkiem szkół wyższych – Ministerstwa Edukacji Narodowej, w zakresie szkół wyższych – Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

^a Concerns children aged 6, in the 2015/16 school year – aged 5 attending pre-primary education establishments also included in the table 31 on page 210. b In the 2017/18 school year including basic vocational school sections. c, d In the 2010/11 school year including: c – supplementary general secondary and specialized secondary, d – supplementary technical secondary (in case of schools for adults also in the 2015/16 school year). e Leading to professional certification; moreover, in art schools giving only artistic education respectively in the school year: 2010/11 – 1285 students and 169 graduates, 2015/16 – 1295 and 137, 2016/17 – 1268 and 193, 2017/18 – 1391 students. f See general notes, item 7 on page 185.

S o u r c e: data – with the exception of the higher education institutions – of the Ministry of National Education, in regard to higher education institutions – of the Ministry of Science and Higher Education.

TABL. 2 (127). **SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH**
SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17
	szkoły schools				uczniowie i studenci pupils and students				absolwenci graduates		
Szkoły podstawowe Primary schools	1787	1774	1771	1945	304882	369931	347074	403189	50921	51598	x
Jednostki administracji centralnej (rządowej)..... Central (government) administration units	8	7	5	9	783	956	806	805	185	121	x
Jednostki samorządu terytorialnego Local government units	1609	1463	1448	1569	289161	343713	320282	370912	48297	48278	x
Organizacje społeczne i stowarzyszenia Social organizations and associations	93	142	141	150	6699	9795	9473	11245	1168	1308	x
Organizacje wyznaniowe Religious organizations	11	13	14	26	1701	2095	2046	3374	233	337	x
Pozostałe Others	66	149	163	191	6538	13372	14467	16853	1038	1554	x
Gimnazja Lower secondary schools	963	1020	1024	257	165869	152379	154278	104268	54200	49053	48120
Jednostki administracji centralnej (rządowej)..... Central (government) administration units	5	7	5	2	111	173	47	42	135	27	11
Jednostki samorządu terytorialnego Local government units	827	834	833	157	157593	141720	142653	95866	51488	45839	44674
Organizacje społeczne i stowarzyszenia Social organizations and associations	63	73	76	43	3790	4523	4838	3340	1252	1368	1450
Organizacje wyznaniowe Religious organizations	20	20	20	5	2271	2405	2600	1923	679	719	826
Pozostałe Others	48	86	90	50	2104	3558	4140	3097	646	1100	1159
Branżowe szkoły I stopnia ^{ab} Stage I sectoral vocational ^{ab}	243	248	245	218	22329	17763	16695	15655	7153	5166	4938
Jednostki administracji centralnej (rządowej)..... Central (government) administration units	9	9	9	8	356	272	277	245	145	76	89
Jednostki samorządu terytorialnego Local government units	216	213	209	189	21377	16823	15766	14816	6792	4909	4647
Organizacje społeczne i stowarzyszenia Social organizations and associations	10	16	16	13	409	454	402	371	155	109	140
Organizacje wyznaniowe Religious organizations	3	1	1	1	62	36	27	21	26	13	13
Pozostałe Others	5	9	10	7	125	178	223	202	35	59	49

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe. b Łącznie ze specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy i w roku szkolnym 2017/18 z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools. b Including special job-training schools and in the 2017/18 school year, basic vocational school sections.

TABL. 2 (127). SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH (cd.)
SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17
	szkoły schools				uczniowie i studenci pupils and students				absolwenci graduates		
Licea ogólnokształcące^c..... General secondary schools^c	465	362	365	374	103938	83082	82114	81218	34009	26387	26195
Jednostki administracji centralnej (rządowej) Central (government) administration units	—	1	—	—	—	62	—	—	46	—	—
Jednostki samorządu terytorialnego..... Local government units	368	268	267	270	96954	76278	74705	73197	31617	24226	23886
Organizacje społeczne i stowarzyszenia..... Social organizations and associations	41	40	39	41	3029	2604	2910	3104	1028	786	800
Organizacje wyznaniowe..... Religious organizations	14	12	13	13	1076	882	948	1050	324	260	272
Pozostałe..... Others	42	41	46	50	2879	3256	3551	3867	994	1115	1237
Technika^d..... Technical secondary schools^d	242	230	232	228	60008	60836	61165	61709	12592	13004	13011
Jednostki administracji centralnej (rządowej) Central (government) administration units	12	12	12	11	1890	1993	2029	2025	418	380	379
Jednostki samorządu terytorialnego..... Local government units	206	190	191	190	56235	56855	57139	57584	11752	12295	12216
Organizacje społeczne i stowarzyszenia..... Social organizations and associations	12	11	12	11	1182	1279	1298	1307	259	219	275
Organizacje wyznaniowe..... Religious organizations	1	—	—	—	11	—	—	—	—	—	—
Pozostałe..... Others	11	17	17	16	690	709	699	793	163	110	141
Szkoły policealne..... Post-secondary schools	315	281	281	278	32238	32443	30653	30645	9375	9423	8461
Jednostki administracji centralnej (rządowej) Central (government) administration units	4	3	2	2	252	88	38	29	84	37	23
Jednostki samorządu terytorialnego..... Local government units	73	52	47	46	8051	4541	4070	3574	2880	1603	1432
Organizacje społeczne i stowarzyszenia..... Social organizations and associations	39	34	27	24	1973	1964	1429	1173	977	683	567
Pozostałe..... Others	199	192	205	206	21962	25850	25116	25869	5434	7100	6439

c, d łącznie ze szkołami: c – w roku szkolnym 2010/11 liceami uzupełniającymi i liceami profilowanymi, d – ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe oraz w roku szkolnym 2010/11 technikami uzupełniającymi.

c, d Including schools: c – in the 2010/11 school year supplementary general secondary and specialized secondary, d – general art schools leading to professional certification as well as in the 2010/11 school years supplementary technical secondary.

TABLE 2 (127). **SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH (dok.)**
SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17
	szkoły schools				uczniowie i studenci pupils and students				absolwenci graduates		
Szkoły wyższe^e Tertiary education ^e	110^f	102^f	94^f	96	350187	280732	274392	262948	88727	68008	70747
Jednostki administracji centralnej (rządowej) Central (government) administration units	19	19	19	19	202536	188162	183895	171760	49230	44827	48800
Organizacje wyzna- niowe	8	9	9	7	2281	2195	2403	2226	999	418	356
Pozostałe	83 ^f	74 ^f	66 ^f	70	145370	90375	88094	88962	38498	22763	21591
Szkoły dla dorosłych Schools for adults	425	212	201	185	36398	25080	23682	22278	8897	6314	6764
Jednostki administracji centralnej (rządowej) Central (government) administration units	11	3	3	3	484	236	156	93	124	45	21
Jednostki samorządu terytorialnego	116	64	63	56	12704	7307	6791	5854	3064	1908	1918
Organizacje społeczne i stowarzyszenia	67	25	22	20	3055	1757	1621	1448	989	596	606
Pozostałe	231	120	113	106	20155	15780	15114	14883	4720	3765	4219

^e Patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 185. ^f Łącznie ze szkołami wyższymi, w których wykazano wyłącznie absolwentów.
Źródło: dane – z wyjątkiem szkół wyższych – Ministerstwa Edukacji Narodowej, w zakresie szkół wyższych – Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

^e See general notes, item 7 on page 185. ^f Including tertiary education institutions, which reported only graduates.

Source: data – with the exception of the higher education institutions – of the Ministry of National Education, in regard to higher education institutions – of the Ministry of Science and Higher Education.

TABLE 3 (128). **UCZNIOWIE WEDŁUG GRUP WIEKU**
PUPILS AND STUDENTS BY AGE GROUPS

GRUPY WIEKU AGE GROUPS	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18
	w % ludności danej grupy wieku in % of population of given age group			
7–13 lat ^a	98,8	94,0	97,8	98,4
14–15 ^b	98,9	98,2	97,2	98,5
16–18	95,8	96,6	95,5	96,9
19–21 lat	23,1	24,6	23,4	23,8

^a W roku szkolnym 2010/11 i 2016/17 w grupie wieku 7–12 lat, w roku szkolnym 2015/16 – 6–12 lat. ^b W latach szkolnych 2010/11–2016/17 w grupie wieku 13–15 lat.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a In the 2010/11 and 2016/17 school year in the age group 7–12, in the 2015/16 school year – 6–12. ^b In the 2010/11–2016/17 school years in the age group 13–15.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 4 (129). WSPÓŁCZYNNIK SKOLARYZACJI
ENROLMENT RATE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Grupy wieku ^a Age groups ^a	2010/11			2015/16			2016/17			2017/18		
		ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females
		w %						in %					

BRUTTO GROSS

Szkoły: Schools:													
podstawowe ^a primary ^a	7–13	101,9	101,9	101,9	93,9	93,5	94,3	100,6	100,6	100,5	98,8	99,3	98,4
gimnazja ^b lower secondary ^b	14–15	102,3	103,8	100,7	102,8	103,7	101,9	105,1	105,4	104,8	106,9	106,5	107,3
branżowe szkoły I stopnia ^{cd} stage I sectoral vocational ^{cd}	16–18	12,3	16,8	7,6	11,5	15,5	7,3	10,9	14,8	6,8	10,3	14,1	6,5
licea ogólnokształcące ^e general secondary ^e	16–18	71,7	61,9	81,9	68,9	59,5	78,9	68,3	58,8	78,3	67,7	57,9	78,1
technika ^f technical secondary ^f	16–18	35,2	43,1	27,1	39,4	47,3	31,1	40,0	48,5	31,1	40,8	49,8	31,3
policealne..... post-secondary	19–21	15,5	11,6	19,6	19,0	12,1	26,3	18,7	11,6	26,3	19,3	11,7	27,4

NETTO NET

Wychowanie przed-szkolne ^g Pre-primary education ^g	6	85,4	87,6	83,1	101,1	101,4	100,7	79,9	83,0	76,6	93,7	94,8	92,4
Szkoły: Schools:													
podstawowe ^a primary ^a	7–13	98,6	98,7	98,6	93,2	92,6	93,8	95,9	96,3	95,5	96,8	97,1	96,5
gimnazja ^b lower secondary ^b	14–15	96,3	96,0	96,7	95,8	95,4	96,2	95,8	95,5	96,1	94,0	93,0	95,0
branżowe szkoły I stopnia ^{cd} stage I sectoral vocational ^{cd}	16–18	10,5	14,3	6,5	9,2	12,4	5,7	8,6	11,8	5,2	8,2	11,2	5,0
licea ogólnokształcące ^e general secondary ^e	16–18	56,0	44,7	67,8	53,5	42,1	65,5	53,5	42,2	65,5	53,5	41,8	65,7
technika ^f technical secondary ^f	16–18	24,5	29,7	19,1	29,4	35,6	22,8	30,0	36,5	23,1	30,9	37,8	23,6
policealne..... post-secondary	19–21	6,0	4,2	7,9	6,3	3,9	8,8	5,9	3,4	8,5	5,7	3,4	8,2

a W roku szkolnym 2010/11 i 2016/17 dotyczy dzieci w wieku 7–12 lat, w roku szkolnym 2015/16 – 6–12 lat. b W latach szkolnych 2010/11–2016/17 dotyczy dzieci w wieku 13–15 lat. c Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe. d–f Łącznie ze szkołami: d – specjalnymi przysposabiającymi do pracy i w roku szkolnym 2017/18 oddziałami zasadniczych szkół zawodowych, e – w roku szkolnym 2010/11 uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi, f – artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe oraz w roku szkolnym 2010/11 technikami uzupełniającymi. g W roku szkolnym 2015/16 dotyczy dzieci w wieku 5 lat objętych edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego.

Z r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2010/11 and 2016/17 school year concern children at the age group 7–12, in the 2015/16 school year – 6–12. b In the 2010/11–2016/17 school years concern children at the age group 13–15. c Until the 2016/17 school year, basic vocational schools. d–f Including: d – special job-training schools and in the 2017/18 school year, basic vocational school sections, e – in the 2010/11 school year supplementary general secondary schools and specialized secondary schools, f – general art schools leading to professional certification as well as in the 2010/11 school year supplementary technical secondary schools. g In the 2015/16 school year concerns children aged 5 attending pre-primary education establishments.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

Uwaga do tablic 5 i 6

W podziale według języków obcych jedna osoba może być wykazana więcej niż jeden raz.

Note to tables 5 and 6

In the division by foreign languages one person may be indicated more than once.

TABL. 5 (130). UCZĄCY SIĘ JĘZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY ORAZ POLICEALNYCH
PUPILS AND STUDENTS STUDYING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH AND IN POST-SECONDARY SCHOOLS

L A T A Y E A R S JĘZYKI OBCIE FOREIGN LANGUAGES	Ogółem Grand total	W % ogółu uczniów w szkołach In % of total pupils and students in schools							
		podstawowych primary			gimnazjach lower secondary	branżowych I stopnia ^{ab}	liceach ogólnokształcących ^c	technicznych ^d	policealnych ^e
		razem total	miasta urban areas	wieś rural areas					
NAUCZANIE OBOWIĄZKOWE OBLIGATORY EDUCATION									
Angielski..... 2010/11	613862	93,8	93,9	93,6	93,5	56,3	98,4	96,5	14,1
English 2015/16	668460	98,0	97,8	98,4	98,0	76,0	99,2	98,6	45,1
2016/17	648020	98,5	98,3	98,7	98,1	75,1	99,6	97,9	45,0
2017/18	652430	98,1	97,8	98,9	98,1	77,2	99,7	98,7	49,3
Francuski..... 2010/11	22969	0,6	0,9	—	3,3	—	12,8	3,9	1,8
French 2015/16	22441	0,5	0,8	0,1	4,7	—	13,2	3,6	1,6
2016/17	22093	0,6	0,8	0,1	4,9	—	13,0	3,1	1,2
2017/18	21508	1,0	1,4	0,2	5,2	—	12,4	3,3	1,1
Niemiecki..... 2010/11	166585	3,6	4,9	1,5	38,1	12,3	50,4	62,6	0,7
German 2015/16	168131	2,0	2,5	1,2	52,6	11,8	47,1	64,8	—
2016/17	167012	2,0	2,4	1,1	52,9	14,4	45,5	63,6	—
2017/18	169905	8,9	9,2	8,2	53,2	12,9	44,8	65,4	—
Rosyjski..... 2010/11	64351	1,7	0,3	4,0	13,4	26,0	16,7	23,6	0,4
Russian 2015/16	49513	0,3	0,1	0,5	15,2	13,1	14,3	18,8	0,1
2016/17	46753	0,2	0,1	0,4	14,0	11,7	13,5	18,9	—
2017/18	43195	1,6	0,6	3,3	13,7	10,4	12,8	17,4	—
Hiszpański 2010/11	7297	0,2	0,3	—	1,6	—	3,7	0,4	—
Spanish 2015/16	22768	0,8	1,1	0,1	6,8	—	10,1	2,1	—
2016/17	26379	1,0	1,4	0,1	8,0	—	11,3	2,0	—
2017/18	31929	2,5	3,6	0,4	8,3	—	14,3	2,2	—
Włoski..... 2010/11	2672	—	—	—	0,2	—	2,2	0,0	—
Italian 2015/16	3154	0,0	0,0	—	0,3	—	3,0	0,2	—
2016/17	3040	0,0	0,0	—	0,3	—	2,8	0,3	—
2017/18	2978	0,1	0,1	—	0,3	—	2,6	0,5	—
Inne 2010/11	2877	0,0	0,0	—	0,0	—	2,7	0,0	0,7
Others 2015/16	1915	0,1	0,1	—	0,0	0,1	1,8	0,1	1,0
2016/17	2035	0,0	0,0	—	0,1	0,1	2,2	0,1	0,6
2017/18	2592	0,1	0,1	0,0	0,1	—	2,0	1,0	0,3
NAUCZANIE DODATKOWE^f ADDITIONAL EDUCATION^f									
Angielski..... 2010/11	16297	3,5	2,9	4,5	3,0	—	0,5	0,1	1,4
English 2015/16	4407	0,7	0,7	0,7	0,9	—	0,3	0,2	1,6
2016/17	2602	0,5	0,5	0,4	0,6	—	—	0,0	—
2017/18	2088	0,3	0,4	0,1	0,6	0,0	0,1	—	0,5
Francuski..... 2010/11	7411	0,8	1,2	0,1	2,1	0,3	1,3	0,2	—
French 2015/16	5719	0,6	0,8	0,1	1,4	—	1,7	0,3	—
2016/17	5513	0,7	0,9	0,2	1,3	—	1,3	0,3	—
2017/18	5000	0,6	0,8	0,1	1,1	—	1,8	0,2	—
Niemiecki..... 2010/11	48973	5,2	5,5	4,5	16,3	0,0	4,8	2,2	—
German 2015/16	37611	4,0	3,5	4,9	10,4	—	5,5	4,0	0,3
2016/17	37380	4,3	3,8	5,4	9,9	—	5,3	4,3	—
2017/18	36343	5,1	4,5	6,1	8,5	0,1	5,7	3,9	—
Inne 2010/11	43587	5,3	2,4	10,1	10,6	0,2	7,2	3,5	1,8
Others 2015/16	26237	2,8	1,5	5,4	5,7	—	5,8	3,6	0,8
2016/17	26376	3,3	2,1	5,7	5,6	—	5,2	3,5	0,5
2017/18	27109	3,6	2,8	5,3	5,6	0,2	5,2	3,6	0,7

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe. b W roku szkolnym 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. c, d Łącznie ze szkołami: c – w roku szkolnym 2010/11 uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi, d – artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe oraz w roku szkolnym 2010/11 technikami uzupełniającymi. e Dla młodzieży; bez kolegiów nauczycielskich, nauczycielskich kolegiów języków obcych i kolegiów pracowników służb społecznych. f Prowadzone w ramach godzin będących do dyspozycji dyrektora szkoły.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools. b In the 2017/18 school year including basic vocational school sections. c, d Including: c – in the 2010/11 school year supplementary general secondary schools and specialized secondary schools, d – general art schools leading to professional certification as well as in the 2010/11 school year supplementary technical secondary schools. e For youth; excluding teacher training colleges, foreign language teacher training colleges and colleges of social work. f Conducted during the hours which are at the disposal of headperson.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 6 (131). UCZĄCY SIĘ JĘZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DOROSŁYCH^a
STUDENTS STUDYING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR ADULTS^a

LATA YEARS JĘZYKI OBCE FOREIGN LANGUAGES	Ogółem Total	W % ogółu uczniów w szkołach In % of total students in schools					
		podstawo- wych primary	gimnazjach lower secondary	zasadni- czych zawo- dowych basic voca- tional	liceach ogólno- kształca- jących ^b general secondary ^b	technikach ^c technical secondary ^c	policealnych post- secondary
Angielski 2010/11	42706	—	96,0	88,0	82,6	71,0	52,2
English 2015/16	37630	—	98,9	x	89,6	97,6	53,1
2016/17	36088	—	98,9	x	91,2	x	54,2
2017/18	33384	100,0	87,2	x	86,9	x	54,2
Niemiecki 2010/11	1477	—	3,5	—	1,6	7,6	2,2
German 2015/16	1312	—	24,1	x	1,8	—	1,9
2016/17	1194	—	24,3	x	1,6	x	1,9
2017/18	605	—	—	x	1,4	x	1,1
Rosyjski 2010/11	5846	—	4,0	12,0	15,0	20,3	1,4
Russian 2015/16	1749	—	1,1	x	6,9	2,4	0,4
2016/17	1388	—	1,1	x	6,0	x	0,2
2017/18	1092	—	9,0	x	5,0	x	—
Inne 2010/11	19	—	—	—	—	0,4	—
Others 2015/16	129	—	—	x	—	—	0,5
2016/17	91	—	—	x	—	x	0,3
2017/18	84	—	—	x	0,0	x	0,3

^a Dane dotyczą nauczania obowiązkowego. ^b, ^c Łącznie ze szkołami: ^b – w roku szkolnym 2010/11 uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi. ^c – do roku szkolnego 2015/16 technikami uzupełniającymi.
Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a Data concern obligatory education. ^b, ^c Including: ^b – in the 2010/11 school year supplementary general secondary schools and specialized secondary schools, ^c – until the 2015/16 school year supplementary technical secondary schools.
Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 7 (132). KSZTAŁCENIE OSÓB ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI^a
EDUCATION OF PEOPLE WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17	SPECIFICATION
	uczniowie pupils and students				absolwenci graduates			
Szkoły podstawowe.....	8209	10422	11437	14844	1480	1772	x	Primary schools
w tym specjalne.....	3235	3486	3577	4545	579	601	x	of which special
Gimnazja	6896	6845	7156	5429	2074	2231	2177	Lower secondary schools
w tym specjalne.....	4078	3717	3708	2791	1218	1214	1115	of which special
Specjalne szkoły przysposabiające do pracy.....	1213	1452	1475	1442	246	304	361	Special job-training schools
Branżowe szkoły I stopnia ^b	1595	1828	1763	1693	520	408 ^c	394 ^c	Stage I sectoral vocational schools ^b
w tym specjalne.....	1426	1496	1403	1337	484	392	375	of which special
Licea ogólnokształcące ^d	1226	1180	1276	1394	389	351	349	General secondary schools ^d
w tym specjalne.....	574	402	419	449	165	120	86	of which special
Technika ^e	192	452	504	609	46	38 ^c	42 ^c	Technical secondary schools ^e
w tym specjalne.....	108	89	91	97	27	17	23	of which special
Szkoły policealne.....	117	69	44	28	65	40 ^c	21 ^c	Post-secondary schools
w tym specjalne.....	80	66	43	28	47	40	21	of which special

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 9 na str. 186. ^b Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe; w roku szkolnym 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. ^c W przypadku szkół ogólnodostępnych dane dotyczą absolwentów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe, kwalifikacje w zawodzie lub egzamin dyplomowy. ^d, ^e Łącznie z: ^d – w roku szkolnym 2010/11 uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi, ^e – ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe oraz w roku szkolnym 2010/11 technikami uzupełniającymi.
Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a See general notes, item 9 on page 186. ^b Until the 2016/17 school year, basic vocational schools; in the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. ^c In mainstream schools data concern graduates with a medical certificate on a need for special education, who passed exam certifying professional qualification, qualification to perform a job or graduation exam. ^d, ^e Including: ^d – in the 2010/11 school year supplementary general secondary schools and specialized secondary schools, ^e – general art schools leading to professional certification as well as in the 2010/11 school year supplementary technical secondary schools.
Source: data of the Ministry of National Education.

TABLE 8 (133). **SPECJALNE OŚRODKI SZKOLNO-WYCHOWAWCZE, MŁODZIEŻOWE OŚRODKI WYCHOWAWCZE, MŁODZIEŻOWE OŚRODKI SOCJOTERAPII ORAZ OŚRODKI REWALIDACYJNO-WYCHOWAWCZE**
SPECIAL EDUCATION CENTRES, YOUTH EDUCATION CENTRES, YOUTH SOCIAL THERAPY CENTRES AND REHABILITATION-EDUCATION CENTRES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
SPECJALNE OŚRODKI SZKOLNO-WYCHOWAWCZE^a SPECIAL EDUCATION CENTRES^a					
Ośrodki.....	56	54	55	54	Centres
Miejsca.....	3546	2976	2957	2756	Places
Wychowankowie.....	2666	2227	2062	1935	Residents
w tym:					of which:
niewidomi i słabo widzący.....	167	136	128	122	blind and sight impaired
niesłyszący i słabo słyszący.....	224	183	177	166	deaf and hearing impaired
z niepełnosprawnością ruchową i afazją ^b	56	45	45	39	motor-skill impaired and with aphasia ^b
z niepełnosprawnością intelektualną.....	1673	1310	1198	1129	mentally disabled
zagrożeni niedostosowaniem społecznym.....	5	63	56	45	socially maladjusted
MŁODZIEŻOWE OŚRODKI WYCHOWAWCZE YOUTH EDUCATION CENTRES					
Ośrodki.....	10	19	19	19	Centres
Miejsca.....	645	1007	1093	1071	Places
Wychowankowie.....	633	859	854	866	Residents
MŁODZIEŻOWE OŚRODKI SOCJOTERAPII YOUTH SOCIAL THERAPY CENTRES					
Ośrodki.....	14	16	17	17	Centres
Miejsca.....	1136	1510	1586	1624	Places
Wychowankowie.....	1041	1350	1385	1510	Residents
OŚRODKI REWALIDACYJNO-WYCHOWAWCZE REHABILITATION-EDUCATION CENTRES					
Ośrodki.....	5	6	7	7	Centres
Miejsca.....	191	268	300	293	Places
Wychowankowie.....	184	186	200	193	Residents
w tym:					of which:
z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim.....	158	153	169	170	mental retardation-profound
z niepełnosprawnościami sprzężonymi.....	26	33	31	23	with multiple disability

^a Łącznie ze specjalnymi ośrodkami wychowawczymi (w 2017 r. – 9 ośrodków z 495 miejscami i 364 wychowankami).
^b W 2010 r. dotyczy wychowanków z niepełnosprawnością ruchową.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Including special educational centres (in 2017 there were 9 centres with 495 places and with 364 residents). b In 2010 concerns motor-skill impaired residents.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 9 (134). **WYCHOWANIE POZASZKOLNE**
EXTRACURRICULAR EDUCATION

RODZAJE PLACÓWEK KIND OF INSTITUTIONS	Placówki Institutions	Uczestnicy stałych i okresowych form zajęć ^a Participants of permanent and temporary forms of activity ^a								
		ogółem total	informacyjnych computing	technicznych technical	przedmiotowych subjects	artystycznych arts	sportowych sports	turystyczno-krajoznawczych tourism and sight-seeing	innych others	
OGÓŁEM	2010	79	95169	1594	1054	9538	38121	23026	601	21235
TOTAL	2015	80	84936	1690	1198	6530	44362	17433	1147	12576
	2016	83	104007	1641	1095	6586	49951	18297	422	26015
	2017	84	111342	1588	941	6775	52748	19420	536	29334
Pałace młodzieży		1	4169	564	332	336	1496	1278	64	99
Youth centres										
Młodzieżowe domy kultury Youth community centres		15	45043	397	166	891	36406	1456	—	5727
Ogniska pracy pozaszkolnej		14	28530	428	160	898	5545	1539	60	19900
Extracurricular interest groups										
Międzyszkolne ośrodki sportowe		6	12957	—	—	—	—	12757	200	—
Inter-school sports centres										
Ogrody jordanowskie		7	5119	106	172	246	934	1503	200	1958
Jordans gardens (playgrounds)										
Pozostałe placówki		41	15524	93	111	4404	8367	887	12	1650
Other institutions										

^a Biorący systematyczny udział w pracy kół w okresie od 1 IX roku poprzedzającego rok badany do 31 VIII roku badanego.
Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a Systematic participation in extracurricular activities in period from 1 IX of the year preceding the surveyed year to 31 VIII of the surveyed year.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 10 (135). **INTERNATY I BURS Y SZKÓŁ DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
BOARDING-SCHOOLS AND DORMITORIES FOR CHILDREN AND YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2017/18		2010/11	2015/16	2016/17	2017/18		SPECIFICATIONS
	placówki estab- lishments	miejsca beds	korzystający boarders					
			ogółem total			na 100 miejsc per 100 beds		
OGÓŁEM	86	7429	5852	5425	5655	5748	77,4	TOTAL
Internaty	65	5083	3922	3524	3676	3701	72,8	Boarding schools
szkoły podstawowe i gimnazja	2	64	31	12	57	44	68,8	primary and lower secondary schools
branżowe szkoły I stopnia ^a i technika ^b	31	2596	1713	1639	1742	1777	68,5	stage I sectoral vo- cational schools ^a and technical sec- ondary schools ^b
licea ogólnokształ- cące ^c	32	2423	2178	1873	1877	1880	77,6	general secondary schools ^c
Bursy	21	2346	1930	1901	1979	2047	87,3	Dormitories

^a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe. b, c Łącznie ze szkołami: b – ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe, szkołami policealnymi oraz w roku szkolnym 2010/11 technikami uzupełniającymi, c – w roku szkolnym 2010/11 uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools. b, c Including: b – general art schools leading to professional certification, post-secondary schools as well as in the 2010/11 school year supplementary technical secondary schools, c – in the 2010/11 school year supplementary general secondary schools and specialized secondary schools.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABLE 11 (136). **DOMY I STOŁÓWKI STUDENCKIE**
STUDENT DORMITORIES AND CANTEENS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18 ^a	SPECIFICATION
DOMY STUDENCKIE STUDENT DORMITORIES					
Domy	84	101	99	96	Dormitories
Miejsca	21339	20710	20552	20617	Beds
Korzystający:					Boarding:
studenci	19130	16716	16150	15439	students
w % ogółu studentów	5,5	6,0	5,9	5,9	in % of total students
uczestnicy studiów doktoranckich ^b	613	531	265	255	students of doctoral studies ^b
w % ogółu uczestników	7,1	5,8	2,9	2,5	in % of total students of doctoral studies
STOŁÓWKI STUDENCKIE STUDENT CANTEENS					
Stołówki	21	18	16	14	Canteens
Miejsca	2016	1700	1152	1136	Places

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 185. ^b Bez uczestników studiów doktoranckich w Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego, placówkach naukowych Polskiej Akademii Nauk oraz instytutów naukowo-badawczych.

^a See general notes, item 7 on page 185. ^b Excluding doctoral students of the Medical Centre for Postgraduate Education, scientific facilities of the Polish Academy of Sciences as well as research institutes.

TABLE 12 (137). **STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH OTRZYMUJĄCY STYPENDIA^a**
STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS RECEIVING SCHOLARSHIPS^a

SZKOŁY	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18 ^b			SCHOOLS	
				ogółem ^c total ^c	w tym otrzymujący stypendia of which scholarships recipients			
					socjalne social	rektora dla najlepszych studentów vice-chancellor to the best students		otrzymujący stypendia w % ogółu studentów danej grupy szkół scholarships recipients in % of total students of a given group of schools
OGÓŁEM	68629	46847	46012	41051	24249	16569	15,6	TOTAL
w tym:								of which:
Uniwersytety	11942	7532	7822	6833	3543	2936	12,1	Universities
Wyższe szkoły techniczne	10295	9429	9261	7933	4912	3166	17,7	Technical universities
Wyższe szkoły rolnicze ..	5278	5059	5125	4429	3053	1563	23,3	Agricultural academies
Wyższe szkoły ekonomiczne	11826	4377	4573	4630	2003	2304	11,4	Academies of economics
Wyższe szkoły pedagogiczne	6343	4302	3838	3323	2402	1003	26,1	Teacher education schools
Uniwersytety medyczne	2118	1862	1953	1783	980	787	18,5	Medical universities
Akademie wychowania fizycznego	1593	1118	1064	1021	735	335	22,6	Physical academies
Wyższe szkoły artystyczne	855	673	681	676	365	325	17,2	Fine arts academies

^a Łącznie z cudzoziemcami; bez stypendiów przyznawanych przez ministrów oraz stypendiów finansowanych z funduszy unijnych. ^b Patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 185. ^c W podziale według rodzajów jedna osoba może być wykazana więcej niż jeden raz.

^a Including foreigners; excluding scholarships granted by ministers and scholarships financed from European funds. ^b See general notes, item 7 on page 185. ^c In the division by type of scholarships one person may be included more than once.

TABL. 13 (138). SZKOŁY PODSTAWOWE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)
 PRIMARY SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11			2015/16			2016/17			2017/18		
	ogół- tem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogół- tem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogół- tem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogół- tem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Szkoły Schools	1675	524	1151	1655	597	1058	1651	606	1045	1792	736	1056
w tym: of which:												
sportowe i mistrzostwa sportowego sports and athletic	9	9	—	8	8	—	10	10	—	9	9	—
filialne branch	43	—	43	33	2	31	28	2	26	34	8	26
artystyczne ^a arts ^a	9	9	—	8	8	—	7	7	—	7	7	—
Oddziały Sections	16491	8800	7691	19283	11265	8018	18641	10915	7726	21728	12809	8919
Uczniowie Pupils	301647	186544	115103	366445	240487	125958	343497	226811	116686	398644	263685	134959
w tym kobiety of which females	147522	91417	56105	180089	118306	61783	167942	110988	56954	194038	128432	65606
w tym I klasa of which 1st grade	52333	33924	18409	80373	54155	26218	34823	22783	12040	53981	35528	18453
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzostwa sportowego sports and athletic	3948	3948	—	5152	5152	—	5552	5552	—	5372	5372	—
filialne branch	631	—	631	1414	684	730	1304	758	546	2022	1482	540
artystyczne ^a arts ^a	1327	1327	—	1601	1601	—	1459	1459	—	1424	1424	—
Absolwenci Graduates	50342	30278	20064	50997	32927	18070	x	x	x	.	.	.
w tym kobiety of which females	24420	14733	9687	25328	16423	8905	x	x	x	.	.	.
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzostwa sportowego sports and athletic	690	690	—	898	898	—	x	x	x	.	.	.
filialne branch	57	—	57	86	38	48	x	x	x	.	.	.
artystyczne ^a arts ^a	183	183	—	235	235	—	x	x	x	.	.	.
Liczba uczniów na: Number of pupils per:												
1 szkołę school	180	356	100	221	403	119	208	374	112	222	358	128
1 oddział section	18	21	15	19	21	16	18	21	15	18	21	15

^a Dotyczy szkół realizujących jednocześnie program szkoły podstawowej.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Concerns schools simultaneously conducting the primary school programme.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABLE 14 (139). **GIMNAZJA DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
 LOWER SECONDARY SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11			2015/16			2016/17			2017/18		
	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Gimnazja	843	418	425	890	454	436	893	455	438	209	119	90
Lower secondary												
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzostwa sportowego.....	9	9	—	12	11	1	13	12	1	x	x	x
sports and athletic												
z oddziałami przyspo- sabiającymi do prar- cy ^a	3	2	1	5	4	1	5	4	1	5	4	1
with job-training sec- tions ^a												
Oddziały	7228	4363	2865	6712	4193	2519	6796	4312	2484	4554	2918	1636
Sections												
Uczniowie.....	161791	101741	60050	148662	98086	50576	150570	101054	49516	101477	68876	32601
Pupils												
w tym kobiety.....	78482	49642	28840	72478	48004	24474	73869	49834	24035	50138	34218	15920
of which females												
w tym I klasa	53219	33569	19650	51180	34286	16894	52150	35743	16407	x	x	x
of which 1st grade												
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzostwa sportowego.....	2608	2608	—	3743	3392	351	3814	3654	160	x	x	x
sports and athletic												
z oddziałami przyspo- sabiającymi do prar- cy ^a	742	712	30	727	715	12	768	755	13	536	523	13
with job-training sec- tions ^a												
Absolwenci	52982	32973	20009	47839	31039	16800	47005	30891	16114	.	.	.
Graduates												
w tym kobiety	26137	16308	9829	23552	15346	8206	23128	15250	7878	.	.	.
of which females												
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzostwa sportowego.....	931	931	—	1127	1074	53	x	x	x	.	.	.
sports and athletic												
z oddziałami przyspo- sabiającymi do prar- cy ^a	256	233	23	229	219	10	247	242	5	.	.	.
with job-training sec- tions ^a												
Liczba uczniów na: Number of pupils per:												
1 szkołę	192	243	141	167	216	116	169	222	113	.	.	.
school												
1 oddział.....	22	23	21	22	23	20	22	23	20	22	24	20
section												

^a Na podbudowie programowej VI klasy szkoły podstawowej.
 Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a Based on 6th grade primary school.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 15 (140). **BRANŻOWE SZKOŁY I STOPNIA^a DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
STAGE I SECTORAL VOCATIONAL SCHOOLS^a FOR YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
Szkoły.....	148	138	133	116	Schools
Oddziały.....	817	723	648	620	Sections
Uczniowie.....	19690	14815	13817	12876	Students
w tym kobiety.....	5654	4209	3847	3592	of which females
w tym I klasa.....	8054	5211	4836	4455	of which 1st grade
Absolwenci.....	6423	4470	4202	.	Graduates
w tym kobiety.....	2072	1293	1201	.	of which females

^a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe; w roku szkolnym 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools; in the 2017/18 school year, including basic vocational school sections.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 16 (141). **UCZNIOWIE I ABSOLWENCI BRANŻOWYCH SZKÓŁ I STOPNIA^a DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych) WEDŁUG KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA**
STUDENTS AND GRADUATES OF STAGE I SECTORAL VOCATIONAL SCHOOLS^a FOR YOUTH (excluding special schools) BY FIELDS OF EDUCATION

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^b	2015/16	2016/17	2017/18	2014/15	2015/16	2016/17	NARROW FIELDS OF EDUCATION ^b
	uczniowie students			absolwenci ^c graduates ^c			
OGÓŁEM.....	14815	13817	12876	4884	4470	4202	TOTAL
Artystyczna.....	86	105	113	25	13	12	Arts
Biznesu i administracji.....	912	766	712	246	202	178	Business and administration
Inżynieryjno-techniczna.....	6645	6417	6033	634	553	560	Engineering and engineering trades
Produkcji i przetwórstwa.....	1522	1391	1293	157	140	128	Manufacturing and processing
Architektury i budownictwa.....	1308	1208	1089	201	216	182	Architecture and construction
Rolnicza.....	78	61	52	23	9	8	Agriculture
Usług dla ludności.....	4264	3869	3584	511	610	624	Personal services

^a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe; w roku szkolnym 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. ^b Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013). ^c W podziale według podgrup kierunków kształcenia dane dotyczą absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe lub kwalifikacje w zawodzie.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools; in the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. ^b According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013). ^c In division by narrow fields of education data concern graduates who passed exam certifying professional qualification or qualification to perform a job.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 17 (142). **LICEA OGÓLNOKSZTAŁCĄCE DLA MŁODZIEŻY^a (bez szkół specjalnych)**
GENERAL SECONDARY SCHOOLS FOR YOUTH^a (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
Szkoły.....	363	349	349	359	Schools
Oddziały.....	3550	3086	3074	3093	Sections
Uczniowie.....	96312	82680	81695	80769	Students
w tym kobiety.....	56818	49345	48827	48467	of which females
w tym I klasa.....	32408	27700	27713	27506	of which 1st grade
Absolwenci.....	31438	26267	26109	.	Graduates
w tym kobiety.....	18897	15804	15636	.	of which females

^a W roku szkolnym 2010/11 łącznie z uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi; patrz uwagi ogólne, ust. 5, pkt 3) na str. 185.

Źródło: Dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a In the 2010/11 school year including supplementary general secondary schools; see general notes, item 5, point 3) on page 185.

Source: Data of the Ministry of National Education.

TABLE 18 (143). **TECHNIKA^a I OGÓLNOKSZTAŁCĄCE SZKOŁY ARTYSTYCZNE^b DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
 TECHNICAL SECONDARY SCHOOLS^a AS WELL AS GENERAL ART SCHOOLS^b FOR YOUTH
 (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
Szkoły.....	234	225	227	223	Schools
Oddziały.....	2639	2677	2682	2711	Sections
Uczniowie.....	59900	60747	61074	61612	Students
w tym kobiety.....	23084	23328	23144	23106	of which females
w tym I klasa.....	17645	17719	17970	17828	of which 1st grade
Absolwenci.....	12565	12987	12988	.	Graduates
w tym kobiety.....	4959	5255	5072	.	of which females

a W roku szkolnym 2010/11 łącznie z technikami uzupełniającymi; patrz uwagi ogólne, ust. 5, pkt. 3) na str. 185. b Dające uprawnienia zawodowe.

Z r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2010/11 school year including supplementary technical secondary schools; see general notes, item 5, point 3) on page 185. b Leading to professional certification.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABLE 19 (144). **UCZNIOWIE I ABSOLWENCI TECHNIKÓW I OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH SZKÓŁ ARTYSTYCZNYCH^a DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych) WEDŁUG KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA**
 STUDENTS AND GRADUATES OF TECHNICAL SECONDARY SCHOOLS AS WELL AS GENERAL ART SCHOOLS^a FOR YOUTH (excluding special schools) BY FIELDS OF EDUCATION

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^b	2015/16	2016/17	2017/18	2014/15	2015/16	2016/17	NARROW FIELDS OF EDUCATION ^b
	uczniowie students			absolwenci ^c graduates ^c			
OGÓŁEM.....	60747	61074	61612	12608	12987	12988	TOTAL
Artystyczna.....	1351	1372	1301	185	202	152	Arts
Spoleczna.....	4616	4534	4506	693	801	658	Social and behavioural sciences
Biznesu i administracji.....	6052	6565	6938	627	722	698	Business and administration
Nauk o środowisku.....	297	—	—	52	—	—	Environment
Fizyczna ^d	35	22	23	6	8	4	Physical sciences ^d
Technologii teleinformatycznych....	10218	10974	11945	1097	947	1216	Information and communication technologies
Inżynierijno-techniczna.....	13187	13401	13129	1241	1578	1360	Engineering and engineering trades
Produkcji i przetwórstwa.....	841	895	874	87	65	49	Manufacturing and processing
Architektury i budownictwa.....	4609	4384	4172	888	675	537	Architecture and construction
Rolnicza.....	1940	1867	1777	233	221	212	Agriculture
Leśna.....	125	118	121	6	11	9	Forestry
Weterynaryjna.....	607	755	845	41	65	79	Veterinary
Medyczna.....	108	135	154	2	11	22	Health
Usług dla ludności.....	15042	14156	13399	2003	1882	2072	Personal services
Ochrony i bezpieczeństwa.....	—	26	45	—	—	—	Security services
Usług transportowych.....	1719	1870	2147	148	177	115	Transport services
Pozostałe podgrupy.....	—	—	236	—	—	—	Other narrow fields

a Dających uprawnienia zawodowe. b Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013). c W podziale według podgrup kierunków kształcenia dane dotyczą absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe lub kwalifikacje w zawodzie. d Między innymi: fizyka, chemia, geologia.

Z r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Leading to professional certification. b According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013). c In division by narrow fields of education data concern graduates who passed exam certifying professional qualification or qualification to perform a job. d Among others: physics, chemistry, geology.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 20 (145). **SZKOŁY ARTYSTYCZNE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY**
LEVEL ART SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
SZKOŁY ARTYSTYCZNE NIEDAJĄCE UPRAWNIENIŃ ZAWODOWYCH LEVEL ART SCHOOLS NOT LEADING TO PROFESSIONAL CERTIFICATION					
Szkoły	75	81	81	86	Schools
w tym kształcące wyłącznie w zakresie przedmiotów artystycznych	66	73	74	79	of which schooling only in the art subjects
Uczniowie	5499	6077	6039	7854	Pupils
w tym kobiety	3357	3982	3951	5125	of which females
Absolwenci	609	784	943	.	Graduates
w tym kobiety	368	488	598	.	of which females

SZKOŁY ARTYSTYCZNE DAJĄCE UPRAWNIENIA ZAWODOWE LEVEL ART SCHOOLS LEADING TO PROFESSIONAL CERTIFICATION					
Szkoły	40	34	32	32	Schools
w tym kształcące wyłącznie w zakresie przedmiotów artystycznych	25	21	19	20	of which schooling only in the art subjects
Uczniowie	2601	2510	2481	2662	Students
w tym kobiety	1705	1623	1598	1741	of which females
Absolwenci	402	313	362	.	Graduates
w tym kobiety	270	217	237	.	of which females

w tym OGÓLNOKSZTAŁCĄCE SZKOŁY ARTYSTYCZNE
of which GENERAL ART SCHOOL

Szkoły	15	13	13	12	Schools
Uczniowie	1316	1215	1213	1271	Students
w tym kobiety	973	876	870	922	of which females
Absolwenci	233	176	169	.	Graduates
w tym kobiety	168	133	125	.	of which females

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.
Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 21 (146). **SZKOŁY POLICEALNE (bez szkół specjalnych)**
POST-SECONDARY SCHOOLS (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
Szkoły	312	278	278	275	Schools
Oddziały	1434	1500	1559	1497	Sections
Uczniowie	32158	32377	30610	30617	Students
w tym kobiety	19894	21889	20952	21123	of which females
Absolwenci	9328	9383	8440	.	Graduates
w tym kobiety	6408	6838	6207	.	of which females

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.
Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 22 (147). **UCZNIOWIE I ABSOLWENCI SZKÓŁ POLICEALNYCH (bez szkół specjalnych) WEDŁUG KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA**
STUDENTS AND GRADUATES OF POST-SECONDARY SCHOOLS (excluding special schools)
BY FIELDS OF EDUCATION

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	2015/16	2016/17	2017/18	2014/15	2015/16	2016/17	NARROW FIELDS OF EDUCATION ^a
	uczniowie students			absolwenci ^b graduates ^b			
O G Ó Ł E M	32377	30610	30617	9666	9383	8440	T O T A L
Pedagogiczna	—	—	—	58	—	—	Education
Artystyczna	2194	2165	1932	559	631	413	Arts
Spoleczna	632	648	709	88	151	237	Social and behavioural sciences
Dziennikarstwa i informacji	230	223	169	20	1	27	Journalism and information
Biznesu i administracji	7053	6718	6251	963	643	743	Business and administration
Technologii teleinformatycznych	2256	2145	2177	268	201	161	Information and communication technologies
Inżynierjno-techniczna	137	77	67	79	23	3	Engineering and engineering trade
Architektury i budownictwa	79	13	9	41	7	1	Architecture and building
Weterynaryjna	614	713	819	165	167	161	Veterinary
Medyczna	5984	6086	7498	2099	1645	1848	Health
Opieki społecznej	967	757	499	313	156	158	Social services
Usług dla ludności	4909	4734	4499	991	779	890	Personal services
Higieny i bezpieczeństwa pracy	4374	4061	3690	623	400	349	Hygiene and occupational health services
Ochrony i bezpieczeństwa	990	500	410	143	112	66	Security services
Usług transportowych	380	295	223	60	12	35	Transport services
Pozostałe podgrupy	1578	1475	1665	217	340	307	Other narrow fields

^a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013). ^b W podziale według podgrup kierunków kształcenia dane dotyczą absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe, kwalifikacje w zawodzie lub egzamin dyplomowy.

Z r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013). ^b In division by narrow fields of education data concern graduates who passed exam certifying professional qualification, qualification to perform a job or graduation exam.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 23 (148). **SZKOŁY WYŻSZE**
HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Szkoły Schools	Nauczyciele akademicy ^a Academic teachers ^a	Studenci Students	Absolwenci ^b Graduates ^b	SPECIFICATION	
O G Ó Ł E M	2010/11	110 ^c	19011	350187	88727	T O T A L
	2015/16	102 ^c	17428	280732	68008	
	2016/17	94 ^c	17125	274392	70747	
	2017/18^d	96	17111	262948	.	
Uniwersytety	2	4332	56309	14956	Universities	
Wyższe szkoły techniczne	5	3033	44862	10763	Higher schools of technology	
Wyższe szkoły rolnicze	1	1337	19012	6300	Higher schools of agricultural	
Wyższe szkoły ekonomiczne	14	1557	40544	11112	Higher schools of economics	
Wyższe szkoły pedagogiczne	3	838	12731	4825	Higher schools of pedagogy	
Uniwersytety medyczne	1	1568	9638	2133	Medical universities	
Akademie wychowania fizycznego	1	359	4510	1446	Higher schools of sport	
Wyższe szkoły artystyczne	5	892	3923	836	Higher schools of arts	
Wyższe szkoły teologiczne	8	156	2582	429	Theological academies	
Szkoły wyższe resortu obrony narodowej oraz resortu spraw wewnętrznych i administracji	3	1326	15162	4359	Higher schools of the Ministry of National Defence as well as of the Ministry of the Interior and Administration	
Pozostałe szkoły wyższe	53	1713	53675	13588	Other higher education institutions	

^a Nauczyciele zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin w więcej niż jednej szkole wyższej wykazani zostali w każdym miejscu pracy; patrz uwagi ogólne, ust. 14 na str. 187. ^b W podziale według typów szkół – z roku akademickiego 2016/17. ^c Łącznie ze szkołami wyższymi, w których wykazano wyłącznie absolwentów. ^d Patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 185.

^a Teachers employed full-time in more than one institution have been shown in all workplaces; see general notes, item 14 on page 187. ^b According to type of school – from 2016/17 academic year. ^c Including tertiary education institutions, which reported only graduates. ^d See general notes, item 7 on page 185.

TABL. 24 (149). **STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG FORM STUDIÓW I TYPÓW SZKÓŁ**
STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS BY MODE OF STUDY AND TYPE OF SCHOOLS

TYPY SZKÓŁ	Ogółem Grand total	W tym kobiety Of which females	Z liczby ogółem na studiach Of grand total number, in				TYPES OF SCHOOLS	
			stacjonarnych full-time programmes		niestacjonarnych part-time pro- grammes			
			razem total	w tym kobiety of which females	razem total	w tym kobiety of which females		
OGÓŁEM	2010/11	350187	200572	157057	86467	193130	114105	TOTAL
	2015/16	280732	158646	162551	91336	118181	67310	
	2016/17	274392	154373	161264	90190	113128	64183	
	2017/18^a	262948	147206	155561	86362	107387	60844	
Uniwersytety		56309	37129	42010	27153	14299	9976	Universities
Wyższe szkoły techniczne		44862	16306	31122	12189	13740	4117	Higher schools of technology
Wyższe szkoły rolnicze		19012	11413	13091	8316	5921	3097	Higher schools of agricultural
Wyższe szkoły ekonomiczne ...		40544	21256	17491	8612	23053	12644	Higher schools of economics
Wyższe szkoły pedagogiczne ..		12731	10103	7139	5543	5592	4560	Higher schools of pedagogy
Uniwersytety medyczne		9638	7117	8394	6200	1244	917	Medical universities
Akademie wychowania fizycz- nego		4510	2088	4224	2015	286	73	Higher schools of sport
Wyższe szkoły artystyczne		3923	2507	3135	2045	788	462	Higher schools of arts
Wyższe szkoły teologiczne		2582	1089	838	259	1744	830	Theological academies
Szkoły wyższe resortu obrony narodowej oraz resortu spraw wewnętrznych i admi- nistracji		15162	4360	10941	3352	4221	1008	Higher schools of the Ministry of National Defence as well as of the Ministry of the Inter- ior and Administration
Pozostałe szkoły wyższe		53675	33838	17176	10678	36499	23160	Other higher education institu- tions

a Patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 185.

a See general notes, item 7 on page 185.

TABL. 25 (150). **ABSOLWENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG FORM STUDIÓW I TYPÓW SZKÓŁ**
GRADUATES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS BY MODE OF STUDY AND TYPE OF SCHOOLS

TYPY SZKÓŁ	Ogółem Grand total	W tym kobiety Of which females	Z liczby ogółem na studiach Of grand total number, in				TYPES OF SCHOOLS	
			stacjonarnych full-time programmes		niestacjonarnych part-time pro- grammes			
			razem total	w tym kobiety of which females	razem total	w tym kobiety of which females		
OGÓŁEM	2010/11	88727	56572	37296	22000	51431	34572	TOTAL
	2015/16	68008	42937	37902	23483	30106	19454	
	2016/17^a	70747	44087	40796	24928	29951	19159	
Uniwersytety		14956	10833	10414	7383	4542	3450	Universities
Wyższe szkoły techniczne		10763	4695	8241	3767	2522	928	Higher schools of technology
Wyższe szkoły rolnicze		6300	3983	4330	2860	1970	1123	Higher schools of agricultural
Wyższe szkoły ekonomiczne ...		11112	6299	5065	2707	6047	3592	Higher schools of economics
Wyższe szkoły pedagogiczne ..		4825	4019	2527	2051	2298	1968	Higher schools of pedagogy
Uniwersytety medyczne		2133	1717	1911	1509	222	208	Medical universities
Akademie wychowania fizycz- nego		1446	683	1304	641	142	42	Higher schools of sport
Wyższe szkoły artystyczne		836	563	703	468	133	95	Higher schools of arts
Wyższe szkoły teologiczne		429	225	145	43	284	182	Theological academies
Szkoły wyższe resortu obrony narodowej oraz resortu spraw wewnętrznych i admi- nistracji		4359	1726	3053	1244	1306	482	Higher schools of the Ministry of National Defence as well as of the Ministry of the Inter- ior and Administration
Pozostałe szkoły wyższe		13588	9344	3103	2255	10485	7089	Other higher education institu- tions

a Patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 185.

a See general notes, item 7 on page 185.

TABLE 26 (151). **NAUCZYCIELE AKADEMICKI^a W SZKOŁACH WYŻSZYCH**
ACADEMIC TEACHERS^a IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18 ^b	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18 ^b	SPECIFICATION
	ogółem total				w tym kobiety of which females				
O G Ó Ł E M	19011	17428	17125	17111	7378	7210	7138	7154	T O T A L
Profesorowie	5022	4679	4476	4351	1182	1205	1186	1160	Professors
w tym z tytułem naukowym	2424	2357	2224	2122	467	518	492	452	of which titled only
Docenci	438	209	178	151	122	60	48	39	Associate professors (docents)
w tym ze stopniem naukowym doktora habilitowanego	13	7	8	6	3	3	4	2	of which with degree of habilitated doctor ^c
Adiunkci	8054	7518	7295	7138	3250	3324	3220	3149	Assistant professors
w tym ze stopniem naukowym doktora habilitowanego	594	1054	1226	1281	203	409	466	521	of which with degree of habilitated doctor ^c
Asystenci	1863	1650	1776	1959	857	776	841	923	Assistant lecturers
Pozostali	3634	3372	3401	3512	1967	1846	1842	1882	Others

^a Nauczyciele zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin w więcej niż jednej szkole wyższej wykazani zostali w każdym miejscu pracy; patrz uwagi ogólne, ust. 14 na str. 187. ^b Patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 185.

^a Teachers employed full-time in more than one institution have been shown in all workplaces; see general notes, item 14 on page 187. ^b See general notes, item 7 on page 185. ^c The habilitated doctor's degree (second doctorate), which is higher than a doctorate, is peculiar to Poland. The degree is awarded on the basis of an appropriate dissertation and is necessary for obtaining the title of professor and a professorial post in scientific institutions.

TABLE 27 (152). **CUDZOIEMCY^a – STUDENCI I ABSOLWENCI WEDŁUG FORM STUDIÓW I TYPÓW SZKÓŁ**
FOREIGNERS^a – STUDENTS AND GRADUATES BY MODE OF STUDY AND TYPE OF SCHOOLS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Studenci Students		Absolwenci ^b Graduates ^b		SPECIFICATION	
	ogółem total	w tym kobiety of which females	ogółem total	w tym kobiety of which females		
O G Ó Ł E M	2010/11	6298	3334	886	507	T O T A L
	2015/16	17413	8976	2728	1634	
	2016/17	20135	10148	3787	2197	
	2017/18^c	22211	11032	.	.	
studia: stacjonarne		19407	9310	3392	1931	full-time programmes
niestacjonarne		2804	1722	395	266	part-time programmes
Uniwersytety		3125	1916	473	331	Universities
Wyższe szkoły techniczne		3139	890	345	83	Higher schools of technology
Wyższe szkoły rolnicze		752	457	112	75	Higher schools of agricultural
Wyższe szkoły ekonomiczne		6975	3543	1775	977	Higher schools of economics
Wyższe szkoły pedagogiczne		109	65	32	20	Higher schools of pedagogy
Uniwersytety medyczne		842	464	80	52	Medical universities
Akademie wychowania fizycznego		142	83	32	23	Higher schools of sport
Wyższe szkoły artystyczne		246	148	50	36	Higher schools of arts
Wyższe szkoły teologiczne		130	42	23	6	Theological academies
Szkoły wyższe resortu obrony narodowej oraz resortu spraw wewnętrznych i administracji		54	18	7	4	Higher schools of the Ministry of National Defence as well as of the Ministry of the Interior and Administration
Pozostałe szkoły wyższe		6697	3406	858	590	Other higher education institutions

^a Ujęci również w pozostałych tablicach dotyczących studentów i absolwentów. ^b W podziale według form studiów i typów szkół – z roku akademickiego 2016/17. ^c Patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 185.

^a Also shown in the other tables regarding students and graduates. ^b According to mode of study and type of school – from the 2016/17 academic year. ^c See general notes, item 7 on page 185.

TABL. 28 (153). **STUDIA PODYPLOMOWE I DOKTORANCKIE**
POSTGRADUATE AND DOCTORAL PROGRAMMES

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18 ^a	2010/11	2015/16	2016/17 ^a	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18 ^a
	słuchacze studiów podyplomowych ^b postgraduate students ^b				wydane świadectwa słuchaczom studiów podyplomowych certificates issued to postgraduate students			uczestnicy studiów doktoranckich doctoral students			
O G Ó Ł E M	58535	57235	62175	59507	50622	48939	50929	10417	10884	10914	10424
TOTAL											
w tym kobiety..... of which females	38856	37784	41524	38370	31526	32334	32321	5158	5584	5578	5346
Uniwersytety..... Universities	8354	4172	3831	3799	5186	2570	2688	3620	4009	4002	3649
Wyższe szkoły tech- niczne..... Higher schools of technology	3272	1920	1945	2096	2446	1622	1662	1015	1438	1426	1486
Wyższe szkoły rolnicze Higher schools of agricultural	1750	2042	1871	2265	1646	1382	1430	521	491	432	422
Wyższe szkoły ekono- miczne..... Higher schools of economics	10495	8539	9777	9345	8371	6781	7484	1559	907	941	980
Wyższe szkoły peda- gogiczne..... Higher schools of pedagogy	2936	1799	1873	1504	1366	930	1064	109	352	383	376
Uniwersytety medyczne Medical universities	555	258	250	230	255	202	237	386	512	506	530
Akademie wychowania fizycznego..... Higher schools of sport	421	198	185	166	147	161	106	158	72	64	47
Wyższe szkoły arty- styczne..... Higher schools of arts	101	139	206	173	13	52	91	60	80	104	100
Wyższe szkoły teolo- giczne..... Theological academies	146	285	260	296	86	96	115	205	148	165	143
Szkoły wyższe resortu obrony narodowej oraz resortu spraw wewnętrznych i ad- ministracji..... Higher schools of the Ministry of National Defence as well as of the Ministry of the Interior and Admin- istration	876	1284	1016	922	697	1197	845	731	797	755	692
Pozostałe szkoły wyższe..... Other higher education institutions	9307	12709	14528	11124	7654	11469	7917	216	328	340	329
Centrum Medyczne Kształcenia Pody- plomowego..... Medical Center for Postgraduate Educa- tion	19346	23111	25660	26848	22095	21924	26980	39	39	41	46
Instytuty naukowo- badawcze; placówki naukowe PAN..... Research institutes; scientific units of the Polish Academy of Sciences	870	705	700	668	589	518	272	1798	1711	1755	1624
Krajowa Szkoła Admi- nistracji Publicznej.... National School of Public Administration	106	74	73	71	71	35	38	—	—	—	—

a Patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 185. b W roku akademickim 2010/11 dla studiów trwających: do 1 roku – stan w dniu rozpoczęcia zajęć, 1 rok i dłużej – stan w dniu 31 XII; w latach akademickich 2015/16–2017/18 – stan w dniu 31 XII.

a See general notes, item 7 on page 185. b In the 2010/11 academic year for studies lasting: up to 1 year – as of beginning of the academic year, 1 year and longer – as of 31 XII; in the 2015/16–2017/18 academic year – as of 31 XII.

TABL. 29 (154). **STUDIA PODYPLOMOWE WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA W ROKU AKADEMICKIM 2017/18^a**
Stan w dniu 31 XII
POSTGRADUATE PROGRAMMES BY NARROW FIELDS OF EDUCATION IN THE 2017/18 ACADEMIC YEAR^a
As of 31 XII

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^b	Słuchacze Students		Wydane świadectwa ^c Certificates issued ^c		NARROW FIELDS OF EDUCATION ^b
	ogółem total	w tym kobiety of which females	ogółem total	w tym kobiety of which females	
OGÓŁEM	59507	38370	50929	32321	TOTAL
w tym:					of which:
Pedagogiczna	7420	6734	4990	4532	Education
Interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji związanych z edukacją	98	92	44	44	Interdisciplinary programmes and qualifications related to education
Artystyczna	420	326	235	187	Arts
Humanistyczna (z wyłączeniem języków)	688	459	309	227	Humanities (except languages)
Językowa	610	549	380	344	Languages
Spoleczna	3595	2931	2352	1987	Social and behavioural sciences
Dziennikarstwa i informacji	243	203	105	85	Journalism and information
Biznesu i administracji	10729	6293	8772	5302	Business and administration
Prawna	1541	1010	1335	936	Law
Interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, administracją i prawem	153	108	98	69	Interdisciplinary programmes and qualifications related to conducting economic activity, administration and law
Nauk o środowisku	85	65	40	36	Environment
Fizyczna	79	63	60	47	Physical sciences
Matematyczna i statystyczna	115	45	56	26	Mathematics and statistics
Technologii teleinformatycznych	1375	733	1357	787	Information and Communication Technologies (ICTs)
Interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji obejmujących technologie informacyjno-komunikacyjne	95	32	65	21	Interdisciplinary programmes and qualifications comprising information and communication technologies
Inżynierijno-techniczna	489	110	322	53	Engineering and engineering trades
Produkcji i przetwórstwa	239	150	131	81	Manufacturing and processing
Architektury i budownictwa	542	290	555	266	Architecture and construction
Rolnicza	368	200	310	174	Agriculture
Weterynaryjna	327	242	157	110	Veterinary
Interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji obejmujących rolnictwo, leśnictwo, rybactwo i weterynarię	137	46	71	32	Interdisciplinary programs and qualifications including forestry, fisheries and veterinary
Medyczna	27606	16346	27442	16154	Health
Opieki społecznej	235	217	57	54	Welfare
Interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji obejmujących zdrowie i opiekę społeczną	33	17	42	36	Interdisciplinary programs and qualifications including the health and welfare
Usług dla ludności	289	234	187	157	Personal services
Higieny i bezpieczeństwa pracy	393	217	282	162	Hygiene and occupational health services
Ochrony i bezpieczeństwa	980	292	816	207	Security services
Usług transportowych	77	29	29	15	Transport services

a Patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 185. b Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013). c Z poprzedniego roku akademickiego.

a See general notes, item 7 on page 185. b According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013). c From the previous academic year.

TABL. 30 (155). **SZKOŁY DLA DOROSŁYCH**
SCHOOLS FOR ADULTS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Szkoły Schools	Oddziały Sections	Uczniowie Students		Absolwenci Graduates	
			ogółem total	w tym kobiety of which females	ogółem total	w tym kobiety of which females
Szkoły podstawowe..... Primary schools	2010/11	—	—	—	—	—
	2015/16	—	—	—	—	—
	2016/17	—	—	—	—	x
	2017/18	9	5	88	21	.
Gimnazja Lower secondary schools	2010/11	17	76	1920	568	316
	2015/16	18	69	1461	470	305
	2016/17	15	68	1299	406	289
	2017/18	5	49	902	319	.
Zasadnicze szkoły zawodowe Basic vocational schools	2010/11	10	26	409	114	102
	2015/16	x	x	x	x	x
	2016/17	x	x	x	x	x
	2017/18	x	x	x	x	.
Licea ogólnokształcące ^a General secondary schools ^a	2010/11	300	1076	28854	12697	7303
	2015/16	191	854	23537	9821	6009
	2016/17	186	854	22383	9375	6475
	2017/18	171	787	21288	8991	.
Technika ^b Technical secondary schools ^b	2010/11	98	311	5215	1432	1176
	2015/16	3	4	82	—	—
	2016/17	x	x	x	x	x
	2017/18	x	x	x	x	.

a, b Łącznie z: a – w roku szkolnym 2010/11 uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi, b – do roku szkolnego 2015/16 technikami uzupełniającymi.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a, b Including: a – in the 2010/11 school year supplementary general secondary schools, b – until the 2015/16 school year supplementary technical secondary schools.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 31 (156). **WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE**
PRE-PRIMARY EDUCATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11 ^a	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
Placówki	2892	3371	3534	3631	Establishments
miasta	1487	1866	2031	2124	urban areas
wieś	1405	1505	1503	1507	rural areas
Przedszkola	1372	1856	1935	1996	Nursery schools
w tym specjalne	18	27	37	36	of which special
miasta	1022	1353	1411	1469	urban areas
wieś	350	503	524	527	rural areas
Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych	1341	1152	1253	1299	Pre-primary sections of primary schools
Zespoły wychowania przedszkolnego	8	9	5	5	Pre-primary education groups
Punkty przedszkolne	171	354	341	331	Pre-primary points

a Bez wychowania przedszkolnego w placówkach wykonujących działalność leczniczą.

a Excluding pre-primary education in the units performing health care activities.

TABL. 31 (156). **WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE (dok.)**
PRE-PRIMARY EDUCATION (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11 ^a	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
Miejsca:					Places:
Przedszkola.....	123834	164041	175167	190220	Nursery schools
w tym specjalne.....	451	573	837	779	of which special
miasta.....	102148	131224	138785	151224	urban areas
wieś.....	21686	32817	36382	38996	rural areas
Zespoły wychowania przedszkolnego.....	172	156	75	76	Pre-primary education groups
Punkty przedszkolne.....	3820	8185	7968	7913	Pre-primary points
Dzieci.....	161328	182219	207813	219560	Children
miasta.....	119670	130928	148970	157872	urban areas
wieś.....	41658	51291	58843	61688	rural areas
w tym w wieku: 6 lat.....	43369	15609	49892	55688	of which: aged 6
5 lat.....	43301	63012	56875	57878	aged 5
Przedszkola.....	120574	143313	158363	171290	Nursery schools
w tym specjalne.....	386	458	625	613	of which special
miasta.....	99501	115470	125847	136220	urban areas
wieś.....	21073	27843	32516	35070	rural areas
w tym w wieku: 6 lat.....	15960	6171 ^b	20989	29208	of which: aged 6
5 lat.....	34337	44340	46772	48059	aged 5
Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych.....	37834	33252	43523	42339	Pre-primary sections of primary schools
w tym w wieku: 6 lat.....	27409	9286 ^b	28619	26118	of which: aged 6
5 lat.....	8280	17826	8962	8519	aged 5
Zespoły wychowania przedszkolnego.....	119	114	66	56	Pre-primary education groups
Punkty przedszkolne.....	2801	5540	5861	5875	Pre-primary points
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku:					Children attending pre-primary education establishments per 1000 children aged:
3–6 lat.....	723	.	858	921	3–6
3–5.....	683	896	880	916	3–5
6 lat.....	854	.	799	937	6
5 lat.....	824	1011	959	988	5
Dzieci w przedszkolach na:					Children attending nursery schools per:
1000 dzieci w wieku:					1000 children aged:
3–6 lat.....	539	.	653	719	3–6
3–5.....	607	738	767	798	3–5
1 przedszkole.....	88	77	82	86	Nursery school
100 miejsc.....	97	87	90	90	100 places

^a Bez wychowania przedszkolnego w placówkach wykonujących działalność leczniczą. ^b Dotyczy dzieci, którym odroczone spełnianie obowiązku szkolnego po zasięgnięciu opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a Excluding pre-primary education in the units performing health care activities. ^b Concerns children obliged to attend the primary school who received opinion of the psychological and educational clinic about lack of school readiness.

Source: data of the Ministry of National Education.

DZIAŁ XI OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA

CHAPTER XI HEALTH CARE AND SOCIAL WELFARE

Uwagi ogólne

1. Prezentowane w dziale dane o opiece zdrowotnej nie obejmują informacji dotyczących ochrony zdrowia w zakładach karnych.

2. Dane o ochronie zdrowia – jeśli nie zaznaczono inaczej – podaje się łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji oraz do 2011 r. – Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

3. Podstawę prezentowanych w dziale danych o ochronie zdrowia stanowią:

1) ustawa z dnia 15 IV 2011 r. o działalności leczniczej (tekst jednolity: Dz.U. z 2018 r. poz.160), która zastąpiła ustawę o zakładach opieki zdrowotnej. Ustawa określa m.in. zasady wykonywania działalności leczniczej oraz zasady funkcjonowania placówek leczniczych.

Prezentowane w dziale dane dotyczą placówek wykonujących działalność leczniczą w zakresie:

a) ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (przychodnie łącznie z: ośrodkami zdrowia, poradniami, ambulatoriami i izbami chorych oraz zakładami badań diagnostycznych i medycznymi laboratoriami diagnostycznymi),

b) stacjonarnej opieki zdrowotnej (szpitale – ogólne, psychiatryczne i uzdrowiskowe, ośrodki leczenia odwykowego, ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów, regionalne ośrodki psychiatrii sądowej, zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja, sanatoria i od 2014 r. oddziały opieki paliatywnej).

Na mocy wymienionej ustawy działalność lecznicza może być też wykonywana przez praktyki zawodowe (indywidualne lub grupowe) – lekarzy, lekarzy dentyistów oraz pielęgniarów lub położnych;

2) ustawa z dnia 15 VII 2011 r. o zawodach pielęgniarzy i położnej (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r. poz. 1251);

3) ustawa z dnia 5 XII 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentyisty (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 125);

4) ustawa z dnia 25 IX 2015 r. o zawodzie fizjoterapeuty (Dz.U. poz. 1994);

5) ustawa z dnia 27 VIII 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r. poz. 1793, z późn. zm.), która reguluje warunki udzielania i zakres świadczeń zdrowotnych, za-

General notes

1. The data presented in this chapter do not include information concerning the health care in prisons.

2. The data concerning health care – unless otherwise stated – are given including health care units subordinated to the Ministry of National Defence, the Ministry of the Interior and Administration and until 2011 – the Internal Security Agency.

3. The basis of data presented in this chapter of the health care are provided by:

1) the Law on Health Care Activities, dated 15 IV 2011 (unified text: Journal of Laws 2018 item 160), replacing the Law on Care Health Facilities. The law specifies, among others, the rules of performing health care activities and of the functioning of health care units.

Data presented in the chapter data concerns the units performing health care activities in the following areas:

a) out-patient health care (out-patients departments including: health centres, clinics, ambulatory departments and infirmaries, diagnostic facilities and medical diagnostic laboratories),

b) in-patient health care (hospitals – general, psychiatric and health resorts, detoxification centres, addiction recovery centres, regional centres of forensic psychiatry, chronic medical care homes, nursing homes, hospices, sanatoria and since 2014 palliative care wards).

Under that said law, health care activity can be carried out also by professional practices (individual or group) – doctors, dentists and nurses or midwives;

2) the Law on the Nursing and Midwiving Professions, dated 15 VII 2011 (unified text: Journal of Laws 2016 item 1251);

3) the Law on the Occupations of Doctor and Dentist, dated 5 XII 1996 (unified text: Journal of Laws 2017 item 125);

4) the Law on the Physiotherapist Profession, dated 25 IX 2015 (Journal of Laws item 1994);

5) the Law on Health Care Services Financed from Public Funds, dated 27 VIII 2004 (unified text: Journal of Laws 2016 item 1793, with later amendments), governing the provision conditions and the scope of health services, the

- sady i tryb ich finansowania oraz działalność Narodowego Funduszu Zdrowia (NFZ);
- 6) ustawa z dnia 28 VII 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 1056);
 - 7) ustawa z dnia 8 IX 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 2195), która określa zasady organizacji, funkcjonowania i finansowania systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne;
 - 8) ustawa z dnia 6 IX 2001 r. prawo farmaceutyczne (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 2211, z późn. zm.).

4. Dane o **pracownikach medycznych** dotyczą pracujących w: placówkach wykonujących działalność leczniczą, praktykach zawodowych, aptekach oraz domach i zakładach pomocy społecznej, żłobkach i klubach dziecięcych.

Dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, tj. bez osób, dla których głównym miejscem pracy jest uczelnia, jednostka administracji państwowej lub samorządu terytorialnego albo NFZ.

Dane obejmują osoby pracujące w wymiarze pełnego etatu, w wymiarze godzin przekraczającym pełny etat oraz w niepełnym wymiarze godzin w stosunku do czasu pracy określonego obowiązującymi przepisami dla danego rodzaju pracy, w przypadku jeśli ta praca ma dla nich charakter podstawowy, łącznie z osobami odbywającymi staż. Osoby te niezależnie od wymiaru czasu pracy są liczone raz.

Przez pielęgniarkę należy rozumieć też pielęgniarza, a przez położną – również położnego.

5. Dane o **specjalistach** dotyczą lekarzy i lekarzy dentystów ze specjalizacją II stopnia oraz od 2005 r. posiadających tytuł specjalisty w odpowiedniej dziedzinie medycyny, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 2 I 2013 r. w sprawie specjalizacji lekarzy i lekarzy dentystów (Dz.U. poz. 26).

6. **Porady udzielone przez lekarzy i lekarzy dentystów** podano łącznie z badaniami profilaktycznymi oraz z poradami lekarskimi udzielonymi w izbach przyjęć szpitali ogólnych i orzeczeniami wojskowych komisji lekarskich.

7. Dane o szpitalach obejmują placówki medyczne, które do 2011 r. były traktowane jako filie.

8. Dane o **stacjonarnej opiece zdrowotnej** nie obejmują opieki dziennej (dotyczy: szpitali, łóżek i leczonych).

Dane o **łóżkach** w placówkach stacjonarnej opieki zdrowotnej dotyczą łóżek znajdujących się stale w salach dla pacjentów, zajętych przez chorych lub przygotowanych na ich przyjęcie.

9. Dane o **łóżkach w szpitalach ogólnych** do 2007 r. nie obejmują miejsc (łóżek i inkubatorów) dla noworodków.

Rodzaje oddziałów w szpitalach ogólnych (tabl. 5) opracowano w oparciu o rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 V 2012 r. (Dz.U. poz. 594, z późn. zm.). Do **oddziałów chirurgicznych** zaliczono: chirurgię ogólną, dziecięcą, urazowo-ortopedyczną, szczękową, neurochirurgię, kardiochirurgię, urologię oraz inne o charakterze chirurgicznym; do **oddziałów zakaźnych** – oddziały obserwacyjno-zakaźne; do **oddziałów gruźlicy** i

rules and the method of their financing and the activities of the National Health Fund (NFZ);

- 6) the Law on Health Resort Treatment, Health Resorts, the Areas of Health Resort Protection and Health Resort Gminas, dated 28 VII 2005 (unified text: Journal of Laws 2017 item 1056);
- 7) the Law on the State Emergency Medical Services, dated 8 IX 2006 (unified text: Journal of Laws 2017 item 2195), specifying the organizational rules, the functioning and financing of the State Emergency Medical Services;
- 8) the Pharmaceutical Law, dated 6 IX 2001 (unified text: Journal of Laws 2017 item 2211, with later amendments).

4. Data regarding **medical personnel** concerns persons employed in: units engaged health care activities, professional practices, pharmacies and social welfare homes and facilities, nurseries and children's clubs.

Data concern working directly with a patient, i.e., excluding persons for whom the primary workplace is university, units of state or local government administration and the National Health Fund.

Data includes persons working full-time, overtime as well as part-time in relation to work time defined in the obligatory regulations for a given type of work, when this work has a basic character, including persons undergoing internships. These people regardless of their working hours are counted once.

A nurse should be understood also as a male nurse and midwife – also as a male midwife.

5. Data on **doctor specialists and dental specialists** concerns doctors with grade II specialization and since 2005 with specialists title in proper medicine domains in accordance with the decree of the Minister of Health, dated 2 I 2013 on Doctors and Dentist Specializations (Journal of Laws item 26).

6. **Consultations provided by doctors and dentists** are presented together with preventive examinations, also together with consultations provided by doctors in admission rooms in general hospitals and with the opinions of military medical commissions.

7. Data on hospitals comprise health care units, which until 2011 were treated as hospital branches.

8. Data on **in-patient health care** do not include day-care (concerns: hospitals, beds and in-patients).

Data regarding **beds** in in-patient health care units concern permanent beds in-patient rooms, either occupied or prepared to receive patients.

9. Data regarding **beds in general hospitals** do not include places (beds and incubators) for newborns until 2007.

Types of wards in general hospitals (table 5), are elaborated in accordance with the decree of the Minister of Health, dated 17 V 2012 (Journal of Laws item 594, with later amendments). **Surgical wards** include: general surgery, paediatric surgery, orthopaedic trauma surgery, neurosurgery,

chorób płuc – oddziały pulmonologiczne; do **oddziałów psychiatrycznych** – oddziały leczenia uzależnień.

10. Zakłady opiekuńczo-lecznicze i zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze udzielają całodobowych świadczeń zdrowotnych w zakresie pielęgnacji i rehabilitacji osób niewymagających hospitalizacji oraz zapewniają im produkty lecznicze i wyroby medyczne.

11. Lecznictwo uzdrowiskowe obejmuje szpitale i sanatoria, działające na obszarze uzdrowiska, wykorzystujące w leczeniu, rehabilitacji i profilaktyce przede wszystkim właściwości naturalnych surowców leczniczych oraz właściwości lecznicze klimatu na terenach, na których są położone.

Dane o **szpitalach psychiatrycznych** nie obejmują oddziałów psychiatrycznych w szpitalach ogólnych.

12. Dane dotyczące ratownictwa medycznego i pomocy doraźnej obejmują działalność jednostek zgłoszonych do systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne (zespoły ratownictwa medycznego, szpitalne oddziały ratunkowe, lotnicze pogotowie ratunkowe, izby przyjęć).

Szpitalne oddziały ratunkowe od 8 XI 2011 r. funkcjonują na podstawie rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 3 XI 2011 r. (Dz.U. z 2016 r. poz. 2131); wcześniej, będąc komórkami organizacyjnymi szpitali, działały na podstawie przepisów o zakładach opieki zdrowotnej.

13. Dane o aptekach ogólnodostępnych nie obejmują aptek działających w strukturze i na potrzeby szpitali.

Punkty apteczne są to ogólnodostępne punkty sprzedaży leków gotowych, których asortyment jest ściśle określony i są głównie usytuowane na terenach wiejskich.

14. Dane o zachorowaniach podaje się według Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych (X Rewizja), obowiązującej od 1997 r.

Informacje o zachorowaniach na choroby zakaźne obejmują wszystkie przypadki zarejestrowane w województwie.

15. Dane o opiece nad dziećmi do lat 3 prezentuje się zgodnie z ustawą z dnia 4 II 2011 r. (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r. poz. 157, z późn. zm.), na podstawie której opieka może być organizowana w formie **żłobka** oraz od 2011 r. – **klubu dziecięcego**, sprawowana przez dziennego opiekuna lub nianię.

16. Karta Dużej Rodziny na mocy ustawy z dnia 5 XII 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 1832) przysługuje, niezależnie od dochodów, rodzinom z co najmniej trójką dzieci:

- 1) poniżej 18 lat,
- 2) poniżej 25 lat, w przypadku gdy dziecko uczy się w szkole lub w szkole wyższej,
- 3) bez ograniczeń wiekowych w przypadku dziecka posiadającego orzeczenie o niepełnosprawności.

Karta wydawana jest bezpłatnie każdemu członkowi rodziny (również rodziny zastępczej i rodzinnego domu dziecka) spełniającej wymienione warunki. Posiadacze karty mają zapewnione zniżki, przede wszystkim, przy zakupie towarów i usług konsumpcyjnych.

urology, maxillo-facial and cardiosurgery as well as other surgical wards; in **communicable diseases wards** – observation communicable diseases wards; in **tubercular and pulmonary wards** – pulmonology wards; in **psychiatric wards** – addiction recovery wards.

10. Chronic medical care homes and nursing homes provide 24-hour health services in scope of nursing and rehabilitation of persons who do not require hospitalization, as well as provide them with medicinal products and medical devices.

11. Health resort treatment includes hospitals and sanatoria, operating in the areas of health resort protection, using in the rehabilitation and preventive therapy primarily natural materials and the healing properties of the climate in the areas where the facility is located.

Data regarding **psychiatric hospitals** do not include psychiatric wards in general hospitals.

12. Data concerning emergency medical services and first-aid includes units covered by the State Emergency Medical Services system (emergency rescue teams, hospital emergency wards, medical air rescue, admission rooms).

Hospital emergency wards since 8 XI 2011 have operated on the basis of decree of the Ministry of Health, dated 3 XI 2011 (Journal of Laws 2016 item 2131); earlier operated on the basis of the regulation on health care facilities.

13. Generally available pharmacies do not include pharmacies, which operate in the structure and for needs of hospitals.

Pharmaceutical outlets are sales outlets for selling prepared medicines, the range of which is precisely defined and are located in rural areas.

14. Data regarding disease incidence are presented according to the International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD-10 Revision), valid since 1997.

Information concerning incidents of infectious diseases includes all cases registered in the voivodship.

15. Data on childcare for children up to the age of 3 are presented according to the law dated 4 II 2011 (unified text: Journal of Laws 2016 item 157, with later amendments), childcare can be organized in the form of a **nurseries** as well as since 2011 – **children's clubs**, provided by day carer or nanny.

16. Large Family Card basis on the law dated 5 XII 2014 of Large Family Card (unified text: Journal of Laws 2017 item 1832). The card can be obtained, regardless of the received income, by families with at least three children:

- 1) up to the age of 18,
- 2) up to the age of 25 in case when children learn at school or higher education institution,
- 3) without age limits in the case of children with a certificate of disability.

The Card is issued free of charge to each member of the family (including foster family and foster home) meeting the conditions specified. The

17. Dane dotyczące **wspierania rodziny** oraz **pieczy zastępczej** prezentowane są zgodnie z ustawą z dnia 9 VI 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 697, z późn. zm.).

Wspieranie rodziny może być prowadzone w formie usług asystenta rodziny, udzielającego pomocy rodzinom m.in. w poprawie ich sytuacji życiowej, w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, wychowawczych z dziećmi i w poszukiwaniu pracy zarobkowej przez rodzinę wspierającą, placówkę wsparcia dziennego lub w formie poradnictwa specjalistycznego.

18. Dane o **świadczeniach i dodatkach z programu „Rodzina 500+”** prezentowane są na podstawie ustawy z dnia 11 II 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 1851).

Świadczenie finansowane jest z budżetu państwa.

19. **Placówka wsparcia dziennego** wspiera funkcje opiekuńcze i wychowawcze rodziny. Może być prowadzona w formie:

- 1) **opiekuńczej**, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych – zapewnienia dziecku: opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań;
- 2) **specjalistycznej** – organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne; realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię;
- 3) **pracy podwórkowej** (od 2012 r.) – realizowanej przez wychowawcę, polegającej na działaniach animacyjnych i socjoterapeutycznych;
- 4) **w połączonych formach** (od 2012 r.) tj. łączących zadania placówek opiekuńczych, specjalistycznych i pracy podwórkowej.

20. **Rodzinną pieczą zastępczą** jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Zapewnia pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, przygotowanie dziecka do samodzielnego i odpowiedzialnego życia, zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych, kulturalno-rekreacyjnych i religijnych.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- 1) **rodziny zastępcze:**
 - a) spokrewnione,
 - b) niezawodowe – umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem licznego rodzeństwa),
 - c) zawodowe – umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem licznego rodzeństwa) – wśród których funkcjonują również:
 - zawodowe specjalistyczne – umieszcza się w nich w szczególności: dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, dzieci na podstawie ustawy

holders of the Card can take advantage of discounts while purchasing consumer goods and services.

17. Data concerning **family support** and **foster care** are presented according to the Law on Family Support and Foster Care System, dated 9 VI 2011 (unified text: Journal of Laws 2017 item 697, with later amendments).

Family support shall be provided in the form of family assistant's services, who assists in: improvement of family life situation, resolution of psychological and social issues and problems with upbringing children and searching for a job, as a supporting family, day-support centre or specialists guidance.

18. Data on **benefits and supplements under “Family 500+” programme** are presented according to the Law on State Aid in Raising Children dated 11 II 2016 (unified text: Journal of Laws 2017 item 1851).

Benefit is financed from the state budget.

19. **Day-support centre** – supports the family in its care and education functions. It may be operated in the form of:

- 1) **general care centre**, including interest circles, day-rooms, clubs, educational centres – provides a child with: care and education, assistance in learning, organisation of leisure time, entertainment and sport classes and development of interests;
- 2) **specialized centre** – organises sociotherapeutic, therapeutic, corrective, compensating and speech therapy classes, implement an individual corrective programme, a psychocorrective or psychopreventive programme, in particular pedagogic, psychological and sociotherapy;
- 3) **street work** (since 2012) – carries out motivating and sociotherapeutic activities, conducted by a street-worker;
- 4) **in a combination of the forms** (since 2012) i.e. combining tasks of the general care, specialized and street work centres.

20. **Family foster care** shall be exercised in case when it is impossible for the parents to provide care and education for a child. It guarantees a work with a family to make possible for a child to return to its family, or when it is impossible – efforts aimed at child's adoption; preparation of a child to live an independent and responsible life; satisfaction of children's emotional needs, in particular the needs related to welfare, healthcare, education, culture, recreation and religious.

The forms of family foster care are the following:

- 1) **foster families:**
 - a) related,
 - b) not-professional – placed in it may be not more than 3 children (except for numerous siblings),
 - c) professional – placed in it may be not more than 3 children (except for numerous siblings) – among which there are also:

z dnia 26 X 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r. poz. 1654, z późn. zm.), małoletnie matki z dziećmi,

- zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego – przyjmują dzieci na podstawie orzeczenia sądu w przypadku, gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną, na wniosek rodziców dziecka lub innej osoby w przypadku, o którym mowa w art. 12a ustawy z dnia 29 VII 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity: Dz.U. z 2015 r. poz. 1390),

- 2) **rodzinne domy dziecka** – w tym samym czasie może w nich przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci (z wyjątkiem liczego rodzeństwa).

21. Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie:

- 1) **placówki opiekuńczo-wychowawczej**, która jest prowadzona jako placówka typu:

- a) **interwencyjnego** – zapewnia doraźną opiekę nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności placówka jest obowiązana przyjąć dziecko w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia mu opieki,
- b) **rodzinnego** – wychowuje dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się; umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu; współpracuje z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodziny,
- c) **socjalizacyjnego** – zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne; realizuje przygotowane we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku; umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny; zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych; obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi, zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych,
- d) **specjalistyczno-terapeutycznego** (od 2012 r.) – sprawuje opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, w szczególności: legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności; wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii; wymagającym wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych. Placówka zapewnia zajęcia wychowawcze, socjoterapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rekompensujące braki w wychowaniu w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym także odpowiednią rehabilitację i zajęcia rewalidacyjne;

– professional specialized – shall receive in particular: children with a disability certificate or a certificate of high or moderate level of disability, children on the basis of the Law on Proceedings Involving Juveniles, dated 26 X 1982 (unified text: Journal of Laws 2016 item 1654, with later amendments), underage mothers with children,

– professional that performs the function of a family emergency house – shall receive a child on the basis of a court ruling, in case when a child was escorted by Police or Border Guard, upon consent of parents, child or another person in the case referred to in Art. 12a of the Law on Counteracting Domestic Violence, dated 29 VII 2005 (unified text: Journal of Laws 2015 item 1390),

- 2) **foster homes** – placed in it may be not more than 8 children (except for numerous siblings).

21. Institutional foster care shall be exercised in the form of:

- 1) **care and education centre** shall be run as:
 - a) an **intervention** – provides immediate care for a child in the crisis situation, especially if it is required for the centre to place the child under immediate care,
 - b) a **family** – educates children of various age groups, including adolescents and those becoming independent; enables common education and care for numerous siblings; cooperate with a family foster care coordinator and a family assistant,
 - c) a **socialization** – provides a child with full-time care and education, and fulfil its needs, especially emotional, development, health, living, social and religious needs; implements a child assistance plan prepared in cooperation with a family assistant; enables contacts with parents and other close persons, unless otherwise decided by a court; takes actions aimed at the child's return to a family; provides a child with access to education adjusted to his/her age and development skills, provides a child with therapeutic actions, provides access to eligible healthcare services,
 - d) a **specialist therapy** (since 2012) – provides care for a child with individual needs, in particular: a child with a disability certificate or a certificate of high or moderate level of disability, a child requiring the application of special education methods and specialist therapy, a child requiring dealing with their developmental and emotional retardation. The centre provides educational, sociotherapeutic, corrective, compensating, speech therapy and therapeutic activities compensating for lacks in upbringing in a family and preparing for social life, as

- 2) **regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej** (od 2012 r.) – umieszczane są w niej dzieci, które ze względu na stan zdrowia wymagają stosowania specjalistycznej opieki i rehabilitacji i nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej. W tym samym czasie można w niej umieścić nie więcej niż 30 dzieci;
- 3) **interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego** (od 2012 r.) – umieszcza się w nim dzieci do ukończenia pierwszego roku życia, które wymagają specjalistycznej opieki i w okresie oczekiwania na przysposobienie nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. W ośrodku, w tym samym czasie można umieścić nie więcej niż 20 dzieci.

22. Dane o placówkach i świadczeniach pomocy społecznej prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 III 2004 r. (tekst jednolity: Dz.U. z 2018 r. poz. 1508).

23. Świadczeniami pomocy społecznej są:

- 1) świadczenia pieniężne, m.in.: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy, pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki.

Zasiłek stały – przysługuje osobie całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności.

Zasiłek okresowy – przysługuje osobie lub rodzinie ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego.

Zasiłek celowy – przyznawany jest w celu m. in.: zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, pokrycia części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne, pokrycia kosztów pogrzebu. Może być przyznany osobie lub rodzinie, która poniosła straty w wyniku zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej;

- 2) świadczenia niepieniężne, m.in.: praca socjalna, bilet kredytowany, schronienie, posiłek, ubranie, sprawienie pogrzebu, mieszkanie chronione.

well as proper rehabilitation for disabled children;

- 2) **regional care and therapy centre** (since 2012) – a centre where children shall be placed, due to their health condition requiring specialist care and rehabilitation and cannot be placed in family foster care or a care and education centre. The total number of 30 children at most may be placed in a regional care and therapy centre at the same time;

- 3) **pre-adoptive intervention centre** (since 2012) – a centre where shall be placed children up to the 1 year old, requiring special care who, waiting for adoption, cannot be covered by family foster care. The total number of 20 children at most may be placed in a pre-adoptive intervention centre at the same time.

22. Data concerning social welfare facilities and social assistance benefits are presented according to the Law on Social Assistance, dated 12 III 2004 (unified text: Journal of Laws 2018 item 1508).

23. Social assistance benefits are:

- 1) monetary benefits, among others: permanent benefit, temporary benefit, appropriated benefit, assistance to reach financial self-dependence and to continue education.

A person entirely incapable of working due to age or disability is entitled to **permanent benefit**.

A person or a family is entitled to a **temporary benefit** because of long illness, disability, unemployment, perspective of remaining or becoming entitled to benefits from other systems of social security.

Appropriated benefit is offered in order to fulfil a necessary livelihood need, covering part or whole of expenditures on health treatment, covering burial costs. It may be given to a person or a family which incurred losses as a result of fortuitous event, or natural or ecological disaster.

- 2) non-monetary benefits, among others: social work, credited ticket, shelter, meal, clothing, burial, dwelling protected.

TABL. 1 (157). **PRACOWNICY MEDYCZNI**^a
Stan w dniu 31 XII
MEDICAL PERSONNEL^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2016	2017	SPECIFICATION
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS			
Lekarze.....	14991	14299	Doctors
w tym kobiety.....	9040	8748	of which women
Lekarze dentyści	1507	1568	Dentists
w tym kobiety.....	1148	1204	of which women
Farmaceuci.....	4408	4422	Pharmacists
w tym kobiety.....	3776	3802	of which women
Pielęgniarki.....	28435	28063 ^b	Nurses
Położne.....	3237	3071 ^c	Midwives
Fizjoterapeuci	3528	3746 ^d	Physiotherapists
Diagności laboratoryjni ^e	1686	1639	Laboratory diagnosticians ^e
NA 10 tys. LUDNOŚCI PER 10 thous. POPULATION			
Lekarze.....	27,9	26,6	Doctors
Lekarze dentyści	2,8	2,9	Dentists
Farmaceuci.....	8,2	8,2	Pharmacists
Pielęgniarki.....	53,0	52,1	Nurses
Położne ^f	11,6	10,9	Midwives ^f
Fizjoterapeuci	6,6	7,0	Physiotherapists
Diagności laboratoryjni ^e	3,1	3,0	Laboratory diagnosticians ^e

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 213; dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, tj. bez osób, dla których głównym miejscem pracy jest uczelnia, jednostka administracji państwowej lub samorządu terytorialnego albo NFZ. b-d W tym magistry: b – pielęgniarstwa – 4315, c – położnictwa – 585, d – fizjoterapii i rehabilitacji – 3082. e Analitycy medyczni i inni pracownicy z wyższym wykształceniem, np. chemicy, fizycy, mikrobiolodzy. f – Na 10 tys. kobiet.

^z Ź r ó ł Ń o: dane Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, a w przypadku farmaceutów – tylko w zakresie pracujących w aptekach szpitalnych.

^a See general notes, item 4 on page 213; data concern working directly with a patient, i.e., excluding persons for whom the primary workplace is university, units of state or local government administration and National Health Fund. b-d Of which masters: b – of nursing – 4315, c – of midwifery – 585, d – of physiotherapy and rehabilitation – 3082. e Medical analysts and other employees by tertiary education, i.e. chemists, physicists, microbiologists. f – Per 10 thous. females.

^S o u r c e: data of the Ministry of Health, the Ministry of the Interior and Administration, and in regard to pharmacists – only in the scope of the pharmacists employed in hospital's pharmacies.

TABL. 2 (158). **LEKARZE SPECJALIŚCI**^a
Stan w dniu 31 XII
DOCTORS SPECIALISTS^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2016	2017	SPECIFICATION
LEKARZE	9714	9182	DOCTORS
w tym specjaliści w zakresie:			of which specialists in the field of:
Anestezjologii i intensywnej terapii ...	541	526	Anesthesiology and intensive therapy
Chirurgii ^b	1368	1208	Surgery ^b
Chorób płuc.....	182	186	Respiratory diseases
Chorób wewnętrznych.....	1037	902	Internal diseases
Dermatologii ^c i wenerologii.....	149	127	Dermatology ^c and venereology

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 i 5 na str. 213. b Chirurgii ogólnej, dziecięcej, klatki piersiowej, ortopedii i traumatologii, ortopedii i traumatologii narządu ruchu, neurochirurgii i neurotraumatologii, chirurgii onkologicznej, plastycznej, szczękowo-twarzowej, kardiochirurgii oraz urologii i chirurgii naczyniowej. c Łącznie ze specjalistami dziecięcymi.

^a See general notes, item 4 and 5 on page 213. b General surgery, paediatric, thoracic surgery, trauma and orthopaedic surgery, orthopaedics and traumatology of locomotor system, neurosurgery and neurotraumatological surgery, oncological, plastic, maxillo-facial surgery, cardiosurgery as well as urology and vascular surgery. c Including children's specialists.

TABLE 2 (158). **LEKARZE SPECJALIŚCI^a (dok.)**
 Stan w dniu 31 XII
 DOCTORS SPECIALISTS^a (cont.)
 As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2016	2017	SPECIFICATION
Kardiologii ^c	588	574	Cardiology ^c
Medycyny rodzinnej.....	838	905	General practitioners
Neurologii ^{cd}	405	392	Neurology ^{cd}
Okulistyki.....	330	343	Ophthalmology
Onkologii ^e	141	165	Oncology ^e
Otolaryngologii ^{cf}	201	181	Otolaryngology ^{cf}
Pediatrici.....	562	573	Paediatrics
Położnictwa i ginekologii.....	599	528	Obstetrics and gynaecology
Psychiatrii ^c	473	447	Psychiatry ^c
Radiologii i diagnostyki obrazowej ^g ...	349	319	Radiology and diagnostic imaging ^g
LEKARZE SPECJALIŚCI W % OGÓŁU LEKARZY.....	64,8	64,2	SPECIALISTS IN % OF TOTAL DOCTORS
LEKARZE DENTYŚCI.....	394	386	DENTISTS
w tym lekarze dentyści ze specjali- zacją:			of which dentists with specializa- tion:
Chirurgii stomatologicznej.....	73	63	Dental surgery
Chirurgii szczękowo-twarzowej.....	18	14	Maxillo-facial surgery
Ortodoncji.....	91	80	Orthodontics
Periodontologii (paradontologii).....	21	26	Periodontology (paradontics)
Protetyki stomatologicznej.....	82	84	Dental prosthetics
Stomatologii dziecięcej.....	28	37	Children's dentistry
Stomatologii zachowawczej.....	78	80	Restorative dentistry
LEKARZE DENTYŚCI ZE SPECJALIZACJĄ W % OGÓŁU LEKARZY DENTYSTÓW.....	26,1	24,6	DENTAL SPECIALISTS IN % OF TOTAL DENTIST

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 i 5 na str. 213. c Łącznie ze specjalistami dziecięcymi. d-g Także: d – neuropatologii, e – patologii onkologicznej, onkologii i hematologii dziecięcej, f – otorynolaryngologii, g – radioterapii onkologicznej i radiologii dziecięcej.

Z r ó d ł o: dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

a See general notes, item 4 and 5 on page 213. c Including children's specialists. d-g Also: d – neuropathology, e – oncological pathology, children's oncology and haematology, f – otorynolaryngology. g – oncological radiotherapy and children's radiology.

S o u r c e: data of the Ministry of Health and the Ministry of the Interior and Administration.

TABLE 3 (159). **AMBULATORIJA OPIEKA ZDROWOTNA^a**
 OUT-PATIENT HEALTH CARE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2016	2017	SPECIFICATION
Przychodnie (stan w dniu 31 XII).....	2885	3028	Out-patients departments (as of 31 XII)
w tym na wsi.....	589	601	of which in rural areas
Praktyki lekarzy i lekarzy dentyistów ^b (stan w dniu 31 XII).....	315	307	Doctors and dentists practices ^b (as of 31 XII)
w tym na wsi.....	131	127	of which in rural areas
Porady udzielone ^c w tys.	47801,0	49022,0	Consultations provided ^c in thous.
lekarskie ^d	42548,6	43587,6	doctors ^d
w tym w opiece zdrowotnej:			of which in health care:
podstawowej.....	20601,7	21437,5	primary
specjalistycznej.....	20979,9	21190,3	specialized
stomatologiczne.....	5252,4	5434,4	stomatological

a Patrz uwagi ogólne, ust. 2 na str. 212. b Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakty z NFZ lub z przychodniami. c Łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów (środki niepubliczne). d Łącznie z poradami udzielonymi w izbach przyjęć szpitali ogólnych (w 2017 r. – 959,8 tys.) nieuwzględnionymi w podstawowej i specjalistycznej opiece zdrowotnej.

Z r ó d ł o: dane Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Głównego Urzędu Statystycznego.

a See general notes, item 2 on page 212. b Data concern medical practices that have signed contract with the National Health Fund or out-patients departments. c Including consultations paid by patients (non-public funds). d Including consultations provided in admission rooms of general hospitals (in 2017 – 959,8 thous.) not included in primary and specialized care.

S o u r c e: data of the Ministry of Health, the Ministry of the Interior and Administration and the Central Statistical Office.

TABL. 4 (160). **STACJONARNA OPIEKA ZDROWOTNA^a**
IN-PATIENT HEALTH CARE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2016	2017	SPECIFICATION
ZAKŁADY – stan w dniu 31 XII		FACILITIES – as of 31 XII	
Szpital ogólny ^b	108	118	General hospitals ^b
Szpital psychiatryczny.....	9	9	Psychiatric hospitals
Ośrodki leczenia odwykowego.....	2	1	Detoxification centres
Ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów	11	11	Addiction recovery centres
Regionalne ośrodki psychiatrii sądowej.....	3	3	Regional centres of forensic psychiatry
Zakłady opiekuńczo-lecznicze ^c	45	51	Chronic medical care homes ^c
Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze ^c	21	27	Nursing homes ^c
Hospicja.....	11	13	Hospices
Oddziały opieki paliatywnej.....	6	5	Palliative care ward
Lecznictwo uzdrowiskowe.....	3	3	Health resort treatment
sanatoria.....	2	2	sanatoria
szpitale	1	1	hospitals
ŁÓŻKA W ZAKŁADACH – stan w dniu 31 XII		BEDS IN FACILITIES – as of 31 XII	
Szpital ogólny ^d	26240	26049	General hospitals ^d
Szpital psychiatryczny.....	2942	2884	Psychiatric hospitals
Ośrodki leczenia odwykowego.....	34	26	Detoxification centres
Ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów	391	400	Addiction recovery centres
Regionalne ośrodki psychiatrii sądowej.....	105	100	Regional centres of forensic psychiatry
Zakłady opiekuńczo-lecznicze ^c	4313	4742	Chronic medical care homes ^c
Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze ^c	999	1271	Nursing homes ^c
Hospicja.....	264	290	Hospices
Oddziały opieki paliatywnej.....	68	52	Palliative care ward
Lecznictwo uzdrowiskowe.....	125	125	Health resort treatment
sanatoria.....	96	96	sanatoria
szpitale	29	29	hospitals
LECZENI		IN-PATIENTS	
Szpital ogólny ^e	1164958	1164200	General hospitals ^e
Szpital psychiatryczny.....	38315	35796	Psychiatric hospitals
Ośrodki leczenia odwykowego.....	704	137	Detoxification centres
Ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów	1777	1611	Addiction recovery centres
Regionalne ośrodki psychiatrii sądowej.....	126	126	Regional centres of forensic psychiatry
Zakłady opiekuńczo-lecznicze ^c	7451	7318	Chronic medical care homes ^c
Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze ^c	1863	2160	Nursing homes ^c
Hospicja.....	3191	3016	Hospices
Oddziały opieki paliatywnej.....	1109	869	Palliative care ward
Lecznictwo uzdrowiskowe — kuracjusze.....	1163 ^f	944	Health resort treatment patients
w sanatoriach	879	672	in sanatoria
w szpitalach.....	284	272	in hospitals

^a Patrz uwagi ogólne ust. 2 na str. 212. ^b Patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 213. ^c Łącznie z zakładami typu psychiatrycznego. ^d Łącznie z łóżkami i inkubatorami dla noworodków. ^e Bez międzyoddziałowego ruchu chorych. ^f Ponadto 639 kuracjuszy leczonych było w systemie ambulatoryjnym.

^{Z r ó d ł o:} w zakresie szpitali ogólnych, zakładów opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych oraz zakładów opieki paliatywnej – dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, w zakresie hospicjów – dane Ministerstwa Zdrowia, w zakresie zakładów psychiatrycznych – dane Instytutu Psychiatrii i Neurologii oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

^a See general notes, item 2 on page 212. ^b See general notes, item 7 on page 213. ^c Including psychiatric types facilities. ^d Including beds and incubators for newborns. ^e Excluding inter-ward patient transfer. ^f Moreover 639 health resort patients were treated as out-patient.

^{S o u r c e:} in regard to general hospitals, chronic medical care homes, nursing homes and palliative care wards – data of the Ministry of Health and the Ministry of the Interior and Administration, in regard hospices – data of the Ministry of Health, in regard to psychiatric facilities – data of the Institute of Psychiatry and Neurology and the Ministry of the Interior and Administration.

TABL. 5 (161). **SZPITALA OGÓLNE**^a
GENERAL HOSPITALS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2016	2017	SPECIFICATION
Szpitala ogólne (stan w dniu 31 XII)	108	118	General hospitals (as of 31 XII)
Łóżka (stan w dniu 31 XII)	26240	26049	Beds (as of 31 XII)
na 10 tys. ludności	48,9	48,4	per 10 thous. population
w tym na oddziałach:			of which in specified wards:
Chorób wewnętrznych	3284	2984	Internal diseases
Kardiologicznych ^b	1662	1567	Cardiological ^b
Chirurgicznych	6335	6144	Surgical
Pediatrycznych	1198	1258	Paediatric
Ginekologiczno-położniczych	2500	2626	Gynaecological-obstetric
Onkologicznych	968	903	Oncological
Intensywnej terapii	627	615	Intensive therapy
Zakaźnych	483	487	Communicable
Gruźlicy i chorób płuc	929	910	Tubercular and pulmonary
Dermatologicznych	202	193	Dermathological
Neurologicznych	1035	1070	Neurological
Psychiatrycznych	534	555	Psychiatric
Neonatologicznych	1359	1377	Neonatalogical
Rehabilitacyjnych	1876	2097	Rehabilitation
Leczeni w tys.	1270,2	1288,2	In-patients in thous.
w tym na oddziałach:			of which in specific wards:
chorób wewnętrznych	137,1	120,3	internal diseases
kardiologicznych ^b	99,6	105,6	cardiological ^b
chirurgicznych	323,5	314,8	surgical
pediatrycznych	58,9	64,4	paediatric
ginekologiczno-położniczych	165,1	168,6	gynaecological-obstetric
onkologicznych	55,5	56,9	oncological
intensywnej terapii	18,0	26,9	intensive therapy
zakaźnych	23,6	22,6	communicable
gruźlicy i chorób płuc	30,1	28,9	tubercular and pulmonary
dermatologicznych	10,8	10,7	dermathological
neurologicznych	40,2	38,9	neurological
psychiatrycznych	8,7	9,0	psychiatric
neonatologicznych	67,9	73,0	neonatalogical
rehabilitacyjnych	21,9	24,3	rehabilitation
Wypisani w tys.	1124,6	1123,5	Discharges in thous.
Zmarli w tys.	27,1	28,2	Deaths in thous.
Leczeni ^c na:10 tys. ludności	2175	2167	In-patients ^c per:10 thous. population
1 łóżko ^d	46,9	47,2	bed ^d
Przeciętny pobyt chorego w dniach..	5,1	5,1	Average patient stay in days
Przeciętne wykorzystanie łóżka w dniach	246	250	Average bed use in days

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 7 i 9 na str. 213. ^b Łącznie z oddziałami intensywnej nadzoru kardiologicznego. ^c Bez międzyoddziałowego ruchu chorych. ^d Bez łóżek i inkubatorów dla noworodków na oddziałach neonatologicznych; do obliczenia wskaźnika przyjęto przeciętną miesięczną liczbę łóżek w roku.

Z r ó d ł o: dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

^a See general notes, item 7 and 9 on page 213. ^b Including intensive cardiological care wards. ^c Excluding inter-ward patient transfer. ^d Excluding beds and incubators for newborns on neonatology wards; for calculating of indice was used the average monthly number of beds in year.

S o u r c e: data of the Ministry of Health and the Ministry of the Interior and Administration.

TABL. 6 (162). **RATOWNICTWO MEDYCZNE I POMOC DORAŻNA**^a
Stan w dniu 31 XII
EMERGENCY MEDICAL SERVICES AND FIRST AID^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Zespoły ratownictwa medycznego.....	187	185	185	193	Emergency rescue teams
podstawowe	89	106	106	130	basic
specjalistyczne	98	79	79	63	specialists
Szpitalne oddziały ratunkowe	27	29	29	30	Hospital emergency wards
Izby przyjęć ^b	5	11	9	12	Admission rooms ^b

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 12 na str. 214. ^b Komórki organizacyjne szpitali zgłoszone do współpracy z ratownictwem medycznym.

^a See general notes, item 12 on page 214. ^b Organization cells of hospitals applied to cooperate with emergency medical system.

TABL. 6 (162). **RATOWNICTWO MEDYCZNE I POMOC DORAŻNA^a (dok.)**

Stan w dniu 31 XII

EMERGENCY MEDICAL SERVICES AND FIRST AID^a (cont.)

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Lotnicze pogotowie ratunkowe ^c	4	3	3	4	Medical air rescue ^c
Wyjazdy na miejsce zdarzenia ^d :					Calls to the occurrence places ^d :
w tysiącach	416,4	465,9	471,9	477,5	in thousands
na 1000 ludności	79,2	87,2	88,1	88,9	per 1000 population
Osoby, którym udzielono świadczenia zdrowotnego w miejscu zdarzenia ^d :					Persons who received health care benefits in the place of occurrence ^d :
w tysiącach	419,9	468,0	473,6	479,3	in thousands
w tym w wieku:					of which aged:
do 18 lat	24,6	28,1	29,4	26,4	up to 18
65 lat i więcej	150,5	192,9	199,6	201,3	65 and more
na 1000 ludności	79,9	87,6	88,4	89,2	per 1000 population

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 12 na str. 214. c Samolot lub śmigłowiec wraz z załogą, tj. pilotem i osobami udzielającymi pierwszej pomocy lub podejmującymi medyczne działania ratownicze. d W ciągu roku.

^a See general notes, item 12 on page 214. c Airplane or helicopter, including crew, i.e. pilot and people giving first aid or acting as medical rescue. d During the year.

TABL. 7 (163). **APTEKI OGÓLNODOSTĘPNE I PUNKTY APTECZNE^a**

Stan w dniu 31 XII

GENERALLY AVAILABLE PHARMACIES AND PHARMACEUTICAL OUTLETS^a

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Apteki	1485	1738	1778	1795	Pharmacies
w tym prywatne	1472	1722	1768	1786	of which private
w tym na wsi	226	262	269	273	of which in rural areas
Punkty apteczne	149	144	140	143	Pharmaceutical outlets
w tym na wsi	148	144	140	143	of which in rural areas
Liczba ludności na:					Population per:
1 aptekę i punkt apteczny	3223	2842	2798	2778	pharmacy and pharmaceutical outlet
w tym na wsi	5043	4707	4686	4618	of which in rural areas
1 aptekę	3547	3078	3018	3000	pharmacy
w tym na wsi	8346	7293	7124	7037	of which in rural areas
Farmaceuci pracujący w aptekach i w punktach aptecznych	3563	3943	4006	4026	Pharmacists employed in pharmacies and pharmaceutical outlets

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 13 na str. 214.

^a See general notes, item 13 on page 214.

TABL. 8 (164). **KRWIODAWSTWO^a**BLOOD DONATION^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Centra krwiodawstwa i krwiolecznictwa (stan w dniu 31 XII)	2	2	2	2	Blood centres (as of 31 XII)
Oddziały terenowe (stan w dniu 31 XII)	19	12	12	12	Local collection sites (as of 31 XII)
Krwiodawcy w tys.	76	72	69	69	Blood donors in thous.
w tym honorowi	76	72	69	69	of which voluntary
Liczba donacji ^b krwi pełnej w tys.	131	132	128	127	Number of collected donations ^b of whole blood in thous.
Wyprodukowana liczba jednostek świeżo mrożonego osocza (FFP) ^c w tys.	134	133	129	128	Number of prepared units of fresh frozen plasma (FFP) ^c in thous.

^a Bez danych resortu obrony narodowej oraz resortu spraw wewnętrznych i administracji. ^b Donacja to pobranie krwi lub jej składnika do celów klinicznych, diagnostycznych lub produkcyjnych. ^c Jedna jednostka świeżo mrożonego osocza równa się 200 ml, jeden litr osocza równa się 5 jednostkom.

Z r ó d ł o: dane Narodowego Centrum Krwi.

^a Excluding data of the Ministry of National Defence and the Ministry of the Interior and Administration. ^b Donation is collection of blood components for clinical, diagnostic or manufacturing purposes. ^c One unit of freshly frozen plasma equals 200 ml, one litre of plasma equals 5 units.

S o u r c e: data of the National Blood Centre.

TABLE 9 (165). **ZACHOROWANIA NA NIEKTÓRE CHOROBY ZAKAŻNE I ZATRUCIA^a**
INCIDENCE OF SELECTED INFECTIOUS DISEASES AND POISONINGS^a

CHOROBY	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	DISEASES
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers				na 100 tys. ludności per 100 thous. population				
Gruźlica	992	794	1304	1038	18,9	14,9	24,3	19,3	Tuberculosis
Tężec	—	1	2	2	—	0,0	0,0	0,0	Tetanus
Krztusiec	156	1128	884	491	3,0	21,1	16,5	9,1	Whooping cough
Odra	2	8	30	11	0,0	0,1	0,6	0,2	Measles
Wirusowe zapalenie wątroby:									Viral hepatitis:
typ A	37	8	6	696	0,7	0,1	0,1	13,0	type A
typ B	282	243	486	408	5,4	4,5	9,1	7,6	type B
typ C	322	418	512	485	6,1	7,8	9,6	9,0	type C
Różyczka	297	329	157	77	5,7	6,2	2,9	1,4	Rubella
AIDS ^b	9	9	12	9	0,2	0,2	0,2	0,2	AIDS ^b
Salmonellozy	1794	1394	1291	2012	34,1	26,1	24,1	37,4	Other salmonella infections
Czerwonka bakteryjna	3	1	1	4	0,1	0,0	0,0	0,1	Shigellosis
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe	102	142	70	34	1,9	2,7	1,3	0,6	Other bacterial foodborne intoxications
Biegunki u dzieci w wieku do lat 2 ^c	3683	7129	5499	5993	296,6	640,4	481,7	508,1	Acute diarrhoea in children up to the age of 2 ^c
Szkarlatyna (płonica)	2485	5381	4013	3792	47,3	100,8	74,9	70,6	Scarlet fever
Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu	109	68	71	83	2,1	1,3	1,3	1,5	Bacterial meningitis and/or encephalitis
Wirusowe zapalenie opon mózgowych	156	65	94	80	3,0	1,2	1,8	1,5	Viral meningitis
Wirusowe zapalenie mózgu	57	26	43	37	1,1	0,5	0,8	0,7	Viral encephalitis
Świnka (zapalenie przyusznicy nagminne)	335	319	269	212	6,4	6,0	5,0	3,9	Mumps
Włośnica	2	14	2	—	0,0	0,3	0,0	—	Trichinellosis
Grypa ^d	141498	678957	808925	974235	2691,8	12712,6	15100,8	18133,5	Influenza ^d
Choroby weneryczne ^e	389	784	752	902	7,4	14,7	14,0	16,8	Venereal diseases ^e
Szczepieni przeciw wścieklźnie	900	1021	904	972	17,1	19,1	16,9	18,1	Rabies vaccinations

^a Dane dotyczą przypadków zgłoszonych przez lekarzy do inspekcji sanitarnej. ^b Dane nieostateczne z uwagi na specyfikę choroby. ^c Wskaźnik obliczono na 10 tys. dzieci w wieku do lat 2. ^d Łącznie z podejrzeniami zachorowań. ^e Dotyczy przypadków nowo zarejestrowanych; bez danych resortu obrony narodowej, resortu spraw wewnętrznych i administracji oraz Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

^{Źródło}: dane Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – PZH, Instytutu Gruźlicy i Chorób Płuc oraz Instytutu Wenerologii Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego.

^a Data cover cases reported by doctors to the sanitary inspection. ^b Preliminary data because of specific features of the disease. ^c Ratio calculated per 10 thous. children up to the age of 2. ^d Including influenza-like illness. ^e Concerns newly registered cases; excluding data of the Ministry of National Defence, the Ministry of the Interior and Administration and the Internal Security Agency.

^{S o u r c e}: data of the National Institute of Public Health – National Institute of Hygiene, the Tuberculosis and Lung Diseases Institute and the Institute of Venereology of the Medical University of Warsaw.

TABL. 10 (166). **ŻŁOBKI^a I KLUBY DZIECIĘCE**
 Stan w dniu 31 XII
 NURSERIES^a AND CHILDREN'S CLUBS
 As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Żłobki	68	373	422	476 ^b	Nurseries
w tym publiczne	61	88	86	97	of which public
Oddziały żłobkowe	4	2	13	14	Nursery wards
Kluby dziecięce	x	70	77	102	Children's clubs
w tym publiczne	x	3	3	3	of which public
Miejsca w tys.:					Places in thous.:
w żłobkach	5,4	13,3	14,7	16,8	in nurseries
w klubach dziecięcych	x	1,0	1,2	1,6	in children's clubs
Dzieci przebywające (w ciągu roku) w tys.:					Children staying (during the year) in thous.:
w żłobkach	9,0	18,9	21,0	23,8	in nurseries
w klubach dziecięcych	x	1,2	1,5	2,8	in children's clubs
Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w miastach	x	129,6	139,9	157,2	Places in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3 in urban areas
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych:					Children staying in nurseries and children's clubs:
na 1000 dzieci w wieku do lat 3	x	77,5	86,6	94,8	per 1000 children up to the age of 3
na 100 miejsc	x	91,9	94,3	91,9	per 100 places

a Miejsca i dzieci w żłobkach łącznie z oddziałami żłobkowymi oraz w latach 2016 i 2017 r. ze żłobkami przykładowymi. b W tym 4 żłobki przykładowe.

a Places and children staying in nurseries including nursery wards and 2016 in 2017 including workplace nurseries. b Of which 4 workplace nurseries.

TABL. 11 (167). **WSPIERANIE RODZINY**
 FAMILY SUPPORT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2016	2017	SPECIFICATION
Świadczenie wychowawcze ^a :			Child-raising benefit ^a :
przeciętna miesięczna liczba rodzin otrzymujących świadczenie	376645	377633	average monthly number of families receiving benefit
przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenie	551384	551363	average monthly number of children to which families receive benefits
wyплаты świadczenia w tys. zł	2474572,4	3356263,0	benefit payments in thous. zł
Dodatek wychowawczy ^a :			Child-raising supplement ^a :
przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka otrzymują dodatek	4824	4759	average monthly number of children to which foster families and foster homes receive benefits
wyплаты świadczenia w tys. zł	21362,3	28253,0	benefit payments in thous. zł
Dodatek do zryczałtowanej kwoty ^a :			Lump sum supplement ^a :
przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego otrzymują dodatek	245	225	average monthly number of children to which family care and education centres receive benefits
wyплаты świadczenia w tys. zł	1081,5	1343	benefit payments in thous. zł
Rodziny posiadające Kartę Dużej Rodziny	54376	63462	Families Large Family Card holder

^a W ramach programu „Rodzina 500+”; dane za 2016 r. dotyczą okresu od 1 IV do 31 XII.

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

^a Within the “Family 500+” programme; data for 2016 concern the period 1 IV–31 XII.

Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABL. 12 (168). **PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO**
DAY-SUPPORT CENTRES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	placówki (stan w dniu 31 XII) centres (as of 31 XII)				wychowankowie w tys. residents in thous.				
O G Ó Ł E M	352	268	278	296	16,8	11,3	12,1	12,1	TOTAL
Opiekuńcze	318	220	192	210	14,2	9,2	8,3	8,5	General care
Specjalistyczne	34	32	47	44	2,6	1,3	1,9	1,6	Specialized
Pracy podwórkowej	x	4	4	3	x	0,2	0,1	0,1	Street work
W połączonych formach	x	12	35	39	x	0,7	1,9	2,0	In a combination of the forms

TABL. 13 (169). **RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA**
Stan w dniu 31 XII
FAMILY FOSTER CARE
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Rodziny zastępcze	4012	4387	4319	4215	Foster families
Spokrewnione	3381	2951	2899	2791	Related
dzieci ^a	4385	3793	3731	3600	children ^a
Niezawodowe	512	1281	1258	1261	Not-professional
dzieci ^a	673	1653	1630	1638	children ^a
Zawodowe ^b	119	155	162	163	Professional ^b
dzieci ^a	465	503	491	515	children ^a
Rodzinne domy dziecka	36	42	43	Foster homes
Dzieci ^c	230	258	277	Children ^c

^a W wieku do 25 lat, w 2010 r. w wieku do 18 lat. ^b W 2010 r. rodziny zawodowe niespokrewnione z dzieckiem wielodzietne. ^c W wieku do 25 lat.

^a Up to the age of 25, in 2010 up to the age of 18. ^b In 2010 professional families, not related to the child with many children. ^c Up to the age of 25.

TABL. 14 (170). **INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA** ^a
INSTITUTIONAL FOSTER CARE ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	placówki centres				wychowankowie residents				wolontariusze volunteers				
	stan w dniu 31 XII				as of 31 XII								
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	90	115	129	130	2143	1945	1789	1751 ^b	287	381	313	283	Care and education centres
interwencyjne	6	6	5	5	192	119	104	125	9	10	8	7	intervention
rodzinne	43	32	43	41	336	288	258	242	19	18	12	8	family
socjalizacyjne	25	70	73	76	796	1322	1244	1213	138	322	271	239	socialization
specjalistyczno-terapeutyczne	x	2	2	2	x	38	39	34	x	15	13	16	specialist therapy
inne ^c	16	5	6	6	819	178	144	137	121	16	9	13	others ^c
Interwencyjne ośrodki preadopcyjne	x	1	1	1	x	22 ^d	18 ^d	18 ^d	x	49	46	90	Pre-adoptive intervention centres

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 21 na str. 216. ^b W tym 87 wychowanków w wieku 0–3 lata i 103 w wieku 4–6 lat oraz 50 sierot i 217 niepełnosprawnych. ^c Łączące zadania placówek interwencyjnych, socjalizacyjnych i specjalistyczno-terapeutycznych; w 2010 r. – placówki wielofunkcyjne. ^d Do ukończenia 1 roku życia.

^a See general notes, item 21 on page 216. ^b Of which 87 residents at age 0–3 and 103 at age 4–6, 50 orphans and 217 disabled. ^c Combining tasks of the intervention, specialization and specialist therapy centres; in 2010 – multi-functional centres. ^d Up to the 1 years old.

TABL. 15 (171). POMOC SPOŁECZNA STACJONARNA ^a
Stan w dniu 31 XII
STATIONARY SOCIAL WELFARE ^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Domy i zakłady (bez filii)	215	252	250	264	Homes and facilities (excluding branches)
Miejsca ^b :					Places ^b :
ogółem	14548	16136	16368	16940	total
na 10 tys. ludności	27,6	30,2	30,5	31,5	per 10 thous. population
Mieszkańcy ^b :					Residents ^b :
ogółem	14125	14805	14932	15704	total
w tym kobiety	6773	7365	7424	7676	of which women
w tym do 18 lat	309	285	204	269	of which up to the age of 18
w tym umieszczeni w ciągu roku	4413	4544	4382	5671	of which placed within during the year
na 10 tys. ludności	26,8	27,7	27,9	29,2	per 10 thous. population
Osoby oczekujące na umieszczenie	908	1295	2055	1564	Persons awaiting a place

a Łącznie ze środowiskowymi domami samopomocy. b Łącznie z filiami.
a Including community self-help homes. b Including branches.

TABL. 16 (172). PŁACÓWKI STACJONARNEJ POMOCY SPOŁECZNEJ ^a WEDŁUG GRUP MIESZKAŃCÓW
Stan w dniu 31 XII
STATIONARY SOCIAL WELFARE FACILITIES ^a BY GROUPS OF RESIDENTS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Domy i zakłady (bez filii) ^b	215	252	250	264	Homes and facilities (excluding branches) ^b
w których mogą przebywać:					in which may be:
Osoby w podeszłym wieku	93	114	114	121	Aged persons
Przewlekłe somatycznie chorzy	34	40	43	40	Chronically ill with somatic disorders
Dorośli niepełnosprawni intelektualnie	24	27	28	28	Mentally retarded
Dzieci i młodzież niepełnosprawna intelek- tualnie	10	11	11	12	Children and youth mentally retarded
Przewlekłe psychicznie chorzy	18	26	28	28	Chronically mentally ill
Niepełnosprawni fizycznie	5	7	6	7	Physically handicapped
Matki z małoletnimi dziećmi i kobiety w ciąży	11	9	8	9	Mothers with dependent children and pregnant women
Bezdomni	34	43	41	47	Homeless
Inne osoby	5	9	9	10	Other persons

a Łącznie ze środowiskowymi domami samopomocy. b W dalszym podziale placówki mogą być wykazane kilkakrotnie, gdyż jedna placówka może być przeznaczona dla kilku grup mieszkańców.

a Including community self-help homes. b In the division facilities may be shown several times, because one facility may be designed for few groups of residents.

TABLE 16 (172). **PLACÓWKI STACJONARNEJ POMOCY SPOŁECZNEJ^a WEDŁUG GRUP MIESZKAŃCÓW (dok.)**
 Stan w dniu 31 XII
 STATIONARY SOCIAL WELFARE FACILITIES^a BY GROUPS OF RESIDENTS (cont.)
 As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Mieszkańcy w domach i zakładach^c	14125	14805	14932	15704	Residents in homes and facilities^c
dla:					for:
Osób w podeszłym wieku	3647	3819	3972	4389	Aged persons
Przewlekłe somatycznie chorych.....	2420	2521	2670	2529	Chronically ill with somatic disorders
Dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	2012	2217	2278	2291	Mentally retarded
Dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	787	612	599	586	Children and youth mentally retarded
Przewlekłe psychicznie chorych	2419	2814	2830	3029	Chronically mentally ill
Niepełnosprawnych fizycznie.....	246	147	76	117	Physically handicapped
Matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	190	198	170	223	Mothers with dependent children and pregnant women
Bezdomnych	2371	2344	2301	2450	Homeless
Innych osób	33	133	36	90	Other persons

a Łącznie ze środowiskowymi domami samopomocy. c Łącznie z filiami.
 a Including community self-help homes. c Including branches.

TABLE 17 (173). **ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ^a**
 SOCIAL ASSISTANCE BENEFITS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	Korzystający Beneficiaries	Udzielone świadczenia w tys. zł Benefits granted in thous. zł	SPECIFICATION
OGÓŁEM			TOTAL
2010	238600	424132,9	
2015	205504	390651,5	
2016	188979	401651,7	
2017	169509^b	402894,8	
Świadczenia pieniężne	133843	271525,8	Monetary benefits
w tym:			of which:
Zasiłek stały	27725	141866,2	Permanent benefit
Zasiłek okresowy	25418	43078,5	Temporary benefit
Zasiłek celowy	80049	83634,7	Appropriated benefit
Pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki	219	837,2	Assistance to reach self-dependence and to continue education
Świadczenia niepieniężne	89523	131369,0	Non-monetary benefits
w tym:			of which:
Schronienie	995	3854,4	Shelter
Posiłek	71532	48327,8	Meal
Ubranie	223	44,7	Clothing
Sprawienie pogrzebu	966	2715,7	Burial
Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	15432	76173,2	Attendance services and specialized attendance services
Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, zatrudnienia i na zagospodarowanie	277	193,3	Assistance in gaining adequate housing conditions, gaining employment and for running one's own household

a Patrz uwagi ogólne, ust. 23 na str. 217. b W podziale według form świadczeń korzystający mogą być wykazani kilkakrotnie.

Źródło: dane Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego.

a See general notes, item 23 on page 217. b Under the item benefits, recipients may be shown several times.

Source: data of Mazovian Voivodship Office.

Uwagi ogólne

Kultura

1. **Książka** jest to wydawnictwo zwarte o objętości powyżej 48 stron, **broszura** – o objętości od 5 do 48 stron. Wydawnictwa te zaliczane są do wydawnictw nieperiodycznych.

2. Gazety i czasopisma są to wydawnictwa periodyczne. **Gazety** (periodyki informacji ogólnej) są to wydawnictwa będące przede wszystkim źródłem informacji o bieżących wydarzeniach krajowych i zagranicznych. **Czasopisma** (inne periodyki) są to wydawnictwa omawiające problemowo zagadnienia społeczne, polityczne i gospodarcze, specjalistyczne – fachowe i naukowe, a także wydawnictwa urzędowe.

3. Do **księgozbioru** bibliotek publicznych zaliczono książki i broszury oraz gazety i czasopisma.

Czytelnik (użytkownik aktywnie wypożyczający) to użytkownik zarejestrowany w bibliotece, który wypożyczył na zewnątrz co najmniej jedną pozycję w ciągu roku.

4. Informacje dotyczące **galerii sztuki** obejmują jednostki, których podstawowym rodzajem działalności jest wystawiennictwo.

5. Informacje o **teatrach i instytucjach muzycznych** oraz **przedsiębiorstwach estradowych** dotyczą profesjonalnych jednostek artystycznych i rozrywkowych prowadzących regularną działalność sceniczną.

W liczbie teatrów uwzględniono jednostki wyodrębnione pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomiczno-finansowym, prowadzące jednorodną działalność sceniczną, niezależnie od liczby posiadanych scen.

Jednostki pogrupowano wyodrębniając:

- działalność **teatrów dramatycznych i lalkowych**,
- działalność **teatrów muzycznych**, obejmującą działalność sceniczną oper, operetek, musicali i baletów,
- działalność koncertową **filharmonii, orkiestr i chórów**,
- działalność sceniczną **zespołów pieśni i tańca**; dane dotyczą Państwowego Zespołu Ludowego Pieśni i Tańca „Mazowsze” oraz Reprezentacyjnego Zespołu Artystycznego Wojska Polskiego,
- działalność **rozrywkową estradową**.

6. Informacje o **kinach** dotyczą działalności kin ogólnie dostępnych, tj. powołanych do publicznego

General notes

Culture

1. A **book** is understood as a publication containing more than 48 pages, while a **pamphlet** contains from 5 to 48 pages. These publications are considered to be non-periodic publications.

2. Newspapers and magazines are periodic publications. **Newspapers** (general information periodicals) are publications being primarily a source of information regarding current domestic and foreign events. **Magazines** (other periodicals) are publications addressing social, political and economic, specialized and scientific issues as well as government publications.

3. Books and pamphlets as well as newspapers and magazines constitute the **collection** of public libraries.

Reader/borrower (user actively borrowing books) – a person registered in the library, who borrowed at least one volume in reported year.

4. Information concerning **art galleries** includes entities in which exhibiting is the basic type of activity.

5. Information regarding **theatres and music institutions** as well as **entertainment enterprises** concerns professional artistic and entertainment entities conducting regular performances.

Theatres include entities, distinguished in terms of their legal, organizational, economic and financial status, conducting uniform performing activity, regardless of the number of stages possessed.

Entities are grouped comprising:

- the activity of **dramatic and puppet theatres**,
- the activity of **music theatres**, including opera, operetta, musical and ballet performances,
- the concert activity of **philharmonic halls, orchestras and choirs**,
- the performing activity of song and **dance ensembles**; data include the “Mazowsze” National Song and Dance Folk Ensemble as well as the Representative Artistic Ensemble of the Polish Army,
- **entertainment** activities.

6. Information regarding **cinemas** concerns the activity of public cinemas, i.e., established for the

udostępniania filmów w formie projekcji na seansach filmowych, bez względu na rodzaj stosowanego nośnika filmu (taśma światłoczuła, taśma magnetyczna eksploatowana w technice wideo, nośnik cyfrowy). Wśród kin stałych wyróżnia się: **minipleksy** – posiadające od 3 do 7 sal i **multipleksy** – posiadające 8 sal i więcej.

Zwraca się uwagę, że do kin na wsi zalicza się również mini- i multipleksy otwierane w centrach handlowych zlokalizowanych na obrzeżach wielkich miast.

7. Dane o **abonentach radiowych i telewizyjnych** dotyczą osób i instytucji, które uiściły opłaty abonamentowe uprawniające do korzystania z urządzeń odbiorczych radiofonii bezprzewodowej oraz z odbiorczych urządzeń telewizyjnych. Dane dotyczą także osób korzystających – na mocy szczególnych przepisów – z prawa do bezpłatnego korzystania z urządzeń odbiorczych (np. inwalidów wojennych i wojskowych).

Dane obejmują również instytucje opłacające abonament za korzystanie z odbiorników radiowych i telewizyjnych w samochodach.

Turystyka

1. Termin **turystyka** – zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 692/2011 obowiązującym od 2012 r. – oznacza czynności odwiedzających, którzy podejmują podróż do głównego miejsca docelowego położonego poza ich zwykłym otoczeniem, na okres krótszy niż 1 rok, w dowolnym głównym celu (służbowym lub osobistym, w tym wypoczynkowym) innym niż zatrudnienie przez podmiot miejscowy dla odwiedzanego miejsca.

2. **Baza noclegowa turystyki** dotyczy turystycznych obiektów noclegowych, tj. obejmuje obiekty hotelowe i pozostałe obiekty (od 2011 r. posiadające 10 i więcej miejsc noclegowych; do 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych).

W ramach:

- obiektów hotelowych do grupy „inne obiekty hotelowe” zalicza się te, które nie spełniają wymagań dla hoteli, moteli i pensjonatów, ale świadczą usługi typowe dla hoteli (np. zajazdy, gościńce),
- pozostałych obiektów do grupy „inne obiekty” zalicza się te, które nie odpowiadają warunkom przewidzianym dla poszczególnych rodzajów obiektów oraz obiekty wykorzystywane dla potrzeb turystyki (np. domy studenckie, internaty, ośrodki do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego, ośrodki sportowo-rekreacyjne, ośrodki kolonijne, zakłady uzdrowiskowe).

3. W informacjach o **obiektach i miejscach noclegowych turystyki** nie uwzględnia się obiektów i miejsc w obiektach przejściowo nieczynnych z powodu przebudowy, remontu itp.

4. **Turyści zagraniczni** korzystający z turystycznych obiektów noclegowych rejestrowani są we-

purpose of public film screenings, regardless of the film carrier used (light-sensitive, magnetic tape and digital). Among fixed cinemas one can distinguish **miniplexes** – equipped with 3 to 7 screens and **multiplexes** – equipped with 8 screens and more.

Please pay attention that cinemas in rural areas include also mini- and multiplexes opened in shopping centres located on outskirts of large cities.

7. Data regarding **radio and television subscribers** concern persons and institutions which paid the subscription fee in order to use wireless radio and television receivers. The data also concern persons exempt, on the basis of special regulations, from paying the subscription fee (e.g., disabled war and military veterans).

Data also concern institutions paying the subscription for using radio and television receivers in their vehicles.

Tourism

1. **Tourism**, in accordance with the Regulation No. 692/2011 of the European Parliament and of the Council (EU) in force since 2012, means the activity of visitors taking a trip to a main destination outside their usual environment, for less than a 1 year, for any main purpose (business or personal purpose, including leisure) other than to be employed by a resident entity in the place visited.

2. **Tourist accommodation establishments** include hotels and similar facilities and other facilities (since 2011 with 10 and more bed places; until 2010 excluding rooms for rent and agrotourism lodgings).

Within:

- hotels and similar facilities, the group “other hotel facilities” has covered facilities which do not meet requirements for hotels, motels and boarding houses, but which provide hotel services (e.g. road houses, inns),
- other facilities, the group “miscellaneous facilities” includes facilities which do not correspond to conditions expected in particular facilities, and other facilities used for tourism (e.g. student dormitories, boarding schools, weekend and holiday accommodation establishments, sport and recreational centres, holiday youth centres as well as health establishments).

3. Facilities and places temporarily unavailable due to expansion, renovation, etc., are not included in data regarding **facilities and the number of bed places for tourists**.

4. **Foreign tourists** using tourist accommodation establishments are registered according to the

dług kraju stałego zamieszkania. Turysta zagraniczny może być wykazywany wielokrotnie, jeśli podczas jednorazowego pobytu w Polsce korzysta z kilku obiektów noclegowych.

5. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych lub **pokoji** jest to stosunek liczby udzielonych noclegów lub wynajętych pokoi w danym roku do nominalnej liczby miejsc noclegowych lub pokoi w danym roku. Przez nominalną liczbę miejsc noclegowych lub pokoi rozumie się sumę miejsc noclegowych lub pokoi przygotowanych dla turystów w każdym dniu działalności obiektu.

6. Placówki gastronomiczne w turystycznych obiektach noclegowych obejmują wszystkie zakłady i punkty gastronomiczne zlokalizowane na terenie danego obiektu. Do barów zaliczono także: kawiarnie, winiarnie, piwiarnie, jadalnie itp.; do punktów gastronomicznych – także smażalnie, pijalnie, lodziarnie, bufety itp.

Sport

1. Dane o organizacjach kultury fizycznej obejmują wybrane organizacje o ogólnokrajowym zasięgu działania (Akademicki Związek Sportowy, Polski Związek Sportu Niepełnosprawnych „Start”, Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej, Zrzeszenie „Ludowe Zespoły Sportowe”) i dotyczą głównie rekreacji ruchowej, a w przypadku Polskiego Związku Sportu Niepełnosprawnych „Start” – rehabilitacji ruchowej w środowisku niepełnosprawnych.

2. Dane o klubach sportowych publikowane są łącznie z uczniowskimi i wyznaniowymi klubami sportowymi.

3. W kategoriach ćwiczących, trenerów i instruktorów sportowych w klubach sportowych (tabl. 15) osoba uprawiająca lub prowadząca zajęcia w kilku rodzajach sportu jest wykazywana tylko jeden raz.

W kategoriach ćwiczących w organizacjach kultury fizycznej (tabl. 15) oraz ćwiczących, trenerów i instruktorów sportowych według dziedzin i rodzajów sportu (tabl. 16) jedna osoba może być wykazywana wielokrotnie, jeśli uprawia lub prowadzi zajęcia w kilku rodzajach sportu.

W zależności od wieku osoby ćwiczące zaliczane są do kategorii juniorów lub seniorów; dla poszczególnych rodzajów sportu stosuje się różne granice wieku.

4. Informacje o organizacjach kultury fizycznej oraz klubach sportowych opracowywane są na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co dwa lata.

country of their permanent residence. A foreign tourist may be indicated more than once if during a single stay in Poland he/she uses more than one accommodation facility.

5. Occupancy rate of bed places or rooms is a relation of the number of overnight stays or rooms rented in a given year to the nominal number of bed places or rooms in a given year. The nominal number of bed places or rooms shall mean total bed places or rooms prepared for tourists each day of a facility's operation.

6. Catering establishments in collective tourist accommodation establishments include all catering facilities and outlets located on the premises of a given tourist accommodation establishment. Catering facilities also include: cafes, wine houses, beer halls, canteens, etc.; catering outlets also include fry houses, drink bars, ice cream parlours, snack bars, etc.

Sport

1. Data regarding **physical education organizations** include selected organizations with a national scope of activity (the University Sports Association AZS, the Polish Sports Association for the Disabled “Start”, the Society for Promotion of Physical Culture, the Association of “Rural Sports Clubs”) and primarily concern recreational activity, and in case of the Polish Sports Association for the Disabled “Start” – rehabilitation activity for persons with disabilities.

2. Data regarding **sports clubs** are published including student and religious sports clubs.

3. In the category of persons practising sports, coaches and sports instructors in sports clubs (table 15) a person practising or conducting training in several kinds of sports is recognized only once, instead of many times, as before.

In the category of persons practising sports in physical education organizations (table 15) as well as persons practising sports, coaches and sports instructors according to sports fields and kinds of sports (table 16) one person may be indicated more than once, depending upon the number of sports practiced or taught.

Persons practising sports are classified as either juniors or seniors, depending on age; various age groups are applied for individual sports.

4. Information on physical education organizations as well as sports clubs has been compiled on the basis of periodic survey conducted every two years.

Kultura Culture

TABL. 1 (174). **KSIĄŻKI I BROSZURY WYDANE**^a
BOOKS AND PAMPHLETS PUBLISHED^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Tytuły ogółem.....	11948	13367	13602	14309	Titles total
Wydawnictwa naukowe.....	3819	3410	3574	3250	Scientific publications
Podręczniki dla szkół wyższych.....	746	339	349	543	University textbooks
Wydawnictwa zawodowe.....	774	1160	1165	1177	Professional publications
Podręczniki szkolne.....	1001	817	817	600	School textbooks
Wydawnictwa popularne.....	2828	3277	3521	4072	Popular science
Literatura piękna.....	2780	4364	4176	4667	Belles-lettres
w tym dla dzieci i młodzieży.....	700	1128	1235	1484	of which for children and youth

^a Według miejsca wydania.

Źródło: dane Biblioteki Narodowej.

^a According to published place.

Source: data of the National Library.

TABL. 2 (175). **GAZETY I CZASOPISMA WYDANE**^a
NEWSPAPERS AND MAGAZINES PUBLISHED^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Tytuły ukazujące się ogółem.....	2757	2450	2450	2508	Titles published as specified total
W tygodniu:					Weekly:
6–2 razy.....	15	15	17	16	6–2 times
1 raz.....	104	111	116	102	once
W miesiącu:					Monthly:
3–2 razy.....	88	79	77	71	3–2 times
1 raz.....	861	726	735	751	once
1 raz:					Once:
na 2 miesiące.....	336	266	260	256	bimonthly
w kwartale.....	688	679	683	666	quarterly
w półroczu.....	137	105	129	123	half-yearly
w roku.....	231	180	152	229	yearly
Nieregularnie.....	297	289	281	294	Irregularly

^a Według miejsca wydania.

Źródło: dane Biblioteki Narodowej.

^a According to published place.

Source: data of the National Library.

TABL. 3 (176). **BIBLIOTEKI PUBLICZNE (z filiami)**
PUBLIC LIBRARIES (with branches)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Biblioteki (stan w dniu 31 XII).....	987	961	957	953	Libraries (as of 31 XII)
w tym na wsi.....	593	560	558	552	of which in rural areas
Punkty biblioteczne (stan w dniu 31 XII).....	135	114	116	120	Library service points (as of 31 XII)
Księgozbiór (stan w dniu 31 XII) w tys. wol.	17230,4	17693,0	17730,8	17742,1	Collection (as of 31 XII) in thous. vol.
w tym na wsi.....	6141,5	5958,7	5925,7	5875,7	of which in rural areas
Czytelnicy ^a w tys.	954,8	947,5	933,6	929,2	Borrowers ^a in thous.
w tym na wsi.....	187,2	185,5	182,4	179,1	of which in rural areas
Wypożyczenia ^{ab} :					Loans ^{ab} :
w tysiącach woluminów.....	14872,3	14818,2	14536,7	14355,8	in thousand volumes
w tym na wsi.....	3475,9	3320,0	3188,8	3087,8	of which in rural areas
na 1 czytelnika w wol.	15,6	15,6	15,6	15,5	per borrower in vol.
w tym na wsi.....	18,6	17,9	17,5	17,2	of which in rural areas

a Łącznie z punktami bibliotecznymi, dane za lata 2015–2017 przyporządkowane w podziale na miasta i wieś według siedziby jednostki macierzystej. b W 2010 r. bez wypożyczeń międzybibliotecznych.

a Including library service points, data for 2015–2017 assigned with division into urban areas and rural areas according to the location of the main unit. b In 2010 excluding interlibrary lending.

TABL. 4 (177). **MUZEA**
MUSEUMS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Muzea i oddziały muzealne ^a	115	136	138	135	Museums with branches ^a
Muzealia ^a w tys.	2834,4	3036,8	3114,4	3421,8	Museum exhibits ^a in thous.
Wystawy czasowe:					Temporary exhibitions:
własne ^b	494	530	587	475	own ^b
obce ^c	159	217	217	158	exterior ^c
Zwiedzający muzea i wystawy w tys.	4685,5	9474,4	10518,3	10936,4	Museum and exhibition visitors in thous.
w tym młodzież szkolna ^d	813,2	990,3	932,3	833,5	of which primary and secondary school students ^d

a Stan w dniu 31 XII. b W kraju. c Krajowe i z zagranicy. d Zwiedzająca muzea w zorganizowanych grupach.

a As of 31 XII. b In Poland. c Domestic and foreign. d Visiting museums in organized groups.

TABL. 5 (178). **GALERIE SZTUKI**
ART GALLERIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017			SPECIFICATION
				ogółem total	sektor publiczny public sector	sektor prywatny private sector	
Galerie (stan w dniu 31 XII)...	64	50	54	56	26	30	Galleries (as of 31 XII)
Wystawy ^a	798	645	671	643	414	229	Exhibitions ^a
w tym z zagranicy.....	40	38	46	37	22	15	of which foreign
Ekspozycje ^a	938	666	690	666	424	242	Expositions ^a
Zwiedzający w tys.	1021,8	1034,3	1001,5	937,6	724,4	213,2	Visitors in thous.

a W kraju.
a In Poland.

TABL. 6 (179). **TEATRY, INSTYTUCJE MUZYCZNE, PRZEDSIĘBIORSTWA ESTRADOWE**
THEATRES, MUSIC INSTITUTIONS, ENTERTAINMENT ENTERPRISES

WYSZCZEGÓLNIENIE	Instytucje ^a Institutions ^a	Miejsca na widowni w stałej sali ^a Seats in fixed halls ^a	Przedstawienia i koncerty ^b Performances and concerts ^b	Widzowie i słuchacze ^b w tys. Audience ^b in thous.	SPECIFICATION	
Teatry i instytucje muzyczne	2010 2015 2016 2017	41 34 37 37	18235 18402 19033 18584	10838 12074 12761 13284	2841,6 3071,7 3292,7 3283,5	Theatres and music institutions
Teatry	2010 2015 2016 2017	23 19 4 6 1 5 2	11088 10656 432 4460 1397 1079 560	9149 7815 1334 1876 1469 539 251	1957,9 1792,5 165,4 719,8 362,4 142,0 101,5	Theatres dramatic puppet Music theatres Philharmonic halls Symphonic and chamber orchestras, choirs Song and dance ensembles
Przedsiębiorstwa estradowe	2010 2015 2016 2017	2 1 1 1	x x x x	394 302 228 268	356,1 1219,6 1275,9 1409,2	Entertainment enterprises

a Stan w dniu 31 XII. b Dane dotyczą działalności prowadzonej na terenie województwa, łącznie z imprezami organizowanymi w plenerze.

a As of 31 XII. b Data concern activity performed in voivodship area, including outdoor events.

TABL. 7 (180). **CENTRA KULTURY^a, DOMY I OŚRODKI KULTURY, KLUBY, ŚWIETLICE**

Stan w dniu 31 XII

CENTRES OF CULTURE^a, CULTURAL CENTRES AND ESTABLISHMENTS, CLUBS
AND COMMUNITY CENTRES

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2009	2015	2016	2017			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Instytucje	256	282	287	284	156	128	Institutions
centra kultury.....	.	37	38	48	25	23	centres of culture
domy kultury.....	71	62	62	61	51	10	cultural establishments
ośrodki kultury	127	128	130	129	58	71	cultural centres
kluby	31	28	26	27	20	7	clubs
świetlice	27	27	31	19	2	17	community centres
Pracownie specjalistyczne	572	803	891	930	626	304	Specialized workshops
Imprezy (w ciągu roku).....	23671	23353	23352	25391	20037	5354	Events (during the year)
Uczestnicy imprez (w ciągu roku) w tys.	3180,1	3452,0	3720,0	3629,8	3072,8	557,0	Event participants (during the year) in thous.
Kursy (w ciągu roku)	971	788	612	616	466	150	Courses (during the year)
Absolwenci kursów (w ciągu roku)	15263	10752	10216	9504	6284	3220	Course graduates (during the year)
w tym dzieci i młodzież szkolna ^b	7104	6202	6663	5934	3616	2318	of which primary and secondary school students ^b
Grupy (zespoły) artystyczne	1658	1449	1476	1561	1053	508	Artistic groups (ensembles)
Członkowie grup (zespołów) artystycznych	28504	25825	26421	28072	20685	7387	Members of artistic groups (ensembles)
w tym dzieci i młodzież szkolna ^b	16433	18580	18603	20065	14776	5289	of which primary and secondary school students ^b
Koła (kluby/sekcje).....	1140	2789	3246	3651	2802	849	Groups (clubs/sections)
Członkowie kół (klubów/sekcji) w tym dzieci i młodzież szkolna ^b	35224	60586	67356	77586	61983	15603	Members of groups (clubs/sections)
w tym dzieci i młodzież szkolna ^b	12814	30980	37326	40860	32427	8433	of which primary and secondary school students ^b

a W latach 2005–2014 ujmowane w grupie domów kultury lub ośrodków kultury. b Do 2013 r. dzieci i młodzież w wieku poniżej 15 lat.

U w a g a. Do 2011 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co 2 lata.

a In 2005–2014 presented among cultural establishments or cultural centres. b Until 2013 children and youth below the age of 15.

N o t e. Until 2011 data on the basis of periodic surveys conducted every two years.

TABL. 8 (181). **KINA STAŁE**
FIXED CINEMAS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym multiplexy of which multiplexes	
Kina (stan w dniu 31 XII)	56	59	76	75 ^a	11	Cinemas (as of 31 XII)
w tym miasta.....	55	58	72	70	10	of which urban areas
Sale projekcyjne (stan w dniu 31 XII).....	193	203	226	237	127	Screens (as of 31 XII)
w tym miasta.....	183	193	213	223	117	of which urban areas
Miejsca na widowni (stan w dniu 31 XII).....	43274	43887	46448	48225	27370	Seats (as of 31 XII)
w tym miasta.....	41277	41890	44371	46128	25373	of which urban areas
Seanse	308931	303754	327853	341818	214306	Screenings
w tym miasta.....	291671	286975	310166	323686	196722	of which urban areas
na 1 kino	5517	5148	4314	4558	19482	per cinema
Widzowie	8114081	8960162	10242070	10896041	6952776	Audience
w tym miasta.....	7684356	8523392	9715033	10346107	6408055	of which urban areas
na 1 kino	144894	151867	134764	145281	632071	per cinema
na 1 seans	26	29	31	32	32	per screening

a W tym 12 miniplexów.
a Of which 12 miniplexes.

TABL. 9 (182). **ABONENCI TELEWIZJI KABLOWEJ**
Stan w dniu 31 XII
CABLE TELEVISION SUBSCRIBERS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	778247	812884	760823	812146	T O T A L
Na 1000 ludności ^a	148	152	142	151	Per 1000 population ^a

a Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 13 na str. 23.
Źródło: dane Urzędu Komunikacji Elektronicznej.
a See general notes to the Yearbook, item 13 on page 23.
Source: data of the Office of Electronic Communications.

TABL. 10 (183). **ABONENCI RADIOWI I TELEWIZYJNI**
Stan w dniu 31 XII
RADIO AND TELEVISION SUBSCRIBERS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w tys. in thous.				na 1000 ludności ^a per 1000 population ^a				
Abonenci radiowi	927,3	926,8	923,9	923,0	176	173	172	171	Radio subscribers
miasta	702,5	701,1	698,0	698,1	208	204	202	202	urban areas
wieś	224,8	225,7	225,9	224,9	119	118	118	117	rural areas
Abonenci telewizyjni	893,2	886,3	882,8	881,3	170	166	165	164	Television subscribers
miasta	674,8	667,6	663,9	663,4	200	194	192	192	urban areas
wieś	218,4	218,7	218,9	217,9	116	114	114	113	rural areas

a Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 13 na str. 23.
Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Poczty Polskiej.
a See general notes to the Yearbook, item 13 on page 23.
Source: data of the Polish Post General Directorate.

Turystyka Tourism

TABL. 11 (184). **BAZA NOCLEGOWA TURYSTYKI^a**
TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Obiekty (stan w dniu 31 VII)	405	486	528	554	Facilities (as of 31 VII)
w tym całoroczne	372	445	488	514	of which open all year
Obiekty hotelowe	251	308	339	345	Hotels and similar facilities
hotele.....	156	220	251	258	hotels
motele.....	14	11	12	11	motels
pensjonaty.....	4	6	7	7	boarding houses
inne obiekty hotelowe	77	71	69	69	other hotel facilities
Pozostałe obiekty.....	154	178	189	209	Other facilities
domy wycieczkowe	4	1	1	1	excursion hostels
schroniska młodzieżowe	11	12	12	10	youth hostels
w tym szkolne schroniska młodzie- żowe	10	11	11	9	of which school youth hostels
kempingi.....	3	1	1	2	camping sites
pola biwakowe.....	5	4	4	4	tent camp sites
ośrodki wczasowe	12	12	10	13	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	31	21	22	24	training-recreational centres
domy pracy twórczej	6	5	4	4	creative arts centres
zespoły domków turystycznych	12	9	9	8	complexes of tourist cottages
hostele.....	5	10	12	24	hostels
pokoje gościnne	28	31	36	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	41	44	42	agrotourism lodgings
inne obiekty	65	34	39	41	miscellaneous facilities
Miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII)	43366	48982	53429	56704	Bed places (as of 31 VII)
w tym całoroczne	39433	45312	50085	52635	of which open all year
Obiekty hotelowe	30198	37539	41853	42963	Hotels and similar facilities
hotele.....	25834	33509	37646	38313	hotels
motele.....	571	417	452	411	motels
pensjonaty.....	147	246	280	276	boarding houses
inne obiekty hotelowe	3646	3367	3475	3963	other hotel facilities
Pozostałe obiekty.....	13168	11443	11576	13741	Other facilities
domy wycieczkowe	295	90	90	90	excursion hostels
schroniska młodzieżowe	771	912	922	764	youth hostels
w tym szkolne schroniska młodzie- żowe	695	833	843	685	of which school youth hostels
kempingi.....	230	100	100	124	camping sites
pola biwakowe.....	800	600	600	600	tent camp sites
ośrodki wczasowe	1276	1355	960	1220	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	3978	2558	2703	3019	training-recreational centres
domy pracy twórczej	275	257	190	188	creative arts centres
zespoły domków turystycznych ^b	856	455	471	451	complexes of tourist cottages ^b
hostele.....	417	983	1043	2177	hostels
pokoje gościnne	643	783	963	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	689	764	741	agrotourism lodgings
inne obiekty	4270	2801	2950	3404	miscellaneous facilities

^a W 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych; w latach 2015–2017 dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych; od 2016 r. z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu.

^b Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

^a In 2010 excluding rooms for rent and agrotourism lodgings; in 2015–2017 concern establishments possessing 10 and more bed places; since 2016 with consideration imputation for units, which refused to participate in the survey. ^b Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 11 (184). **BAZA NOCLEGOWA TURYSTYKI^a (dok.)**
TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Korzystający z noclegów	3187278	4106961	4737844	5091968	Tourists accommodated
w tym turyści zagraniczni	894554	1258234	1476815	1547305	of which foreign tourists
Obiekty hotelowe	2760639	3742193	4351430	4640296	Hotels and similar facilities
hotele	2544387	3528069	4108015	4348630	hotels
motele	26659	16415	21323	20374	motels
pensjonaty	8739	7781	9525	8158	boarding houses
inne obiekty hotelowe.....	180854	189928	212567	263134	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	426639	364768	386414	451672	Other facilities
domy wycieczkowe.....	12296	1638	1801	1522	excursion hostels
schroniska młodzieżowe	51954	41338	42084	30782	youth hostels
w tym szkolne schroniska młodzie- żowe	46041	36517	37844	25324	of which school youth hostels
kempingi	1150	773	624	1116	camping sites
pola biwakowe	455	407	346	302	tent camp sites
ośrodki wczasowe	20324	12040	10648	15264	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	183384	98428	98272	118731	training-recreational centres
domy pracy twórczej.....	8632	7807	5958	5984	creative arts centres
zespoły domków turystycznych ^b	11892	5181	5730	6093	complexes of tourist cottages ^b
hostele	39932	123541	124760	159694	hostels
pokoje gościnne	15958	24309	32969	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	7437	8846	10726	agrotourism lodgings
inne obiekty	96620	50220	63036	68489	miscellaneous facilities
Udzielone noclegi	5572996	7069596	8138438	8879952	Nights spent
w tym turystom zagranicznym	1623229	2357348	2777517	3016383	of which foreign tourists
Obiekty hotelowe	4453412	6153386	7212697	7681527	Hotels and similar facilities
hotele	4052321	5756756	6755457	7144492	hotels
motele	36976	23161	36087	35166	motels
pensjonaty	20323	26878	32829	29859	boarding houses
inne obiekty hotelowe.....	343792	346591	388324	472010	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	1119584	916210	925741	1198425	Other facilities
domy wycieczkowe.....	38217	7830	8747	8294	excursion hostels
schroniska młodzieżowe	111294	89422	93536	85769	youth hostels
w tym szkolne schroniska młodzie- żowe	100581	79879	84917	74890	of which school youth hostels
kempingi	2472	1615	1130	2245	camping sites
pola biwakowe	1145	1326	1146	902	tent camp sites
ośrodki wczasowe	64445	41581	35204	56467	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	417722	205316	214372	251250	training-recreational centres
domy pracy twórczej.....	32836	30038	23604	23943	creative arts centres
zespoły domków turystycznych ^b	28527	20596	20787	17071	complexes of tourist cottages ^b
hostele	60077	262087	223143	347118	hostels
pokoje gościnne	33971	52025	69759	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	22556	28268	35387	agrotourism lodgings
inne obiekty	362849	199872	223779	300220	miscellaneous facilities

^a W 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych; w latach 2015–2017 dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych; od 2016 r. z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu.

^b Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

^a In 2010 excluding rooms for rent and agrotourism lodgings; in 2015–2017 concern establishments possessing 10 and more bed places; since 2016 with consideration imputation for units, which refused to participate in the survey. ^b Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 12 (185). **TURYŚCI ZAGRANICZNI KORZYSTAJĄCY Z BAZY NOCLEGOWEJ TURYSTYKI^a**
FOREIGN TOURISTS ACCOMMODATED IN TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Korzystający z noclegów	894554	1258234	1476815	1547305	Tourists accommodated
Obiekty hotelowe	860589	1192603	1405585	1451203	Hotels and similar facilities
hotele.....	840397	1166120	1373812	1412691	hotels
motele.....	2127	1875	2799	2946	motels
pensjonaty.....	124	252	433	285	boarding houses
inne obiekty hotelowe	17941	24356	28541	35281	other hotel facilities
Pozostałe obiekty.....	33965	65631	71230	96102	Other facilities
domy wycieczkowe	318	172	395	419	excursion hostels
schroniska młodzieżowe	3500	2889	3451	3575	youth hostels
w tym szkolne schroniska młodzieżowe	2217	2185	2756	2747	of which school youth hostels
kempingi.....	791	146	126	164	camping sites
pola biwakowe.....	9	—	40	8	tent camp sites
ośrodki wczasowe	268	187	20	140	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	677	839	476	1184	training-recreational centres
domy pracy twórczej	220	290	273	358	creative arts centres
zespół domków turystycznych ^b	421	93	134	221	complexes of tourist cottages ^b
hostele.....	20979	55317	58868	79536	hostels
pokoje gościnne	2984	3949	5066	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	107	223	373	agrotourism lodgings
inne obiekty	6782	2607	3275	5058	miscellaneous facilities
Udzielone noclegi	1623229	2357348	2777517	3016383	Nights spent
Obiekty hotelowe	1551378	2219052	2631577	2751135	Hotels and similar facilities
hotele.....	1517076	2165937	2562978	2669072	hotels
motele.....	2986	2617	3550	3834	motels
pensjonaty.....	163	536	890	442	boarding houses
inne obiekty hotelowe	31153	49962	64159	77787	other hotel facilities
Pozostałe obiekty.....	71851	138296	145940	265248	Other facilities
domy wycieczkowe	1014	857	1733	3367	excursion hostels
schroniska młodzieżowe	8677	12352	19078	31453	youth hostels
w tym szkolne schroniska młodzieżowe	5658	9582	16186	27953	of which school youth hostels
kempingi.....	1763	305	206	299	camping sites
pola biwakowe.....	9	—	40	8	tent camp sites
ośrodki wczasowe	1109	193	20	626	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	2306	6536	2575	5133	training-recreational centres
domy pracy twórczej	1760	1714	1746	1862	creative arts centres
zespół domków turystycznych ^b	1559	132	1049	2718	complexes of tourist cottages ^b
hostele.....	35192	100059	98448	164309	hostels
pokoje gościnne	4361	6758	7764	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	250	376	797	agrotourism lodgings
inne obiekty	18462	11537	13911	46912	miscellaneous facilities

^a W 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych; w latach 2015–2017 dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych; od 2016 r. z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu.

^b Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

^a In 2010 excluding rooms for rent and agrotourism lodgings; in 2015–2017 concern establishments possessing 10 and more bed places; since 2016 with consideration imputation for units, which refused to participate in the survey. ^b Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 13 (186). **WYKORZYSTANIE BAZY NOCLEGOWEJ TURYSTYKI**^{ab}
OCCUPANCY IN TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS^{ab}

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	stopień wykorzystania miejsc noclegowych occupancy rate of bed places				stopień wykorzystania pokoi occupancy rate of rooms				
Obiekty hotelowe.....	41,1	46,1	47,4	49,3	52,0	58,0	59,5	62,0	Hotels and similar facilities
hotele.....	43,5	48,3	49,8	51,0	54,7	60,8	62,6	64,7	hotels
motele.....	21,0	15,0	22,0	23,0	28,0	20,0	27,8	27,9	motels
pensjonaty.....	33,9	33,2	36,2	33,8	33,3	40,9	42,8	37,8	boarding houses
inne obiekty hotelowe	26,9	29,2	27,7	34,8	32,5	32,7	30,5	38,3	other hotel facilities
Pozostałe obiekty.....	32,8	29,7	27,8	32,1	x	x	x	x	Other facilities

a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 230. b W 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych; w latach 2015–2017 dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych; od 2016 r. z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu.

a See general notes, item 5 on page 230. b In 2010 excluding rooms for rent and agrotourism lodgings; in 2015–2017 concern establishments possessing 10 and more bed places; since 2016 with consideration imputation for units, which refused to participate in the survey.

TABL. 14 (187). **PLACÓWKI GASTRONOMICZNE W BAZIE NOCLEGOWEJ TURYSTYKI**
Stan w dniu 31 VII
CATERING ESTABLISHMENTS IN TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS
As of 31 VII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Restaura- cje Restau- rants	Bary Bars	Stołówki Canteens	Punkty gastro- nomiczne Food stands	SPECIFICATION	
OGÓŁEM	2010	223	169	62	30	TOTAL
	2015	277	152	58	20	
	2016	292	163	46	18	
	2017	277	172	64	34	
Obiekty hotelowe.....	253	140	31	25	Hotels and similar facilities	
hotele.....	217	113	23	18	hotels	
motele.....	5	4	—	—	motels	
pensjonaty.....	2	3	—	—	boarding houses	
inne obiekty hotelowe.....	29	20	8	7	other hotel facilities	
Pozostałe obiekty.....	24	32	33	9	Other facilities	
domy wycieczkowe.....	—	—	—	—	excursion hostels	
schroniska młodzieżowe.....	—	1	3	—	youth hostels	
w tym szkolne schroniska mło- dzieżowe.....	—	—	3	—	of which school youth hos- tels	
kempingi.....	—	1	—	—	camping sites	
pola biwakowe.....	—	—	—	—	tent camp sites	
ośrodki wczasowe.....	4	3	5	—	holiday centres	
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	16	12	6	4	training-recreational centres	
domy pracy twórczej.....	1	3	3	—	creative arts centres	
zespoły domków turystycznych.....	2	1	—	—	complexes of tourist cottages	
hostele.....	—	4	1	—	hostels	
pokoje gościnne.....	3	1	—	—	rooms for rent	
kwatery agroturystyczne.....	1	1	—	1	agrotourism lodgings	
inne obiekty.....	7	5	5	4	miscellaneous facilities	

Sport
Sport

TABL. 15 (188). **ORGANIZACJE KULTURY FIZYCZNEJ I KLUBY SPORTOWE**
 Stan w dniu 31 XII
 PHYSICAL EDUCATION ORGANIZATIONS AND SPORTS CLUBS
 As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2006	2010	2014	2016	SPECIFICATION
ORGANIZACJE KULTURY FIZYCZNEJ PHYSICAL EDUCATION ORGANIZATIONS					
Jednostki organizacyjne	350	109	93	88	Organizational entities
Członkowie.....	32298	19727	18317	10731	Members
Ćwiczący ^a	45498	36790	18701	8805	Persons practising sports ^a
KLUBY SPORTOWE SPORTS CLUBS					
Jednostki organizacyjne	1581	1319	1370	1495	Organizational entities
Członkowie.....	130109	101934	116052	134199	Members
Ćwiczący	121591	95932	110064	131869	Persons practising sports
w tym w wieku do 18 lat.....	88173	70499	80841	97574	of which aged up to 18 years
mężczyźni	87677	67746	78372	94698	males
kobiety.....	33914	28186	31692	37171	females
Sekcje sportowe.....	3609	2970	2637	2684	Sports sections
Trenerzy	1521	1487	1915	2964	Coaches
klasy M (mistrzowskiej)	83	89	128	.	M (master-class)
klasy I	205	183	322	.	I class
klasy II	1233	1215	1465	.	II class
Instruktorzy sportowi	2774	2474	2767	2568	Sports instructors
Inne osoby prowadzące zajęcia sportowe	1831	1295	971	985	Other persons conducting sports activities
a Dane szacunkowe. a Estimated data.					

TABL. 16 (189). **WYBRANE DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU W KLUBACH SPORTOWYCH W 2016 R.**
 Stan w dniu 31 XII
 SELECTED SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS IN SPORTS CLUBS IN 2016
 As of 31 XII

DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU	Sekcje Sections	Ćwiczący Persons practising sports			Trenerzy Coaches	Instruktorzy sportowi Sports instructors	SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS
		ogółem total	z liczby ogółem of total				
			kobiety females	juniorzy i juniorki juniors			
Akrobatyka sportowa	13	792	673	767	24	11	Sports acrobatics
Badminton	22	731	287	522	13	26	Badminton
Boks	22	754	113	417	26	34	Boxing
Fitness.....	9	435	435	60	1	14	Sports aerobics
Gimnastyka artystyczna.....	14	1486	1425	1330	23	25	Rhythmic gymnastics
Gimnastyka sportowa	26	815	538	792	22	22	Artistic gymnastics

TABL. 16 (189). **WYBRANE DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU W KLUBACH SPORTOWYCH W 2016 R. (dok.)**
Stan w dniu 31 XII
SELECTED SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS IN SPORTS CLUBS IN 2016 (cont.)
As of 31 XII

DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU	Sekcje Sections	Ćwiczący Persons practising sports			Trenerzy Coaches	Instruktorzy sportowi Sports instructors	SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS
		ogółem total	z liczby ogółem of total				
			kobiety females	juniorzy i juniorki juniors			
Jeździectwo ^a	60	961	685	466	25	146	Equestrian sport ^a
Judo	69	6990	1766	6735	103	101	Judo
Jujitsu	15	610	129	352	15	28	Jujitsu
Karate ^a	57	5553	1640	4687	47	121	Karate ^a
Kick-boxing	22	910	210	619	13	28	Kick-boxing
Kolarstwo ^a	30	591	90	314	7	27	Cycling ^a
Koszykówka	157	6754	2501	5455	168	120	Basketball
Lekkoatletyka	183	5956	2873	5079	145	136	Athletics
Łucznictwo	12	339	126	224	17	12	Archery
Łyżwiarstwo ^a	10	850	559	761	15	52	Skating ^a
Orientacja sportowa	9	328	116	171	5	15	Orienteering
Piłka nożna	633	47028	3101	37931	1391	499	Football
Piłka nożna halowa (futsal)	53	1543	294	1008	20	19	Indoor football
Piłka ręczna	152	5810	2494	4929	128	96	Handball
Piłka siatkowa	303	10379	5831	8726	231	223	Volleyball
Piłka siatkowa plażowa	14	338	210	233	5	9	Beach volleyball
Pływanie	82	4754	2186	4401	130	94	Swimming
Rugby	8	580	63	310	20	17	Rugby
Sport motorowy ^a	13	482	49	101	10	29	Motorsport ^a
Strzelectwo sportowe ^a	36	8877	741	431	38	125	Sport shooting ^a
Sumo	5	413	113	363	2	9	Sumo
Szachy	36	1377	385	1018	11	46	Chess
Szermierka	9	783	281	603	23	13	Fencing
Taekwon-do ITF	9	652	198	509	10	9	Taekwon-do ITF
Taekwon-do WTF	6	716	283	654	11	16	Taekwon-do WTF
Taniec sportowy	20	2209	1898	1856	17	54	Dance sport
Taniec towarzyski	15	688	444	321	13	23	Ballroom dancing
Tenis	48	3397	1393	2342	71	63	Tennis
Tenis stołowy	161	3569	1145	2838	43	112	Table tennis
Unihokej	54	1470	625	1379	19	27	Floorball
Wioślarstwo	6	312	107	200	11	10	Rowing
Wrotkarstwo	11	499	295	480	8	18	Skating
Wspinaczka sportowa	4	1150	272	105	—	31	Sport climbing
Wspinaczka wysokogórska	2	674	156	24	—	13	Mountaineering
Zapasy w stylu klasycznym	10	629	90	555	19	8	Greco-Roman wrestling
Zapasy w stylu wolnym	16	413	147	386	14	16	Free style wrestling
Żeglarstwo ^a	23	711	209	331	16	43	Sailing ^a

^a Dziedzina sportu (obejmuje kilka pokrewnych rodzajów sportu).
^a A sports field (consists of a number of related kinds of sports).

DZIAŁ XIII NAUKA I TECHNIKA. SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE

Uwagi ogólne

Nauka i technika

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) to ogół działań polegających na prowadzeniu i wspieraniu badań naukowych i prac rozwojowych. Jest to praca twórcza, prowadzona w sposób metodyczny, podejmowana w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla wiedzy już istniejącej.

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) obejmuje:

- **badania podstawowe**, tj. oryginalne prace badawcze eksperymentalne lub teoretyczne podejmowane przede wszystkim w celu zdobycia nowej wiedzy o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktów bez nastawienia na bezpośrednie zastosowanie komercyjne;
- **badania stosowane** (w tym badania przemysłowe), tj. prace badawcze podejmowane w celu zdobycia nowej wiedzy zorientowane przede wszystkim na zastosowanie w praktyce. Prowadzone są w celu opracowywania nowych produktów, procesów i usług lub wprowadzania znaczących ulepszeń do istniejących produktów, procesów i usług. Badania te uwzględniają tworzenie elementów składowych systemów złożonych, budowę prototypów w środowisku laboratoryjnym lub w środowisku symulującym istniejące systemy;
- **prace rozwojowe**, tj. nabywanie, łączenie, kształtowanie i wykorzystywanie dostępnej aktualnie wiedzy i umiejętności z dziedziny nauki, technologii i działalności gospodarczej oraz innej wiedzy i umiejętności do planowania produkcji oraz tworzenia i projektowania nowych, zmienionych lub ulepszonych produktów, procesów i usług.

Dane z zakresu działalności badawczej i rozwojowej prezentuje się zgodnie z metodologią stosowaną przez Eurostat w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007)** oraz w układzie **sektorów instytucjonalnych**.

Zgodnie z Rozporządzeniem Wykonawczym Komisji (UE) nr 995/2012 z dnia 26 X 2012 r. statystyki dotyczące działalności badawczo-rozwojowej na poziomie regionalnym zostały opracowane na podstawie danych jednostek lokalnych. Wzorem lat ubiegłych dane dotyczące podmiotów w tabl. 1 opracowano metodą przedsiębiorstw.

CHAPTER XIII SCIENCE AND TECHNOLOGY. INFORMATION SOCIETY

General notes

Science and technology

Research and development (R&D) comprise all activities consisting in conducting and supporting scientific research and experimental development. It is creative work, conducted in methodological manner, undertaken to increase the stock of knowledge, including knowledge of humankind, culture and society, and to devise new applications of available knowledge.

Research and development (R&D) includes:

- **basic research**, i.e. original experimental or theoretical work undertaken primarily to acquire new knowledge of the underlying foundation of phenomena and observable facts, without any direct commercial application or use in view;
- **applied research** (of which industrial research), i.e. research undertaken in order to acquire new knowledge, directed primarily towards application or use in practice. It is conducted to develop new products, processes and services or to bring about a significant improvement in existing products, processes, services. This type of research comprises the creation of components of complex systems, construction of prototypes in laboratory environment or in environment simulating existing systems;
- **experimental development**, i.e. acquiring, combining, shaping and using existing scientific, technological, business and other relevant knowledge and skills for the purpose of producing plans and arrangements or designs for new, altered or improved products, processes and services.

Data on research and development are presented in accordance with methodology applied by Eurostat, in a breakdown by **Statistical Classification of Economic Activities in the European Community (NACE Rev. 2)** and by **institutional sectors**.

According to Commission Implementing Regulation (EU) No 995/2012 of 26 X 2012 statistics on Research and Development at regional level have been compiled on the basis of local units data. As

1. Informacje dotyczące działalności badawczej i rozwojowej obejmują:

- 1) **podmioty wyspecjalizowane badawczo**, tj. podmioty, których głównym (statutowym) celem działalności jest prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych bądź ich bezpośrednie wsparcie; są to:
 - a) instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk; działające na podstawie ustawy z dnia 30 IV 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 1869, z późn. zm.),
 - b) instytuty badawcze działające na podstawie ustawy z dnia 30 IV 2010 r. o instytutach badawczych (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 1158),
 - c) szkoły wyższe,
 - d) pozostałe, tj. pozostałe podmioty zaklasyfikowane według PKD 2007 do działu 72 „Badania naukowe i prace rozwojowe” oraz inne powiązane z nimi instytucjonalnie jednostki pomocnicze lub nadzorujące zaklasyfikowane bądź niezaklasyfikowane według PKD 2007 do działu 72 „Badania naukowe i prace rozwojowe”;
- 2) **podmioty gospodarcze** (niezaklasyfikowane według PKD 2007 do działu 72 „Badania naukowe i prace rozwojowe”), które obok swojej podstawowej działalności, prowadzą prace badawczo-rozwojowe.

2. Do **pracujących** (do 2015 r. zatrudnionych) w działalności badawczej i rozwojowej zaliczono:

- 1) w kategorii **pracowników naukowo-badawczych**:
 - a) pracowników naukowych, naukowo-dydaktycznych, badawczo-technicznych, inżynierskich i technicznych w jednostkach wyspecjalizowanych badawczo oraz uczestników studiów doktoranckich prowadzących prace badawczo-rozwojowe,
 - b) pracowników naukowych i innych pracujących w działalności badawczej i rozwojowej w podmiotach gospodarczych prowadzących prace badawcze i rozwojowe;
- 2) w kategorii **techników i pracowników równorzędnych** – pracowników, którzy uczestniczą w działalności badawczej i rozwojowej wykonując zadania naukowe i techniczne zazwyczaj pod kierunkiem pracowników naukowo-badawczych;
- 3) w kategorii **pozostały personel** – pracowników na stanowiskach robotniczych oraz administracyjno-ekonomicznych uczestniczących w realizacji prac badawczych i rozwojowych lub bezpośrednio z nimi związanych.

3. Dane o **pracujących** (do 2015 r. zatrudnionych) dotyczą osób bezpośrednio zaangażowanych w prace B+R; podane są w dwóch ujęciach, tj. w osobach (tabl. 2) i w tzw. ekwiwalentach pełnego czasu pracy (tabl. 1).

Ekwiwalenty pełnego czasu pracy (ECP) są to jednostki przeliczeniowe służące do ustalenia liczby faktycznie pracujących w działalności badawczo-rozwojowej. Jeden ekwiwalent pełnego czasu pracy oznacza jeden osoborok poświęcony wyłącznie na działalność badawczą i rozwojową.

Dane o **pracujących – personelu wewnętrznym** (w osobach i w tzw. ekwiwalentach pełnego czasu

in previous years, data on entities in table 1 were compiled using an enterprise method.

1. Information regarding research and development covers:

- 1) **dedicated research entities**, i.e. entities whose main (statutory) aim is conducting scientific research and experimental development or their direct support; they include:
 - a) scientific institutes of the Polish Academy of Sciences, operating on the basis of the Law on the Polish Academy of Sciences, dated 30 IV 2010 (unified text: Journal of Laws 2017 item 1869, with later amendments),
 - b) research institutes operating on the basis of the Law on the Research Institutes, dated 30 IV 2010 (unified text: Journal of Laws 2017 item 1158),
 - c) higher education institutions,
 - d) others, i.e. other entities classified into NACE Rev. 2 division 72 “Scientific research and development” or other institutionally linked auxiliary or supervising units, classified or unclassified into NACE Rev. 2 division 72 “Scientific research and development”;
- 2) **economic entities** (not classified into NACE Rev. 2 division 72 “Scientific research and development”) which apart from their main activity conduct research and development.

2. **Employed persons** (up to 2015 employees) in R&D include:

- 1) **researchers (RSE)**:
 - a) researchers, academics, research and technical assistants, engineering and technical assistants employed in dedicated research units and students of doctoral studies conducting R&D,
 - b) researchers and other staff employed in R&D in economic entities conducting R&D;
- 2) **technicians and equivalent staff** are persons who participate in R&D by performing scientific and technical tasks, normally under the supervision of researchers;
- 3) **other supporting staff** include skilled and unskilled craftsmen, secretarial and clerical staff participating in R&D projects or directly associated with such projects.

3. Data on **employed persons** (up to 2015 employees) cover personnel directly engaged in R&D; data are presented in two approaches, i.e. in persons (table 2) and full-time equivalents (tables 1).

Full-time equivalents (FTE) is a conversion unit used to determine the number of person actually employed in research and development. One FTE equals one person-year spent exclusively on R&D.

Data on **employed persons – internal personnel** (in persons and full-time equivalents) since 2016 covered persons employed in a given entity under employment contracts and civil law contracts. Data up to 2015 presented in:

pracy) od 2016 r. obejmują pracujących w danej jednostce w ramach etatowego i pozaetatowego czasu pracy. Dane do 2015 r. prezentowane:

- 1) w osobach obejmowały wyłącznie zatrudnionych w ramach etatowego czasu pracy,
- 2) w tzw. ekwiwalentach pełnego czasu pracy obejmowały zatrudnionych w ramach etatowego i pozaetatowego czasu pracy oraz niezatrudnionych w danej jednostce, a wykonujących na jej rzecz prace B+R na podstawie umów cywilnoprawnych.

Od 2016 r. osoby niezatrudnione w danej jednostce, a wykonujące na jej rzecz prace B+R w ramach umów cywilnoprawnych lub nieodpłatnie (na zasadzie wolontariatu), zaliczane są do **personelu zewnętrznego**.

4. Nakłady na działalność badawczą i rozwojową obejmują:

- **nakłady wewnętrzne**, ujmujące wartość prac badawczych i rozwojowych danej jednostki wykonanych przez własne zaplecze badawcze, niezależnie od źródeł ich finansowania; do nakładów wewnętrznych zalicza się nakłady bieżące poniesione na badania podstawowe, stosowane, przemysłowe i prace rozwojowe oraz nakłady inwestycyjne;
- **nakłady zewnętrzne**, ujmujące wartość prac badawczych i rozwojowych w danej jednostce nabytych od innych jednostek (krajowych i zagranicznych).

Nakłady inwestycyjne na działalność B+R obejmują nakłady poniesione na środki trwałe łącznie z kosztami zakupu lub wytworzenia aparatury naukowo-badawczej, niezbędnej do wykonania określonych prac B+R, spełniającej kryteria zaliczania do środków trwałych, lecz do czasu zakończenia tych prac nieujętej w ewidencji środków trwałych. Od 2016 r. zawierają także m.in. nakłady poniesione na wartości niematerialne i prawne oraz oprogramowanie komputerowe, wykorzystywane w działalności B+R przez okres dłuższy niż 1 rok, które do 2015 r. zaliczano do nakładów bieżących.

5. W działalności badawczej i rozwojowej, zgodnie z Klasyfikacją Dziedzin Nauki i Techniki OECD, wyodrębnia się sześć podstawowych dziedzin nauk: przyrodnicze, inżynieryjne i techniczne, medyczne i o zdrowiu, rolnicze i weterynaryjne, społeczne oraz humanistyczne łącznie ze sztuką.

6. Dane o nakładach na działalność badawczą i rozwojową (tabl. 5) prezentuje się w układzie **sektorów instytucjonalnych**, według kryteriów zbieżnych ze stosowanymi w systemie rachunków narodowych. Dodatkowo wyodrębniono sektor szkolnictwa wyższego. Sektory instytucjonalne występują zarówno jako **sektory wykonawcze**, obejmujące krajowe grupy podmiotów, prowadzące badania naukowe i prace rozwojowe, wydające środki na tę działalność, jak i **sektory finansujące**, z których środki te pochodzą. Wyróżnia się następujące sektory instytucjonalne:

- 1) **sektor rządowy** – podmioty sektora instytucji rządowych i samorządowych w systemie rachunków narodowych z wyłączeniem publicznych szkół wyższych,

- 1) persons covered only employees under employment contracts,
- 2) full-time equivalents covered employees under employment contracts and civil law contracts as well as persons not employed in a given entity but performing R&D for it under of civil law contracts.

Since 2016 persons not employed in a given entity but performing R&D for it under civil law contracts or without remuneration (voluntary work) were included in **external personnel**.

4. Expenditures on research and development include:

- **internal expenditures**, including the value of research and development works of a given entity carried out by their own research facilities, regardless of their sources of financing; internal expenditures include current expenditures borne on basic research, applied research, industrial research and experimental development as well as capital expenditures;
- **external expenditures**, including the value of research and development works of a given entity purchased from other (national and foreign) entities.

Capital R&D expenditures include expenditures on fixed assets together with costs of purchasing or manufacturing research equipment necessary for performing particular R&D projects, meeting the criteria for inclusion in fixed assets, but not included in fixed assets until completion of the project. Since 2016 they included also, i.a. expenditures on intangible assets and computer software used in the performance of R&D for more than one year, which up to 2015 were included in current expenditures.

5. In research and development, according to the OECD Field of Science and Technology Classification there are six main fields of science: natural sciences, engineering and technology, medical and health sciences, agricultural and veterinary sciences, social sciences as well as humanities including the arts.

6. Data on expenditures on research and development (table 5) are presented in a breakdown by **institutional sectors**, on the basis of criteria coinciding with the ones used in the system of national accounts. Additionally, higher education sector was distinguished. Institutional sectors are distinguished as **performance sectors** covering national groups of entities conducting R&D, spending funds on this activity and **financing sectors** which provide outlays on research and development. The following institutional sectors can be distinguished:

- 1) **government sector** – entities of government and local self-government institutions sector in the system of national accounts; excluding public higher education institutions,

- 2) **sektor przedsiębiorstw** – krajowe podmioty gospodarcze, klasyfikowane w systemie rachunków narodowych do sektorów przedsiębiorstw niefinansowych, instytucji finansowych oraz gospodarstw domowych, z wyłączeniem prywatnych szkół wyższych,
- 3) **sektor szkolnictwa wyższego** – krajowe szkoły wyższe: publiczne i prywatne (w tym organizacji wyznaniowych) oraz podległe im instytucje, centra badawcze i kliniki. Od 2016 r. do tego sektora zaliczane są również instytuty PAN oraz instytuty badawcze prowadzące studia doktoranckie;
- 4) **sektor prywatnych instytucji niekomercyjnych** – krajowe podmioty klasyfikowane w systemie rachunków narodowych do sektora instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, z wyłączeniem szkół wyższych organizacji wyznaniowych,
- 5) **zagranica** – wyłącznie wśród sektorów finansujących i obejmuje jednostki będące nierezydentami, które dokonują transakcji z jednostkami instytucjonalnymi będącymi rezydentami lub mającymi inne powiązania gospodarcze z rezydentami. Włączone są tu instytucje i organy Unii Europejskiej oraz organizacje międzynarodowe i ponadnarodowe.

7. Działalność innowacyjna obejmuje szereg działań o charakterze badawczym (naukowym), technicznym, organizacyjnym, finansowym i handlowym, których celem jest opracowanie i wdrożenie innowacji. Prezentowane w dziale dane obejmują działalność innowacyjną w przemyśle i dotyczą opracowywania i wdrażania (wprowadzania na rynek) nowych lub istotnie ulepszonych, w zakresie swoich cech i zastosowań, produktów (wyróbów, usług) – **innowacja produktowa** oraz zastosowania nowych lub istotnie ulepszonych metod produkcji, a także z zakresu logistyki, zaopatrzenia, dystrybucji i wspierających procesy w przedsiębiorstwie – **innowacja procesowa**, przy czym produkty te i procesy są nowe przynajmniej z punktu widzenia wprowadzającego je przedsiębiorstwa.

Nakłady na działalność innowacyjną obejmują nakłady na: badania naukowe i prace rozwojowe (B+R), zakup wiedzy ze źródeł zewnętrznych (gotowej technologii w postaci dokumentacji i praw – patenty, wynalazki nieopatentowane, licencje, ujawnienia know-how, znaki towarowe itp.), zakup oprogramowania komputerowego, nakłady inwestycyjne na środki trwałe niezbędne do wprowadzenia innowacji (maszyny, urządzenia techniczne, narzędzia, środki transportu, budynki, budowle oraz grunty), szkolenie personelu związane z działalnością innowacyjną, marketing dotyczący nowych lub istotnie ulepszonych produktów oraz pozostałe przygotowania do wprowadzenia innowacji produktowych i procesowych.

Produkt nowy jest to produkt (wyrób lub usługa), który różni się znacząco swoimi cechami lub przeznaczeniem od produktów dotychczasowych.

Produkt istotnie ulepszony jest to produkt (wyrób lub usługa) już istniejący, który został znacząco udoskonalony poprzez zastosowanie nowych materiałów, komponentów oraz innych cech zapewniających lepsze działanie produktu.

- 2) **business enterprise sector** – national economic entities classified in the system of national accounts into non-financial corporations, financial corporations or households sector; excluding public higher education institutions,
- 3) **higher education sector** – national higher education institutions and institutes, research centres or clinics supervised by them. Since 2016 this sector has included institutes of the Polish Academy of Sciences and research institutes offering doctoral studies,
- 4) **private non-profit sector** – entities classified in the system of national accounts into non-profit institutions serving households; excluding ecclesiastical academies,
- 5) **abroad** – only distinguished among financing sectors and covers non-resident units carrying out transactions with resident institutional units or units which have other economic connections with residents. European Union institutions and bodies as well as international and transnational organisations are included.

7. Innovation activity comprises many different scientific, technological, organizational, financial and commercial actions aimed at developing and implementing innovations. Data presented in the section include innovation activity in industry and concern the development and implementation (introduction on the market) of new or significantly improved products (goods and services) with regard to their features and applications – **product innovation** and applications of new or significantly improved production methods and those in the area of logistics, supply, distribution and methods supporting processes in enterprises – **process innovation** in which this products and processes are novel at least for the enterprise.

Expenditures on innovation activity include expenditures on: R&D, acquisition of knowledge from external sources (complete technology in the form of documentation and rights – patents, non-patented inventions, licences, disclosures of know-how, trademarks etc.), acquisition of computer software, capital expenditures on fixed assets required for introduction of innovations (machinery, technical equipment, tools, transport equipment, buildings constructions and land), personnel training connected with innovation activity, marketing connected with new or significantly improved products and other preparations for the implementation of product and process innovations.

A **new product** is a product (good or service) that differs significantly in its characteristics or intended uses from the previous products.

A **significantly improved product** is an existing product (good or service) which has been significantly improved through the use of new materials, components and other characteristics that enhance the performance of this product.

8. Wynalazek podlegający opatentowaniu – bez względu na dziedzinę techniki – jest to nowe rozwiązanie, posiadające poziom wynalazczy, tzn. niewynikające dla znawcy w sposób oczywisty ze stanu techniki, nadające się do przemysłowego stosowania.

9. Wzór użytkowy podlegający ochronie jest to nowe i użyteczne rozwiązanie o charakterze technicznym dotyczące kształtu, budowy lub zestawienia przedmiotu o trwałej postaci.

8. A patentable invention – regardless of the field of technology – is any new solution which involves an inventive step, i.e. which for an expert does not obviously result from the state of the art and which is capable of industrial application.

9. An utility model eligible for protection – a new and useful solution of a technical character related to the shape, structure or assembly of an object permanent form.

Spółczeństwo informacyjne

1. Prezentowane informacje opracowano na podstawie uogólnionych wyników badań dotyczących wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych, przeprowadzonych metodą reprezentacyjną według zharmonizowanej metodologii stosowanej w krajach Unii Europejskiej.

2. Dane o **przedsiębiorstwach** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i zaliczanych, według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), do wybranych sekcji: „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę”, „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja”, „Budownictwo”, „Handel; naprawa pojazdów samochodowych”, „Transport i gospodarka magazynowa”, „Zakwaterowanie i gastronomia”, „Informacja i komunikacja”, „Obsługa rynku nieruchomości”, „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna” (z wyłączeniem działalności weterynaryjnej), „Administrowanie i działalność wspierająca”, „Pozostała działalność usługowa” (w zakresie naprawy i konserwacji komputerów i sprzętu komunikacyjnego). W 2017 r. w kraju badaniem objęto 19,1 tys. przedsiębiorstw (tj. 18,4% ich ogólnej liczby).

3. Pojęcie **administracja publiczna** odnosi się do organów świadczących usługi publiczne, jak i prowadzących typową działalność administracyjną. Możemy do nich zaliczyć na przykład organy podatkowe, instytucje ubezpieczeń społecznych, organy publicznej służby zdrowia, instytucje związane z ochroną środowiska i pozostałe prowadzące działalność publiczną. Administracja publiczna może być szczebla lokalnego, regionalnego i krajowego.

4. **Handel elektroniczny prowadzony przez przedsiębiorstwa** polega na składaniu zamówienia (zakup) lub przyjmowaniu przez przedsiębiorstwo zamówienia (sprzedaż) za pośrednictwem sklepu internetowego, formularzy elektronicznych na stronie internetowej przedsiębiorstwa, sieci extranet innego przedsiębiorstwa lub wiadomości typu EDI (wiadomości w uzgodnionym formacie, np. EDIFACT, XML posiadające strukturę umożliwiającą ich automatyczne przetwarzanie). Nie uwzględnia się zamówień przyjmowanych lub składanych za pośrednictwem poczty elektronicznej.

Information society

1. The information presented has been compiled on the basis of the generalized results of representative surveys on the ICT (Information and Communication Technologies) usage conducted in the European Union according to a harmonized methodology.

2. Data on **enterprises** concern economic entities employing more than 9 persons and included in the selected sections according to the NACE Rev. 2: “Manufacturing”, “Electricity, gas, steam and air conditioning supply”, “Water supply; sewerage and waste management and remediation activities”, “Construction”, “Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles”, “Transportation and storage”, “Accommodation and food service activities”, “Information and communication”, “Real estate activities”, “Professional, scientific and technical activities” (excluding veterinary activities), “Administrative and support service activities”, “Other service activities” (repair of computers and communication equipment). In 2017 the survey in country covered 19,1 thous. enterprises (i.e. 18,4% of total enterprises).

3. **Public authorities** refer to both public services and administration activities, e.g. tax, customs, business registration, social security, public health, environment of commune administrations. Public authorities can be at local, regional or national level.

4. **E-commerce conducted by enterprise** type of trade where orders are received or sent via web shop, web forms on a enterprises website, an extranet of another enterprise or via EDI-type messages (which means messages in an agreed format, e.g. EDIFACT, XML allowing their automatic processing), without the email messages typed manually.

Nauka i technika Science and technology

TABL. 1 (190). **PODMIOTY ORAZ PRACUJĄCY^a W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ**
ENTITIES AND INTERNAL PERSONNEL^a IN RESEARCH AND DEVELOPMENT

A. PODMIOTY^b
ENTITIES^b

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	439	1103	1200	1274	T O T A L
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo	210	287	302	289	of which R&D dedicated entities
instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk	41	37	37	37	scientific institutes of the Polish Academy of Sciences
instytuty badawcze	70	70	71	69	research institutes
szkoły wyższe	40	43	42	43	higher education institutions
pozostałe	59	137	152	140	others
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	#	#	#	#	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	128	325	378	392	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe	121	298	344	371	of which manufacturing
Budownictwo	#	#	#	#	Construction
Usługi ^c	307	759	803	857	Services ^c

B. PRACUJĄCY^d
INTERNAL PERSONNEL^d

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017			SPECIFICATION	
	ogółem total			pracownicy naukowo-badawczy re-searchers	technicy i pracownicy równorzędni technicians and equivalent staff	pozostały personel other supporting staff		
O G Ó Ł E M	27078	33949	35514	40538	30918	6133	3487	T O T A L
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo	21796	22327	21926	22286	16778	3305	2204	of which R&D dedicated entities
instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk	3356	3875	3589	3618	2706	504	408	scientific institutes of the Polish Academy of Sciences
instytuty badawcze	9805	8616	8261	7950	4956	1790	1204	research institutes
szkoły wyższe	#	8177	8475	8142	7030	693	419	higher education institutions
pozostałe	#	1659	1600	2577	2086	318	172	others
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	#	#	#	#	9	7	#	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	2005	2644	3237	3775	2673	602	500	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe	1966	2457	3148	3715	2624	602	490	of which manufacturing
Budownictwo	#	#	#	#	127	10	#	Construction
Usługi ^c	25010	31193	32105	36586	28109	5514	2963	Services ^c

^a W latach 2010 i 2015 zatrudnieni; patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 242. ^b Stan w dniu 31 XII. ^c Obejmują pozostałe rodzaje działalności (sekcje G–U). ^d W tzw. ekwiwalentach pełnego czasu pracy (EPC).

^a In 2010 and 2015 employees; see general notes, item 3 on page 242. ^b As of 31 XII. ^c Including other kinds of activity (sections G–U). ^d In full-time equivalents (FTE).

TABL. 2 (191). **PRACUJĄCY^a W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA**
Stan w dniu 31 XII
INTERNAL PERSONNEL^a IN RESEARCH AND DEVELOPMENT BY EDUCATIONAL LEVEL
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z wykształceniem Education					pozostałym others
		z tytułem naukowym profesora with title of professor	wyższym higher		innym others		
			ze stopniem naukowym with scientific degree of				
			doktora habilitowa- nego habilitated doctor ^b (HD)	doktora doctor (PhD)			
OGÓŁEM	2010	37432	2645	3051	10362	16149	5225
TOTAL	2015	43527	2965	3829	10322	21411	5000
	2016	50191	3058	4014	11105	25744	6270
	2017	57253	2928	4255	11066	31902	7102
w tym podmioty wyspecjalizowane ba- dawczo		32782	2810	4130	10137	12536	3169
of which R&D dedicated entities							
instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk		4508	574	608	1509	1398	419
scientific institutes of the Polish Acade- my of Sciences							
instytuty badawcze		10841	393	510	2142	6046	1750
research institutes							
szkoły wyższe		14425	1808	2981	6072	2829	735
higher education institutions							
pozostałe		3008	35	31	414	2263	265
others							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo .. Agriculture, forestry and fishing		#	#	—	—	9	#
Przemysł		4916	18	#	#	3394	1273
Industry							
w tym przetwórstwo przemysłowe		4833	18	#	#	3338	1257
of which manufacturing							
Budownictwo		#	#	#	#	193	#
Construction							
Usługi ^c		52041	2907	4246	10827	28306	5755
Services ^c							

^a W latach 2010 i 2015 zatrudnieni; patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 242. ^c Obejmują pozostałe rodzaje działalności (sekcje G–U).

^a In 2010 and 2015 employees; see general notes, item 3 on page 242. ^b The habilitated doctor's degree (HD), which is higher than a doctorate (second doctorate), is peculiar to Poland. The degree is awarded on the basis of an appropriate dissertation and is necessary for obtaining the title of professor and a professorial post in scientific institutions. ^c Including other kinds of activity (sections G–U).

TABL. 3 (192). **NAKLADY^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ (ceny bieżące)**
 GROSS DOMESTIC EXPENDITURES^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017				
	ogółem grand total				nakłady expenditures			
					bieżące current		inwestycyjne ^b capital expenditures ^b	
	razem total	w tym osobowe of which labour costs	razem total	w tym maszyny, urządzenia techniczne ^c of which machinery, technical equip- ment ^c				
w mln zł		in mln zł						
OGÓŁEM TOTAL	4248,7	6946,1	6878,4	7965,9	6602,7	3625,2	1363,2	788,9
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo of which R&D dedicated entities	3256,8	4269,9	3555,2	3878,9	3493,1	1648,4	385,8	260,9
instytuty naukowe Polskiej Aka- demii Nauk..... scientific institutes of the Polish Academy of Sciences	657,3	776,3	668,6	728,5	670,6	364,6	57,9	33,8
instytuty badawcze research institutes	1651,3	1703,4	1286,0	1355,7	1194,2	554,1	161,5	116,9
szkoły wyższe..... higher education institutions	#	1431,9	1115,2	1195,6	1106,9	436,7	88,7	71,9
pozostałe others	#	358,2	485,4	599,1	521,4	293,1	77,7	38,3
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing	#	#	#	#	#	#	#	#
Przemysł..... Industry	442,8	779,3	695,4	907,2	650,0	303,8	257,2	186,8
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing	438,2	642,1	680,4	899,0	#	301,4	#	#
Budownictwo Construction	#	#	#	#	#	#	#	#
Usługi ^d Services ^d	3798,5	6139,8	6135,3	6997,0	5929,9	3304,8	1067,1	600,6

a Wewnętrzne, bez amortyzacji środków trwałych. b Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 243. c Dotyczy „maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi” oraz „środków transportu”. d Obejmują pozostałe rodzaje działalności (sekcje G–U).

a Internal, excluding depreciation of fixed assets. b See general notes, item 4 on page 243. c Concerns „machinery, technical equipment and tools” as well as „transport equipment”. d Including other kinds of activity (sections G–U).

TABLE 4 (193). **NAKŁADY^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ WEDŁUG DZIEDZIN NAUK (ceny bieżące)**
GROSS DOMESTIC EXPENDITURES^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT BY FIELD OF SCIENCE (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w mln zł in mln zł				
OGÓŁEM	4248,7	6946,1	6878,4	7965,9	TOTAL
Nauki przyrodnicze	1201,0	1523,9	1560,9	1962,0	Natural sciences
Nauki inżynieryjne i techniczne..	2052,9	3772,2	3392,2	4023,1	Engineering and technology
Nauki medyczne i nauki o zdrowiu	480,6	858,4	756,8	954,8	Medical and health sciences
Nauki rolnicze i weterynaryjne ...	186,8	218,1	200,5	275,2	Agricultural and veterinary sciences
Nauki społeczne	229,4	378,1	769,1	506,1	Social sciences
Nauki humanistyczne i sztuki.....	98,0	195,4	198,9	244,6	Humanities and the art

a Wewnętrzne, bez amortyzacji środków trwałych.
a Internal, excluding depreciation of fixed assets.

TABLE 5 (194). **NAKŁADY^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ WEDŁUG ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA (ceny bieżące)**
GROSS DOMESTIC EXPENDITURES^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT BY SOURCE OF FUNDS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w mln zł in mln zł				w odsetkach in percent				
OGÓŁEM	4248,7	6946,1	6878,4	7965,9	100,0	100,0	100,0	100,0	TOTAL
sektor:									sector:
Rządowy	2760,7	3133,1	2922,2	2803,8	65,0	45,1	42,5	35,2	Government
Przedsiębiorstw	962,3	2631,2	3391,0	4381,6	22,7	37,9	49,3	55,0	Business enterprise
Szkolnictwa wyższego	49,6	76,4	67,2	128,7	1,2	1,1	1,0	1,6	Higher education institutions
Prywatnych instytucji niekomercyjnych	10,2	20,8	23,3	29,2	0,2	0,3	0,3	0,4	Private non-profit
Zagranica	465,9	1084,6	474,7	622,7	11,0	15,6	6,9	7,8	Abroad

a Wewnętrzne, bez amortyzacji środków trwałych; patrz uwagi ogólne, ust. 6 na str. 243.
a Internal, excluding depreciation of fixed assets; see general notes, item 6 on page 243.

TABL. 6 (195). **NAKLADY BIEŻĄCE^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ WEDŁUG RODZAJÓW BADAŃ (ceny bieżące)**CURRENT EXPENDITURES^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT BY TYPE OF ACTIVITY
(current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Badania Research		Prace rozwojowe	SPECIFICATION	
		podsta- wowe basic	stosowane applied	Experi- mental devel- opment		
		w mln zł	in mln zł			
O G Ó Ł E M	2010	3459,7	1378,6	829,9	1251,2	T O T A L
	2015	5316,0	1651,0	1189,2	2475,9	
	2016	5371,5	1807,9	1005,6	2558,1	
	2017	6602,7	1840,0	1273,4	3489,3	
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo		3493,1	1712,4	851,9	928,7	of which R&D dedicated entities
instytuty naukowe Polskiej Aka- demii Nauk.....		670,6	550,0	#	#	scientific institutes of the Polish Academy of Sciences
instytuty badawcze		1194,2	243,3	560,7	390,2	research institutes
szkoły wyższe.....		1106,9	875,1	84,6	147,2	higher education institutions
pozostałe		521,4	43,9	#	#	others
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		#	—	#	1,1	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł.....		650,0	34,6	103,1	512,3	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe		646,0	34,6	101,6	509,8	of which manufacturing
Budownictwo		#	1,4	#	17,0	Construction
Usługi ^b		5929,9	1804,0	1166,8	2959,0	Services ^b

a Wewnętrzne, bez amortyzacji środków trwałych. b Obejmują pozostałe rodzaje działalności (sekcje G–U).

a Internal, depreciation of fixed assets. b Including other kinds of activity (sections G–U).

TABL. 7 (196). **STOPIEŃ ZUŻYCIĄ APARATURY NAUKOWO-BADAWCZEJ W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ**

Stan w dniu 31 XII

DEGREE OF CONSUMPTION OF RESEARCH EQUIPMENT IN RESEARCH AND DEVELOPMENT

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016		2017	SPECIFICATION
			w %	in %		
O G Ó Ł E M	78,9	74,7	78,8	82,4	T O T A L	
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo	80,4	78,6	81,1	86,4	of which R&D dedicated entities	
instytuty naukowe Polskiej Aka- demii Nauk.....	84,5	81,5	84,1	89,4	scientific institutes of the Polish Academy of Sciences	
instytuty badawcze	79,2	77,4	78,7	83,4	research institutes	
szkoły wyższe.....	80,5	79,9	83,0	89,3	higher education institutions	
pozostałe	75,6	36,7	72,3	43,9	others	
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	#	#	#	#	Agriculture, forestry and fishing	
Przemysł.....	69,3	33,8	67,5	59,9	Industry	
w tym przetwórstwo przemysłowe	68,7	33,7	67,5	60,1	of which manufacturing	
Budownictwo	#	37,5	25,5	#	Construction	
Usługi ^a	79,3	77,8	79,9	83,8	Services ^a	

a Obejmują pozostałe rodzaje działalności (sekcje G–U).

a Including other kinds of activity (sections G–U).

TABLE 8 (197). **UDZIAŁ PRZYCHODÓW NETTO ZE SPRZEDAŻY PRODUKTÓW NOWYCH LUB ISTOTNIE ULEPSZONYCH W PRZYCHODACH NETTO ZE SPRZEDAŻY W PRZEMYSŁE^a W 2017 R.**
 SHARE OF NET REVENUES FROM SALES OF NEW OR SIGNIFICANTLY IMPROVED PRODUCTS IN NET REVENUES FROM SALES IN INDUSTRY^a IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Produkty – w % – wprowadzone na rynek w latach 2015–2017 Products – in % – introduced into the market during 2015–2017			
	ogółem grand total	z tego produkty nowe lub istotnie ulepszone of which new or significantly improved product		w tym eksport ogółem of which export total
		dla rynku to the market	tylko dla przedsiębiorstwa only to the enterprise	
OGÓŁEM	5,7	2,7	3,0	3,1
TOTAL				
sektor publiczny	0,8	0,7	0,1	0,0
public sector				
sektor prywatny	6,7	3,1	3,5	3,7
private sector				
w tym: of which:				
Przetwórstwo przemysłowe	7,5	3,5	4,0	4,1
Manufacturing				
w tym: of which:				
Produkcja artykułów spożywczych	4,1	1,5	2,6	1,1
Manufacture of food products				
Produkcja napojów.....	7,4	0,3	7,1	0,7
Manufacture of beverages				
Produkcja papieru i wyrobów z papieru....	30,0	7,0	23,0	8,2
Manufacture of paper and paper products				
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji.....	14,9	14,2	0,8	0,5
Printing and reproduction of recorded media				
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	18,3	3,0	15,2	13,3
Manufacture of chemicals and chemical products				
Produkcja wyrobów farmaceutycznych ^Δ ..	7,2	4,3	2,9	1,5
Manufacture of pharmaceutical products ^Δ				
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	6,5	3,7	2,7	2,9
Manufacture of rubber and plastic products				
Produkcja wyrobów z pozostałych miedal- nych surowców niemetalicznych.....	4,1	2,8	1,3	2,0
Manufacture of other non-metallic mineral products				
Produkcja wyrobów z metali ^Δ	10,5	2,6	7,9	1,2
Manufacture of metal products ^Δ				
Produkcja komputerów, wyrobów elektro- nicznych i optycznych	17,0	4,8	12,2	10,3
Manufacture of computer, electronic and optical products				
Produkcja urządzeń elektrycznych	30,6	24,9	5,7	25,8
Manufacture of electrical equipment				
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ	17,2	14,7	2,5	13,8
Manufacture of machinery and equipment n.e.c.				
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ	1,7	0,1	1,6	1,2
Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers				
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^Δ.....	0,5	0,4	0,0	—
Electricity, gas, steam and air condi- tioning supply				

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób; wartość produkcji sprzedanej przyjęto w cenach producenta; dotyczy produktów wprowadzonych na rynek w latach 2015–2017.

^a Data concern economic entities employing more than 49 persons; value of sold production is given in producer's prices; apply to products introduced into the market during 2015–2017.

TABL. 9 (198). **PRZEDSIĘBIORSTWA INNOWACYJNE W PRZEMYSŁE^a WEDŁUG RODZAJÓW WPROWADZONYCH INNOWACJI W LATACH 2015–2017**
INNOVATIVE ENTERPRISES IN INDUSTRY^a BY TYPE OF INTRODUCED INNOVATION DURING 2015–2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przedsiębiorstwa, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesowe w % ogółu przedsiębiorstw Enterprises, which introduced product or process innovations in % of total enterprises			
	ogółem grand total	nowe lub istotnie ulepszone produkty new or significantly improved products		nowe lub istotnie ulepszone procesy new or significantly improved processes
		razem total	w tym nowe dla ryнку of which new to the market	
OGÓŁEM	39,7	29,3	14,3	33,2
TOTAL				
sektor publiczny..... public sector	38,8	20,0	7,5	35,0
sektor prywatny	39,8	30,1	14,9	33,0
private sector				
w tym: of which:				
Przetwórstwo przemysłowe	41,0	31,8	15,7	34,0
Manufacturing				
w tym: of which:				
Produkcja artykułów spożywczych..... Manufacture of food products	37,9	29,6	12,8	33,5
Produkcja napojów	58,8	47,1	29,4	52,9
Manufacture of beverages				
Produkcja papieru i wyrobów z papieru Manufacture of paper and paper products	39,4	33,3	12,1	33,3
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	36,7	26,7	10,0	33,3
Printing and reproduction of recorded media				
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemi- cznych.....	60,0	45,0	20,0	50,0
Manufacture of chemicals and chemical products				
Produkcja wyrobów farmaceutycznych ^Δ .. Manufacture of pharmaceutical products ^Δ	76,5	76,5	23,5	29,4
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	43,7	32,0	14,6	38,8
Manufacture of rubber and plastic products				
Produkcja wyrobów z pozostałych mine- ralnych surowców niemetalicznych	31,3	29,2	16,7	25,0
Manufacture of other non-metallic mineral products				
Produkcja metali	33,3	22,2	16,7	22,2
Manufacture of basic metals				
Produkcja wyrobów z metali ^Δ	33,9	22,3	9,1	29,8
Manufacture of metal products ^Δ				
Produkcja komputerów, wyrobów elektro- nicznych i optycznych.....	72,7	69,7	48,5	54,5
Manufacture of computer, electronic and optical products				
Produkcja urządzeń elektrycznych	60,6	57,6	39,4	48,5
Manufacture of electrical equipment				
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ	49,0	41,2	23,5	35,3
Manufacture of machinery and equipment n.e.c.				
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ	40,9	36,4	13,6	36,4
Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers				
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^Δ	51,6	16,1	6,5	48,4
Electricity, gas, steam and air condi- tioning supply				

^a W zakresie innowacji produktowych i procesowych; dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

^a For product and process innovations; data concern economic entities employing more than 49 persons.

TABL. 10 (199). **NAKLADY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ W PRZEMYSŁE^a (ceny bieżące)**
 EXPENDITURES ON INNOVATION ACTIVITY IN INDUSTRY^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym nakłady Of which expenditures					
		na działalność badawczą i rozwojową ^b on research and development activity ^b	na zakup oprogramowania on the acquisition of the software	inwestycyjne na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia oraz środki transportu ^c on the acquisition of machinery and technical equipment, tools and transport equipment ^c	na szkolenie personelu związane z działalnością innowacyjną on personnel training connected with innovation activity	na marketing dotyczący nowych lub istotnie ulepszonych produktów on the marketing for new or significantly improved products	
		w tys. zł	in thous. zł				
OGÓŁEM	2010	6031164	780003	159064	1988568	16889	134472
TOTAL	2015	#	825652	85828	2754286	#	#
	2016	3798492	679923	96422	2363247	3717	75858
	2017	4944487	1327522	142995	2850713	5620	88892
w tym: of which:							
Przetwórstwo przemysłowe		4300259	#	#	2402335	5222	#
Manufacturing							
w tym: of which:							
Produkcja artykułów spożywczych		901472	54770	798	733917	#	11961
Manufacture of food products							
Produkcja napojów.....		153223	6938	#	139132	—	—
Manufacture of beverages							
Produkcja papieru i wyrobów z papieru....		603801	#	#	505110	#	#
Manufacture of paper and paper products							
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji.....		50086	15790	#	27408	#	—
Printing and reproduction of recorded media							
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych		338853	71612	2122	#	354	42383
Manufacture of chemicals and chemical products							
Produkcja wyrobów farmaceutycznych ^Δ ..		120458	#	1137	19166	285	#
Manufacture of pharmaceutical products ^Δ							
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych		134922	32820	#	#	26	1621
Manufacture of rubber and plastic products							
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych.....		#	7854	#	48504	138	#
Manufacture of other non-metallic mineral products							
Produkcja wyrobów z metali ^Δ		171574	67148	#	81187	#	#
Manufacture of metal products ^Δ							
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych		644317	#	1826	112371	#	#
Manufacture of computer, electronic and optical products							
Produkcja urządzeń elektrycznych.....		#	154854	2886	#	#	2692
Manufacture of electrical equipment							
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ		164358	#	541	61742	241	#
Manufacture of machinery and equipment n.e.c.							
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^Δ		#	37929	105084	#	#	#
Electricity, gas, steam and air conditioning supply							

a W zakresie innowacji produktowych i procesowych; dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. b Nakłady wewnętrzne i zewnętrzne. c Łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem.
 a For product and process innovations; data concern economic entities employing more than 49 persons. b Internal and external expenditures. c Including instruments, movables and endowments.

TABL. 11 (200). **NAKLADY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ W PRZEMYSŁE^a WEDŁUG ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA (ceny bieżące)**
EXPENDITURES ON INNOVATION ACTIVITY IN INDUSTRY^a BY SOURCE OF FUNDS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym środki Of which funds			
		własne own	pozyskane z zagranicy (bezzwrotne) received from abroad (not re-payable)	kredyty bankowe bank credits	
		w tys. zł	in thous. zł		
O G Ó Ł E M	2010	6031164	4884081	620359	144700
T O T A L	2015	#	4216575	280129	314051
	2016	3798492	3379102	80822	250760
	2017	4944487	4125899	104137	#
W tym przetwórstwo przemysłowe		4300259	3781687	101661	#
Of which manufacturing					
w tym: of which:					
Produkcja artykułów spożywczych.....		901472	794467	#	88829
Manufacture of food products					
Produkcja napojów		153223	153223	—	—
Manufacture of beverages					
Produkcja papieru i wyrobów z papieru.....		603801	593566	#	#
Manufacture of paper and paper products					
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji		50086	33610	3394	#
Printing and reproduction of recorded media					
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych		338853	307748	#	#
Manufacture of chemicals and chemical products					
Produkcja wyrobów farmaceutycznych ^Δ		120458	118623	#	—
Manufacture of pharmaceutical products ^Δ					
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucz- nych		134922	88084	20143	21000
Manufacture of rubber and plastic products					
Produkcja metali		18763	15627	#	—
Manufacture of basic metals					
Produkcja wyrobów z metali ^Δ		171574	91991	22131	35267
Manufacture of metal products ^Δ					
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych.....		644317	#	13214	#
Manufacture of computer, electronic and optical products					
Produkcja urządzeń elektrycznych		#	258588	2486	#
Manufacture of electrical equipment					
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ		164358	150344	#	—
Manufacture of machinery and equipment n.e.c.					

^a W zakresie innowacji produktowych i procesowych; dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

^a For product and process innovations; data concern economic entities employing more than 49 persons.

TABL. 12 (201). **WYNAŁAZKI I WZORY UŻYTKOWE KRAJOWE^a**
DOMESTIC INVENTIONS AND UTILITY MODELS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Wynalazki:					Inventions:
zgłoszone	701	983	848	715	patent applications
udzielone patenty	326	492	811	624	patents granted
Wzory użytkowe:					Utility models:
zgłoszone	158	142	184	183	utility model applications
udzielone prawa ochronne	116	88	88	103	rights of protection granted

^a Zgłoszone w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej.
Źródło: dane Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

^a Filed at the Patent Office of the Republic of Poland.
Source: data of the Patent Office of the Republic of Poland.

Spółeczeństwo informacyjne Information society

TABL. 13 (202). **PRZEDSIĘBIORSTWA^a WYKORZYSTUJĄCE WYBRANE TECHNOLOGIE INFORMACYJNO-KOMUNIKACYJNE**
Stan w styczniu
ENTERPRISES^a USING SELECTED INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES
As of January

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w % ogółu przedsiębiorstw in percent of total enterprises				
Komputery ^b	97,0	95,1	96,0	96,0	Computers ^b
Dostęp do Internetu	96,2	94,1	94,7	95,0	Internet access
Dostęp do Internetu przez łącze szerokopasmowe	74,5	93,9	94,4	94,5	Internet access via broadband connection
w tym mobilne łącze szerokopa- smowe	30,0	75,2	75,3	75,3	of which mobile broadband
Własna strona internetowa	73,7	71,9	72,6	71,2	Own Website
Media społecznościowe ^c	28,9	35,3	33,5	Social media ^c

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. ^b Stacjonarne i przenośne np. laptopy (notebooki); w latach 2015 i 2016 również smartfony i nettopy; dane nie obejmują komputerów zintegrowanych z innymi urządzeniami na jednej płycie montażowej, komputerów służących do sterowania i regulacji procesów technologicznych. ^c Od 2010 r. obejmuje także mobilne łącze w technologii 3G. ^c Serwisy społecznościowe, blogi, strony umożliwiające udostępnianie multimediów i narzędzi wymiany informacji Wiki.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons. ^b Desktop and portable computers e.g. laptops (notebooks); in 2015 and 2016 including smartphones and nettops; data do not include computers integrated to other machines or devices on the same assembly board, computers used for the control and regulation of technological processes. ^c Social networks, blogs, multimedia content sharing websites, Wiki based knowledge sharing tools.

TABL. 14 (203). **CELE WYKORZYSTANIA INTERNETU W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a**
PURPOSE OF USING THE INTERNET BY ENTERPRISES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w % ogółu przedsiębiorstw in percent of total enterprises				
Przedsiębiorstwa wykorzystujące Internet w kontaktach z admini- stracją publiczną ^b	94,1	94,5	94,6	96,3	Enterprises using the Internet in their contacts with public administra- tion ^b
Przedsiębiorstwa otrzymujące zamówienia przez sieci kompute- rowe	11,7	17,5	15,5	17,5	Enterprises receiving orders via computer networks
Przedsiębiorstwa składające zamó- wienia przez sieci komputerowe	20,7	42,4	38,7	36,9	Enterprises sending orders via computer networks

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. ^b Przedsiębiorstwa wykorzystują Internet głównie w celu: pozyskiwania informacji, pobierania i odsyłania wypełnionych formularzy, obsługi procedur administracyjnych oraz składania ofert dotyczących zamówień publicznych.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons. ^b Enterprises use the Internet mainly for: obtaining information, downloading and returning filled in forms, treating an administrative procedure, submitting a proposal in a public electronic tender system.

DZIAŁ XIV CENY

Uwagi ogólne

1. Podstawę do opracowania **wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych** stanowi obserwacja cen ok. 1400–1800 reprezentantów towarów i usług.

Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych obliczono przy przyjęciu systemu wag z roku poprzedzającego rok badany.

System wag opracowano na podstawie struktury wydatków (bez spożycia naturalnego) gospodarstw domowych na zakup towarów i usług konsumpcyjnych, uzyskanej z badania budżetów gospodarstw domowych. Grupowania towarów i usług konsumpcyjnych dokonano na podstawie Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP, do 2013 r. – COICOP/HICP).

2. Informacje o **cenach detalicznych** są wynikiem badania cen prowadzonego w zakresie:

- towarów i usług konsumpcyjnych,
- towarów i usług niekonsumpcyjnych nabywanych przez ludność na cele produkcyjno-inwestycyjne związane głównie z rolnictwem.

Źródłem informacji o cenach detalicznych towarów i usług są notowania cen dokonywane przez ankierów w wybranych punktach sprzedaży, w wytypowanych rejonach badania cen.

Ceny roczne obliczono jako średnie arytmetyczne przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach, z wyjątkiem cen niektórych artykułów, które obliczono przy zastosowaniu współczynników wyrażających udział zakupów dokonywanych przez ludność w poszczególnych miesiącach roku.

3. Dane o **cenach skupu** dotyczą cen płaconych przez podmioty gospodarcze skupujące produkty rolne bezpośrednio od ich producentów.

Przeciętne ceny roczne obliczono jako iloraz wartości (bez podatku od towarów i usług – VAT) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

4. Źródłem informacji o **cenach produktów rolnych i zwierząt gospodarskich uzyskiwanych przez rolników na targowiskach** są miesięczne notowania cen dokonane przez stałych ankierów na celowo wytypowanych ok. 440 targowiskach na terenie całego kraju, w tym na 46 targowiskach w województwie mazowieckim.

Przeciętne ceny roczne obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach.

CHAPTER XIV PRICES

General notes

1. The basis for compiling the **price indices of consumer goods and services** is price observation of about 1400–1800 representatives of goods and services.

Price indices of consumer goods and services have been calculated applying the system of weights from the year preceding the one under the survey.

The weight system was based on the structure of households' expenditure (excluding own consumption) on purchasing consumer goods and services, derived from the household budgets survey. The grouping of consumer goods and services is presented on the basis of the Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP, until 2013 – COICOP/HICP).

2. Information about **retail prices** comes from the following price surveys:

- consumer goods and services,
- non-consumer goods and services purchased for production and investment purposes, mainly with agriculture.

The sources of information on retail prices of goods and services are the following quotations conducted by price collectors in selected sales outlets, in selected price survey regions.

Annual prices have been computed as the arithmetic means of the average monthly prices apart from annual prices of selected goods, which have been calculated with the use of coefficients expressing monthly shares of purchases made by consumers in particular months of a year.

3. Data on **procurement prices** concern prices paid by economic entities purchasing agricultural products directly from their producers.

Average annual prices were calculated as a quotient of value (without value added tax – VAT) and quantity of each agricultural product.

4. The information on **prices of agricultural products and livestock received by farmers on marketplaces** comes from price quotations of agricultural products provided every month by a network of interviewers collecting it on about 440 selected marketplaces throughout the country, of which 46 marketplaces in Mazowieckie voivodship.

Average annual prices were calculated as arithmetic mean of average monthly prices.

TABLE 1 (204). **WSKAŹNIKI CEN TOWARÓW I USŁUG KONSUMPCYJNYCH**
PRICE INDICES OF CONSUMER GOODS AND SERVICES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	rok poprzedni=100 previous year=100				
O G Ó Ł E M	102,4	99,1	99,5	101,9	T O T A L
w tym:					of which:
Żywność i napoje bezalkoholowe	102,9	98,4	100,8	104,2	Food and non-alcoholic beverages
Napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	104,9	101,3	100,8	101,2	Alcoholic beverages and tobacco
Odzież i obuwie	98,2	95,4	96,1	95,1	Clothing and footwear
Mieszkanie	102,2	100,4	99,5	101,2	Dwelling
Zdrowie	103,0	101,4	99,3	100,9	Health
Transport	105,2	91,7	94,6	103,7	Transport
Rekreacja i kultura	100,9	100,8	99,5	102,7	Recreation and culture
Edukacja	101,6	101,5	101,1	101,1	Education

TABLE 2 (205). **CENY DETALICZNE WYBRANYCH TOWARÓW I USŁUG**
RETAIL PRICES OF SELECTED GOODS AND SERVICES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł in zł				
Ryż – za 1 kg	4,73	4,03	3,91	3,97	Rice – per kg
Chleb pszenno-żytni – za 0,5 kg	1,81	2,07	2,03	2,10	Wheat-rye bread – per 0,5 kg
Makaron jajeczny – za 400 g	3,72	3,91	3,94	3,96	Egg pasta – per 400 g
Mąka pszenna – za 1 kg	1,95	2,78	2,81	2,76	Wheat flour – per kg
Mięso wołowe z kością (rostbef) – za 1 kg	18,86	23,82	23,91	25,04	Beef meat, bone-in (roast beef) – per kg
Mięso wieprzowe bez kości ^a (schab środkowy) – za 1 kg	14,00	14,80	15,02	17,33	Pork meat, boneless ^a (centre loin) – per kg
Kurczęta patroszone – za 1 kg	6,60	7,21	7,01	7,21	Disembowelled chicken – per kg
Szynka wieprzowa gotowana – za 1 kg	22,45	23,71	23,93	24,69	Pork ham, boiled – per kg
Kiełbasa wędzona – za 1 kg	14,26	16,67	16,56	16,38	Sausage smoked – per kg
Filety z morszczuka mrożone – za 1 kg	18,18	20,85	22,12	22,28	Fillets of hake, frozen – per kg
Karp świeży – za 1 kg	13,67	14,09	14,08	14,67	Fresh carp – per kg
Śledź solony odgłowiony – za 1 kg	9,27	12,43	12,55	12,85	Salted herring, headless – per kg
Mleko krowie spożywcze o zawartości tłuszczu 3–3,5%, sterylizowane – za 1 l	2,91	2,92	2,77	2,83	Cows' milk, fat content 3–3,5%, sterilized – per l
Ser twarogowy półtłusty – za 1 kg	12,23	14,80	14,43	14,57	Semi-fat cottage cheese – per kg
Ser dojrzewający – za 1 kg	17,64	18,07	17,65	20,72	Ripening cheese – per kg
Śmietana o zawartości tłuszczu 18% – za 200 g ^b	1,73	1,61	1,59	1,62	Sour cream, fat content 18% – per 200 g ^b
Jaja kurze świeże – za 1 szt.	0,50	0,54	0,52	0,60	Hen eggs, fresh – per piece
Masło świeże o zawartości tłuszczu ok. 82,5% – za 200 g	4,31	4,24	4,22	5,78	Fresh butter, fat content about 82,5% – per 200 g
Olej rzepakowy produkcji krajowej – za 1 l	6,01	6,18	6,15	6,32	Rape-oil, domestic production – per l
Pomarańcze – za 1 kg	6,29	5,31	5,71	6,26	Oranges – per kg
Jabłka ^c – za 1 kg	2,50	2,45	2,45	2,91	Apples ^c – per kg
Buraki ^c – za 1 kg	1,64	1,59	1,72	1,71	Beetroots ^c – per kg
Marchew ^c – za 1 kg	1,97	2,30	2,11	1,78	Carrots ^c – per kg
Ziemniaki ^c – za 1 kg	1,47	1,25	1,36	1,29	Potatoes ^c – per kg

^a Do 2016 r. – z kością. ^b W 2010 r. – za 200 ml. ^c Średnie ceny roczne obliczono przy zastosowaniu współczynników wyrażających udział zakupów dokonanych przez ludność w poszczególnych miesiącach roku.

^a Until 2016 – bone in. ^b In 2010 – per 200 ml. ^c Annual average prices were calculated with the use of coefficients expressing monthly shares of purchases made by consumers in particular months of a year.

TABL. 2 (205). **CENY DETALICZNE WYBRANYCH TOWARÓW I USŁUG (dok.)**
 RETAIL PRICES OF SELECTED GOODS AND SERVICES (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł		in zł		
Cukier biały kryształ – za 1 kg	2,86	2,33	2,90	3,07	White sugar, crystallized – per kg
Kawa naturalna mielona – za 250 g ...	6,37	6,98	7,13	7,24	Natural coffee, ground – per 250 g
Herbata czarna, liściasta – za 100 g...	3,70	3,86	3,95	4,21	Black tea, leaf – per 100 g
Wódka czysta 40% – za 0,5 l.....	20,13 ^d	25,46	24,88	24,70	Vodka pure 40% – per 0,5 l
Papierosy – za 20 szt.	9,10	12,78	13,24	13,70	Cigarettes – per 20 pcs
Garnitur męski 2-częściowy, z tkaniny z udziałem wełny – za 1 kpl.	489,35 ^d	625,64	622,58	619,57	Men's suit fabrics of wool – per set
Półbuty męskie skórzane, na podszwie nieskórzanej – za 1 parę	165,58	202,12	203,33	207,24	Men's low leather shoes with non-leather sole – per pair
Półbuty damskie skórzane, na podszwie nieskórzanej – za 1 parę	167,70	192,91	195,58	195,52	Women's low leather shoes with non-leather sole – per pair
Podzelowanie obuwia męskiego – za 1 parę.....	32,73	40,93	39,65	40,73	Resoling men's shoes – per pair
Zimna woda z miejskiej sieci wodociągowej – za 1 m ³	2,88	3,58	3,65	3,70	Cold water by municipal water-system – per 1 m ³
Energia elektryczna dla gospodarstw domowych (taryfa całodobowa) ^e – za 1 kWh.....	0,57	0,66	0,65	0,66	Electricity for households (all-day tariff) ^e – per kWh
Gaz ziemny wysokometanowy z sieci dla gospodarstw domowych – za 1 kWh ^{ef}	2,38	0,23	0,21	0,20	Natural net-gas, high-methanated for households – per kWh ^{ef}
Węgiel kamienny – za 1 t.....	744,73	809,35	788,18	822,15	Hard coal – per t
Ciepła woda – za 1 m ³	19,01	22,92	23,08	22,40	Hot water – per 1 m ³
Centralne ogrzewanie lokali mieszkalnych – za 1 m ² p u	2,94	3,32	3,47	3,48	Heating of dwellings – per m ² of useful floor area
Chłodziarko-zamrażarka typu domowego, poj. ok. 340 l ^g	1330	1097	1127	1652	Fridge-freezer, capacity about 340 l ^g
Pralka automatyczna typu domowego, na 5–7 kg suchej bielizny ^h	1134	1264	1271	1251	Automatic washing machine, dry-linen capacity not exceeding 5–7 kg ^h
Odkurzacz typu domowego	380,46	366,10	324,15	332,82	Vacuum cleaner
Żelazko z nawilżaczem	176,38	208,13	211,91	198,53	Iron with duschsystem
Proszek do prania – za 300 g ⁱ	4,56	5,21	5,32	5,30	Washing powder – per 300 g ⁱ
Benzyna silnikowa bezołowiowa, 95-oktanowa – za 1 l.....	4,63	4,66	4,36	4,66	Unleaded 95 octane motor petrol – per l
Bilet normalny na przejazd autobusem miejskim, jednorazowy.....	2,59	3,29	3,18	3,16	Regular ticket for travelling by intra-urban bus
Przejazd taksówką osobową, taryfa dzienna – za 5 km.....	15,15	16,14	16,50	16,63	Taxi daily fare – for 5 km distance
Bilet normalny do kina.....	16,18	19,71	20,39	21,44	Regular cinema ticket
Ondulacja na zimno włosów damskich	74,85	83,86	86,18	88,12	Women's cold wave
Ciągnik rolniczy	76354	173083	174843	176041	Farm tractor
Kopaczka do ziemniaków ciągnikowa 2-rzędowa, zawieszana	13608	14281	14672	15496	Tractor potato elevator digger 2-row, mounted
Mocznik nawozowy 46% N – za 25 kg	32,39	41,83	40,39	39,83	Urea, nutritive content 46% N – per 25 kg
Przemiał pszenicy – za 1 dt	14,00	27,67	27,67	27,67	Grinding of wheat – per dt
Badanie kliniczne krowy.....	28,76	30,78	31,02	36,53	Cow's clinical examination

^d Z uwagi na zmianę reprezentanta objętego badaniem cen dane nie w pełni porównywalne z danymi za lata 2015–2017. ^e Łącznie z opłatami stałymi i zmiennymi. ^f W 2010 r. – za 1 m³. ^g W 2010 r. – poj. ok. 300 l. ^h W 2010 r. – na 5 kg suchej bielizny. ⁱ W 2010 r. – za 400 g, w 2015 r. – za 280 g.

^d Due to the change of the representative included in the price survey, data not fully comparable with the data for the years 2015–2017. ^e Including standing and variable charges. ^f In 2010 – per 1 m³. ^g In 2010 – capacity about 300 l. ^h In 2010 – dry-linen capacity not exceeding 5 kg. ⁱ In 2010 – per 400 g, in 2015 – per 280 g.

TABLE 3 (206). **PRZECIĘTNE CENY SKUPU WAŻNIEJSZYCH PRODUKTÓW ROLNYCH**
AVERAGE PROCUREMENT PRICES OF MAJOR AGRICULTURAL PRODUCTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł		in zł		
Ziarno zbóż konsumpcyjnych i paszowych – za 1 dt:					Consumer and for feeds cereal grain – per dt:
pszenicy	60,86	67,52	62,93	66,65	wheat
żyta	42,41	50,10	50,79	54,60	rye
jęczmienia	50,47	59,36	56,24	60,40	barley
owsa i mieszanek zbożowych	42,15	48,39	56,04	54,54	oats and cereal mixed
pszenżyta	47,45	54,02	56,02	58,85	triticale
Ziemniaki – za 1 dt	56,90	52,98	54,59	50,61	Potatoes – per dt
w tym jadalne (bez wczesnych)	66,19	56,16	56,05	57,26	of which edible (excluding early kinds)
Buraki cukrowe – za 1 dt	11,12	11,92	12,66	10,39	Sugar beets – per dt
Rzepak i rzepik przemysłowy – za 1 dt	133,58	147,70	162,18	159,48	Industrial rape and turnip rape – per dt
Liście tytoniu – za 1 dt	635,46	577,47	743,39	777,64	Raw tobacco – per dt
Żywiec rzeźny – za 1 kg:					Animals for slaughter – per kg:
bydło (bez cieląt)	4,35	5,56	5,30	6,11	cattle (excluding calves)
cielęta	8,66	9,60	8,84	8,76	calves
trzoda chlewna	3,92	4,29	4,70	5,11	pigs
drób	3,21	3,64	3,44	3,45	poultry
Mleko krowie – za 1 l	1,06	1,12	1,10	1,38	Cows' milk – per l
Jaja kurze konsumpcyjne – za 1 szt.	0,19	0,24	0,18	0,28	Consumer hen eggs – per piece

TABLE 4 (207). **PRZECIĘTNE CENY UZYSKIWANE PRZEZ ROLNIKÓW NA TARGOWISKACH**
AVERAGE MARKETPLACE PRICES RECEIVED BY FARMERS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł		in zł		
Ziarno zbóż – za 1 dt:					Cereal grain – per dt:
pszenicy	63,54	75,44	75,11	81,39	wheat
żyta	41,09	53,67	55,11	61,65	rye
jęczmienia	55,69	70,25	68,87	72,66	barley
owsa	44,18	55,54	56,62	61,72	oats
pszenżyta	48,68	61,16	60,59	68,10	triticale
Ziemniaki (bez jadalnych wczesnych) – za 1 dt	97,76	84,73	98,16	77,87	Potatoes (excluding edible early kinds) – per dt
Zwierzęta gospodarskie – za 1 szt.:					Livestock – per head:
krowa dojna	2356	2831	2716	2759	dairy cow
jałówka 1-rocza	1428	1814	1641	1682	one-year heifer
prosię na chów	123,15	135,48	128,53	162,79	piglet
koń roboczy	2265	3142	3168	2794	farm horse
Żywiec rzeźny – za 1 kg:					Animals for slaughter – per kg:
cielęta	8,15	9,48	9,53	9,53	calves
trzoda chlewna	3,76	4,36	4,65	5,04	pigs
Jaja kurze – za 1 szt.	0,55	0,71	0,71	0,73	Hen eggs – per piece

DZIAŁ XV ROLNICTWO, ŁOWIECTWO I LEŚNICTWO

Uwagi ogólne

Rolnictwo

1. Prezentowane informacje opracowano **metodą rodzaju działalności** i dotyczą działalności rolniczej w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej prowadzonej przez podmioty gospodarcze niezależnie od sekcji PKD 2007, do której są zaliczane.

2. Gospodarstwo rolne to jednostka wyodrębniona pod względem technicznym i ekonomicznym, posiadająca odrębne kierownictwo (użytkownik lub zarządzający) i **prowadząca działalność rolniczą**.

Gospodarstwo indywidualne to gospodarstwo rolne użytkowane przez osobę fizyczną.

Gospodarstwa indywidualne obejmują:

- 1) gospodarstwa o powierzchni 1 ha i więcej użytków rolnych;
- 2) gospodarstwa o powierzchni poniżej 1 ha użytków rolnych (w tym nieposiadające użytków rolnych) prowadzące produkcję rolną (roślinną i zwierzęcą) o znaczącej – określonej odpowiednimi progami – skali, w tym działy specjalne produkcji rolnej.

Do **działalności rolniczej** zaliczamy działalność związaną z uprawą roślin, która obejmuje: wszystkie uprawy rolne (w tym grzyby jadalne), warzywnictwo i ogrodnictwo, szkółkarstwo, hodowlę i nasiennictwo roślin rolniczych i ogrodniczych oraz chów i hodowlę zwierząt gospodarskich, tj. bydła, owiec, kóz, koni, trzody chlewnej, drobiu, królików, pozostałych zwierząt futerkowych, dzikich zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie dla produkcji mięsa (np. dziki, sarny, danielę) i pszczół, a także działalność polegającą na utrzymaniu użytków rolnych według zasad dobrej kultury rolnej (zgodnie z normami).

3. Zgodnie z definicjami w ust. 2, od 2010 r. w badaniach rolniczych nie ujmuje się posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali (poniżej określonych progów).

4. Powierzchnia użytków rolnych obejmuje powierzchnię użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej i użytków rolnych pozostałych.

Użytki rolne w dobrej kulturze rolnej – utrzymywane zgodnie z normami spełniającymi wymogi ustawy z dnia 5 II 2015 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (tekst jednoli-

CHAPTER XV AGRICULTURE, HUNTING AND FORESTRY

General notes

Agriculture

1. The presented information was compiled using the **kind-of-activity method** and concerns agricultural activity in the area of crop and animal production conducted by economic entities regardless of the section of the NACE Rev. 2 in which they are included.

2. An agricultural holding is understood as a single unit, both technically and economically, which has a single management (holder or manager) and which **conducts agricultural activity**.

Private farm is understood as an agricultural holding used by a natural person.

Private farms include:

- 1) holdings with an area of 1 ha or more of agricultural land;
- 2) holdings with an area of less than 1 ha of agricultural land (including holdings without agricultural land) conducting agricultural production (crop and animal output) of significant – determined by the appropriate thresholds – scale, of which special branches of agricultural activities.

An **agricultural activity** includes activity related to the cultivation of plants, which covers: all field crops (including mushrooms), vegetable gardening and horticulture, nurseries, cultivation and seed production of agricultural and horticultural crops as well as activity related to rearing and breeding of livestock, such as cattle, sheep, goats, horses, pigs, poultry, rabbits, other fur-covered animals, wild animals kept for slaughter (such as wild boar, roe deer, fallow deer) and bees, as well as activity of maintaining agricultural land in accordance with cultivation principles with respects for environment protection requirements (according to the norms).

3. According to the definitions in item 2, since 2010 agricultural surveys have not included owners of agricultural land who do not conduct agricultural activities, and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale (below the specified thresholds).

4. The agricultural land area including area of agricultural land in a good agricultural condition and other agricultural land.

Agricultural land in a good agricultural condition – maintained in accordance with norms meeting requirements of the Law, dated 5 II 2015 on payments under direct support schemes (unified

ty: Dz.U. z 2015 r. poz. 1551) – prezentuje się w podziale na: powierzchnię pod zasiewami, grunty ugorowane, uprawy trwałe (w tym sady), ogrody przydomowe, łąki trwałe i pastwiska trwałe.

Użytki rolne pozostałe to użytki rolne nieużytkowane i nieutrzymywane w dobrej kulturze rolnej.

Powierzchnia zasiewów to powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych w gospodarstwie rolnym, z wyłączeniem od 2010 r. powierzchni upraw zaliczanych do upraw trwałych, a także powierzchni ogrodów przydomowych oraz upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny.

Dane o powierzchni i produkcji warzyw oraz truskawek uwzględniają ich uprawę w ogrodach przydomowych. Od 2013 r. dane dotyczące truskawek obejmują także uprawy ekologiczne.

Od 2014 r. powierzchnie upraw warzywniczych, sadowniczych oraz truskawek są szacowane wyłącznie według położenia gruntów.

Grunty ugorowane to grunty orne niewykorzystywane do celów produkcyjnych, ale utrzymane według zasad dobrej kultury rolnej, przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska, łącznie z powierzchnią upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny (nawozy zielone).

Uprawy trwałe to łączna powierzchnia plantacji drzew i krzewów owocowych oraz ich szkótek (**sady**), szkótek drzew i krzewów ozdobnych, szkótek drzew leśnych do celów handlowych, innych upraw trwałych, w tym wikliny oraz drzew i krzewów owocowych rosnących poza plantacjami, a także upraw trwałych pod osłonami.

Ogrody przydomowe to powierzchnia upraw przeznaczonych przede wszystkim na samozaopatrzenie. Do ogrodów przydomowych nie zalicza się powierzchni trawników i ogrodów ozdobnych oraz powierzchni przeznaczonych na rekreację.

Łąki i pastwiska są to łąki i pastwiska trwałe, do których nie zalicza się gruntów ornych obsianych trawami w ramach płodozmianu.

5. Globalna produkcja rolnicza obejmuje:

- 1) **produkcję roślinną**, tj. surowe (nieprzetworzone) produkty pochodzenia roślinnego (zbiory danego roku);
- 2) **produkcję zwierzęcą**, tj. produkcję żywca rzeźnego oraz surowych (nieprzetworzonych) produktów pochodzenia zwierzęcego i przyrost pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego), do którego zaliczono: bydło, trzodę chlewną, owce, konie i drób.

Końcowa produkcja rolnicza stanowi sumę wartości: produkcji towarowej, spożycia naturalnego produktów rolnych pochodzących z własnej produkcji, przyrostu zapasów produktów roślinnych i zwierzęcych oraz przyrostu wartości pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego). Produkcja końcowa, w odróżnieniu od produkcji globalnej, nie obejmuje tych produktów pochodzących z własnej produkcji, które zostały zużyte na cele produkcyjne, np. pasz, materiału siewnego, obornika.

Towarowa produkcja rolnicza stanowi sumę sprzedaży produktów rolnych do skupu oraz na targowiskach.

text: Journal of Laws 2015 item 1551) – is presented on the basis of a division into sown area, fallow land, permanent crops (including orchards), kitchen gardens, permanent meadows and permanent pastures.

Other agricultural land is agricultural land which is not used and maintained in a good condition.

Sown area is the area of all crops sown and planted in the agricultural holding, except since 2010 for the area of crops which were included to permanent crops, as well as the area of kitchen gardens and crop area intended for ploughing, cultivated as major crops.

Data on the area and production of vegetables and strawberries include their cultivation in the kitchen gardens. Since 2013 data on strawberries include also organic cultivation of this species.

Since 2014 the area of vegetables, fruit and strawberries have been estimated only by the field location.

Fallow land is the arable land not used for production purposes but maintained in a good agricultural condition, in compliance with the environmental protection requirements, as well as the crop area intended for ploughing of plants cultivated as major crops (green fertilizers).

Permanent crops stand for the total plantation area of fruit-bearing trees and shrubs, and their nurseries (**orchards**), nurseries of ornamental trees and shrubs, and nurseries of forest trees for commercial purposes, as well as other permanent crops, of which wicker, fruit-bearing trees and shrubs grown outside plantations, as well as other permanent crops cultivated under covers.

Kitchen gardens stand for the area of crops which mainly serve as self-supplies. The area of lawns and ornamental gardens, as well as recreation area, should not be treated as part of kitchen gardens.

Meadows and pastures are understood as permanent meadows and pastures, and do not include arable land sown with grass as part of crop rotation.

5. Gross agricultural output includes:

- 1) **crop output**, i.e., raw (not processed) products of plant origin (production for a given year);
- 2) **animal output**, i.e., production of animals for slaughter, raw (not processed) products of animal origin as well as the increase in farm animal stocks (livestock – the basic and working herd), which include: cattle, pigs, sheep, horses and poultry.

Final agricultural output is the sum of the following values: market output, own consumption of agricultural products from own production, increases in inventories products of plant and animal origin and the increase in farm animal stocks (livestock – the basic and working herd). Final output, as opposed to gross output, does not include those products from own output that were utilized for production purposes, e.g. feed, sown material, manure.

Agricultural market output is the sum of agricultural product sales at procurement centres and on marketplaces.

W produkcji rolniczej (globalnej, końcowej i towarowej) prezentowane dane nie uwzględniają płatności uzupełniających do powierzchni upraw (m.in. chmielu, tytoniu, zbóż, oleistych, strączkowych i roślin przeznaczonych na nasiona oraz na paszę).

6. Przy ustalaniu produkcji rolniczej w cenach stałych przyjęto średnie krajowe ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany (dla sprzedaży targowiskowej – ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach, dla pozostałych elementów produkcji – średnie ceny skupu), z wyjątkiem ziemniaków, warzyw i owoców, w przypadku których przyjmuje się średnie ceny z dwóch kolejnych lat, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego, np. dla 2016 r. – z lat 2015 i 2016.

7. Dane o **produkcji, plonach i skupie** zbóż, strączkowych i oleistych dotyczą ziarna. Dane dotyczące **zbóż** obejmują: zboża podstawowe, mieszanki zbożowe, kukurydzę na ziarno, grykę, proso i inne zbożowe. Dane dotyczące **zbóż podstawowych**, tj. pszenicy, żyta, jęczmienia, owsa i pszenżyta – jeśli nie zaznaczono inaczej – nie obejmują mieszanek zbożowych.

Strączkowe na ziarno obejmują: konsumpcyjne (groch, fasola, bób oraz pozostałe) i pastewne (peluszką, wyka, łubin, bobik oraz pozostałe, np. mieszanki strączkowe).

Do upraw **przemysłowych** zalicza się: buraki cukrowe, uprawy roślin oleistych (rzepak, rzepik, mak, słonecznik, soja, gorczyca i len oleisty), włóknistych (len, konopie) i innych przemysłowych (tj. tytoń, chmiel, cykorię). Uprawy **pastewne** obejmują: strączkowe pastewne, motylkowe drobnonasienne (w tym wieloletnie, tj. koniczyna, lucerna i esparceta) z innymi pastewnymi i trawami, a także okopowe pastewne (buraki pastewne, brukiew, marchew pastewna, kapusta pastewna, rzepa itp.) oraz kukurydzę na zielonkę.

8. Dane o **ciągnikach rolniczych** dotyczą ciągników 4-kołowych i gąsienicowych.

9. **Skup produktów rolnych** dotyczy ilości i wartości produktów rolnych (roślinnych i zwierzęcych) skupionych przez podmioty gospodarcze bezpośrednio od producentów.

10. **Lata gospodarcze** obejmują okres od 1 VII do 30 VI (np. rok gospodarczy 2016/17 oznacza okres od 1 VII 2016 r. do 30 VI 2017 r.).

11. Do wyliczeń wskaźników natężenia przyjęto – jeśli nie zaznaczono inaczej – użytki rolne, powierzchnię zasiewów i zwierzęta gospodarskie według stanu w czerwcu, a w 2010 r. na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego we wrześniu 2010 r. według stanu w dniu 30 VI.

12. Dane o użytkowaniu gruntów, powierzchni zasiewów, zbiorach i plonach ziemiopłodów, zwierzętach gospodarskich i produkcji zwierzęcej oraz o ciągnikach opracowano na podstawie sprawozdawczości, wyników badań reprezentacyjnych, wyników spisów rolniczych i szacunków.

13. Dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – prezentuje się według siedziby użytkownika gospodarstwa.

Agricultural output (gross, final and market) the presented data are not include supplementary area payments calculated for particular year (among others: hop, tobacco, cereals, oilseeds crops, pulses and plants intended for seeds and feed).

6. The average national current prices for the year preceding the surveyed year were assumed in calculating agricultural output in constant prices (for market sales – prices received by farmers at marketplaces, for other elements of production – average procurement prices), excluding potatoes, vegetables and fruits, for which the average prices for two consecutive years, i.e., from the year preceding the surveyed year and from the survey year, e.g. for 2016 – the prices from 2015 and 2016, are assumed.

7. Data regarding the **production, yields and procurement** of pulses and oilseeds plants as well as cereals concerns grain. Data concerning **cereals** include: basic cereals, cereal mixed, maize for grain, buckwheat, millet and other cereals. Data regarding **basic cereals**, i.e., wheat, rye, barley, oats and triticale, unless otherwise indicated, do not include cereal mixed.

Pulses for grain include: consumer pulses (peas, beans, broad beans and others) and feed pulses (field peas, vetch, lupine, field beans and others, e.g. pulses mixed).

Industrial crops include: sugar beets, oilseeds crops (rape, turnip rape, poppy, sunflower, soya, mustard and oil-flax), fibrous plants (flax, hemp) and other industrial plants (i.e. tobacco, hop, chicory). **Feed plants** include: pulses, small-seed legumes (of which perennial legumes: clover, lucerne and sainfoin) with other feed plants and field grasses, as well as root plants (fodder beet, rutabaga, fodder carrot, fodder cabbage, turnip) and maize for green feed.

8. Data regarding **agricultural tractors** concern 4-wheeled and tracked tractors.

9. **Procurement of agricultural products** includes the quantity and value of agricultural products (crop and animal origin) purchased by economic entities directly from producers.

10. **Farming years** cover the period from 1 VII to 30 VI (e.g. the 2016/17 farming year covers the period from 1 VII 2016 to 30 VI 2017).

11. Intensity ratios were calculated on the basis of agricultural land, sown area, and livestock as of June, unless otherwise indicated, in 2010 on the basis of the Agricultural Census conducted in September 2010 – as of 30 VI.

12. Data regarding land use, sown area, crop production and yields, livestock and animal-based production, as well as tractors were compiled on the basis of reports, results of sample surveys, agricultural census results and estimates.

13. Data – unless otherwise stated – are presented by the official residence of the land user.

Leśnictwo

1. Informacje w zakresie leśnictwa dotyczą:
- 1) **lasów publicznych** stanowiących własność:
 - a) Skarbu Państwa – zarządzanych oraz użytkowanych czasowo lub wiczyście przez:
 - Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (w skrócie Lasy Państwowe), nadzorowane przez Ministra Środowiska,
 - jednostki ochrony przyrody (parki narodowe),
 - jednostki organizacyjne innych ministrów i wojewodów (na mocy art. 40 ustawy z dnia 28 IX 1991 r. o lasach – tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 788), gmin lub związków komunalnych oraz Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (do 31 VIII 2017 r. – Agencja Nieruchomości Rolnych; na mocy art. 1 ustawy z dnia 29 XII 1993 r. o zmianie ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa oraz zmianie niektórych ustaw – Dz.U. z 1994 r. Nr 1, poz. 3, z późn. zm. oraz ustawy o lasach),
 - b) gmin (w tym gmin mających również status miasta na prawach powiatu),
 - c) innych jednostek publicznych;
 - 2) **lasów prywatnych** stanowiących własność:
 - a) osób fizycznych,
 - b) wspólnot gruntowych będących własnością wszystkich lub części mieszkańców wsi,
 - c) spółdzielni produkcyjnych i kółek rolniczych oraz oddane im w zarząd i bezpłatnie użytkowanie,
 - d) innych osób prawnych, np. kościołów i związków wyznaniowych, organizacji społecznych oraz spółek prywatnych.

2. Powierzchnia gruntów leśnych obejmuje powierzchnię lasów oraz gruntów związanych z gospodarką leśną.

Do **powierzchni lasów** zalicza się grunty o zwartej powierzchni co najmniej 0,1 ha:

- pokryte roślinnością leśną (powierzchnia zalesiona),
- przejściowo pozbawione roślinności leśnej (zręby, halizny, płazowiny, plantacje choinek i krzewów oraz poletka łowieckie).

Są to grunty przeznaczone do produkcji leśnej lub wchodzące w skład rezerwatów przyrody i parków narodowych albo wpisane do rejestru zabytków.

Do **gruntów związanych z gospodarką leśną** zalicza się grunty zajęte pod wykorzystywane dla potrzeb gospodarki leśnej: budynki i budowle, linie podziału przestrzennego lasu, drogi leśne, szkółki leśne, miejsca składowania drewna itp.

Zręby są to grunty przejściowo pozbawione drzewostanu w ciągu ostatnich 5 lat i przewidywane do odnowienia w najbliższych latach.

Halizny są to grunty przejściowo pozbawione drzewostanu dłużej niż 5 lat oraz uprawy i młodniki I klasy wieku (1–20 lat) o zadrzewieniu niższym niż 0,5 (pełne zadrzewienie – 1,0), przewidywane do odnowienia w najbliższych latach.

Płazowiny są to grunty porośnięte drzewami II klasy wieku (21–40 lat) o zadrzewieniu do 0,3

Forestry

1. Information within the scope of forestry concerns:

- 1) **public forests** owned by:
 - a) the State Treasury – managed and utilized temporarily or perpetually by:
 - the State Forests National Forest Holding (abbreviated as State Forests) supervised by the Minister of the Environment,
 - nature protection units (national parks),
 - organizational units supervised by different ministers and voivods (pursuant to Art. 40 of the Law of 28 IX 1991 on forests – unified text: Journal of Laws 2017 item 788), gminas or municipal associations, and the National Support Centre for Agriculture (until 31 VIII 2017 – Agricultural Property Agency; pursuant to Art. 1 of the Law of 29 XII 1993 amending the Law on the administration of agricultural property owned by the State Treasury, and amending some of the other acts – Journal of Laws 1994 No. 1, item 3, with later amendments, and pursuant to the act on forests),
 - b) gminas (of which gminas which are also cities with powiat status),
 - c) other public units;
- 2) **private forests** owned by:
 - a) natural persons,
 - b) land held in common by all or part of the residents of a village,
 - c) agricultural production cooperatives,
 - d) other legal persons, such as churches and religious groups, social organizations and private partnerships.

2. Forest land includes areas of forest as well as land connected with silviculture.

Forest area includes land with a homogeneous area of at least 0,1 ha:

- covered by forest vegetation (wooded area),
- temporarily devoid of forest vegetation (felling sites, blanks, irregularly stocked open stands, coniferous tree and bush plantations, hunting grounds).

These areas are designated for silviculture production, comprising portions of nature reserves and national parks or are registered as nature monuments.

Land connected with silviculture includes land used for purposes of forest management: buildings and structures, spatial division lines in forests, forest roads, forest nurseries, wood stockpiling areas, etc.

Felling sites are areas temporarily devoid of tree stands within the past 5 years and designated for renewal in coming years.

Blanks are areas temporarily devoid of tree stands for longer than 5 years as well as crops and greenwoods in age category I (1–20 years), with plantings at less than 0,5 (full planting at 1,0), designated for renewal in coming years.

Irregularly stocked open stands are areas planted with trees in age category II (21–40 years)

włącznie albo drzewami III i wyższych klas wieku (41 lat i więcej) o zadrzewieniu do 0,2 włącznie, z wyjątkiem drzewostanów w klasie odnowienia i do odnowienia.

Drzewostany w klasie odnowienia są to drzewostany rębne i przeszłorębne podlegające jednocześnie użytkowaniu i odnowieniu (pod osłoną), w których co najmniej 50% powierzchni (w drzewostanach użytkowanych rębiami gniazdowymi co najmniej 30% powierzchni) zostało odnowione sztucznie lub naturalnie oraz drzewostany młodszych klas wieku wymagające przebudowy za pomocą rębni złożonych, z uwagi na złe efekty produkcyjne.

Drzewostany w klasie do odnowienia obejmują drzewostany rębne i przeszłorębne użytkowane rębiami złożonymi, które wymagają poprzedniego odnowienia jako bezwzględnie warunku kontynuacji cięć tymi rębiami.

Drzewostany o budowie przerębowej są to drzewostany składające się z grup i kęp drzew o różnym wieku i wysokości, przenikające się nawzajem na całej powierzchni, w których prowadzone są jednocześnie zabiegi związane z użytkowaniem, odnowieniem i pielęgnowaniem lasu.

Przez **odnowienia** rozumie się powstawanie młodego drzewostanu w miejsce drzewostanu usuwanego lub usuniętego:

- 1) odnowienia sztuczne są to uprawy leśne zakładane przez sadzenie lub siew;
- 2) odnowienia naturalne są to uprawy leśne powstałe na gruntach leśnych z samosiewu i odrośli, uznane za pełnowartościowe i pokrywające co najmniej 50% terenu.

Zalesienia polegają na zakładaniu upraw leśnych na gruntach pozostających poprzednio poza uprawą leśną (niezaliczonych do powierzchni lasów).

Zadrzewienia są to produkcyjne i ochronne skupiska drzew i krzewów na terenach poza lasami. Występują wzdłuż tras komunikacyjnych i cieków wodnych, wśród upraw rolnych, przy domach i budynkach gospodarczych oraz w obrębie i przy zakładach przemysłowych. Do zadrzewień nie zalicza się: sadów, plantacji, szkółek drzew i krzewów, cmentarzy, urządzonej zieleni w miastach i wsiach, ogrodów działkowych, skupisk drzew otaczających obiekty zabytkowe.

3. Lesistość (wskaźnik lesistości) obliczono jako stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni geodezyjnej województwa.

Udział powierzchni gruntów leśnych w powierzchni lądowej województwa obliczono jako stosunek powierzchni lasów i gruntów związanych z gospodarką leśną do powierzchni ogólnej województwa pomniejszonej o grunty pod wodami (obejmujące powierzchniowe wody płynące oraz stojące); od 2002 r. – zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 III 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r. poz. 1034, z późn. zm.) – do powierzchni lądowej kraju zalicza się grunty pod stawami oraz rowy użytkowane rolniczo.

4. Dane o pozyskaniu drewna w podziale według sortymentów drzewnych opracowano na podstawie klasyfikacji jakościowo-wymiarowej określonej Polskimi Normami.

with plantings of up to 0,3 inclusive, or planted with trees in age category III or higher (41 years or more) with plantings of up to 0,2 inclusive, excluding tree stands in the restocking class and in the class for restocking.

Tree stands in the restocking class are tree stands which have reached or passed felling maturity being simultaneously utilized and renewed (under cover), in which at least 50% of the area (in tree stands utilized through nested fellings of at least 30% of the area) was renewed artificially or naturally as well as tree stands in the lower age categories requiring reconstruction through complex fellings in view of poor production results.

Tree stands in the class for restocking include tree stands that have reached or passed felling maturity, that are utilized through complex fellings and that require prior renewal as the necessary condition for continuation of these fellings.

Tree stands with a selection structure are tree stands consisting of groups and clumps of trees of various ages and heights, intermingled throughout the entire stand, in which activity connected with the utilization, renewal and tending of the forest is conducted simultaneously.

Renewals are understood as new tree stands formed in place of removed stands:

- 1) artificial renewals are tree crops established through planting or sowing;
- 2) natural renewals are tree crops formed in forest land through self-seeding and offshoots, considered full-value and covering at least 50% of the area.

Afforestation consists in establishing woodland crops on land previously outside silviculture (not included in forest area).

Plantings are productive and protective clusters of trees and shrubs outside the forest. The term includes trees along roads, rivers, canals and among agricultural crops, on farmlands and within plants area. The term excludes orchards, plantations, forest and shrub nurseries, cemeteries and estate green belts within cities and rural, home gardens and allotments, trees and shrubs surrounding monumental places.

3. Forest cover (the forest cover indicator) was calculated as the percentage ratio of forest area to the total geodesic area of the voivodship.

Share of forest land in land area of the voivodship is calculated as the percentage ratio of forest area (including land connected with silviculture) to the total area of the voivodship without lands under waters (i.e. surface flowing waters and surface standing waters). According to the decree of the Minister of Regional Development and Construction, dated 29 III 2001 in regard to the registration of land and buildings (unified text: Journal of Laws 2016 item 1034, with later amendments) – since 2002 land under ponds as well as ditches used for agricultural purposes have been calculated to land area.

4. Data on removals in the rows according to wood assortments were compiled on the basis of the quality-size classification defined by Polish Norms.

Rolnictwo Agriculture

TABLE 1 (208). **UWARUNKOWANIA I WAŻNIEJSZE WYNIKI EKONOMICZNO-PRODUKCYJNE
W ROLNICTWIE^a**
TRENDS AND MAJOR ECONOMIC AND PRODUCTION RESULTS IN AGRICULTURE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Gospodarstwa rolne ^b w tys.	228,8	.	212,9	.	Agricultural holdings ^b in thous.
w tym gospodarstwa indywidualne	228,5	.	212,6	.	of which private farms
Powierzchnia użytków rolnych (stan w czerwcu) ^b w tys. ha	1944,2	1931,2	1920,1	1939,6	Agricultural land area (as of June) ^b in thous. ha
w tym gospodarstwa indywidualne	1904,1	1894,0	1875,2	1908,8	of which private farms
Udział w ogólnej powierzchni zasiewów (stan w czerwcu) ^b w %:					Share in total sown area (as of June) ^b in %:
zboż podstawowych	57,5	56,6	54,9	55,2	of basic cereals
w tym gospodarstwa indywidualne ..	57,8	56,8	55,0	55,4	of which private farms
ziemniaków ^c	4,4	2,8	2,9	3,2	of potatoes ^c
w tym gospodarstwa indywidualne ..	4,5	2,8	2,9	3,2	of which private farms
roślin przemysłowych	5,3	4,6	4,1	5,5	of industrial plants
w tym gospodarstwa indywidualne ..	5,0	4,3	3,9	5,3	of which private farms
Plony z 1 ha w dt:					Yields per 1 ha in dt:
zboż podstawowych	27,5	27,5	29,8	31,1	of basic cereals
w tym gospodarstwa indywidualne ..	27,3	27,1	29,5	30,8	of which private farms
ziemniaków ^c	222	180	289	281	of potatoes ^c
w tym gospodarstwa indywidualne ..	221	179	289	280	of which private farms
rzepaku i rzepiku	18,8	23,0	21,7	25,1	of rape and turnip rape
w tym gospodarstwa indywidualne ..	18,0	21,8	21,3	24,2	of which private farms
Bydło, trzoda chlewna, owce i konie w przeliczeniowych sztukach dużych (stan w czerwcu) ^{bde} na 100 ha użytków rolnych	57,1	56,3	53,8	56,0	Cattle, pigs, sheep and horses in terms of large heads (as of June) ^{bde} per 100 ha of agricultural land
w tym gospodarstwa indywidualne	57,5	56,7	54,5	56,3	of which private farms
Udział krów w pogłowie bydła (stan w czerwcu) ^b w %	51,3	45,0	44,7	43,7	Share of cows in cattle stocks (as of June) ^b in %
w tym gospodarstwa indywidualne	51,3	45,1	44,7	43,7	of which private farms
Udział loch w pogłowie trzody chlewnej (stan w czerwcu) ^b w %	9,3	7,4	6,6	6,2	Share of sows in pig stocks (as of June) ^b in %
w tym gospodarstwa indywidualne	9,0	7,0	6,2	5,6	of which private farms
Produkcja żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami i podrobami) ^e na 1 ha użytków rolnych w kg	275,3	425,2	490,9	537,5	Production of animals for slaughter in terms of meat (including fats and pluck) ^e per 1 ha of agricultural land in kg
Produkcja mleka krowiego w l:					Production of cows' milk in l:
na 1 ha użytków rolnych	1426	1447	1402	1457	per 1 ha of agricultural land
w tym gospodarstwa indywidualne ..	1448	1468	1427	1473	of which private farms
na 1 krowę	5216	5549	5560	5795	per cow
w tym gospodarstwa indywidualne ..	5217	5553	5563	5798	of which private farms
Ciągniki rolnicze (stan w czerwcu) ^b na 100 ha użytków rolnych w szt.	10,9	.	11,8	.	Agricultural tractors (as of June) ^b per 100 ha of agricultural land in units
w tym gospodarstwa indywidualne	11,0	.	12,0	.	of which private farms
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych (łącznie z wieloskładnikowymi) w przeliczeniu na czysty składnik ^{bf} na 1 ha użytków rolnych	100,2	87,3	111,9	117,3	Consumption of mineral or chemical fertilizers (including mixed fertilizers) in terms of pure ingredient ^{bf} per 1 ha of agricultural land in kg
w tym gospodarstwa indywidualne	99,4	86,6	111,9	117,0	of which private farms

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 260. ^b W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. ^c Bez ogrodów przydomowych. ^d Patrz uwaga do tabl. 11 na str. 271. ^e Dotyczy mięsa: wołowego, cielęcego, wieprzowego, baraniego, końskiego, drobiowego, koziego, króliczego i dziczyzny; w wadze pobojoywej ciepłej. ^f Dotyczy odpowiednio lat gospodarczych: 2009/10, 2014/15, 2015/16, 2016/2017.

^a See general notes, item 3 on page 260. ^b In 2010 data of the Agricultural Census. ^c Excluding kitchen gardens. ^d See note to the table 11 on page 271. ^e Concerns meat: beef, veal, pork, mutton, horseflesh, poultry, goat, rabbit and game; in post-slaughter warm weight. ^f Concerns respectively the: 2009/10, 2014/15, 2015/16, 2016/2017 farming years.

TABL. 2 (209). **POWIERZCHNIA UŻYTKÓW ROLNYCH WEDŁUG RODZAJÓW UŻYTKÓW^a**
 Stan w czerwcu
 AGRICULTURAL LAND AREA BY LAND TYPE^a
 As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem	W tym gospodar-	SPECIFICATION
		Total	stwa indywidualne	
		w ha	in ha	
O G Ó Ł E M	2010	1944180	1904096	T O T A L
	2015	1931190	1893959	
	2016 ^b	1920100	1875245	
	2017	1939628	1908779	
W dobrej kulturze rolnej		1928915	1898529	In good agricultural condition
Pod zasiewami		1242980	1220051	Sown area
Grunty ugorowane		16796	16005	Fallow land
Uprawy trwałe		133668	133379	Permanent crops
w tym sady		130646	130396	of which orchards
Ogrody przydomowe		2543	2538	Kitchen gardens
Łąki trwałe		472768	467427	Permanent meadows
Pastwiska trwałe		60160	59128	Permanent pastures
Pozostałe		10713	10251	Other

a W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego; patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 260. b Bez powierzchni wspólnot gruntowych.

a In 2010 data of the Agricultural Census; see general notes, item 3 on page 260. b Excluding the area of common land.

TABL. 3 (210). **GOSPODARSTWA ROLNE WEDŁUG GRUP OBSZAROWYCH^a**
 Stan w czerwcu
 FARMS BY AREA GROUPS^a
 As of June

LATA YEARS	w tys. in thous.	Gospodarstwa Farms								Przeciętna powierzchnia ogólna gospodar- stwa w ha Average total farm area in ha	
		o powierzchni użytków rolnych – w odsetkach with agricultural land area of – in percent								ogółem total	w tym użytki rolne of which agricul- tural land
		do 1,00 ha up to	1,01– –1,99	2,00– –4,99	5,00– –9,99	10,00– –14,99	15,00– –19,99	20,00– –49,99	50,00 ha i więcej and more		
2010.....	228,8	1,3	14,0	30,5	29,0	12,7	5,6	6,1	0,8	9,91	8,50
2013.....	212,2	1,7	15,2	28,9	27,6	12,4	5,7	7,3	1,2	10,41	8,96
2016.....	212,9	0,5	14,2	31,0	27,9	12,6	5,4	7,2	1,3	10,39	9,02

a Patrz uwagi ogólne, ust. 2 na str. 260; w 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego.

U w a g a. Od 2013 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co trzy lata.

a See general notes, item 2 on page 260; in 2010 data of the Agricultural Census.

N o t e. Since 2013 data on the basis of period survey conducted every three years.

TABL. 4 (211). **DYNAMIKA GLOBALNEJ, KOŃCOWEJ I TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (ceny stałe^a)**
 INDICES OF GROSS, FINAL AND MARKET AGRICULTURAL OUTPUT (constant prices^a)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2010	2015	2016	SPECIFICATION
	ogółem total			w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms			
	rok poprzedni=100			previous year=100			
Produkcja globalna	101,2	100,2	107,8	101,3	99,3	104,5	Gross output
roślinna	90,4	91,3	108,1	90,4	91,2	107,7	crop
zwierzęca	112,4	107,5	107,5	112,8	105,9	102,0	animal
Produkcja końcowa	102,2	101,2	107,2	102,4	100,2	103,5	Final output
roślinna	91,5	90,6	105,0	91,6	90,5	104,7	crop
zwierzęca	110,5	108,0	108,5	110,8	106,3	102,9	animal
Produkcja towarowa	99,9	103,1	104,2	99,8	102,3	100,3	Market output
roślinna	92,1	95,9	92,3	92,0	96,1	92,0	crop
zwierzęca	106,5	107,8	111,6	106,4	106,2	105,4	animal

a Patrz uwagi ogólne, ust. 6 na str. 262.

a See general notes, item 6 on page 262.

TABLE 5 (212). **STRUKTURA GLOBALNEJ I TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (ceny stałe^a)**
 STRUCTURE OF GROSS AND MARKET AGRICULTURAL OUTPUT (constant prices^a)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	SPECIFICATION
	w odsetkach in percent			
PRODUKCJA GLOBALNA GROSS OUTPUT				
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Produkcja roślinna	45,5	41,1	43,2	Crop output
Zboża	9,0	8,7	8,5	Cereals
w tym zboża podstawowe	6,8	6,9	6,4	of which basic cereals
w tym: pszenica.....	1,8	2,4	2,1	of which: wheat
żyto	1,4	1,0	1,0	rye
jęczmień.....	0,6	0,5	0,6	barley
Ziemniaki	6,8	3,4	3,9	Potatoes
Przemysłowe.....	1,5	1,3	1,3	Industrial
w tym buraki cukrowe	0,5	0,5	0,6	of which sugar beets
Warzywa	9,2	10,0	9,8	Vegetables
Owoce	9,0	10,4	11,9	Fruit
Siano łąkowe.....	3,3	1,4	2,1	Meadow hay
Pozostałe	6,7	5,9	5,7	Others
Produkcja zwierzęca	54,5	58,9	56,8	Animal output
Żywiec rzeźny ^b	26,3	29,8	32,8	Animals for slaughter ^b
w tym:				of which:
bydło (bez cieląt).....	4,7	5,6	6,6	cattle (excluding calves)
cielęta	1,2	0,3	0,1	calves
trzoda chlewna.....	9,8	6,8	5,5	pigs
owce	0,0	0,0	0,0	sheep
drób	10,2	16,9	20,3	poultry
Przyrost stada (podstawowego i obrotowego)	0,2	0,4	0,5	Increase in herd (basic and working)
Mleko krowie	20,9	22,2	17,6	Cows' milk
Jaja kurze	5,4	5,3	4,8	Hen eggs
Obornik.....	1,4	1,0	0,9	Manure
Pozostałe	0,2	0,3	0,2	Others
PRODUKCJA TOWAROWA MARKET OUTPUT				
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Produkcja roślinna	41,9	36,1	33,7	Crop output
Zboża	7,3	4,9	4,8	Cereals
w tym zboża podstawowe	6,4	4,2	3,8	of which basic cereals
w tym: pszenica.....	2,2	2,4	2,3	of which: wheat
żyto	1,0	0,7	0,6	rye
jęczmień.....	0,6	0,2	0,2	barley
Ziemniaki	6,4	3,7	2,5	Potatoes
Przemysłowe.....	2,0	1,6	1,4	Industrial
w tym buraki cukrowe	0,7	0,7	0,8	of which sugar beets
Warzywa	10,7	10,6	9,1	Vegetables
Owoce	11,5	11,3	12,0	Fruit
Pozostałe	4,1	4,0	3,9	Others
Produkcja zwierzęca	58,1	63,9	66,3	Animal output
Żywiec rzeźny ^b	33,5	35,7	41,0	Animals for slaughter ^b
w tym:				of which:
bydło (bez cieląt).....	6,3	6,6	8,1	cattle (excluding calves)
cielęta	1,5	0,3	0,2	calves
trzoda chlewna.....	11,5	8,0	6,9	pigs
owce	0,0	0,0	0,0	sheep
drób	13,6	20,4	25,5	poultry
Mleko krowie	18,9	22,5	20,0	Cows' milk
Jaja kurze	5,6	5,4	5,0	Hen eggs
Pozostałe	0,2	0,3	0,3	Others

a Patrz uwagi ogólne, ust. 6 na str. 262. b Bydło, cielęta, trzoda chlewna, owce, konie, drób, kozy i króliki.
 a See general notes, item 6 on page 262. b Cattle, calves, pigs, sheep, horses, poultry, goats and rabbits.

TABL. 6 (213). **POWIERZCHNIA ZASIEWÓW**
Stan w czerwcu
SOWN AREA
As of June

ZIEMIOPŁODY	2010 ^a	2015	2016	2017		CROPS
				ogółem total	w tym gospodar- stwa indywi- dualne of which private farms	
w ha in ha						
O G Ó Ł E M	1205579	1259848	1207388	1242980	1220051	T O T A L
Zboża.....	922454	920430	863116	910948	897466	Cereals
zboża podstawowe.....	693793	713530	662415	685622	675408	basic cereals
pszenica	126756	180387	154451	171758	165810	wheat
żyto	198645	141227	135218	153346	152235	rye
jęczmień	58426	51455	59140	57641	56750	barley
owies	109896	102580	92816	96931	96165	oats
pszenżyto	200069	237881	220790	205946	204448	triticale
mieszanki zbożowe	185184	148212	145681	159413	159308	cereal mixed
gryka, proso i pozostałe zbożowe	9339	5948	8133	9681	9257	buckwheat, millet and other cereals
kukurydza na ziarno	34137	52741	46887	56232	53493	maize for grain
Strączkowe.....	18754	33557	27600	24374	23537	Pulses
konsumpcyjne	1980	7621	6123	2508	2200	edible
pastewne ^b	16774	25936	21477	21866	21337	feed ^b
Ziemniaki	53628	35662	34976	39790	39390	Potatoes
Przemysłowe	64327	57497	48982	68839	64064	Industrial
w tym:						of which:
buraki cukrowe	11756	11049	12614	18064	17244	sugar beets
oleiste	52196	46100	36046	50059	46104	oilseeds
w tym rzepak i rzepik	47491	42763	32685	46141	42251	of which rape and tur- nip rape
Pastewne	100102	157048	170544	150258	148809	Feed
w tym:						of which:
okopowe	932	1072	311	817	817	root plants
kukurydza na pasze	61458	107812	114054	110596	109440	maize for feeds
Pozostałe uprawy ^c	46314	55654	62170	48771	46785	Other crops ^c

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego; patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 260. b Łącznie z mieszankami zbożowo-strączkowymi na ziarno. c Warzywa, truskawki, wysadki okopowych itp.

a Data of the Agricultural Census; see general notes, item 3 on page 260. b Including cereal and pulse mixed for grain. c Vegetables, strawberries, root plant planting etc.

TABL. 7 (214). **ZBIORY I PŁONY WYBRANYCH ZIEMIOPŁODÓW**
SELECTED CROP PRODUCTION AND YIELDS

ZIEMIOPŁODY	2011–2015 ^a	2015	2016	2017		CROPS
				ogółem total	w tym gospodar- stwa in- dywidualne of which private farms	

ZBIORY w t PRODUCTION in t

Zboża.....	2678969	2594657	2686216	2988048	2908028	Cereals
w tym:						of which:
zboża podstawowe.....	1915676	1959926	1974892	2133981	2076946	basic cereals
pszenica	527249	584977	544153	631620	591500	wheat
żyto	399898	317510	325835	402419	398856	rye
jęczmień	163650	137250	186817	184448	180415	barley
owies	220108	232997	237286	246610	244259	oats
pszenżyto	604771	687193	680801	668884	661916	triticale
mieszanki zbożowe	491315	373417	402781	468722	468374	cereal mixed
Ziemniaki	893216	641261	1011724	1116046	1102920	Potatoes
Buraki cukrowe.....	620842	620810	867217	1157214	1109668	Sugar beets
Rzepak i rzepik.....	110572	98518	71040	115609	102187	Rape and turnip rape
Siano łąkowe	2370647	1794576	2788830 ^b	2855674	2839915	Meadow hay

a Przeciętne roczne. b Zbiory i płony łącznie z produkcją wspólnot gruntowych.

a Annual averages. b Production and yields including output of common land.

TABLE 7 (214). **ZBIORY I PLONY WYBRANYCH ZIEMIOPŁODÓW (dok.)**
SELECTED CROP PRODUCTION AND YIELDS (cont.)

ZIEMIOPŁODY	2011–2015 ^a	2015	2016	2017		CROPS
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
PLONY z 1 ha w dt YIELDS per 1 ha in dt						
Zboża	29,6	28,2	31,1	32,8	32,4	Cereals
w tym:						of which:
zboża podstawowe	28,6	27,5	29,8	31,1	30,8	basic cereals
pszenica	35,2	32,4	35,2	36,8	35,7	wheat
żyto	22,7	22,5	24,1	26,2	26,2	rye
jęczmień	30,2	26,7	31,6	32,0	31,8	barley
owies	24,0	22,7	25,6	25,4	25,4	oats
pszonżyto	30,6	28,9	30,8	32,5	32,4	triticale
mieszanki zbożowe	27,1	25,2	27,6	29,4	29,4	cereal mixed
Ziemniaki	212	180	289	281	280	Potatoes
Buraki cukrowe	552	562	688	641	644	Sugar beets
Rzepak i rzepik	25,2	23,0	21,7	25,1	24,2	Rape and turnip rape
Siano łąkowe	54,3	40,9	60,0 ^b	60,4	60,8	Meadow hay

a Przeciętne roczne. b Zbiory i plony łącznie z produkcją wspólnot gruntowych.
a Annual averages. b Production and yields including output of common land.

TABLE 8 (215). **POWIERZCHNIA, ZBIORY I PLONY WARZYW GRUNTOWYCH^a**
AREA, PRODUCTION AND YIELDS OF GROUND VEGETABLES^a

WARZYWA	2015	2016	2017		VEGETABLES
			ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
POWIERZCHNIA w ha – stan w czerwcu AREA in ha – as of June					
OGÓŁEM	25633	26679	26151	24413	TOTAL
Kapusta	4558	3629	3450	3447	Cabbages
Kalafior	1771	1090	1075	1074	Cauliflowers
Cebula	3273	3552	3570	3493	Onions
Marchew jadalna	3236	3296	3241	3210	Carrots
Buraki ćwikłowe	2024	1811	1826	1825	Beetroots
Ogórki	2782	2886	2970	2970	Cucumbers
Pomidory	1791	1159	1165	1130	Tomatoes
Pozostałe ^b	6198	9257	8852	7264	Others ^b

ZBIORY w t PRODUCTION in t

OGÓŁEM	490667	680708	695813	677295	TOTAL
Kapusta	138354	173962	182089	182017	Cabbages
Kalafior	25564	28126	27755	27705	Cauliflowers
Cebula	57932	83317	91425	89761	Onions
Marchew jadalna	73924	106917	109736	108493	Carrots
Buraki ćwikłowe	52868	57327	57172	57116	Beetroots
Ogórki	36737	53417	54055	54053	Cucumbers
Pomidory	26506	26629	27192	25546	Tomatoes
Pozostałe ^b	78782	151013	146388	132603	Others ^b

PLONY z 1 ha w dt YIELDS per 1 ha in dt

Kapusta	304	479	528	528	Cabbages
Kalafior	144	258	258	258	Cauliflowers
Cebula	177	235	256	257	Onions
Marchew jadalna	228	324	339	338	Carrots
Buraki ćwikłowe	261	317	313	313	Beetroots
Ogórki	132	185	182	182	Cucumbers
Pomidory	148	230	233	226	Tomatoes
Pozostałe ^b	127	163	165	183	Others ^b

a Łącznie z ogrodami przydomowymi; patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 260. b Pietruszka, pory, selery, rzodkiewka, sałata, rabarbar itp.

a Including kitchen gardens; see general notes, item 4 on page 260. b Parsley, leeks, celeries, radish, salad, rhubarb etc.

TABL. 9 (216). **POWIERZCHNIA I ZBIORY OWOCÓW Z DRZEW W SADACH**^a
 AREA AND PRODUCTION OF TREE FRUIT IN ORCHARDS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017		SPECIFICATION
			ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
POWIERZCHNIA w ha – stan w czerwcu AREA in ha – as of June					
O G Ó Ł E M	93950	91989	91806	91734	T O T A L
Jabłonie	75075	73696	73627	73567	Apples
Grusze	4113	3154	3021	3018	Pears
Śliwy	2703	3097	3038	3038	Plums
Wiśnie	8579	8510	8548	8540	Cherries
Czereśnie	2977	3055	3140	3139	Sweet cherries
Pozostałe ^b	504	478	432	432	Others ^b

ZBIORY ^c w t PRODUCTION ^c in t					
O G Ó Ł E M	1608816	1883718	1238528	1237901	T O T A L
Jabłka	1482361	1731180	1177640	1177078	Apples
Gruszki	30356	38066	26564	26559	Pears
Śliwki	23457	28390	12517	12515	Plums
Wiśnie	56473	63415	18159	18105	Cherries
Czereśnie	14479	20517	3331	3327	Sweet cherries
Pozostałe ^b	1689	2150	317	317	Others ^b

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 260. ^b Brzoskwinie, morele, orzechy włoskie. ^c W 2015 r. owoce zebrane w sadach i poza sadami.

^a See general notes, item 4 on page 260. ^b Peaches, apricots, walnuts. ^c In 2015 fruit harvested in orchards and outside.

TABL. 10 (217). **POWIERZCHNIA I ZBIORY Z KRZEWÓW OWOCOWYCH I PLANTACJI JAGODOWYCH W SADACH**^a
 AREA AND PRODUCTION OF FRUIT BUSHES AND BERRY FRUIT IN ORCHARDS^a

O W O C E	2015	2016	2017		F R U I T
			ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
POWIERZCHNIA w ha – stan w czerwcu AREA in ha – as of June					
Truskawki ^b	18164	17081	17424	17423	Strawberries ^b
Maliny ^c	3155	2918	2991	2991	Raspberries ^c
Porzeczki	9306	8480	8509	8496	Currants
Agrest	336	344	351	351	Gooseberries
Pozostałe ^d	2318	4708	5170	5066	Others ^d

ZBIORY ^e w t PRODUCTION ^e in t					
O G Ó Ł E M	83874	86946	89089	88837	T O T A L
Truskawki ^b	50854	47818	48443	48436	Strawberries ^b
Maliny ^c	3580	6422	6343	6340	Raspberries ^c
Porzeczki	16928	13774	13439	13349	Currants
Agrest	1595	1445	1028	1028	Gooseberries
Pozostałe ^d	10918	17488	19837	19684	Others ^d

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 260. ^b Łącznie z poziomkami; łącznie z uprawą w ogrodach przydomowych. ^c Łącznie z jeżyną bezkolcową. ^d Aronia, borówka wysoka, winorośl, leszczyna i inne. ^e W 2015 r. owoce zebrane w sadach i poza sadami.

^a See general notes, item 4 on page 260. ^b Including wild strawberries; including kitchen gardens. ^c Including thornless blackberry. ^d Chokeberry, highbush blueberry, vine, hazel and others. ^e In 2015 fruit harvested in orchards and outside.

TABL. 11 (218). **BYDŁO, TRZODA CHLEWNA, OWCE I KONIE**^a
Stan w czerwcu
CATTLE, PIGS, SHEEP AND HORSES^a
As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	ogółem total				w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms				
W SZTUKACH IN HEADS									
Bydło	1057957	1135245	1070694	1123307	1050153	1127620	1061919	1116885	Cattle
w tym krowy	542415	511242	478759	490528	538935	508167	475037	487869	of which cows
Trzoda chlewna	1438016	973631	917908	999243	1386135	931856	899046	960800	Pigs
w tym lochy	134096	71742	60418	61935	124327	65320	55544	53332	of which sows
Owce	9282	5630	6157	6187	8982	5547	6090	6068	Sheep
w tym maciorki	6711	2844	1988	3737	6524	2813	1965	3665	of which ewes
Konie ^b	47229	.	37397	.	46656	.	36973	.	Horses ^b
W przeliczeniowych sztukach dużych (bydło, trzoda chlewna, owce i konie)	1110040	1086456 ^c	1032131	1086424 ^d	1095417	1073671 ^c	1021852	1075086 ^d	In terms of large heads (cattle, pigs, sheep and horses)

NA 100 ha UŻYTKÓW ROLNYCH w szt. PER 100 ha OF AGRICULTURAL LAND in heads

Bydło	54,4	58,8	55,8	57,9	55,2	59,5	56,6	58,5	Cattle
w tym krowy	27,9	26,5	24,9	25,3	28,3	26,8	25,3	25,6	of which cows
Trzoda chlewna	74,0	50,4	47,8	51,5	72,8	49,2	47,9	50,3	Pigs
w tym lochy	6,9	3,7	3,1	3,2	6,5	3,4	3,0	2,8	of which sows
Owce	0,5	0,3	0,3	0,3	0,5	0,3	0,3	0,3	Sheep
w tym maciorki	0,3	0,1	0,1	0,2	0,3	0,1	0,1	0,2	of which ewes
Konie ^b	2,4	x	1,9	x	2,5	x	2,0	x	Horses ^b
W przeliczeniowych sztukach dużych (bydło, trzoda chlewna, owce i konie)	57,1	56,3 ^c	53,8	56,0 ^d	57,5	56,7 ^c	54,5	56,3 ^d	In terms of large heads (cattle, pigs, sheep and horses)

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 260; w 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. ^b Dane szacunkowe; od 2013 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co trzy lata. ^c, ^d Do obliczeń przyjęto stan koni: ^c – z 2013 r. (ogółem – 31765, w tym w gospodarstwach indywidualnych – 31353), ^d – z 2016 r.

^U w a g a. Przeliczenia pogłowia zwierząt ze sztuk fizycznych na przeliczeniowe sztuki duże dokonuje się przy przyjęciu współczynników (mnożników): dla bydła – 0,8, dla trzody chlewnej – 0,15, dla owiec – 0,08, dla koni – 1,0.

^a See general notes, item 3 on page 260; in 2010 data of the Agricultural Census. ^b Estimated data; since 2013 data on the basis of period survey conducted every three years. ^c, ^d For the calculation we use the horse stocks: ^c – of 2013 (total – 31765, of which in private farms – 31353), ^d – of 2016.

^N o t e. The following ratios (multipliers) are used in calculating livestock in physical units per head in terms of large heads: for cattle – 0,8, for pigs – 0,15, for sheep – 0,08, for horses – 1,0.

TABL. 12 (219). **DRÓB**^a
Stan w końcu roku
POULTRY^a
End of year

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
Kury w tys. szt.	18788,2	25015,9	29194,8	37960,3	34733,9	Hens in thous. heads
w tym nioski	7401,3	8799,9	10316,9	10627,3	10255,1	of which laying hens
Gęsi w tys. szt.	23,6	59,0	111,8	101,6	94,1	Geese in thous. heads
Indyki w tys. szt.	503,1	897,5	1145,6	1827,9	1658,3	Turkeys in thous. heads
Kaczki ^b w tys. szt.	187,2	305,4	140,9	162,6	162,5	Ducks ^b in thous. heads
Kury na 100 ha użytków rolnych ^c w szt.	966	1295	1520	1957	1820	Hens per 100 ha of agricultural land ^c in heads
w tym nioski	381	456	537	548	537	of which laying hens

^a W latach 2010 i 2015 w wieku powyżej 2 tygodni. ^b Łącznie z drobiem pozostałym. ^c Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 260.

^a In 2010 and 2015 aged more than 2 weeks. ^b Including other poultry. ^c See general notes, item 3 on page 260.

TABL. 13 (220). **PRODUKCJA ŻYWCA RZEŹNEGO**^a
PRODUCTION OF ANIMALS FOR SLAUGHTER^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
W TYSIĄCACH SZTUK IN THOUSAND HEADS						
Bydło (bez cieląt).....	226,2	303,6	352,2	385,3	383,4	Cattle (excluding calves)
Cielęta	232,9	35,4	17,2	6,7	6,6	Calves
Trzoda chlewna	2038,2	1616,4	1459,9	1404,0	1357,1	Pigs
Owce	2,2	3,6	8,2	4,4	4,4	Sheep
Konie	13,4	9,1	9,0	9,3	9,2	Horses
W TYSIĄCACH TON ŻYWEJ WAGI IN THOUSAND TONNES OF LIVE WEIGHT						
Bydło (bez cieląt).....	122,2	162,2	191,2	219,7	218,7	Cattle (excluding calves)
Cielęta	16,2	2,6	1,3	0,6	0,6	Calves
Trzoda chlewna	252,4	243,7	223,9	228,6	222,9	Pigs
Owce	0,1	0,1	0,4	0,2	0,2	Sheep
Konie	7,8	5,4	5,3	5,3	5,3	Horses
Drób.....	326,4	702,7	867,4	976,7	945,4	Poultry
Kozy i króliki	0,4	0,2	0,1	0,0	0,0	Goats and rabbits

^a Dane obejmują skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaż targowiskową oraz ubój z przeznaczeniem na spożycie naturalne.

^a Data include purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding), market sales and slaughter intended for own consumption.

TABL. 14 (221). **PRODUKCJA MIĘSA^a, TŁUSZCZÓW I PODROBÓW**
PRODUCTION OF MEAT^a, FATS AND PLUCK

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
W TYSIĄCACH TON IN THOUSAND TONNES					
Produkcja żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami i podro- bami).....	535,2	821,1	942,7	1042,7	Production of animals for slaughter in terms of meat (including fats and pluck)
mięso i tłuszcze	504,2	773,2	886,6	980,1	meat and fats
wołowe.....	64,3	85,3	99,4	113,2	beef
cielęce	9,7	1,6	0,8	0,3	veal
wieprzowe.....	196,8	190,0	174,6	178,3	pork
baranie.....	0,1	0,1	0,2	0,1	mutton
końskie	4,1	2,9	2,9	2,9	horseflesh
drobiowe	228,5	491,9	607,2	683,7	poultry
kozie i królicze ^b	0,7	1,4	1,6	1,6	goat and rabbit ^b
podroby.....	31,0	47,9	56,1	62,6	pluck

NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH^c w kg PER 1 ha OF AGRICULTURAL LAND^c in kg

O G Ó Ł E M | **275,3** | **425,2** | **490,9** | **537,5** | **TOTAL**

^a W wadze poubojowej cieplej. Dane obejmują skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaż targowiskową oraz ubój z przeznaczeniem na spożycie naturalne. ^b Łącznie z dziczyzną. ^c Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 260.

^a In post-slaughter warm weight. Data include purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding), market sales and slaughter intended for own consumption. ^b Including game. ^c See general notes, item 3 on page 260.

TABL. 15 (222). **PRODUKCJA MLEKA KROWIEGO I JAJ KURZYCH**
PRODUCTION OF COWS' MILK AND HEN EGGS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
Produkcja mleka: w milionach litrów	2772,9	2794,3	2692,7	2826,2	2812,1	Milk production: in million litres
na 100 ha użytków rolnych ^a w tys. l	142,6	144,7	140,2	145,7	147,3	per 100 ha agricultural land ^a in thous. l
Przeciętny roczny udój mleka od 1 krowy w l	5216	5549	5560	5795	5798	Average annual quantity of milk per cow in l
Produkcja jaj w mln szt.	1608,0	1977,4	1861,7	2307,7	2219,1	Egg production in mln units
Przeciętna roczna liczba jaj od 1 kury nosici w szt.	211	219	194	220	224	Average annual number of eggs per laying hen in units

a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 260.

a See general notes, item 3 on page 260.

TABL. 16 (223). **CIĄGNIKI ROLNICZE^a**
Stan w czerwcu
AGRICULTURAL TRACTORS^a
As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	W tym gospodarstwa indywidualne Of which private farms	SPECIFICATION
W sztukach.....	2010 2013 2016	210991 213177 226133	209983 212428 225312
Powierzchnia użytków rolnych na 1 ciągnik w ha	2010 2013 2016	9,21 8,92 8,49	9,07 8,77 8,32

a W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego; patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 260.

U w a g a. Od 2010 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co trzy lata.

a In 2010 data of the Agricultural Census; see general notes, item 3 on page 260.

N o t e. Since 2010 data on the basis of period survey conducted every three years.

TABL. 17 (224). **ZUŻYCIENIE NAWOZÓW MINERALNYCH LUB CHEMICZNYCH ORAZ WAPNIOWYCH W PRZELICZENIU NA CZYSTY SKŁADNIK^a**

CONSUMPTION OF MINERAL OR CHEMICAL AND LIME FERTILIZERS IN TERMS OF PURE INGREDIENT^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2009/10	2014/15	2015/16	2016/17		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	

W TONACH IN TONNES

Nawozy mineralne lub chemiczne ^b	194729	168601	214880	227516	223266	Mineral or chemical fertilizers ^b
azotowe	113119	94340	116835	130747	128086	nitrogenous
fosforowe	39296	28647	38265	36689	36140	phosphatic
potasowe	42314	45614	59781	60080	59040	potassic
Nawozy wapniowe ^c	45884	34389	76257	63394	59965	Lime fertilizers ^c

NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH w kg PER 1 ha OF AGRICULTURAL LAND in kg

Nawozy mineralne lub chemiczne ^b	100,2	87,3	111,9	117,3	117,0	Mineral or chemical fertilizers ^b
azotowe	58,2	48,9	60,8	67,4	67,1	nitrogenous
fosforowe	20,2	14,8	19,9	18,9	18,9	phosphatic
potasowe	21,8	23,6	31,1	31,0	30,9	potassic
Nawozy wapniowe ^c	23,6	17,8	39,7	32,7	31,4	Lime fertilizers ^c

a W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego; patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 260. b Łącznie z wieloskładnikowymi. c Przeważnie w postaci wapna palonego; łącznie z wapnem defekacyjnym.

a In 2010 data of the Agricultural Census; see general notes, item 3 on page 260. b Including mixed fertilizers. c Most frequently in the form of quicklime; including defecated lime.

TABL. 18 (225). **WARTOŚĆ SKUPU PRODUKTÓW ROLNYCH (ceny bieżące^a)**
 VALUE OF AGRICULTURAL PRODUCTS PROCUREMENT (current prices^a)

PRODUKTY ROLNE	2010	2015	2016	2017		AGRICULTURAL PRODUCTS
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
W TYSIĄCACH ZŁOTYCH IN THOUSAND ZLOTYS						
O G Ó Ł E M	6053518,9	9497307,3	10493378,1	12287905,8	11783632,3	T O T A L
Produkty roślinne.....	1611243,5	2459372,8	3216625,7	3094735,7	2772901,1	Crop products
w tym:						of which:
Zboża.....	314886,4	469921,3	468155,2	546177,0	398202,4	Cereals
w tym zboża podstawowe	256022,9	373524,2	347099,7	412979,6	293360,9	of which basic cereals
pszenica	183758,6	279393,3	268553,9	327312,4	219697,3	wheat
żyto	30671,1	27441,9	26635,0	38776,7	36141,6	rye
jęczmień	15280,3	10360,5	9609,8	11802,7	8904,9	barley
owies i mieszanki zbożowe	796,5	2016,1	3525,3	4364,0	4189,6	oats and cereal mixed
pszenżyto	25516,3	54312,4	38775,7	30723,9	24427,5	triticale
w tym zboża konsumpcyjne i paszowe.....	313898,3	467345,0	465947,3	543236,3	395563,0	of which consumer and for feeds cereals
w tym zboża podstawowe	255053,3	370956,0	344897,8	410039,0	290721,5	of which basic cereals
pszenica	183391,6	278307,2	267854,6	326570,8	219064,2	wheat
żyto	30618,9	27327,1	26415,7	38582,7	35947,6	rye
jęczmień	15036,1	10043,3	9383,2	11547,0	8811,0	barley
owies i mieszanki zbożowe	746,5	1808,2	3395,3	3973,4	3817,4	oats and cereal mixed
pszenżyto	25260,2	53470,1	37848,9	29365,1	23081,4	triticale
Strączkowe konsumpcyjne ^b	506,2	132,7	534,2	1842,2	1842,2	Edible pulses ^b
Ziemniaki	31326,2	25337,1	30565,4	11825,9	10076,1	Potatoes
Buraki cukrowe	55434,6	83671,5	108731,2	108885,0	102560,6	Sugar beets
Rzepak i rzepik	119024,9	121435,8	78660,0	206565,2	92081,1	Rape and turnip rape
Warzywa	218909,5	245434,1	256494,9	333830,6	317313,8	Vegetables
Owoce	655585,9	1192352,5	1076827,2	1511458,2	1508505,9	Fruit
Produkty zwierzęce	4442275,4	7037934,5	7276752,5	9193170,1	9010731,2	Animal products
w tym:						of which:
Żywiec rzeźny ^c	2314681,2	4225730,3	4456097,2	5518335,9	5359700,5	Animals for slaughter ^c
bydło (bez cieląt)	430677,7	814499,8	819262,0	1131064,1	1130175,9	cattle (excluding calves)
cielęta	37512,7	46022,9	21018,6	7555,8	7489,8	calves
trzoda chlewna	821785,6	966942,7	1001258,7	1165225,6	1137427,3	pigs
owce	411,3	439,9	2573,0	1089,3	1089,3	sheep
konie	23353,5	29518,7	28044,9	34815,3	34476,9	horses
drób	1000940,5	2368306,3	2583940,0	3178585,8	3049041,1	poultry
Mleko krowie	1874334,2	2503289,7	2527359,2	3384042,3	3366206,9	Cows' milk
Jaja kurze konsumpcyjne.....	57622,6	31761,5	7010,9	12477,9	8156,4	Consumer hen eggs

NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH^d w zł PER 1 ha OF AGRICULTURAL LAND^d in zł

O G Ó Ł E M	3114	4918	5465	6335	6173	T O T A L
Produkty: roślinne.....	829	1274	1675	1596	1453	Products: crop
zwierzęce	2285	3644	3790	4740	4721	animal

^a Płacone dostawcom; bez podatku VAT. ^b Bez materiału siewnego. ^c W wadze żywej. ^d Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 260.

^a Paid to suppliers; excluding VAT. ^b Excluding sowing. ^c In live weight. ^d See general notes, item 3 on page 260.

TABLE 19 (226). **SKUP WAŻNIEJSZYCH PRODUKTÓW ROLNYCH**
PROCUREMENT OF MAJOR AGRICULTURAL PRODUCTS

PRODUKTY ROLNE	2010	2015	2016	2017		AGRICULTURAL PRODUCTS
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
Zboża w t.....	554521	752172	775728	863617	643845	Cereals in t
w tym zboża podstawowe.....	459962	589920	571120	641041	466098	of which basic cereals
pszenica.....	301818	413595	426596	490935	336781	wheat
żyto.....	72304	54725	52342	70959	66126	rye
jęczmień.....	30237	17354	17015	19467	14665	barley
owies i mieszanki zbożowe.....	1918	4042	6260	7863	7531	oats and cereal mixed
pszenżyto.....	53685	100204	68907	51817	40995	triticale
w tym zboża konsumpcyjne i paszowe.....	552864	748636	772578	859539	640187	of which consumer and for feeds cereals
w tym zboża podstawowe.....	458325	586387	567973	636963	462440	of which basic cereals
pszenica.....	301324	412213	425655	489991	335970	wheat
żyto.....	72202	54543	52009	70666	65833	rye
jęczmień.....	29792	16920	16684	19119	14556	barley
owies i mieszanki zbożowe.....	1771	3737	6059	7285	6983	oats and cereal mixed
pszenżyto.....	53236	98974	67566	49902	39098	triticale
Strączkowe konsumpcyjne ^a w t.....	150	24	129	807	807	Edible pulses ^a in t
Ziemniaki w t.....	55054	47825	55993	23368	20334	Potatoes in t
Buraki cukrowe w t.....	498452	701996	859040	1048509	990276	Sugar beets in t
Rzepak i rzepik w t.....	89109	82217	48503	129518	58338	Rape and turnip rape in t
Warzywa w t.....	175066	158387	154714	240927	231763	Vegetables in t
Owoce w t.....	693168	1143074	1321836	1094211	1093441	Fruit in t
Żywiec rzeźny ^b w t.....	628093	1031217	1124717	1338683	1295692	Animals for slaughter ^b in t
bydło (bez cieląt).....	99083	146406	154553	185031	184891	cattle (excluding calves)
cielęta.....	4333	4794	2378	863	857	calves
trzoda chlewna.....	209373	225310	213192	228179	222757	pigs
owce.....	57	92	345	212	212	sheep
konie.....	3690	3755	3380	3474	3422	horses
drób.....	311557	650860	750869	920924	883553	poultry
Żywiec rzeźny w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami) ^c w t.....	438407	713674	776133	920831	890339	Animals for slaughter in terms of meat (including fats) ^c in t
Mleko krowie w tys. l.....	1770083	2241385	2307795	2444302	2430774	Cows' milk in thous. l
Jaja kurze konsumpcyjne w tys. szt.	300681	134541	39757	44533	29408	Consumer hen eggs in thous. units

a Bez materiału siewnego. b W wadze żywej. c Wołowe, cielęce, wieprzowe, baranie, końskie i drobiowe; w wadze pojobojowej cieplej.

a Excluding sowing. b In live weight. c Beef, veal, pork, mutton, horseflesh and poultry; in post-slaughter warm weight.

TABLE 20 (227). **EKOLOGICZNE GOSPODARSTWA ROLNE**
ORGANIC FARMS

L A T A Y E A R S	Z certyfikatem Certified		W okresie przestawiania Under conversion	
	gospodarstwa farms	powierzchnia ekologicznych użytków rolnych w ha organic agricultural land in ha	gospodarstwa farms	powierzchnia ekologicznych użytków rolnych w ha organic agricultural land in ha
2010.....	1232	25026	703	21203
2015.....	1860	44827	287	8963
2016.....	1691	38734	735	10783
2017.....	1507	33883	708	10465

Źródło: dane Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.

Source: data of the Main Inspectorate of Agricultural and Food Quality.

Łowiectwo Hunting

TABL. 21 (228). **WAŻNIEJSZE ZWIERZĘTA ŁOWNE** ^a

Stan w dniu 10 III

MAJOR GAME SPECIES ^a

As of 10 III

ZWIERZĘTA ŁOWNE	2010 ^b	2015	2016	2017	GAME SPECIES
W SZTUKACH IN HEADS					
Łosie	1411	3324	3636	3955	Moose
Daniele	222	837	843	849	Fallow deer
W TYSIĄCACH SZTUK IN THOUSAND HEADS					
Jelenie	4,4	7,5	8,2	9,1	Deer
Sarny	48,4	66,2	69,9	72,8	Roe deer
Dziki	14,6	19,7	18,3	15,9	Wild boars
Lisy	19,9	20,6	20,8	20,2	Foxes
Zająca	90,3	125,3	135,7	144,1	Hares
Bażanty	59,7	83,5	87,0	86,5	Pheasants
Kuropatwy	67,0	49,4	51,3	53,1	Partridges

^a W łowieckim roku gospodarczym liczonym od 1 IV danego roku do 31 III roku następnego; dane szacunkowe. ^b Dane nie obejmują ośrodków hodowli zwierzyny zarządzanych przez Lasy Państwowe.

Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych i Polskiego Związku Łowieckiego oraz innych jednostek prowadzących ośrodki hodowli zwierzyny.

^a In hunting economic year defined from 1 IV of a given year to 31 III of the following year; estimated data. ^b Data excluding centres of game breeding managed by the State Forests.

Source: data of the Directorate General of the State Forests and the Polish Hunting Association and other units running game breeding centres.

TABL. 22 (229). **ODSTRZAŁ** ^a **WAŻNIEJSZYCH ZWIERZĄT ŁOWNYCH**SHOOT ^a OF MAIN GAME SPECIES

ZWIERZĘTA ŁOWNE	2010/11 ^b	2015/16	2016/17	2017/18	GAME SPECIES
Jelenie	922	2438	2729	2859	Deer
Daniele	27	149	157	166	Fallow deer
Sarny	7029	13700	15080	15278	Roe deer
Dziki	11017	21539	20534	20530	Wild boars
Lisy	13334	15721	14513	14860	Foxes
Zająca	4648	3640	4019	2577	Hares
Bażanty	12317	16039	17342	16478	Pheasants
Kuropatwy	895	1938	2184	1571	Partridges

^a Dane dotyczą łowieckiego roku gospodarczego liczonego od 1 IV danego roku do 31 III roku następnego. ^b Dane nie obejmują ośrodków hodowli zwierzyny zarządzanych przez Lasy Państwowe.

Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych i Polskiego Związku Łowieckiego oraz innych jednostek prowadzących ośrodki hodowli zwierzyny.

^a Data concern the hunting economic year defined from 1 IV of a given year to 31 III of the following year. ^b Data excluding centres of game breeding managed by the State Forests.

Source: data of the Directorate General of the State Forests and the Polish Hunting Association and other units running game breeding centres.

TABL. 23 (230). **KOŁA I CZŁONKOWIE POLSKIEGO ZWIĄZKU ŁOWIECKIEGO ORAZ OBWODY ŁOWIECKIE** ^a
 Stan w dniu 10 III
 CLUBS AND MEMBERS OF THE POLISH HUNTING ASSOCIATION AND HUNTING DISTRICTS ^a
 As of 10 III

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Koła łowieckie:					Hunting clubs:
liczba ^b	351	362	362	367	number ^b
członkowie ^c	13880	14766	15153	15505	members ^c
Obwody łowieckie:					Hunting districts:
liczba	598	586	585	584	number
powierzchnia w tys. ha	3009,2	3010,0	3014,9	3001,1	area in thous. ha
w tym na gruntach leśnych	712,3	715,5	717,2	747,7	of which on forest land

^a W łowieckim roku gospodarczym licznym od 1 IV danego roku do 31 III roku następnego. b, c Dane grupowane według siedziby: b – koła łowieckiego, c – zamieszkania członka koła.

Z r ó d ł o: dane Polskiego Związku Łowieckiego.

^a In hunting economic year defined from 1 IV of a given year to 31 III of the following year. b, c Data grouped according to the seat: b – of hunting club, c – of member of hunting club.

S o u r c e: data of the Polish Hunting Association.

Leśnictwo Forestry

TABL. 24 (231). **POWIERZCHNIA GRUNTÓW LEŚNYCH**
 Stan w dniu 31 XII
 FOREST LAND
 As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M w ha	820663	839556	840454	841723	T O T A L in ha
Lasy	808772	827496	828384	829670	Forests
Publiczne	455370	456304	456858	456889	Public
zalesione	449675	449197	449122	449170	wooded
niezalesione	5694	7106	7736	7719	non-wooded
własność Skarbu Państwa	453105	453646	454252	454257	owned by the State Treasury
zalesione	447467	446606	446584	446609	wooded
niezalesione	5638	7041	7668	7647	non-wooded
w tym:					of which:
w zarządzie Lasów Państwowych	417303	418991	419538	419709	managed by the State Forests
zalesione	412948	412589	412641	412830	wooded
niezalesione	4355	6402	6897	6879	non-wooded
parki narodowe	26906	26864	26866	26866	national parks
zalesione	26138	26515	26517	26517	wooded
niezalesione	769	349	349	349	non-wooded
własność gmin ^a	2265	2354	2321	2330	gmina ^a owned
zalesione	2208	2292	2256	2261	wooded
niezalesione	57	63	65	69	non-wooded
pozostałe	303	285	303	other
zalesione	300	282	300	wooded
niezalesione	3	3	3	non-wooded
Prywatne	353402	371192	371526	372781	Private
zalesione	346584	363323	363430	365298	wooded
niezalesione	6818	7869	8097	7484	non-wooded
Grunty związane z gospodarką leśną	11892	12060	12070	12053	Land connected with silviculture
LESISTOŚĆ w %	22,7	23,3	23,3	23,3	FOREST COVER in %
UDZIAŁ POWIERZCHNI GRUNTÓW LEŚNYCH W POWIERZCHNI ŁĄDOWEJ WOJEWÓDZTWA w %	23,3	23,9	23,9	24,0	SHARE OF FOREST LAND IN LAND AREA OF THE VOIVODSHIP in %

^a Dotyczy także gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a It is also concerning gminas which are also cities with powiat status.

Uwaga do tablic 25 i 26

Dane opracowano na podstawie wielkoobszarowej inwentaryzacji stanu lasów kraju przeprowadzonej w latach 2013–2017 przez Biuro Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej.

Note to tables 25 and 26

Data prepared on the basis of the large-scale forest inventory in the country conducted in 2013–2017 by the Bureau for Forest Management and Geodesy.

TABL. 25 (232). POWIERZCHNIA LASÓW
FOREST AREAS
A. WEDŁUG WIEKU DRZEWOSTANÓW
BY AGE OF TREE STANDS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which	
		w zarządzie Lasów Państwowych managed by the State Forests	las prywatne private forests
O G Ó Ł E M w ha T O T A L in ha	828384	419537	371527
W tym – w % ogółem – powierzchnia zalesiona..... Of which wooded area in % of total area	95,5	98,2	92,8
drzewostany w klasie wieku: tree stands in age group:			
I (1–20 lat) I (1–20 years)	10,8	12,0	10,1
II (21–40)	15,8	12,3	19,8
III (41–60)	26,8	19,6	36,0
IV (61–80).....	23,5	27,2	19,0
V (81–100).....	13,2	19,4	6,3
VI i wyższe (101 lat i więcej) VI and higher (101 years and older)	4,5	6,1	1,2
drzewostany w klasie odnowienia ^a i o budowie przerębowej tree stands in restocking class ^a with a selection structure	1,0	1,6	0,4

B. WEDŁUG GATUNKÓW PANUJĄCYCH (PRZEWAŻAJĄCYCH) W DRZEWOSTANIE
BY DOMINANT SPECIES IN THE TREE STANDS

GATUNKI DRZEW	Ogółem Total		W tym Of which		SPECIES OF TREES
			w zarządzie Lasów Państwowych managed by the State Forests	las prywatne private forests	
	w ha in ha	w odsetkach in percent			
O G Ó Ł E M	828384	100,0	100,0	100,0	T O T A L
Drzewa iglaste.....	603950	73,1	77,2	69,1	Coniferous trees
w tym:					of which:
sosna	586002	70,9	74,0	68,0	pine
świerk	9526	1,1	1,4	0,9	spruce
jodła	4688	0,6	1,1	—	fir
Drzewa liściaste	224434	26,9	22,8	30,9	Broadleaved trees
w tym:					of which:
buk	3603	0,4	0,9	—	beech
dąb	64928	7,8	9,4	5,6	oak
grab	8779	1,1	1,0	1,3	hornbeam
brzoza	69924	8,4	5,7	11,5	birch
olsza	59224	7,1	4,5	9,5	alder
osika	11121	1,3	0,6	2,4	aspen

^a Łącznie z klasą do odnowienia.

Ź r ó d ł o: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych.

^a Including class for restocking.

S o u r c e: data of the Directorate General of the State Forests.

TABL. 26 (233). ZASOBY DRZEWNE NA PNIU
GROWING STOCK OF STANDING WOOD
A. WEDŁUG WIEKU DRZEWOSTANÓW
BY AGE OF TREE STANDS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which	
		w zarządzie Lasów Państwowych managed by the State Forests	lasy prywatne private forests
Grubizna brutto^a w dam³	208511	111687	86397
Gross^a timber in dam³			
W tym na powierzchni zalesionej w %..... Of which on wooded area in %	99,6	99,8	99,3
drzewostany w klasie wieku: tree stands in age group:			
I (1–20 lat)	1,3	0,7	2,2
I (1–20 years)			
II (21–40).....	10,6	7,9	14,2
III (41–60).....	30,1	19,1	45,9
IV (61–80)	29,3	32,4	25,2
V (81–100)	19,7	28,1	9,5
VI i wyższe (101 lat i więcej)..... VI and higher (101 years and older)	7,2	9,3	1,8
drzewostany w klasie odnowienia ^b i o budowie przerębowej tree stands in restocking class ^b with a selection structure	1,1	2,0	0,2
przestoje ^c hold-over trees ^c	0,3	0,3	0,3

B. WEDŁUG GATUNKÓW PANUJĄCYCH (PRZEWAŻAJĄCYCH) W DRZEWOSTANIE
BY DOMINANT SPECIES IN THE TREE STANDS

GATUNKI DRZEW	Ogółem grubizna brutto ^a Gross ^a total timber		W tym Of which		SPECIES OF TREES
			w zarządzie Lasów Państwowych managed by the State Forests	lasy prywatne private forests	
	w dam ³ in dam ³	w odsetkach in percent			
OGÓŁEM	208511	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Drzewa iglaste	161069	77,2	82,7	71,6	Coniferous trees
w tym:					of which:
sosna.....	157003	75,2	79,7	70,8	pine
świerk	1711	0,8	1,0	0,7	spruce
jodła.....	1357	0,7	1,2	—	fir
Drzewa liściaste	47442	22,8	17,3	28,4	Broadleaved trees
w tym:					of which:
buk.....	444	0,2	0,4	—	beech
dąb	12868	6,2	6,8	4,8	oak
grab	1650	0,8	0,5	1,2	hornbeam
brzoza.....	12470	6,0	4,0	8,3	birch
olsza	15912	7,6	4,5	11,2	alder
osika.....	2529	1,2	0,3	2,5	aspen

a W korze. b Łącznie z klasą do odnowienia. c Drzewa niewycięte w terminie przewidzianym kolejną rębnością.
 Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych.
 a Overbark. b Including class for restocking. c Trees not felled in the assumed throughfell order.
 Source: data of the Directorate General of the State Forests.

TABL. 27 (234). **ODNOWIENIA, ZALESIENIA I INNE PRACE HODOWLANE**
RENEWALS, AFFORESTATIONS AND OTHER FOREST BREEDING WORK

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017			
				ogółem grand total	lasy publiczne public forests		lasy prywatne ^a private forests ^a
					razem total	w tym własność Skarbu Państwa of which owned by the State Treasury	
w ha in ha							
Powierzchnia produkcyjna szkółek leśnych (stan w dniu 31 XII) Production area of forest nurseries (as of 31 XII)	201	152	148	146	146	146	.
Odnowienia i zalesienia Renewals and afforestations	3150	4014	3702	3959	3567	3566	392
odnowienia renewals	2434	3739	3541	3829	3541	3541	288
sztuczne artificial	2289	3003	3144	3189	3059	3059	130
zrębów ^b felling sites ^b	2252	2919	3062	3113	3024	3024	88
halizn i płazowin blanks and irregularly stocked open stands	37	84	82	77	35	35	42
naturalne natural	145	736	397	640	482	482	158
zalesienia ^c afforestations ^c	716	275	162	130	26	25	105
Poprawki i uzupełnienia ^d Corrections and supplements ^d	337	343	359	441	383	382	58
Pielęgnowanie ^e Tending ^e	16661	19436	20152	21305	20001	19990	1304
w tym: of which:							
upraw ^f crops ^f	13313	15257	15845	17028	15724	15713	1304
młodników greenwoods	3178	4164	4142	4224	4224	4224	.
wprowadzanie podszytów ^g introduction of undergrowth ^g	159	14	29	53	53	53	.
Melioracje Drainage	3055	4293	4327	4477	4477	4477	.

a Dane szacunkowe. b Łącznie z odnowieniami pod osłoną drzewostanów. c Użytków rolnych i nieużytków przeznaczonych do zalesienia w planie zagospodarowania przestrzennego. d Dodatkowe wprowadzanie sadzonek w uprawach i młodnikach, w powstałych lukach i przerzedzeniach. e Prace hodowlane związane z pielęgnowaniem gleby i drzewostanu w wieku do 20 lat. f W lasach gminnych i prywatnych łącznie z pielęgnowaniem młodników. g Sadzenie krzewów lub drzew stale znajdujących się w dolnej warstwie drzewostanu, spełniających rolę pielęgnacyjną.

a Estimated data. b Including renewals protected by tree stands. c Agricultural land and wasteland designated for afforestation in land development plan. d Additional introduction of seedlings into crops and greenwoods as well as into gaps and thinning's. e Forest breeding work connected with tending soils and tree stands aged up to 20 years. f In gmina and private forests including tending of greenwoods. g Planting bushes or trees remaining in lower layers of a tree stand and serving a tending role.

TABL. 28 (235). **POZYSKANIE DREWNA** ^a
REMOVALS ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017			
				ogółem grand total	lasy publiczne public forests		lasy prywatne private forests
					razem total	w tym własność Skarbu Państwa of which owned by the State Treasury	
O G Ó Ł E M w dam³ T O T A L in dam³	1932,9	2429,6	2416,5	2470,3	2325,8	2323,9	144,5
Grubizna..... Timber	1867,6	2337,3	2329,9	2387,6	2243,1	2241,2	144,5
Grubizna iglasta	1443,2	1775,3	1771,9	1841,2	1734,7	1733,2	106,5
Coniferous							
w tym drewno: of which:							
wielkowymiarowe	636,5	778,4	773,4	792,1	733,4	732,9	58,7
large-size wood							
średniowymiarowe do prze- robu przemysłowego	672,5	832,5	844,4	897,9	869,5	868,6	28,3
medium-size wood for in- dustrial uses							
Grubizna liściasta.....	424,4	562,0	558,1	546,4	508,4	508,0	38,0
Non-coniferous							
w tym drewno: of which:							
wielkowymiarowe	104,3	120,6	115,8	109,3	96,0	95,8	13,3
large-size wood							
średniowymiarowe do prze- robu przemysłowego	226,3	280,7	277,5	275,6	264,8	264,7	10,8
medium-size wood for in- dustrial uses							
Drewno małowymiarowe Slash	65,3	92,3	86,5	82,7	82,7	82,7	.
Do przerobu przemysłowego Slash for industrial uses	3,5	3,2	3,0	3,0	3,0	3,0	.
Opalowe	61,9	89,1	83,5	79,7	79,7	79,7	.
Slash for fuel							
GRUBIZNA NA 100 ha POWIERZCHNI LASÓW w m³ TIMBER PER 100 ha OF FOREST AREAS in m³	230,9	282,5	281,3	287,8	490,9	493,4	38,8

a Bez pozyskania drewna (grubizny) z zadrzewień, patrz tabl. 29.
a Excluding logging (large timber) from plantings, see table 29.

TABL. 29 (236). ZADRZEWIENIA I POZYSKANIE DREWNA Z ZADRZEWIEN
TREES AND SHRUBS OUTSIDE THE FOREST AND REMOVALS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym na gruntach prywatnych of which on private land	
Sadzenie w szt.:						Plantings in units of:
drzew	28860	34692	33774	32528	7832	trees
krzewów.....	61296	132183	21689	62217	11922	bushes
Pozyskanie drewna (grubizny) ^a w m ³	132947	152720	190891	125039	61196	Removals (timber) ^a in m ³
grubizna iglasta	52880	36464	49642	32289	14414	coniferous
w tym drewno wielko- miarowe ogólnego przeznaczenia	28889	20306	26119	16511	7927	of which large-size gen- eral purpose wood
grubizna liściasta	80067	116256	141249	92750	46782	non-coniferous
w tym drewno wielko- miarowe ogólnego przeznaczenia	29711	39602	51097	32947	16374	of which large-size gen- eral purpose wood

a Dane szacunkowe; nie uwzględniono w danych o ogólnym pozyskaniu drewna (grubizny).

a Estimated data; excluded from data on total removals (timber).

TABL. 30 (237). POŻARY W LASACH^a
FOREST FIRES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Pożary	1058	3559	1344	1016	Number of fires
w tym:					of which:
podpalenia	506	1830	721	606	arsons
nieostrożność dorosłych.....	283	703	256	174	negligence of adults
Powierzchnia lasów dotkniętych pożarami w ha	281,31	1531,48	305,50	277,08	Area of forest burned in ha
w tym:					of which:
podpalenia	112,98	863,59	175,37	175,27	arsons
nieostrożność dorosłych.....	64,96	258,18	46,16	35,77	negligence of adults
Przeciętna powierzchnia lasu objęta jednym pożarem w ha	0,27	0,43	0,23	0,27	Average forest areas burned by fire in ha

a Od 2010 r. łącznie z pożarami ugaszonymi bez udziału jednostek straży pożarnej.

Z r ó d ł o: dane Instytutu Badawczego Leśnictwa.

a Since 2010 including fires extinguished without the participation of fire service units.

S o u r c e: data of the Forest Research Institute.

Uwagi ogólne

Przemysł

1. Informacje w zakresie **przemysłu** dotyczą podmiotów gospodarczych zaliczonych, według PKD 2007, do sekcji: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

Ponadto w tabl. 3 dane o produkcji wyrobów dotyczą podmiotów produkujących wyroby przemysłowe, niezależnie od rodzaju prowadzonej działalności sklasyfikowanej według PKD 2007.

2. Dane opracowano **metodą przedsiębiorstw**, z wyjątkiem informacji o ilości produkcji wyrobów, które opracowano metodą zakładową, tj. według rzeczywistej lokalizacji produkcji, a nie według miejsca siedziby przedsiębiorstwa. Definicję metody przedsiębiorstw podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 6 na str. 21.

3. Przedstawione w tabl. 3 wyroby prezentuje się zgodnie z Polską Klasyfikacją Wyrobów i Usług – PKWiU 2015 oraz nomenklaturą PRODPOL stosowaną w badaniach produkcji wyrobów przemysłowych, która zharmonizowana jest z Listą PRODCOM, rekomendowaną przez EUROSTAT do badań produktowych w krajach członkowskich UE.

W niektórych przypadkach wyroby prezentuje się według dodatkowych grupowań, stanowiących sumę niektórych pozycji PKWiU/PRODPOL-u.

Ponadto w niektórych wyrobach zastosowano skrócone nazwy.

4. **Produkcja sprzedana** dotyczy całokształtu działalności podmiotu gospodarczego, tj. zarówno działalności przemysłowej, jak i nieprzemysłowej.

Produkcja sprzedana przemysłu obejmuje:

- 1) wartość sprzedanych wyrobów gotowych (niezależnie od tego, czy otrzymano za nie należne opłaty), półfabrykatów i części własnej produkcji;
- 2) wartość robót i usług świadczonych odpłatnie, tj. zarówno przemysłowych, jak i nieprzemysłowych;
- 3) zryczałtowaną odpłatność agenta w przypadku zawarcia umowy na warunkach zlecenia lub pełne przychody agenta w przypadku zawarcia umowy agencyjnej;

General notes

Industry

1. Information within the scope of **industry** concerns economic entities included, in accordance with NACE Rev. 2, in the sections: "Mining and quarrying", "Manufacturing", "Electricity, gas, steam and air conditioning supply", as well as "Water supply; sewerage, waste management and remediation activities", as an additional grouping.

Moreover, data in table 3 show industrial products manufactured by entities, irrespective of their kind-of-activity as classified according to NACE Rev. 2.

2. Data were compiled using the **enterprise method**, excluding information concerning the quantity of production of goods, which were compiled using the company method, i.e. by real location of production, not by the seat of enterprise. The definition of the enterprise method is presented in the general notes to the Yearbook, item 6 on page 21.

3. Products in table 3 are presented according to the Polish Classification of Goods and Services – PKWiU 2015 and PRODPOL nomenclature applied in surveys on production of industry products which is harmonised with PRODCOM List, recommended by the EUROSTAT for product surveys in EU member states.

In some cases products are presented according to additional groupings, comprising the sum of some PKWiU/PRODPOL headings.

For some, abbreviated names were used for some products.

4. **Sold production** concerns the total activity of an economic entity, i.e., both industrial and non-industrial production.

Sold production of industry includes:

- 1) the value of finished products sold (regardless of whether or not payments due were received for them), semi-finished products and parts of own production;
- 2) the value of paid work and services rendered, i.e., both industrial and non-industrial;
- 3) flat agent's fee in the case of concluding an agreement on commission terms and full agent's fee in the case of concluding an agency agreement;

- 4) wartość produktów w formie rozliczeń w naturze;
- 5) produkty przeznaczone na powiększenie wartości własnych środków trwałych.

Produkcję sprzedaną przemysłu prezentuje się w cenach bazowych. Definicję **ceny bazowej** podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 10 na str. 22.

Jako **cenę stałą** w 2017 r. przyjęto cenę stałą 2015 r. (średnie ceny bieżące 2015 r.).

5. W danych dotyczących produkcji uwzględniono wartość pracy nakładczej.

Praca nakładcza w przemyśle jest to zarobkowe wykonywanie przez osoby fizyczne – na zlecenie i na rachunek podmiotów gospodarczych (nakładców) – czynności polegających na wytwarzaniu wyrobów lub ich części z materiałów powierzonych przez nakładców oraz z surowców własnych lokalnego pochodzenia, np.: słoma, wiklina, trzcina, glina, a także na wykończaniu, uszlachetnianiu, naprawie i konserwacji wyrobów lub ich części oraz świadczeniu innych usług zleconych przez nakładców.

6. Dane o **przeciętnym zatrudnieniu i przeciętnych miesięcznych wynagrodzeniach brutto** dotyczą pracowników najemnych, tj. osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie, wybór lub stosunek służbowy) i obejmują pracowników pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych – na terenie kraju – w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

- 4) the value of products in the form of settlements in kind;
- 5) products designated for increasing the value of own fixed assets.

Sold production of industry is presented in basic prices. The definition of **basic price** are given in the general notes to the Yearbook, item 10 on page 22.

As **constant prices** in 2017 were adopted 2015 constant prices (2015 average current prices).

5. In data concerning production, the value of outwork is included.

Outwork in industry is the paid execution, by natural persons, on the order of and for the benefit of economic entities (outworkers), of activities consisting in the manufacturing of products or their parts from materials supplied by the work provider as well as from raw materials of local origin, e.g.: straw, wicker, reed, clay, and in finishing, refining, repairing and conserving products or their parts as well as in the rendering of other services ordered by the work provider.

6. Data regarding **average paid employment and average monthly gross wages and salaries** concerns hired employees, i.e. persons employed on the basis of an employment contract (labour contract, posting, appointment, election or service relation) and includes full- and part-time paid employees, within the country, in terms of full-time employees.

Budownictwo

1. Informacje w dziale dotyczą działalności podmiotów gospodarczych zaliczonych zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności – PKD 2007 do sekcji „Budownictwo”. Podmioty gospodarcze zwie się dalej podmiotami budowlanymi.

2. Dane według działów PKD 2007 opracowano **metodą przedsiębiorstw**. Definicję metody przedsiębiorstw podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 6 na str. 21.

3. **Produkcja budowlano-montażowa** dotyczy działalności zrealizowanej na terenie kraju i obejmuje roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów – wykonane siłami własnymi systemem zleceń (tj. na rzecz obcych zleceńodawców) przez podmioty budowlane.

4. Podziału produkcji budowlano-montażowej według rodzajów obiektów budowlanych oraz podziału budynków oddanych do użytkowania według rodzajów budynków dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (PKOB).

5. Informacje o **budynkach oddanych do użytkowania** (przez wszystkich inwestorów):

- w zakresie liczby budynków obejmują tylko budynki nowo wybudowane,

Construction

1. Information in the chapter concerns activities of economic entities included, in accordance with NACE Rev. 2 in the section “Construction”. Economic entities are referred to hereafter as construction entities.

2. Data according to NACE Rev. 2 divisions were compiled using the **enterprise method**. The definition of the enterprise method is presented in the general notes to the Yearbook, item 6 on page 21.

3. **Construction and assembly production** concerns activity realized domestically and includes construction works with an investment and a restoration – conservation character as well as temporary construction on construction sites realized by construction entities on the basis of the contract system (i.e. for outside clients).

4. The division of construction and assembly production by type of constructions as well as the division of buildings completed by type of buildings was made on the basis of the Polish Classification of Types of Constructions (PKOB).

5. Information **regarding buildings completed** (by all investors):

- within the scope of the number of buildings includes only newly built buildings,

- w zakresie kubatury budynków obejmują budynki nowo wybudowane i rozbudowane (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

6. Dane o przeciętnym zatrudnieniu i przeciętnych miesięcznych wynagrodzeniach brutto dotyczą pracowników najemnych, tj. osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie, wybór lub stosunek służbowy) i obejmują pracowników pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych – na terenie kraju – w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

- within the scope of the cubic volume of buildings includes newly built and expanded buildings (only concerning the expanded portion).

6. Data regarding average paid employment and average monthly gross wages and salaries concerns hired employees, i.e., persons employed on the basis of an employment contract (labour contract, posting, appointment, election or service relation) and includes full- and part-time paid employees, within the country, in terms of full-time employees.

Przemysł Industry

TABL. 1 (238). **PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU^a**
SOLD PRODUCTION OF INDUSTRY^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017		2016=100 (ceny stałe) (constant prices)
	w mln zł in mln zł				w odset- kach in percent	
	ceny bieżące		current prices			
OGÓŁEM	185470,3	228329,0	227541,2	249961,9	100,0	107,7
TOTAL						
sektor publiczny..... public sector	36308,4	40160,2	37192,1	40682,6	16,3	x
sektor prywatny	149161,9	188168,8	190349,1	209279,3	83,7	x
private sector						
Górnictwo i wydobywanie	1060,8	1014,6	783,7	783,5	0,3	95,8
Mining and quarrying						
Przetwórstwo przemysłowe	144448,0	179595,0	180204,6	199324,4	79,7	107,0
Manufacturing						
w tym: of which:						
Produkcja artykułów spożywczych..... Manufacture of food products	32451,3	39629,3	43381,3	47355,5	18,9	106,8
Produkcja napojów	5166,9	5808,7	5088,1	5268,7	2,1	95,0
Manufacture of beverages						
Produkcja wyrobów tekstylnych	309,1	249,1	249,4	301,2	0,1	119,4
Manufacture of textiles						
Produkcja odzieży	870,4	1122,5	1212,4	1080,4	0,4	86,7
Manufacture of wearing apparel						
Produkcja skór i wyrobów skórzanych ^Δ Manufacture of leather and related products	348,9	404,6	493,0	516,3	0,2	99,1
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ	803,6	1064,1	1080,6	1180,5	0,5	115,0
Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ						
Produkcja papieru i wyrobów z papieru	4009,7	6547,8	7176,6	7502,1	3,0	102,3
Manufacture of paper and paper products						
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	1908,6	3186,3	3247,4	3509,1	1,4	102,7
Printing and reproduction of recorded media						
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych Manufacture of chemicals and chemical products	12359,3	15557,7	15210,3	15390,2	6,2	99,8
Produkcja wyrobów farmaceutycznych ^Δ	2701,2	3310,8	3712,0	3578,6	1,4	101,2
Manufacture of pharmaceutical products ^Δ						
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucz- nych	6148,9	9313,4	9653,3	9950,7	4,0	106,1
Manufacture of rubber and plastic products						

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
^a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABLE 1 (238): **PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU^a (dok.)**
SOLD PRODUCTION OF INDUSTRY^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017		2016=100 (ceny stałe) (constant prices)
	w mln zł in mln zł				w odsetkach in percent	
	ceny bieżące		current prices			
Przetwórstwo przemysłowe (dok.) Manufacturing (cont.)						
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	6353,7	6659,7	6475,2	7026,7	2,8	107,1
Manufacture of other non-metallic mineral products						
Produkcja metali	1909,0	4452,5	4103,3	4353,9	1,7	97,7
Manufacture of basic metals						
Produkcja wyrobów z metali ^Δ	5354,7	7658,1	8377,1	9569,0	3,8	107,2
Manufacture of metal products ^Δ						
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	9151,2	8150,2	8979,3	11969,7	4,8	132,6
Manufacture of computer, electronic and optical products						
Produkcja urządzeń elektrycznych	7909,9	10805,3	12180,1	12865,2	5,1	106,1
Manufacture of electrical equipment						
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ	5542,4	7628,6	7851,9	8672,4	3,5	114,9
Manufacture of machinery and equipment n.e.c.						
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ	1954,9	3417,7	2500,7	4152,8	1,7	163,4
Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers						
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego....	446,2	1700,3	1844,5	1847,1	0,7	99,6
Manufacture of other transport equipment						
Produkcja mebli	984,6	2189,5	2542,6	2626,1	1,1	106,7
Manufacture of furniture						
Pozostała produkcja wyrobów	879,1	941,6	1159,9	1437,9	0,6	123,6
Other manufacturing						
Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	3505,0	5211,1	4722,1	5107,1	2,0	110,9
Repair and installation of machinery and equipment						
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^Δ	36055,3	42929,8	41377,4	44430,7	17,8	111,3
Electricity, gas, steam and air conditioning supply						
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja^Δ	3906,2	4789,6	5175,5	5423,3	2,2	101,6
Water supply; sewerage, waste management and remediation activities						
w tym: of which:						
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody.....	307,5	431,6	464,0	493,5	0,2	103,1
Water collection, treatment and supply						
Gospodarka odpadami; odzysk surowców ^Δ	2168,8	2530,5	2793,6	2927,7	1,2	98,3
Waste collection, treatment and disposal activities; materials recovery						

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
^a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 2 (239). **PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU WEDŁUG LICZBY ZATRUDNIONYCH W PODMIOTACH GOSPODARCZYCH W PRZEMYSŁE^a (ceny bieżące)**
SOLD PRODUCTION OF INDUSTRY BY NUMBER OF PAID EMPLOYEES IN ECONOMIC ENTITIES IN INDUSTRY^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w mln zł		in mln zł		
O G Ó Ł E M	185470,3	228329,0	227541,2	249961,9	T O T A L
podmioty o liczbie zatrudnionych:					entities with following number of paid employees:
49 osób i mniej	13364,5	18748,4	19696,9	20462,1	49 persons and less
50–249	27595,3	37255,8	39246,4	41135,5	50–249
250–499	18922,1	26290,6	27503,3	30575,8	250–499
500–999	23885,7	23626,8	25349,6	23331,1	500–999
1000 osób i więcej	101702,7	122407,4	115745,0	134457,4	1000 persons and more

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 3 (240). **PRODUKCJA WYBRANYCH WYROBÓW^a**
PRODUCTION OF SELECTED PRODUCTS^a

WYROBY	2010	2015	2016	2017		PRODUCTS
				ogółem total	udział w kraju w % share in country in %	
Produkty uboju ^b wliczane do wydajności poubojowej w tys. t:						Slaughter products ^b included in slaughter capacity in thous. t:
bydła i cieląt	66,1	66,6	69,5	67,0	29,9	cattle and calves
trzody chlewnej	217,0	208,4	215,2	210,6	15,9	pigs
Mięso drobiowe w tys. t	271,9	538,7	673,8	816,7	26,9	Poultry meat in thous. t
Wędliny ^c (w tym kielbasy) w tys. t	154,6	149,0	145,5	144,6	17,2	Cured meat products ^c (including sausages) in thous. t
Soki z owoców i warzyw w tys. hl	3480,7	3515,5	3348,7	3301,2	36,6	Fruit and vegetable juice in thous. hl
Mleko płynne przetworzone ^d w tys. hl	5605,8	6917,8	7163,6	8118,1	23,6	Processed liquid milk ^d in thous. hl
Masło i pozostałe tłuszcze do smarowania w tys. t	19,5	17,1	21,3	17,9	8,5	Butter and dairy spreads in thous. t
Sery i twarogi w tys. t	202,8	268,8	284,0	283,6	31,9	Cheese and curd in thous. t

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Obejmują mięso, tłuszcze, podroby oraz części niejadalne (odpadki); ubój przemysłowy; w wadze poubojowej cieplej. c Bez drobiowych. d Łączenie z mlekiem przetworzonym do dalszej produkcji.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons. b Including meat, fats, offal and animal parts unfit for human consumption; industrial slaughter; in post-slaughter warm weight. c Excluding cured poultry meat. d Including milk for further processing.

TABL. 3 (240). **PRODUKCJA WYBRANYCH WYROBÓW^a (dok.)**
 PRODUCTION OF SELECTED PRODUCTS^a (cont.)

WYROBY	2010	2015	2016	2017		PRODUCTS
				ogółem total	udział w kraju w % share in country in %	
Mąka pszenna w tys. t	406,8	416,8	417,7	424,8	17,6	Wheat flour in thous. t
Mąka żytnia w tys. t.....	47,8	70,5	72,9	71,8	30,1	Rye flour in thous. t
Makaron w tys. t.....	45,3	24,7	21,6	23,1	12,8	Pasta in thous. t
Okrycia i ubiory z tkanin w tys. szt.:						Clothes and garments in thous. units:
garnitury i komplety męskie lub chłopięce	349	34	25	49	3,2	men's or boys' suits and ensembles
kostiumy i komplety damskie lub dziewczęce.....	254	131	178	127	20,2	women's or girls' suits and ensembles
żakiety damskie lub dziewczęce	288	171	168	191	16,9	women's or girls' jackets
sukienki, spódnice i spódnico-spodnie damskie lub dziewczęce.....	480	382	357	394	9,3	women's or girls' dresses, skirts and culottes
Bielizna osobista w tys. szt.:						Clothing in thous. units:
bluzki, koszule i bluzy damskie lub dziewczęce z dzianin.....	987	702	1100	621	11,5	women's or girls' blouses, shirts and shirt-blouses, knitted or crocheted
bluzki, bluzki koszulowe damskie lub dziewczęce z tkanin	388	154	184	177	6,7	women's or girls' textile blouses and shirt-blouses
Bleźery, pulowery, swetry, kamizelki i podobne wyroby dziane w tys. szt.	935	519	606	566	14,2	Jerseys, pullovers, cardigans, waistcoats and similar articles, knitted or crocheted in thous. units
Obuwie z wierzchami wykonanymi ze skóry ^e w tys. par.....	1467	1244	1816	1412	9,5	Footwear with leather uppers ^e in thous. pairs
Tarcica w dam ³	166,2	176,8	205,6	182,2	3,7	Sawnwood in dam ³
w tym iglasta	153,8	156,2	192,4	170,5	3,9	of which coniferous sawnwood
Okna i drzwi, ościeżnice i progi z drewna w tys. m ²	976,7	1184,2	1185,3	1220,9	6,2	Windows and doors their frames and thresholds, of wood in thous. m ²
Cegła w mln ceg	114,6	138,0	184,5*	194,2	31,3	Bricks in mln bricks
Pustaki ścienne ceramiczne w mln ceg	809,7	874,2	937,9	967,4	60,2	Structural-wall clay hollow bricks in mln bricks

^a a Notka patrz na str. 288. ^e Bez obuwia sportowego, obuwia z metalowym noskiem ochronnym oraz obuwia specjalnego różnego typu; łącznie z obuwiami ze spodem z drewna.

^a See footnote on page 288. ^e Excluding sports footwear, footwear incorporating a protective metal toe-cap and miscellaneous special footwear; including footwear with a wooden outer soles.

TABL. 4 (241). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE W PRZEMYSŁE**^a
AVERAGE PAID EMPLOYMENT IN INDUSTRY^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017
O G Ó Ł E M	327469	353032	356411	367888
T O T A L				
sektor publiczny..... public sector	51035	51633	41200	42010
sektor prywatny	276434	301399	315211	325878
private sector				
Górnictwo i wydobywanie	1921	2295	1922	1684
Mining and quarrying				
Przetwórstwo przemysłowe	274261	293050	298658	310328
Manufacturing				
w tym: of which:				
Produkcja artykułów spożywczych..... Manufacture of food products	74704	79583	82004	83440
Produkcja napojów..... Manufacture of beverages	9024	7043	5773	5704
Produkcja wyrobów tekstylnych..... Manufacture of textiles	1606	1658	1672	1910
Produkcja odzieży	10926	8645	8589	8542
Manufacture of wearing apparel				
Produkcja skór i wyrobów skórzanych ^Δ Manufacture of leather and related products	2631	2481	2640	2757
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ	4676	4478	4729	4447
Produkcja papieru i wyrobów z papieru	10141	9563	9825	10054
Manufacture of paper and paper products				
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji .. Printing and reproduction of recorded media	7318	9768	9265	9626
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	18452	19711	19452	17578
Manufacture of chemicals and chemical products				
Produkcja wyrobów farmaceutycznych ^Δ	8106	8016	8125	7335
Manufacture of pharmaceutical products ^Δ				
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	17512	18315	18439	19168
Manufacture of rubber and plastic products				

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

TABLE 4 (241). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE W PRZEMYSŁE^a (dok.)**
 AVERAGE PAID EMPLOYMENT IN INDUSTRY^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017
Przetwórstwo przemysłowe (dok.) Manufacturing (cont.)				
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych..... Manufacture of other non-metallic mineral products	14249	13727	13907	13670
Produkcja metali..... Manufacture of basic metals	3159	6199	6154	5557
Produkcja wyrobów z metali ^Δ Manufacture of metal products ^Δ	19816	22333	25389	27299
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych..... Manufacture of computer, electronic and optical products	10946	9900	10472	11318
Produkcja urządzeń elektrycznych..... Manufacture of electrical equipment	12945	15289	14539	18819
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	13635	13688	13710	13870
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i nacze ^Δ Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers	7415	6457	5854	9445
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego..... Manufacture of other transport equipment	2354	2371	2471	2556
Produkcja mebli..... Manufacture of furniture	5210	8117	8957	9258
Pozostała produkcja wyrobów..... Other manufacturing	3830	3649	4251	4609
Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń Repair and installation of machinery and equipment	9740	15895	16274	17094
Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^Δ..... Electricity, gas, steam and air conditioning supply	32939	39213	36846	36234
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja^Δ..... Water supply; sewerage, waste management and remediation activities	18348	18473	18985	19642
w tym: of which:				
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody..... Water collection, treatment and supply	3101	3258	3377	3394
Gospodarka odpadami; odzysk surowców ^Δ Waste collection, treatment and disposal activities; materials recovery	8890	10005	10088	10532

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

TABL. 5 (242). PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO W PRZEMYSŁE ^a
 AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES IN INDUSTRY ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017
	w zł		in zł	
O G Ó Ł E M TOTAL	3867,06	4669,99	4812,85	5036,31
sektor publiczny..... public sector	4594,33	5652,82	6235,68	6450,02
sektor prywatny..... private sector	3732,79	4501,62	4626,88	4854,07
Górnictwo i wydobywanie Mining and quarrying	5134,89	5821,13	5388,96	5740,90
Przetwórstwo przemysłowe Manufacturing	3709,69	4428,76	4553,90	4799,03
w tym: of which:				
Produkcja artykułów spożywczych..... Manufacture of food products	3339,54	3964,25	4139,94	4389,93
Produkcja napojów..... Manufacture of beverages	4757,41	5626,86	5939,23	6251,40
Produkcja wyrobów tekstylnych..... Manufacture of textiles	2103,77	2520,49	2590,04	2792,31
Produkcja odzieży..... Manufacture of wearing apparel	1919,20	2479,76	2649,68	2871,82
Produkcja skór i wyrobów skórzanych ^Δ Manufacture of leather and related products	1761,28	1998,54	2271,06	2317,90
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ	2202,65	2331,27	2502,20	2667,23
Produkcja papieru i wyrobów z papieru..... Manufacture of paper and paper products	3946,43	4915,81	5051,28	5351,26
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji .. Printing and reproduction of recorded media	4167,76	4663,17	4949,82	5117,71
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych..... Manufacture of chemicals and chemical products	4484,30	5022,89	4905,69	5067,32
Produkcja wyrobów farmaceutycznych ^Δ Manufacture of pharmaceutical products ^Δ	5656,77	6660,37	7045,84	7048,56
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych..... Manufacture of rubber and plastic products	3112,49	3620,01	3824,06	4075,03

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

TABL. 5 (242). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO W PRZEMYSŁE^a (dok.)**
 AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES IN INDUSTRY^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017
	w zł		in zł	
Przetwórstwo przemysłowe (dok.) Manufacturing (cont.)				
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	3643,29	4186,52	4268,84	4655,41
Manufacture of other non-metallic mineral products				
Produkcja metali	3138,08	4038,71	3980,33	4371,90
Manufacture of basic metals				
Produkcja wyrobów z metali ^Δ	3059,84	3642,33	3801,23	4066,78
Manufacture of metal products ^Δ				
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	4551,53	5567,64	5595,70	6503,93
Manufacture of computer, electronic and optical products				
Produkcja urządzeń elektrycznych	4314,71	5251,28	5279,44	5462,16
Manufacture of electrical equipment				
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ	4454,74	5432,12	5562,74	5718,53
Manufacture of machinery and equipment n.e.c.				
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczepe ^Δ	3265,91	4486,66	4684,49	4795,00
Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers				
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	3169,36	3846,71	4214,83	4487,21
Manufacture of other transport equipment				
Produkcja mebli	2415,27	2915,97	3052,12	3267,98
Manufacture of furniture				
Pozostała produkcja wyrobów	3452,27	4316,46	4600,58	4686,08
Other manufacturing				
Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	4259,98	5477,32	5669,02	5680,31
Repair and installation of machinery and equipment				
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^Δ	5194,54	6617,90	7083,52	7314,98
Electricity, gas, steam and air conditioning supply				
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja^Δ	3703,72	4219,22	4421,26	4521,28
Water supply; sewerage, waste management and remediation activities				
w tym: of which:				
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	3381,19	4162,21	4330,96	4538,04
Water collection, treatment and supply				
Gospodarka odpadami; odzysk surowców ^Δ	3464,00	3810,38	3996,86	4092,67
Waste collection, treatment and disposal activities; materials recovery				

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

Budownictwo Construction

TABL. 6 (243). **PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA^a (ceny bieżące)**
CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
	w mln zł in mln zł				w odsetkach in percent	
O G Ó Ł E M	41349,4	34711,1	39361,5	44229,1	100,0	T O T A L
W tym podmioty o liczbie pracujących powyżej 9 osób	21130,7	19795,3	18612,3	21741,3	49,2	Of which entities employing more than 9 persons
budowa budynków ^Δ	12811,6	5995,2	5497,3	6016,9	13,6	construction of buildings
budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej ^Δ	4300,5	9035,2	8374,4	10445,0	23,6	civil engineering
roboty budowlane specjalistyczne	4018,6	4765,0	4740,6	5279,3	11,9	specialised construction activities

^a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa mazowieckiego, siłami własnymi (bez podwykonawców).

^a Realized by enterprises which have a seat of board in the Mazowieckie voivodship without subcontractors participation.

TABL. 7 (244). **PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA^a WEDŁUG RODZAJÓW OBIEKTÓW BUDOWLANYCH (ceny bieżące)**
CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a BY TYPE OF CONSTRUCTIONS
(current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem Total	Roboty o charakterze inwestycyjnym Works with an investment character	Roboty o charakterze remontowym Works with a renovation (restoration) character	SPECIFICATION
		w mln zł in mln zł			
O G Ó Ł E M	2010	21130,7	13677,8	7452,9	T O T A L
	2015	19795,3	16513,5	3281,8	
	2016	18612,3	16193,7	2418,6	
	2017	21741,3	18723,5	3017,8	
Budynki		10392,2	9056,9	1335,2	Buildings
Budynki mieszkalne		3274,8	2884,9	389,9	Residential buildings
budynki mieszkalne jednorodzinne		295,9	250,9	45,0	one-dwelling buildings
budynki o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe		2701,7	2401,8	299,9	two- and more dwelling buildings
budynki zbiorowego zamieszkania		277,2	232,2	45,0	residences for communities

^a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa mazowieckiego, siłami własnymi (bez podwykonawców). Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

^a Realized by enterprises which have a seat of board in the Mazowieckie voivodship without subcontractors participation. Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABLE 7 (244). **PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA^a WEDŁUG RODZAJÓW OBIEKTÓW BUDOWLANYCH (dok.)**
CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a BY TYPE OF CONSTRUCTIONS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Roboty o charakterze inwestycyjnym	Roboty o charakterze remontowym	SPECIFICATION
	Total	Works with an investment character	Works with a renovation (restoration) character	
	w mln zł	in mln zł		
Budynki (dok.)				Buildings (cont.)
Budynki niemieszkalne	7117,4	6172,1	945,3	Non-residential buildings
hotele i budynki zakwaterowania turystycznego	386,9	363,8	23,1	hotels and similar buildings
budynki biurowe	1956,4	1755,7	200,7	office buildings
budynki handlowo-usługowe	1309,7	1025,3	284,4	wholesale and retail trade buildings
budynki transportu i łączności	143,2	119,0	24,1	traffic and communication buildings
budynki przemysłowe i magazynowe	1766,0	1543,0	223,0	industrial buildings and warehouses
ogólnodostępne obiekty kulturalne, budynki o charakterze edukacyjnym, budynki szpitali i zakładów opieki medycznej oraz budynki kultury fizycznej	1116,1	979,5	136,6	public entertainment, education, hospital or institutional care buildings
pozostałe budynki niemieszkalne	439,0	385,7	53,3	other non-residential buildings
Obiekty inżynierii lądowej i wodnej	11349,1	9666,6	1682,5	Civil engineering works
Infrastruktura transportu	8319,9	7271,7	1048,2	Transport infrastructures
autostrady, drogi ekspresowe, ulice i drogi pozostałe	5724,0	4978,5	745,5	highways, streets and roads
drogi szynowe, drogi kolei napowietrznych lub podwieszanych	1365,9	1253,9	112,0	railways, suspension and elevated railways
drogi lotniskowe	89,3	70,9	18,5	airfield runways
mosty, wiadukty, estakady, tunele i przejścia nadziemne i podziemne	929,5	760,8	168,6	bridges, elevated highways, tunnels and subways
budowle wodne	211,2	207,7	3,5	harbours, waterways, dams and other water works
Rurociągi, linie telekomunikacyjne i elektroenergetyczne	1469,0	1104,0	364,9	Pipelines, communication and electricity lines
rurociągi i linie telekomunikacyjne oraz linie elektroenergetyczne przesyłowe	807,5	593,9	213,7	long-distance pipelines, communication and electricity power lines
rurociągi sieci rozdzielczej i linie kablowe rozdzielcze	661,4	510,1	151,3	local pipelines and cables
Kompleksowe budowle na terenach przemysłowych	1209,1	972,7	236,5	Complex constructions on industrial sites
Obiekty inżynierii lądowej i wodnej pozostałe	351,2	318,2	33,0	Other civil engineering works

^a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa mazowieckiego, siłami własnymi (bez podwykonawców). Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

^a Realized by enterprises which have a seat of board in the Mazowieckie voivodship without subcontractors participation. Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 8 (245). **BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA** ^a
BUILDINGS COMPLETED ^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Budynki ^b	14258	14556	13882	14752	Buildings ^b
w tym budynki mieszkalne jedno- rodzinne oraz o dwóch miesz- kaniach i wielomieszkaniaowe ^c ..	11616	11416	10968	11644	of which one-dwelling as well as two- and more dwelling resi- dential buildings ^c
miasta	5288	5201	4772	4987	urban areas
wieś	8970	9355	9110	9765	rural areas
W tym budynki indywidualne ^d	12269	12389	11770	12649	Of which private buildings ^d
miasta	4091	3768	3411	3712	urban areas
wieś.....	8178	8621	8359	8937	rural areas
w tym:					of which:
mieszkalne jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielo- mieszkaniaowe ^c	10193	9984	9437	10187	one-dwelling as well as two- and more dwelling residential build- ings ^c
niemieszkalne.....	1692	2148	2083	2231	non-residential
w tym gospodarstw rolnych.....	622	1063	1054	1039	of which farm buildings
Kubatura ^e w dam ³	26490,8	30406,4	34702,1	35867,8	Cubic volume ^e in dam ³
w tym budynki mieszkalne jedno- rodzinne oraz o dwóch miesz- kaniach i wielomieszkaniaowe ^c ..	14314,8	14168,5	16312,1	16991,7	of which one-dwelling as well as two- and more dwelling resi- dential buildings ^c
miasta	15779,3	17265,4	19410,6	18590,0	urban areas
wieś	10711,5	13141,0	15291,5	17277,8	rural areas
W tym budynki indywidualne ^d	11786,0	13094,9	13503,3	15150,4	Of which private buildings ^d
miasta	4266,6	4129,7	4046,0	4964,3	urban areas
wieś.....	7519,4	8965,2	9457,4	10186,2	rural areas
w tym:					of which:
mieszkalne jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielo- mieszkaniaowe ^c	7883,0	8018,8	7629,3	8507,8	one-dwelling as well as two- and more dwelling residential build- ings ^c
niemieszkalne.....	3706,8	4952,8	5720,5	6537,9	non-residential
w tym gospodarstw rolnych.....	1413,5	3038,6	3529,3	4088,8	of which farm buildings

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 284. ^b Nowo wybudowane. ^c Bez domów letnich i domków wypoczynkowych oraz rezydencji wiejskich nieprzystosowanych do stałego zamieszkania (ujętych wyłącznie w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych). ^d Realizowane przez osoby fizyczne, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora lub na sprzedaż i wynajem. ^e Budynków nowo wybudowanych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

^a See general notes, item 5 on page 284. ^b Newly built. ^c Excluding summer homes and holiday cottages as well as rural residences not adapted for permanent residence (included exclusively in the total number of residential buildings). ^d Realized by natural persons, foundations, churches and religious associations, designed for the own use of the investor or for sale and rent. ^e Of newly built and expanded buildings (only concerning the expanded portion).

TABLE 9 (246): **BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA^a WEDŁUG RODZAJÓW BUDYNKÓW**
BUILDINGS COMPLETED^a BY TYPE OF BUILDINGS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
BUDYNKI^b BUILDINGS^b					
Budynki mieszkalne	12004	11681	11224	11883	Residential buildings
w tym:					of which:
Budynki jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkalniowe ^c	11616	11416	10968	11644	One-dwelling buildings as well as two- and more dwelling buildings ^c
w tym jednorodzinne.....	10850	10284	9839	10336	of which one-dwelling buildings
Budynki zbiorowego zamieszkania....	11	12	13	8	Residences for communities
Budynki niemieszkalne	2254	2875	2658	2869	Non-residential buildings
w tym:					of which:
Hotele i budynki zakwaterowania turystycznego.....	31	35	45	47	Hotels and similar buildings
Budynki biurowe.....	86	97	78	72	Office buildings
Budynki handlowo-usługowe.....	404	419	310	318	Wholesale and retail trade buildings
Budynki łączności, dworców i terminali.....	4	17	9	8	Communication buildings, stations, terminals and associated buildings
Budynki garaży.....	595	621	529	635	Garage buildings
Budynki przemysłowe.....	100	115	91	86	Industrial buildings
Zbiorniki, silosy i budynki magazynowe.....	241	322	349	326	Reservoirs, silos and warehouses
Ogólnodostępne obiekty kulturalne oraz budynki muzeów i bibliotek....	22	26	5	15	Public entertainment buildings, museums and libraries
Budynki szkół i instytucji badawczych.....	24	40	39	42	School, university and research buildings
Budynki szpitali i zakładów opieki medycznej.....	21	28	11	14	Hospital or institutional care buildings
Budynki kultury fizycznej.....	45	21	12	12	Sport halls
Budynki gospodarstw rolnych.....	655	1097	1090	1086	Non-residential farm buildings
Budynki przeznaczone do sprawowania kultu religijnego i czynności religijnych.....	5	17	12	10	Buildings used as places of worship and for religious activities

KUBATURA^d w dam³ CUBIC VOLUME^d in dam³

Budynki mieszkalne	14552,4	14335,5	16488,5	17156,1	Residential buildings
w tym:					of which:
Budynki jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkalniowe ^c	14314,8	14168,5	16312,1	16991,7	One-dwelling buildings as well as two- and more dwelling buildings ^c
w tym jednorodzinne.....	8111,6	7730,9	7410,7	7770,2	of which one-dwelling buildings
Budynki zbiorowego zamieszkania....	89,0	67,7	73,0	78,8	Residences for communities

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 284. ^b Nowo wybudowane. ^c Bez domów letnich i domków wypoczynkowych oraz rezydencji wiejskich nieprzystosowanych do stałego zamieszkania (ujętych wyłącznie w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych). ^d Budynków nowo wybudowanych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

^a See general notes, item 5 on page 284. ^b Newly built. ^c Excluding summer homes and holiday cottages as well as rural residences not adapted for permanent residence (included exclusively in the total number of residential buildings). ^d Of newly built and expanded buildings (only concerning the expanded portion).

TABL. 9 (246). **BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA^a WEDŁUG RODZAJÓW BUDYNKÓW (dok.)**
BUILDINGS COMPLETED^a BY TYPE OF BUILDINGS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
KUBATURA ^d w dam ³ (dok.) CUBIC VOLUME ^d in dam ³ (cont.)					
Budynki niemieszkalne	11938,5	16070,9	18213,6	18711,7	Non-residential buildings
w tym:					of which:
Hotele i budynki zakwaterowania turystycznego	163,0	150,8	297,6	215,6	Hotels and similar buildings
Budynki biurowe	992,5	1286,0	2693,9	1748,8	Office buildings
Budynki handlowo-usługowe.....	3020,3	2270,7	2160,3	2132,7	Wholesale and retail trade buildings
Budynki łączności, dworców i terminali	36,4	477,5	73,9	80,7	Communication buildings, stations, terminals and associated buildings
Budynki garaży	174,1	334,0	226,8	214,2	Garage buildings
Budynki przemysłowe	1546,6	2148,5	1702,8	1713,8	Industrial buildings
Zbiorniki, silosy i budynki magazynowe	2937,5	4004,0	5857,9	6912,4	Reservoirs, silos and warehouses
Ogólnodostępne obiekty kulturalne oraz budynki muzeów i bibliotek	272,0	256,9	46,0	47,7	Public entertainment buildings, museums and libraries
Budynki szkół i instytucji badawczych	244,5	683,8	627,9	518,7	School, university and research buildings
Budynki szpitali i zakładów opieki medycznej	246,2	623,2	139,1	177,9	Hospital or institutional care buildings
Budynki kultury fizycznej	558,2	307,5	211,4	155,9	Sport halls
Budynki gospodarstw rolnych	1631,2	3382,7	3956,5	4649,3	Non-residential farm buildings
Budynki przeznaczone do sprawowania kultu religijnego i czynności religijnych.....	77,2	129,7	186,6	59,2	Buildings used as places of worship and for religious activities

a, d Notki patrz na str. 297.

a, d See footnotes on page 297.

TABL. 10 (247). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE I PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO W BUDOWNICTWIE^a**
AVERAGE PAID EMPLOYMENT AND AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES IN CONSTRUCTION^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Przeciętne zatrudnienie	91306	81814	84127	84238	Average paid employment
sektor publiczny.....	2836	2926	3234	3156	public sector
sektor prywatny	88470	78888	80893	81082	private sector
Budowa budynków ^Δ	47090	32314	32850	30592	Construction of buildings
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej ^Δ	19725	25349	26598	27789	Civil engineering
Roboty budowlane specjalistyczne ...	24491	24151	24679	25856	Specialised construction activities
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł	4489,95	5158,12	5243,62	5477,24	Average monthly gross wages and salaries in zł
sektor publiczny.....	4196,10	4758,13	4983,97	5067,15	public sector
sektor prywatny	4499,37	5172,96	5254,00	5493,20	private sector
Budowa budynków ^Δ	5023,10	5234,39	5442,36	5467,85	Construction of buildings
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej ^Δ	4101,94	5943,53	5868,92	6230,63	Civil engineering
Roboty budowlane specjalistyczne ...	3774,92	4231,70	4305,13	4678,83	Specialised construction activities

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

DZIAŁ XVII TRANSPORT. TELEKOMINIKACJA

Uwagi ogólne

Transport

1. Dane dotyczące ogólnej długości **linii kolejowych eksploatowanych** w dniu 31 XII ustalono jako sumę długości linii kolejowych normalnotorowych, wąskotorowych i szerokotorowych (dane o długości tych linii ujęto w długości linii normalnotorowych) czynnych w tym dniu. **Linia kolejowa** jest to element sieci kolejowej pomiędzy dwiema stacjami węzłowymi (lub krańcowymi).

2. **Drogi publiczne** ze względu na funkcje w sieci drogowej dzielą się według przepisów ustawy z dnia 21 III 1985 r. o drogach publicznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r. poz. 1440) na następujące kategorie: drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne.

Do **dróg krajowych** zalicza się:

- autostrady i drogi ekspresowe oraz drogi leżące w ich ciągu do czasu wybudowania autostrad i dróg ekspresowych,
- drogi międzynarodowe,
- drogi stanowiące inne połączenia zapewniające spójność sieci dróg krajowych,
- drogi dojazdowe do ogólnodostępnych przejść granicznych obsługujących ruch międzynarodowy osobowy i towarowy,
- drogi alternatywne dla autostrad płatnych,
- drogi stanowiące ciągi obwodnicowe dużych aglomeracji miejskich,
- drogi o znaczeniu obronnym.

Do **dróg wojewódzkich** zalicza się drogi inne niż podano wyżej, stanowiące połączenia między miastami, mające znaczenie dla województwa i drogi o znaczeniu obronnym niezaliczone do dróg krajowych.

Do **dróg powiatowych** zalicza się drogi inne niż podano wcześniej, stanowiące połączenia miast będących siedzibami powiatów z siedzibami gmin i siedzib gmin między sobą.

Do **dróg gminnych** zalicza się drogi o znaczeniu lokalnym niezaliczone do innych kategorii, stanowiące uzupełniającą sieć dróg służących miejscowym potrzebom, z wyłączeniem dróg wewnętrznych.

Do **dróg miejskich** zaliczono drogi (ulice) leżące w granicach administracyjnych miast.

Do **dróg zamiejskich** zaliczono drogi leżące poza granicami administracyjnymi miast.

CHAPTER XVII TRANSPORT. TELECOMMUNICATIONS

General notes

Transport

1. Data concerning the total length of **railway lines operated** on 31 XII were established as the sum of the length of standard gauge, narrow gauge and large gauge railway lines (data concerning the length of these lines are given in terms of standard gauge lines) operating on that day. The **railway line** is an element of the rail network between two junction stations (or terminal stations).

2. On account of functions in a road network **public roads** are divided, according to the Law on Public Roads dated 21 III 1985 (unified text: Journal of Laws 2016 item 1440), into following categories: national, regional, district and communal roads.

National roads include:

- motorways and expressways as well as roads which are designated to become motorways and expressways,
- international roads,
- roads which are other links ensuring the efficiency of the national road network,
- approach roads to generally accessible border crossings servicing international passenger and freight traffic,
- roads which are an alternative to toll motorways,
- roads which are bypasses around large urban agglomerations,
- roads with a military significance.

Regional roads include roads other than those presented above, which are links between cities, have a large significance for the voivodship and roads of military significance not included among national roads.

District roads include roads other than those mentioned earlier, which link district capital cities with commune capital cities and commune capital cities with other such cities.

Communal roads include roads with a local significance not included in the other categories, which supplement the network of roads servicing local needs, excluding internal roads.

Urban roads include roads (streets) located within the administrative boundaries of cities.

Non-urban roads include roads located outside the administrative boundaries of cities.

3. Informacje o **pojazdach samochodowych i ciągnikach zarejestrowanych** w latach 2002–2008 prezentowane są według ewidencji prowadzonej przez starostów, prezydentów miast i burmistrzów, od 2009 r. według centralnej ewidencji pojazdów prowadzonej przez Ministerstwo Cyfryzacji; do 26 XI 2015 r. – Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. Do 2010 r. dane nie obejmują pojazdów posiadających pozwolenia czasowe (na okres 30 dni) wydane w końcu danego roku.

4. **Linia autobusowa** jest stałym połączeniem drogowym dwóch krańcowych miejscowości oraz wybranych miejscowości pośrednich przy użyciu jednego lub kilku autobusów regularnie kursujących między tymi miejscowościami według ogłoszonego rozkładu.

Długość linii autobusowej jest to długość trasy w km pomiędzy dwiema krańcowymi miejscowościami niezależnie od liczby kursów autobusów odbywających się na tej linii.

5. **Transport samochodowy zarobkowy**, zarówno w zakresie przewozu ładunków, jak i pasażerów, obejmuje usługi świadczone odpłatnie przez podmioty, w których transport samochodowy stanowi podstawową działalność gospodarczą; ponadto w zakresie przewozu pasażerów obejmuje również usługi wykonywane odpłatnie przez podmioty prowadzące podstawową działalność gospodarczą inną niż transport samochodowy.

6. Informacje o **komunikacji miejskiej naziemnej** dotyczą **komunikacji autobusowej, tramwajowej i trolejbusowej** i obejmują działalność przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej publicznych i prywatnych.

Komunikacja miejska – gminne przewozy pasażerskie wykonywane w granicach administracyjnych miasta albo miasta i gminy lub miast i gmin sąsiadujących (jeśli zawarły porozumienie lub utworzyły związek międzygminny w celu wspólnej realizacji publicznego transportu zbiorowego); w przypadku gmin miejsko-wiejskich łącznie z obsługą strefy wiejskiej w tych gminach; dane nie obejmują działalności przedsiębiorstw prowadzących głównie komunikację zamiejską, a świadczących również usługi komunikacji miejskiej w niektórych miastach oraz linii komunikacyjnych obsługujących wyłącznie zakłady pracy.

Przez **linię komunikacyjną** rozumie się trasę łączącą krańcowe punkty przebiegu wozów oznaczonych tym samym numerem lub znakiem literowym. Jako długość linii komunikacyjnych przyjęto sumę długości wszystkich stałych dziennych linii autobusowych, tramwajowych, trolejbusowych, po których kursują wozy oznaczone odrębnymi numerami lub znakami literowymi.

7. Informacje o **komunikacji miejskiej podziemnej** dotyczą dwóch linii metra w Warszawie; uruchomienie pierwszej z nich nastąpiło w kwietniu 1995 r., a drugiej – w marcu 2015 r.

8. Dane dotyczące **transportu lotniczego** obejmują przewoźników transportu lotniczego rozkładowego (transport pasażerów lub ładunków na stałych trasach i według stałych rozkładów lotów). Informacje o przewozach ładunków transportem lotniczym obejmują przewozy przesyłek towarowych, pocztowych oraz bagażu płatnego.

3. Information on **registered vehicles and tractors** in 2002–2008 has been presented according to the evidence maintained by starosts, presidents of cities and mayors, since 2009 according to central vehicle register maintained by the Ministry of Digital Affairs; until 26 XI 2015 – the Ministry of Interior. Until 2010 data does not include vehicles having temporary permission (for the period of 30 days) issued at the end of the reference year.

4. A **bus line** is a permanent road connection between two terminal locations as well as between selected intermediate locations which involves using one or several buses regularly running between these locations according to a defined schedule.

The **length of a bus line** is the length of the route in km between the two terminal locations regardless of the number of journeys carried out by buses on that line.

5. **Road transport for hire or reward** with respect to transport of goods as well as transport of passengers includes services for remuneration carried out by entities, for which road transport services are the basic economic activity; moreover, in regard to transport of passengers includes also services for remuneration carried out by entities with basic economic other than road transport.

6. Information regarding **urban ground transport** concerns **bus, tram and trolley-bus communication** and includes the activity of public and private urban transport enterprises and companies.

Urban transport – gmina transport of passengers carried out within the administrative borders of city or city and gmina or neighboring cities and gminas (if they signed agreement or association between gminas in order to implement together collective public transport); including service for rural area in urban-rural gminas; data do not include the activity of enterprises operating mainly in the scope of non-urban transport, but rendering also the services in the scope of urban transport in some cities as well as transport lines exclusively servicing work places.

Transport line is understood as a route connecting the extreme points of the route of vehicles marked with the same number or letter. The length of the transport lines is the sum of the length of all of the scheduled daytime bus, tram and trolley bus lines over which vehicles marked with separate numbers or letters travel.

7. Information regarding **urban underground transport** concerns two lines of the **metro** in Warsaw; first of them was launched in April 1995 and second – in March 2015.

8. Data concerning **air transport** include carriers of scheduled air transport (the transport of passengers or freight on permanent routes and according to established flight schedules). Information regarding transports of freight by air transport includes transports of cargo, mail and paid baggage.

9. Dane o **wypadkach drogowych** obejmują zdarzenia mające związek z ruchem pojazdów na drogach publicznych, w wyniku których nastąpiła śmierć lub uszkodzenie ciała osób.

Za **śmiertelną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę zmarłą (w wyniku doznanych obrażeń) na miejscu wypadku lub w ciągu 30 dni.

Za **ranną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę, która doznała obrażeń ciała i otrzymała pomoc lekarską.

9. Data regarding **road accidents** cover events connected with the movement of vehicles on public roads as a result of which death or injury occurred.

A **road accident fatality** is understood as a person who died (as a result of injuries incurred) at the scene of the accident or within the course of 30 days.

A **road accident injury** is understood as a person who incurred injuries and received medical attention.

Telekomunikacja

1. Informacje w zakresie usług telekomunikacyjnych dotyczą operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej, tj. sieci służącej do świadczenia usług telekomunikacyjnych (z wyłączeniem sieci wewnętrznej – sieci eksploatowanej przez podmioty wyłącznie na własne potrzeby lub założonej w budynkach niemieszkalnych usytuowanych na terenie jednej nieruchomości gruntowej).

2. **Telefoniczne łącza główne** obejmują standardowe łącza główne (abonenci telefonii stacjonarnej) oraz łącza w dostęпах ISDN, tj. telefoniczną sieć cyfrową z integracją usług umożliwiającą wykorzystanie tej samej sieci do transmisji głosu, obrazu, faksów i danych.

Telecommunications

1. Information in scope of telecommunication services concerns operators of the public telecommunication network, i.e., the network used for rendering telecommunications services (excluding internal networks – networks used by entities exclusively for their own needs or installed in non-residential buildings located on a single piece of real estate).

2. **Telephone main line** includes standard main line (fixed line telephone subscribers) and accessible ISDN (Integrated Services Digital Network), i.e., a digital phone network with integrated services making it possible to use the same network to transfer voice, image, fax and data.

Transport

Transport

TABL. 1 (248). **LINIE KOLEJOWE EKSPLOATOWANE**^a
Stan w dniu 31 XII
RAILWAY LINES OPERATED^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w km		in km		
O G Ó Ł E M ^b	1683	1702	1712	1713	TOTAL ^b
Normalnotorowe	1683	1702	1712	1713	Standard gauge
w tym zelektryfikowane	1412	1402	1412	1412	of which electrified
jednotorowe	667	688	687	687	single track
dwu- i więcej torowe	1016	1014	1025	1026	double and more tracks
Wąskotorowe.....	—	—	—	—	Narrow gauge
Na 100 km² powierzchni ogólnej ...	4,7	4,8	4,8	4,8	Per 100 km² of total area

a Dane dotyczą sieci PKP oraz innych podmiotów, będących zarządcami infrastruktury kolejowej. b Nie wystąpiły linie kolejowe szerokotorowe.

a Data concern rail network of Polskie Koleje Państwowe (PKP) as well as other entities which are administrators of railway infrastructure. b Broad gauge lines have not existed.

TABL. 2 (249). **DROGI PUBLICZNE O TWARDEJ NAWIERZCHNI**
Stan w dniu 31 XII
HARD SURFACE PUBLIC ROADS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym o nawierzchni ulepszonej of which improved	
				w km in km		
O G Ó Ł E M	33700	36506	37092	37978	36210	TOTAL
miejskie.....	6576	7169	7275	7417	7154	urban
zamiejskie.....	27123	29337	29818	30562	29056	non-urban
Krajowe.....	2361	2423	2424	2429	2429	National
miejskie.....	471	452	453	454	454	urban
zamiejskie.....	1890	1971	1971	1975	1975	non-urban
Wojewódzkie	2985	3000	3020	2993	2992	Regional
miejskie.....	523	535	532	535	534	urban
zamiejskie.....	2462	2465	2488	2459	2458	non-urban
Powiatowe	13590	13872	13913	13988	13738	District
miejskie.....	1339	1405	1408	1410	1400	urban
zamiejskie.....	12251	12467	12505	12578	12338	non-urban
Gminne	14764	17210	17736	18568	17051	Communal
miejskie.....	4243	4777	4882	5018	4766	urban
zamiejskie.....	10521	12434	12853	13550	12285	non-urban

Źródło: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Source: data of the General Directorate for National Roads and Motorways.

TABLE 3 (250). **POJAZDY SAMOCHODOWE^a I CIĄGNIKI ZAREJESTROWANE**
 Stan w dniu 31 XII
 REGISTERED ROAD VEHICLES^a AND TRACTORS
 As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	3541034	4236478^b	4439174^b	4640156^b	T O T A L
w tym:					of which:
Samochody osobowe.....	2619414	3170356	3329784	3491493	Passenger cars
Autobusy	14410	16673	17588	18252	Buses
Samochody ciężarowe ^c i ciągniki siodłowe	547585	615445	638283	659649	Lorries ^c and road tractors
Ciągniki balastowe i rolnicze.....	215108	243385	248411	253660	Ballast and agricultural tractors
Motocykle.....	122946	161743	174309	184390	Motorcycles

a Bez trolejbusów. b Łącznie z pojazdami posiadającymi pozwolenia czasowe (na okres 30 dni) wydane w końcu roku. c Łącznie z samochodami ciężarowo-osobowymi.

a Excluding trolleybuses. b Including road vehicles having temporary permission (for the period of 30 days) issued at the end of the year. c Including vans.

TABLE 4 (251). **LINIE REGULARNEJ KOMUNIKACJI AUTOBUSOWEJ^a**
 Stan w dniu 31 XII
 REGULAR BUS TRANSPORT LINES^a
 As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Krajowe: liczba	2540	2348	2318	2104	National: number
długość w km	140568	143882	137178	122768	length in km
dalekobieżne: liczba.....	129	134	117	85	long distance: number
długość w km.....	44331	56908	52600	33052	length in km
regionalne: liczba	431	361	339	268	regional: number
długość w km	34734	30436	29673	24860	length in km
podmiejskie: liczba.....	1976	1810	1814	1740	suburban: number
długość w km.....	61425	56062	54381	64688	length in km
miejskie: liczba.....	4	43	48	11	urban: number
długość w km	78	476	524	168	length in km
Międzynarodowe: liczba	16	26	26	21	International: number
długość w km	19797	23144	27555	14197	length in km

a Przedsiębiorstwa o liczbie pracujących powyżej 9 osób prowadzące regularną komunikację w ruchu krajowym i międzynarodowym; bez przedsiębiorstw komunikacji miejskiej.

a Enterprises employing more than 9 persons, providing regular national and international traffic; excluding urban transport services.

TABLE 5 (252). **TRANSPORT SAMOCHODOWY ZAROBKOWY^a**
 HIRE OR REWARD ROAD TRANSPORT^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Komunikacja krajowa					National communication
Przewozy ładunków w tys. t.....	24389,9	28372,8	29506,6	30159,8	Transport of goods in thous. t
Średnia odległość przewozu 1 t ładunku w km	198,8	203,9	183,7	191,5	Average transport distance per 1 t in km
Przewozy pasażerów ^b w tys. osób...	62171,1	59782,8	55966,9	48230,3	Transport of passengers ^b in thous.
Średnia odległość przewozu 1 pasażera w km.....	48,4	80,2	67,7	70,0	Average transport distance per passenger in km
Komunikacja międzynarodowa					International communication
Przewozy ładunków w tys. t.....	10513,8	19137,6	19208,4	17580,6	Transport of goods in thous. t
Średnia odległość przewozu 1 t ładunku w km	1053,9	919,9	910,1	932,6	Average transport distance per 1 t in km
Przewozy pasażerów ^b w tys. osób...	324,4	1733,6	1793,8	2010,0	Transport of passengers ^b in thous.
Średnia odległość przewozu 1 pasażera w km.....	1249,8	1389,8	811,2	787,4	Average transport distance per passenger in km

a Dane dotyczą przedsiębiorstw o liczbie pracujących powyżej 9 osób. b Bez przewozów taborem komunikacji miejskiej (w tym taksówkami).

a Data concern enterprises employing more than 9 persons. b Excluding transports by urban road transport fleet (of which by taxis).

TABL. 6 (253). **KOMUNIKACJA MIEJSKA**^a
Stan w dniu 31 XII
URBAN TRANSPORT^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Sieć komunikacyjna – linie w km	8162	6657	6823	7138	Transport network – lines in km
autobusowe	7775	6250	6431	6749	bus
tramwajowe	364	378	363	360	tram
metro	23	29	29	29	metro
Tabor:					Fleet of:
autobusy: w sztukach	2735	2577	2692	2734	buses: in units
liczba miejsc w tys.	315,1	306,4	325,3	302,2	number of seats in thous.
tramwaje: w sztukach	869	760	733	729	trams: in units
liczba miejsc w tys.	114,1	117,3	113,9	113,4	number of seats in thous.
metro: wagony	240	450	450	450	metro: wagons
liczba miejsc w tys.	62,4	117,4	117,4	117,4	number of seats in thous.
Przewozy pasażerów ^b (w ciągu roku) w mln:					Transport of passengers ^b (during the year) in mln:
komunikacja naziemna	1117	930	925	938	ground transport
komunikacja podziemna – metro	140	171	184	187	underground transport – metro

a Dane dotyczą przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
b Dane szacunkowe.

a Data concern urban transport enterprises and companies, employing more than 9 persons. b Estimated data.

TABL. 7 (254). **RUCH PASAŻERÓW^a W PORTACH LOTNICZYCH^b**
PASSENGER TRAFFIC^a AT AIRPORTS^b

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Pasażerowie przybyli ^c z portów Passenger arrivals ^c from airports		Pasażerowie odprawieni ^d do portów Passenger departures ^d to airports		
	krajowych domestic	zagranicznych foreign	krajowych domestic	zagranicznych foreign	
	w tys.		in thous.		
O G Ó Ł E M T O T A L	2010	455,2	3865,9	464,2	3904,4
	2015	773,8	6143,9	752,5	6139,9
	2016	865,7	7012,4	846,8	6992,0
	2017	1062,5	8299,9	1041,8	8301,7
Port Lotniczy im. Fryderyka Chopina w Warszawie		1060,3	6831,0	1039,3	6832,3
Warsaw Fryderyk Chopin Airport					
Port Lotniczy Warszawa-Modlin		0,1	1465,9	0,1	1466,6
Warsaw Modlin Airport					
Port Lotniczy Radom		2,2	3,0	2,4	2,8
Radom Airport					

a Dane nie obejmują dzieci w wieku do 2 lat. b W 2010 r. dane dotyczą wyłącznie Portu Lotniczego im. Fryderyka Chopina w Warszawie. c, d Pasażerowie, dla których dany port jest: c – portem zakończenia podróży rozpoczętej w porcie krajowym lub zagranicznym, d – portem rozpoczęcia podróży kończącej się w porcie krajowym lub zagranicznym.

a Data do not include children below the age of 2. b In 2010 data concern only Warsaw Fryderyk Chopin Airport. c, d Passengers for whom given airport is a place: c – the final destination of journey begun at a domestic or foreign airport, d – the point of departure for a journey terminating at a domestic or foreign airport.

TABL. 8 (255). **PRZELADUNEK^a ŁADUNKÓW W PORCIE LOTNICZYM IM. FRYDERYKA CHOPINA W WARSZAWIE**
FREIGHT LOADED AND UNLOADED^a AT WARSAW FRYDERYK CHOPIN AIRPORT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w tonach		in tonnes		
Ładunki przybyłe z portów:					Freight arrivals from airports:
krajowych	3234	992	208	187	domestic
zagranicznych	28928	38330	43933	41696	foreign
Ładunki odprawione do portów:					Freight departures to airports:
krajowych	3502	1084	296	330	domestic
zagranicznych	21451	31949	41397	43150	foreign

a W lotach komunikacyjnych.
a In transport flights.

TABL. 9 (256). **WYPADKI DROGOWE^a I ICH OFIARY**
ROAD ACCIDENTS^a AND THEIR CASUALTIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Wypadki	5190	4006	4078	4048	Accidents
Na 10 tys. pojazdów samochodowych i ciągników zarejestrowanych ^b	14,7	9,5	9,2	8,7	Per 10 thous. registered motor vehicles and tractors ^b
Ofiary wypadków	6994	5234	5386	5218	Road casualties
Śmiertelne	655	487	508	464	Fatalities
na 100 tys. ludności	12,5	9,1	9,5	8,6	per 100 thous. population
Ranni	6339	4747	4878	4754	Injured
na 100 tys. ludności	120,6	88,9	91,1	88,5	per 100 thous. population

a Zarejestrowane przez Policję. b Pojazdy według stanu w dniu 31 XII; patrz notka b do tabl. 3 na str. 303.
Z r ó d ł o: dane Komendy Głównej Policji.
a Registered by the Police. b Vehicles as of 31 XII; see footnote b to the table 3 on page 303.
S o u r c e: data of the National Police Headquarters.

TABL. 10 (257). **WYPADKI DROGOWE^a WEDŁUG SPRAWCÓW, WAŻNIEJSZYCH PRZYCZYŃ I RODZAJÓW POJAZDÓW**
ROAD ACCIDENTS^a BY CULPRITS, MAJOR CAUSES AND TYPES OF VEHICLES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Wypadki	4006	4078	4048	Accidents
Z winy kierujących pojazdami	3427	3552	3562	Guilt of drivers
w tym:				of which:
niedostosowanie prędkości do warunków ruchu	904	885	898	inappropriate speed for road conditions
nieprzestrzeganie pierwszeństwa przejazdu	878	908	953	non-compliance with vehicle right of way
nieprawidłowe wyprzedzanie	189	190	180	incorrectly overtaking
nieprawidłowe zachowanie wobec pieszego	594	600	573	incorrectly behaviour towards the pedestrian
niezachowanie bezpiecznej odległości między pojazdami	194	220	188	not keeping a safe distance between vehicles
Z winy pieszych	344	335	346	Guilt of pedestrians
w tym nieostrożne wejście na jezdnię	203	189	203	of which carelessly entering to the roadway
Pozostałe ^b	235	191	140	Other ^b

a Zarejestrowane przez Policję. b Dane obejmują winę pasażerów, współwinę uczestników ruchu oraz inne przyczyny.
a Registered by the Police. b Data include guilt of passengers, complicity of traffic participants and other reasons.

TABL. 10 (257). **WYPADKI DROGOWE^a WEDŁUG SPRAWCÓW, WAŻNIEJSZYCH PRZYCZYN I RODZAJÓW POJAZDÓW (dok.)**
ROAD ACCIDENTS^a BY CULPRITS, MAJOR CAUSES AND TYPES OF VEHICLES (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Pojazdy kierujących będących sprawcami wypadków	3427	3552	3562	Vehicles of drivers being accident culprits
Samochody osobowe.....	2671	2728	2751	Passenger cars
Motocykle	83	101	112	Motorcycles
Rowery	182	213	184	Bicycles
Motorowery.....	66	70	48	Motor-bicycles
Samochody ciężarowe	251	285	263	Lorries
Inne pojazdy ^c	174	155	204	Other vehicles ^c
Wypadki z udziałem nietrzeźwych użytkowników dróg	363	324	304	Accidents involving intoxicated road users
w tym spowodowane przez nietrzeźwych:				of which caused by intoxicated:
Kierujących.....	216	202	193	Drivers
samochodami osobowymi.....	157	150	147	of passenger cars
motocyklami	6	8	11	of motorcycles
rowerami.....	19	19	11	of bicycles
motorowerami.....	18	16	8	of motor-bicycles
samochodami ciężarowymi.....	10	5	8	of lorries
innymi pojazdami	6	4	8	of other vehicles
Pieszcyh	63	58	52	Pedestrians

^a Zarejestrowane przez Policję. ^c Łącznie z pojazdami nieustalonymi.

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

^a Registered by the Police. ^c Including unidentified vehicles.

Source: data of the National Police Headquarters.

Telekomunikacja Telecommunications

TABL. 11 (258). **ABONENCI TELEFONICZNI I APARATY TELEFONICZNE^a**
Stan w dniu 31 XII
TELEPHONE SUBSCRIBERS AND TELEPHONE SETS^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Telefoniczne łącza główne w tys.	1652,0	907,5	880,8	779,3	Telephone main line in thous.
w tym abonenci prywatni ^b	1072,3	600,7	579,7	490,5	of which private subscribers ^b
miasta	1435,3	773,7	750,7	672,4	urban areas
w tym abonenci prywatni ^b	894,0	492,4	461,2	408,9	of which private subscribers ^b
wieś	216,7	133,8	130,1	106,9	rural areas
w tym abonenci prywatni ^b	178,3	108,3	118,5	81,6	of which private subscribers ^b
w tym standardowe łącza główne (abonenci telefonii stacjonarnej)	1337,2	738,0	711,0	622,2	of which standard main line (fixed line telephone subscribers)
miasta	1133,9	614,3	590,5	523,3	urban areas
wieś	203,3	123,8	120,5	98,9	rural areas
Aparaty telefoniczne publiczne samoinkasujące.....	6060	853	484	162	Public pay telephones
miasta	4104	578	267	135	urban areas
wieś	1956	275	217	27	rural areas

^a Dane dotyczą operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej. ^b Posiadający aparaty telefoniczne zainstalowane w mieszkaniach prywatnych.

^a Data concern operators of public telecommunication network. ^b Possessing telephones installed in private dwellings.

DZIAŁ XVIII HANDEL I GASTRONOMIA

Uwagi ogólne

1. Informacje w dziale – jeśli nie zaznaczono inaczej – dotyczą wszystkich jednostek gospodarki narodowej prowadzących działalność handlową.

Przez **przedsiębiorstwa handlowe** rozumie się podmioty gospodarcze, których przeważającym rodzajem działalności jest sprzedaż towarów, zaliczana według PKD 2007 do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”.

2. Dane o **sprzedaży detalicznej** obejmują:

- 1) sprzedaż towarów konsumpcyjnych i niekonsumpcyjnych w:
 - punktach sprzedaży detalicznej, tj. w sklepach (łącznie z aptekami ogólnodostępnymi), składach, składnicach, stacjach paliw, punktach sprzedaży drobnodetalicznej (straganach i ruchomych punktach sprzedaży, punktach aptecznych),
 - hurtowniach oraz u producentów w ilościach wskazujących na zakup dla potrzeb indywidualnych nabywców;
- 2) sprzedaż towarów handlowych (konsumpcyjnych) oraz produkcji gastronomicznej w placówkach gastronomicznych.

W wartości sprzedaży detalicznej uwzględniono sprzedaż zarówno ludności, jak i konsumentom zbiorowym, tj. urzędom, instytucjom, żłobkom, przedszkolom itp., nie uwzględniono natomiast sprzedaży targowiskowej dokonanej przez sprzedawców uiszczających jedynie opłatę placową (np. sprzedaży produktów rolnych dokonanej przez producentów rolników, sprzedaży na giełdach samochodowych).

Dane dotyczące sprzedaży detalicznej w zakresie sprzedaży towarów konsumpcyjnych prezentuje się w dostosowaniu do Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP). W odróżnieniu od grupowań występujących w klasyfikacji COICOP wyodrębnia się „towary nieżywnościowe”.

3. Podziału towarów na **konsumpcyjne i niekonsumpcyjne** dokonano umownie, zaliczając do niekonsumpcyjnych te towary, których zużycie odbywa się głównie w sferze produkcji. Do towarów niekonsumpcyjnych zaliczono w szczególności towary przeznaczone do produkcji rolniczej (np. maszyny, narzędzia i urządzenia rolnicze, nasiona, pasze, środki ochrony roślin, nawozy mineralne lub chemiczne), materiały budowlane itp.

Podziału towarów konsumpcyjnych na żywność, napoje alkoholowe i towary nieżywnościowe dokonano szacunkowo.

CHAPTER XVIII TRADE AND CATERING

General notes

1. Information in this chapter – unless otherwise indicated – concerns all entities of the national economy conducting trade activity.

Trade enterprises are understood as economic entities, the principal activity of which is the sale of commodities, classified in accordance with NACE Rev. 2 in the section “Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles”.

2. Data concerning **retail sales** include:

- 1) sales of consumer and non-consumer goods in:
 - retail sales outlets, i.e. in: shops (including public pharmacies), warehouses, repositories, petrol stations and small retail sales outlets (stalls and mobile sales outlets, pharmaceutical outlets),
 - wholesale stores as well as at producers in quantities indicating purchases for the individual needs of the purchaser;
- 2) sales of trade commodities (consumer goods) as well as catering production in catering establishments.

Sales of goods both for the general public as well as for collective consumers, i.e., government offices, institutions, nurseries, nursery schools etc. are included in the value of retail sales. Not included, however, are marketplace sales made by salesmen only paying a stall fee (e.g., sales of agricultural products conducted by farmer producers, sales at automobile markets).

Data concerning retail sales within the scope of consumer goods sales are presented according to the Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP). As opposed to groupings in the COICOP classification “non-foodstuff goods” are presented separately.

3. The division of commodities into **consumer and non-consumer** goods was made on the following basis, non-consumer goods include those goods, the consumption of which occurs primarily in the sphere of production. In particular, goods designated for agricultural production (e.g., agricultural machinery, tools and equipment, seeds, animal feeds, plant protection products, mineral and chemical fertilizers), building materials, etc., were included in non-consumer goods.

The division of consumer goods into food, alcoholic beverages and non-foodstuff goods was made by estimation.

4. Dane o **sprzedaży hurtowej towarów** obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych bądź użytkowanych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstwa handlowego. Do wartości sprzedaży hurtowej zalicza się również wartość sprzedaży zrealizowanej na zasadzie bezpośredniej płatności lub kontraktu (agenci, aukcjonerzy), jak również wartość sprzedaży zrealizowanej przez tranzyt rozliczany, polegający na przekazywaniu towarów bezpośrednio od dostawcy do odbiorcy z pominięciem magazynów, które tę dostawę realizują.

5. Podziału **sklepów według form organizacyjnych** dokonano na podstawie wielkości powierzchni sprzedażowej sklepów i rodzaju sprzedawanych w nich towarów.

Domy towarowe i handlowe są to sklepy wielodziałowe, prowadzące sprzedaż szerokiego i uniwersalnego asortymentu, głównie towarów nieżywnościowych, o powierzchni sal sprzedażowych: domy towarowe – 2000 m² i więcej, domy handlowe – od 600 do 1999 m².

Supermarkety są to sklepy o powierzchni sprzedażowej od 400 m² do 2499 m² prowadzące sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujące szeroki asortyment artykułów żywnościowych oraz artykuły nieżywnościowe częstego zakupu.

Hipermarkety są to sklepy o powierzchni sprzedażowej od 2500 m² prowadzące sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujące szeroki asortyment artykułów żywnościowych i nieżywnościowych częstego zakupu, zwykle z parkingiem samochodowym.

Sklepy powszechne są to sklepy prowadzące sprzedaż głównie towarów żywnościowych codziennego użytku oraz dodatkowo często nabywanych towarów nieżywnościowych, o powierzchni sal sprzedażowych od 120 do 399 m².

Sklepy wyspecjalizowane są to sklepy prowadzące sprzedaż szerokiego asortymentu artykułów do kompleksowego zaspokojenia określonych potrzeb, np. ubioru, wyposażenia mieszkań, sklepy motoryzacyjne, meblowe, sportowe itp.

Do pozostałych sklepów zaliczono sklepy o powierzchni sal sprzedażowych do 119 m².

6. Sklepy podaje się łącznie z aptekami ogólnodostępnymi.

7. Do **placówek gastronomicznych** zaliczono zakłady i punkty gastronomiczne stałe i sezonowe, których przedmiotem działalności jest przygotowanie oraz sprzedaż posiłków i napojów do spożycia na miejscu i na wynos. Sezonowe placówki gastronomiczne uruchamiane są okresowo i działają nie dłużej niż sześć miesięcy w roku kalendarzowym.

Do placówek gastronomicznych nie zalicza się ruchomych punktów sprzedaży detalicznej i automatów sprzedażowych.

8. **Magazyny handlowe** (hurtu i rozdzielcze detalu) są jednostkami organizacyjno-funkcjonalnymi podmiotów gospodarczych zajmujących się obrotem towarów. Magazynem jest jednostka przeznaczona do magazynowania towarów, zajmująca wyodrębnioną przestrzeń magazynową, wyposażona w środki techniczne i organizacyjne, dyspo-

4. Data regarding the **wholesale of commodities** include sales from warehouses, in which the commodities stored account for the property of a trade enterprise. The value of wholesale also includes the value of sales realized on the basis of a direct payment or contract (agents, auctioneers), as well as the value of sales realized by settled transit consisting in the transfer of commodities directly from the supplier to the client, by-passing the warehouses which realize the delivery.

5. The division of **stores by organizational form** was made on the basis of the area of the sales floor and the types of goods sold.

Department stores and trade stores are stores divided into separate departments, each selling a broad and universal assortment, primarily non-foodstuff goods, with a sales area of 2000 m² and more for department stores and from 600 to 1999 m² for trade stores.

Supermarkets are stores with a sales area from 400 to 2499 m², selling goods in a self-service system and offering a wide assortment of foodstuff goods and frequently bought non-foodstuff goods.

Hypermarkets are stores with a sales area 2500 m² and more, selling goods in a self-service system and offering a wide assortment of foodstuff goods and frequently bought non-foodstuff goods, usually with a parking place.

Universal stores are stores primarily selling foodstuff goods for daily consumption and also often purchased non-foodstuff goods, with a sales area from 120 to 399 m².

Specialized stores are stores selling a wide assortment of articles to fully meet specific needs, (e.g. clothing, home furnishings, car parts, furniture, sporting goods, etc.).

Other stores include stores with a sales area up to 119 m².

6. Shops include public pharmacies.

7. **Catering establishments** include permanent and seasonal catering establishments and outlets, the scope of activity of which is the preparation and sale of meals and beverages for on-site and take-out consumption. Seasonal catering establishments are open for a certain period of time and operate not longer than six months in a calendar year.

Mobile retail sales points and vending machines are not treated as catering establishments.

8. **Trade warehouses** (wholesale and retail distribution) are organizational and functional units of economic entities engaged in the turnover of commodities. A warehouse is an entity designated for storing commodities, occupying separate storage area, equipped with the technical and organizational means as well as with the personnel to

nująca personelem do obsługi tych środków oraz prowadząca ewidencję stanu i ruchu zapasów.

9. Dane o działalności handlowej i gastronomicznej, w tym informacje o sklepach i stacjach paliw opracowano na podstawie sprawozdawczości. Dane o sprzedaży hurtowej, działalności gastronomicznej i magazynach handlowych dotyczą wyłącznie jednostek o liczbie pracujących powyżej 9 osób. Dane o sklepach i stacjach paliw dla jednostek o liczbie pracujących do 9 osób uogólniono w oparciu o wyniki badania reprezentacyjnego przeprowadzanego w latach 2004–2007 na 5%, a od 2008 r. na 4% próbie tych jednostek.

10. **Targowiska** są to wyodrębnione tereny i budowle (place, ulice, hale targowe) ze stałymi lub sezonowymi punktami sprzedaży drobnodetalicznej lub urządzeniami przeznaczonymi do prowadzenia handlu w wyznaczone dni tygodnia lub codziennie (bazaary).

Za **targowiska sezonowe** należy uznać te place i ulice, gdzie uruchamiane są na okres do 6 miesięcy punkty handlowe, w związku ze wzmożonym ruchem nabywców (np. nadmorski ruch urlopowy) i działalność ta jest ponawiana w kolejnych sezonach.

service these means and, in addition, registering amount and the changes in stocks.

9. Data regarding trade and catering activity including information about shops and petrol stations are compiled on the basis of reporting. Data regarding wholesale, catering activity and trade warehouses concern exclusively entities employing more than 9 persons. Data regarding shops and petrol stations for entities employing up to 9 persons have been generalized on the basis of the result of a sample survey conducted in 2004–2007 on a 5%, and since 2008 on a 4% sample of these entities.

10. **Marketplaces** are specific areas and structures (squares, streets, market halls) with permanent or seasonal outlets for small-scale retail sales or with facilities designated for conducting trade on specific days of the week or weekly (bazaars).

Seasonal marketplaces are those squares and streets where trade outlets conduct activity for a period of 6 months, in connection with increased demand from buyers (e.g., holiday seaside demand) and this activity is repeated in successive seasons.

TABL. 1 (259). **SPRZEDAŻ DETALICZNA TOWARÓW (ceny bieżące)**
RETAIL SALES (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M w mln zł	185504,2	207623,4	216326,9	232560,7	T O T A L in mln zł
W tym w przedsiębiorstwach handlowych ^a :					Of which in trade enterprises ^a :
w milionach złotych	95367,2	107243,4	110532,0	119354,3	in million zlotys
w %	51,4	51,7	51,1	51,3	in %
NA 1 MIESZKAŃCA w zł	35290	38875	40383	43287	PER CAPITA in zł

a Przedsiębiorstwa handlowe, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

a Trade enterprises employing more than 49 persons.

TABL. 2 (260). **SPRZEDAŻ DETALICZNA TOWARÓW WEDŁUG GRUP^a (ceny bieżące)**
 RETAIL SALES BY GROUPS^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
W MILIONACH ZŁOTYCH IN MILLION ZLOTYS					
O G Ó Ł E M.....	148738,9	165273,1	166945,2	180171,8	T O T A L
W ODSETKACH IN PERCENT					
O G Ó Ł E M.....	100,0	100,0	100,0	100,0	T O T A L
Towary konsumpcyjne.....	66,1	70,1	70,8	74,8	Consumer goods
żywność i napoje bezalkoholowe..	15,4	12,0	13,1	11,3	food and non-alcoholic beverages
napoje alkoholowe.....	3,1	2,0	2,3	1,9	alcoholic beverages
towary nieżywnościowe.....	47,6	56,1	55,4	61,6	non-foodstuffs
Towary niekonsumpcyjne.....	33,9	29,9	29,2	25,2	Non-consumer goods

a Dane dotyczą przedsiębiorstw prowadzących działalność handlową (bez placówek gastronomicznych), w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Data concern enterprises conducting trade activity (excluding catering establishments) employing more than 9 persons.

TABL. 3 (261). **SPRZEDAŻ HURTOWA TOWARÓW W PRZEDSIĘBIORSTWACH HANDLOWYCH^a (ceny bieżące)**
 WHOLESALE IN TRADE ENTERPRISES^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
W MILIONACH ZŁOTYCH IN MILLION ZLOTYS					
O G Ó Ł E M.....	228596,5	301986,1	331608,1	366410,0	T O T A L
W ODSETKACH IN PERCENT					
O G Ó Ł E M.....	100,0	100,0	100,0	100,0	T O T A L
Żywność i napoje bezalkoholowe	11,7	11,0	13,1	14,4	Food and non-alcoholic beverages
Napoje alkoholowe	3,0	4,1	3,7	3,2	Alcoholic beverages
Towary nieżywnościowe ^b	85,3	84,9	83,2	82,4	Non-foodstuff goods ^b

a Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Konsumpcyjne i niekonsumpcyjne.

a Data concern enterprises employing more than 9 persons. b Consumer and non-consumer goods.

TABL. 4 (262). **SKLEPY WEDŁUG FORM ORGANIZACYJNYCH I STACJE PALIW^a**
 Stan w dniu 31 XII
 SHOPS BY ORGANIZATIONAL FORM AND PETROL STATIONS^a
 As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Sklepy	49281	50104	58536	55643	Shops
Domy towarowe.....	12	12	7	13	Department stores
Domy handlowe.....	57	37	35	34	Trade stores
Supermarkety	502	799	807	847	Supermarkets
Hipermarkety	72	78	80	70	Hypermarkets
Sklepy powszechne.....	778	784	766	750	Universal stores
Sklepy wyspecjalizowane	3743	4935	5284	5548	Specialized shops
Pozostałe sklepy ^b	44117	43459	51557	48381	Other shops ^b
Stacje paliw	1592	1369	1331	1320	Petrol stations

a Według lokalizacji sklepu/stacji paliw. b Ujęto sklepy podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób; łącznie z aptekami ogólnodostępnymi.

a According to location of shop/petrol station. b Data concern shops of economic entities employing up to 9 persons; including public pharmacies.

TABLE 5 (263). **GASTRONOMIA**^a
CATERING^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Liczba placówek gastronomicznych (stan w dniu 31 XII).....	3992	5206	5277	5518	Number of catering establishments (as of 31 XII)
w tym restauracje	913	1151	1205	1112	of which restaurants
Sprzedaż z działalności gastronomicznej (ceny bieżące) w tys. zł ...	4470169	6247511	7064927	7879714	Sales from catering activity (current prices) in thous. zł
w tym:					of which:
produkcja gastronomiczna	3759818	5342400	6051499	6828167	catering production
napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	362168	523750	582707	651444	alcoholic beverages and tobacco

^a Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
^a Data concern enterprises employing more than 9 persons.

TABLE 6 (264). **MAGAZYNY HANDLOWE**^a
Stan w dniu 31 XII
TRADE WAREHOUSES^a
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2009	2012	2015	SPECIFICATION
Magazyny zamknięte:				Secured warehouses:
liczba	4930	4752	4617	number
powierzchnia składowa w tys. m ²	4426,4	5538,8	4434,7	storage area in thous. m ²
Magazyny zadaszone:				Roofed warehouses:
liczba	523	792	747	number
powierzchnia składowa w tys. m ²	265,5	946,1	615,1	storage area in thous. m ²
Place składowe:				Storage sites:
liczba	507	589	573	number
powierzchnia składowa w tys. m ²	1160,9	1961,3	1648,7	storage area in thous. m ²
Silosy i zbiorniki:				Silos and reservoirs:
liczba	1981	1394	1532	number
pojemność w dam ³	1582,9	2657,0	3692,4	capacity in dam ³

^a Hurtu i rozdziałcze detalu; dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.
^{U w a g a.} Od 2006 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co 3 lata.
^a Wholesale and retail distribution; data concern economic entities employing more than 9 persons.
^{N o t e.} Since 2006 data on the basis of periodic surveys conducted every three years.

TABLE 7 (265). **TARGOWISKA**
Stan w dniu 31 XII
MARKETPLACES
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Targowiska stałe:					Permanent marketplaces:
liczba	311	316	312	308	number
w tym z przewagą sprzedaży drobnodetalicznej	266	298	297	292	of which with predominance of small-retail sales
powierzchnia w tys. m ²	3105,3	3061,9	3065,4	3005,1	area in thous. m ²
w tym sprzedażowa	2005,5	1877,6	1868,1	1861,4	of which sales area
stałe punkty sprzedaży drobnodetalicznej	16366	17614	17603	16490	permanent small-retail sales outlets
w tym na targowiskach czynnych codziennie	8234	8096	7993	7442	of which at marketplaces opened daily
Targowiska sezonowe ^a (w ciągu roku)	872	642	624	623	Seasonal marketplaces ^a (during the year)
Roczne wpływy z opłaty targowej w tys. zł	36204,2	36569,3	29012,2	26608,4	Annual receipts from marketplace fees in thous. zł

^a Liczba targowisk lub miejsc wyznaczonych na ulicach i placach uruchamianych okresowo.
^a Number of marketplaces or places located on streets and squares opened periodically

DZIAŁ XIX FINANSE PRZEDSIĘBIORSTW

Uwagi ogólne

1. Wyniki finansowe przedsiębiorstw prezentuje się w dostosowaniu do ustawy z dnia 29 IX 1994 r. o rachunkowości (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r. poz. 1047, z późn. zm.).

Dane w zakresie gospodarki finansowej przedsiębiorstw obejmują podmioty gospodarcze prowadzące księgi rachunkowe, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Dane nie obejmują podmiotów prowadzących działalność bankową, maklerską, ubezpieczeniową oraz towarzystw inwestycyjnych i emerytalnych, narodowych funduszy inwestycyjnych, szkół wyższych, a także samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, instytucji kultury posiadających osobowość prawną i gospodarstw indywidualnych w rolnictwie.

2. Przychody z całokształtu działalności (kwoty otrzymane i należne) obejmują:

- 1) przychody netto ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług), łącznie z dotacjami do produktów;
- 2) przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów, łącznie z kwotami należnymi z tytułu sprzedaży opakowań wielokrotnego użytku;
- 3) pozostałe przychody operacyjne, tj. przychody związane pośrednio z podstawową działalnością podmiotu, do których zalicza się: zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych (środków trwałych, środków trwałych w budowie, wartości niematerialnych i prawnych, inwestycji w nieruchomości i prawa), otrzymane nieodpłatnie, w tym w drodze darowizny aktywa (środki pieniężne), odszkodowania, rozwiązane rezerwy, korekty odpisów aktualizujących wartość aktywów niefinansowych, przychody z działalności socjalnej, przychody z najmu lub dzierżawy środków trwałych albo inwestycji w nieruchomości i prawa, a od 2016 r. również przychody związane ze zdarzeniami losowymi;
- 4) przychody finansowe, tj. przychody z tytułu dokonanych przez podmiot operacji finansowych: kwoty należne z tytułu dywidend i udziałów w zysku, odsetki od udzielanych pożyczek, odsetki od lokat terminowych, odsetki za zwłokę, zysk ze zbycia inwestycji, zmniejszenia odpisów aktualizacyjnych wartości inwestycji wobec całkowitego lub częściowego ustania przyczyn powodujących trwałą utratę ich wartości, nadwyżka dodatnich różnic kursowych nad ujemnymi.

CHAPTER XIX FINANCES OF ENTERPRISES

General notes

1. The financial results of enterprises are adjusted to the Accounting Act dated 29 IX 1994 (unified text: Journal of Laws 2016 item 1047, with later amendments).

Data regarding the financial management of enterprises include economic entities keeping accounting ledgers employing more than 9 persons.

Data do not include banks, brokerage houses, insurance companies, investment and pension societies, national investment funds, higher education institutions, independent public health care facilities, cultural institutions with legal personality and private farms in the agriculture.

2. Revenues from total activity (sums received and due) include:

- 1) net revenues from sale of products (goods and services), including subsidies on products;
- 2) net revenues from sale of goods and materials, including sums due from the sale of re-use packages;
- 3) other operating revenues, i.e., revenues indirectly related to the basic activity of the entity, to which the following are included: profits from the sale of non-financial fixed assets (fixed assets, assets under construction, intangible fixed assets, investments in real estate and rights), assets (cash) received free of charge, including donated assets, as well as damages, reversed provisions, adjustments of the depreciation value for non-financial assets, revenues from social activities, revenues from the rent or lease of fixed assets and investments in real estate and rights, and since 2016 also revenues related to coincidental events;
- 4) financial revenues, i.e., revenues from financial operations conducted by an entity: amounts due in respect of dividends and share in profits, interest on loans granted, interest on term deposits, default interest, profits from the sale of investments, reduction of depreciation write-offs relating to investments due to the fact that the reasons resulting in the permanent loss of their value have ceased to exist (whether partially or totally), surplus of foreign exchange gains over losses.

3. Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności obejmują:

- 1) koszt własny sprzedanych produktów (wyrobów i usług), tj. koszty ogółem pomniejszone o koszt wytworzenia świadczeń na własne potrzeby jednostki i skorygowane o zmianę stanu produktów;
- 2) wartość sprzedanych towarów i materiałów według cen zakupu (nabycia);
- 3) pozostałe koszty operacyjne (związane pośrednio z działalnością jednostki, do których zalicza się: stratę ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych, tj. nadwyżkę wartości sprzedanych składników majątku trwałego nad przychodami z ich sprzedaży, amortyzację oddanych w dzierżawę lub najem środków trwałych i środków trwałych w budowie, nieplanowane odpisy amortyzacyjne (odpisy z tytułu trwałej utraty wartości), poniesione kary, grzywny, odszkodowania, odpisane w części lub w całości wierzytelności w związku z postępowaniem upadłościowym, układowym i naprawczym, utworzone rezerwy na pewne lub o dużym stopniu prawdopodobieństwa przyszłe zobowiązania (straty z transakcji gospodarczych w toku), odpisy aktualizujące wartość aktywów niefinansowych, koszty utrzymania obiektów działalności socjalnej, darowizny lub nieodpłatnie przekazane aktywa trwałe, a od 2016 r. również straty związane ze zdarzeniami losowymi);
- 4) koszty finansowe, na które składają się w szczególności: odsetki od zaciągniętych kredytów i pożyczek, odsetki i dyskonto od wyemitowanych przez jednostkę obligacji, odsetki za zwłokę, strata ze zbycia inwestycji, odpisy z tytułu aktualizacji wartości inwestycji, nadwyżka ujemnych różnic kursowych nad dodatnimi.

4. Przychody i koszty uzyskania przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wpływające na wynik finansowy ustala się w wartości wyrażonej w rzeczywistych cenach sprzedaży, z uwzględnieniem opustów, rabatów i bonifikat, bez podatku od towarów i usług (VAT).

5. Wynik finansowy na działalności gospodarczej jest to suma wyniku finansowego na sprzedaży produktów, towarów i materiałów, wyniku na pozostałej działalności operacyjnej oraz wyniku na operacjach finansowych. Od 2002 r. do 2015 r. zawiera część, a od 2016 r. całość zdarzeń nadzwyczajnych związanych z działalnością operacyjną.

6. Wynik zdarzeń nadzwyczajnych do 2015 r. (zyski i straty nadzwyczajne) to skutki finansowe zdarzeń powstających niepowtarzalnie, poza zwykłą działalnością jednostki i niezwiązanych z ogólnym ryzykiem jej prowadzenia, a w szczególności spowodowanych zdarzeniami losowymi.

Od 2016 r. wszelkie skutki zdarzeń, które dotychczas wpływały na zyski i straty nadzwyczajne, są zaliczane odpowiednio do pozostałych przychodów operacyjnych i pozostałych kosztów operacyjnych.

7. Wynik finansowy brutto (zysk lub strata) jest to wynik na działalności gospodarczej, do 2015 r. korygowany o wynik zdarzeń nadzwyczajnych.

3. Costs of obtaining revenues from total activity include:

- 1) the cost of products sold (goods and services), i.e., the total costs decreased by the costs of generating benefits for the needs of the entity and corrected by the change in product inventories;
- 2) the value of goods and materials sold according to procurement (purchase) prices;
- 3) other operating costs (indirectly related to the basic activity of the entity), to which the following are included: loss on the sale of non-financial fixed assets, i.e., surplus of the value of sold fixed assets over the revenues from their sale, depreciation of leased or rented fixed assets and assets under construction, unplanned write-offs (write-offs by virtue of a permanent loss of value), penalties, fines, indemnities paid, partially or fully written off liabilities related to bankruptcy, composition, restructuring proceedings, reserves made for future certain liabilities or liabilities, which are likely to occur (loss on current business transaction in), write-offs updating the value of non-financial assets, costs of maintaining premises required for social activity, donations or fixed assets received free of charge, and since 2016 also losses related to coincidental events;
- 4) financial costs, in particular, interest from contracted credits and loans, interest and discount on bonds issued by the entity, default interest, loss on the sale of investments, write-offs updating the value of investment, the surplus of foreign exchange losses over gains.

4. Revenues and costs of obtaining revenues from the sale of products, goods and materials which have an influence on the financial result are expressed in actual sales prices, taking into account discounts, rebates and reductions, excluding the value added tax (VAT).

5. The financial result on economic activity is the sum of the financial result from the sale of products, goods and materials, the result on other operating activity as well as the result on financial operations. Since 2002 till 2015 this item comprised part of extraordinary events related to operating activity, whereas since 2016 all kinds of extraordinary events are included into this item.

6. Result on extraordinary events until 2015 (extraordinary profits and losses) are the financial results of one-time events, outside the usual activity of an entity, and not connected with general risk of activity, and in particular, the result of coincidental events.

Since 2016 all economic effects of the events which previously affected the extraordinary profits and losses are classified as other operating revenues or other operating costs, respectively.

7. The gross financial result (profit or loss) is the result on economic activity, until 2015 corrected by result on extraordinary events.

8. Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto obejmują podatek dochodowy od osób prawnych i fizycznych oraz inne płatności wynikające z odrębnych przepisów. Podatek dochodowy jest to podatek od osiągniętego zysku, który podmiot gospodarczy jest zobowiązany uiścić po uwzględnieniu przyznaných ulg. Obejmuje on:

- część bieżącą, tj. podatek wykazany w deklaracji podatkowej za dany okres sprawozdawczy,
- część odroczoną, tj. różnicę między stanem rezerw i aktywów z tytułu podatku odroczonego (w związku z przejściowymi różnicami między wynikiem finansowym brutto a podstawą opodatkowania, wynikającymi z odmienności momentu ujęcia przychodu i kosztu zgodnie z przepisami o rachunkowości a przepisami podatkowymi) na koniec i początek okresu sprawozdawczego.

9. Wynik finansowy netto (zysk lub strata) otrzymuje się po pomniejszeniu wyniku finansowego brutto o obowiązkowe obciążenia.

10. Relacje ekonomiczne przedstawione w tabl. 4 obliczono następująco:

- 1) **wskaźnik poziomu kosztów** jako relację kosztów uzyskania przychodów z całokształtu działalności do przychodów z całokształtu działalności;
- 2) **wskaźnik rentowności obrotu:**
 - **brutto** jako relację wyniku finansowego brutto do przychodów z całokształtu działalności,
 - **netto** jako relację wyniku finansowego netto do przychodów z całokształtu działalności;
- 3) **wskaźnik płynności finansowej:**
 - **I stopnia** jako relację inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych bez funduszy specjalnych,
 - **II stopnia** jako relację inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych bez funduszy specjalnych,
 - **III stopnia** jako relację aktywów obrotowych (zapasów, należności krótkoterminowych, inwestycji krótkoterminowych oraz krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych) do zobowiązań krótkoterminowych bez funduszy specjalnych.

11. Aktywa obrotowe obejmują: zapasy, należności krótkoterminowe, inwestycje krótkoterminowe (środki pieniężne i krótkoterminowe papiery wartościowe) i krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe.

Należności z tytułu dostaw i usług są zaliczane do należności krótkoterminowych (bez względu na okres wymagalności zapłaty).

12. Kapitały (fundusze) własne ujmuje się w księgach rachunkowych z podziałem na ich rodzaje i według zasad określonych przepisami prawa, postanowieniami statutu lub umowy o utworzeniu jednostki. Obejmują one: kapitał (fundusz) podstawowy, kapitał (fundusz) zapasowy, kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny, pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe, niepodzielony (nierozliczo-

8. Obligatory encumbrances on gross financial result include corporate income tax and personal income tax as well as other payments resulting from separate regulations. Income tax is the tax on earned profit which an economic entity is obligated to pay after considering abatements granted. It includes:

- the current part, i.e., the tax presented in the tax declaration for a given reporting period,
- the deferred part, i.e., a difference between the state of provisions and assets, by virtue of deferred tax (because of the temporary differences between the gross financial result and the basis for taxation resulting from the different moments of the income and cost statement, in accordance with the tax and accounting regulations) at the end and the beginning of the reporting period.

9. The **net financial result** (profit or loss) is derived after decreasing the gross financial result by obligatory encumbrances.

10. The economic relations presented in table 4 were calculated as follows:

- 1) **cost level indicator** as the relation of the costs of obtaining revenues from total activity to revenues from total activity;
- 2) **turnover profitability rate:**
 - **gross** as the relation of the gross financial result to revenues from total activity,
 - **net** as the relation of the net financial result to revenues from total activity;
- 3) **financial liquidity ratio of:**
 - **first degree** as the relation of short-term investments to short-term liabilities excluding special funds,
 - **second degree** as the relation of short-term investments and short-term dues to short-term liabilities excluding special funds,
 - **third degree** as the relation of current assets (stocks, short-term dues, short-term investments and short-term inter-period settlements) to short-term liabilities excluding special funds.

11. Current assets include: stocks, short-term dues, short-term investments (cash equivalents, short-term securities) and short-term inter-period settlements.

Dues from deliveries and services are included in short-term dues (irrespective of their due date).

12. Share equity (funds) is recorded in accounting ledgers according to type and according to the principles defined in legal regulations, statute resolutions or agreements regarding the establishment of the entity. They include: share capital (fund), supplementary capital (fund), reserve capital (fund) from revaluation, other reserve capital (fund), undistributed (unsettled) financial result

ny) wynik finansowy z lat ubiegłych, wynik finansowy netto roku obrotowego oraz odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego.

Do 2015 r. obejmowały również należne wpłaty na kapitał podstawowy oraz udziały (akcje) własne. Kapitał (fundusz) podstawowy to, w zależności od formy prawnej podmiotu gospodarczego:

- w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością (z o.o.), akcyjnych, komandytowo-akcyjnych – kapitał zakładowy,
- w przedsiębiorstwach państwowych – fundusz założycielski,
- w spółdzielniach – fundusz udziałowy,
- w spółkach komandytowych, jawnych, partnerskich, cywilnych – kapitał właścicieli.

Kapitał (fundusz) podstawowy w spółkach akcyjnych, spółkach z o.o. i w spółdzielniach, ujęty w wysokości określonej w umowie (statucie) wpisanej w rejestrze handlowym, jest pomniejszany o zadeklarowane, lecz niewniesione wkłady kapitałowe.

13. Zobowiązania przedsiębiorstw (kapitały obce) obejmują wszystkie zobowiązania z wszelkich tytułów, w tym również z tytułu kredytów i pożyczek. Ogół zobowiązań przedsiębiorstw dzieli się na zobowiązania: długoterminowe – gdy okres ich spłaty na dzień bilansowy jest dłuższy niż rok, krótkoterminowe – gdy okres ich spłaty na dzień bilansowy jest nie dłuższy niż rok.

Zobowiązania z tytułu dostaw i usług są zaliczane do zobowiązań krótkoterminowych (bez względu na okres wymagalności zapłaty).

14. Dane dotyczące finansów przedsiębiorstw podano na podstawie rocznej sprawozdawczości finansowej (przed weryfikacją bilansu).

from previous years, net financial result of the turnover year and write-offs from net profit for the turnover year.

Until 2015 it has also included share capital (fund) not paid up and entity's shares (stock). Share capital (fund) is, depending on the legal form of the economic entity:

- initial capital – in limited liability, joint stock, joint stock-limited companies,
- founders' capital – in state owned enterprises,
- participation fund – in cooperatives,
- owners' capital – in limited partnership, unlimited partnership, professional partnership and civil law partnership companies.

Share capital (fund) in joint stock companies and limited liability companies as well as in cooperatives, registered in the amount defined in the agreement (statute) recorded in the trade register, is decreased by the capital contribution declared but not transferred.

13. Liabilities of enterprises (outside capital) include all liabilities, including liabilities from credits and loans and are divided into: long-term liabilities – when their repayment period on the balance day is longer than one year, and short-term liabilities – when their repayment period on the balance day is not longer than one year.

Liabilities from deliveries and services are included in short-term liabilities (irrespective of their due date).

14. Data concerning the finances of enterprises are presented on the basis of annual financial reports (before balance verification).

TABL. 1 (266). **PRZYCHODY, KOSZTY I WYNIK FINANSOWY PRZEDSIĘBIORSTW WEDŁUG SEKTORÓW WŁASNOŚCI**
REVENUES, COSTS AND FINANCIAL RESULTS OF ENTERPRISES BY OWNERSHIP SECTORS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w mln zł		in mln zł		
Przychody z całokształtu działalności	861183,9	1016707,4	1040260,0	1123295,9	Revenues from total activity
sektor publiczny.....	124163,0	133136,7	125187,6	131070,4	public sector
sektor prywatny	737020,9	883570,8	915072,4	992225,5	private sector
w tym:					of which:
Przychody netto ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług).....	446696,0	545262,8	546907,1	587578,1	Net revenues from sale of products (goods and services)
Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów	373615,4	434481,8	452059,1	490087,3	Net revenues from sale of goods and materials
Przychody finansowe	20236,4	16326,8	21177,0	27226,8	Financial revenues
Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności	813574,7	974288,1	987095,5	1058046,8	Costs of obtaining revenues from total activity
sektor publiczny.....	113230,1	122679,0	113864,2	115507,6	public sector
sektor prywatny	700344,5	851609,1	873231,3	942539,1	private sector
w tym:					of which:
Koszt własny sprzedanych produktów (wyrobów i usług).....	463837,8	569945,5	580834,7	622213,8	Cost of products sold (goods and services)
Wartość sprzedanych towarów i materiałów	315712,4	359598,2	367358,3	400945,6	Value of goods and materials sold
Koszty finansowe	15305,8	22519,9	18645,5	18952,0	Financial costs
Wynik finansowy na działalności gospodarczej	47609,3	42419,4	53164,5	65249,1	Financial result on economic activity
Sektor publiczny	10932,9	10457,7	11323,4	15562,7	Public sector
Sektor prywatny.....	36676,4	31961,7	41841,2	49686,4	Private sector
Wynik zdarzeń nadzwyczajnych ^a	11,0	43,1	x	x	Result on extraordinary events ^a
sektor publiczny.....	0,7	8,5	x	x	public sector
sektor prywatny	10,3	34,6	x	x	private sector
Zyski nadzwyczajne	49,2	78,5	x	x	Extraordinary profits
Straty nadzwyczajne	38,2	35,4	x	x	Extraordinary losses
Wynik finansowy brutto ^a	47620,2	42462,5	53164,5	65249,1	Gross financial result ^a
sektor publiczny.....	10933,5	10466,2	11323,4	15562,7	public sector
sektor prywatny	36686,7	31996,3	41841,2	49686,4	private sector
Zysk brutto	55318,6	57586,5	65742,7	74217,4	Gross profit
Strata brutto.....	7698,4	15124,0	12578,2	8968,3	Gross loss
Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto	7757,8 ^b	8304,5	9457,6	10291,4	Obligatory encumbrances on gross financial result
sektor publiczny.....	1409,6	2664,7	2494,6	1714,1	public sector
sektor prywatny	6348,1	5639,8	6963,0	8577,3	private sector
W tym podatek dochodowy	7757,8	6797,8	8274,8	10252,9	Of which income tax
Wynik finansowy netto	39862,4	34158,0	43706,9	54957,7	Net financial result
sektor publiczny.....	9523,9	7801,5	8828,8	13848,6	public sector
sektor prywatny	30338,6	26356,5	34878,2	41109,1	private sector
Zysk netto	47291,5	48576,1	57118,2	64079,5	Net profit
Strata netto.....	7429,1	14418,1	13411,3	9121,8	Net loss

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 6 na str. 313. ^b Obejmują tylko podatek dochodowy.

^a See general notes, item 6 on page 313. ^b Include only income tax.

TABLE 2 (267). PRZYCHODY, KOSZTY I WYNIK FINANSOWY PRZEDSIĘBIORSTW WEDŁUG SEKCJI
REVENUES, COSTS AND FINANCIAL RESULTS OF ENTERPRISES BY SECTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przychody z całokształtu działalności Revenues from total activity	Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności Costs of obtaining revenues from total activity	Wynik finansowy brutto ^a Gross financial result ^a	Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto Obligatory encumbrances on gross financial result	Wynik finansowy netto Net financial result	
						w mln zł
OGÓŁEM 2010	861183,9	813574,7	47620,2	7757,8 ^b	39862,4	
TOTAL						
	2015	1016707,4	974288,1	42462,5	8304,5	34158,0
	2016	1040260,0	987095,5	53164,5	9457,6	43706,9
	2017	1123295,9	1058046,8	65249,1	10291,4	54957,7
w tym: of which:						
Przemysł Industry	371739,3	343436,2	28303,1	3689,5	24613,6	
górnictwo i wydobywanie mining and quarrying	973,3	1083,6	-110,4	31,1	-141,5	
przetwórstwo przemysłowe..... manufacturing	275046,3	257895,0	17151,2	2606,5	14544,8	
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elek- tryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ ... electricity, gas, steam and air conditioning supply	89608,1	79011,5	10596,6	929,3	9667,3	
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ water supply; sewerage, waste management and remediation activities	6111,7	5446,1	665,6	122,5	543,1	
Budownictwo..... Construction	52457,2	50669,5	1787,7	539,0	1248,7	
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	400264,4	388780,8	11483,6	2312,6	9170,9	
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	74245,0	69224,5	5020,5	814,1	4206,3	
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	7373,0	6670,0	703,1	125,3	577,8	
Informacja i komunikacja Information and communication	80089,8	75050,2	5039,5	855,6	4184,0	
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities	19752,3	16399,2	3353,1	729,5	2623,6	
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	12877,4	10830,3	2047,0	308,4	1738,7	
Działalność profesjonalna, naukowa i tech- niczna..... Professional, scientific and technical activities	47851,4	42598,1	5253,2	499,9	4753,4	
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	24632,5	23573,3	1059,2	207,5	851,7	
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities	6924,0	6828,2	95,8	62,9	32,9	
Działalność związana z kulturą, rozrywką i re- kreacją..... Arts, entertainment and recreation	10728,6	10269,3	459,3	87,4	371,9	
Pozostała działalność usługowa..... Other service activities	2739,2	2609,3	129,9	42,4	87,6	

a Patrz uwagi ogólne, ust. 6 na str. 313. b Obejmują tylko podatek dochodowy.
a See general notes, item 6 on page 313. b Include only income tax.

TABL. 4 (269). **RELACJE EKONOMICZNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH**
ECONOMIC RELATIONS IN ENTERPRISES

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Wskaźnik poziomu kosztów Cost level indicator	Wskaźnik rentowności obrotu Turnover profitability rate		Wskaźnik płynności finansowej Financial liquidity ratio of the		
		brutto gross	netto net	I stopnia first degree	II stopnia second degree	III stopnia third degree
		w %		in %		
OGÓŁEM 2010	94,5	5,5	4,6	52,4	116,8	151,0
TOTAL 2015	95,8	4,2	3,4	50,4	118,0	151,7
..... 2016	94,9	5,1	4,2	51,2	118,1	150,4
2017	94,2	5,8	4,9	49,5	115,8	148,5
sektor publiczny public sector	88,1	11,9	10,6	152,7	205,7	234,6
sektor prywatny private sector	95,0	5,0	4,1	37,7	105,4	138,6
w tym: of which:						
Przemysł Industry	92,4	7,6	6,6	45,5	109,0	149,3
górnictwo i wydobywanie mining and quarrying	111,3	-11,3	-14,5	115,8	164,7	181,6
przetwórstwo przemysłowe manufacturing	93,8	6,2	5,3	37,0	103,3	152,3
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ electricity, gas, steam and air conditioning supply	88,2	11,8	10,8	63,8	120,6	139,4
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ water supply; sewerage, waste management and remediation activities	89,1	10,9	8,9	94,6	152,2	168,7
Budownictwo Construction	96,6	3,4	2,4	51,2	105,4	150,0
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	97,1	2,9	2,3	30,6	99,1	147,6
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	93,2	6,8	5,7	100,6	165,9	178,6
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	90,5	9,5	7,8	74,1	128,2	142,1
Informacja i komunikacja Information and communication	93,7	6,3	5,2	36,6	114,5	131,5
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities	83,0	17,0	13,3	59,2	133,6	138,7
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	84,1	15,9	13,5	76,9	110,3	156,8
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	89,0	11,0	9,9	76,7	150,1	169,2
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	95,7	4,3	3,5	29,2	86,7	100,1
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	98,6	1,4	0,5	58,8	113,1	126,8
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation	95,7	4,3	3,5	233,9	269,6	281,1
Pozostała działalność usługowa Other service activities	95,3	4,7	3,2	88,3	164,3	186,5

TABL. 5 (270). **AKTYWA OBROTOWE PRZEDSIĘBIORSTW**
Stan w dniu 31 XII
CURRENT ASSETS OF ENTERPRISES
As of 31 XII

Lp. No.	WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Zapasy		
			razem total	w tym	
				materiały materials	półprodukty i produkty w toku semi-finished products and work in pro- gress
w mln zł					
1	OGÓŁEM 2010	327387,6	63181,2	13931,4	8496,8
2	TOTAL 2015	397816,8	77363,1	17637,3	9945,3
3 2016	430895,9	81443,8	18592,3	10350,9
4 2017	457528,2	88607,7	20098,0	10727,5
5	sektor publiczny public sector	74530,5	7893,4	4330,7	1203,0
6	sektor prywatny..... private sector	382997,7	80714,3	15767,3	9524,5
	w tym: of which:				
7	Przemysł Industry	123495,1	31489,9	16311,5	3613,6
8	górnictwo i wydobywanie mining and quarrying	653,2	57,7	16,2	4,2
9	przetwórstwo przemysłowe..... manufacturing	89598,4	27359,0	12765,0	3600,9
10	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elek- tryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ electricity, gas, steam and air conditioning supply	30726,7	3930,7	3443,6	5,7
11	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ water supply; sewerage, waste management and remediation activities	2516,7	142,4	86,7	2,7
12	Budownictwo..... Construction	33279,5	6373,1	856,1	3858,4
13	Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	124586,8	39746,8	919,8	336,6
14	Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	32199,6	1409,0	923,6	18,0
15	Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	1820,3	114,6	52,1	16,0
16	Informacja i komunikacja Information and communication	29404,4	2335,9	374,1	483,2
17	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities	57339,7	1451,9	1,2	36,5
18	Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	11090,0	2830,1	22,9	1393,8
19	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	26946,7	1509,6	271,8	892,0
20	Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	8351,9	682,6	166,2	23,5
21	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities	1720,2	90,5	70,4	1,4
22	Działalność związana z kulturą, rozrywką i re- kreacją..... Arts, entertainment and recreation	1567,3	39,8	31,5	0,0
23	Pozostała działalność usługowa..... Other service activities	833,1	53,6	27,5	7,4

Stocks of which		Należności krótkoterminowe Short-term dues		Inwestycje krótkoterminowe Short-term investments	Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe Short-term inter-period settlements	Lp. No.
produkty gotowe finished products	towary goods	razem total	w tym z tytułu dostaw i usług of which from deliveries and services			
in mln zł						
8882,9	30665,8	139503,2	114227,1	113726,6	10976,7	1
9402,1	37829,8	177228,8	139908,0	132165,1	11059,8	2
9460,2	40911,7	191651,9	153791,6	146651,8	11148,3	3
10225,4	44716,9	204070,3	162699,9	152591,4	12258,8	4
451,3	645,7	16854,0	10232,3	48493,1	1289,9	5
9774,1	44071,3	187216,3	152467,6	104098,3	10968,8	6
7778,0	3299,9	52565,8	44490,0	37629,5	1809,9	7
15,9	15,0	175,7	156,1	416,6	3,3	8
7709,7	2892,1	39009,3	33657,5	21748,0	1482,1	9
39,8	356,1	12521,5	9981,6	14054,4	220,2	10
12,6	36,7	859,4	694,7	1410,5	104,4	11
670,5	584,7	12023,1	9188,8	11364,9	3518,4	12
453,0	37467,6	57839,2	47284,3	25794,0	1206,8	13
1,8	434,2	11769,7	9235,5	18142,2	878,7	14
1,9	36,9	692,7	483,3	949,6	63,3	15
552,2	911,5	17423,6	15503,9	8176,8	1468,1	16
—	229,4	30762,5	20044,9	24460,9	664,4	17
423,3	966,9	2364,9	1688,5	5438,3	456,7	18
34,4	236,0	11699,9	9079,1	12210,3	1526,9	19
5,3	448,8	4793,2	4047,2	2439,4	436,8	20
0,0	17,9	736,2	669,9	798,6	95,0	21
0,1	7,4	199,0	87,9	1303,9	24,7	22
1,3	17,0	339,9	239,8	394,3	45,3	23

TABL. 6 (271). **KAPITAŁY (FUNDUSZE) WŁASNE PRZEDSIĘBIORSTW**
Stan w dniu 31 XII
SHARE EQUITY (FUNDS) OF ENTERPRISES
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym		Of which		
		kapitał (fundusz) podstawowy share capital (fund)	kapitał (fundusz) zapasowy supplementary capital (fund)	niepodzielony wynik finansowy z lat ubiegłych undistributed financial result from previous years	wynik finansowy netto roku obrotowego net financial result of the turnover year	
		w mln zł		in mln zł		
O G Ó Ł E M	2010	411644,0	225768,3	125739,2	-11420,0	39621,5
TOTAL	2015	514101,1	275383,8	182130,6	-21632,2	33375,8
	2016	542190,1	281888,0	190456,8	-21226,6	43292,7
	2017	556898,9	270456,3	203108,8	-21710,3	54735,9
sektor publiczny.....		213625,9	144187,5	54189,1	-7360,2	13835,9
public sector						
sektor prywatny		343273,0	126268,8	148919,7	-14350,1	40900,0
private sector						
w tym: of which:						
Przemysł.....		228397,6	94311,5	93087,2	3096,8	24328,9
Industry						
górnictwo i wydobywanie		3180,7	537,2	2654,6	-1717,8	-141,5
mining and quarrying						
przetwórstwo przemysłowe		101084,2	29578,1	46521,3	474,3	14239,6
manufacturing						
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ ..		114615,5	57966,2	41218,1	4653,0	9687,8
electricity, gas, steam and air conditioning supply						
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		9517,3	6230,0	2693,2	-312,7	543,1
water supply; sewerage, waste management and remediation activities						
Budownictwo		14265,5	4702,3	7612,6	-1410,9	1252,2
Construction						
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		68968,6	28523,4	31659,2	-8775,0	9210,6
Trade; repair of motor vehicles ^Δ						
Transport i gospodarka magazynowa.....		48468,9	35103,3	10752,0	-8038,5	4191,6
Transportation and storage						
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		6553,2	3019,7	1579,1	153,9	578,8
Accommodation and catering ^Δ						
Informacja i komunikacja.....		54548,7	15078,0	20205,8	4839,8	4188,0
Information and communication						
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa.....		37533,5	26354,6	7034,1	332,5	2627,9
Financial and insurance activities						
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		34123,8	21530,1	10564,6	-1607,9	1755,7
Real estate activities						
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		45099,1	29740,3	14893,9	-8193,7	4754,6
Professional, scientific and technical activities						
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		5490,2	1825,5	3013,1	-615,4	838,3
Administrative and support service activities						
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		2355,4	1665,6	1156,8	-708,4	33,3
Human health and social work activities						
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		1488,4	592,4	610,4	-371,6	364,9
Arts, entertainment and recreation						
Pozostała działalność usługowa		1025,6	649,2	304,9	-96,2	92,3
Other service activities						

TABL. 7 (272). **KAPITAŁ ZAKŁADOWY SPÓŁEK**^a
 Stan w dniu 31 XII
 SHARE CAPITAL OF COMPANIES^a
 As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym mienie		Of which estate	
		Skarbu Państwa of the State Treasury	państwowych osób praw- nych of state legal persons	krajowych osób fizycz- nych of domestic natural persons	osób zagran- icznych of foreign persons
		w mln zł		in mln zł	
OGÓŁEM 2010	178451,7	65519,5	8739,8	6917,3	57527,3
TOTAL 2015	219340,3	70675,6	23461,6	7858,6	59079,9
..... 2016	225378,4	70725,8	22797,2	10738,6	60691,9
..... 2017	226337,7	71265,3	23301,7	10820,2	59480,5
sektor publiczny public sector	116041,9	70782,0	23288,0	109,7	2,3
sektor prywatny private sector	110295,8	483,3	13,7	10710,5	59478,2
w tym: of which:					
Przemysł Industry	91477,4	27191,5	11649,4	3312,8	18961,6
górnictwo i wydobywanie mining and quarrying	535,4	—	0,1	21,3	20,3
przetwórstwo przemysłowe manufacturing	26783,5	387,4	877,3	3211,3	14343,6
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elek- tryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ electricity, gas, steam and air conditioning supply	57966,2	26804,1	10762,9	38,0	4289,0
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ water supply; sewerage, waste management and remediation activities	6192,4	—	9,1	42,2	308,6
Budownictwo Construction	3933,1	385,0	560,7	401,9	1500,8
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	26730,0	61,6	163,6	1964,9	18065,3
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	33825,9	21060,2	6332,6	268,9	1136,4
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	2938,6	676,4	238,6	469,6	984,1
Informacja i komunikacja Information and communication	15043,3	940,5	429,2	482,3	8438,7
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities	14542,5	7676,5	3506,3	18,7	1235,2
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	6717,9	97,6	13,5	273,6	2530,1
Działalność profesjonalna, naukowa i tech- niczna Professional, scientific and technical activities	26689,9	12849,7	318,6	3387,7	4660,3
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	1752,6	—	1,5	75,1	1131,8
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	1623,1	—	0,1	45,8	738,1
Działalność związana z kulturą, rozrywką i re- kreacją Arts, entertainment and recreation	592,1	295,9	1,7	24,8	38,0
Pozostała działalność usługowa Other service activities	217,0	—	85,8	18,7	12,5

^a Dane dotyczą spółek prawa handlowego, spółek cywilnych i innych spółek powołanych odrębnymi przepisami oraz zagranicznych przedsiębiorstw drobnej wytwórczości i oddziałów przedsiębiorców zagranicznych.

^a Data concerns commercial companies, civil law partnerships and others companies established on the basis of separate rules as well as foreign small-scale enterprises and branches of foreign enterprises.

TABL. 8 (273). **ZOBOWIĄZANIA PRZEDSIĘBIORSTW**
Stan w dniu 31 XII
LIABILITIES OF ENTERPRISES
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Długoterminowe Long-term		Krótkoterminowe Short-term			
		razem total	w tym kredyty i pożyczki of which credits and loans	razem total	w tym of which		
					kredyty i pożyczki credits and loans	z tytułu dostaw i usług from deliveries and ser- vices	
		w mln zł	in mln zł				
O G Ó Ł E M	2010	336305,8	117457,3	80542,0	218848,5	48115,9	105947,2
TOTAL	2015	447207,9	182989,9	127766,3	264218,0	66898,1	114119,6
	2016	480156,9	191240,0	144101,2	288916,9	75313,6	127350,9
	2017	500054,5	189486,7	147304,1	310567,8	79708,1	137114,3
sektor publiczny.....		74733,8	42117,8	25427,9	32616,1	3379,2	8147,4
public sector							
sektor prywatny		425320,7	147369,0	121876,2	277951,7	76328,9	128966,8
private sector							
w tym: of which:							
Przemysł.....		122892,1	39911,3	28437,6	82980,9	15341,1	38328,4
Industry							
górnictwo i wydobywanie.....		443,8	83,4	53,7	360,4	143,8	186,9
mining and quarrying							
przetwórstwo przemysłowe		80428,8	21382,9	16934,9	59046,0	10946,0	31308,5
manufacturing							
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elek- tryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ ...		38814,5	16747,4	10235,5	22067,2	3662,8	6443,2
electricity, gas, steam and air conditioning supply							
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		3204,9	1697,6	1213,4	1507,3	588,5	389,8
water supply; sewerage, waste management and remediation activities							
Budownictwo		26099,3	3854,6	2029,7	22244,7	2352,6	10304,2
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		99246,2	14658,8	10269,6	84587,4	12597,2	53773,8
Trade; repair of motor vehicles ^Δ							
Transport i gospodarka magazynowa.....		44797,7	26425,9	14240,0	18371,8	2036,7	6734,4
Transportation and storage							
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		4185,6	2885,5	2149,3	1300,0	359,4	533,3
Accommodation and catering ^Δ							
Informacja i komunikacja.....		60829,1	38385,8	32824,0	22443,3	5216,7	11549,1
Information and communication							
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		77026,3	35662,4	34436,9	41363,9	32407,6	3198,1
Financial and insurance activities							
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		15826,6	8130,6	6240,5	7696,0	1692,4	1286,6
Real estate activities							
Działalność profesjonalna, naukowa i tech- niczna		25777,1	9056,0	7320,8	16721,0	3656,3	6812,8
Professional, scientific and technical activities							
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		14725,5	6353,2	5880,8	8372,2	3527,1	2835,7
Administrative and support service activities							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		4407,8	3034,1	2821,1	1373,7	307,0	666,3
Human health and social work activities							
Działalność związana z kulturą, rozrywką i re- kreacją		938,5	350,7	135,1	587,8	39,3	167,6
Arts, entertainment and recreation							
Pozostała działalność usługowa		715,5	263,6	134,2	451,9	87,2	161,2
Other service activities							

DZIAŁ XX FINANSE PUBLICZNE

CHAPTER XX PUBLIC FINANCE

Uwagi ogólne

1. Finanse publiczne obejmują procesy związane z gromadzeniem środków publicznych oraz ich rozdysponowaniem, a w szczególności: gromadzenie dochodów i przychodów publicznych, wydatkowanie środków publicznych, finansowanie potrzeb pożyczkowych budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego (gmin, miast na prawach powiatu, powiatów oraz województw), zaciąganie zobowiązań angażujących środki publiczne, zarządzanie środkami publicznymi, zarządzanie długiem publicznym oraz rozliczenia z budżetem Unii Europejskiej. Podstawę prawną określającą te procesy stanowi ustawa z dnia 27 VIII 2009 r. o finansach publicznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 2077) i przepisy wprowadzające ustawę o finansach publicznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1241, z późn. zm.). W przypadku gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego również ustawa z dnia 8 III 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 1875, z późn. zm.), ustawa z dnia 5 VI 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 1868), ustawa z dnia 5 VI 1998 r. o samorządzie województwa (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 2096) oraz ustawa z dnia 13 XI 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r. poz. 1453).

2. Prezentowane dane obejmują informacje dotyczące dochodów i wydatków budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz przychodów i kosztów samorządowych zakładów budżetowych.

3. Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego są określone w uchwale budżetowej przez właściwe organy stanowiące na rok kalendarzowy (budżetowy), w terminach i na zasadach określonych w ustawach ustrojowych oraz ustawie o finansach publicznych.

Miasto na prawach powiatu realizuje równocześnie zadania z zakresu działania gminy oraz powiatu i sporządza jeden budżet, w którym określone są poszczególne dochody z uwzględnieniem źródeł dochodów gminy i powiatu oraz wydatki realizowane łącznie przez gminę i powiat. Dlatego też w tablicach dochody i wydatki gmin podane są bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu, natomiast dochody i wydatki miast na prawach powiatu podane są łącznie z dochodami i wydatkami części gminnej i powiatowej. Powyższa uwaga dotyczy również samorządowych zakładów budżetowych.

General notes

1. Public finance include the processes connected with accumulation and allocation of public funds, and particularly: collecting and accumulating revenue, spending public funds, financing of loan needs of the state budget and of the budgets of local government units (i.e. gminas, cities with powiat status, powiats and voivodships), incurring liabilities involving public funds, managing public funds and public dept, as well as settlements with the European Union budget. The legal basis defining the above mentioned processes is the Law on Public Finances, dated 27 VIII 2009 (unified text: Journal of Laws 2017 item 2077) and regulations introducing the Law on Public Finances (Journal of Laws 2009 No. 157, item 1241, with later amendments). With respect to the financial management of local government units, the legal basis is additionally provided by the Law on Gmina Local Government, dated 8 III 1990 (unified text: Journal of Laws 2017 item 1875, with later amendments), the Law on Powiat Local Government, dated 5 VI 1998 (unified text: Journal of Laws 2017 item 1868), the Law on Voivodship Local Government, dated 5 VI 1998 (unified text: Journal of Laws 2017 item 2096) as well as the Law on Incomes of Local Government Units, dated 13 XI 2003 (unified text: Journal of Laws 2017 item 1453).

2. The presented data include information regarding revenue and expenditure of the budgets of local government units as well as revenue and costs of local government budgetary establishments.

3. Revenue and expenditure of the budgets of local government units are determined in the budgetary law passed by relevant councils for a period of one calendar year (a budgetary year) within the periods and in accordance with the principles set forth in statutory acts and in the Law on Public Finances.

City with powiat status fulfils the tasks of a gmina as well as of a powiat. There is one budget drawn up every year, which consists of revenue (income received by both the gmina and the powiat) as well as expenditure realized jointly by the gmina and the powiat. Therefore in the tables revenue and expenditure of gminas are given without data for cities with powiat status, while revenue and expenditure of cities with powiat status are given jointly with gmina and powiat part of revenue and expenditure. The above note concerns also local government budgetary establishment.

4. Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego grupuje się zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o finansach publicznych, tj. w podziale na działy – określające rodzaj działalności oraz paragrafy – określające rodzaj dochodu, przychodu lub wydatku. Dane opracowano zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 2 III 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2014 r. poz. 1053, z późn. zm.).

Prezentowane dane w zakresie dochodów i wydatków według działów obejmują wszystkie paragrafy dochodowe/wydatkowe zrealizowane w danym dziale.

5. Na dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego składają się:

- 1) dochody własne, tj.:
 - a) dochody z tytułu udziałów we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych i osób fizycznych,
 - b) wpływy z podatków oraz opłat ustalanych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, w tym podatek od nieruchomości, podatek rolny, podatek od środków transportowych, podatek od czynności cywilnoprawnych, opłata skarbową,
 - c) dochody z majątku, np. dochody z najmu i dzierżawy oraz innych umów o podobnym charakterze,
 - d) środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł;
- 2) dotacje:
 - a) celowe z budżetu państwa na zadania: z zakresu administracji rządowej, własne, realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej,
 - b) przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi, płatności z budżetu środków europejskich (paragrafy 200, 620 oraz od 2015 r. – 205 i 625 według szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych),
 - c) otrzymane z funduszy celowych (od 2011 r. są tylko państwowe fundusze celowe),
 - d) pozostałe dotacje, w tym dotacje celowe na zadania realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego;
- 3) subwencja ogólna z budżetu państwa, która składa się z części: wyrównawczej, oświatowej, rekompensującej, równoważącej i regionalnej.

6. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego dzielą się na majątkowe (w tym inwestycyjne) i bieżące, do których zalicza się m.in.:

- wydatki na wynagrodzenia (wraz z pochodnymi),
- wydatki na zakup materiałów i usług,
- dotacje m.in. dla jednostek organizacyjno-prawnych działających w budżetach jednostek samorządu terytorialnego,

4. Revenue and expenditure of the budgets of local government units are grouped in accordance with the provisions set forth in the Law on Public Finances, i.e. they are grouped into divisions – defining types of activity, and into paragraphs – defining types of revenue, income or expenditure. The data were compiled in accordance with the decree of the Minister of Finance, dated 2 III 2010 on Detailed Classification of Incomes, Expenses, Revenues and Expenditures, and Funds from Foreign Resources (unified text: Journal of Laws 2014 item 1053, with later amendments).

The presented data on revenue and expenditure by the divisions cover all the paragraphs of revenue/ expenditure realized in that division.

5. Budget revenue of local government units comprise:

- 1) own revenue, i.e.:
 - a) revenue from shares in receipts from corporate and personal income taxes,
 - b) receipts from taxes and fees established and collected on the basis of separate acts, of which the tax on real estate, the agricultural tax, the tax on means of transport, the tax on civil law transactions, stamp duty,
 - c) revenue from property, e.g., revenue from renting and leasing as well as agreements with a similar character,
 - d) funds for additional financing of own tasks from other sources;
- 2) grants:
 - a) targeted grants from the state budget for: government administration-related tasks, own tasks, and tasks realized on the basis of agreements with government administration bodies,
 - b) provided under programmes financed with the European funds and other foreign funds that are not reimbursable and payments from the European funds budget (paragraphs 200, 620 and since 2015 – 205 and 625 according to the detailed classification of incomes, expenses, revenues and expenditures, and funds from foreign sources),
 - c) received from appropriated funds (since 2011 state appropriated funds),
 - d) other grants, of which targeted grants for tasks realized on the basis of agreements between local government units;
- 3) general subvention from the state budget, comprising: equalisation, educational, compensating, balancing and regional parts.

6. Expenditure of local government units budgets are divided into: property-related (including investment-related) and current expenditures, such as:

- expenditure on wages and salaries (including derivatives),
- expenditure on the purchase of materials and services,
- grants, among others, for organizational and legal units operating within local government units budgets,

- wydatki na obsługę długu publicznego, w tym wypłaty z tytułu udzielenia poręczeń i gwarancji.

7. Od 2010 r. w sektorze finansów publicznych funkcjonują **samorządowe zakłady budżetowe**, które odpłatnie wykonują zadania i pokrywają koszty swojej działalności z przychodów własnych oraz ewentualnych dotacji przedmiotowych, a także z dotacji celowych na zadania bieżące i z dotacji celowych na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji, otrzymanych z budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

8. Informacje dotyczące budżetów jednostek samorządu terytorialnego opracowano w Głównym Urzędzie Statystycznym na podstawie sprawozdań Ministerstwa Finansów.

- expenditure on public debt servicing, of which payments related to granting endorsements and guarantees.

7. Since 2010 in the sector of public finance are functioning **local government budgetary establishments** which perform tasks for a fee, and cover the costs related to their activity from own revenues and from possible product grants, as well as from targeted grants for current tasks and targeted grants for financing or co-financing of the investment-related costs, obtained from the budgets of local government units.

8. Information concerning budgets of local government units is compiled in the Central Statistical Office on the basis of the Ministry of Finance budgetary reporting.

TABL. 1 (274). **DOCHODY BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG RODZAJÓW**
REVENUE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS BY TYPE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Wojewódz- two Voivodship
OGÓŁEM	2010 26225971,5	8719001,2	12405737,3	2648303,9	2452929,2
TOTAL	2015 33644241,2	11152669,3	16780226,1	2942665,5	2768680,4
	2016 35876069,1	13179392,4	17355498,8	3038571,9	2302606,1
	2017 38416718,2	14294145,5	18355003,3	3217446,4	2550123,0
Dochody własne	23148898,3	6561802,2	13100942,0	1291667,7	2194486,4
Own revenue					
w tym: of which:					
Udziały w podatku dochodowym	12427234,6	3050414,5	6454204,3	818341,1	2104274,6
Share in income tax					
od osób prawnych	2780087,9	115678,5	846020,6	24436,5	1793952,3
corporate income tax					
od osób fizycznych	9647146,7	2934736,0	5608183,7	793904,6	310322,4
personal income tax					
Podatek od nieruchomości	3130412,8	1547519,6	1582893,2	x	x
Tax on real estate					
Podatek rolny	148642,8	146716,1	1926,7	x	x
Agricultural tax					
Podatek od środków transportowych	212437,9	162458,2	49979,7	x	x
Tax on means of transport					
Podatek od działalności gospodarczej osób fizycznych opłacany w formie karty podatkowej	15290,3	6809,9	8480,4	x	x
Receipts from lump sum taxation					
Podatek od spadków i darowizn	85816,4	23117,1	62699,3	x	x
Tax on inheritances and donations					
Podatek od czynności cywilnoprawnych	834141,8	174933,1	659208,7	x	x
Tax on civil law transactions					
Opiata skarbowa	124178,8	23606,3	100572,5	x	x
Stamp duty					
Opiata targowa	23293,8	20878,2	2415,6	x	x
Market place fee					
Dochody z majątku	1234585,4	360770,8	788952,2	59189,5	25672,8
Revenue from property					
w tym dochody z najmu i dzierżawy oraz innych umów o podobnym charakterze	811023,0	141438,7	643115,3	11765,9	14703,1
of which income from renting and leasing as well as agreements with a similar character					

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status.

TABLE 1 (274). **DOCHODY BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG RODZAJÓW (dok.)**
REVENUE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS BY TYPE (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Wojewódz- two Voivodship
	w tys. zł		in thous. zł		
Dochody własne (dok.) Own revenue (cont.)					
Wpływy z usług Revenue from services	1657902,3	213031,0	1267173,8	172409,9	5287,5
Srodki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł Funds for additional financing of own tasks from other sources	66587,0	42523,7	18785,4	5045,4	232,6
Dotacje Grants	7974823,8	4324742,7	2678900,3	706669,4	264511,4
Dotacje celowe..... Targeted grants	7057584,2	4132805,9	2152486,3	635113,6	137178,4
z budżetu państwa from the state budget	6684283,3	4018217,2	2070264,4	471896,3	123905,5
na zadania: for tasks:					
z zakresu administracji rządowej for government administration tasks	5854291,5	3615521,6	1794367,5	324400,2	120002,2
własne for own tasks	819878,9	401179,9	268564,5	146231,2	3903,3
realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej..... realized on the basis of agreements with government administration bodies	10112,9	1515,7	7332,4	1264,8	—
na zadania realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego..... for tasks realized on the basis of agreements between local government units	199174,6	56577,5	78270,3	55739,5	8587,4
otrzymane z państwowych funduszy celowych received from state appropriated funds	44320,1	28207,5	3139,5	9639,8	3333,3
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań for financial assistance between local government units for additional financing of own tasks	129806,1	29803,7	812,1	97838,0	1352,3
Dotacje z paragrafów 200 i 620 ^b Grants from paragraphs 200 and 620 ^b	108988,6	53448,4	3207,2	12978,9	39354,2
Dotacje z paragrafów 205 i 625 ^b Grants from paragraphs 205 and 625 ^b	808251,0	138488,3	523206,9	58577,0	87978,8
Subwencja ogólna z budżetu państwa General subvention from the state budget	7292996,1	3407600,6	2575161,0	1219109,3	91125,2
W tym część oświatowa..... Of which educational part	5943165,4	2596706,1	2347947,4	913478,8	85033,2

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Klasyfikacji dochodów i wydatków budżetowych.

a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status. b Of the classification of budget revenue and expenditure.

TABL. 2 (275). DOCHODY BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG DZIAŁÓW W 2017 R.

REVENUE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS BY DIVISION IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Wojewódz- two Voivodship
OGÓŁEM	38416718,2	14294145,5	18355003,3	3217446,4	2550123,0
TOTAL					
w tym: of which:					
Rolnictwo i łowiectwo	257163,4	181265,6	151,8	4336,6	71409,3
Agriculture and hunting					
Przetwórstwo przemysłowe.....	13,6	13,6	—	—	0,0
Manufacturing					
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	45301,2	44917,6	2,0	369,4	12,2
Electricity, gas and water supply					
Transport i łączność	2342724,3	174252,6	1902169,7	182652,4	83649,6
Transport and communication					
Gospodarka mieszkaniowa	2302491,8	333079,5	1869048,2	78264,5	22099,6
Dwelling economy					
Działalność usługowa.....	92594,2	4733,4	24851,0	62079,6	930,2
Service activity					
Administracja publiczna	174967,8	84536,5	58934,4	18643,8	12853,1
Public administration					
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	342668,6	33906,4	152071,5	156690,7	0,0
Public safety and fire care					
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej	17493549,4	5295268,8	9162461,8	919492,7	2116326,1
Income taxes from legal persons, natural persons and other organizational units without legal personality					
Różne rozliczenia	7586592,0	3492600,3	2666424,7	1224757,9	202809,1
Miscellaneous settlements					
Oświata i wychowanie	642838,0	374925,7	211527,2	53510,9	2874,3
Education					
Ochrona zdrowia	136790,2	1338,1	29674,6	95805,5	9972,0
Health care					
Pomoc społeczna	702927,2	214445,4	221107,7	267330,3	43,8
Social assistance					
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej ...	84258,3	783,0	25049,2	49528,3	8897,7
Other tasks in sphere of social policy					
Edukacyjna opieka wychowawcza	44058,0	18920,2	16146,8	8732,6	258,4
Educational care					
Rodzina	5024989,2	3430561,4	1523104,5	64227,9	7095,4
Family					
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	978792,1	531819,9	429486,5	10680,0	6805,7
Municipal economy and environmental protection					
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	30291,0	13611,6	12382,7	1554,0	2742,7
Culture and national heritage					
Kultura fizyczna	90545,0	58843,5	26693,7	5007,9	0,0
Physical education					

^a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

U w a g a. Prezentowane dane obejmują wszystkie paragrafy dochodowe zrealizowane w danym dziale.

^a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status.

N o t e. The presented data cover all the paragraphs of revenue realized in that division.

TABL. 3 (276). WYDATKI BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG RODZAJÓW
EXPENDITURE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS BY TYPE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Wojewódz- two Voivodship	
						w tys. zł
OGÓŁEM 2010	28959461,0	9321045,7	14346774,9	2783080,3	2508560,2	
TOTAL						
	2015	31900288,2	10937972,5	15442103,8	2926849,9	2593362,0
	2016	34390761,9	12743831,3	16417094,2	2982341,9	2247494,4
	2017	38154915,7	14469466,0	18154126,8	3232284,3	2299038,7
Wydatki bieżące	32469813,4	12161369,3	15877395,6	2638220,9	1792827,7	
Current expenditure						
w tym: of which:						
Dotacje.....	3124327,6	895052,6	1394162,4	223243,5	611869,1	
Grants						
w tym dla samorządowych zakładów budżeto- wych.....	75090,9	35813,5	38519,9	757,5	—	
of which for local government budgetary estab- lishments						
Świadczenia na rzecz osób fizycznych.....	5610260,6	3726196,2	1761831,5	114412,6	7820,3	
Benefits for natural persons						
Wydatki bieżące jednostek budżetowych.....	21858222,8	7375387,2	11571544,0	2150043,1	761248,6	
Current expenditure of budgetary units						
w tym: of which:						
wynagrodzenia.....	10138284,6	3886504,7	4585365,2	1344939,8	321474,9	
wages and salaries						
w tym osobowe.....	9241783,5	3521581,1	4211231,7	1214191,3	294779,4	
of which personal						
pochodne od wynagrodzeń ^b	1857610,1	751964,3	825420,7	222678,7	57546,4	
derivatives from wages and salaries ^b						
zakup materiałów i usług.....	8308712,2	2253734,7	5363895,0	411282,9	279799,6	
purchase of materials and services						
Obsługa długu publicznego.....	410709,0	76291,4	263421,1	19182,4	51814,1	
Public debt servicing						
w tym wypłaty z tytułu gwarancji i poręczeń.....	7365,6	708,1	635,2	1742,2	4280,0	
of which payments related to guarantees and endorsements						
Wydatki majątkowe	5685102,3	2308096,7	2276731,2	594063,5	506211,0	
Property expenditure						
W tym inwestycyjne ^c	5438658,1	2287736,0	2101020,6	588872,3	461029,3	
Of which investment expenditure ^c						

a Bez wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Obejmują składki na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne i Fundusz Pracy oraz składkę na Fundusz Emerytur Pomostowych. c Łącznie z dotacjami na finansowanie zadań inwestycyjnych samorządowych zakładów budżetowych.

a Excluding expenditure of gminas which are also cities with powiat status. b Include contributions to compulsory social security and the Labour Fund as well as contribution to the Bridging Pension Fund. c Including grants for financing investment tasks of local government budgetary establishments.

TABL. 4 (277). WYDATKI BUDŻETÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG DZIAŁÓW W 2017 R.

EXPENDITURE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BUDGETS BY DIVISION IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiat	Wojewódz- two Voivodship
OGÓŁEM TOTAL	38154915,7	14469466,0	18154126,8	3232284,3	2299038,7
w tym: of which:					
Rolnictwo i łowiectwo	477666,7	352876,0	190,7	5736,7	118863,4
Agriculture and hunting					
Przetwórstwo przemysłowe.....	872,6	16,0	50,0	—	806,6
Manufacturing					
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	46912,6	34371,1	12320,9	20,0	200,6
Electricity, gas and water supply					
Transport i łączność	7061556,6	1278352,8	4432126,7	575357,5	775719,5
Transport and communication					
Gospodarka mieszkaniowa	1666361,5	353483,2	1268427,6	26036,4	18414,3
Dwelling economy					
Działalność usługowa.....	212152,3	28317,5	81294,6	47820,8	54719,5
Service activity					
Administracja publiczna	3261664,4	1334059,1	1290266,8	411604,7	225733,8
Public administration					
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	692712,1	190548,1	331269,7	164615,9	6278,4
Public safety and fire care					
Obsługa długu publicznego.....	411067,0	76479,7	263587,3	19186,0	51814,1
Public debt servicing					
Różne rozliczenia	1433774,4	68756,8	874987,0	128700,6	361330,1
Miscellaneous settlements					
Oświata i wychowanie	10090231,0	4688856,8	4421039,9	866788,5	113545,8
Education					
Ochrona zdrowia	775690,9	74295,5	344597,6	117210,4	239587,3
Health care					
Pomoc społeczna	1616832,9	571275,0	713909,8	315298,1	16350,0
Social assistance					
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	244076,6	5847,0	63159,7	122887,5	52182,3
Other tasks in sphere of social policy					
Edukacyjna opieka wychowawcza	915272,5	136620,7	532406,8	222848,0	23397,0
Educational care					
Rodzina	5433986,2	3483824,2	1788540,3	154362,5	7259,2
Family					
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1810901,8	1052752,4	742531,1	9328,3	6290,0
Municipal economy and environmental protection					
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1257694,0	403934,2	622569,1	17605,0	213585,7
Culture and national heritage					
Kultura fizyczna	572638,4	318269,8	241318,0	7910,6	5140,0
Physical education					

^a Bez wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

U w a g a. Prezentowane dane obejmują wszystkie paragrafy wydatkowe zrealizowane w danym dziale.

^a Excluding expenditure of gminas which are also cities with powiat status.

N o t e. The presented data cover all the paragraphs of expenditure realized in that division.

TABL. 5 (278). **PRZYCHODY I KOSZTY SAMORZĄDOWYCH ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH**
REVENUE AND COSTS OF LOCAL GOVERNMENT BUDGETARY ESTABLISHMENTS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu	Powiaty Powiats	Wojewódz- two Voivodship	
			Cities with powiat status			
		w tys. zł		in thous. zł		
Przychody 2015	607595,0	313642,7	269691,4	4106,8	20154,1	
Revenue						
	2016	610694,5	311195,7	274574,1	4705,5	20219,2
	2017	641770,1	322716,5	293945,5	5352,2	19755,9
w tym: of which:						
Przychody ze sprzedaży wyrobów, składników majątkowych i usług.....	442058,4	210167,5	208677,1	3597,9	19615,8	
Revenue from sale of products, asset components and services						
Dotacje z budżetów jednostek samorządu teryto- rialnego ^b	74896,5	35635,1	38503,9	757,5	—	
Grants from local government units budgets ^b						
Koszty 2015	598513,3	309900,3	264612,1	4082,7	19918,2	
Costs						
	2016	587638,1	302207,5	260855,7	4659,1	19915,8
	2017	632819,1	319123,9	288856,3	5351,5	19487,4
w tym: of which:						
Materiały i usługi.....	229164,1	120654,6	100023,1	1919,4	6567,0	
Materials and services						
Podatek dochodowy od osób prawnych.....	4462,9	2348,3	1841,7	143,4	129,4	
Corporate income tax						
Wpłata nadwyżek do budżetów jednostek samo- rządu terytorialnego.....	6905,8	3577,7	3295,4	32,8	—	
Surplus payments to local government units budg- ets						

a Bez przychodów i kosztów samorządowych zakładów budżetowych gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Łącznie z dotacjami z budżetu państwa oraz płatnościami w ramach budżetu środków europejskich.

a Excluding revenue and costs of local government budgetary establishments of gminas which are also cities with powiat status. b Including grants from the state budget as well as payments from the European funds budget.

DZIAŁ XXI INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE

Uwagi ogólne

Inwestycje

1. Nakłady inwestycyjne są to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji.

Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

Nakłady na środki trwałe są to nakłady na:

- budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe,
- maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem),
- środki transportu,
- inne, tj.: melioracje szczegółowe, udoskonalenia gruntów oraz inwentarz żywy (stado podstawowe) i zaszczepienia wieloletnie, a ponadto odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji, z wyjątkiem odsetek nieuwzględnionych w wartości nakładów na środki trwałe przez podmioty stosujące Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR), wprowadzone od 1 I 2005 r.

W przypadku ujemnych różnic kursowych walut suma nakładów na poszczególne grupy rodzajowe może być większa od nakładów na środki trwałe ogółem.

Pozostałe nakłady są to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

2. Nakłady inwestycyjne – jeśli nie zaznaczono inaczej – zaliczono do odpowiednich sekcji PKD 2007 zgodnie z zaklasyfikowaniem działalności inwestora (podmiotu gospodarki narodowej), z wyjątkiem nakładów na obiekty niezwiązane z jego podstawową działalnością, które zaliczono do odpowiednich sekcji według kryterium przeznaczenia obiektu (dotyczy np.: budynków i lokali mieszkalnych, obiektów przeznaczonych dla potrzeb edukacji, ochrony zdrowia, sportu i rekreacji).

CHAPTER XXI INVESTMENTS. FIXED ASSETS

General notes

Investments

1. Investment outlays are financial or tangible outlays, the purpose of which is the creation of new fixed assets or the improvement (rebuilding, enlargement, reconstruction or modernization) of existing capital asset items, as well as outlays on so-called initial investments.

Investment outlays are divided into outlays on fixed assets and other outlays.

Outlays on fixed assets include outlays on:

- buildings and structures (include buildings and premises as well as civil engineering works), of which, among others, construction and assembly works, design and cost estimate documentations,
- machinery, technical equipment and tools (including instruments, moveables and other equipment),
- transport equipment,
- others, i.e., irrigation and drainage, improvements to land as well as livestock (basic herd), long-term plantings, interests on investment credits and investment loans for the period of investment realization, except for interests not included in outlays on fixed assets by units that apply International Accounting Standards (IAS), implemented since 1 I 2005.

In the case of foreign exchange losses of currencies, the sum of outlays on particular groups of assets may exceed the total value of outlays on fixed assets.

Other outlays are outlays on so-called initial investments as well as other costs connected with investment realization. These outlays do not increase the value of fixed assets.

2. Investment outlays – unless otherwise indicated – are included into the appropriate sections of the NACE Rev. 2 in accordance with the classification of the investor's activity (entity of the national economy), with the exception of outlays on structures not connected with its basic activity, which were included into the appropriate sections according to the criteria of structure destination (concerning, e.g.: residential buildings and premises, buildings for education, health care, sport and recreational purposes).

3. Wartość nakładów inwestycyjnych poniesionych przez:

- osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (z wyjątkiem gospodarstw indywidualnych w rolnictwie) z liczbą pracujących powyżej 9 osób – opracowano na podstawie sprawozdawczości,
- osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą z liczbą pracujących do 9 osób, gospodarstwa indywidualne w rolnictwie, a także wartość nakładów na indywidualne budownictwo: mieszkaniowe, rekreacyjne (nieprzystosowane do stałego zamieszkania) oraz budownictwo sakralne – ustalono szacunkowo.

Podstawę szacunku wartości nakładów inwestycyjnych na indywidualne budownictwo stanowi kubatura budynków oddanych do użytkowania. Nakłady roczne obejmują pełną wartość budynków oddanych do użytkowania w danym roku, tj. nie uwzględniają różnicy stanów budownictwa nieukończonych w końcu i na początku danego roku.

Środki trwałe

1. Do środków trwałych zalicza się kompletne i nadające się do użytku składniki majątkowe o przewidywanym okresie używania dłuższym niż rok, w tym również: drogi publiczne, ulice i place łącznie z pobocznymi i podbudową, uzbrojenie terenu, zasadzenia wieloletnie, melioracje, budowle wodne, grunty, inwentarz żywy (stado podstawowe) oraz od 1 I 2002 r. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego i spółdzielcze prawo do lokalu niemieszkalnego (użytkowe).

Dane o środkach trwałych nie obejmują:

- wartości gruntów uznanych od 1 I 1991 r. za środki trwałe zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 12 XII 1990 r. (Dz.U. Nr 90, poz. 529),
- prawa użytkowania wieczystego gruntu uznanego od 1 I 2002 r. za środki trwałe zgodnie z ustawą o rachunkowości z dnia 29 IX 1994 r. (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r. poz. 1047, z późn. zm.).

2. Wartość brutto środków trwałych jest to wartość równa nakładom poniesionym na ich zakup lub wytworzenie, bez potrącenia wartości zużycia (umorzenia).

Przez **wartość brutto** środków trwałych w bieżących cenach ewidencyjnych według stanu w dniu 31 XII należy rozumieć:

- w zakresie środków trwałych przekazanych do eksploatacji:
 - przed 1 I 1995 r. – wartość w cenach odtworzenia z września 1994 r.,
 - po 1 I 1995 r. – wartość w cenach bieżących nabycia lub wytworzenia,

3. The value of investment outlays incurred by:

- legal persons and organizational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity (excluding private farms in agriculture) employing more than 9 persons, was compiled on the basis of statistical reports,
- legal persons and organizational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity employing up to 9 persons, private farms in agriculture as well as the value of outlays on private residential construction and private recreational construction (not adapted for permanent residence) and on sacral construction, was estimated.

The cubic volume of completed buildings accounts for the basis of the estimate regarding the value of investment outlays in private construction. Annual outlays include the total value of buildings completed in a given year, i.e., do not include the difference between non-finished construction at the end and at the beginning of a given year.

Fixed assets

1. Fixed assets include asset components and other objects completed and ready for usage with an expected period of utility exceeding 1 year, of which also: public roads, streets and squares, together with shoulders and foundations, development of tracts of land, long-term plantings, irrigation and drainage, water structures, land, livestock (basic herd) as well as since 1 I 2002 cooperative ownership right to residential premise and cooperative right to non-residential (of utility character) premises.

Data regarding fixed assets do not include:

- the value of land recognised, since 1 I 1991, as a fixed assets, in accordance with the decree of the Council of Ministers, dated 12 XII 1990 (Journal of Laws No. 90, item 529),
- right of perpetual usufruct of land, regarded as fixed assets since 1 I 2002, in accordance with Accounting Act, dated 29 IX 1994 (unified text: Journal of Laws 2016 item 1047, with later amendments).

2. The gross value of fixed assets is the value equal to the outlays incurred on purchasing or manufacturing them, without deducting consumption value (depreciation).

The **gross value of fixed assets at current book-keeping prices** is understood, as of 31 XII:

- within the scope of fixed assets designated for exploitation:
 - before 1 I 1995 – the value at replacement prices of September 1994,
 - after 1 I 1995 – the purchase or manufacturing value at current prices,

- w podmiotach stosujących Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR), wprowadzone od 1 I 2005 r. – również wycenę według wartości godziwej.

Wartość brutto w cenach odtworzenia została ustalona w wyniku aktualizacji (wyceny) środków trwałych w gospodarce narodowej dokonanej według stanu w dniu 1 I 1995 r. zgodnie z postanowieniami rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 20 I 1995 r. w sprawie amortyzacji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, a także aktualizacji wyceny środków trwałych (Dz.U. Nr 7, poz. 34).

3. Wartość brutto środków trwałych:

- osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (z wyjątkiem gospodarstw indywidualnych w rolnictwie) z liczbą pracujących powyżej 9 osób – opracowano na podstawie sprawozdawczości,
- osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą z liczbą pracujących do 9 osób, gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, a także wartość indywidualnych budynków mieszkalnych (osób fizycznych) i rekreacyjnych nieprzystosowanych do stałego zamieszkania, wartość dróg publicznych, ulic i placów, melioracji podstawowych i szczegółowych oraz budowli wodnych – ustalono szacunkowo.

4. Wartość środków trwałych według grup opracowano zgodnie z Klasyfikacją Środków Trwałych. Grupowanie obejmuje:

- 1) budynki i budowle:
 - a) budynki i lokale, od 1 I 2002 r. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego oraz spółdzielcze prawo do lokalu niemieszkalnego (użytkowego),
 - b) obiekty inżynierii lądowej i wodnej (bez melioracji szczegółowych);
- 2) maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia:
 - a) kotły i maszyny energetyczne,
 - b) maszyny, urządzenia i aparaty ogólnego zastosowania,
 - c) specjalistyczne maszyny, urządzenia i aparaty,
 - d) urządzenia techniczne,
 - e) narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie;
- 3) środki transportu;
- 4) pozostałe środki trwałe, tj.: zasadzenia wieloletnie, melioracje szczegółowe i inwentarz żywy (stado podstawowe).

- in units that use International Accounting Standards (IAS) implemented since 1 I 2005 – also revaluation according to fair value.

The **gross value at replacement prices** was established as a result of the revaluation of fixed assets in the national economy made as of 1 I 1995, in accordance with the decisions of the decree of the Ministry of Finance, dated 20 I 1995, regarding the depreciation of fixed assets and intangible fixed assets, as well as the revaluation of fixed assets (Journal of Laws No. 7, item 34).

3. The gross value of fixed assets:

- of legal persons and organizational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity (excluding private farms in agriculture) employing more than 9 persons, was compiled on the basis of statistical reports,
- of legal persons and organizational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity employing up to 9 persons, private farms in agriculture as well as the value of private residential buildings (natural persons) and recreational not adapted for permanent residence, the value of public roads, streets and squares, basic and detailed meliorations and water structures, was estimated.

4. The value of fixed assets according to groups was compiled in accordance with Classification of Fixed Assets. The grouping includes:

- 1) buildings and structures:
 - a) buildings and premises, since 1 I 2002 cooperative ownership right to residential premises as well as cooperative right to non-residential (of utility character) premises,
 - b) civil engineering works (excluding irrigation and drainage);
- 2) machinery, technical equipment and tools:
 - a) boilers and power industry machinery,
 - b) general usage machinery, equipment and apparatus,
 - c) special use machinery, equipment and apparatus,
 - d) technical equipment,
 - e) tools, instruments, moveables and other equipment;
- 3) transport equipment;
- 4) other fixed assets, i.e., long-term plantings, irrigation and drainage and livestock (basic herd).

Inwestycje Investments

TABL. 1 (279). **NAKLADY INWESTYCYJNE^a (ceny bieżące)**
INVESTMENT OUTLAYS^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017
	w mln zł		in mln zł	
O G Ó Ł E M	43333,3	58041,4	56422,9	58037,2
T O T A L				
sektor publiczny	14392,2	20861,9	17151,7	16385,6
public sector				
sektor prywatny	28941,1	37179,4	39271,3	41651,6
private sector				
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	603,4	821,8	846,3	837,7
Agriculture, forestry and fishing				
Przemysł	9783,5	15681,8	13282,4	14038,3
Industry				
górnictwo i wydobywanie	75,5	153,8	255,8	102,8
mining and quarrying				
przetwórstwo przemysłowe	4802,7	7128,6	7255,2	8568,9
manufacturing				
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	2205,3	6531,9	4609,5	4395,4
electricity, gas, steam and air conditioning supply				
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekulty- wacja ^Δ	2700,1	1867,5	1161,9	971,1
water supply; sewerage, waste management and remediation activities				
Budownictwo	1423,2	2314,2	2490,4	2628,6
Construction				
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	3791,8	4304,6	4690,8	5967,4
Trade; repair of motor vehicles ^Δ				
Transport i gospodarka magazynowa ^b	5911,0	10289,6	10765,9	8885,4
Transportation and storage ^b				
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	403,0	531,0	386,2	457,9
Accommodation and catering ^Δ				
Informacja i komunikacja	5556,2	4407,9	3921,1	4691,2
Information and communication				
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	2153,3	2224,5	2685,7	3114,1
Financial and insurance activities				
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	5929,2	6670,2	7831,8	6985,1
Real estate activities				
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	1090,8	1570,4	1769,2	1473,4
Professional, scientific and technical activities				
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	1231,1	3259,8	3641,8	4480,5
Administrative and support service activities				
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe za- bezpieczenia społeczne	1226,4	1600,5	1020,2	1120,1
Public administration and defence; compulsory social security				
Edukacja	1100,9	1807,9	975,8	1077,7
Education				
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	1628,6	1653,7	968,4	1228,8
Human health and social work activities				
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	1319,3	774,8	1000,3	890,7
Arts, entertainment and recreation				
Pozostała działalność usługowa	181,5	128,8	146,6	160,3
Other service activities				

a Według lokalizacji inwestycji. b Łącznie z nakładami inwestycyjnymi na drogi publiczne, ulice i place.

a According to investment location. b Including investment outlays on public roads, streets and squares.

TABL. 2 (280). **NAKLADY INWESTYCYJNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a (ceny bieżące)**
 INVESTMENT OUTLAYS IN ENTERPRISES^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017
	w mln zł		in mln zł	
O G Ó Ł E M TOTAL	28261,9	38428,2	34036,3	39061,7
sektor publiczny..... public sector	7538,9	13259,9	7409,4	8985,9
sektor prywatny..... private sector	20723,0	25168,3	26626,8	30075,8
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing	62,1	136,8	116,7	106,1
Przemysł..... Industry	8842,8	12513,8	11676,2	13467,2
górnictwo i wydobywanie..... mining and quarrying	60,5	115,6	80,9	90,3
przetwórstwo przemysłowe..... manufacturing	4545,1	6781,7	6985,9	8397,6
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ electricity, gas, steam and air conditioning supply	2141,9	4386,1	3824,1	4285,5
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekulty- wacja ^Δ water supply; sewerage, waste management and remediation activities	2095,4	1230,4	785,4	693,9
Budownictwo..... Construction	1046,8	1735,9	1367,5	1667,3
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	3242,9	3502,4	4277,5	5114,7
Transport i gospodarka magazynowa..... Transportation and storage	3178,8	7319,5	3519,9	4263,9
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	257,0	403,0	272,5	330,1
Informacja i komunikacja..... Information and communication	5393,8	4006,3	3757,8	4297,2
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa..... Financial and insurance activities	1850,3	2161,7	2663,9	2871,5
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	722,7	631,6	545,2	555,0
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna..... Professional, scientific and technical activities	698,6	1197,2	1088,8	939,6
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	1158,6	3027,7	3507,5	4119,9
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe za- bezpieczenia społeczne..... Public administration and defence; compulsory social security	0,9	1,1	1,8	—
Edukacja..... Education	77,3	57,7	48,6	59,1
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna..... Human health and social work activities	1442,0	1315,1	742,6	850,0
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją..... Arts, entertainment and recreation	238,8	360,1	372,6	332,0
Pozostała działalność usługowa..... Other service activities	48,6	58,4	77,1	88,3

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.
^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investment location.

TABLE 3 (281). **NAKŁADY INWESTYCYJNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a WEDŁUG GRUP (ceny bieżące)**
 INVESTMENT OUTLAYS IN ENTERPRISES^a BY GROUPS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which		
		budynki i budowle buildings and structures	maszyny, urzą- dzenia techniczne i narzędzia machinery, technical equip- ment and tools	środki transportu transport equipment
		w mln zł	in mln zł	
OGÓŁEM 2010	37584,8	16691,3	15050,5	5515,7
TOTAL				
2015	56386,0	22365,0	22767,5	10554,6
2016	46256,0	16039,6	21676,9	8064,5
2017	51844,1	19387,5	21453,3	10841,1
w tym: of which:				
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	90,9	56,5	23,5	7,2
Agriculture, forestry and fishing				
Przemysł	18288,5	7436,3	10076,8	539,6
Industry				
górnictwo i wydobywanie	116,1	82,3	26,0	7,7
mining and quarrying				
przetwórstwo przemysłowe.....	10918,5	3437,6	7008,8	343,2
manufacturing				
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elek- tryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ ..	6494,7	3394,9	2902,4	92,7
electricity, gas, steam and air conditioning supply				
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	759,2	521,5	139,5	96,1
water supply; sewerage, waste management and remediation activities				
Budownictwo	1597,2	1020,1	421,1	152,3
Construction				
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	5576,8	1349,8	2567,2	1645,1
Trade; repair of motor vehicles ^Δ				
Transport i gospodarka magazynowa	9673,0	6453,3	688,8	2652,9
Transportation and storage				
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	473,8	269,0	196,3	7,3
Accommodation and catering ^Δ				
Informacja i komunikacja	5381,4	898,6	4273,7	208,5
Information and communication				
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	3422,5	422,0	1342,4	1657,7
Financial and insurance activities				
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	677,2	599,9	58,7	17,6
Real estate activities				
Działalność profesjonalna, naukowa i tech- niczna	1099,7	194,8	708,6	191,0
Professional, scientific and technical activities				
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	4173,6	55,5	376,8	3724,9
Administrative and support service activities				
Edukacja	59,6	36,5	20,1	3,0
Education				
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	885,3	345,9	513,6	24,5
Human health and social work activities				
Działalność związana z kulturą, rozrywką i re- kreacją.....	357,4	212,7	140,4	4,2
Arts, entertainment and recreation				
Pozostała działalność usługowa	87,3	36,8	45,3	5,2
Other service activities				

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według siedziby inwestora.
^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investor seat.

Środki trwałe Fixed assets

TABL. 4 (282). **WARTOŚĆ BRUTTO ŚRODKÓW TRWAŁYCH^a (bieżące ceny ewidencyjne)**
Stan w dniu 31 XII
GROSS VALUE OF FIXED ASSETS^a (current book-keeping prices)
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017
	w mln zł		in mln zł	
O G Ó Ł E M TOTAL	550436,3	715544,9	766216,8	814765,7
sektor publiczny..... public sector	204905,1	292821,3	321058,0	342184,7
sektor prywatny private sector	345531,2	422723,6	445158,8	472581,0
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing	17258,0	20134,3	21126,5	21874,5
Przemysł..... Industry	120507,2	157623,6	171448,9	188368,5
górnictwo i wydobywanie mining and quarrying	532,3	1790,9	1343,1	1524,5
przetwórstwo przemysłowe manufacturing	62016,1	78422,1	82734,2	91795,2
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ electricity, gas, steam and air conditioning supply	42379,3	51808,0	60754,0	67923,0
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekulty- wacja ^Δ water supply; sewerage, waste management and remediation activities	15579,6	25602,6	26617,6	27125,9
Budownictwo Construction	12892,9	13489,4	14308,6	14740,3
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	41587,1	54058,3	57090,0	59997,4
Transport i gospodarka magazynowa ^b Transportation and storage ^b	98497,8	154533,7	171420,4	184103,4
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	5415,8	6619,0	7009,7	7341,7
Informacja i komunikacja..... Information and communication	57331,8	51200,1	51189,2	52850,5
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa..... Financial and insurance activities	21927,8	22597,5	28067,4	28346,0
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	98591,8	121842,7	126690,5	131896,6
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	15267,5	21067,4	21926,1	23287,0
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	8736,7	13496,3	13105,6	15992,2
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe za- bezpieczenia społeczne..... Public administration and defence; compulsory social security	19789,4	27353,1	28116,4	28790,4
Edukacja..... Education	14190,3	20930,5	22239,6	23349,7
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	9717,3	15079,2	16278,8	17330,0
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją..... Arts, entertainment and recreation	5883,4	11807,6	12552,0	12844,0
Pozostała działalność usługowa Other service activities	2841,3	3712,2	3647,0	3653,3

a Podziału środków trwałych według sekcji PKD 2007 dokonano zgodnie z siedzibą jednostki lokalnej rodzaju działalności.
b Łącznie z wartością dróg publicznych, ulic i placów.

a The division of fixed assets by NACE Rev. 2 sections was made according to the abode of local kind-of-activity unit.
b Including value of public roads, streets and squares.

TABL. 5 (283). **WARTOŚĆ BRUTTO ŚRODKÓW TRWAŁYCH W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a (bieżące ceny ewidencyjne)**
 Stan w dniu 31 XII
 GROSS VALUE OF FIXED ASSETS IN ENTERPRISES^a (current book-keeping prices)
 As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017
	w mln zł		in mln zł	
OGÓŁEM TOTAL	355165,2	431907,7	463564,6	494580,4
sektor publiczny public sector	117480,5	159814,7	177684,2	191625,5
sektor prywatny private sector	237684,7	272093,0	285880,4	302954,9
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	834,1	1408,3	1648,7	1887,1
Przemysł Industry	110117,4	141607,8	154856,1	170875,4
górnictwo i wydobywanie mining and quarrying	423,8	1443,0	927,5	1012,6
przetwórstwo przemysłowe manufacturing	58833,8	73997,5	78258,4	87104,3
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ electricity, gas, steam and air conditioning supply	41006,0	48640,8	57263,9	64073,7
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekulty- wacja ^Δ water supply; sewerage, waste management and remediation activities	9853,8	17526,5	18406,3	18684,7
Budownictwo Construction	9270,4	6710,2	7025,0	6985,6
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	35213,1	45150,9	47787,6	50184,7
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	57038,4	88580,5	96913,0	104464,0
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	4379,0	5137,4	5418,9	5629,2
Informacja i komunikacja Information and communication	55660,7	48334,8	48314,9	49714,6
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities	20406,4	20375,8	25817,2	25907,9
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	30020,9	28555,6	28534,6	27692,3
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	12184,4	15653,7	16464,1	17522,2
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	7850,1	12167,0	11586,1	14002,0
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe za- bezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security	9,4	3,9	216,5	—
Edukacja Education	1279,6	1390,5	1349,0	1397,0
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	7544,8	11230,1	11672,9	12449,6
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation	2681,5	4616,5	4927,3	4883,9
Pozostała działalność usługowa Other service activities	675,1	984,8	1032,6	984,9

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; podziału środków trwałych według sekcji PKD 2007 dokonano zgodnie z siedzibą jednostki lokalnej rodzaju działalności.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; the division of fixed assets by NACE Rev. 2 sections was made according to the abode of local kind-of-activity unit.

DZIAŁ XXII RACHUNKI REGIONALNE

Uwagi ogólne

1. Rachunki regionalne opracowano zgodnie z zasadami „Europejskiego Systemu Rachunków 2010 (ESA 2010)”, wprowadzonego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 549/2013 z dnia 21 V 2013 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych w Unii Europejskiej (Dz.Urz. UE L 174 z 26.06.2013 r., z późn. zm.).

2. W systemie rachunków regionalnych dla każdego województwa zestawiane są: rachunek produkcji i rachunek tworzenia dochodów według sektorów instytucjonalnych i rodzajów działalności oraz rachunek podziału pierwotnego dochodów i rachunek podziału wtórnego dochodów w sektorze gospodarstw domowych. Dla podregionów obliczane są: produkt krajowy brutto (PKB) i wartość dodana brutto (WDB) według grup rodzajów działalności.

3. Produkt krajowy brutto (PKB) przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

W obliczeniach dynamiki wolumenu produktu krajowego brutto jako ceny stałe przyjęto ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany.

4. Wartość dodana brutto (WDB) mierzy wartość nowo wytworzoną w wyniku działalności produkcyjnej krajowych jednostek instytucjonalnych. Wartość dodana brutto stanowi różnicę między produkcją globalną a zużyciem pośrednim, jest wyrażona w cenach bazowych.

5. Produkcja globalna obejmuje wartość wyrobów i usług wytworzonych przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne. Produkcja globalna jest wyceniana w cenach bazowych lub według kosztów produkcji.

6. Zużycie pośrednie obejmuje wartość zużytych materiałów (łącznie z paliwami) netto (po odjęciu wartości odpadów użytkowych), surowców (łącznie z opakowaniami), energii, gazów technicznych, usług obcych (obróbka obca, usługi transportowe, najem sprzętu, usługi telekomunikacyjne i obliczeniowe, prowizje płacone za usługi bankowe), usługi pośrednictwa finansowego mierzone pośrednio (FISIM), koszty podróży służbowych (bez diet) oraz inne koszty (np. koszty reklamy, reprezentacji, dzierżawy i najmu, koszty biletów służbowych, koszty ryczałtów za używanie

CHAPTER XXII REGIONAL ACCOUNTS

General notes

1. Regional accounts were compiled according to the principles of the “European System of Accounts 2010 (the ESA 2010)”, introduced by Regulation No. 549/2013 of the European Parliament and of the Council (EU) of 21 V 2013 on the European system of national and regional accounts in the European Union (Official Journal of the EU L 174, 26.06.2013, with later amendments).

2. The following accounts are compiled in the regional accounts system for each voivodship: the production account and the generation of income account by institutional sectors and kind of activity as well as the allocation of primary income account and the secondary distribution of income account in the households sector. The following categories are calculated for subregions: gross domestic product (GDP) and gross value added (GVA) by kind-of-activity groups.

3. Gross domestic product (GDP) presents the final result of the activity of all entities of the national economy. Gross domestic product is equal to the sum of gross value added generated by all domestic institutional units, increased by taxes on products and decreased by subsidies on products. Gross domestic product is calculated at market prices.

In calculations of gross domestic product volume indices, current prices from the year preceding the reference year were adopted as constant prices.

4. Gross value added (GVA) measures the newly generated value as a result of the production activity of domestic institutional units. Gross value added is the difference between gross output and intermediate consumption, and is presented at basic prices.

5. Gross output includes the value of goods and services produced by all domestic institutional units. Gross output is valued at basic prices or according to the production costs.

6. Intermediate consumption includes the value of consumed materials (including fuels) in net terms (after subtracting the value of recyclable wastes), raw materials (including packaging), energy, technological gases, outside services (outside processing, transport services, equipment rental, telecommunication and accounting services, commissions paid for banking services), financial intermediation services indirectly meas-

własnych pojazdów do celów służbowych, opłaty giełdowe i opłaty z tytułu uczestnictwa w Krajowym Depozycie Papierów Wartościowych). Zużycie pośrednie jest wyceniane w cenach nabycia.

7. W systemie rachunków regionalnych przyjmuje się zasadę ewidencjonowania produkcji globalnej oraz zużycia pośredniego z uwzględnieniem **obrotów wewnętrznych**.

8. **Dochody pierwotne brutto w sektorze gospodarstw domowych** składają się z nadwyżki operacyjnej brutto łącznie z dochodem mieszanym brutto, dochodów związanych z pracą najemną (obejmujących całkowite koszty związane z zatrudnieniem, tj. wynagrodzenia łącznie ze składkami na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne płaconymi przez pracowników, składki na ubezpieczenia społeczne płacone przez pracodawców powiększone o składki na Fundusz Pracy i inne koszty związane z zatrudnieniem) oraz dochodów z tytułu własności. Dochody pierwotne brutto pełnią funkcję kreującą dochody do dyspozycji brutto.

9. **Dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych** powstają w wyniku skorygowania dochodów pierwotnych brutto o podatki bieżące od dochodów, majątku itp., składki netto na ubezpieczenia społeczne, świadczenia społeczne inne niż transfery socjalne w naturze (świadczenia z ubezpieczeń społecznych pieniężne, pozostałe świadczenia z ubezpieczeń społecznych, świadczenia z pomocy społecznej pieniężne) oraz pozostałe transfery bieżące.

Dynamikę realnych dochodów do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych w przekroju województw obliczono metodą uproszczoną przy zastosowaniu wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych według województw.

10. Grupowanie danych według województw i podregionów w podziale na rodzaje działalności według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) zostało dokonane **metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności**, tj. według siedziby i podstawowego rodzaju działalności jednostki lokalnej przedsiębiorstwa.

11. Kryteriami zaliczania danej jednostki gospodarki narodowej do określonego **sektora instytucjonalnego** są: funkcje pełnione w gospodarce narodowej, rodzaj aktywności w tworzeniu nowych wartości ekonomicznych oraz sposób uczestniczenia w podziale dochodów. Wyróżnia się pięć krajowych sektorów instytucjonalnych:

- 1) sektor przedsiębiorstw niefinansowych, do którego zaliczono podmioty gospodarcze wytwarzające produkty rynkowe (wyroby i usługi niefinansowe) i prowadzące księgi rachunkowe;
- 2) sektor instytucji finansowych, do którego zaliczono podmioty gospodarcze zajmujące się pośrednictwem finansowym, pomocniczą działalnością finansową oraz ubezpieczeniami;
- 3) sektor instytucji rządowych i samorządowych, do którego zaliczono jednostki będące producentami nierynkowymi, których produkcja przeznaczona jest na spożycie indywidualne i ogólnospołeczne, finansowane z obowiązkowych płatności dokonywanych przez jednostki należące do pozostałych sektorów, a także jednost-

ured (FISIM), costs of business trips (excluding travelling allowances) and other costs (e.g., advertising, representation, rental and leasing costs, ticket costs for official business, costs of lump-sum payments for using personal vehicles for official business, stock exchange payments as well as payments from participating in the National Depository for Securities). Intermediate consumption is valued at purchaser's prices.

7. In the regional accounts system the principle of recording gross output as well as intermediate consumption including **internal turnover** is accepted.

8. **Gross primary income in the households sector** is comprised of the gross operating surplus jointly with the gross mixed income, income connected with hired work (including total compensation of employees, i.e. wages and salaries jointly with contributions to social security and health security paid by employees, contributions to social security paid by employers increased by the Labour Fund and other costs connected with employment) as well as property income. Gross primary income fulfils the function of creating gross disposable income.

9. **Gross disposable income in the households sector** is obtained as a result of correcting gross primary income by current taxes on income, wealth, etc., net social contributions, social benefits other than social transfers in kind (social security benefits in cash, other social security benefits, social assistance benefits in cash) and other current transfers.

Indices of gross real disposable income in the households sector by voivodships are calculated applying simplified method using price indices of consumer goods and services by voivodships.

10. Data grouping by voivodships and subregions according to kind of activity of the Polish Classification of Activities (PKD 2007) was conducted applying the **local kind-of-activity unit method**, i.e., by the place of residence and main kind of activity of the local unit of the enterprise.

11. Criteria of rating a given unit of the national economy among **institutional sectors** are: functions fulfilled in the national economy, kind of activity in the creation of new economic values as well as the way of participation in the distribution of income. The five following institutional sectors are defined:

- 1) non-financial corporations sector which includes economic entities manufacturing market products (goods and non-financial services) and keeping accounting books;
- 2) financial corporations sector which includes economic entities engaged in financial intermediation, auxiliary financial activity as well as in insurance activity;
- 3) general government sector which consists of institutional units which are non-market producers whose output is intended for individual

ki, których podstawową działalnością jest redystrybucja dochodu i bogactwa narodowego oraz jednostki kontrolowane przez sektor, które zgodnie z metodologią ESA 2010 spełniają kryteria zaliczenia do sektora;

- 4) sektor gospodarstw domowych, który tworzą osoby fizyczne pracujące na własny rachunek w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie oraz osoby fizyczne pracujące na własny rachunek poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie z liczbą pracujących do 9 osób i prowadzące uproszczoną ewidencję księgową, a także osoby fizyczne uzyskujące dochody z pracy najemnej i niezarobkowych źródeł;
- 5) sektor instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, który obejmuje: organizacje społeczne, partie polityczne, organizacje związków zawodowych, stowarzyszenia, fundacje oraz jednostki organizacji wyznaniowych.

12. W rachunkach regionalnych uwzględnia się szacunek szarej gospodarki oraz działalności nielegalnej. **Szara gospodarka** obejmuje legalną produkcję ukrytą szacowaną dla zarejestrowanych podmiotów gospodarczych sektora prywatnego z liczbą pracujących do 9 osób (niezależnie od formy prawnej), z liczbą pracujących od 10 do 49 osób (bez spółdzielni) oraz osób fizycznych z tytułu wykonywania pracy nierejestrowanej, głównie w działalności usługowej (w tym osób świadczących usługi prostytutki).

W ramach **działalności nielegalnej** ujęto szacunki dotyczące działalności osób czerpiących korzyści z tytułu świadczenia usług prostytutki przez inne osoby, produkcji i handlu narkotykami oraz przemytu papierosów.

13. Dane z rachunków regionalnych za lata 2014 i 2015 zostały zmienione w stosunku do wcześniej opublikowanych w ślad za rewizją w rocznych rachunkach narodowych, dokonaną stosownie do standardowej procedury dotyczącej nadmiernego deficytu (tzw. notyfikacja fiskalna). Zmiany dotyczyły przeklasyfikowania kolejnych jednostek publicznych do sektora instytucji rządowych i samorządowych.

14. Szczegółowy opis zmian wprowadzonych do rachunków narodowych znajduje się w notatce informacyjnej GUS „Informacja Głównego Urzędu Statystycznego w sprawie skorygowanego szacunku produktu krajowego brutto za 2017 rok” z dnia 3 X 2018 r., dostępnej na stronie <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/roczne-rachunki-narodowe/informacja-glownego-urzedu-statystycznego-w-sprawie-skorygowanego-szacunku-produktu-krajowego-brutto-za-2017-rok,9,4.html>.

15. Informacje dotyczące rachunków regionalnych zamieszczono w publikacji „Kompedium wiedzy o rachunkach regionalnych”.

and collective consumption, and are financed by compulsory payments made by units belonging to other sectors, and institutional units principally engaged in the redistribution of national income and wealth as well as units which are controlled by the sector and accordingly to the ESA 2010 meet criteria for including in the sector;

- 4) households sector which includes own-account workers on private farms in agriculture as well as natural persons working outside private farms in agriculture, employing up to 9 persons and keeping simplified accounting books as well as natural persons obtaining income from hired work and non-earned sources;
- 5) non-profit institutions serving households sector which includes: social organizations, political parties, trade unions, associations, foundations and units of religious organizations.

12. The estimation of the hidden economy and illegal activities is included in the regional accounts. **Hidden economy** covers the legal concealed production for registered economic entities of private sector employing up to 9 persons (irrespective of the legal form), employing from 10 to 49 persons (excluding cooperatives) as well as natural persons engaged in non-registered work primarily within the service activity (including people providing prostitution services).

Within **illegal activities** there were included estimations concerning activity of people deriving profits from exploiting prostitution, production and trafficking in narcotics as well as smuggling of cigarettes.

13. Data from the regional accounts for the years 2014 and 2015 were changed in relation to those previously published as a consequence of revision in the annual national accounts, made due to the standard excessive deficit procedure (the so-called fiscal notification). The changes concerned reclassification of further public entities into the general government sector.

14. Detailed description of the changes introduced in the national accounts can be found in the CSO news release “Revised estimate of gross domestic product for the year 2017” of 3 X 2018, available at website <http://stat.gov.pl/en/topics/national-accounts/annual-national-accounts/revised-estimate-of-gross-domestic-product-for-the-year-2017,7,4.html>.

15. Information concerning regional accounts are placed in the publication “Kompedium wiedzy o rachunkach regionalnych”.

TABL. 1 (284). **PRODUKT KRAJOWY BRUTTO (ceny bieżące)**
GROSS DOMESTIC PRODUCT (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2014	2015	2016	2014	2015	2016
	w mln zł	in mln zł		w odsetkach	in percent	
O G Ó Ł E M	381850	399162	414401	x	x	x
TOTAL						
W tym wartość dodana brutto	338736	354158	366062	100,0	100,0	100,0
Of which gross value added						
w tym sektor: of which sector:						
przedsiębiorstw niefinansowych	183246	196436	200284	54,1	55,5	54,7
non-financial corporations						
instytucji rządowych i samorządowych	42057	43778	45324	12,4	12,4	12,4
general government						
gospodarstw domowych	80308	83479	85059	23,7	23,6	23,2
households						
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	8935	8355	8874	2,6	2,4	2,4
Agriculture, forestry and fishing						
Przemysł	61026	65799	67806	18,0	18,6	18,5
Industry						
w tym przetwórstwo przemysłowe	44692	49106	52153	13,2	13,9	14,2
of which manufacturing						
Budownictwo	24876	26159	24265	7,3	7,4	6,6
Construction						
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ ; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia ^Δ ; informacja i komunikacja	115162	121765	124177	34,0	34,4	33,9
Trade; repair of motor vehicles ^Δ ; transportation and storage; accommodation and catering ^Δ ; information and communication						
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości ^Δ	44999	42477	48897	13,3	12,0	13,4
Financial and insurance activities; real estate activities						
Pozostałe usługi	83738	89603	92042	24,7	25,3	25,1
Other services						
NA 1 MIESZKAŃCA^a	71715	74738	77359	x	x	x
PER CAPITA^a						
a W złotych.						
a In zlotys.						

TABL. 2 (285). **PODSTAWOWE ELEMENTY RACHUNKU PRODUKCJI I RACHUNKU TWORZENIA DOCHODÓW (ceny bieżące)**
BASIC ELEMENTS OF PRODUCTION ACCOUNT AND GENERATION OF INCOME ACCOUNT (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2014	2015	2016	SPECIFICATION
	w mln zł	in mln zł		
Produkcja globalna	770501	803268	832816	Gross output
Zużycie pośrednie	431764	449109	466754	Intermediate consumption
Wartość dodana brutto	338736	354158	366062	Gross value added
w tym koszty związane z zatrudnieniem	139641	144775	155689	of which compensation of employees
Nadwyżka operacyjna brutto	197321	206207	207248	Gross operating surplus

TABL. 3 (286). **NOMINALNE DOCHODY W SEKTORZE GOSPODARSTW DOMOWYCH**
NOMINAL INCOME IN THE HOUSEHOLDS SECTOR

WYSZCZEGÓLNIENIE	2014	2015	2016	SPECIFICATION
Dochody pierwotne brutto:				Gross primary income:
w milionach złotych	215771	221354	232707	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	40524	41446	43441	per capita in zł
Dochody do dyspozycji brutto:				Gross disposable income:
w milionach złotych	174952	179846	188793	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	32858	33674	35243	per capita in zł

DZIAŁ XXIII PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ

CHAPTER XXIII ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY

Uwagi ogólne

Prezentowane w tablicach dane dotyczące podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON obejmują osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, zaklasyfikowane do poszczególnych sekcji PKD 2007 według przeważającego rodzaju działalności.

Krajowy rejestr urzędowy podmiotów gospodarki narodowej, zwany dalej rejestrem REGON prowadzony jest przez Prezesa GUS. Zasady prowadzenia rejestru REGON określają przepisy ustawy z dnia 29 VI 1995 r. o statystyce publicznej (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r. poz. 1068) oraz przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 XI 2015 r. w sprawie sposobu i metodologii prowadzenia i aktualizacji krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej, wzorów wniosków, ankiet i zaświadczeń (Dz.U. poz. 2009, z późn. zm.).

Podstawową funkcją rejestru REGON jest identyfikowanie podmiotów gospodarki narodowej w sposób jednoznaczny i niepowtarzalny, co realizuje się poprzez nadawanie im numerów identyfikacyjnych REGON posiadających walor unikatowości.

Rejestr REGON jest na bieżąco aktualizowany na podstawie danych o podmiotach gospodarki narodowej, przekazywanych drogą elektroniczną z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, Krajowego Rejestru Sądowego, Systemu Informacji Oświatowej oraz Centralnego Rejestru Podmiotów Krajowej Ewidencji Podatników, oraz – w przypadku pozostałych podmiotów – na podstawie wniosków zgłaszanych do właściwych urzędów statystycznych. Kompletność i aktualność rejestru uzależniona jest od terminowej realizacji ww. obowiązków. Ponadto od 2011 r. do aktualizacji rejestru wykorzystywane są informacje z Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL) dotyczące zgonów osób fizycznych, które były wpisane do rejestru REGON.

General notes

The data presented in tables concerning entities of the national economy recorded in the REGON register and include legal persons, organizational entities without legal personality and natural persons conducting economic activity, classified into particular NACE Rev. 2 sections according to the predominant kind of activity.

The National Official Business Register, hereinafter referred to as REGON, is held by the President of Statistics Poland. The principles of the REGON register are specified by the provisions of the Act on Public Statistics of 29 VI 1995 (unified text: Journal of Laws 2016 item 1068) and the provisions of the Council of Ministers of 30 XI 2015, on the mode and a methodology of running and updating the National Official Business Register, applications, questionnaires, certificate specimens and detailed conditions (Journal of Laws item 2009, with later amendments).

The primary function of the REGON register is to identify the entities of the national economy in a clear and unique manner, which is achieved by providing them with a REGON identification number with the value of uniqueness.

The REGON register is updated on a current basis with the use of data on entities of the national economy transferred through the electronic system from the Central Registration and Information on Business, the National Court Register, the Educational Information System as well as the Central Business Entity Register of the National Taxpayer Register, and – for the remaining entities – on the basis of applications submitted to the relevant statistical offices. The completeness and correctness of the register is contingent on the timely compliance with the above-mentioned obligation. In addition, since 2011 the register has been updated with information from the Common Electronic System of Population (PESEL) on the deaths of natural persons, who were registered in the REGON.

TABLE 1 (287). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON**
Stan w dniu 31 XII
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	681012	766030^b	788008^b	809369^b	T O T A L
sektor publiczny	12830	12881	13077	12327	public sector
sektor prywatny	668182	740534	756810	774978	private sector
w tym:					of which:
Przedsiębiorstwa państwowe	93	62	59	59	State owned enterprises
Spółki	143033	199796	216403	229399	Companies
w tym:					of which:
handlowe	89319	142530	158490	171229	commercial
cywilne	53469	56916	57552	57800	civil
Spółdzielnie	3151	3117	3131	3131	Cooperatives
Fundacje	4641	7491	8096	8632	Foundations
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	12749	15676	16408	17105	Associations and social organizations
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	486952	503036	506488	514006	Natural persons conducting economic activity

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. ^b W podziale na sektory własności – bez podmiotów, dla których informacja o formie własności nie występuje w rejestrze REGON.

^a Excluding persons tending private farms in agriculture. ^b In division by ownership sectors – excluding entities, for which information on ownership form does not exist in the REGON register.

TABLE 2 (288). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI**
Stan w dniu 31 XII
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER BY LEGAL FORMS AND SECTIONS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej Legal persons and organizational entities without legal personality							Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą Natural persons conducting economic activity
		razem total	przedsiębiorstwa państwowe state owned enterprises	w tym of which					
				razem total	spółki handlowe commercial companies		spółki cywilne civil law partnerships	spółdzielnie cooperatives	
					jednoosobowe Skarbu Państwa sole-shareholder companies of the State Treasury	z udziałem kapitału zagranicznego with foreign capital participation			
O G Ó Ł E M	2010 681012	194060	93	89319	117	25594	53469	3151	486952
T O T A L	2015 766030 ^b	262994	62	142530	108	33919	56916	3117	503036
	2016 788008 ^b	281520	59	158490	109	36236	57552	3131	506488
	2017 809369^b	295363	59	171229	112	37972	57800	3131	514006
w tym: of which:									
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	8797	2316	2	1132	4	187	279	279	6481
Agriculture, forestry and fishing									
Przemysł	66111	24839	15	17224	19	3637	6988	225	41272
Industry									
w tym przetwórstwo przemysłowe	60365	20956	14	13751	18	2931	6737	215	39409
of which manufacturing									

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. ^b W podziale według sekcji PKD – bez podmiotów, dla których informacja o rodzaju przeważającej działalności nie występuje w rejestrze REGON.

^a Excluding persons tending private farms in agriculture. ^b In division by PKD sections – excluding entities for which the information on dominate type of conducted activity does not exist in the REGON register.

TABL. 2 (288). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI (dok.)**

Stan w dniu 31 XII

ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER BY LEGAL FORMS AND SECTIONS (cont.)

As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej Legal persons and organizational entities without legal personality							Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą Natural persons conducting economic activity
		razem total	przedsiębiorstwa państwowe state owned enterprises	w tym of which					
				spółki handlowe commercial companies			spółki cywilne civil law partnerships	spółdzielnie cooperatives	
				razem total	w tym of which				
			jednoosobowe Skarbu Państwa sole-shareholder companies of the State Treasury		z udziałem kapitału zagranicznego with foreign capital participation				
Budownictwo	76716	21397	9	16163	6	2878	4560	437	55319
Construction									
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	194110	73762	5	48841	9	16378	23943	368	120348
Trade; repair of motor vehicles ^Δ									
Transport i gospodarka magazynowa	47232	7832	3	5390	10	1088	2298	24	39400
Transportation and storage									
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	20774	8117	—	5007	3	1076	2999	24	12657
Accommodation and catering ^Δ									
Informacja i komunikacja	50122	17586	2	15229	8	2192	2142	67	32536
Information and communication									
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	25641	8808	—	6926	7	1008	592	110	16833
Financial and insurance activities									
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	37640	27988	5	10765	26	2572	1221	1362	9652
Real estate activities									
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	116113	35382	16	27866	14	4389	6056	93	80731
Professional, scientific and technical activities									
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	32110	11139	1	8631	2	1475	2347	60	20971
Administrative and support service activities									
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	3539	3515	—	24	—	5	2	—	24
Public administration and defence; compulsory social security									
Edukacja	28239	12096	—	2286	—	269	1066	23	16143
Education									
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	37373	4386	—	2197	—	199	1126	27	32987
Human health and social work activities									
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	13486	6524	—	1670	4	255	739	15	6962
Arts, entertainment and recreation									
Pozostała działalność usługowa	51115	29426	1	1797	—	360	1437	17	21689
Other service activities									

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABLE 3 (289). **SPÓŁKI HANDLOWE WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI**
Stan w dniu 31 XII
COMMERCIAL COMPANIES BY LEGAL STATUS AND SECTIONS
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Spółki kapitałowe Companies			Spółki osobowe Partnerships		
		razem total	akcyjne joint stock	z ograniczoną odpowiedzialnością limited liability	w tym of which		
					razem total	jawne unlimited	komandytowe limited
OGÓŁEM 2010	89319	80243	3059	77184	9076	6226	2231
TOTAL 2015	142530 ^a	127180	4126	123054	15350	6873	6093
..... 2016	158490 ^a	141766	4330	137436	16724	6998	7506
2017	171229^a	153466	4509	148957	17763^b	6974	8689
w tym: of which:							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing	1132	968	23	945	164	118	33
Przemysł..... Industry	17224	15543	689	14854	1681	939	668
w tym przetwórstwo przemysłowe..... of which manufacturing	13751	12282	541	11741	1469	890	528
Budownictwo..... Construction	16163	13946	355	13591	2217	558	1411
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	48841	44613	732	43881	4228	2535	1509
Transport i gospodarka magazynowa .. Transportation and storage	5390	4843	101	4742	547	334	193
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	5007	4423	50	4373	584	269	299
Informacja i komunikacja..... Information and communication	15229	14356	520	13836	873	320	499
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa..... Financial and insurance activities	6926	6076	763	5313	850	158	389
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	10765	9032	281	8751	1733	334	980
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna..... Professional, scientific and technical activities	27866	24757	713	24044	3109	702	1756
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	8631	7842	133	7709	789	241	510
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne..... Public administration and defence; compulsory social security	24	22	2	20	2	—	1
Edukacja..... Education	2286	2041	32	2009	245	128	112
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.. Human health and social work activities	2197	1748	35	1713	449	214	171
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją..... Arts, entertainment and recreation	1670	1538	55	1483	132	45	86
Pozostała działalność usługowa..... Other service activities	1797	1638	25	1613	159	79	71

a W podziale według sekcji PKD – bez podmiotów, dla których informacja o rodzaju przeważającej działalności nie występuje w rejestrze REGON. b W tym 406 spółek partnerskich i 1694 spółek komandytowo-akcyjnych.

a In division by PKD sections – excluding entities for which the information on dominate type of conducted activity does not exist in the REGON register. b Of which 406 professional partnerships and 1694 limited joint-stock partnerships.

TABL. 4 (290). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a NOWO ZAREJESTROWANE WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI**
NEWLY REGISTERED ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which							
		razem total	spółki companies				cywilne civil law partnerships	spółdzielnie cooperatives	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity
			w tym of which			z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability			
			handlowe commercial		akcyjne joint stock				
razem total	razem total	akcyjne joint stock	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability	cywilne civil law partnerships	spółdzielnie cooperatives	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity			
O G Ó Ł E M 2010	66405	9227	7301	172	6181	1917	20	54761	
T O T A L									
2015	68432 ^b	17459	15990	238	14270	1445	25	47860	
2016	67895 ^b	19440	17985	255	16071	1443	34	45796	
2017	67057^b	16374	15256	216	13410	1108	23	48040	
w tym: of which:									
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing	335	42	39	—	33	2	—	287	
Przemysł..... Industry	3826	1084	992	25	869	92	—	2731	
w tym przetwórstwo przemysłowe..... of which manufacturing	3412	846	758	21	650	88	—	2559	
Budownictwo Construction	7684	1519	1415	9	1132	102	2	6152	
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	11437	3381	3105	16	2849	276	1	8034	
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	3889	681	640	6	578	41	2	3199	
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	2413	709	596	5	504	113	2	1699	
Informacja i komunikacja..... Information and communication	6754	1923	1902	23	1785	21	—	4821	

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. ^b W podziale według sekcji PKD – bez podmiotów, dla których informacja o rodzaju przeważającej działalności nie występuje w rejestrze REGON.

^Δ Excluding persons tending private farms in agriculture. ^b In division by PKD sections – excluding entities for which the information on dominate type of conducted activity does not exist in the REGON register.

TABLE 4 (290). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a NOWO ZAREJESTROWANE WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI (dok.)**
 NEWLY REGISTERED ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which							
		razem total	spółki companies				cywilne civil law partnerships	spółdzielnie cooperatives	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity
			razem total	w tym of which		z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability			
				handlowe commercial	akcyjne joint stock				
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities	2019	621	602	43	498	19	—	1295	
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	2484	1017	971	10	784	40	5	1095	
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	11528	3036	2936	65	2571	99	—	8458	
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	3994	1306	1187	7	1063	119	3	2678	
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security	22	2	2	—	2	—	—	3	
Edukacja Education	2540	309	252	2	224	57	2	1779	
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	2725	245	198	2	136	47	3	2457	
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation	1235	189	170	2	153	19	1	879	
Pozostała działalność usługowa Other service activities	4126	295	234	1	215	61	2	2473	

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
^a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABL. 5 (291). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a WYREJESTROWANE WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI**
LIQUIDATED ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which							
		razem total	spółki companies				cywilne civil law partnerships	spółdziel- nie coopera- tives	osoby fizyczne prowa- dzące działal- ność go- spodarczą natural persons conduct- ing eco- nomic activity
			w tym of which			z ograni- czoną odpowie- dzialno- ścią with limited liability			
			handlowe commercial		akcyjne joint stock				
razem total	razem total	akcyjne joint stock	z ograni- czoną odpowie- dzialno- ścią with limited liability	cywilne civil law partnerships	spółdziel- nie coopera- tives	osoby fizyczne prowa- dzące działal- ność go- spodarczą natural persons conduct- ing eco- nomic activity			
O G Ó Ł E M 2010	33516	1538	882	42	653	656	27	31586	
TOTAL									
2015	45259 ^b	2324	1477	53	936	847	20	41791	
2016	46885 ^b	3181	2414	77	1618	766	19	42927	
2017	46585^b	3819	3044	82	2202	773	24	40977	
w tym: of which:									
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo..... Agriculture, forestry and fishing	318	22	22	—	13	—	4	290	
Przemysł..... Industry	3275	352	271	7	224	81	—	2911	
w tym przetwórstwo przemysłowe..... of which manufacturing	3016	266	187	7	147	79	—	2742	
Budownictwo..... Construction	5388	334	280	8	219	54	4	5046	
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	11950	908	668	9	542	240	6	11027	
Transport i gospodarka magazynowa..... Transportation and storage	2992	96	72	4	55	24	—	2892	
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	1615	113	64	1	46	49	—	1500	
Informacja i komunikacja..... Information and communication	2453	303	270	17	208	33	1	2143	

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. ^b W podziale według sekcji PKD – bez podmiotów, dla których informacja o rodzaju przeważającej działalności nie występuje w rejestrze REGON.

^a Excluding persons tending private farms in agriculture. ^b In division by PKD sections – excluding entities for which the information on dominate type of conducted activity does not exist in the REGON register.

TABLE 5 (291). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a WYREJESTROWANE WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI (dok.)**
 LIQUIDATED ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which							
		razem total	spółki companies				cywilne civil law partner- ships	spółdziel- nie coopera- tives	osoby fizyczne prowa- dzące działal- ność go- spodarczą natural persons conduct- ing eco- nomic activity
			razem total	w tym of which		z ograni- czoną odpowie- dzialno- ścią with limited liability			
				handlowe commercial	akcyjne joint stock				
Działalność finansowa i ubez- pieczeniowa Financial and insurance activities	1847	216	203	18	112	13	1	1547	
Obsługa rynku nierucho- mości ^Δ Real estate activities	1015	355	334	7	224	19	5	651	
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	6025	699	597	5	378	102	1	5280	
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	2608	197	129	4	96	68	1	2407	
Administracja publiczna i obrona narodowa; obo- wiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security	8	—	—	—	—	—	—	1	
Edukacja Education	2882	59	30	—	23	29	—	1492	
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	1399	69	41	—	19	28	1	1322	
Działalność związana z kul- turą, rozrywką i rekreacją.... Arts, entertainment and recreation	739	45	30	2	19	15	—	670	
Pozostała działalność usłu- gowa Other service activities	2062	42	24	—	16	18	—	1798	

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
^a Excluding persons tending private farms in agriculture.

Publikacje Urzędu Statystycznego w Warszawie przewidziane do wydania w 2019 r.
Publications of Statistical Office in Warszawa expected to issue in 2019

ROCZNIKI STATYSTYCZNE STATISTICAL YEARBOOKS

Rocznik Statystyczny Województwa Mazowieckiego 2019
Statistical Yearbook of Mazowieckie Voivodship 2019

Województwo Mazowieckie 2019. Podregiony, Powiaty, Gminy
Mazowieckie Voivodship 2019. Subregions, Powiats, Gminas

Rocznik Statystyczny Warszawy 2019
Statistical Yearbook of Warsaw 2019

ANALIZY STATYSTYCZNE STATISTICAL ANALYSES

Rynek pracy w województwie mazowieckim w 2018 r.
Labour market in Mazowieckie voivodship in 2018

Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa mazowieckiego w 2018 r.
Report on the socio-economic situation of Mazowieckie voivodship in 2018

Rolnictwo województwa mazowieckiego na tle kraju i pozostałych województw w 2018 r. (Internet)
Agriculture in Mazowieckie voivodship against the background of the country and other voivodships in 2018 (Internet)

Region warszawski stołeczny w 2018 r.
Region of the Capital City of Warsaw in 2018

INFORMACJE STATYSTYCZNE STATISTICAL INFORMATION

Biuletyn Statystyczny Województwa Mazowieckiego (kwartalnik, Internet)
Statistical Bulletin of Mazowieckie Voivodship (quarterly, Internet)

Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie mazowieckim w 2018 r.
Population, vital statistics and migration in Mazowieckie voivodship in 2018

Przegląd Statystyczny Warszawy (kwartalnik)
Statistical Review of Warsaw (quarterly)

Panorama dzielnic Warszawy w 2018 r.
Panorama of Warsaw districts in 2018

Informacje na temat publikacji wydawanych przez urząd można uzyskać pod adresem:

Urząd Statystyczny w Warszawie

Centrala 22 464 20 00

1 Sierpnia 21, 02-134 WARSZAWA

Centrum Informacji Statystycznej, parter

tel. 22 464 20 85

e-mail: InformatoriumUSWAW@stat.gov.pl

oraz w Centrach Informacji Statystycznej w:

Oddziale w (Branch in) **Ciechanowie**

06-400 Ciechanów, ul. Nadrzeczna 1
tel. 23 672 32 08

Oddziale w (Branch in) **Płocku**

09-407 Płock, ul. Otoińska 21
tel. 24 366 50 37

Oddziale w (Branch in) **Siedlcach**

08-110 Siedlce, ul. Kazimierza Pułaskiego 19/21
tel. 25 632 57 67

Information concerning publications issued by office can be obtained at:

Statistical Office in Warszawa

Tel. exchange (+48) 22 464 20 00

1 Sierpnia 21, 02-134 WARSZAWA

Centre of Statistical Information, ground floor

tel. (+48) 22 464 20 85

as well as **Centres of Statistical Information at:**

Oddziale w (Branch in) **Ostrołęce**

07-410 Ostrołęka, ul. Insurekcyjna 3
tel. 29 760 78 50

Oddziale w (Branch in) **Radomiu**

26-600 Radom, ul. Planty 39/45
tel. 48 362 21 01 wew. 344

SPRZEDAŻ DETALICZNĄ WYDAWNICTW US PROWADZĄ:

- US w **Warszawie, Centrum Informacji Statystycznej, parter**
- Punkt **sprzedaży** Zakładu Wydawnictw Statystycznych, 00-925 Warszawa, al. Niepodległości 208 (parter)
tel. bezp. 22 608 32 10

RETAIL SALES OF SO PUBLICATIONS IS CONDUCTED AT:

- SO in **Warsaw, Centre of Statistical Information, ground floor**
- **Sales** point of Statistical Publishing Establishment, 00-925 Warszawa, Niepodległości 208 (ground floor)
direct tel. (+48) 22 608 32 10

U w a g a. Zamówienia na prenumeratę publikacji można składać pisemnie, faksem lub e-mailem na adres Urzędu Statystycznego w Warszawie, podając pełny adres odbiorcy z kodem pocztowym oraz numerem identyfikacyjnym płatnika VAT (NIP).

N o t e. Orders on publication subscriptions should be sent by post, fax or email at Statistical Office in Warszawa address with full address of recipient including ZIP code and tax identification number (NIP).